

Fugleåret 2014

Dansk Ornitologisk Forening

©2015 Dansk Ornitologisk Forening

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne rapport eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

Udgivet af: Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 København V

Omslag:

Forsidefoto: Bæder, Jylland, 28. juli 2014. Foto: Klaus Dichmann

Bagsidefoto: Øverst: Rød glente, Gl. Højen, 24. februar 2014. Foto: Erik Borch

Nederst: Isfugl, Vejle, 27. september 2014. Foto: Erik Borch

Citering:

Generelt: Peter Lange (red.) 2015: Fugleåret 2014, DOF.

Specifik rapport: Eksempelvis SU-rapporten: Ortvad, T. E. et al 2015:

Sjældne Fugle i Danmark og Grønland 2014. Fugleåret 2014 s. 111-137. DOF

FUGLEÅRET 2014

Ansv. redaktion: Peter Lange

Årgang 9

Kærløber, Vorsø Vejle, 28. august 2014. Tegning: Jens Gregersen

Dansk Ornitologisk Forening

FUGLEÅRET 2014, Årgang 9

ISSN 1903-3109

Redaktion

Ansvarshavende redaktør: Peter Lange (peterlan@post6.tele.dk)
Redaktion: Sonja Rouf, Uffe Rasmussen og Leif Øgaard
Fotoredaktion: Peter Lange, Sonja Rouf og Uffe Rasmussen

Afsnit

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark: Timme Nyegaard, Jørn D. Larsen, Nathia Brandtberg og Michael F. Jørgensen

Årsrapporten: Peter Lange (red.)

SU-rapporten: Troels Eske Ortvad, Simon Sigaard Christiansen, Ole Zoltan Göller, Andreas Bruun Kristensen, Rune Sø Neergaard, Kent Olsen, Knud Pedersen og Rasmus Strack

Nye arter: Michael Fink Jørgensen, Morten Jørgensen, Svend Rønneest, Anders Odd Wulf Nielsen og Simon Sigaard Christiansen

Projekt Fokuseret Fugleforvaltning: Jørn D. Larsen og Nathia Brandtberg

Projekt truede og sjældne ynglefugle: Timme Nyegaard

Atlas: Irina Levinsky

Fuglestationer: Hans Lind, Knud Pedersen, Jørgen Bech, Bent Jakobsen, Henrik Knudsen, Ole Thorup, Karsten Laursen, Ole Amstrup, Mogens Bak og Preben Berg

Fugleværnsfonden: Marie-Louise Olsen og Hanne Havemose

Projekter, grupper og udvalg: Erik Ehmsen, Jan Skriver, Leif Novrup, Tscherning Clausen, Lars Maltha Rasmussen, Michael Bødker Clausen, Anders Wiig Nielsen, Klaus Dichmann, Timme Nyegaard og Søren Peter Pinnerup

Statens Fugleovervågning: Thomas Eske Holm, Preben Clausen, Thomas Bregnballe, Karsten Laursen, Rasmus Due Nielsen, Ib Krag Petersen, Ole Roland Therkildsen, Ole Thorup og Henrik Haaning Nielsen

Fugleforskning: Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Mikkel Lausten, Henning Ettrup, Mikkel Willemoes, Knud A. Jønsson, Anders P. Tøttrup, Kasper Thorup, Jon Fjeldså og Carsten Rahbek

Illustrationer

Fotografer: Albert Steen-Hansen, Allan Gudio Nielsen, Allan Kjær Villesen, Anders Odd Wulff Nielsen, Anders Wiig Nielsen, Anton Herrig Liebermann, Asbjørn Jensen, Axel Mortensen, Bjarne Hemmingsen, Bjørn Frikke, Bo L. Christiansen, Bo Tureby, Bo Valeur, Carl Johnsen, Carsten Gørges Laursen, Dennis Olsen, Erik Biering, Erik Borch Pedersen, Erik Christophersen, Eva Foss Henriksen, Finn Birkholm-Clausen, Finn Carlsen, Franck Ishøj, Gert Juul Jeppesen, Hanne Havemose, Hans Henrik Larsen, Hans Skov, Helge Sørensen, Hanne Tøttrup, Henning Krog Søndergaard, Henning Simonsen, Henrik Brandt, Henrik Haaning Nielsen, Henrik Knudsen, Henrik Pedersen, Jacob Sterup, Jannik Andersen, Jens Veilgaard Vendelbo, Jesper Schade, John Frikke, John Kyed, John Larsen, John Rieland, Johnny Madsen, Jørgen Kabel, Jørgen Peter Kjeldsen, Kent Olsen, Kim Duus, Klaus Bjerre, Klaus Dichmann, Knud Pedersen, Lars Andersen, Lars Frede Petersen, Lars Grøn, Lars Jensen, Lars Maltha Rasmussen, Lars Paaby, Louis A. Hansen, Michael Bødker Clausen, Michael Fink Jørgensen, Morten Jørgensen, Morten Koefoed-Hansen, Morten Scheller Jensen, Nathia Brandtberg, Ole Amstrup, Ole Bo Olsen, Ole Nørholm, Ole Zoltan Göller, Per Ekberg Pedersen, Per Schiermacher-Hansen, Poul Holm Pedersen, Preben Berg, Rune Sø Neergaard, Simon Berg Pedersen, Steen E. Jensen, Steen Højmark-Jensen, Sune Riis Sørensen, Svend Ove Jensen, Svend Rønneest, Svend Aage Knudsen, Thomas Hellesen, Tim Hesselballe Hansen, Tonny Papillon, Tonny Ravn Kristiansen, Torben Andersen, Vicky Knudsen, Åge Matthiesen

Tegninger – akvareller: Jens Gregersen
Lay-out og trykning: Vivian Buch – www.graphicco.dk
Oplag: 1050 stk.

MIX
Papir fra
ansvarlige kilder
FSC® C011323

Fugleåret 2014

Indholdsfortegnelse

Forord	5
Brøndsel og brushaner	6-8
<i>Faunistiske rapporter</i>	
Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark	
– Punkttælling 2014	9-23
Fugle i Danmark 2014 – Årsrapport	25-109
Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2014	111-137
<i>Nye arter for Danmark i 2014</i>	
Første ynglefund af sølvhejre i Danmark	139-140
Tyndnæbbet måge	141-142
Gråstrubet drossel	143
Projekt Fokuseret Fugleforvaltning 2014	144-145
Projekt truede og sjældne ynglefugle 2013-2017	146
ATLAS III – kortlægning af Danmarks yngle- og vinterfugle 2014-2017	148-151
<i>Danske Fuglestationer 2014</i>	
Indledning	153
Gedser Fuglestation	154-157
Skagen Fuglestation	158-161
Rørvig Fuglestation	162-166
Blåvand Fuglestation	167-170
Ynglefuglene på Tipperne	172-175
Rastende trækfugle på Tipperne og i Ringkøbing Fjord	176-178
Hyllekrog/Saksfjed	179-182
Fugleværnsfondens reservater – status 2014	184-194
<i>Beretninger fra DOFs projekter og faglige grupper</i>	
Havørnen i Danmark 2014	196-199
Fiskeørnen i Danmark 2014	200-201
Kongeørnen i Danmark 2014	203
Årsrapport fra Projekt Hedehøg 2014	204-210
Feltornitologisk Udvalg 2014	211-212
Uglegruppen	212-213
Årsberetning for DOFbasen	214-217
<i>Fugleovervågning i statslig regi</i>	
NOVANA 2014	219-225
Skarvens ynglekolonier i 2014	226-229
Ynglefugle i Vadehavet 2014	230-235
Ynglefugle i Vejlerne 2014	237-238
<i>Fugleforskning</i>	
Dansk Ringmærkning 2014	239-247
Dansk Ringmærkerforening 2014	248-249
Ornitologisk forskning ved center for Makroøkologi, Evolution og Klima	250-253
Artsindex	254-255

Øverst: Musvåge, Kalø, 23. august 2015. Foto: John Frikke

Nederst: Grønbenet rørhøne, Lyngby Sø, 4. september 2014. Foto: Finn Carlsen

Forord

Kære læser

Du sidder nu med 9. årgang af Fugleåret. Lige siden sin start i 2006 har Fugleåret været drevet af frivillige og er stort set udelukkende bygget på frivillig arbejdskraft. Sådan skal det gerne fortsætte med at være, men det kræver at flere af jer bakker op om Fugleåret, både ved at bidrage med tekst eller billeder til Fugleåret, og ved at flere af DOF's medlemmer bestiller Fugleåret.

Fugleåret 2014 er udarbejdet uden en egentlig foto-redaktør, idet undertegnede med støtte fra personale i Fuglenes Hus, har varetaget opgaven med at skaffe og udvælge de mange flotte billeder, som er grundstammen i Fugleåret. Dette er en midlertidig og uholdbar løsning, som der skal findes en løsning på, hvis der skal blive flere årgange af Fugleåret.

Kernen i Fugleåret er fortsat de faunistiske rapporter i form af årsrapporterne fra Rapportgruppen, Sjældenhedsudvalget og fuglestationerne, som alle udarbejdes udelukkende af frivillige. Datamængden har aldrig været større med over 16 millioner poster i DOFbasen, og mulighederne for at arbejde med data om de danske fugle på tværs af tid og rum har aldrig været bedre. Desværre afspejles dette ikke i mængden af bearbejdnings, især kniber det lokalt, hvor stort set alle lokalrapporter gennem det seneste 10 år har lukket og slukket. Det er en udvikling, som jeg på vegne af rapportgruppen beklager meget, fordi de lokale

bearbejdnings af de store datamængder har udgjort en vigtig del af kvalitetssikringen af data i DOFbasen.

87 fotografer har stillet deres billeder til rådighed for Fugleåret 2014, og der skal her lyde en stor tak til alle herfor. Jeres bidrag er en helt uundværlig del af Fugleåret, og jeg vil gerne takke alle fotografer varmt for deres støtte til Fugleåret og håber, at det gode samarbejde kan fortsætte fremover. Ligeledes skal der lyde en tak til Jens Gregersen, der igen i år har stillet tegninger til rådighed for Fugleåret.

Fuglemæssigt vil 2014 blive husket for alle tiders største invasion af hvidvinget terne, ligesom ynglebestandene for blandt andre skestork, havørn, vandrefalk og trane fortsætter med at buldre frem og må betegnes som en af de største succes historier i dansk natur i mange år.

Igen i 2014 blev det til to nye fuglearter for landet: Tyndnæbbet måge og gråstrubet drossel, ligesom 2014 bød på sølvhejren som ny ynglefugl i landet.

Alt dette og meget mere kan du læse om i Fugleåret 2014, og du ønskes hermed god læselyst med 9. årgang af Fugleåret.

Oktober 2015
Peter Lange

5/9-2014 Skjern Å^o

Brørshane 30+10 r

40+10 = 50

Solbille 1

Vibe 300

Siet 1000

TF 1

Rødvog 2

Hvide Sande

FT 20

St Præs 2

Sandløber 3

Roue 1

Brøndsel og brushaner

Fra notesbogen. Skjern Å 5. september 2014.

Af Jens Gregersen,
Naturreservatet Vorsø

En solrig sensommerdag ude i det store naturgenopretningsprojekt Skjern Enge. Ved Hestholm Sø, der hvor vejen altid har krydset dalen, ikke mindst dengang man kørte gennem lutter kornmarker.

På søbredden et leben af brushaner, viber og stære. De er tillidsfulde, dog med en vis rastløshed i sig, pludselig skal flokken et andet sted hen. Forklaringen var en

rørhøg der passerede, samtidig røg 300 krikænder op, men de smed sig hurtigt igen. Sikken et liv.

Der går også syv skestørke og gufler vandoverfladen. De 90 brushaner er hurtigt tilbage blandt de blomstrende nikkende brøndsel.

Så er scenen sat, ferskvandsmiljøet, det næringsmættede. Netop de to brøndsel-arter, især dog fliget brøndsel, elsker stærkt forurenede steder. Det gør brushanen også. Det er præcis 50 år siden, jeg lærte brushanen at kende i dens uanseelighed i sensommeren ved Brabrand Sø i august 1964. Her var der også brøndsel i store solosamfund på de udtørrede mudderflader fra aflejret spildevand langs med Århus Å.

Dengang var man så småt begyndt at rapportere fugleobservationer ind i en slags årsrapporter. I

Nikkende Brøndsel
 Skjern å 5/9-2014

Feltornithologen, det nyskabende medie som opstod af en ny generation i DOF. Under "Siden Sidst" kunne man fire gange om året læse om de bedste og mest interessante obs rundt om i landet. Det var spiren til den afrapporteringsform, vi ser i dag. Her præsenterer i "Fugleåret 2014".

I dag skriver næsten 2200 observatører ind i DOFbasen. Elektronisk indrapportering havde en lang og besværlig fødsel. Vi var mange, der ikke gad dette, men pludselig virkede det. Og det har vendt op og ned på meget. Alle kan time for time følge med i, hvad de andre ser på dette sociale medie, for det er, hvad det også er.

Hvis man skriver ind dagligt, vil man kunne se, hvordan alle de forskellige observatører bruger DOFbasen forskelligt. Nogen som et slags Tour de France, en vild konkurrence. Her bliver hver eneste fugleobservation skrevet ind.

Andre skriver kun det væsentligste ind. Der er alle niveauer. Immervæk er DOFbasen blevet et instrument, eller institution, med så mange muligheder for anvendelse, at vi sandsynligvis får det at se i en

opdatering af oversigten over fugleforekomster i Danmark. Den klassiske "Oversigt over Danmarks fugle" er på vej.

Årsrapporten i form af Fugleåret er en sammenfatning af DOFbasen, et koncentrat, som tilstræbes at sige så meget som muligt om fugleåret 2014. I dets form uændret fra sin første udgave for snart ti år siden.

Så vil man kunne læse om brushanen, denne fugl som altid bliver talt. Det er ikke sikkert, at viber altid bliver det. Men brushanen er noget særligt. Den er i øvrigt blandt de fugle, som man bekymrer sig særlig meget om.

Når man passerede vejen henover Skjern Å dalen i 1970'erne havde man altid den tanke, at herude havde der været rigtig mange ynglende brushaner for afvandingen. Man vidste også, at tredækkeren fandtes her, men den var nu forsvundet af andre årsager. Noget hårfint for en art, som her befandt sig så langt uden for sine nordiske habitater. Noget som også gælder brushanen.

Brushanen havde også tilpasset sig i et kærlandskab, som lå på grænsen mellem ferskeng og strandeng. Og

det var der meget af, da man førhen havde så meget græsning og høslæt. Plus at man havde inddiget meget vadehav og marsk som henlå som enge, ideelle for fugle som brushanen.

Rødben levede godt i hver en engtype og var overalt, hvilket man kunne opleve så sent som i 1960'erne stadigvæk.

Det undrer mig, at der næsten ingen vadefugle yngler i dette naturgenopretningsprojekt. "Skjern Enge" – her er afgræssede enge, men ingen ynglende kobbersnepper for eksempel. Alt har været temmelig uforudsigeligt, men fuglelivet er kommet i en skikkelse, som er langt fra kulturlandskabet, som vi holdt så meget af.

At iagttage brushanerne i deres smukke lyse brunokker vinterdragt, under deres oprette gang, under deres gøren og laden her mellem viberne er så fint. Ikke mange almindelige besøgende bemærker dem. Heller ikke de intense sump-stauder i form af den solsikkeagtige brøndsel vækker umiddelbar interesse. Den har sin blomstringstid i sensommeren. På steder hvor der er oversvømmet helt hen midt på sommeren.

Men brushanerne ses også, når de danser på forårstrækket. Det gør de mange steder, men ikke som ynglende. Den er snart forsvundet. Men lige denne art skal vi ikke være så kede af at miste som ynglefugl. Den var her på et falsk grundlag i de underlige grænsehabitater, som kulturlandskabet havde givet.

Nordover er der så mange brushaner, at de altid vil være her på træk forår og efterår. Til fryd blandt andet i de mange nye søer der er kommet. Fra Brabrand Søen vest for Aarhus kendte jeg den fra de mest beskidte steder, hvilket fortæller, at det er en robust fugl.

I forhold til vadefuglebestande er brushanen temmelig talrig, det vil sige adskillige millioner, nogle siger syv millioner. En grund til, at den klarer sig så godt, mener nogen, er, fordi den kan fouragere i de våde rismarker. Det er ikke ynglepladser på tundraen, der sætter grænsen for antallet, men kun overlevelse i vinterkvarterne.

Lad os se på observationerne af klyde gennem de sidste ti år. Den er gået tilbage. Se, den bør vi gøre noget for at bevare, idet Danmark huser en stor del af verdensbestanden (under 100.000 mod flere millioner brushaner). Det er en art, som bruger det danske kystlandskab i uspoleret form som levested. Klyden har levet godt i Danmark. Desværre har predatorer som sølvmåge og ræv spoleret det for klyden mange steder.

Hvis brøndsel hænger sammen med brushanen, hænger salturten kveller sammen med klyden. Saltvandsmiljøet er dens levevej. Sjovt nok indfinder den sig i mange af de nye søer, men forsvinder hurtigt igen. Det var også tilfældet i Skjern Enge. Der er mange mysterier at få løst. DOFbasen kan være et af redskaberne. Fugleåret kan bringe os på sporet af tendenserne.

Ringdue, Nexø Sydstrand, 12. maj 2014. Foto: Steen E. Jensen

Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2014

Punkttællingsprogrammet 2014

Af Timme Nyegaard, Jørn D. Larsen, Nathia Brandtberg og Michael F. Jørgensen

Denne rapport beskriver bestandsudviklingen for de almindelige danske ynglefugle og vinterfugle i form af indeks baseret på punkttællingsdata fra en 39-årig periode, dækkende 1975/76-2013/14 for vinterfugle og 1976-2014 for ynglefugle.

Rapporten beskriver bestandsudviklingen for 108 arter af ynglefugle og 78 arter af vinterfugle og tillige fire arter pattedyr i begge sæsoner.

Punkttællingerne, hvis primære formål er at opnå viden om den langsigtede bestandsudvikling for de almindelige danske fugle, startede i vinteren 1975/76 og er dermed blandt de ældste fugleovervågningsprojekter i Europa. Se eventuelt mere på www.dof.dk/punkt.

Punkttællingsprogrammet er den eneste langtidsundersøgelse af sin art i Danmark, og for langt hovedparten af de almindelige fuglearter tilvejebringer programmet den eneste viden, vi har om fuglenes bestandsudvikling. Resultaterne indgår også i et europæisk samarbejde om at overvåge fuglelivet og giver derved indsigt i fuglearternes bestandsudviklinger og levestedernes tilstand på europæisk plan.

Punkttællingerne indgår i DOF's fugleovervågningsstrategi, der søger at sikre en systematisk og bredt dækkende dataindsamling med fokus på tre grundelementer: arter, lokaliteter og levesteder, og udgør et vigtigt redskab i Danmarks naturovervågning og naturbeskyttelse.

Der udarbejdes hvert år en rapport, der præsenterer de grundlæggende data fra punkttællingerne, herunder indeks på alle arter og oversigter over deltagere og ruter. Rapportens indhold og form varierer fra år til år. Formålet med rapporten er at samle og præsentere undersøgelsens væsentligste resultater, der forhåbentligt kan have interesse for de mange involverede fugletællere og andre ornitologer og være med til at stimulere til en fortsat lyst til at deltage i denne og lignende undersøgelser. Endvidere vil diverse myndigheder og forskere, der arbejder med den danske natur, forhåbentligt også finde rapporten interessant og anvendelig.

Desuden præsenteres opdaterede, overordnede naturtypespecifikke indikatorer udarbejdet på baggrund

af bestandsindeks. Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype.

Fugleovervågningen af de almindelige danske fugle indgår i en samarbejdsaftale mellem DOF og Miljøministeriet (gældende til og med 2017); alle tællinger udføres af frivillige deltagere blandt DOF's medlemmer, der således sikrer gennemførelse af overvågningen af Danmarks fugle for relativt begrænsede midler. En stor tak skal derfor lyde til alle deltagere gennem årene. Fugleovervågningen kan kun gennemføres takket være den store frivillige indsats fra disse mange deltagere.

Teksten om Punkttællingsprogrammet i Fugleåret 2014 udgør de væsentligste passager fra årsrapporten: Nyegaard, T., Larsen, J.D., Brandtberg, N. & Jørgensen, M.F. (2015): *Overvågning af de almindelige fuglearter i Danmark 1975-2014. Årsrapport for Punkttællingsprogrammet. Dansk Ornitologisk Forening*. Rapporten, der kan konsulteres for flere detaljer, kan findes på www.dof.dk/punkt sammen med alt andet relevant fra Punkttællingsprogrammet.

Metoder

Punkttællingsmetoden anvendes i både vinter- og ynglesæsonen. Hver deltager fordeler 10-20 punkter på en selvvalgt rute i landskabet og markerer dem på et kort, så de kan genfindes de følgende år. På hvert punkt registreres alle sete og hørte fugle inden for en periode af 5 minutter uanset registreringsafstanden. Optællingen foretages i godt vejr mellem 20. december og 20. januar (vinterfugletællinger) og mellem 1. maj og 15. juni (ynglefugletællinger), helst i de tidlige morgentimer, hvor fuglene er mest aktive og lettest at opdage.

På hvert punkt beskriver optælleren naturtypeforholdene i fjerdedele vha. en firecifret talkode; et punkt placeret i en ensartet naturtype vil således blive beskrevet med fire ens cifre, mens et punkt midt imellem forskellige naturtyper vil blive beskrevet med 2-4 forskellige cifre. Dette muliggør analyser af registreringerne af fuglene i specifikke naturtyper. De ni definerede koder er 1) nåleskov, 2) løvskov, 3) agerland, 4) mose/kær, 5) hede, 6) klit/strand, 7) bymæssig bebyggelse, 8) sø og 9) eng.

Lille lappedykker, han Vejle, 12. juli 2014. Foto: Poul Holm Pedersen

Følgende kategorier er her anvendt til at beskrive tendenserne:

Kraftig fremgang (▲▲)	Øges signifikant med > 5 % per år. Nedre grænse af konfidensinterval > 1,05
Moderat fremgang (▲)	Øges signifikant med < 5 % per år. $1,00 < \text{nedre grænse af konfidensinterval} < 1,05$.
Stabil (●)	Ingen signifikant fremgang eller tilbagegang. Konfidensinterval omfatter 1,00; nedre grænse > 0,95 og øverste grænse < 1,05
Usikker (?)	Ingen signifikant fremgang eller tilbagegang. Konfidensinterval omfatter 1,00; nedre grænse < 0,95 eller øverste grænse > 1,05
Moderat nedgang (▼)	Aftager signifikant med < 5 % per år. $0,95 < \text{øvre grænse af konfidensinterval} < 1,00$.
Kraftig nedgang (▼▼)	Aftager signifikant med > 5 % per år. Øvre grænse af konfidensinterval < 0,95

Hvid vipstjert, Lille Vildmose, 16. april 2014. Foto: Lars Grøn

Optællerne afrapporterer antallet af fugle, de har registreret på deres rutes punkter, og beskriver til-lige vejrforholdene under tællingen. Dette sker ved anvendelse af DOFbasens punktællingsmodul (www.dofbasen.dk) eller ved indsendelse af skema.

Resultater og diskussion

Ruter og deltagere

I vinterfugletællingen 2013/14 har 266 personer optalt fugle på 302 ruter, hvilket er 22 ruter færre end året før. I ynglesæsonen 2014 har 291 personer optalt fugle på 368 ruter, hvilket er 13 færre ruter end året før (figur 1, tabel 1). Alt i alt har 345 personer deltaget i en af de nævnte sæsoner, og af disse har 212 optalt

Husrødstjert han, Skagen, 21. maj 2014. Foto: Knud Pedersen

Fiskehejre, Mandø, 7. september 2014. Foto: Eva F. Henriksen

Rørsanger, Slivso, 4. juni 2014, Foto: Torben Andersen

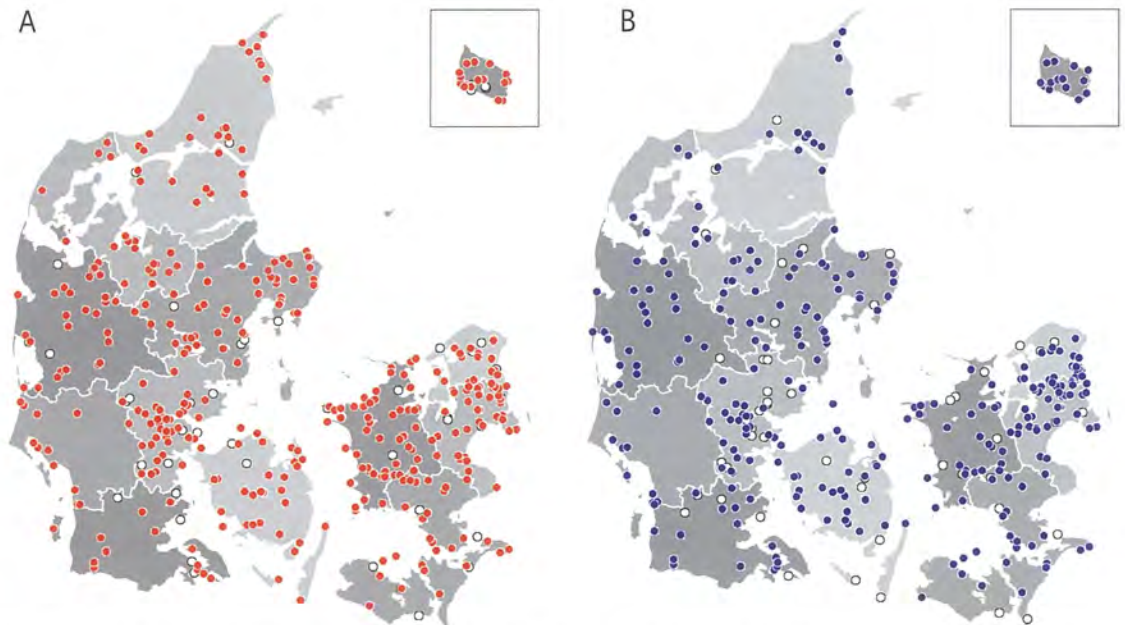
i begge sæsoner. Antallet af optalte ruter har ellers været stigende i de seneste år, både hvad angår vinterfugleruter og ynglefugleruter. Muligvis har DOF's nye Atlasprojekt III 2014-17 taget noget af optællernes fokus i især yngletiden. Vi tror og håber dog, at så stort et projekt fokuseret på systematisk registrering af især almindelige fugle i landskabet, som Atlasprojektet er, i det lange løb vil skabe grobund for langt flere potentielle deltagere i punkttællingsprojektet.

Tabel 1. Antallet af optalte punkttællingsruter fordelt på DOF's lokalafdelinger i ynglesæsonen 2014 og i vintersæsonen 2013/14. Tallene i parenteserne viser ændringer i forhold til sæsonen inden.

Lokalafdeling (Local branch)	Ynglesæson 2014 (Breeding 2014)		Vinter 2013/2014 (Winter 2013/2014)	
DOF-Bornholm	16	(-2)	15	(2)
DOF-Fyn	31	(1)	29	(-3)
DOF-København	35	(-3)	34	(2)
DOF-Nordjylland	28	(-1)	14	(-1)
DOF-Nordsjælland	20	(-2)	26	(-2)
DOF-Nordvestjylland	20	(1)	15	(0)
DOF-Storstrøm	28	(-1)	24	(-4)
DOF-Sydvestjylland	11	(0)	11	(0)
DOF-Syddøstjylland	38	(-9)	31	(-10)
DOF-Sønderjylland	13	(-4)	15	(-3)
DOF-Vestjylland	28	(-2)	26	(2)
DOF-Vestsjælland	55	(8)	28	(-2)
DOF-Østjylland	45	(1)	34	(-3)
Total	368	(-13)	302	(-22)

Set over hele tidsperioden har antallet af ruter i begge sæsoner, efter en gradvis stigning i undersøgelsens første 10-15 år, været på et nogenlunde stabilt niveau i de sidste cirka 25 år (figur 1).

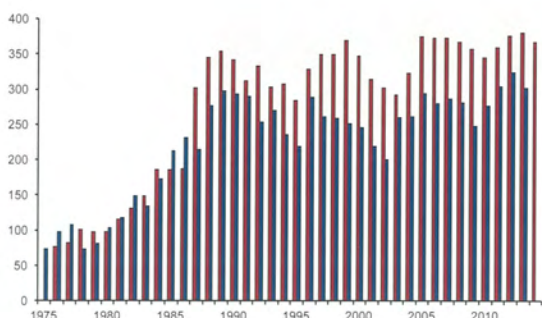
Den geografiske fordeling af ruterne er forbedret inden for det seneste årti, både hvad angår ynglefugletællinger og vinterfugletællinger. Med enkelte undtagelser er der relativt god dækning i alle landsdele (tabel 1, figur 2a og 2b).

Figur 2. Ynglefugleruter optalt i 2014 (a) og vinterfugleruter optalt i 2013/14 (b) angivet med farvede prikker, mens ruter senest optalt i ynglesæsonen 2012 og vintersæsonen 2011/12 er angivet med hvide prikker. Kortene viser tillige grænserne for DOF's lokalafdelinger.

Rodrygget tornskade, Hellebæk Kohave, 21. juli 2014. Foto: Axel Mortensen

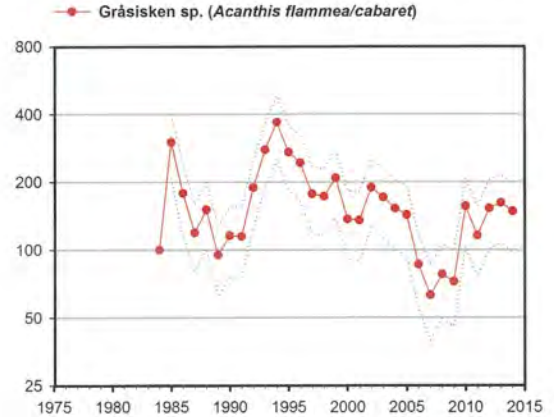
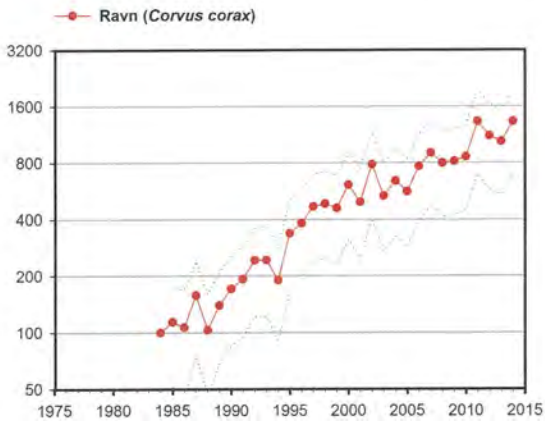
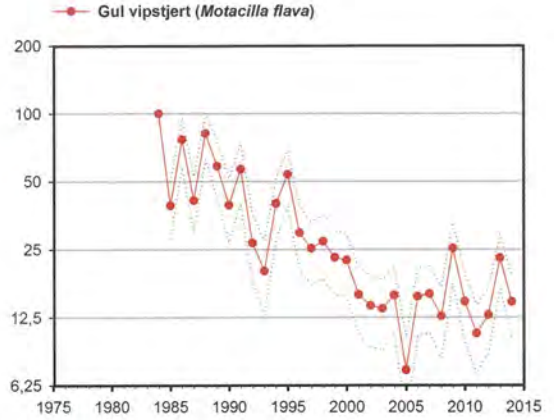
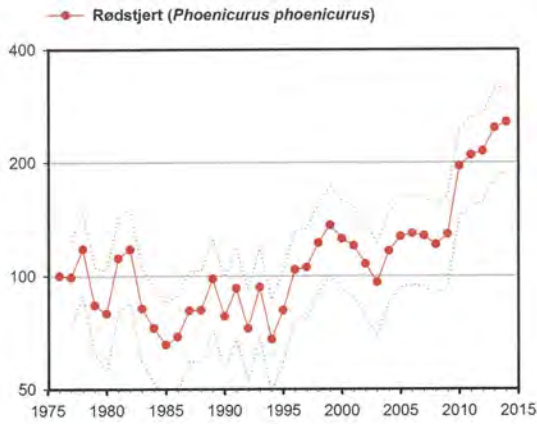

Figur 1. Antallet af punkttællingsruter i henholdsvis vintersæsonerne 1975/76-2013/14 (blå søjler) og ynglesæsonerne 1976-2014 (røde søjler).

Arternes bestandsudvikling

Hvert år udarbejdes bestandsindeks for alle de almindelige arter. For hver art vises også en tendens, der beskriver udviklingen for hele perioden, der nu er 39 år. For visse af arterne er tidsperioden dog kortere som følge af, at antallet af registrerede fugle ikke har været tilstrækkeligt stort til at beregne troværdige indeks i de første år.

Udviklingen for de enkelte arter er vist som tendenser i appendiks 1. Selve indekserne (med usikkerheder) er ikke vist, men kan findes på www.dof.dk/punktindeks. Vurderingen af de enkelte arters bestandsudvikling kan anvendes som en form for 'barometer', der viser, om arterne er gået frem eller tilbage. Et af de vigtigste

formål med overvågningen af de almindelige fugle er også netop at have kendskab til de enkelte arters udvikling.

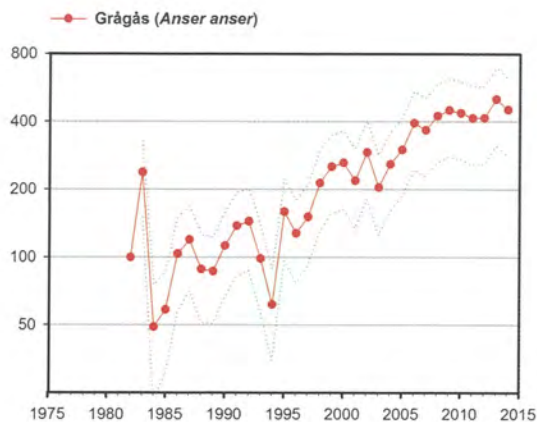
Udviklingen de sidste 10 år

Hvilke arter går frem og hvilke går tilbage? Det ligger de fleste fugleinteresserede på sinde, og at besvare

disse spørgsmål er hele formålet med Punkttællingsprogrammet. Men spørgsmålet giver ikke rigtig mening uden at angive en tidshorison. Oftest mener vi hele punkttællingsperioden, men hvordan ser det ud på kortere sigt? I tabel 2 har vi udvalgt de 10 ynglefuglearter, som har udvist størst procentuel fremgang eller tilbagegang i løbet af de sidste 10 år (2005-14), og

Tabel 2. Oversigt over de ynglefuglearter, der udviser størst fremgang (grøn baggrund) og tilbagegang (rød baggrund) i perioden 2005-14. Desuden er artens langsigtede udvikling angivet (grå baggrund), se Appendiks 1 for detaljer.

Art	De sidste 10 års udvikling			Langsigtet udvikling	
	% pr. år	Tendens	Fugle pr. år	% pr. år	Tendens
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	9,4	▲▲	302	2,2	▲
Gul vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	9,1	▲	55	-5,9	▼
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	7,8	▲	203	8,7	▲▲
Gråsiken (<i>Acanthis flammea/cabaret</i>)	6,8	▲	95	-1,3	▼
Grågås (<i>Anser anser</i>)	6,6	▲▲	3629	6,1	▲
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	-9,0	▼▼	1582	0,8	▲
Lille lappedykker (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	-10,2	▼▼	37	-1,2	●
Blishøne (<i>Fulica atra</i>)	-11,2	▼▼	1293	-0,7	▼
Strandskade (<i>Haematopus ostralegus</i>)	-12,9	▼▼	522	-2,3	▼
Stor præstekrave (<i>Charadrius hiaticula</i>)	-18,8	▼▼	53	-6,2	▼

Figur 3. Udviklingen i ynglebestanden af de fem fuglearter, der har størst årlig procentuel fremgang i perioden 2005-14. Bestandsstørrelsen er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100. De stiplede linjer er punkternes tilhørende \pm SE værdier og illustrerer usikkerheden på indekset.

efterfølgende diskuteret resultaterne under sammenligning med de langsigtede tendenser.

De fem arter i størst fremgang

Rødstjert, ravn og grågås er alle i stor og langsigtet fremgang, som er velkendt og velbeskrevet. At gul vipstjert står på listen over de arter i størst fremgang de sidste 10 år overrasker dog meget. Ved nærstudering af grafen over artens bestandsudvikling siden 1984 er det da også tydeligt, at den registrerede fremgang skyldes, at 2005 var usædvanligt dårligt år for arten, og vi må nok konkludere, at gul vipstjert i bedste fald ligger stabilt på et niveau, der kun er en fjerdedel af, hvad det var for 20-30 år siden. Noget lignende gør sig gældende for gråsiken, hvor et stort dyk i bestanden for 5-10 år siden får arten til at fremstå som værende i

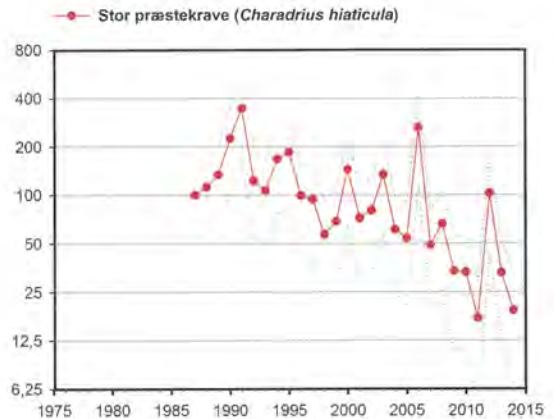
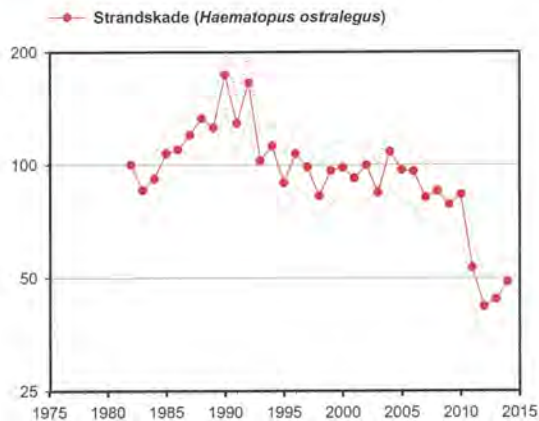
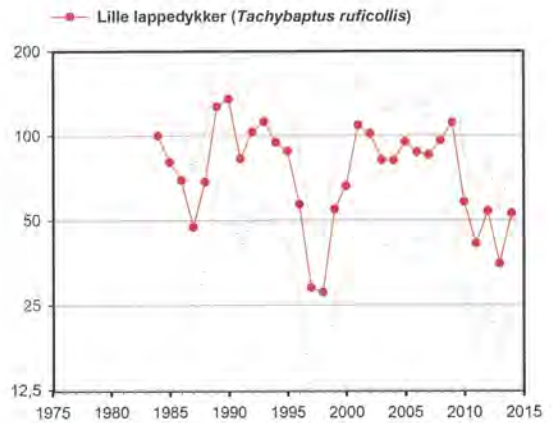
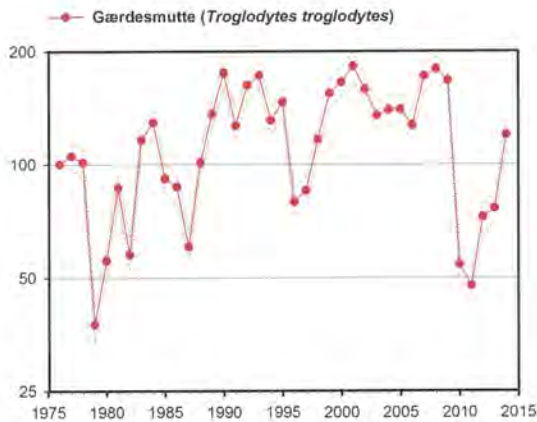
stor fremgang. Dette på trods af, at bestanden nu blot er tilbage på samme niveau, som den var på for 10-20 år siden, og at den langsigtede tendens viser en svag tilbagegang.

De fem arter i størst tilbagegang

Blishøne, lille lappedykker og strandskade har alle oplevet en alarmerende udvikling, da bestandene er halveret i forhold til for ca. 5 år siden, og de har siden ligget på samme lave niveau. Dette skyldes højst sandsynligt de to isvintre i 2009-10 og 2010-11, da alle tre arter overvintrer i eller nær Danmark. Gærdesmutte er også kendt for at have kraftige bestandsudsving styret af vintrenes hårdhed, men er – modsat de tre vandfugle – hurtigt ved at genopbygge bestanden igen. Dens langsigtede tendens viser endda fremgang.

Gul vipstjert, Værnengene, 21. maj 2014. Foto: John Frikke

Stor præstekrave er i tilbagegang på både lang og kort sigt, men da antallet af individer, der registreres årligt via punkttællingerne er ret lavt, skal man være lidt påpasselig med at tolke på data. Det bør man i øvrigt have i mente med flere af de her nævnte arter (se tabel 2).

De tiårige tendenser er angivet for alle arter, både sommer og vinter, i appendiks 1.

Indikatorer

Dansk Ornitologisk Forenings punkttællingsdata anvendes til at udarbejde indikatorer til Miljøministeriet på baggrund af bestandsindeks. Disse anvendes i forbindelse med projektet 'Streamlining European Biodiversity Indicators for 2010' (SEBI2010) og er en europæisk pendant til den globale målsætning om at udvikle indikatorer, der viser, om man opfylder Biodiversitetskonventionens mål for 2010 om ikke at miste flere arter, økosystemer eller genetiske ressourcer. Indikatorerne kan ses på www.naturstyrelsen.dk.

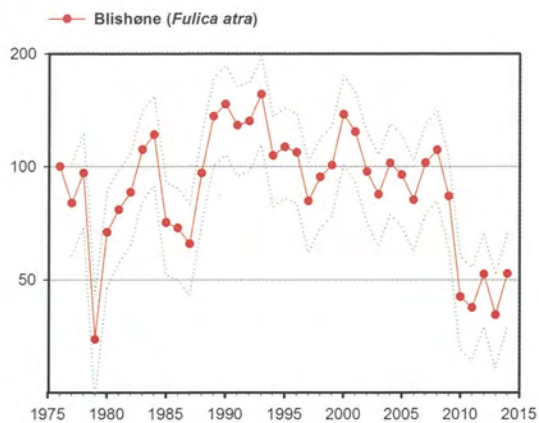
Biodiversitetskonventionens mål blev desværre ikke nået i 2010. Derfor er målet om at standse tabet af biodiversitet rykket til 2020, hvilket er nærmere beskrevet i rapporten 'Danmarks natur frem mod 2020 – om at

stoppe tabet af biologisk mangfoldighed' (Det Grønne Kontaktudvalg 2012). På Biodiversitetskonventionens COP 10 i Japan i oktober 2010 enedes det internationale samfund om at forlænge fristen for at stoppe tabet af biodiversitet til 2020. Danmark er som de øvrige EU-lande forpligtiget til at udarbejde en national strategi og handlingsplan for den biologiske mangfoldighed. Den globale strategiplan indeholder 20 biodiversitetsmål, der skal danne rammerne for dette arbejde. For at kunne udarbejde strategi og handlingsplan, vil det være nødvendigt at inddrage opdateret viden om naturens tilstand i Danmark.

DOF fortsætter som hidtil med at indsamle data på de mange ynglefugle, så der fortsat vil være et kvalificeret grundlag for at kunne vurdere udviklingen hos de danske ynglefugle. Dermed bidrager punkttællingerne med et vigtigt element til den samlede vurdering af, om den nye målsætning om at standse tabet af biodiversitet inden 2020 nås.

Formål med indikatorer

Indikatorerne kan anvendes til at beskrive den generelle tilstand for fuglelivet i en given naturtype. DOF bidrager hvert år med bestandsindeks for cirka 100 ynglefugle til et europæisk projekt, der kaldes

Figur 4. Udviklingen i ynglebestanden af de fem fuglearter, der har størst årlig procentuel nedgang i perioden 2005-14. Bestandsstørrelsen er angivet som indeks, hvor første optællingsår er sat til 100. De stiplede linjer er punkternes tilhørende \pm SE værdier og illustrerer usikkerheden på indekset.

Pan-European Common Bird Monitoring Scheme (PECBMS), hvis formål er at udarbejde indikatorer for karakteristiske fuglearter i henholdsvis landbrugsland, skov og for øvrige almindelige arter på europæisk niveau (PECBMS 2014). Disse indikatorer indgår i EU's såkaldte strukturelle indikator "Population Trends of

Farmland Birds", som er et af EU's få direkte mål for den biologiske mangfoldighed.

På europæisk plan er de i alt 163 almindeligt forekommende ynglefugle blevet kategoriseret inden for tre overordnede kategorier: *Almindelige landbrugslandsfugle* (common farmland birds), *almindelige skovfugle* (common

Stær, Vester Sømark, april 2014. Foto: Erik Biering

Tabel 3. Tendenserne for indikatorerne i perioden 1976-2014 i de overordnede danske naturtyper analyseret med lineær regression. Signifikansniveauer: **: $p < 0.01$, *: $p < 0.05$ og NS: ikke signifikant.

Habitat	Hældning	R ²	P	Signifikans
Landbrugsland (Farmland)	-0,65 ± 0,17	0,29	<0,001	**
Skov (Forest)	0,05 ± 0,08	0,01	0,553	NS
Øvrige (Other)	-0,66 ± 0,08	0,65	<0,001	**
Alle (All)	-0,40 ± 0,08	0,43	<0,001	**

woodland birds) samt *øvrige almindelige fugle* (all other common birds). Sidstnævnte kategori rummer de arter, der enten har deres primære forekomst i en anden naturtype end de to nævnte, eller som er udbredt i flere forskellige naturtyper.

På baggrund af indeks for alle ynglefugle er der udarbejdet en indikator inden for hver kategori, baseret på henholdsvis 39, 33 og 91 arter. DOF har i samråd med Miljøministeriet og Danmarks Miljøundersøgelser valgt at lade de enkelte arters kategorisering følge beslutningerne taget i PECBMS.

PECBMS har defineret artssammensætningen i disse kategorier inden for forskellige europæiske regioner, der tilnærmelsesvis svarer til de anerkendte biogeografiske regioner. Danmark hører til den *atlan-*

tiske region med samme sammensætning af fuglearter som de øvrige vesteuropæiske lande.

I denne rapport anvendes de samme kategorier derfor til at udarbejde tilsvarende indikatorer for Danmark. Artsantallet er selvfølgelig mindre, da en lang række fuglearter enten slet ikke findes i Danmark eller er for fåtallige til at lave indeks for, og således indgår henholdsvis 22, 22 og 38 arter i de tre tilsvarende danske indikatorer.

Da DOF udarbejder indeks på en del fuglearter, der ikke indgår ved udarbejdelse af indikatorer på europæisk plan, præsenteres yderligere en indikator i denne rapport. Denne indikator, *alle almindelige danske ynglefugle*, rummer samtlige ynglefugle i punktællingsdatamaterialet. I denne kategori er inkluderet en række fugle, som ikke indgår i PECBMS's kategorier. Det drejer sig primært om fugle, der yngler i kystnære egne og/eller i vådområder i indlandet.

Tendenser for indikatorerne

Indeks er udarbejdet for perioden 1976-2014 (www.dof.dk/punktindeks) og genberegnet, så indeks i år 2000 er sat til 100. Udviklingen for de fire indikatorer i perioden 1976-2014 er beregnet med lineær regression og viser, at der er en tilbagegang for *almindelige landbrugslandsfugle*, *øvrige almindelige fugle arter* samt for *alle almindelige danske ynglefugle*, hvorimod der ikke ses nogen tendens for skovfuglene (tabel 3, figur 5).

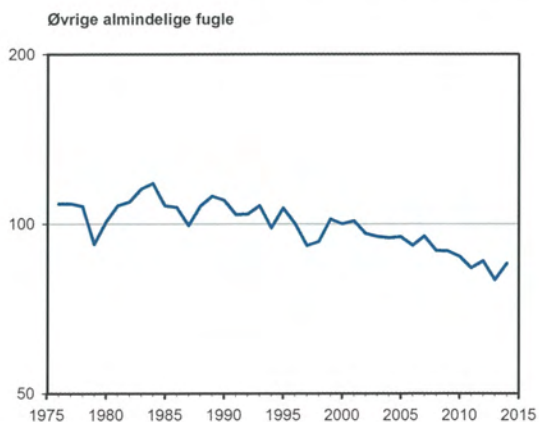
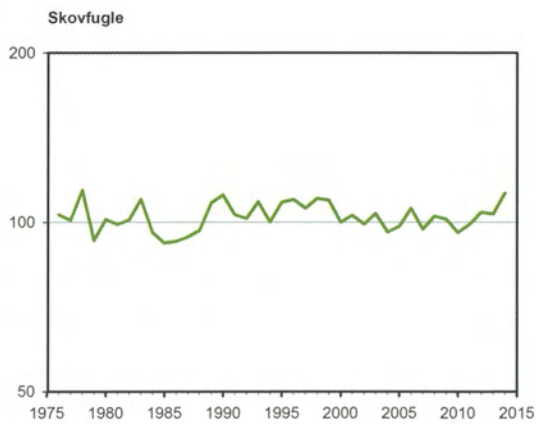
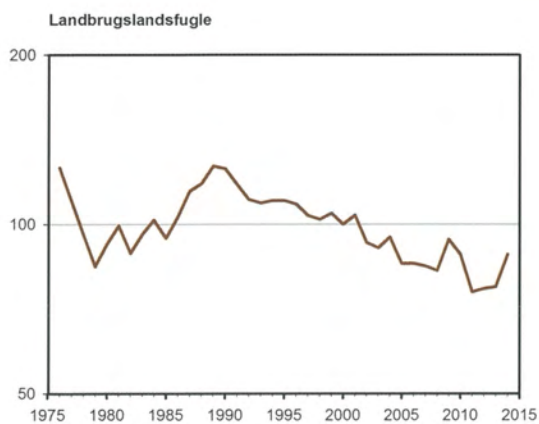
De præsenterede indikatorer vil blive opdateret hvert år, så udviklingen i de forskellige naturtyper kan følges. Indikatorerne vil desuden blive udviklet og tilpasset, hvis det viser sig at være hensigtsmæssigt.

Sivsanger, Lønnerup Fjord, 17. maj 2014. Foto: Albert Steen-Hansen

Gravand, Mandø, 10. oktober 2014. Foto: Finn Carlsen

Figur 5. Udviklingen for indikatorerne for fuglearter i samme naturtype/kategori for henholdsvis 'landbrugslandsfugle' (22 arter), 'skovfugle' (22 arter), 'øvrige almindelige arter' (38 arter) samt 'alle almindelige danske ynglefugle' (108 arter). Bemærk, at y-aksen er logaritmisk.

Musvåge, Lyngby Åmose, 7. september 2014. Foto: Finn Carlsen

Landbrugslandsfuglenes dramatiske nedgang ses også på europæisk plan, hvor det gennemsnitlige indeks for 'farmland birds' er faldet med 53 % i perioden 1980-2011. Nedgangen var størst i den første halvdel af perioden, og indekset synes nu at være på et nogenlunde stabilt, om end lavt, niveau (<http://www.ebcc.info/indicators2014.html>).

Referencer

- Det Grønne Kontaktudvalg (2012). *Danmarks natur frem mod 2020: om at stoppe tabet af biologisk mangfoldighed*. Det Grønne Kontaktudvalg.
- Pannekoek, J. and van Strien, A. (2004). *TRIM 3 manual* (Trends and Indices for Monitoring data). Statistics Netherlands, Amsterdam, Netherlands – www.ebcc.info/trim.html

- PECBMS (2014). *European wild bird indicators, 2014 update*. [www.EBCC.info](http://www.ebcc.info). Direkte link: <http://www.ebcc.info/index.php?ID=558>.

Relevante links

- Monitoring af de almindelige danske fugle via DOF's punkttællinger – vejledning, metode, publikationer mv.: www.dof.dk/punkt
- Danmarks Fugle – udbredelse, bestandsudvikling m.v. for de enkelte arter: www.dofbasen.dk/ART
- European Bird Census Council – europæiske trends og indikatorer, TRIM, mv.: www.ebcc.info
- Danske 2010-biodiversitetsindikatorer: www.naturstyrelsen.dk

Gravand, Dueodde, juni 2014. Foto: Erik Biering

Appendiks 1 - oversigt over tendenser for Danmarks almindelige fuglearter

Oversigt over tendenser for ynglefugle og vinterfugle. For hver art er vist en langtidstendens dækkende alle de år, hvor der er udarbejdet indeks for arten, det gennemsnitlige an-tal observerede individer pr. år, samt en korttidstendens for den seneste 10-årige periode. For begge er angivet den gennemsnitlige procentuelle ændring per år, om tendensen er signifikant (**: $p < 0,01$, *: $p < 0,05$), samt om artens bestandsudvikling er positiv, negativ, stabil eller usikker. Se desuden metodeafsnittet for forklaring af symbolerne for tendens.

Art Species	Yngle Breeding						Vinter Winter					
	Start år	Ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Start år	Ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens
Lille lappedykker (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	1984	33	-1,2	●	-10,2	* ▼▼	1986/87	66	3,4	** ▲	-9,7	** ▼
Toppet lappedykker (<i>Podiceps cristatus</i>)	1982	458	-2,4	** ▼	-6,5	** ▼						
Gråstrubet lappedykker (<i>Podiceps grisegena</i>)	1986	95	0,5	●	-2,9	?						
Skarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	1983	1.348	7,7	* ▲▲	0,7	●	1986/87	639	6,7	* ▲▲	-6,4	** ▼
Fiskehejre (<i>Ardea cinerea</i>)	1976	445	3,0	** ▲	0,0	●	1975/76	331	1,6	** ▲	-6,9	** ▼
Knopsvane (<i>Cygnus olor</i>)	1976	927	0,0	●	-0,2	●	1979/80	1.558	1,0	* ▲	5,6	** ▲
Sangsvane (<i>Cygnus cygnus</i>)							1977/78	1.359	6,8	* ▲▲	1,2	●
Grågås (<i>Anser anser</i>)	1982	1.015	6,1	** ▲	6,6	* ▲▲	1985/86	1.420	21,7	** ▲▲	17,0	* ▲▲
Canadagås (<i>Branta canadensis</i>)							1987/88	677	10,1	** ▲▲	-3,2	?
Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	1976	791	-2,5	** ▼	-4,7	** ▼	1987/88	196	-5,5	** ▼	-8,8	?
Pibeand (<i>Anas penelope</i>)							1996/97	554	5,3	** ▲	3,5	?
Gråand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	1976	1.957	1,2	** ▲	-2,4	** ▼	1976/77	4.469	2,5	** ▲	3,3	** ▲
Taffeland (<i>Aythya ferina</i>)	1989	70	-3,8	** ▼	-2,1	?	1986/87	253	-1,3	●	-5,4	?
Troland (<i>Aythya fuligula</i>)	1985	386	0,9	●	-2,2	●	1982/83	1.324	1,5	* ▲	5,5	* ▲
Ederfugl (<i>Somateria mollissima</i>)	1996	984	0,1	●	2,0	?	1996/97	831	-0,6	●	0,5	?
Hvinand (<i>Bucephala clangula</i>)							1982/83	1.068	0,9	●	5,6	** ▲
Lille skallesluger (<i>Mergellus albellus</i>)							1996/97	80	2,8	?	6,9	?
Toppet skallesluger (<i>Mergus serrator</i>)	1987	137	-2,7	** ▼	-2,7	?	1986/87	235	-0,3	●	0,2	●
Stor skallesluger (<i>Mergus merganser</i>)							1976/77	615	0,7	●	0,4	●
Rørhøg (<i>Circus aeruginosus</i>)	1983	67	4,3	** ▲	3,9	** ▲						
Blå kærhøg (<i>Circus cyaneus</i>)							1985/86	30	-2,9	** ▲	-15,8	** ▼▼
Duehøg (<i>Accipiter gentilis</i>)	1985	11	-5,2	** ▼	-8,0	?	1977/78	14	1,0	●	-0,6	?
Spurvehøg (<i>Accipiter nisus</i>)	1976	35	-0,7	●	-0,4	●	1975/76	80	-1,8	** ▼	-4,0	** ▼
Musvåge (<i>Buteo buteo</i>)	1976	347	1,6	** ▲	-1,6	* ▼	1975/76	577	1,7	** ▲	-3,0	** ▼
Fjeldvåge (<i>Buteo lagopus</i>)							1977/78	49	-4,5	** ▼	-5,8	* ▼
Tårnfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	1976	101	0,1	●	-3,6	** ▼	1975/76	135	-1,1	* ▼	-10,3	** ▼▼
Agerhøne (<i>Perdix perdix</i>)	1976	90	-3,1	** ▼	2,1	?	1981/82	178	-5,0	** ▼	-8,7	* ▼
Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)	1976	1.771	-1,0	** ▼	-1,9	** ▼	1975/76	405	0,9	** ▲	0,4	●
Vandrikse (<i>Rallus aquaticus</i>)	1996	17	-1,5	?	-7,1	* ▼						
Grønbenet rørhøne (<i>Gallinula chloropus</i>)	1978	118	-2,1	** ▼	-2,9	* ▼	1986/87	63	3,2	** ▲	-12,2	* ▼▼
Blihhøne (<i>Fulica atra</i>)	1976	1.161	-0,7	* ▼	-11,2	** ▼▼	1982/83	1.885	1,9	** ▲	-6,7	** ▼
Strandskade (<i>Haematopus ostralegus</i>)	1982	458	-2,3	** ▼	-12,9	** ▼▼						
Stor præstekrave (<i>Charadrius hiaticula</i>)	1987	50	-6,2	** ▼	-18,8	** ▼▼						
Vibe (<i>Vanellus vanellus</i>)	1976	1.413	-2,4	** ▼	-6,6	* ▼▼						
Dobbeltbekkasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	1983	74	-3,4	** ▼	-6,7	** ▼						
Storspove (<i>Numenius arquata</i>)	1987	75	1,2	●	0,7	?						
Rødben (<i>Tringa totanus</i>)	1983	271	-2,2	** ▼	-0,4	●						
Hættemåge (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	1976	4.129	-3,3	** ▼	1,4	* ▲	1975/76	3.669	-2,3	** ▼	-2,4	* ▼
Stormmåge (<i>Larus canus</i>)	1976	1.390	-0,1	●	-0,1	●	1975/76	3.699	1,6	** ▲	1,2	●

Appendiks 1 - fortsat

Art Species	Yngle Breeding							Vinter Winter					
	Start år	Start-2014				2005-2014		Start år	Ind/år	Start-2013/14		2004/05-2013/14	
		Ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	%/år			Tendens	%/år	Tendens	
Sildemåge (<i>Larus fuscus</i>)	1987	106	6,7	** ▲	3,2	?							
Sølvmåge (<i>Larus argentatus</i>)	1976	2.342	1,9	** ▲	2,9	** ▲	1975/76	3.451	-0,7	* ▼	-1,3	●	
Svartbag (<i>Larus marinus</i>)	1985	146	3,2	** ▲	-0,3	●	1977/78	282	-1,6	* ▼	-6,7	** ▼	
Fjordterne (<i>Sterna hirundo</i>)	1985	64	-0,9	●	-0,1	?							
Huldue (<i>Columba oenas</i>)	1985	73	4,5	** ▲	4,6	** ▲							
Ringdue (<i>Columba palumbus</i>)	1976	5.080	1,6	** ▲	0,4	●	1975/76	5.351	3,0	** ▲	1,0	●	
Tyrkerdue (<i>Streptopelia decaocto</i>)	1979	387	0,1	●	-2,9	** ▼	1977/78	205	-2,3	** ▼	-7,7	** ▼	
Gøg (<i>Cuculus canorus</i>)	1976	1.363	-0,7	** ▼	-1,0	* ▼							
Natugle (<i>Strix aluco</i>)	1987	14	1,0	●	1,2	?							
Mursejler (<i>Apus apus</i>)	1978	1.459	-1,0	** ▼	-1,0	●							
Isfugl (<i>Alcedo atthis</i>)							1991/92	9	2,9	?	-8,4	?	
Grønspætte (<i>Picus viridis</i>)	1985	28	-4,4	** ▼	-3,9	?	1984/85	14	-3,6	** ▼	-10,6	* ▼	
Sortspætte (<i>Dryocopus martius</i>)	1982	29	-1,6	* ▼	-2,8	?							
Stor flagspætte (<i>Dendrocopos major</i>)	1976	467	1,1	** ▲	3,4	** ▲	1978/79	400	1,1	** ▲	1,9	* ▲	
Sanglærke (<i>Alauda arvensis</i>)	1976	4.603	-2,1	** ▼	-0,9	** ▼	1982/83	98	-2,2	●	-6,4	?	
Digesvale (<i>Riparia riparia</i>)	1976	844	-5,1	** ▼	-8,2	** ▼▼							
Landsvale (<i>Hirundo rustica</i>)	1976	3.520	-0,3	●	-0,6	●							
Bysvale (<i>Delichon urbicum</i>)	1976	1.586	0,6	●	-1,5	* ▼							
Skovpiber (<i>Anthus trivialis</i>)	1976	583	-0,9	** ▼	-0,2	●							
Engpiber (<i>Anthus pratensis</i>)	1981	227	-2,5	** ▼	-2,0	●	1984/85	83	-4,1	** ▼	-31,8	** ▼▼	
Gul vipstjert (<i>Motacilla flava</i>)	1984	69	-5,9	** ▼	9,1	** ▲							
Hvid vipstjert (<i>Motacilla alba</i>)	1976	487	2,6	** ▲	3,7	** ▲							
Silkehale (<i>Bombycilla garrulus</i>)							1988/89	319	0,2	●	-21,1	** ▼▼	
Vandstær (<i>Cinclus cinclus</i>)							1985/86	17	-5,1	** ▼	-12,2	** ▼	
Gærdesmutte (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	1976	1.609	0,8	** ▲	-9,0	** ▼▼	1975/76	404	1,7	** ▲	-10,5	* ▼▼	
Jernspurv (<i>Prunella modularis</i>)	1976	323	-2,6	** ▼	-3,8	** ▼	1975/76	20	-2,1	* ▼	-7,1	* ▼	
Rødhals (<i>Erithacus rubecula</i>)	1976	804	0,0	●	-1,2	* ▼	1975/76	171	0,1	●	-7,7	* ▼▼	
Nattergal (<i>Luscinia luscinia</i>)	1976	638	-1,7	** ▼	-3,3	** ▼							
Husrødstjert (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	1991	24	-1,8	●	1,4	?							
Rødstjert (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	1976	181	2,2	** ▲	9,4	** ▲▲							
Bynkefugl (<i>Saxicola rubetra</i>)	1981	111	-4,9	** ▼	1,7	?							
Stenpikker (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	1987	25	-1,6	●	-3,8	?							
Solsort (<i>Turdus merula</i>)	1976	6.020	0,6	** ▲	-2,3	** ▼	1975/76	2.823	0,1	●	-2,6	** ▼	
Sjagger (<i>Turdus pilaris</i>)	1982	161	-4,3	** ▼	-8,2	** ▼	1975/76	4.056	-1,0	** ▼	-8,9	** ▼▼	
Sangdrossel (<i>Turdus philomelos</i>)	1976	1.011	-0,1	●	-0,1	●							
Vindrossel (<i>Turdus iliacus</i>)							1978/79	243	4,6	** ▲	-10,3	** ▼	
Misteldrossel (<i>Turdus viscivorus</i>)	1981	99	-1,4	** ▼	-5,0	** ▼							
Græshoppesanger (<i>Locustella naevia</i>)	1984	38	-2,5	** ▼	-3,7	?							
Sivsanger (<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>)	1985	86	-0,5	●	1,2	●							
Kærsanger (<i>Acrocephalus palustris</i>)	1976	262	0,4	●	-1,3	●							
Rørsanger (<i>Acrocephalus scirpaceus</i>)	1976	426	-1,2	** ▼	-1,9	** ▼							
Gulbug (<i>Hippolais icterina</i>)	1976	278	-3,4	** ▼	-0,5	●							
Gærdesanger (<i>Sylvia curruca</i>)	1976	317	-1,9	** ▼	-0,9	●							

Appendiks 1 - fortsat

Art Species	Yngle Breeding						Vinter Winter					
	Start-2014		2005-2014		Start-2013/14		2004/05-2013/14					
	Start år	Ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens	Start år	Ind/år	%/år	Tendens	%/år	Tendens
Tornsanger (<i>Sylvia communis</i>)	1976	1.898	0,4	** ▲	1,1	** ▲						
Havesanger (<i>Sylvia borin</i>)	1976	1.071	-1,3	** ▼	-1,2	** ▼						
Munk (<i>Sylvia atricapilla</i>)	1976	1.624	2,8	** ▲	3,1	** ▲						
Skovsanger (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	1976	154	-2,6	** ▼	5,4	** ▲						
Gransanger (<i>Phylloscopus collybita</i>)	1976	1.167	4,9	** ▲	4,3	** ▲						
Løvsanger (<i>Phylloscopus trochilus</i>)	1976	2.456	-2,9	** ▼	-2,0	** ▼						
Fuglekonge (<i>Regulus regulus</i>)	1976	394	-1,8	** ▼	-7,7	** ▼▼	1975/76	1.280	-1,9	** ▼	-8,3	** ▼▼
Grå fluesnapper (<i>Muscicapa striata</i>)	1976	64	-0,3	●	2,7	?						
Broget fluesnapper (<i>Ficedula hypoleuca</i>)	1977	61	-3,9	** ▼	-3,6	?						
Halemejsje (<i>Aegithalos caudatus</i>)	1981	73	-1,8	* ▼	-3,3	?	1975/76	287	-2,6	** ▼	-1,7	?
Sumpmejsje (<i>Poecile palustris</i>)	1976	113	-0,5	●	2,1	●	1975/76	325	-0,5	●	-1,5	●
Topmejsje (<i>Lophophanes cristatus</i>)	1981	63	-2,2	** ▼	-3,3	?	1976/77	153	-1,6	** ▼	-7,3	** ▼
Sortmejsje (<i>Periparus ater</i>)	1976	375	-1,5	** ▼	-1,0	●	1975/76	347	0,2	●	-3,5	** ▼
Blåmejsje (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	1976	708	0,8	** ▲	0,8	●	1975/76	1.526	0,2	●	-3,2	** ▼
Musvit (<i>Parus major</i>)	1976	2.475	-0,8	** ▼	-1,6	** ▼	1975/76	3.795	-0,6	** ▲	-3,8	** ▼
Spætmejsje (<i>Sitta europaea</i>)	1976	141	2,3	** ▲	4,3	** ▲	1975/76	412	1,9	** ▲	3,1	** ▲
Træløber (<i>Certhia familiaris</i>)	1976	74	0,7	●	-2,2	?	1976/77	85	-0,1	●	-0,3	●
Rødrygget tornskade (<i>Lanius collurio</i>)	1976	49	-2,7	** ▼	2,2	?						
Stor tornskade (<i>Lanius excubitor</i>)							1984/85	12	-0,2	●	-7,1	?
Skovskade (<i>Garrulus glandarius</i>)	1976	293	-0,1	●	-2,0	* ▼	1975/76	610	0,1	●	-3,3	** ▼
Husskade (<i>Pica pica</i>)	1976	1.049	0,4	●	-2,1	** ▼	1975/76	1.692	-0,2	●	-1,1	* ▼
Allike (<i>Corvus monedula</i>)	1979	1.673	0,4	●	0,6	●	1975/76	3.863	1,2	** ▲	2,8	** ▲
Råge (<i>Corvus frugilegus</i>)	1977	3.581	0,7	* ▲	0,4	●	1975/76	4.122	-0,5	●	1,4	●
Krage (<i>Corvus corone/cornix</i>)	1976	3.914	0,7	** ▲	-0,4	●	1975/76	6.356	-0,8	** ▼	-1,5	** ▼
Ravn (<i>Corvus corax</i>)	1984	114	8,7	** ▲▲	7,8	** ▲	1982/83	129	11,5	** ▲▲	5,9	** ▲
Stær (<i>Sturnus vulgaris</i>)	1976	5.681	-2,3	** ▼	-4,5	** ▼	1982/83	543	-0,7	●	-12,7	* ▼▼
Gråspurv (<i>Passer domesticus</i>)	1976	1.808	-1,5	** ▼	-0,1	●	1975/76	1.422	-3,3	** ▼	-2,6	* ▼
Skovspurv (<i>Passer montanus</i>)	1976	1.251	2,2	** ▲	2,5	** ▲	1975/76	1.471	0,7	●	3,8	** ▲
Bogfinke (<i>Fringilla coelebs</i>)	1976	5.545	0,2	** ▲	-2,3	** ▼	1975/76	2.811	-0,5	* ▼	-4,0	** ▼
Kvækerfinke (<i>Fringilla montifringilla</i>)							1975/76	1.473	-0,8	●	-4,3	?
Grønirisk (<i>Chloris chloris</i>)	1976	1.080	1,5	** ▲	-1,2	* ▼	1975/76	1.630	-0,5	●	-5,0	** ▼
Stillits (<i>Carduelis carduelis</i>)	1976	145	6,5	* ▲▲	2,5	* ▲	1975/76	299	1,0	●	-1,4	?
Grønsisken (<i>Spinus spinus</i>)							1975/76	2.226	-0,6	●	-2,1	●
Tornirisk (<i>Linaria cannabina</i>)	1976	710	-2,5	** ▼	-3,2	** ▼						
Bjergirisk (<i>Linaria flavirostris</i>)							1987/88	290	-5,7	** ▼	-29,3	** ▼▼
Gråsisken (<i>Acanthis flammea/cabaret</i>)	1984	123	-1,3	** ▼	6,8	** ▲	1975/76	613	-2,3	** ▼	-8,6	** ▼
Lille korsnæb (<i>Loxia curvirostra</i>)	1983	178	-2,8	** ▼	0,5	?	1975/76	591	1,1	●	-6,0	** ▼
Dompap (<i>Pyrrhula pyrrhula</i>)	1976	106	0,5	●	3,1	* ▲	1975/76	547	-0,5	●	-3,5	** ▼
Kernebider (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	1981	66	-0,1	●	4,2	?	1976/77	46	0,9	●	14,2	** ▲▲
Gulspurv (<i>Emberiza citrinella</i>)	1976	2.447	-2,1	** ▼	-1,5	** ▼	1975/76	2.280	-2,2	** ▼	-3,2	** ▼
Rørspurv (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	1976	384	-0,9	** ▼	-4,0	** ▼	1987/88	15	2,8	?	-9,2	?
Bomlærke (<i>Emberiza calandra</i>)	1981	305	-0,7	●	-3,1	** ▼	1975/76	293	3,4	* ▲	-4,0	?

Sortgrå ryle, Nyborg, 29. december 2014. Foto: Eva F. Henriksen

Fugle i Danmark 2014

Årsrapport over observationer
– meddelelse nr. 42 fra Rapportgruppen

Redigeret af Peter Lange

Splitterterne, Hjørholmene, 12. juni 2014. Foto: Tørbent Andersen

Indledning

Hermed præsenteres den 37. årsrapport fra Dansk Ornitologisk Forenings Rapportgruppe. Teksten præsenterer en samlet oversigt over forekomsten af en række udvalgte fuglearter- og racer i Danmark. Årsrapporten omhandler de fåtallige arter, som hverken dækkes af punkttællingerne (de almindelige arter) eller Sjældenhedsudvalget (de meget sjældne arter og racer). I alt omtales 141 arter og racer, hvilket er på niveau med den senest udkomne Årsrapport i Fugleåret 2013. Datamængden, der lå til grund for Årsrapporten var fortsat meget stor. For 2014 findes der således næsten 1,4 mill. poster i DOFbasen (2013: 1,28 mill.), indtastet af i alt 2213 (2013: 2047) observatører. Hertil kom 6376 poster med ynglepar. Observationerne fordelte sig på 13.608 lokaliteter. Den opmærksomme læser vil se, at tallene ikke stemmer overens med de tal, der nævnes i *Fugleåret 2013*. Årsagen til dette er der hele tiden sker indtastninger på DOFbasen, også af ældre observationer.

Fugleåret 2014

I 2014 blev der ifølge DOFbasen registreret i alt 376* (mod 357 i 2012 og 371 i 2013) fuglearter i Danmark. Heraf var 67 (63 i 2012 og 68 i 2013) arter på SU's liste, og det endelige antal arter i landet i 2014 afventer derfor SU's godkendelse. 12 af arterne var med sikkerhed undsluppet fra fangenskab eller efterkommere efter fugle, der er udsatte eller undslupne, fx indisk gås, moskusand, rødhøne og påfugl.

2014 blev rekordår for islom, nordisk lappedykker, skestork, nilgås, mellemkjove, hvidvinget terne, bjergpiber, sorttrygget hvid vipstjert, sydlig blåhals, sortstrubet bynkefugl, hvidbrynet løvsanger, rødtoppet fuglekonge og hvidvinget korsnæb, mens yderligere 8 arter, heriblandt f.eks. sølvhejre, rødhovedet and, sort

glente, kærløber og thorshane forekom i antal langt over middel og tæt på rekord.

For mange af disse arter gælder, at det er arter, der er i gang med at udvide deres udbredelsesområde og er i fremgang som ynglefugle i Danmark, f.eks. skestork, sydlig blåhals og rødtoppet fuglekonge, mens andre er invasions-arter, der svinger meget i antal fra år til år.

Der var igen i 2014 en række arter, som forekom meget fåtalligt og langt under gennemsnittet. Dette gjaldt sortgrå ryle, sabinemåge, gråmåge, middelhavs-sølvmåge, søkonge og fuglekongesanger.

* arter, der forekommer i flere racer, er kun talt med en gang.

Artsliste

Rapportgruppens artsliste omfatter fortsat omkring 190 arter/racer (ekskl. arter der kun omtales i træktabeller). Principielt burde alle de arter, der ikke omfattes af punkttællingerne eller er SU-arter, medtages i årsrapporten, men forhold som pladshensyn samt mangel på skribenter, der vil bearbejde det store datamateriale fra DOFbasen, gør, at kun en del af arterne er omtalt i denne publikation. En række arter, som enten er sjældne ynglefugle, hvor yngledata hemmeligholdes eller dækkes af f.eks. Rovfuglegruppen eller Uglegruppen, medtages ikke i Årsrapporten. I denne Årsrapport vil man således kigge forgæves efter omtale af rovfugle som havørn og vandrefalk, engfugle såsom hjejle, stor kobbersneppe, tinksmed og stor regnspøve, samt uglearterne slørugle, kirkeugle, perleugle, stor hornugle og mosehornugle.

Otte arter omfattes af "Projekt Fokuseret Fugleforvaltning", nemlig stor skallesluger, rød glente, havørn, hedeheg, vandrefalk, hvidbrystet præstekrave, kirkeugle og perleugle. Det har desværre kun i

Thorshane, Skallingen, 16. oktober 2014. Foto: Allan Kjær Villesen

begrænset omfang været muligt at få samlet data om disse arter til denne Årsrapport. Det er redaktionens forventning, at en beskrivelse af yngleforekomsten af disse arter fremover vil være at finde i projektets årsberetning i Fugleåret.

For en omtale af status for de almindelige fuglearter, henvises til afsnittet om Punkttællingsprogrammet. For en række arter/racer er det kun yngleforekomster eller sommerforekomster, der behandles i Årsrapporten. Dette er markeret efter artsnavnet ved de pågældende arter. Arternes latinske navne er opdateret ud fra artslisten på DOFbasen.

Usædvanlige forekomster og svært bestemmelige arter/racer er underlagt kvalitetskontrol af data i DOFbasen, som varetages af DOFbasens Kvalitets Udvalg (DKU). Med hensyn til svært bestemmelige arter/racer, fænologi og usædvanlige antal har Årsrapportens redaktører ligeledes foretaget en kritisk gennemgang i forbindelse med udarbejdelsen af manuskripter, da DKU ikke har nået at behandle alle forekomster. Dog er udeladelse af observationer som hovedregel sket i overensstemmelse med DKU.

Især for sjældnere arter/racer, typisk arter med under 100 fugle årligt i Danmark, er alle fund kritisk vurderet, og alle opfordres til ved fund af disse arter/racer at tilføje kommentarer i DOFbasens kommentarfelt. Fund, der stadig er under behandling af DKU, medtages som hovedregel ikke i Årsrapporten. Vi skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at for storlommerne, kongeederfugl, steppehøg, lille skrigeørn, aftenfalk, kjover (ekskl. almindelig kjove), hvidvinget måge, kaspisk måge, middelhavssølvmåge, gråmåge og hvidvinget terne medtages som hovedregel kun observationer med køns-, alders- og/eller dragtangivelse, da disse med rimelighed må kunne forventes noteret, før en sikker bestemmelse har kunnet finde sted.

Årsrapportens forfattere

Forfattere og bearbejdere af artsgennemgangene er, i alfabetisk rækkefølge: Sten Asbirk (tejst), Ulf M. Berthelsen (dværgerterne), Lasse Braae (stormfugle, hvidsiskan, lapværling), Thorkil Brandt (sædgæs, svaner), Thomas Bregnballe (terner), Ursula Burmann (hedelærke, sangere, fluesnappere), Jørgen S. Christensen (nogle gæs, høns, nogle vadefugle, lille flagspætte), Peter S. Christensen (ænder), René Christensen (måger, terner, alkefugle, gulirisk), Hans Christophersen (kongeørn, hortulan, nogle vadefugle), John Hansen (nogle rovfugle, mejser), Tina Høeg Hansen (skrigefugle, pirol), Ulla Munch Hansen (nogle rovfugle, nogle mejser, stor tornskade), Ole Jensen (natravn, lærker, pibere, svaler, vipstjerner, kragefugle, rosenstær, kvækerfinke, korsnæb og karmindompap), Tommy Kaae (nogle ryler), Peter Lange (skestork, rørdrum), Arne Bo Larsen (drosler), Mette Lauritzen (sort stork, hvide hejrer), Leif Novrup (fiskeørn, vendehals), Søren Peter Pinnerup (lappedykkere), Palle A. F. Rasmussen (lommer), Hans Skov (hvid stork), Egon Østergaard (pomeransfugl).

Materiale

Rapportgruppen har udarbejdet Årsrapporter siden 1970. Fra og med 1978 er rapporterne udarbejdet efter stort set samme retningslinjer og hovedsageligt baseret på samme kilder som nærværende rapport. Grundlaget for rapporten er data i DOFbasen suppleret med informationer fra DOFs lokalrapporter samt fuglestationsvirksomheden og de rutinemæssige trækobservationer ved en række træksteder.

Ved udarbejdelsen af artsoversigterne drager Årsrapportens skribenter stor gavn af og sætter stor pris på de lokale bearbejdninger af det store materiale i DOFbasen, som foretages af de lokale rapportgrupper, og publiceres i lokalrapporterne. Det er et savn for Årsrapporten, at denne lokale bearbejdning desværre kun foregår i et mindretal af landets rapportregioner, og herfra skal der lyde en opfordring til de faunistisk interesserede feltornitologer ude i regionerne om at melde sig til dette arbejde. Det er både lærerigt og gavnligt at deltage i den proces, som det er, at skabe et overblik over fuglenes forekomst, på baggrund af de mange indtastede observationer i DOFbasen. Redaktionen vil opfordre til, at publikationen af lokalrapporterne foregår på internettet, således at teksterne bliver tilgængelige for offentligheden så hurtigt som muligt.

Der er ved redaktionens slutning i september 2015 kun udgivet to lokalrapporter for 2014: *Nordjyllands Fugle 2014* og *Rørvig Fuglestation 2014*. Redaktionen har haft adgang til dele af manus til *Fugle i Østjylland 2014*.

Det skal her præciseres, at det ikke er muligt for Årsrapportens medarbejdere at gennemgå de mange hjemmesider på internettet, hvor der offentliggøres aktuelle observationer. Oplysninger herfra er for det meste kun medtaget i det omfang, de lokale rapportgrupper har indsamlet dem, eller hvor observatøren også har indsendt sine iagttagelser direkte til den lokale rapportgruppe eller har brugt DOFbasen. Det

er overladt til Årsrapportens skribenter selv at afgøre, om de vil eftersøge observationer af deres arter på andre hjemmesider end www.dofbasen.dk.

Fuglestationsvirksomhed og rutinemæssige trækobservationer på en række lokaliteter har bidraget med et stort materiale, i de fleste tilfælde via DOFbasen. Der henvises til afsnittet om årets fuglestationsvirksomhed i Fugleåret 2014.

Tak

Tak til Tim Andersen, Preben Berg, Lasse Braae, Bent Jacobsen, Knud Pedersen, Steen Søgaard, Jørgen Hulbæk Christiansen og Michael Trasborg for hjælp med sammenstilling af data for udvalgte lokaliteter og arter. Tak til Hans Christophersen, Palle A. F. Rasmussen og Jørgen Staarup Christensen for hjælp med korrekturlæsning. Jørgen Staarup Christensen takkes endvidere for det store arbejde med at opdatere tabellerne med statistisk for udvalgte arter. Den største tak skal lyde til de mange, der har indsendt deres oplysninger via www.dofbasen.dk, til medarbejderne i de lokale rapportgrupper samt til observatørerne på fuglestationerne. Uden dem var denne rapport ikke blevet til.

Forkortelser anvendt i Årsrapporten

- ad. adult, voksendragt.
- DKU DOFbasens KvalitetsUdvalg.
- fou. fouragerende.
- h fuglen er hørt.
- imm. immatur, dragt mellem juv. og ad.
- juv. juvenil, den første fulde fjerdragt.
- med. Medio, den 11.-20. dag i måneden.
- NNØ Trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.).
- odr. overgangsdragt.
- pri. Primo, de første 10 dage i måneden.
- pull. pullus, dunungdragt.
- R rastende
- RI ringmærket (fuglen er fanget til ringmærkning).
- sdr. sommerdragt.
- SU Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg.
- sy. syngende.
- T trækkende.
- TF trækforsøg.
- ult. Ultimo, fra den 21. og måneden ud.
- vd. vinterdragt.
- 2K aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet).
- 3K+ Fuglen er mindst i sit 3. kalenderår.

Skestork. To store unger fodres af en voksen, Skjern Å, 17. juli 2014. Foto: Torben Andersen

Artsgennemgang

Islom *Gavia immer*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	2009	2003	
100	50	3	13	34	55	70	64	100	93	74	1434

Årsummen på 100 fugle er ny rekord. Den høje årssum skyldes først og fremmest den hidtil største forekomst i første halvår, hvor der i forbindelse med forårstrækket i april-maj registreredes rekordmange fugle. Derimod var forekomsten i andet halvår på et normalt niveau.

Inden starten på forårstrækket mod yngleområderne registreredes kun i alt seks fugle: 4/2 1 3K+ i vdr. R Nordstrand, Skagen (NJ), 3/3 1 2K R Roshage (NJ), 22-23/3 1 3K+ i vdr. R Nordstrand, Skagen (NJ), 27/3 1 ad. i sdr. NØ Hirtshals Fyr (NJ), 5/4 1 ad. i sdr. SV Hirtshals Fyr (NJ), 16/4 1 ad. i sdr. Ø Hammer Odde (B) og 20/4 1 ad. i odr. R farvandet mellem Læsø og Anholt (NJ). De to observationer ved Hirtshals Fyr (NJ) antages her at vedrøre samme individ, idet det i begge tilfælde drejede sig om en fugl, som atypisk tidligt var i fuld sommerdragt.

Under forårstrækket registreredes ultimo april-ultimo maj i alt 59 fugle; heraf 49 i Nordjylland. I Nordjylland ses de fleste fugle under forårstrækket som vanligt ved Skagen, hvor der noteres ny sæsonrekord med i alt 37 fugle (36 NV + 1 Ø) fordelt med 32 ad. i sdr. og 5 2K. De største dage ved Skagen var 13/5 9 ad. i sdr. NV og 19/5 5 ad. i sdr. NV. I Nordjylland uden for Skagen ses desuden følgende under forårstrækket: 29/4 1 ad. i sdr. S Nordmandshage, 12/5 1 ad. i sdr. N Frederikshavn Havn, 19/5 2 ad. i sdr. + 1 2K N i flok Stokken, Læsø, 31/5 1 ad. i sdr. Ø Uggerby Strand samt følgende fra Sønderklit/Stensnæs, alle nordtrækkende: 21/4 1 ad. i sdr., 23/4 2 ad. i sdr., 19/5 2 ad. i sdr. og 26/5 1 ad. i sdr. + 1 2K. Forekomsten ved Skagen 13/5 er ny dansk dagsrekord og forekomsten ved Stokken på Læsø 19/5 er den hidtil største

trækkende flok, som er set herhjemme (tidligere er der i flere tilfælde set to trækkende fugle sammen, også i år). Uden for Nordjylland ses i perioden ultimo april-ultimo maj følgende: 28/4 1 ad. i sdr. N Anholt Havn (ØJ), 11/5 1 ad. i sdr. N Gjerrild Nordstrand (ØJ), 14/5 1 ad. i sdr. N Lyngvig (VJ), 16/5 1 2K+ N Blåvands Huk (SVJ), 16/5 1 ad. i sdr. N Gjerrild Nordstrand (ØJ), 16/5 1 ad. i sdr. udtrækkende fra Isefjord mod NV Korshage (VSJ), 16/5 1 ad. i sdr. Ø Gedser Odde (ST), 17/5 1 ad. i sdr. Fornæs Fyr (ØJ), 19/5 1 ad. i sdr. N Kongeå-slusen (SVJ) og 22/5 2 ad. i sdr. udtrækkende fra Isefjord mod NV Korshage (VSJ). Det skal til forårstrækket bemærkes, at flere af de nordtrækkende fugle som registreredes ved lokaliteter i Kattegat, og især i det nordlige Kattegat, efterfølgende kan være set nordvesttrækkende ved Skagen samme dag, hvorfor forårstotalen kan indeholde gengangere og derfor skal betragtes med forbehold.

Forekomsten i andet halvår indledes med tre usædvanlige fund fra august: 6/8 1 2K R ved Hirtshals Havn (NJ), 7-8/8 1 3K+ i sdr. R Grenen (NJ) og 25-26/8 1 2K R Grenen (NJ). Desuden fire fund fra september: 21/9 1 2K N Gedser Odde (ST), 26/9 1 ad. i sdr. N Lyngvig (VJ), 29/9 1 2K R Roshage (NJ) og 30/9 1 ad. i sdr. N Asaa (NJ). I oktober-november registreredes 25 fugle fordelt med 18 langs Vestkysten mellem Skagen (NJ) og Blåvands Huk (SVJ) og 7 i de indre farvande; flest ved Skagen (NJ) med 6 fugle i perioden 17/10-25/11. Året afsluttedes med følgende fund fra december: 11/12 1 1K+ i vdr. R Asserbo Strand (NSJ), 20-21/12 1 2K+ i vdr. R Grenen (NJ) og 21/12 1 1K+ i vdr. R Børstrup Hage (NSJ).

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af islom 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	73	2	6	4	0	1	0	5	1	3	4	1	100

Hvidnæbbet lom *Gavia adamsii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2009	2006	2014	
36	21	4	10	17	21	28	24	55	37	36	641

Årsummen er opgjort til 36 fugle fordelt med 22 i første halvår og 14 i andet halvår. Der var i år to vinterfund: 23/1 og 6-14/3 1 2K Ålebæk Strand (ST) og 23-24/3 1 3K+

i vdr. Øresund (NSJ). Bemærk, at forekomsten ved Ålebæk Strand her er regnet som ét fund, om end det ikke helt kan udelukkes, at der var tale om to forskellige fugle.

Sidstnævnte vedrører en tilsyneladende syg/olieskadet fugl, som først ses ved Ålsgårde og efterfølgende ved Hellebæk, Julebæk, Hornbæk og Dronningemølle.

Igen i år var der i april fra skib eftersøgning efter storlommer i farvandet mellem Læsø og Anholt. På turen i år 20/4 sås 2 ad. i sdr. og 6 ad. i odr., som ligesom i 2013 i regionsfordeling er opført under NJ. Ved Skagen (NJ) noteredes under forårstrækket i alt 9 østtrækkende fugle i perioden 25/4-15/5 fordelt med 8 ad. i sdr. og 1 2K. Derudover sås i første halvår følgende: 22/4 1 2K Ø Gilbjerg Hoved (NSJ), 28/4 1 ad. i sdr. Ø Korshage (VSJ), 8/5 1 ad. i sdr. NØ Hirtshals Fyr og 3/6 1 2K Ø Gedser Odde (ST). Fuglen ved Hirtshals

Fyr (NJ) 8/5 er her regnet som den samme, som ca. 45 min. senere samme dag sås østtrækkende ved Skagen.

Fundene i andet halvår var følgende: 27/9 1 1K R Børstrup Hage (NSJ), 3/10 1 1K+ i vdr. R Gedser Odde (ST), 10/10 1 3K+ i sdr. S Vejlbly Klit (VJ), 17/10 4 ad. i sdr. Ø Grenen (NJ), 20/10 1 ad. i sdr. indtrækkende til Isefjord Kikhavn (NSJ), 23/10 1 ad. i sdr. SV Gedser Odde (ST), 27/10 1 1K R Korshage (VSJ), 28/10 1 1K SV Gedser Odde (ST), 28/10 1 1K R Ålebæk Strand (ST), 1/11 1 2K+ i vdr. Ø Grenen (NJ) og 25/11 1 1K+ R Nordfeldt (ST). Bemærk, at de to fund fra det nordlige Møn (Ålebæk Strand, Nordfeldt) her er regnet som to fund.

(Palle A. F. Rasmussen)

Regional fordeling af hvidnæbbet lom 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	22	1	0	0	0	0	0	2	0	4	7	0	36

Nordisk lappedykker *Podiceps auritus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	2013	2012	
568	NA	(64)	79	134	234	458	382	568	529	452	(7202)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Gennem de seneste ti år er antallet af indrapporteringer af nordisk lappedykker støt og roligt gået op fra 223 i 2005 til 561 i 2014. Efter rensning for de mest åbenlyse gengangere blev rapporteringerne fra 2014 reduceret fra 1628 fugle til mindst 568 fugle på 118

lokaliteter, hvilket er lidt flere fugle baseret på 45% flere observationer end i 2013 men på lidt færre lokaliteter. Fordelingen på individer var 166 i 1. halvår på 88 lokaliteter og 363 i 2. halvår på 57 lokaliteter, hvilket – sammenlignet med 2013 – er godt 20% flere fugle på

Hvidnæbbet lom, Hellebæk 23. marts 2014. Foto: Axel Mortensen

35% flere lokaliteter i 1. halvår og stort set samme antal fugle på 13% færre lokaliteter i 2. halvår. Der blev i 1. halvår kun set enkelte større flokke (> 10), nemlig fra 14/1 til 30/3 op til 20 Havet ud for Ålebæk Strand (ST), 4/1 samt 4/3 11 Havet ud for Nordfelt (ST). Herefter har de største forekomster været rastende fugle: 9/2 8 Havet ud for Spejlsby Strand (ST), 13/4 7 Ulvshale Nordstrand (ST) samt 8/2 5 Havet ud for Ulvshale Sommerhusområde (ST) og 10/4 5 Kysten ved Sandflugtplantagen (VSJ). I lighed med de seneste år blev der kun rapporteret ganske få trækobservationer fra 1. halvår: ud over 10 enlige fugle var der 2/4 6 Ø Hyllekrog (ST), 6/4 3 S Hav ved Tryggelev Nor (ST), 17/3 2 Ø Gedser Odde (ST) samt 28/4 2 Ø Nordstrand, Skagen (NJ).

Observationer på en Sydfynsk lokalitet i maj og juni 2014 tyder på et sandsynligt ynglepar. Der er set redebyggende fugle, og efter æglægning sås kun en fugl

ad gangen, og der blev hævdet territorium. Men parret forsvandt fra lokaliteten ultimo juni.

Ud over den fugl, der holdt til i Klæsø Nor (F) fra 29/5 til 4/8, var de første fund i 2. halvår 16/8 1 R Kors-hage (VSJ), 27/8 2 R Grenen (NJ) og 18/9 1 SV Gedser Odde (ST). De største forekomster af rastende fugle i 2. halvår var 22/11 82 fou. Havet ud for Ålebæk Strand (ST), 25/11 56 fou. Havet ud for Nordfelt (ST) og 23/9 28 R Femern Bælt syd for Hyllekrog/Saksfjed Inddæmning. Ud over disse skal nævnes 21/11 11 R Selbjerg Vejle (NVJ). Efterårstrækket blev indledt med 18/9 1 SV Gedser Odde (ST), 23/9 3 S Blåvands Huk (SVJ) og 30/9 2 V Dueodde (B). Der er kun én rapportering af mere end 2 fugle ad gangen under trækket nemlig 5/10 4 SV Gedser Odde (ST).

(Søren Peter Pinnerup)

Regional fordeling af nordisk lappedykker 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	17	0	11	8	6	11	11	24	11	7	86	9	201
2. halvår	28	5	14	4	3	21	0	11	4	14	255	8	367

Gråstrubet lappedykker, Broager, 2. juni 2014. Foto: Torben Andersen

Gråstrubet lappedykker *Podiceps grisegena*

I 2014 blev der i 6325 indberetninger lagt 32.127 fugle ind, hvilket er ca. 12% flere fugle (28.679 i 2013) fra ca. 20% flere lokaliteter (850 mod 1007 i 2013); efter fjernelse af de mest åbenlyse gengangere, kom antallet ned på 8683 mod 7736 i 2013, en stigning på ca. 12%. Der blev indrapporteret ynglepar fra 81 lokaliteter, hvoraf der på de 24 er foretaget bearbejdnings, hvilket er noget lavere end antallet af lokaliteter med bearbejdede tal for 2013. Et forsøg på at estimere ynglebestanden på baggrund heraf gav 164-210 ynglepar. Der er desuden ud fra angivelser af ynglefugle (YF-koden) estimeret 268-642 ynglepar, idet der er forsøgt ikke at få gengangere med, hvor der både er rapporteret om ynglepar (YP) og ynglefugle (YF) på samme lokalitet; i alt 432-852 par, hvilket 6-20 % højere end ved bestandsopgørelsen i 2013 og det højeste antal ynglepar de sidste 5 år. Mange har kun oplyst om ynglefugle (YF-koden) på en given lokalitet, så det kan være vanskeligt, at give et mere præcist tal og det skal endnu engang pointeres, at det er ønskværdigt med flere indrapporteringer af ynglepar. I Atlas III projektet blev gråstrubet lappedykker i 2014 angivet som sikkert eller sandsynligt ynglende i 357 kvadrater. Der blev kun rapporteret om 1 par ynglefugle på Bornholm fra Svinemosen (YF-koden). Ungeproduktionen synes igen i år at være lavere i 2012 og 2013 end de foregående år, i alt blev der registreret 514 unger hvilket giver 0,6-1,2 unge/par.

Lokaliteter med flest indrapporterede ynglepar topper med en af de klassiske: Lille Vildmose (NJ) (hele området) op mod 80 par, Vejlerne (NJ) op mod 60 par. Herefter følger: Lidsø – Tjørnebjerg (ST) 15-20 par, Rørdal Lergrave (NJ) 10-12 par, Nygård Sø (VSJ) 10 par, Saksfjed – Fugleværnsfondens område (ST) 9 par og Kalløgrå (ST) 7-9 par. Enkelte lokaliteter havde over 20 registrerede ynglefugle (YF-koden): Omø Mose (VSJ) 38, Næbbet v/Skjoldnæs (F) 27 samt Hejresøen, Vestamager (KBH) 20.

På en del kyststrækninger har der været pæne (vinter) bestande af rastende fugle, således 26/11 108 R Havet ud

Gråstrubet lappedykker, Sønderjylland, 29. juli 2014.
Foto: Torben Andersen

for Nordfelt (ST) og 80 R Havet ud for Spejlsby Strand (ST), 22/1 173 R Havet ud for Ålebæk Strand (ST), 21/11 70 R Lystrup Strand (ØJ) og 26/11 58 R Kysten ved Sandflugtsplantagen (VSJ). Generelt set er der observeret større forekomster end de foregående år.

De klassiske træklokaliteter skal også kort omtales. Forårstræk: Alle trækobservationer med mere end 25 fugle er fra Hyllekrog (ST), hvor der er lavet træk-tællinger næsten dagligt i perioden 4/3 til 30/4 med i alt 918 Ø med max. 16/4 265 Ø, hvilket skulle være ny rekord for lokaliteten, efterfulgt af 25/4 110 Ø og 7/4 100 Ø. Af andre lokaliteter skal nævnes 17/3 35 Gedser Odde (ST), 12/1 16 SV Kikhavn (VSJ) og 15/3 13 V Børstrup Hage (NSJ). Under efterårstrækket har der ikke været enkelt dage med over 20 fugle: 30/8 19 SV, 30/10 14 SV, 23/11 13 SV og 15/12 17 SV Gedser Odde (ST), 13/9 12 N Fornæs (ØJ) og 20/10 11 V Korshage (VSJ). På trods af det har der været et pænt træk: 411 Gedser Odde (ST), 251 Fornæs (ØJ), 58 Korshage (VSJ) og 54 Kikhavn (NSJ).

(Søren Peter Pimmerup)

Regional fordeling af ynglepar af gråstrubet lappedykker 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
YP + YF 2014	124-204	2-12	9-19	28-53	10-27	25-41	54-106	45-89	44-70	27-36	63-98	1-1	415-691

Sorthalset lappedykker *Podiceps nigricollis*

I 2014 blev der foretaget 1421 indrapporteringer af mindst 1641 fugle på 147 lokaliteter, hvilket antalmæssigt er lidt flere end i de foregående år men på nogenlunde samme antal lokaliteter. Der blev kun rapporteret om 37 ynglepar (YP) fra en lokalitet (Kongens Kær (SØJ)), og der er kun foretaget bearbejdning af antal ynglepar på 1 lokalitet med i alt yderligere 1 ynglepar (Brabrand Sø (ØJ)). Ud over disse

tal er der indrapporteret 92 – 116 ynglepar (YF). Der blev rapporteret om par med unger uden YF-koden, men de er indeholdt i nedenstående. Hvis man ser på det maksimale antal fugle set i yngletiden (her sat til perioden 15/5-15/7), blev der indrapporteret 161 fugle – svarende til max. 81 par – fra 34 lokaliteter, som ikke er indeholdt i ovennævnte. En forsigtig vurdering giver således en samlet ynglebestand på 211-235 par, hvilket

Sorthalset lappedykker, Kongens Kær, 28. marts 2014.
Foto: Steen E. Jensen

er på niveau med 2013 også hvad angår antal lokaliteter. Der blev indrapporteret unger fra 23 lokaliteter (hvilket er på niveau med 2013), hvoraf lokaliteter med mere end 5 unger skal fremhæves: Kongens Kær (SØJ) 12, Søen, Valdemarsslot (F) 8 og Ølundgårds Inddæmning (F) 8. Under Atlas III projektet er sorthalset lappedykker fundet ynglende i 28 kvadrater med statuskode sikker eller sandsynlig.

Den første fugl blev set primo marts: 3/3 1 Vest Stadil Fjord (VJ), og medio marts optrådte arten flere steder: 12/3 1 Kongens Kær (SØJ), 13/3 2 Føns Vang (F) og 14/3 1 Søen, Valdemarsslot (F). Det største antal set i første halvår var 15/5 177 Kongens Kær (SØJ) – alle indrapporteringer af mere end 100 fugle er fra denne lokalitet; 23/5 75 Grynderup Sø, sydenden (NJ) – rigtig mange i denne nyetablerede sø (indviet august 2012) – og 71 Filsø, Mellemsø (SVJ) og 29/4 62 Kogleaks (NVJ). Ud over Grynderup Sø er der tale om nogle af de sædvanlige lokaliteter med store forårstal. Efter yngletiden (15/5-15/7) blev der set større sommerflokke flere steder, hvor de største tal – i lighed med tidligere år – var 18/7 163 Borre (Horsens Fjord) (ØJ) efterfulgt af 3/8 134 Hjarbæk Fjord (NJ) og 29/8 41 Horsens Fjord ved Vorsø (ØJ). Ud over de nævnte er der rapporteret om sommerflokke på mere end 10 fugle fra 5 andre lokaliteter.

Årets sidste fugle blev set 30/10 2 Borre (Horsens Fjord) (SØJ) og 2 Lillebælt Tontoft Nakke og Tranesand (SJ), og der var således ingen egentlige vinterfund.

(Søren Peter Pinnerup)

Ynglelokaliteter for sorthalset lappedykker 2014

Lokalitet	Region	min.YP	max.YP	max.YF	Unger
Sundet - Faaborg	F	0	3	14	
Keldsnor	F			5	
Brændegård sø	F			2	
Føns Vang	F			10	
Ølundgårds Inddæmning	F	3	4	18	x
Firtalsstrand Et Mellemstykket	F			44*	
Søen, Valdemarsslot	F	7	7	14	x
Vitso	F			41	
Gyldensteen: Engsøen	F			2	
Sønder mose, Viborg	NJ	1	2		
Lille Vildmose	NJ	9	9	14	x
Østerådalen	NJ	3	3		
Østlige Vejler (Bygholm, Han Vejle, Kærupholme)	NJ	41	41	46*	x
Grynderup Sø	NJ	40	50	75*	
Vilsted Sø	NJ			14	
Juelstrup Sø	NJ			4	
Gurre Sø	NSJ	6	6	16*	x
Slivso, Hoptrup	SJ	2	2	4*	x
Astrup Engsø	SJ			2	
Broksø Enge	ST	2	2	11*	x
Nielstrup Sø, Sydsjælland	ST			4	
Sneum Digesø	SVJ	1	2	8	
Fil Sø	SVJ	0	1	65	
Kongens Kær	SØJ	37	37	160*	x
Tim Enge	VJ	1	1		x
Vest Stadil Fjord	VJ	0	2	6	
Søndervese	VJ			4	
Noret	VJ			4	
Brabrand Sø	ØJ	1	7	17	x
Egå Engsø	ØJ			6	
Årslev Engsø	ØJ			2	

Tabellen Ynglelokaliteter for sorthalset lappedykker 2014 er udarbejdet efter nogenlunde de samme principper som i Fugleåret 2007-2013. Dvs. at en lokalitet medtages, når der er gentagne indrapporteringer (mere end to) i yngletiden (her er sat til 15/5 – 15/7), eller der er indrapporteret ynglefugle og/eller unger. Min. YP og max. YP angiver antal ynglepar indrapporteret i DOFbasen. Unger angiver, om der foreligger observationer af pull eller juv./1K-fugle i tiden 15/5 – 15/7. Max. YF angiver det maksimale antal fugle på lokaliteten i yngletiden. * angiver at fuglene er indrapporteret i DOF-basen med adfærdskoden YF. Kursiv angiver, at tallet stammer fra en bearbejdning.

Malleuk *Fulmarus glacialis*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1997	2007	1991	
2014	NA	(4305)	15.885	(24.013)	(28.255)	20.177	23.360	71.532	65.213	40.846	-

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1975-76 og 1999-2003. Årstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Materialet er delt op i de fire områder NJ (Skagerrak), Vestkysten, Kattegat og indre farvande, hvor forekomsten i henhold til normal faunistisk terminologi kan betegnes som hhv. almindelig, ret almindelig, fåtallig og meget sjælden. I Skagerrak lå antallet

fugle på middelniveau, medens stormforekomsterne i resten af landet skræbde bunden ligesom hos de øvrige havfugle. Materialet i DOFbasen udgøres af 470 registreringer (410 i 2013), der dækker ca. 15.037 fugle (23.805 i 2013), dvs. 32 fugle pr. registrering (58 i 2013).

Den nordjyske dominans ligger i år på 95,9%.

Fordelingen på måneder fremgår af tabellen for henholdsvis NJ, Vestkysten (VJ + SVJ) og (sydlige) Kattegat (øvrige regioner).

I NJ blev de største forekomster: 14/4 1655, 13/6 996, 25/8 1002 og 27/9 2391 alle Skagen.

Den eneste større dag ved Vestkysten blev 28/9 104 Lyngvig Fyr (VJ).

I Kattegat var der pænt med fugle i januar: 12/1 283 Børstrup Hage (NSJ). Efteråret skuffede derimod og største tal blev 27/9 36 Børstrup Hage. Ved stort set samtlige lavtrykspassager kom vinden aldrig helt om i NV, hvilket forklarer de yderst få fugle længere vest på i Kattegat (VSJ og den jyske østkyst).

Der var ingen fund fra de indre farvande.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af mallebuk 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	14.707	156	60	16	0	1	0	38	0	559	0	0	15.537

Månedsfordeling af mallebuk 2014

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Total
Nordjylland	52	43	39	2341	377	1761	215	3089	5011	433	4	1342	14.707
Vestkysten	5	0	0	2	0	17	8	38	142	5	0	0	217
Kattegat	430	1	34	36	0	13	0	15	51	3	1	29	613
Fugle i alt													15.537

Sodfarvet skråpe *Puffinus griseus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1984	2002	2007	
109	17	(75)	170	168	184	146	185	446	403	384	(6483)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Med 109 fugle blev resultatet lidt bedre end sidste år, men stadig en total i den lave ende. Vi skal tilbage til 2004 for at finde en mindre årstotal (104). Det blev til en enkelt forårsfugl 15/4 1 NV Grenen (NJ). Efteråret indledtes stille med 11/8 1 N Vejers Strand (SVJ), 8/9 1 S og 9/9 1 N Blåvands Huk (SVJ) og 1 N Bækbygård Strand (SVJ), inden der for kom lidt gang i skråperne i perioden 20/9 – 1/11. Årets sidste fugle blev 15/11 1 N Trelde Næs (SØJ), 27/11 1 NV + 1 rast og 8/12 1 NV alle Grenen. Sidstnævnte lokalitet blev topscorer med

33 fugle. De største trækdage var 25/9 4 Kikhavn (NSJ), 26/9 og 27/9 5 Grenen, 4 Nørre Lyngvig (VJ) og 7 Børstrup Hage (NSJ), 28/9 8 og 29/9 4 Grenen. Desuden fortjener 28/9 1 N Birkemose (ST) at blive nævnt.

Kun i et enkelt tilfælde i materialet er der formodede gengangere mellem to lokaliteter. 20/10 2 V 15:31 Børstrup Hage og 16:19 2 V Tisvildeleje (NSJ) – 17,5 km på 48 min = 22 km/t.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af sodfarvet skråpe 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	46	19	13	4	1	0	0	2	0	23	1	0	109
Lokaliteter	7	5	4	2	1	0	0	1	0	6	1	0	27

Almindelig skråpe *Puffinus puffinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1989	1998	2009	
23	NA	6	40	48	55	26	42	99	94	83	1613

Forårets eneste fugl 13/4 1 trk Harboøre Tange (VJ) var det første april-fund siden 2010. Skråpedagen i juni faldt 13/6 med 1 N Grenen (NJ) samt 1 V både

Kikhavn (NSJ) og Korshage (VSJ) hhv. kl. 09:47 og 10:02. Årets bedste måneder blev juli og august med 6 hhv. 7 fugle, alle på nær 21/8 1 N Fornæs (ØJ) og 25/8

1 S Nordmandshage (NJ) fra Vestkysten. Bedste dag blev 16/7 med 2 Grenen, 1 Ørhage og 1 Agger Tange. Vestkystens efterårsfugle kom i perioden 25/9 – 5/10 i alt 7, heraf 1 rastende meget kystnært ved havnen i Ho Bugt 4/10. Årets sidste observation – umiddelbart den mest usædvanlige – var 22/10 1 V Ålebæk Strand (ST). Og dog – siden 2007 er arten set i Østersøen i 5 ud 8 år.

Ud fra beskrivelserne er det mest nærliggende at nævne årets to skråpe sp. her: 15/4 1 Ø Børstrup Hage (NSJ) og 27/9 1 Roshage (NJ).

(Lasse Braae)

Almindelig skråpe, Ho Bugt, 4. oktober 2014.

Foto: Eva F. Henriksen

Regional fordeling af almindelig skråpe 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	13	2	5	1	0	0	0	1	0	1	1	0	23

Månedsfordeling af almindelig skråpe 2014

	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Total
2014	0	0	0	1	0	2	6	7	4	3	0	0	23

Lille stormsvale *Hydrobates pelagicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1990	1988	1985	
2014	1	NA	(10)	13	11	5	5	50	36	32	(385)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Efterhånden en af de mest sjældne arter, der ikke er på SU-listen: 26/10 1 Grenen (NJ) var årets eneste.

(Lasse Braae)

Stor stormsvale *Oceanodroma leucorhoa*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1990	1988	1985		
2014	19	NA	(16)	99	115	143	93	157	902	624	313	(4046)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972 og 1975-76.

Et moderat år med 19 fugle. Ved Vestkysten blev der i perioden 9/9 – 2/11 set 16 fugle. Der var enkelte dage med mere end en fugl: 9/9 2 Roshage (NJ), 28/9 2 og 27/10 2 Ørhage (NJ) samt 29/10 3 Roshage. Desuden

disse 3 fra de indre farvande: 12/1 1 V Gilleleje (NSJ), 30/9 1 N Nordmandshage (NJ) og 14/12 1 Ø Gedser Odde (ST) – bemærk to vinterfund.

Årets eneste ubestemte stormsvale sås 27/10 Ørhage. (Lasse Braae)

Regional fordeling af stor stormsvale 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	10	4	3	0	0	0	0	0	0	1	1	0	19
Lokaliteter	3	3	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	9

Sule *Morus bassanus*

Det blev til knapt en halvering i forhold til sidste års rekordnotering, 3956 registreringer i DOFbasen med i alt 93.942 fugle. Måske er der tale om lidt "suletræthed" – det er tydeligt, at alle ikke orker at rapportere enhver sule.

I forhold til sidste år registreredes flere fugle i januar – marts, juli – september og december. Regionalt var der fremgang i ØJ, F, VSJ, KBH og ST.

Sidste år konstateredes, at sulen nu om dage ses hele året. En kontrol viser, at der i år kun mangler observationer fra 38 dage (jan 9, feb 8, mar 1, maj 3, jun 14, jul 2 og dec 1).

I år var der fuld gang i forårsfuglene allerede i marts, kulminationen som vanligt i april. Juni udmærkede sig ved at være årets sløjeste måned og efterårsforekomsterne kulminerede i september.

Hvis man sammenligner ØJ og NSJ, hvor der er set nogenlunde lige mange fugle, er tendensen den samme som sidste år. I foråret flest fugle ved Jylland, hvor Sjælland dominerer om efteråret. Kunne tyde på, at Kattegat i stigende grad bruges som fourage-

ringsområde. Under rolige vejrforhold ses der flest fugle tættest på de store forekomster i Skagerrak, ved blæsevejr ses det traditionelle havfuglemønster med flest fugle i Kattegat længere mod øst.

Årets største tal blev: 15/4 1750 N Aså Havn (NJ), 27/9 4272 N Skagen (NJ) og 28/9 1031 V Kikhavn (NSJ). Sidstnævnte er den næsthøjeste notering fra Sjælland (11/10 2003 1090 Børstrup Hage (NSJ)), der blev ikke registreret nævneværdige antal fugle længere østpå (manglende dækning?), men dagen gav også ny rekord for VSJ (666).

Fra de indre farvand bør 3 observationer fra Østersøen syd for Als bemærkes.

Til sidst et par ord om potentielle gengangere. I materialet fra NSJ har jeg forsøgt at fjerne rastende fugle fra nærliggende lokaliteter (f.eks. Gilleleje/Børstrup Hage) og kun medtaget dagens største træktalet fra hele kysten. Disse tiltag barberer kun totalen ned til 7246 – noget overraskende. Det skal dog siges, at de rastende fugle også kan flytte fra sted til sted i løbet af dagen.

(Lasse Braae)

Regional- og månedsfordeling af sule 2014

2014	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Total
NJ	260	558	10865	10443	2208	98	6637	6249	17084	5954	1139	3613	65108
VJ	4	16	82	611	528	123	705	687	1250	176	87	8	4277
SVJ	4	7	81	932	369	53	592	650	674	195	50	1	3608
ØJ	105	81	559	4810	456	5	171	65	652	846	633	136	8519
SØJ	3		24	578				2	14	64	36		721
SJ	1			1					3		3		8
F			54	37	2			1			2	1	97
VSJ	13	1	190	890	70	2		2	1154	702	160	37	3221
KBH	7			1	1			1			7	9	26
NSJ	607	14	856	1047	136	8	97	11	1924	1547	1133	948	8328
ST	2		1	1	2						3	4	13
B				1	5	4		2	2	2			16
DK	1006	677	12712	19352	3777	293	8202	7670	22757	9486	3253	4757	93942

Rørdrum *Botaurus stellaris*

Som forventet var der fremgang at spore efter en mild vinter, hvilket typisk ses på tallene fra Vejlerne (NJ), hvor der blev kortlagt 99 territorier, mod 72 i 2013. Samlet blev der registreret godt 300 paukende fugle fordelt på ca. 150 lokaliteter.

Paukesæsonen indledtes tidligt, allerede 17/2 hørtes 2 Sønder Lem Vig (VJ) og 18/2 1 Glombak, Vejlerne. Herefter var der stort set daglige observationer. De

store tal var alle fra Vejlerne og Lille Vildmose (NJ). Der blev kortlagt 29-38 paukende hanner af rørdrum i Lille Vildmose i 2014. Kan sammenlignes (samme metode anvendt) med 22-29 i 2013 og 18-21 i 2012. Ingen andre lokaliteter havde over 5 paukende.

Der var forholdsvis få vinterfund i januar-februar og december.

(Peter Lange)

Regional fordeling af rørdrum 2014 – fordelt på paukende fugle og fugle set uden for yngletiden

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Paukende	157	31	50	5	1	14	10	11	14	4	14	0	311
Lokaliteter med pauk	38	23	40	4	1	7	7	11	11	4	7	0	153
Sete fugle excl. Yf	ca. 10	15	10	7	8	8	2	4	10	1	4	2	81
Fugle i alt	ca. 167	46	60	12	9	22	12	15	24	5	18	2	392

Silkehejre *Egretta garzetta*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2002	2009	2011	
2014	5	2	2	7	27	21	26	42	39	38	483

I 2014 blev der observeret cirka 21 silkehejrer i Danmark. Flest fund blev der gjort i Nordjylland, hvor der blev observeret op til 8 fugle.

Årets første fund blev gjort 20/4, hvor en fugl blev set overflyvende ved Lønholt Mose (NSJ).

Flest fugle blev set i april-september, hvilket er typisk for arten. Der var dog også i 2014 enkelte senere fund.

Op til 2 fugle rastede i området ved Astrup og Rømødæmningen (SJ) i perioden 26/9-28/12. 1 enkelt fugl blev set 2/10 ved Bygholm Vejle (NJ) og 1 silkehejre rastede ved Nyord Enge (ST) 11/10.

1 sent fund fra Pederstrup (ØJ) drejede sig om en ringmærket, undsluppet fugl, der sås i perioden 8-26/12.

(Mette Lauritzen)

Regional fordeling af silkehejre 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	8	1	3	0	0	4	1	1	0	1	1	1	21

Sølvhejre *Ardea alba*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2013	2014	2011	
2014	3	< 1	3	4	30	111	77	174	143	126	924

I 2014 blev der observeret sølvhejre i alle årets måneder og i alle rapportområder. Med over 160 observationer fortsatte arten sin fremgang i landet.

2014 blev året hvor sølvhejren for første gang med sikkerhed blev registreret som ynglefugl i Danmark. Hele 2 ynglepar blev fundet på Saltholm (KBH) i en fiskehejrekoloni. Der henvises til særskilt artikel i Fugleåret 2014. Da sølvhejren i mange år har været i fremgang, var det et ventet ynglefund.

I 2014 var der igen en stor koncentration af sølvhejre i Sønderjylland. Det største enkeltfund var af 26 individer ved Bremsbøl Sø (SJ) 9/8.

Også ved Maribo-søerne (ST) blev der observeret mange sølvhejrer – op til 13 fugle 6/5.

(Mette Lauritzen)

Sølvhejre, Nørreso, Tønder, 24. september 2014. Foto: Knud Pedersen

Regional fordeling af sølvhejre 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	40	3	10	4	5	21	7	11	15	8	17	2	143

Sort stork *Ciconia nigra*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1995	2000	1996	
2014	NA	(16)	29	38	34	33	33	61	58	48	(1210)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76.

Med op til 43 individer blev 2014 et godt år for sort stork i Danmark. Der var observationer i alle lokalafdelinger undtagen Bornholm. Observationerne blev gjort i perioden marts til september. Det første tidlige fund i marts var 28/3 Lille Åmose (VSJ).

Årets sidste individ var en 1K fugl, der i perioden 17/9-21/9 rastede i området ved Astrup Forland og Rømødæmningen (SJ).

I juli og august sås et influx af unge storke. Flere af dem bar farvering, og 3 fugle blev aflæst. Det drejer sig om en fugl fra Langeland (F), der rastede i området fra 23/7. Fuglen var ringmærket omkring to måneder før (7/6) som redeunge nær Siebenlehn i delstaten Sachsen, 456 km fra Sydlangeland.

Den anden ungfugl blev aflæst 2/8 ved Brøns Å nær Ribe (SJ). Denne fugl var ringmærket 16/6 som redeunge nær Niederöfflingen i delstaten Rheinland-Pfalz, 585 km fra Brøns.

Endelig rastede en usædvanlig stor flok på 8 fugle (4 ad. + 4 1K) ved Bøtø Nor (LF) i starten af august. Den ene af ungfuglene var ringmærket 15/6 som redeunge i et kuld på tre nær byen Prüm i ved vestlige Tyskland tæt på grænsen til Luxemburg. Denne sorte stork har således fløjet godt 610 km mod nordøst og kommer således fra samme område som den fugl som blev aflæst 2/8 nær Ribe.

Mette Lauritzen

Regional fordeling af sort stork 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	9	1	4	3	1	2	6	2	3	2	10	0	43

Sort stork. 7 af i alt 8 fugle der rastede ved Bøtø, 5. august 2014. Foto: Gert Juul Jeppesen

Hvid stork *Ciconia ciconia*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	2011	2013		
2014	518	NA	(216)	(261)	(153)	208	406	299	518	500	463	(8159)
	2	NA	40	17	6	1	2	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. For antal fugle mangler årstotal fra 1970-77, 1988-89, samt 1997-98. For antal ynglepar mangler der nøjagtige tal fra 1970-71. Tre største yngleår fra og med 1970 er: 1970: > 60 par, 1971: 58 par og 1972: 38 par.

Storkesæsonen i 2014 var i gang fra 1. januar. I Gund-sølille (NSJ) overvintrede yngleparret på reden, og i Veksø (NSJ) en enlig stork til på en rede. Og i Smeda-ger ved Tinglev (SJ) overvintrede hanstorken på reden. Gund-sølille parret, såvel som de øvrige enlige storke blev fodret hen over vinteren. De 4 nævnte storke stammer alle fra det skånske storkeprojekt.

De første storke, som kom ind med trækket syd fra, blev set ved Gjerrild Klint (ØJ) 20/3 og i Orte på Fyn 22/3. Fra midt i april til udgangen af maj måned kulminerede indtrækket af storke. En gennemgang og bearbejdning af storkeobservationer i DOFbasen sandsynliggør, at omkring 518 storke gæstede Danmark i 2014. Se tabellen med regional fordeling bagerst i artiklen. Det er ny rekord i de seneste årtier. I 2013 var tallet også ganske højt med 463 storke. Stigningen kan især tilskrives, at antallet af skånske storke, der trækker gennem landet, stiger år for år. De største storkeflokke, der blev set, var 98 skånske storke der

31/7 blev set ved Nexø Sydstrand (B). Flokken blev nogle dage på Bornholm, før de returnerede til Skåne og trak til Sjælland via Øresundsbroen. Her og ved Dragør (KBH) blev 81 set 3/8. Dagen efter blev de 81 storke set ved Vester Ulslev (ST). På vejen til Lolland var 64 af storke blev spottet ved Sværdborg nord for Vordingborg (ST). Næste større udtræk af skånske storke fandt sted 16/8 hvor 22 storke blev set ved Ged-ser Odde (ST). Fra 16-21/8 var der 20-22 i området ved Rødbyhavn (ST). Formentlig de samme som dem ved Gedser Odde. De kommende år vil utvivlsomt med-føre bosætning af flere skånske storke i Danmark. Nok særligt på Sjælland, som ligger på trækruten fra Skåne. Der er nu 45 par fritflyvende storke i Skåne. I alt havde 173 ungfugle mulighed for at trække fra Skåne i år. Den største flok af ikke-skånske storke var 16 storke, som 25/4 blev set ved Ottersbøl ved Skærbæk (SJ).

Status for ynglende hvid stork i 2014 blev 2* par storke og 3 flyvefærdige unger, samt en enlig stork.

Balle** (ØJ): Enlig stork.
 Smedager (SJ): Par. 29/4.
 5 æg, 3 unger flyvefærdige.
 Gund-sølille*** (NSJ): Par der overvintrer.
 3-4 æg, 3 unger døde.

Noter:

* 1 par, der ikke er af vild proveniens

** Storken er ikke af vild proveniens (skånsk projektstork)

*** Begge storke stammer fra det skånske storkeprojekt.

Balle på Djursland (ØJ) var stedet, hvor en enlig 3 år gammel skånsk stork fra 15/4 byggede rede uden hjælp på en pæl ved en voliere med bl.a. storke ved dyreparken Munkholm Zoo. Storken var meget interesseret i en bestemt stork i volieren, men pga. hegn kunne de ikke danne par. Først omkring 14/6 gav storken op og trak bort. Der har ellers ikke været fastboende storke på Djursland siden 1972. Storken blev i december 2014 aflæst på lossepladsen ved Pinto nær Madrid. Storken har altså vinterkvarter i Spanien.

Smedager (SJ) havde atter et storkepar. Den skånske hanstork fra 2013 overvintrede, men begyndte i februar at besøge storkereder i Sydslesvig. Den blev aflæst på reden i Norby ved Owschlag 28/2. Den 8/3 parrede den sig med en hunstork i Schafflund 10 km syd for grænsen. Senere blev den dog fortrængt af redens rigtige hanstork. Men enden blev, at den bosatte sig i Norby og fik 3 unger på vingerne. Reden i Smedager stod tom indtil 29/4, hvor et storkepar tog

En stork fra det skånske storkeprojekt byggede rede uden nogen form for hjælp på denne pæl, der ragede op over en voliere hvor der bl.a. gik storke. Munkholm Zoo, Balle, Djursland, 2. maj 2014. Foto: Hans Skov

De tre storkeunger i reden i Smedager er flyvefærdige. 3. august 2014. Foto: Hans Skov

reden i besiddelse. Hunnen kunne pga. gamle vaner bestemmes som den hun, der har været i Smedager siden 2012. Hannen er udruget i Hitzhusen i Holsten i 2010. Begge storke er af vild proveniens, og det betyder at Danmark atter har et vildt ynglepar. Storkeparret påbegyndte æglægningen 5/5 og 13/5 havde de 5 æg i reden. Et nyopsat webkamera gjorde det muligt for hele Danmarks befolkning via TV2, at følge med i livet i storkereden. 7/6 klækkede det første æg. Tre unger kom ud af de 5 æg. Den første unge fløj af reden 5/8. Hele storkefamilien trak syd på 3/9.

Gundsøllille på Sjælland. Storkeparret påbegyndte æglægningen så tidligt som 6/3. Parret udrugede 3 unger. De 3 unger døde mellem 17-21/5. Formentlig fordi hunstorken var alvorligt syg af en infektionssygdom og derfor ikke deltog i yngelplejen og beskyttelse af ungerne i en periode med dårligt vejr. Hunnen kom sig, men da var ungerne døde. Efter ungernes død forblev de gamle storke i området. De ser i skrivende stund atter ud til at ville overvinde. Det samme gælder en skånsk storke, som nu i flere år har overvintret på en rede i Veksø. Den dukkede op 5/10.

Mindest 4 ynglestorke med danske ringe blev aflæst i Sydslesvig, Holsten og Niedersachsen denne sommer.

Hunstorken i Ostenfeld-Stumpen ved Hollingstedt i Sydslesvig er en 20 år gammel hunstork, som jeg har ringmærket i en rede på Ribe Rådhus i 1994. Det er den hidtil ældste vildtlevende danske storke, som ringmærkningen har dokumenteret.

2014 har været et topår for Europas storke. I f.eks. Slesvig-Holsten steg antallet af vilde storkepar fra 248 par i 2012 til 271 par i 2013. I 2014 var tallet steget til 298 par med 523 unger. Hertil skal lægges omkring 63 fritflyvende storkepar + unger til, der har en baggrund, der kan minde om Gundsøllille storkeparret, så det totale antal par bliver 361 par. Ikke siden begyndelsen af 1980'erne har så mange storke ynglet i Slesvig-Holsten. I storkelandsbyen Bergenhusen 50 km syd for grænsen var der i juli 22-23 storkepar på rederne. Også i resten af Tyskland forlyder det at der var flere storkepar i 2014 end i 2013, så fremgangen fortsætter (Kilde: NABU AG Storchenschutz). Fremgangen i det vestlige Tyskland tilskrives, at flere og flere storke overvintrer i Europa (særligt i Spanien og Portugal), og det forøger overlevelsen. Mange af disse storke holder til på åbne lossepladser, og det giver anledning til bekymring, at disse skal være lukket senest i 2018.

(Hans Skov)

Regional fordeling af hvid storke 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	52	45	40	64	27	102	39	14	106	12	152	111	764 [□]

[□] Tallet 764 korrigeres for storke, der er set i flere regioner til 576. Dette tal reduceres igen med 10 % af hensyn til mulige gengangere, der ikke er blevet fanget i tidligere korrektioner. Det sandsynlige antal forskellige storke der har besøgt Danmark i 2014 bliver da 518. Det skal ses på baggrund af de i alt 772 storkeobservationer, der er registreret i DOFbasen i 2014.

Den eksotiske hvide ibis, skestorken, fortsætter sin fremgang i den danske kystnatur. Den varme sommer har bidraget til en høj overlevelse af ungfugle, og i sensommeren blev der set større familieflokke af skestørke på flere lokaliteter i Jylland

Fra Vadehavet omkring den dansk-tyske grænse i syd over Sneum Digesø, Skjern-ådalene, Vest Stadil Fjord, Agger Tange og Vejlerne ved Limfjorden i nord er der meldt om større flokke af skestørke. Det samlede antal lader sig ikke opgøre, men skønnes de 210 par at have produceret gennemsnitlig to unger hver, må der have opholdt sig over 800 skestørke i landet i sensommeren.

Fuglene stammer fra de syv ynglelokaliteter, der i år har lagt scene til den hidtil største danske bestand af skestørke. Mindst 210 par har ynglet i 2014, og det lune forår og den varme forsommer har tilsyneladende været gunstig for de danske skestørke, der har fået ekstraordinært mange unger på vingerne. Hvor kolde, regnfulde perioder i slutningen af maj og juni, når æggene er klækket, kan resultere i adskillige døde unger i rederne, så er en stabil og lang varmeperiode i reglen ensbetydende med en høj overlevelse blandt skestørke.

Årets varme sommer har derfor været frugtbar for de danske skestørke, der er verdens nordligste. I Limfjorden var der knap 100 par skestørke fordelt på fire kolonier. En af kolonierne ligger i den vestlige del

af Limfjorden på en lokalitet, hvor der aldrig tidligere har været ynglende skestørke.

I Danmarks ældste skestørke-koloni i Nibe-Gjøl Bredning Vildtreservat vest for Aalborg, hvor arten har ynglet uafbrudt siden 1996, har 76 par ynglet denne sæson. Mange af parrene har her fået 3-4 unger på vingerne.

På øen Høje Sande ved Skjern Å's udløb i Ringkøbing Fjord blev der talt 87 reder af skestørke. Fuglene fra kolonien kunne efter yngletiden dagligt ses i større eller mindre flokke i Skjern-Ådalene og nær reservatet Tipperne i Ringkøbing Fjord, hvor de søger føde i fladvand. I juli er der talt ansamlinger på flere end 200 skestørke i Skjern Å-området.

På øen Langli i Ho Bugt i den nordlige del af Vadehavet har der været 26 ynglepar, og 50-60 unger er registreret, oplyser Bjarne Slaijkær fra Naturstyrelsen.

Tidligere år har skestørke-kolonien på Vadehavsoen været hårdt ramt af oversvømmelser under sommerstorme, men i år har lokaliteten været skånet for ekstremt højvande, og det øger erfaringsmæssigt overlevelsen hos skestørkene.

Djævløen i Vonåens udløb i Ringkøbing Fjord helt tæt på Ringkøbing by har de senere år huset knap en håndfuld ynglepar af skestørke. Men i år blev lokaliteten forladt af de tre par, der etablerede sig i april.

Skestørke, Sneum Digesø, 5. september 2014. Foto: John Frikke

Hvorfor skestorken opgav i år på den bynære lokalitet, er uklart. Måske på grund af ræv eller mink.

Selv om antallet af ynglende skestørke aldrig tidligere har været højere end netop nu i den danske natur, vil fremgangen for arten formentlig kunne fortsætte de kommende år.

I den genskabte Filso i Vestjylland holder flokke af skestørke til, og lokaliteten spås at kunne blive det næste nye yngleområde for skestorken i Danmark. Også Nissum Fjord og Mariager Fjord har potentiale til at kunne huse ynglekolonier.

Igen i 2014 var der vinterfund af arten i Danmark. Fuglen der havde opholdt sig i Bøjden Nør (F) siden 30/10 2013 blev i området frem til 12/1, og få dage efter dukkede den samme fugl op 18/1 Helnæs Made (F), hvor den blev set frem til 22/1. Derefter gik der en måneds tid, før der igen blev set skestørke i landet: 22/2 5

R Lønborggård/Stavsholm (VJ) og samme dag 2 Vest Stadil Fjord (VJ) indledte forårets tiltræk.

De største koncentrationer plejer at være fra sensommeren, men det største tal var i år fra juni: 29/6 146 Bygholm Vejle (NJ). Desuden skal nævnes 10/8, som virkelig var store skestørke-dag, med 138 Arup Vejle (NJ), 26 Geddal Enge (VJ), 64 Agger Tange (NJ) og i Vadehavet 101 Ho Bugt Nord, 106 Sneum Digesø, 81 klæggrav nord for Kammerslusen alle (SVJ), 64 Rickelsbüller Kog (SJ) – med det løse i alt imponerende 632 skestørke i landet den dag!

I løbet af august-september trækker fuglene sydpå, efterårets sidste blev 25-26/10 1 Pytodde (NJ). Ligesom i årets start var der vinterfund i årets slutning, idet der 9-20/12 var fund af 1-2 fugle forskellige steder i Nord- og Østjylland.

(Jan Skriver og Peter Lange)

Regional fordeling af skestork 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	ca. 300	ca. 250	ca. 300	13	3	ca. 150	23	11	2	3	0	0	ca. 1000*

* = formentlig en del gengangere

Sortsvane *Cygnus atratus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2003	2005	2008	
7	NA	(2)	NA	NA	40	9	22	49	46	43	-

Kommentar: Rapportgruppens materiale er særdeles mangelfuldt. Der er kun oplysninger fra 1977, samt 2003-2006.

Som de to foregående er meget få indberetninger af meget få fugle – kun 19 dataposter fra 6 forskellige områder af 7 individer. Hvor årssummen i 2000-09

udgjorde gennemsnitlig 40 individer, har den i perioden 2010-14 blot udgjort 9. Arten er undsluppet fra fangenskab og naturligt hjemmehørende i Australien.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af sortsvane 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	0	3	0	0	1	0	2	0	0	0	1	0	7

Pibesvane *Cygnus columbianus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1981	2014	1983	
10.055	NA	NA	(9296)	NA	(5261)	7730	NA	10.827	10.055	9630	-

Kommentar: Rapportgruppens materiale er særdeles mangelfuldt. Der er kun oplysninger fra 1980-83, samt 2007-10

Årsummen af rastende fugle udgjorde 10.055, hvor første halvår tegnede sig for 5305, mens andet halvår tegnede sig for 4750. Gennemsnittet for perioden 2010-13 var 6455 med en halvårlig fordeling på 3006 / 3449 og årssummen i 2014 var altså langt over gennemsnittet, hvilket afspejler milde vintre i begge halvår. Der er efter bedste evne rensset for gengangere i de enkelte lokaliteter. Årsummen for hele landet må dog in-

deholde et ukendt antal gengangere. Største forekomst i første halvår blev 23/2 905 Ravsted (SJ) og største forekomst i andet halvår blev 10/11 793 Åbøl (SJ).

Også årets træktal var rekordstore og udgjorde 4249 med en halvårlig fordeling på 1794 / 2455. Største træktal i første halvår blev 8/3 148 Nørreådal (NJ), ligeledes 8/3 185 Valdemars Slot, Tåsinge (F) samt 10/3 219 Kongelundsområdet (KBH). Det største træktal i

andet halvår blev 15/10 71 Roneklint ved Præstø (ST).

Materialet omfatter en imponerende mængde aldersbestemmelser, og ungfugleprocenterne er udregnet på grundlag af samtlige aldersbestemmelser. I

første halvår udgjorde ungfugle 9,8 % af 6810 aldersbestemte fugle, mens de i andet halvår udgjorde 9,1 % af 6134 aldersbestemte fugle.

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af pibesvanne 2014 opdelt på hlrv. rastende og trækkende fugle

Rast	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	625	800	850	26	228	2500	20	88	37	6	125	0	5305
2. halvår	1250	700	650	0	71	1750	20	148	60	21	77	3	4750
													10055
Træk	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	360	14	14	18	230	27	391	28	360	88	206	58	1794
2. halvår	270	107	99	142	52	158	75	305	495	105	414	233	2455
													4249

Tajgasædgås *Anser fabalis fabalis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1981	1985	1987	
11.023	NA	(25.476)	(35.210)	(32.090)	(13.985)	14.795	14.390	51.931	48.871	45.328	-

Kommentar: Tajgasædgåsen er kun inkluderet i Rapportgruppens Årsrapporter fra 1974, 1978-1987, samt 1991 og igen fra 2005. Ovenstående oversigt skal derfor kun anvendes med store forbehold. Samtidig er det usikkert, hvordan gengangere (rastende flokke) er behandlet fra år til år. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årets sum udgjorde 11.023, hvor første halvår tegnede sig for 7818, mens andet halvår blot tegnede sig for 3205. Der er efter bedste evne rensset for gengangere i de enkelte landsdele. Den gennemsnitlige årssum for perioden 2007-13 udgjorde 14.094 med en halvårlig fordeling på 9253 / 4841. Forekomsterne i 2014 var altså en del under middel, hvilket stemmer godt overens med de milde vintre i begge halvår.

I første halvår kom de største meldinger fra NJ, VSJ og ST, men KBH lå en del under middel. Fra andet halvår var der kun store indberetninger fra NJ, mens især tallene fra

det ellers normalt så dominerende ST var påfaldende små.

I et projekt under Aarhus Universitet blev 49 fugle halsmærket i Lille Vildmose (NJ). Langt de fleste af disse blev set regelmæssigt i Lille Vildmose indtil vinterens første kuldeperiode, der indtraf ved juletid. Herefter blev hovedparten af fuglene set i Nørreå-dalen ved Tjele (NJ). Enkelte fugle med røde halsbånd, mærket i det nordøstlige Finland, blev meldt fra KBH, VSJ og ST. Enkelte svensk-mærkede fugle blev meldt fra NJ og VSJ. Og endelig sås 1/3 hele 9 skotsk-mærkede fugle i Lundergård Mose (NJ).

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af tajgasædgås 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	2950	10	15	12	15	3	125	1300	340	17	3000	31	7818
2. halvår	2250	0	13	7	1	0	37	420	8	10	450	9	3205
													11023

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2007	2006	2009	
12.052	2	< 1	6	65	8238	9765	12.360	18.384	17.637	13.860	-

Kommentar: Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Årsummen udgjorde 4973, hvor første halvår tegnede sig for 3688, mens andet halvår blot tegnede sig for 1285. I perioden 2007-13 udgjorde den gennemsnit-

lige årssum 11.420 med en halvårlig fordeling på 6878 / 4542. Tallene for 2014 lå altså betydeligt under normalen. Og de milde vintre i begge halvår er sikkert

den primære årsag hertil. Det var sædvanen tro ST, der dominerede billedet, om end de største tal i dette område var langt under middel.

Den største forekomst i første halvår blev 1/2 1430 Nakskov Fjord (ST), mens de største forekomster

udenfor ST blev 8/2 150 Uge (SJ) og 15/2 200 Lindelse (F). Største forekomst i andet halvår blev 16/10 med blot 435 Ydø-Jordbjerg-Bogø-Store Vejlø (ST), mens største forekomst udenfor ST blev 29/11 80 Myregårds Myr (B).

(Thorkil Brandt)

Regional fordeling af tundra-sædgås 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	79	90	69	11	0	215	250	74	12	13	2800	75	3688
2. halvår	9	28	10	0	0	19	145	14	14	7	850	189	1285
													4973

Blisgås *Anser albifrons*

Antallet af blisgæs i Danmark har været stærkt stigende de seneste 10 år, og 2014 blev et nyt rekordår for arten i Danmark, som især skyldes mange rastende gæs i forbindelse med forårstræk primo marts, samt stort træk i efteråret, især ved Bornholm.

Før 2005 blev blisgåsen kun registreret i større antal i år med østenvind i efteråret (ultimo september – medio oktober) over Bornholm. Efter 2005 er antallet af blisgæs, som udnytter danske rasteplasser steget eksplosivt. Blisgåsen træffes i dag i alle landsdele, hvor de største flokke raster i sydlige landsdele på Sydfalster, Lolland og Tøndermarsken, samt i mindre grad Sydsjælland og Sydals. I det senere år er antallet

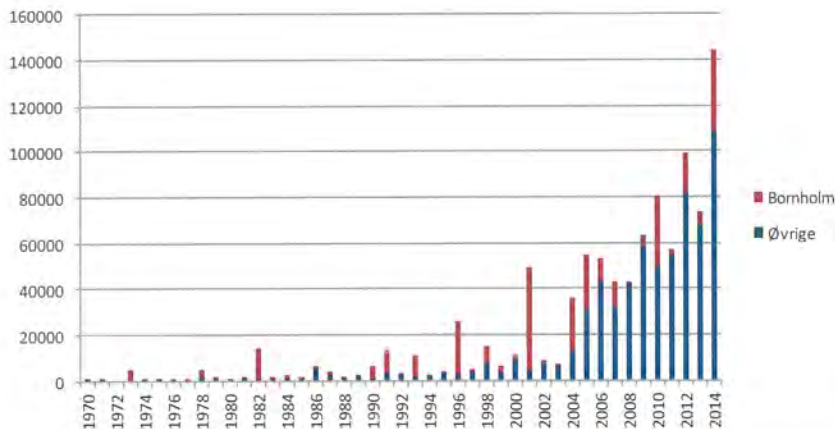
langs vestkysten (fra Ballum til Ringkøbing Fjord) også steget markant, især i 1. halvår.

Først på året i 2014 blev blisgåsen registreret i de fleste landsdele med de største vinterflokke (januar) ved 7/1 1600 R Sølsted Mose (SJ), 12/1 1220 Fiskebæk Sø (ST) og 22/1 1000 R Kongens Mose (SJ). Allerede i løbet af februar stiger antallet af rastende gæs især i Sønderjylland med 4/2 2000 R Trespring (SJ), 12/2 2000 R Rødekro, 18/2 1000 R Hartsø (SJ), men også stigende antal på Lolland.

Arten optrådte usædvanlig talrigt på forårstrækket, hvor formentlig omkring 60.000 gæs passerede landet og kortvarigt rastede i stort set alle landsdele. Trækket

Blisgås, med grågås (th.), Vejlerne, 9. marts 2014. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Udvikling i årlig forekomst af blisgås. Før 2005 var der kun større forekomst i forbindelse med efterårstræk over Bornholm. Fra 2005 ses en kraftig fremgang i antallet af rastende gæs.

kulminerede primo marts med 4-6/3 2500 R Tontoft Nakke, Als (SJ), 5/3 2200 R Ubjerg Kog (SJ), 10/3 2100 R Maribo Søerne (ST), samtidig steg antallet af rastende fugle især op langs vestkysten, men i alle landsdele træffes flokke af blisgås på 80-900 kortvarigt rastende. Allerede efter medio marts var der ingen flokke på > 1000 fugle, og gæssene har stort set forladt landet ved indgangen til april.

I løbet maj-august træffes vanligvis stationære enkelt-individer oversummerende flere steder i landet, ofte 2K fugle. Efterårstrækket indledtes til sædvanlig til tid medio september, og østenvind primo-medio

oktober gav flere imponerende trækdage dage over Bornholm med 1/10 14.561 V (næsthøjeste hidtil) + 2/10 5634 SV + 5/10 2230 SV Dueodde (B), formentlig samlet omkring 35.000 fugle over Bornholm medio september til medio oktober. I øvrige landsdele 2/10 1703 S + 5/10 1990 SV + 16/10 1030 SV Gedser Odde (ST) og 14/10 2460 SV Bremsbøl Sø (SJ). Fra ultimo oktober ankommer rastende gæs til Lolland-Falster, men eneste større flok var 23/10 1000 Bøtø Nor (ST), som 15/11 var vokset til 2000 fugle. Dette var eneste flok på > 1000 fugle, så generelt skuffende få gæs i Syddanmark i 2. halvår.

(Jørgen Staarup Christensen)

Grønlandsk blisgås *Anser albifrons flavirostris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2002	2012	1995	
2014	1	2	3	7	5	6	4	22	21	16	186

Der var to observationer af hvad der antages at være den samme fugl: 21/2 og 2/3 1 ad. Læsvig (NJ).

I 2013 sås 4 fugle og gennemsnittet i de sidste 10 år er på 4 fugle.

(René Christensen)

Dværggås *Anser erythropus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2010	2003	1999	
2014	12	41	< 1	3	10	22	16	67	32	28	394

Der er i 2014 fund af 12 fugle, heraf en flok på 5 fugle. I 2013 sås 10 fugle. 12 fugle er noget under de sidste 10 års gennemsnit som er på ca. 17 fugle. Antallet af fugle svinger dog meget fra år til år, og der kan derfor ikke siges meget om bestandsudviklingen, selvom antallet af fugle for andet år er relativt lavt.

Alle fund nævnes: 23/3 - 1/4 1 ad. Nørreker Eng (NJ), 3/4 1 ad. Vest Stadil Fjord, 8/4 1 Avnø/Svinø Vig (ST), 24/4 1 2K Gavnbø (ST), 10-13/5 1 ad. Ulvedyb (NJ), 18/5 1 T Sprogø (VSJ), 15/10 2 SV Skælskør Nor (VSJ), 19-26/12 1 ad. + 4 1K Nexø (B) og 27/12 3 1K Hammersholm (B).

De fem bornholmske dværggæs var alle ringmærket. Fuglene har sin oprindelse i det svenske Projekt Fjällgås, og var blevet udsat 1. august i svensk Lapland, i yngleområdet for den vilde svenske ynglebestand. De er alle afkom fra vilde russiske dværggæs der er indfanget i et område nord for Ural-bjergene og

opdrættet på "Nordens Ark" (<http://nordensark.se/>) (medd. Niklas Liljebäck, projektleder i Projekt Fjällgås via www.netfugl.dk)

Fundene fra NJ, ST og B regnes hver især for at være de samme fugle.

(René Christensen)

Indisk gås *Anser indicus*

Med 21 fugle var 2014 på linie med 2013, hvor der sås 18 fugle. Flest fugle sås i Nordjylland med 7 og Fyn med 5 fugle. Største observationer var 2/6 4 Agger

Tange (NJ) og 4/6 3 Ulvedybet. Øvrige observationer var af 1-2 fugle. Der var ingen ynglefund.

(René Christensen)

Regional fordeling af indisk gås 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	7	0	2	1	0	1	5	2	0	2	1	0	21

Snegås *Chen caerulescens*

Der sås 22 fugle i 2014, hvilket var en flere end i 2013 med 21 fugle.

Største observation var 13/8 3 Agger Tange (NJ). De øvrige fund var alle af én fugl.

(Rene Christensen)

Regional fordeling af snegås 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	9	0	3	0	0	3	4	2	1	0	0	0	22

Dværggæs, Nexø 20. december 2014. Foto: Hanne Tøttrup

Sortbuget knortegås *Branta bernicla nigricans*

Sortbuget knortegås (fuglen i midten af billedet med siden til, sammen med mørkbuget knortegås), Jersore, 1. januar 2014. Foto: Jacob Sterup

Et meget normalt år for sortbuget knortegås med ca. 10 fugle, hvor fund ved Samsø, Fanø og Rømø antages at gælde tilbagevendende individer. Fuglen fra Samsø har nu optrådt årligt her siden 2003.

Første halvår: 1-4/1 1 Jersore, Nordfyn (F), 18-26/1 1 Femø (ST), 11/3-4/4 1 Brokold, Barnekold og Hjortholm, Samsø (ØJ) og 31/3-1/4 1 Sloen, Fanø (SVJ) og nok samme 8/4 1 Halen, Fanø (SVJ), og endnu 1 14-15/5 Næs Søjord, Fanø (muligvis nyt eksemplar). Desuden 21/5 2 til havs ved Hyllekrog (ST).

Andet halvår: 27/9 1 Rømødæmningen (SJ) og sandsynligvis samme 12/10 Landsende, Rømø. Herudover 26/10 1 Agerø Sund (VJ), 7/11 1 Nyeng (SVJ) og Samsø-fuglen sås 6 + 27/10 ved Langør, Samsø (ØJ) og igen 7-30/12 Barnekold og Hjortholm, Samsø (ØJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Rødhalsed gås *Branta ruficollis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2001	2014	2010	
17	8	< 1	> 1	3	10	14	12	18	17	15	221

2014 var et af de bedre år, med 15-17 fugle. Bedste år hidtil var 2001 med 18 fugle, mens det næstbedste år var på 15 fugle i 2010.

Fundene fordeler sig som følger, 1-3/1 1 2K Lyne (VJ), 26/1 – 13/2 1 Rødby Fjord (ST), 10/3 – 10/5 op til

2 Saltvandssøen/Margrethe Kog (SJ), 13/4 – 8/5 op til 3 Sneum (SVJ), 20-25/4 op til 2 Ballum (SJ), 2/10 5 S Blåvand (SVJ), 2/10 1 SØ Fanø Vesterstrand (SVJ) og 17/12 1 ad. Kirke Helsingø (VSJ).

(René Christensen)

Rødhalsed gås, Sneum Digesø, 29. april 2014. Foto: Bjørn Frikke

Nilgås, Saltvandssøen, 4. oktober 2014. Foto: Torben Andersen

Nilgås *Alopochen aegyptiaca*

Der var 797 observationer af 2627 fugle. Det var væsentligt flere end i 2013 hvor der var 1731 fugle fordelt på 647 observationer. Der var observationer fra alle regioner undtagen Bornholm.

Grunden til den store stigning findes i Sønderjylland. Her var der en fordobling i antallet af fugle. I 2014 sås 1538 fugle fordelt på 316 observationer. I 2013 var der 227 observationer af 733 fugle.

Denne store fremgang afspejler sig ikke i antallet af ynglepar, da der kun er fundet 10 ynglepar på 10 lokaliteter. I 2013 var der 9 ynglepar.

Fordelingen af ynglepar i 2014 var: 6 par i (SJ), 3 par i (SVJ) og 1 par på (F), nogenlunde som i 2013. Frem-

gangen kan måske forklares med, at der kommer fugle fra syd (Tyskland og Holland), hvor bestanden er stor. I 2005-09 vurderedes bestanden i Schleswig-Holstein til mindst 250 par og den hollandske bestand skulle ifølge samme kilde være på over 5000 par (Koop, B & R. K. Berndt (2014) Vogelwelt Schleswig-Holsteins.

Der er 21 observationer af mere end 10 fugle. Heraf er de 4 af mere end 100 fugle og alle fra samme lokalitet i (SJ). Den største var 21/12 136 Uge. Største observation udenfor (SJ) var på 9 fugle på flere lokaliteter.

(René Christensen)

Regional fordeling af nilgås 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
obs	47	28	153	189	20	316	28	5	1	6	4	0	797
antal	89	59	374	422	55	1538	62	8	7	8	5	0	2627

Rustand *Tardorna ferruginea*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1994	2012	1995 2013	
30	19	(5)	14	(28)	24	28	25	100	41	35	(811)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972, 1975-76, samt 1991. Årstotal fra invasionen i 1994 er kun opsummeret til ca. 100 fugle.

Årets antal på 26-30 fugle lå ganske tæt på gennemsnittet fra de seneste 10 år. Arten blev set i stort set alle landsdele, flest i Nordjylland med 5-6 fugle.

Årets første fund var 4/1 1 Klosterkær (SØJ), som blev set i området frem til 19/2. Årets sidste fugl blev 26/12 1 Lovns Bredning (NJ). Største observation gjaldt 22-25/8 5 Margrethe Kog (SJ) og Nørresø, Tønder (SJ), og må dreje sig om den lille flok, der har huseret i Vadehavsregionen gennem en årrække.

Antydning af en invasion fra SØ-Europa med fund af flokke i Sydsverige ultimo juni gør fund af enkeltfugle 3/7 Lejsø (VSJ), 4/7 Bøtø (ST) samt 4/7 Borreby Mose (VSJ) (nok samme som blev set dagen før ved Lejsø) interessante og kunne muligvis være udløbere heraf.

Igen i år var der fund af hybrid med gravand (*Tardorna tadorna*), som begge nævnes: 16/8 2 Ho Bugt (SVJ), 13-21/10 1 Nordmandshage (NJ).

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af rustand 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	5-6	1	2	1	1	6	1	3-4	4-6	0	2	0	26-30

Knarand han, Nykøbing Falster Sukkerfabriks slambassin, april 2014. Foto: Asbjørn Jensen

Mandarinand *Aix galericulata*

Med indberetning af 20 fugle lå årets forekomst under antal fra sidste år (24-25 fugle), men helt i tråd med den ellers faldende tendens, der har kunnet konstateres siden 2010. Største observation var fra årets første dag 1/1 6 Odense Å (F) – artens kernelokalitet i landet. Heller ikke i år tegn på yngleaktivitet.

Mandarinænder, der ses i Danmark og Europa er undslupne fangensksfugle eller efterkommere heraf. Arten er naturligt hjemmehørende i Asien, men har etableret bestande flere steder i Vesteuropa, bl.a. i Tyskland og Storbritanien.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af mandarinand 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	3	4	1	2	0	0	6	2	1	0	1	0	20

Pibeand *Anas penelope* (yngleforekomst)

For andet år i træk blev der gjort et ynglefund. Der blev 4/7 observeret et uanfærdigt par med 3 dununger i Margrethe Kog (SJ). Dermed har arten været registreret ynglende i 3 år ud af de seneste 5 (2010, 2013, 2014) efter en årrække uden ynglefund, hvor

2 ynglepar i Vesløs Vejle (NJ) fra 2003 udgjorde det seneste ynglefund.

Arten træffes almindeligt som oversomrende i hele landet, og der var i år ikke nærmere angivelse af yngleadfærd fra andre lokaliteter.

(Peter Staarup Christensen)

Knarand *Anas strepera* (yngleforekomst)

Årets indberetning af imponerende 143-196 sikre/sandsynlige ynglepar fordelt på 83 lokaliteter var mere end en fordobling ift. antallet sidste år, som blev opgjort til 61-84 ynglepar fra 38 lokaliteter.

Iværksættelse af Atlas-undersøgelse samt optælling af ynglepar i Vejlerne (NJ) var markante årsager til den store stigning i årets opgørelse. Værd at bemærke var desuden, at der blev gjort sikre ynglefund i alle landets regioner.

Flest ynglepar blev registreret på Bygholm Vejle (NJ) med 28-31 par, efterfulgt af Hornbæk Enge ved Gudenåen (ØJ) med 18 par.

Det største antal af rastende fugle blev som vanligt fundet på øerne om efteråret med optælling af 26/10 560 Brændegård Sø (F), hvor der fra primo oktober til primo november rastede pæne antal.

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af knarand 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	37-41	10-13	3-12	20	1	7-19	12-18	14-22	2-3	15-21	21-28	1-2	143-196

Spidsand, Borreby Mose, 25. april 2014. Foto: Finn Carlsen

Amerikansk krikand *Anas carolinensis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år 1999, 2001, 2002, 2004	Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14			
2014	0	0	< 1	2	7	4	5	Alle år max. 9 fugle	114

Med fund af to fugle blev årets forekomst marginalt bedre end sidste år, hvor der kun blev gjort en enkelt observation. Vurderet ud fra de seneste 10 år svarede årets antal til forekomsten i 2008 samt 2010, hvor der ligeledes kun blev registreret to fund. Dette er dog

stadig noget under gennemsnittet, som har ligget på ca. fem fund de seneste år.

Som altid drejede det sig om fund af hanner, og begge nævnes her : 9/4 1 han Damsø Enge (VJ), 29/5-4/6 1 han Selsø Sø (NSJ).

(Peter Staarup Christensen)

Spidsand *Anas acuta* (yngleforekomst)

Indberetning af 11-14 ynglepar fra 9 lokaliteter var det højeste antal, siden arten blev medtaget i Årsrapporten i 2007. Herudover blev arten set på ca. 10 måske egnede ynglelokaliteter i yngletiden, dog uden nærmere angivelse af yngleadfærd. Året før gav sølle fem registrerede ynglepar fra tre lokaliteter, så også her havde Atlas-undersøgelse samt optælling af ynglepar i Vejlerne (NJ) en positiv effekt på årets resultat. Dog er der stadig langt op til tallene fra forrige Atlas-undersøgelse (Grell 1998), hvor ynglebestanden estimeredes til at være 150-175 par i perioden 1993-96.

Årets bedste ynglelokalitet blev Bygholm Vejle (NJ) med 5 par.

Som altid kom de største trækforekomster om efteråret, hvor Gedser Odde (ST) igen blev bedste lokalitet med 2883 i perioden 22/7-25/12, efterfulgt af Dovns Klint (F) med 1538 i perioden 11/8-2/11, Feddet (ST) med 747 i perioden 12/8-17/11 samt Blåvands Huk (SVJ) med 701 i perioden 10/8-18/11.

Største forekomst af rastende fugle fra 1. halvår – og hertil årets største – blev 19/2 5400 Ballum Forland (SJ), et ganske imponerende antal. Fra 2. halvår var 12/10 3500 Klægbanken (VJ) største optælling.

(Peter Staarup Christensen)

Atlingand *Anas querquedula* (yngleforekomst)

Ligeledes for atlingand kunne der konstateres en markant stigning i antal af registrerede ynglefund. Der forelå indberetning om 54-102 sikre/sandsynlige ynglepar fra i alt 49 lokaliteter mod blot 20-28 ynglepar fra i alt 19 lokaliteter året før. Igen en afledt effekt af den igangsatte Atlas-undersøgelse samt optælling af ynglepar i Vejlerne (NJ). Bygholm Vejle (NJ) blev

med registrering af 26 par årets bedste ynglelokalitet.

Årets største enkeltforekomst blev 9/6 23, ligeledes fra Bygholm Vejle.

Den første fugl blev fundet rekordtidligt (!) 25/2 1 han Tryggelev/Salme Nor (F). Årets sidste var 7/10 2 han SV Gedser Odde (ST).

(Peter Staarup Christensen)

Rødhovedet and *Netta rufina*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2009	2014	2013	
64	NA	(8)	12	12	28	43	45	65	64	57	818
NA	NA	(2)	< 1	< 1	(6)	-	NA	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76. For ynglefugle mangler oplysninger fra 1971-1972 og 1974-76. Tre største år gælder kun forekomst efter 1970.

Hvis der fraregnes observationer fra kerneområdet ved Maribo-søerne (ST) blev årets forekomst på 25-29 fugle, hvilket var rekordagtigt højt. Som vanligt blev de fleste fund gjort på øerne med 15-17 fugle, og dette antal blev for en sjælden gangs skyld fulgt næsten til dørs med fund af 10-12 fugle i Jylland, hvor der sidste år kun blev registreret 2 fund.

Årets første fugle uden for kerneområdet drejede sig om fund af to langtidsstationære fugle 4/1-10/3 1 han Filsø (SVJ) samt 30/1-27/4 1 han Stege Sukkerfabrik (ST). Første fra Fyn blev 25/2 2 (par) Nakkebølle Inddæmning (F). Årets næste fund var 9/3 2 (par) Alsønderup Engsø (NSJ), 11/3 1 han Gl. Frederikskog (SJ), 12/3 1 hun Gulstav (F), hvorefter der igen i år blev observeret en langtidsstationær fugl 30/3-15/11 Klydesøen (KBH). Herefter 1/4-6/4 1 han Guldager Mølledam (SVJ), 13-14/5 1 hun Ferskesø (B), 16/4-1/6 1 han Nakkebølle Inddæmning (F) og 19/4 1 han Ø Hyllekrog (ST) – ny træk-art fra denne lokalitet. Næste blev 17/5 2 han Gl. Hviding Engsø (SVJ) samt 31/5-7/6 1 han Nørreballe Nor, sandsynligvis samme 8/6 1

han Klæsø Nor (F). 28/7-3/9 1 han Skt. Jørgens Sø (KBH) var måske fuglen fra Klydesøen, der ikke blev observeret på lokaliteten i samme tidsrum. Efterårets første var 10/8 1 hun Vitsø (F), efterfulgt af 7/9 2-3 hun/juv. Skjern Enge (VJ), 4/10 1 hun Agger Tange (NJ), 6/10-30/10 1 han Vejlen, Tåsinge (F), 14/10 2 (par) Agger Tange (NJ), 30/10 1 han Tontoft Nakke (SJ) samt 23/11 1 hun Stege Sukkerfabrik (ST). Årets sidste fugl var 14/12 1 han Bøjden Nor (F).

Den første observation fra kernelokaliteten Maribo-søerne (ST) – og samtidig årets første fugl – var 3/1 1 han Røgbølle Sø (ST). Arten blev herefter løbende observeret i området i varierende antal indtil 5/11. Den største optælling var 11/10 35 Maribo Sønderød (ST).

Der blev ikke indberettet sikre ynglefund i 2014, hverken fra Atlas-undersøgelse eller DOFbasen. Det kan nævnes, at ynglebestanden i 2012 blev angivet til 7-11 ynglepar i den afsluttende DATSY-rapport 1998-2012 (Nyegaard *et al.* DOFT 108/1 2014).

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af rødhovedet and 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	1-2	2-3	5	0	0	2	8-9	0	1-2	2	38	1	60-64

Rødhovedet and, Ferskesø, 14. maj 2014. Foto: Steen E. Jensen

Kongederfugl *Somateria spectabilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2003	1996	Flere år		
2014	9	NA	> 1	4	11	12	7	8	20	19	16	308

2013 tilføjelse : 1 imm han (i delvis eklipse) 19/10 2013 Fornæs (ØJ). Omtalt som hybrid i sidste Årsrapport. Årstotal for 2013 kommer hermed op på 10 fugle.

Med fund af 9 fugle lå årets antal i lighed med sidste år lidt over gennemsnittet fra de seneste 10 år. Igen i år var der fund af hybrid med ederfugl (*Somateria molissima*). Observationerne fordelte sig med tre fra 1. halvår og seks fra 2. halvår.

Årets første blev 12/1 1 han 3K+ V Børstrup Hage (NSJ), efterfulgt af 24/2 1 han 3K+ S Korshage (VSJ) samt 23/3 1 ad. han Ø Hyllekrog (ST) og samme blev set 36 min. senere Gedser Odde (ST).

Efterårets første observationer var 2 fugle fra samme dato 15/10 1 han 2K SV Gedser Odde (ST) og 1 ad. han V Kongelunden (KBH), efterfulgt af en rastende fugl 3-7/11 1 ad. han Julebæk Strand (NSJ). Eneste indberetning fra Jylland blev 5/11 1 ad. han S Fornæs (ØJ), og årets 2 sidste fugle blev fundet på samme dato i Nordsjælland med 7/11 1 ad. han N Helsingør (NSJ) samt 1 ad. han SV Kikhavn (NSJ).

Som nævnt blev der igen i år gjort fund af hybrid med ederfugl (*Somateria molissima*) 5-14/2 1 ad. han R Bønnerup Strand (ØJ) og sandsynligvis samme 22/3 1 V Gjerrild Nordstrand (ØJ).

(Peter Staarup Christensen)

Lille skallesluger *Mergellus albellus*

Gennem summering af lokalitetsmax. fra begge halvår blev den samlede årstotal på 10.051 fugle, og dermed på linie med sidste års forekomst på 10.009. Samtidig lå forekomsten helt i tråd med de meget store forekomster fra den seneste årrække. Sædvanen tro var hovedparten af observationerne fra 1. halvår, og igen blev der observeret flest fugle i landets sydlige og østlige dele, især fine tal fra Storstrøms-regionen, hvor der såmænd d. 17/2 var tangering af sidste års Danmarksrekord fra Guldborgsund (ST) med optælling af 2150 fugle på samme lokalitet. Netop den sydlige del af Guldborgsund (ST) har de seneste vintre fra ultimo december til ultimo februar huset imponerende antal af rastende fugle.

Hertil kan nævnes, at der ikke umiddelbart kan spores sammenhæng mellem de stigende antal observationer fra de seneste år og hårde vintre, da vinteren 2015 var mild både først og sidst på året.

Forårsfuglene forlader landet marts/april, men der var som vanligt fund i maj. Således blev forårets sidste 18/5 1 hun Gundsømagle Sø (KBH) og 2 (par) Borreby Mose (VSJ).

Tiltræk sker primært fra medio oktober, men igen i år blev observeret halvtidlig fugl 2/10 1 1K Ølseagle Revle (KBH). Største forekomst i 2. halvår blev 16/12 280 Hejrede Sø (ST).

(Peter Staarup Christensen)

Regional fordeling af lille skallesluger 2014 fordelt på 1. og 2. halvår

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	226	129	40	108	153	391	439	350	989	598	4894	13	8330
2. halvår	169	46	14	63	71	62	47	97	265	181	693	13	1721

Lille skallesluger, Han Vejle, 15. marts 2014. Foto: Henning Krog Søndergaard

Rovfugletrækket 2014

Redigeret af Rene Christensen

Skagen

Data samlet af Knud Pedersen. For kommentarer se under fuglestationer.

Blåvand

Data indsamlet af Bent Jacobsen.

Nordøstdjursland

Data er samlet af Peter Lange og medtager alle trækende rovfugle fra Ålsrode over Grenå, Fornæs til Gjerrild Nordstrand.

Jørgen Staarup Christensen har kommenteret på data udelukkende fra Gjerrild Nordstrand: Aktiviteten ved Gjerrild Nordstrand var meget fin med 56 observationsdage mellem 23. februar og 8. juni. Året gav ny årsrekorder for rød glente, havørn, steppehøg og tårnfalk.

Sydals

Data er samlet af Dennis Langholz.

Foråret var ganske godt med mange hvepsevåger, musvåger og en meget sjælden blå glente.

Aktiviteten ved Tontoft Nakke var lav, derimod var der mange observationer ved Høgebjerg og Vibæk.

I Efteråret 2014 var trækket noget under middel, få falke og høge mens musvåge antallet er stabilt, dog uden de helt store dage med 3 eller 4000 fugle om dagen. Men det er jo altid noget med vind og vejr. Observatorerne var dog stabile og på plads næsten hver dag. De fleste af fuglene er set ved Sønderkoven, men der er også observationer fra Vibæk og Sønderborg.

Langeland

Data er indsamlet og bearbejdet af Jacob Sterup. Der var pæn dækning af trækket i efteråret 2014. De fleste arter havde en gennemsnitlig sæson. Dog var efterårstotalen over middel for musvåge, fiskeørn og dværgfalk, og for lærkefalk blev det en rekord-sæson.

Rørvig

Data indsamlet af Jørgen Hulbæk Christiansen.

For yderligere kommentarer se under Fuglestationer.

Rovfugletrækket 2014

FORÅR	Skagen	NØ Djursland	Sydals	Rørvig	Halsnæs	Gilleleje	Hellebæk	Hyllekrog
Hvepsevåge	1049	190	300	913	869	686	340	544
Sort Glente	40	7	0	10	12	4	4	24
Rød Glente	171	159	18	95	64	50	141	83
Havørn	44	13	0	31	44	22	30	24
Rørhøg	280	91	47	184	101	83	108	81
Blå Kærhøg	187	40	0	55	22	22	6	6
Steppehøg	22	2	0	2	2	2	1	0
Hedehøg	17	1	0	3	2	3	1	0
Duehøg	39	2	0	11	9	9	6	0
Spurvehøg	1957	822	305	1185	959	1037	907	409
Kongeørn	5	1	0	0	0	0	0	0
Lille Skrigeørn	1	1	0	1	1	0	0	0
Musvåge	2599	3590**	2421	2284	2238	914	6601	842
Fjeldvåge	414	22	0	298	223	120	58	4
Fiskeørn	393	68	20	157	81	64	125	31
Tårnfalk	911	162	0	174	108	395	47	62
Aftenfalk	14	1	0	9	6	12	0	0
Dværgfalk	281	58	0	69	29	57	13	26
Lærkefalk	253	19	0	71	31	63	22	7
Vandrefalk	150	30	0	33	27	27	22	15

* = dog en steppe/hedehøg ** = tallet indeholder en del returtrækkende der sikkert går igen flere dage i træk

Halsnæs

Data indsamlet og bearbejdet af Michael Trasborg.

Forår. God dækning forår, med daglige optællinger. Trækket over middel. Sæson- og dagsrekord for sort glente med 12 og 4 (flok) samt sæsonrekord for havørn, mht. trækkende havørn kan det ikke udelukkes at lokale havørne på strej kan være noteret som trækkende.

Efterår. Efteråret blev dårligt, med ringe dækning, samt et ret sparsomt træk.

Gilleleje

Data indsamlet og bearbejdet af Morten Rasmussen.

Da Gilbjerg Fuglestation er lukket, har der for andet år i træk ikke være fast observatør ved Gilbjerg Hoved, som således har været mere sporadisk dækket, og ofte har dækningen været betinget af den lokale vejrudsigt.

Af tabellen fremgår det, at antallet af tidligt trækkende arter, som musvåge, spurvehøg, blå kærhøg og rørhøg, er næsten halveret hvis man undtager tårnfalk, der er fordoblet. De sent trækkende arter i de varme måneder er næsten fordoblet i antal, ikke mindst har det være et godt år for hedehøg i Gilleleje med 3 stk. mod 0 de forgående 3 år. Aftenfalken har haft et af sine bedste år med 12 stk. mens lærkefalken har holdt niveauet fra de forgående år.

Hellebæk

Data samlet af Steen Søgaard.

Forår. Trækbilledet lignede de forrige år, således at rød glente, havørn og vandrefalk sås i antal over gennemsnit, medens hvepsevåge, blå kærhøg, duehøg, fjeldvåge og dværgfalk sås i antal under gennemsnittet.

Efterår. Formodentlig grundet de mange dage med østlige vinde sås de fleste arter i antal under gennemsnit. Undtagelserne var rød glente og havørn, som sås i antal over gennemsnittet og vandrefalk, som sås i gennemsnitligt antal.

Stevns

Data indsamlet og bearbejdet af Tim Andersen.

Der var dækning på 54 dage, 8 flere end i 2013. Der var ingen dag- eller sæsonrekorder.

Gedser

Data indsamlet af René Christensen.

Data er sorteret for åbenlyse gengangere, en egentlig bearbejdning er ikke foretaget.

Hyllekrog

Data indsamlet og bearbejdet af Preben Berg.

Forår. For kommentarer, se under fuglestationer.

Efterår. I 2014 blev det til 12.054 trækkende rovfugle imod kun ca. halvt så mange i 2013. Dækningen var også betydeligt bedre, med i alt 107 dækkede dage, således næsten daglig dækning fra 5/8 – 3/12. Særligt skal nævnes Gunnar Boelsmand Pedersen, som med 73 besøg gjorde, at vi fik den gode dækning.

Rovfugletrækket 2014

EFTERÅR	Blåvand	Als	Sydlangeland	Rørvig	Halsnæs	Hellebæk	Stevns	Gedser	Hyllekrog
Hvepsevåge	38	87	898	35	51	340	2792	593	2670
Sort Glente	0	0	3	0	0	1	14	1	7
Rød Glente	9	57	362	12	25	38	1647	529	893
Havørn	1	10	0	7	3	8	25	11	6
Rørhøg	40	5	265	16	23	21	273	173	252
Blå Kærhøg	17	10	34	13	17	22	53	70	46
Steppehøg	0	0	2	1	0	1	0	1	1
Hedehøg	0	0	1	0	0	0	3	2	2
Duehøg	1	2	1	2	1	6	1	0	0
Spurvehøg	196	197	4402	75	259	555	4208	5895	4456
Kongeørn	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Lille Skrigeørn	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Musvåge	14	10463	6922	734	1988	7334	6460	558	3115
Fjeldvåge	6	0	19	9	21	21	139	669	167
Fiskeørn	9	3	87	12	11	19	161	78	107
Tårnfalk	104	18	342	4	21	10	155	610	178
Aftenfalk	0	2	1	1	1	0	0	4	1
Dværgfalk	63	2	110	8	10	28	69	208	72
Lærkefalk	5	0	65	0	7	1	17	71	57
Vandrefalk	22	0	15	0	1	8	23	134	23
	526	10856	13529	929	2439	8414	16040	9607	12053

Sort glente *Milvus migrans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2013	2014	2011	
379	NA	33	59	69	123	317	237	451	379	348	4430

Renset for oplagte gengangere gav 2014 379 eksemplarer af sort glente mod 451 i 2013. Dette var dog et ekstraordinært godt år, eksempelvis havde 2012 300. Årets fugle blev set fra 213 lokaliteter mod 244 i 2013.

Der blev tastet sort glente i DOFbasen i 11 af årets måneder, og fordelingen var: februar 1, marts 5, april 82, maj 148, juni 43, juli 16, august 27, september 26, oktober 25, november 5, december 1.

Det var især forårstrækket i april og maj måned, der var markant mindre i afdelingerne med traditionelt store observationstal: Nordjylland havde 31, København 15 og Storestrøm 41 fugle færre indtastede i de to måneder end i 2013. Tilsvarende noterede Nordsjælland 27 færre fugle i april 2014 end i 2013.

Men ellers tegnede der sig et blandet billede. Fyns antal er 16 flere fugle end i 2013, hvorimod Nordsjælland tastede 21 færre. Vestsjælland havde et godt år, hvor antallet af fugle næsten blev fordoblet: fra 13 til 25. Og ikke nok med det, Rørvig noterede et par "rekorder": 27/4 4 NØ Nørrevang, Rørvig (VSJ) vel at

mærke i flok, og 27/3 havde man haft 1 NØ Nakke-nord (VSJ) "Formodentlig den tidligste sorte i Rørvig nogensinde" som indtasteren bemærkede.

Artens til dato eneste danske vinterfugl stammede fra 2009, hvor der var en januar observation 1 R Ulstrup-Kongsted (S) Nordsjælland. Men årets første og sidste observationer i 2014 bringer antallet af vinterfugle op på 3! Første indtastede fugl var 25/2 1 ad. NV Ulvshale Sommerhusområde (ST), og den sidste var 28/12 1 1K SV Kongelundsområdet (KBH).

Årets største enkeltindtastning var 25/5 6 T Hyllekrog (ST) men Stevnsområdet havde også sin dag: 26/8 sås 4 SV Stevns Klint (KBH) og 4 SV Højerup, Stevns (KBH), hvilket kunne ligne en dagstotal på 8 på Stevns. Langt størstedelen af årets indtastninger var dog på 1 – 2 fugle ad gangen.

Der blev ikke rapporteret om stedfaste fugle i 2014. For nærmere data om forårs- og efterårstræk henvises til rovfugletræktabellerne andetsteds i Fugleåret 2014 samt fuglestationernes årsrapporter.

(John Hansen)

Regional fordeling af sort glente 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	54	5	4	29	9	19	40	25	40	27	103	24	379

Blå kærhøg *Circus cyaneus*

Omtrent 754 blå kærhøge blev observeret i de milde vintermåneder januar og februar. Nogle gengangere må påregnes, men de mest oplagte er forsøgt fraseroteret. En nedgang i forhold til de to samme måneder i 2013, hvor tallet var 900.

På overnatningslokaliteter sås: 22/1 13 Kongens Mose (SJ), 28/1 11 Magisterkrogen (SJ) og 15/2 6 Sønderlem Vig (NVJ/VJ).

En af de mere bemærkelsesværdige observationer var 23/2 på lokaliteten Botofte Skovmose, Langeland, hvor en hun, efter den havde fanget en mus eller vandrotte, blev mobbet til døde over vandet af en flok gråkrager. (Hans Henrik Wienberg, DOFbasen).

I marts måned sås de første forårstrækkende fugle: 1/3 1 han NØ Pinstруп Mose (ØJ), 5/3 1 hun T Hellebæk Avlsgård (NSJ) og i april kommer der som vanligt lidt mere gang i trækket: 3/4 10 T Korshage (VSJ), 20/4 20 T Skagensområdet (NJ) og samme dag 6 T Gilbjerg Hoved (NSJ).

Der er ikke nogen dokumenterede ynglefund siden 2002, hvilket der ikke blev ændret på i 2014. Der sås oversomrende fugle på 5 lokaliteter.

Midt august sås efterårets første trækkende: 16/8 1 hun ad. SV Gedser Odde (ST) og 21/8 1 hun ad. SV

Blå kærhøg, Havreholm, 4. november 2014. Foto: Axel Mortensen

Holtug Kridtbrud (KBH) og i de næste to måneder: 18/9 8 SV Hønen, Sønderho (SVJ), 4/10 5 T Dovns Klint (F). Så sent som 29/12 2 SV Stevns Fyr (KBH).

Efterårets største antal overnattende blå kærhøge i Kongens Mose (SJ) var 2/11 28 fugle, hvilket er 9 færre i forhold til 2013.

(Ulla Munch Hansen)

Steppehøg *Circus macrourus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2012	2013	
79	17	< 1	3	4	24	104	68	183	134	104	848

For første gang siden rekordåret 2011 blev årstotalen på under 100 fugle. Med indberetning af i alt 79 fugle lå årets forekomst noget under sidste års total på 98-104 fugle, men dog stadig over gennemsnit for de seneste 10 år.

Aldersfordeling var igen med lille overvægt af 2K-fugle (40%) i forhold til 3K/ad. (34%), og som vanligt blev der fundet flest fugle på forårstræk med i alt 52 i 1. halvår mod 27 i 2. halvår.

Årets første – og tidlige – fugl blev fundet på præcis samme dato som året før 2/4 1 ad. han Ø Klydesøen (KBH), og forårets næste var ligeledes tidlig 4/4 1 ad. han NØ Gilbjerg Hoved (NSJ). Som altid var Skagen (NJ) forårets bedste træklokalitet, og den første herfra blev fundet 10/4 1 ad. han. Pælebakke Klit (NJ). I alt blev der registreret 22 fugle i Skagen mod 31 året før. Bedste dag i Skagen var 27/4 med 4 trækkende, alle 2K-fugle. Tidspunkt for forårstrækkets kulmination var nu den mest markante forskel i forhold til året før, da månedsfordeling i 2014 blev april 35, maj 15 mod henholdsvis april 25 og maj 44 i 2013. Aldersfordeling 1. halvår var 26 2K/2K+, 24 3K/ad. samt 2 uspecificerede.

Første fugle på efterårstrækket var 24/8 1 ad. han Ulvshale (ST), 27/8 1 imm. SV Utterslev Mose (KBH) samt endnu en observation fra Møn (ST) 28/8 1 ad. V Bakkerne ved Stengården, Møns Klint (ST).

Helt usædvanligt blev der ikke fundet en eneste fugl fra efterårets vanlige kernelokalitet Stevns (KBH), hvilket ikke er sket siden år 2000. Flest blev set spredt i Storstrøms-regionen med fund af i alt 9 fugle. Årets sidste blev 2 fugle fra 13/10: 1 han 1K V Ho Plantage (SVJ), 1 han 1K Feddet (ST) samt 18/10 1 1K V Lidsø-Tjørnebjerg (ST).

Aldersfordeling i 2. halvår var 19 1K, 5 2K samt 3 3K/ad. Månedsfordelingen i 2014 blev april 35, maj 15, juni 2, august 4, september 15, oktober 8.

(Peter Staarup Christensen)

Aldersfordeling af steppehøg 2014	
Adulte/3K/3K+	27
2K/2K+	32
1K	18
Usp.	2
I alt	79

Regional fordeling af steppehøg fordelt på 1. og 2. halvår

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	26	2	2	4	1	1	1	4	3	4	4	0	52
2. halvår	2	0	3	1	0	0	2	5	5	0	9	0	27

NB: Fugle, hvor det klart drejer sig om gengangere, ml. VSJ og NSJ er medregnet under VSJ.

Hedehøg *Circus pygargus*

Status og udvikling i ynglebestanden er omtalt i beretningen fra Projekt Hedehøg andet sted i Fugleåret. Her omtales kun trækforekomsten uden for de kendte yngleområder.

Forårets første hedehøge dukkede op i yngleområderne i Sydvestjylland 10/4, men ikke før efter 20/4 var der regelmæssige fund i området. Den første fugl udenfor Sydvestjylland var 25/4 1 ad. hun set både Rørvig og Korshage (VSJ) og dagen efter 1 ad. han Skagen (NJ). Totalerne fra trækstederne fremgår af tabellen i rovfugleåfsnittet.

Efterårets sidste uden for yngleområderne var 31/8 1 Gedser Odde (ST), herefter blev arten set frem til 22/9 i Sønderjylland.

(Peter Lange)

Hedehøg, Sønderjylland, 19. juli 2014. Foto: Torben Andersen

Lille skrigeørn *Aquila pomarina*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1992	2013	2012	
2014	9	2	3	5	4	8	6	13	9/10	8	161/162

Lille skrigeørn udgik af SU-listen fra og med 2014, hvorfor årets forekomst fremover vil blive behandlet i Årsrapporten.

Årets forekomst var på niveau med de seneste 10 år med 6 fugle. Første fund var 2/5 1 2K+ NØ Nakke-nord/Kikhavn/Spodsbjerg (VSJ/NSJ) og forekomst kulminerede til normal tid – ultimo maj – med fire fugle: 21/5 3K TF Gjerrild (ØJ), 24/5 3K SV Skelhøje/

Strandkær (ØJ), 26/5 1 imm. N Karensby Bakker, Møn (ST) + 1 2K TF Skagen (NJ). Forårets sidste fugl sås 4/6 1 3K N Kongens Mose (SJ), som er blot tredje fund fra Sønderjylland.

Kun et enkelt fund fra efteråret og lidt usædvanligt fra Vestjylland med 16/9 1 1K T Blåvands Huk. Tre fund er fortsat under behandling af DKU.

(Jørgen Staarup Christensen)

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1995	2012	2011	
2014	NA	(16)	30	28	33	51	46	62	62	61	(1312)
3	0	0	0	0	2	3	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1972.

At antallet af iagttagelser i 2014 holder det høje niveau fra de senere år skyldes ene og alene en meget stor forekomst i Nordjylland. Antallet af iagttagelser i det øvrige land var således meget lavt.

Årets yngleforekomst bød på 3 par der fik 4 unger, der alle kom på vingerne. Dette er en tangering af den hidtidige rekord (læs mere herom i afsnittet fra "Projekt Ørn").

Kongeørn ad. han, Lille Vildmose, 24. juli 2014. Foto: Finn Carlsen

Fra Nordjylland blev der i første halvår iagttaget følgende fugle udover ynglefuglene og deres unger: Fra Lille Vildmose 7/4 1 ca. 5K og 9/6 1 4K. Ved Skagen blev der i perioden 11/4 til 2/7 set fem fugle fordelt således: 11/4-2/5 1 2K, 26/4-2/5 1 2K, 28/4 1 subad./ad. Denne fugl blev dagen før set ved Frederikshavn og dagen efter ved Sønder/Nørre Klit ved syd for Sæby. Desuden 10/5 1 2K og endelig 26/6 og 2/7 1 2K. Her foruden er følgende lange række af fugle fra første halvår: 21/4 1 2K Klitmøller, 23/4 1 2-3K Sønder Klit ved Stensnæs, 26/4 1 imm. Vester Holmen, 27/4 1 subad. Klitmøller, 28/4 1 subad. Sønder Klit ved Stensnæs, 3/5 1 2-3K Troldso, 17/5 1 3K Dronninglund Storskov, 21/5 1 imm. Bulbjerg, 24/5 1 ca. 2K Hulsig, 26/5 1 imm. Vester Holmen, 17/6 1 imm. Hansted Reservatet og 22/6 1 5K+ Råbjerg Mose.

Udover de nordjyske fugle blev der i første halvår blot iagttaget følgende: Fra Vestjylland 4/1 og 7/1 1 yngre fugl Ovstrup Hede samt 30/3 1 imm. Borris Hede. Fra Østjylland blev der på fire datoer i perioden 11/2 til 4/3 set en 2K-fugl i det gamle yngleområde

ved Overgårds Marker. Desuden en 2K på trækforsøg ved Gjerrild Nordstrand 19/4. Endelig fra Storstrøm 1-3/1 1 2K+ ved Studemose, Holmegaard. Samme fugl som i december 2013.

I andet halvår blev der uden for Nordjylland set følgende: 7/12 1 4K Nørlund Plantage (VJ), 20/7 1 2K Mols Bjerge (ØJ). Fra Sjælland 5/10 1 juv/imm Eremitagesletten (KBH), 30/10 1 1K Julebæk Strand (NSJ), 15/11 1 1K Boreby Mose (VSJ) og 17/11 1 1K Jægerspris Skydeterræn (NSJ). Endelig fra Bornholm er der blevet set følgende, 29/10 1 juv/imm Poulsker Plantage, 11/11 og 22/11 1 1K Myregårds Myr. Alle tre iagttagelser drejer sig sandsynligvis om samme fugl.

Forekomsten i Nordjylland var i andet halvår mere beskedent. Ud over ynglefuglene og deres afkom blev følgende set: 8/7 1 imm. Ålvand, 4/8 1 ad. Hobro, 14/8 1 ca. 3K Tofte Skov, 10/9 1 subad. Vestbjerg og 29/11 1 1K Store Brøndum.

Fugle udenfor yngleområderne i Nordjylland, indtastet uden kommentarer, er ikke medtaget!

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af kongeørn 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	31	2	0	2	0	0	0	0	0	0	2	0	37
2. halvår	15	1	0	1	0	0	0	1	1	2	0	1	22
2014	46	3	0	3	0	0	0	1	1	2	2	3	59

Fiskeørn *Pandion haliaetus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2013	2014	2011	
2014	NA	(894)	(1585)	(1902)	(2881)	3961	3582	4566	4445	4117	74.229

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975, 1988-89, 1991, 2001-03.

Der var indrapporteret 4256 observationer af 6909 fiskeørne. Når de åbenlyse gengangere blev trukket fra, nåede vi en årstotal for året 2014 på 4445 fiskeørne. Et normalt godt år med et forårstræk på 2127 fugle og et efterårstræk på 2318. Omtrent på højde med sidste år. De første fiskeørne blev set 22/3 1 OF Sjælsø (NSJ), 1 NV Størdal, Stevns (KBH), 1 N Moser m.m. syd for Jonstrup Vang (KBH) og 23/3 1 N Sundby på Lolland (ST). Herefter daglige observationer til 9/11.

De bedste trækdage på Sjælland var 4/4 18 NØ Hellebæk (NSJ) og 6/4 15 T Hellebæk (NSJ). 2/4 12 T Korshage (VSJ), 4/4 11 NØ Korshage (VSJ) og 4/4 8 T Nørrevang, Rørvig (VSJ). Ved Skagen noteres 393 fugle, hvilket kun overgås i de foregående 10 år med 434 fugle i året 2008. Første fugl på Skagen sås 2/4 og her sås allerede dagen efter 6 trækkende. Hovedtrækket faldt som vanligt sidst i april med 25/4 71 T, som er ny rekord for Skagen.

Træktotaler for de enkelte træksteder vil fremgå af rovfugletabellen.

Der blev i år registreret fire par ynglende fiskeørne med rede. Men kun to unger kom på vingerne! Parret

i Gribskov valgte som nyt redetræ et til formålet topkappet træ tæt på det væltede. Her blev bygget rede og ruget, men reden forladt efter nogen tids rugning. I Klosterheden valgte parret et frisk grantræ med flad krone også ganske tæt på det væltede redetræ. Her kom to unger på vingerne. Det gamle par ved Flyndersø gik straks i gang med at udbygge reden ved ankomsten, men der blev ikke lagt æg, og reden blev hurtigt forladt. Den nye rede vendte ingen fiskeørne tilbage til desværre. Til gengæld blev der bygget en rede nr. to i Klosterheden, og sommeren igennem sås to fugle i området, men ingen æglægning og rugning. Muligvis endnu ikke yngledygtige unger fra den gamle rede her. Der er nu siden 2005 kommet mindst 29 unger på vingerne, og håbet er, at nogle af disse vil vende tilbage og danne nye ynglepar, som det er sket i Klosterheden.

Igen i år er der set oversomrende fiskeørne hvis adfærd kunne tyde på ynglefund, men trods ihærdig søgen efter reder her, blev ingen fundet. I sommerperioden fra den 1/7 – 15/7 blev der observeret fiskeørne over hele landet på 44 lokaliteter.

For yderligere omtale henvises til Projekt Ørn andet steds i Fugleåret.

Efterårstrækket startede allerede 7/7 1 S Nordmandshage (NJ), 12/7 1 SV Ølby Lyng (KBH), 12/7 1 V Vestamager (KBH) og 13/7 1 R Ølsemagle Revle (KBH). De bedste træk dage var 26/8 – 28/8 med 45 og 16 SV Stevns Klint (KBH) og 28/8 15 SV Hyllekrog (ST) samt 24/8 13 SV Holtug Kridtbrud (KBH). Det fortsatte med mange daglige observationer helt frem til 9/11. De sidste blev set 16/11 1 K Hejrede Sø og 23/11 1 Holløse Bredning (NSJ), hvilket er sent.

(Leif Novrup)

Fiskeørn med hornfisk, Nordstrand, Skagen, 26. april 2014.
Foto: Knud Pedersen

Regional fordeling af fiskeørn 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	536	116	42	213	61	65	52	226	153	493	149	21	2127
2. halvår	158	73	85	168	126	51	199	206	438	330	440	44	2318
2014	694	189	127	381	187	116	251	432	591	823	589	65	4445

Aftenfalk, Amager Fælled, 21. oktober 2014. Foto: Helge Sørensen

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1992	1988	1975	
96	NA	(116)	160	163	77	77	74	599	385	338	(5305)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73.

96 aftenfalk blev observeret i 2014, hvilket er ret tæt på 2013, hvor der blev noteret 98 fugle. 62 blev set i det fine forår, med de første usædvanligt tidligt: 21/4 1 han 2K Ø Gilbjerg Hoved (NSJ), 22/4 1 hun ad. NØ Korshage (VSJ), der ifølge Rørvig Fuglestations årsrapport var "det hidtil tidligste Rørvigfund. Arten er kun set i april i to af Rørvig rapportens 42 årlige historier". Den næste sås 24/4 1 han ad. NØ Odder (ØJ). 21/5 var en stor trækdag med sydøstenvind og 4 aftenfalk sås ved Korshage (VSJ), 2 hunner og 2 hanner.

Der var en del sommerøbs i juni måned bl.a. 14/6 1 han ad. Sønderø (KBH) og 1 hun 2K Rø (B).

Som vanligt sås de første efterårstrækkende fugle i juli måned: 5/7 1 hun Gilleleje By (NSJ) og 28/ 1 hun

2K Rudkøbing, Langeland (F).

I starten af september måned kom der rigtig gang i trækket og deriblandt sås: 5/9 1 han ad. Hønen, Sønderho (SVJ) samme dag 1 han 2K Saksfjed Inddæmning (ST) og 9/9 2 han Sønderskoven (SJ).

Årets sidste aftenfalk var ret bemærkelsesværdig: En adult han blev observeret 11/10 på Vestamager, Kalvebod Fælled (KBH), hvor den opholdt sig til 4/11 og blev set af mange. Den "befinder sig et forkert sted i verden i forhold til datoen" som Tim Andersen konstaterede 20/10 på DOFbasen.

Fugle uden angivelse af alder og/eller køn er ikke medtaget i denne oversigt.

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af aftenfalk 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	10	0	4	4	0	3	4	11	3	22	24	11	96

Vagtel *Coturnix coturnix*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2012	2014	
989	NA	(8)	37	85	563	983	796	1916	1124	989	(11.813)

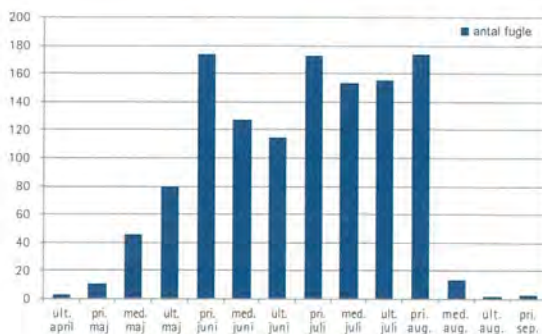
Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975 og 1976.

Efter et lidt magert år i 2013 med blot 300 fugle igen et meget flot år med tredje højeste årstotal hidtil med i alt 989 fugle. Alle er syngende, hvis ikke andet er nævnt. Ankomst lidt senere end normalt. 27/4 1 Tryggevejle Ådal (KBH), 28/4 1 Øby (NJ) og 29/4 1 Nyord Enge (ST). Med forbehold for optællingsaktivitet kunne forekomst-mønster antyde tre kulminationer primo juni, primo juli og igen primo august. Max. forekomster (> 10 ex.) var 3/6 11 Uggerby (NJ), 4/6 17 Gjerrild (ØJ), 11/6 17 Sørig Enge (NJ), 17/6 14 Vilslev Enge (SVJ), 26/6 10 Pluskær og Nørrekær (SJ), 3/7 21 Højer Kog (SJ), 15/7 40 Sørå (NJ), 28/7 13 Nr. Farup Enge (SVJ) og 6/8 59 Højer Kog (SJ). Sidstnævnte er hidtil største lokalitets-forekomst fra Danmark, og bemærk "blot" 21 sy. samme sted en måned tidligere. Efter kulmination primo august forsvinder fugle dog hurtig fra landet igen og sidste fugle 1/9 1 sy. Skive (NJ), 1/9 1 rudedræbt Egeris, Skive (NJ) og 2/9 1 sy. Rudbøl (SJ).

(Jørgen Staurup Christensen)

Regional fordeling af vagtel 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	256	30	101	113	30	390	9	14	16	12	18	0	989

Antal fugle fordelt på 10-dages perioder.

Engsnarre *Crex crex*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2004	2003	2007	
172	NA	(16)	21	44	231	141	156	508	312	301	(3758)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1974-76.

Årets forekomst var lidt over gennemsnit. De tætteste bestande blev fundet på Vestsjælland, Bornholm, i Nord- og Sønderjylland. Alle nævnte er syngende fugle. Første fugl var usædvanligt tidlig med 29/4 1 Mågeparken (KBH); næste fugle registreret til normal tid 13/5 1 Volsted Kær (NJ) og 15/5 2 Tinglev Mose

(SJ). Største optællinger (> 4 ex.): 25/5 4 Porsmose (ST), 26/5 4 Antvorskov øvelsesterræn (VSJ), 11/6 4 Nørre Herlev (NSJ), 25/6 7 Åmose (VSJ), 30/6 4 Spellingemose (B). Desuden gav natoptællinger i midt- og vestlige Sønderjylland 17-25/7 (tre datoer) i alt 16 engsnarre. Sidste fugl hørtes 25/7 Løjtved (SJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af engsnarre 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	48	0	1	8	5	39	4	23	3	9	14	18	172

Plettet rørvagtel *Porzana porzana*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1983	2002	2003	
76	NA	(27)	104	65	86	59	54	240	201	170	3060

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975.

Selvom der stadig er langt op til rekordforekomster et ganske flot år med største forekomst siden 2003. Arten blev registreret i alle landsdele på nær Nordsjælland

og Bornholm. De første fugle var usædvanligt tidlige med 31/3 4 sy. Ribe Østerå (SVJ) og stadig 10/4 3 sy. samme sted. Desuden 1/4 1 sy. Tinglev Mose (SJ). Ellers

Plettet rørvagtel, Korevlerne, 12. august 2014. Foto: Lars Frede Petersen

ankomst til normal tid medio april. Største lokaliteter var 16/5 – 16/7 op til 8 sy. Lille Vildmose (NJ), 16/4 3 sy. Magister Kog. Desuden 4 sy. i Vejlerne (Bygholm, Selbjerg og Kærup Holme) 8/5 – 15/6. Største feltob-

servation var 12/8 4 R (2 ad. + 2 1K) Korevlerne (VSJ). Sidste fugle blev 15-16/8 2 R Ølsemagle Revle (KBH) og 27/8 + 1/10 1 R Korevlerne (VSJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af plettet rørvagtel 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	36	7	7	1	3	6	1	10	4	0	1	0	76

Lille præstekrave *Charadrius dubius*

Den danske ynglebestand er formentlig i fremgang. Der er indrapporteret omkring 140 ynglepar, hvilket er væsentligt flere end normalt, hvor antal indrapporterede ynglepar typisk har ligget mellem 60 – 115 par. Og medtages sandsynlige ynglepar – stationære fugle optalt flere gange i løbet af april-juni på samme lokalitet – er den samlede bestand 305 par (se regional fordeling). Herudover er fugle (par) registreret på en række egnede ynglelokaliteter i løbet af især foråret.

Ankomst skete til normal tid med 20/3 1 Viskum (NJ), 25/3 1 Made (F) + 1 Haraldsted Sø (S) og borttræk i løbet af september, dog flere sene fugle med 24/9 1 1K Nykøbing Falster Sukkerfabrik slambassin (ST), 4/10 1 Hovvig (VSJ) og den meget sene 11/10 1 1K Salt-holm (KBH). De største flokke var 29/4 22 Bygholm, Horsens (SØJ) og 25/7 22 Borreby Mose (VSJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Regional fordeling af ynglepar af lille præstekrave 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre	24	10	11	10	12	21	10	8	15	7	7	7	142
Sands.	9	10	8	12	11	10	29	15	18	9	24	8	163
Samlet	33	20	19	22	23	31	39	23	33	16	31	15	305

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Det er efterhånden blevet almindeligt at se de første pomeransfugle allerede midt i april, og i år blev de første 7 fugle da også set ved Nr. Farup Vestersø (SVJ) 20/4. Inden månedsskiftet til maj var adskillige fugle

dukket op på flere af de sønderjyske og vestjyske rasteplasser, hvilket er lidt usædvanligt.

Der blev i alt set 883 forskellige fugle på forårstræk, hvilket er 21 pct. flere end sidste år. Alle forårssiagt-

Lille præstekrave, Vrå, 11. maj 2014. Foto: Hans Henrik Larsen

tagelser er som sædvanligt fra Jylland, undtagen en enkelt hun ved Bornholms lufthavn 31/5-2/6.

Lokaliteter med et maksimalt antal rastende fugle på 20 eller derover nævnes med de største forekomster først. Disse 12 store rasteplasser tegner sig for 77 pct. af alle forårsfugle, hvilket er en lidt større andel end sidste års 10 store rasteplasser med 74 pct. af fuglene.

Skjern Enge (VJ) 26/4-20/5 maks. 8/5 156, Nr. Farup/ Nr. Farup Vestersø (SVJ) 20/4-19/5 maks. 10/5 120, Pallisbjerg (VJ) 28/4-21/5 maks. 12/5 83, Vest Stadil Fjord/Stadilø (VJ) 9/5-19/5 maks. 16/5 62, Vest Stadil Fjord/ved okkerbassiner (VJ) 6/5-12/5 maks. 9/5 57, Møgeltønder (SJ) 13/5-17/5 maks. 16/5 48, Hillerup (SVJ) 3/5-4/5 maks. 4/5 31, Sjørring Sø (NVJ) 7/5-13/5 maks. 11/5 26, Vollerum (VJ) 20/5 25, Ølands Vejle (NJ) 6/5-10/5 maks. 8/5 25, Rosvang (NVJ) 10/5 22 og Fuglsand/Fanø (SVJ) 29/4 21.

Herudover er der set 1-19 individer på 28 andre lokaliteter, hvilket er langt flere end sidste år.

Fra foråret er der en enkelt trækiagttagelse fra Skagen Nordstrand (NJ) 5/6 1 trækkende sydøst.

På efterårstræk er der lige som forrige år kun iagttaget 17 fugle. Disse er fordelt på 11 lokaliteter i perioden 22/8-11/10, hvilket er lidt senere end normalt.

De første fugle sås ved Rødhus Kirke (NJ) 21/8 og samme dag ved Thorup Fjordholme (NJ) 1 1K. Herefter fulgte: Ny Frederiks Kog (SJ) 22/8-23/8 1 1K, Gedser Odde (S) 23/8 1 S, Højerup/Stevns (S) 25/8 1 N, Hønen/Fanø (SVJ) 25/8 1 SØ, Blåvands Huk (SVJ) 29/8 1 1K S og Gedser Odde 31/8 1 trækforsøg.

Fra september er der følgende observationer: Lille Vildmose (NJ) 1/9 1 1K overflyvende, Blåvands Huk 3/9 5 1K S, Gedser Odde 9/9 4 S og 1 overflyvende 15/9, Faxe Ladeplads (S) 16/9 1 SV Blåvands Huk, 18/9 1 trækforsøg, Grønningen (SVJ) 19/9 1 SØ og Korshage (S) 26/9 1 1K trækkende.

Den seneste rastende fugl blev set ved Grønningen (SVJ) 11/10.

(Egon Østergaard)

Pomeransfugl 2005-2014					Efterår	
	Antal fugle	Antal lok.	Antal lok. > 19 fugle	Andel fugle på lok. > 19 fugle	Antal fugle	Antal lok.
2014	883	40	12	77 pct.	17	11
2013	730	22	10	74 pct.	17	12
2012	1041	34	12	89 pct.	12	11
2011	643	38	8	55 pct.	21	13
2010	778	31	10	70 pct.	15	10
2009	400	27	7	75 pct.	23	8
2008	231	23	3	50 pct.	9	5
2007	377	20	4	72 pct.	8	6
2006	456	26	5	80 pct.	15	9
2005	227	20	3	70 pct.	7	6

Sortgrå ryle *Calidris maritima*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2010	2011	2013	
1403	NA	(848)	(482)	(549)	(1110)	1952	NA	2877	2308	1858	(22.427)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1977, 1988, 1990, 1992-97, 2001-02 og 2005-09.

1. halvårs total på 727 var bestemt ikke imponerende, men vinteren var heller ikke lige så kold, som fx vinteren 2010-11. Der var kun en enkelt observation med mere end 50 fugle, så 1. halvårs største observation blev således 12/5 52 Hirsholmene (NJ), hvilket indikerer kulminationen af forårstrækket. 1. halvårs sidste blev 20/5 6 Hirsholm (NJ), sent, men dog ikke

exceptionelt. 2. halvårs total på 676, ligger sædvanen tro under 1. halvårs total, men dog ikke markant. 2. halvårs største observation blev 28/10 21 Knudshoved Færgehavn (F), hvilket ikke kan undre, da lokaliteterne omkring Storebælt igen var med til at hive årstotalen i vejret.

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af sortgrå ryle 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	205	8	3	19	6	0	198	166	10	0	112	0	727
2. halvår	148	42	158	126	7	3	114	20	1	6	51	0	676

Stribet ryle *Calidris melanotos*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2012	2013	2009	
2014	3	< 1	< 1	2	6	9	8	14	11	10	138

Kun 6 fugle blev det til, en halvering i forhold til rekordåret 2012. Alle nævnes. Det blev kun til en enkelt fugl i første halvår 13/5 Hejresøen (KBH). Efterårets

fund var: 2-7/7 ad. Ulvedybet (NJ), 5/7 ad. Margrethekog (SJ), 3-14/8 ad. Sneum Digesø (SVJ), 19/10 1K Lille Vildmose (NJ) og 20/10 1 Tipperne (VJ).

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af stribet ryle 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	2	1	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	7

Krumnæbbet ryle *Calidris ferruginea*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1998	1991	2009	
5177	NA	(3700)	(2278)	(4010)	(6274)	6262	NA	13.520	9741	8046	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976-77, 1988, 1993-94, 1999-2003 og 2005-06. Artstotalen overstiger 100.000 fugle og opsummeres derfor ikke.

Årstotalen på 5177 fugle lå over gennemsnittet for tiårsperioderne indtil 90'erne, hvor totalen på 13.520 fra 1998 løftede niveauet, et niveau som siden har været for nedadgående. Forårets første fugl blev 4/5 1 Saltvandsøen (SJ) og forårstrækket kulminerede 9/5 28 Højer Vade (SJ). Efterårstrækket blev indledt 4/7 1 han Hindemaj (SJ). Største observation for andet halvår blev 18/7 80 ad. Feddet (ST). Denne observation blev dog overgået af 29/8 92 1K Agger Tange (NJ). Den første årssunge blev 23/7 1 Klydesøen, Vestamager (KBH). Året blev igen lukket og slukket meget sent 22/10 1 1K

Nykøbing Falster Sukkerfabrik slambassin (ST). Denne fugl er fotodokumenteret.

Rettelse til Fugleåret 2013: Observationen 25/5 200 Emmerlev Klev (SJ) ændres til ca. 100 fugle. Der er fortsat tale om ny dansk forårs-rekord, idet den tidligere rekord var fra 2001: 24/5 82 Tipperne (VJ).

Observationen 4/8 1000 Det Fremskudte Dige Syd (SJ) var fejlagtig og udgår, hvormed efterårets største antal i 2013 var 4/8 150 Saltvandssøen (SJ) Årstotalen for 2013 ændres som følge heraf til 1451.

(Tommy Kaae)

Regional fordeling af krumnæbbet ryle 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	956	348	235	150	29	626	641	652	745	228	452	115	5177

Stribet ryle, Ulvedybet, 3. juli 2014. Foto: Rune Sø Neergaard

Dværgryle *Calidris minuta*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1996	1998	1978	
2014	NA	(9287)	(3302)	(9000)	(2332)	3259	NA	42.832	30.000	16.000	-

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1974, 1976, 1988, 1994-96, 1999-2002 og 2005-07. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

Det er rart at kunne skrive noget positivt om en art i tilbagegang, idet årstotalen blev på 3414 fugle, hvilket var lidt over gennemsnittet i forhold til de seneste år. Det gode resultat skyldtes først og fremmest, at arten, baseret på årets observationer, tilsyneladende havde en god ynglesæson eller en større koncentration af rastende 1K fugle på vore lokaliteter. Den første blev igen en april obs: 29/4 1 Nykøbing Falster Sukkerfabriks slambassin (ST). Største observation i 1. halvår blev 26/5 8 Tipperne (VJ). Første ungfugl blev 10/8 1 1K Bygholm Vejle, Østso (NJ) og flest 2. halvår blev 7/9 54 Tryggelev Nor & Salme Nor (F). Året lukkede og slukkede 29/10 4 Saltvandssøen (SJ).

Rettelse til Fugleåret 2013: Dværgryle 8/10 80 Margrethe Kog s. f. Vidåen, dato skal være 10. august.

(Tommy Kaee)

Dværgryle, Dueodde, 6. september 2014. Foto: Steen E. Jensen

Regional fordeling af dværgryle 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	1038	229	356	54	5	188	271	401	484	71	217	100	3414

Temmincksryle *Calidris temminckii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2012	2009	
2014	NA	(345)	(655)	(874)	(2572)	3111	NA	4134	3896	3421	(38.765)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970-1977, 1988-89, 1990, 1999-2002 og 2005-07.

Årstotalen blev på 2338, hvilket ligger fint i tråd med de seneste 10 års gennemsnit. Foråret blev indledt 24/4 2 Nørresø (vest for jernbanen) (SJ), og forårstrækket kulminerede 16/5 51 Ulvedybet (NJ), som udover Nørresø (SJ) var den eneste lokalitet med flere end 20

individer. Andet halvårs første blev 5/7 2 Margrethekog (Syd for Vidåen) (SJ). I samme område blev andet halvårs eneste observation på mere end 10 gjort 13/7 11 Margrethe Kog (SJ). Årets sidste blev 8/9 1 Nykøbing Falster Sukkerfabrik slambassin (ST).

(Tommy Kaee)

Regional fordeling af temmincksryle 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	765	159	70	232	91	167	156	185	297	70	134	12	2338

Almindelig ryle *Calidris alpina schinzii* (yngleforekomst)

Ynglebestanden af racen "engryle" blev estimeret til 139-145 par, hvilket svarer til året før. Dette bygger på en optælling af alle kendte lokaliteter samt eftersøgning på flere andre lokaliteter. Den positive tendens i forhold til 2012 (125-133 par) fastholdes således. En markant nedgang på Agger Tange fra 21 til 12 par opvejes af fremgang på Bygholm Vejle (58 til 66 par) og Tipperne (23 til 27 par). Til gengæld er engryle muligvis forsvundet fra Ulvedybet (NJ), lige som bestandene på Nørholm Enge (NJ) og Harboøre Tange hænger i en tynd tråd. Engryle yngede atter på Vestamager og som noget nyt ved Lejsø (VSJ), som de eneste steder udenfor Jylland og Læsø. Efter at engryle i en årrække var i konstant tilbagegang frem til 2008, har bestanden været forholdsvis stabil på et niveau på 130-150 par i de seneste seks år. 2011 falder dog udenfor med ca. 160 par. Hovedparten af tallene i skemaet er fra Naturstyrelsens tællinger.

(Hans Christophersen)

Lokaliteter med ynglende engryle i 2014.

Lokalitet	2014
Nørholm Enge (NJ)	0-1
Ulvedybet (NJ)	0
Læsø, total (NJ)	15-19
Vesløs/Arup Vejle (NVJ)	2
Bygholm Vejle (NJ/NVJ)	66
Agger Tange (NVJ)	12
Tipperne (VJ)	27
Værnengene (VJ)	8
Harboøre Tange (VJ)	0-1
Rømø - samlet (SJ)	7
Vestamager (KBH)	1
Lejsø (VSJ)	1
Estimeret total	139-145 par

Kærløber *Limicola falcinellus*

Årstotal	Hyppeghed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2014	2013	
469	NA	(32)	61	45	168	427	341	580	469	465	5029

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Årstotalen på 469 fugle er på samme høje niveau som i 2013. Selv om dobbeltrapporteringer er udrenset på dagsbasis, er der dog givet mange gengangere i materialet blandt fugle, der rastede på lokaliteter i flere dage. Fordelingen på halvår var ret normal med 37% af fuglene i første halvår og 63% i andet. En usædvanlig stor andel af fuglene blev set i Nordjylland (46%), i første halvår endda hele 65%. Herefter følger regionerne København (16%) og Sønderjylland (13%). Til sammenligning blev 60% af fuglene set i Sønderjylland i 2013.

Årets første fugle blev usædvanligt nok ikke set i Sønderjylland, men derimod 13/5 1 Eskeplet (ØJ) fulgt af 14/5 2 samme sted og 1 Bøvling Fjord (VJ). Som nævnt blev der set klart flest fugle i Nordjylland i første halvår, og herfra stammer også de største tal fra forårstrækket, 20/5 14 Gerå og 21/5 14 Ulvedybet. Største fra andre lokaliteter var 19/5 7 Højer Vade (SJ). Der var ikke en markant overgang mellem forårs- og efterårstræk, idet der blev set fugle spredt gennem hele juni.

Fra en uge ind i juli blev der noteret massiv ankomst flere steder blandt andet med følgende større noteringer, 8/7 22 Margrethekog (SJ), 14/7 10 Ulvedybet (NJ) samt mange iagttagelser af op til fire fugle ved Klyde-

søreservatet, Amager (KBH). I august er de største forekomster fra Gerå (NJ) med op til 6 fugle 18/8 og Mellempolde i Randers Fjord med 4 16/8 (ØJ). Første 1K-fugle var 11/8 1 Bøjden Nor (F) og 12/8 4 Gerå (NJ). I september blev der set de sædvanlige få fugle, og de sidste blev noteret til normal tid, 7/9 1 Saksfjed (ST) og 9/9 1 Fladet ved Tårs (ST).

(Hans Christophersen)

Kærløber, Korevlerne, 27. august 2014. Foto: Lars Frede Petersen

Regional fordeling af kærløber 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	112	7	1	16	0	13	8	1	17	0	0	0	175
2. halvår	104	7	2	14	5	47	10	34	57	2	12	0	294
2014	216	14	3	30	5	60	18	22	74	2	17	0	469

Brushane *Philomachus pugnax* (yngleforekomst)

Arten indgår i Naturstyrelsens NOVANA overvågningsprogram, og eftersøgt på i alt 66 lokaliteter. Årets yngleforekomst var igen vigende, og blot 45 – 57 par på 10 lokaliteter blev registreret.

Sædvanligvis blev arten truffet alle måneder og gennemtræk i foråret kulminerede ultimo april – primo maj i forbindelse med gennemtrækket af nordlige bestande med 30/4 400 R Værnengene (VJ) og 4/5 430 R Bøvling Fjord (VJ). I efteråret skete tiltræk af adulte hanner fra ultimo juni og adult-trækket (inklusive hunner) kulminerede juli-primo august: 15/7 220 R Borreby Mose (S), 18/7 212 R Ulvedybet (NJ) og 2/8 550 R Det Fremskudte Dige (SJ). Ungfugletrækket forløb gennem august-september med kulmination primo-medio september med 9/9 850 R Lille Vildmose (NJ), 9/9 320 R Ulvedybet (NJ) og 13/9 351 R Vesterenge (VJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Tabel: Yngleforekomst af Brushane 2014

Lokalitet	Sikre/sandsynlige ynglepar	Mulige ynglepar
Agger Tange (NJ)	1	
Bygholm Vejle (NJ)	14	4
Østerild Fjord (NJ)	1	
Nørholm Enge (NJ)		1
Tipperne (VJ)	27	
Værnengene (VJ)	2	
Borreby Mose (VSJ)		1
Flægen (F)		1
Majbølle Nor (ST)		1
Saltholm (KBH)		4
I alt	45	12

Tredækker *Gallinago media*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1980	2002	2010	
20	NA	(11)	(19)	12	14	21	16	32	31	31	(612)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1988.

Igen et pænt år med 20 fugle, hvoraf de 14 fugle lidt usædvanligt sås på forårstrækket. Spillende fugle blev registreret 28/4-8/5 op til 3 Tryggevælde Ådal (S), 5-7/5 1-2 Værnengene (VJ), 7/5 1 Kalvebod Fælled (S) og 14/5 1 Nordre Klapper, Vestamager (S). Desuden 10-11/5 2 R Grenå Enge (Ø) og enkelt individer ved

Kalløgrå (LF), Skenkelsø Sø (S), Falen (VJ), Gødstrup Enge (S) og Porsemosen (S).

Efterårets 6 fugle sås mellem 20/7-12/10 med første fugl 20/7 1 R Kalløgrå (LF) og sidste 12/10 1 R Toftum, Rømø (SJ). Herudover blev den truffet ved Vaserne (S), Ulvedybet (NJ), Vilslev (SV) og Brejning (SØJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Islandsk stor kobbersnepe *Limosa limosa islandica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2013	2002	2009	
63	0	0	0	< 1	68	119	91	317	152	148	1192

Kommentar: Første fund er fra 1995.

Efter sidste års rekordår igen et år tilbage på mere normalt niveau med 63 fugle. Året indledtes med 1/1 28 R Ballum Forland (SJ), som er første større vinterforekomst fra Danmark og formentligt tilbageværende fugle fra den rekordstore forekomst (74 fugle) på lokaliteten i oktober 2013. Desuden fortsat endnu en fugl tilbage her 18-19/2. Forårets forekomst omfattede som normalt kun ganske få fugle med 22/4 1 R Tipperne (VJ), 4/5 1 N Hønen, Fanø (SVJ) og 13/5 1 N Blåvands Huk (SVJ).

Efteråret første fugle sås lidt tidligere end normalt, med 8/7 1 ad. sdr. R Bygholm Vejle (NJ) og første 1K allerede 21/7 Bygholm Vejle (NJ). Efterårstrækket var ganske beskedent, hvor eneste større forekomster var 17/8 6 1K R Nordmandshage (NJ) og 1-4/10 6-8 R Agger Tange (NJ). Årets sidste fugle sås 24/10-6/11 1 1K R Årslev Engsø (ØJ), 7/11 1 1K R Vest Stadil Fjord (VJ) og 15/11 1 1K R Arup Vejle (NJ).

(Jørgen Staarup Christensen)

Stenvender *Arenaria interpres* (yngleforekomst)

Læsø (NJ) huser landets eneste faste ynglebestand af stenvender. Ynglefugle er blevet optalt i 2013 og 2014 af Naturstyrelsen Vendsyssel, hvor der i 2013 var 19 par og 2014 18 par (pers. medd. Palle Rasmussen/NST). Dette er en voldsom tilbagegang fra seneste optælling i 2009 på 35 par, og også i et længere perspektiv, hvor bestanden fra 1990-2009 lå mellem 35 – 51 par (Nyegaard

et al. 2014). Der er ikke indrapporteret ynglepar fra Saltholm (S), hvor der har været en lille ustabil bestand. Årets positive nyhed var et ynglepar på Mandø (SJ) med 10/7 2 ad. med 2 pull. Arten blev sidst fundet ynglende her med to par i 2004.

(Jørgen Staarup Christensen)

Damklire *Tringa stagnatilis*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2013	1994	2001	
2014	0	< 1	< 1	3	6	7	6	12	10	10	138

Kommentar: Første fund er fra 1970

Efter sidste års rekordår med 10-12 fugle var vi med 6 fund af 7 fugle tilbage på et normalt antal. Alle fund er fra juli-august og nævnes her: 16-21/7 1 K Klydesøen

på Vestamager (KBH), 26-27/7 1 K Saltvandssøen (SJ), 8/8 1 Gavne (ST), 10/8 1 Gedser Odde (ST) samt 29/8 2 1K Vorskø (ØJ) og 1 Holløse Bredning (NSJ).

(Hans Christophersen)

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2010	1988	2009	
2014	NA	(51)	75	90	75	92	88	175	139	120	3107

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1970, 1972-73 og 1975-76.

Et år på væsentligt højere niveau end de seneste par år, som også bød på de laveste årssummer i knap 30 år. DOFbasen rummer en lang række iagttagelser, som antageligt drejede sig om de samme fugle, der opholdte sig på samme lokaliteter i flere dage. Gengangere i denne forbindelse er søgt udrenset i sumskemaet.

Første halvår bød på ca. 21 fugle. Første var 17/5 1 Klydesøereservatet, Amager (KBH), fulgt af 19/5 1 Sneum Digesø (SVJ). Flest fugle ses ved Ulvedybet (NJ), hvor der i perioden 28/5 til 17/6 flere gange blev set tre fugle. Eneste andet fund af mere end én fugl i foråret er 31/5 2 Thurø Rev (F).

Der var ikke en markant overgang mellem forårs- og efterårstræk, idet der blev set fugle spredt gennem hele juni. Forekomsten i andet halvår blev præget af markante forekomster ved Sneum Digesø (SVJ). Her blev odinshane iagttaget i perioden 9-29/8 med flere dage med op til 6 fugle samt 8 fugle 20/8. Af andre større forekomster skal nævnes 27/8 7 Rickelsbøller Kog på grænsen til Tyskland (SJ). Største forekomst på øerne

var 10-15/9 3 Hovvig (VSJ). Årets sidste forekomster var 20/9 1 Vængesø, Helgenæs (ØJ), 21/9 1 Hovvig (VSJ) og en meget sen fugl 19/10 1 Lille Vildmose (NJ).

(Hans Christophersen)

Odinshane, Dueodde, august 2014. Foto: Erik Biering

Regional fordeling af odinshane 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	7	0	1	1	0	2	5	1	2	1	1	0	21
2. halvår	10	4	11	8	0	19	2	3	12	1	4	1	75
2014	17	4	12	1	0	21	7	4	14	2	5	1	96

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2010	2014	
48	NA	(4)	7	(14)	18	52	38	80	58	49	(669)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976. Der er lidt usikkerhed om årstotal i 1990.

Med ca. 48 fugle var der tale om en fordobling af sidste års lave årstotal. Den pæne total skyldtes primært mange fugle i Nordjylland (46%) blandt dem den hidtil største danske flok-forekomst. Herefter følger Sydvestjylland med 30%, hvor af hovedparten blev set ved Blåvand.

I første halvår blev der set fire fugle: 3-10/1 1 Esbjerg Havn (SV), 8-14/2 1 Roshage (NJ), 9/4 1 Blåvand (SVJ) og 4-18/5 1 Limfjorden ved Bygholm Vejle (NJ).

Andet halvårs første fugle blev 21/9 1 Blåvand og 24/9 1 Fanø (begge SVJ). Frem til 8/11 ses i alt 8 fugle ved Blåvand. Forekomsten i Nordjylland er koncentreret omkring en periode fra 25/10 til 13/11, hvor op til 6 fugle ses rastende på flere datoer ved Hanstholm. Fuglene indfinder sig i forbindelse med nogle dage med kraftige sydvestlige vinde. Seks er også tidligere registreret på en enkelt dag, således 19/10 2011 6 ved Vejers Strand (SVJ). Ved Skagen blev der i perioden 27/10 til 26/12 set 8 fugle, her iblandt 3 fugle 25/11.

De resterende fugle ses primært langs den jyske vestkyst, dog med væsentligt flere fund end normalt i indre farvande. Disse nævnes her, 27/9 1 Korshage (VSJ), 11/10 1 Øresund ud for København, 16/10 1 Fed-

det (ST), 30/10 1 Als Odde (NJ), 30/10 1 Gedser Odde (ST), 8/11 1 Fornæs (ØJ), 9/11 1 Bøgeskov Havn (KBH), 26/11 1 Tipperne (VJ) og 31/12 1 Bygholm Vejle (NJ).
(Hans Christophersen)

Thorshans, Roshage 25. oktober 2014. Foto: Poul Holm Pedersen

Regional fordeling af thorshane 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	21	4	15	1	0	1	0	1	3	0	2	0	48

Mellemkjove *Stercorarius pomarinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	1985	1989	
1686	NA	(52)	403	(193)	85	441	267	1686	1361	648	(9184)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1975-1976 og 1993.

Årets store invasion som følge af en god ynglesæson blev registreret ved mange havfugletræksteder rundt om i landet. Det var især ved de sydligste steder, at der i efteråret var en række store forekomster. Med en total på 1686 var der tale om det højeste antal indrapporterede fugle nogensinde.

Året blev indledt med 2 vinterfund 12/1 1 SV Spodsbjerg/Tisvildeleje (NSJ) og 19/1 1 SØ Feddet (ST). Første forårsfugl blev 15/3 1 T Børstrup Hage (NSJ), og det blev samlet til 15 fugle i første halvår fordelt med 1 i marts, 13 i maj og 1 i juni.

Efteråret blev indledt med 16/7 1 Fou. Agger Tange (NJ), 8/8 1 S Blåvands Huk (SVJ) og 29/8 1 R Grenen (NJ). Der var medio oktober en kulmination i forekomsten med 23/10 70 Feddet (ST) og 23/10 157 Gedser Odde (ST) som største. Uden for Storstrøm blev 17/10 24 S Nordmandshage (NJ) største observation.

Af 1379 aldersbestemte fugle var 96,7 % 1K. Første 1K blev 16/9 1 SV Gedser Odde (ST).

I december blev det til 22 observationer af 27 fugle.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af mellemkjove 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	313	21	61	69	14	15	25	27	116	129	882	14	1686

Almindelig kjove *Stercorarius parasiticus*

Almindelig kjove har ikke været behandlet i årsrapporten siden år 2000. Med en total på 2746 vurderes det, at året blev over et normalt år. Dette blev blandt andet vurderet ud fra forekomsten i Nordjylland med 1035 fugle i forhold til forekomsten i tidligere år, hvor gennemsnittet de sidste 15 år var 907 (varierende mellem 373 og 2149 fra 1999 til 2013).

Det blev til 3 vinterfund: 12/1 1 Børstrup Hage (NSJ), 12/1 1 Rågeleje Strand (NSJ) og 13/1 1 Skagen (NJ).

Forårstræk blev hovedsageligt observeret ved Skagen (NJ), hvor det i alt blev til 260 fugle fordelt på 94

observationer. Største dage blev 24/4 18 Ø Skagen (NJ), 27/4 45 T Skagen (NJ) og 28/4 28 Ø Skagen (NJ).

Fra august til november blev arten set næsten dagligt. Der var en kulmination omkring månedsskiftet august/september, som blev observeret i flere regioner. Største dage blev 29/8 52 N Nordmandshage (NJ), 31/8 105 SV Feddet (ST), 1/9 134 T Feddet (ST), 1/9 102 T Roneklint (ST) og 1/9 53 SV Gedser Odde (ST).

Årets sidste blev 16/11 1 R Hanstholm Slamdepot (NJ), 21/11 1 R Blåvand-/Hvidbjerg Strand (SVJ) og 19/12 1 SV Keldsand & Trinden (SVJ), hvilket også blev eneste fund i december.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af almindelig kjove 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	1035	155	192	116	19	10	47	88	98	44	916	26	2746

Almindelig kjove, 4K lys form, Grenen, 26. august 2014. Foto: Knud Pedersen

Lille kjove *Stercorarius longicaudus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1988	1992	2007	
2014	NA	3	98	93	82	164	137	719	367	307	3579

Årets total på 221 fugle var noget over gennemsnittet for de sidste 10 år. Baggrunden for det høje antal observerede fugle skyldes især forekomsten fra Storstrøm, hvor lokaliteterne Feddet og Gedser Odde skilte sig markant ud.

Der var en enkelt observation fra foråret: 31/5 1 Blåvands Huk (SVJ)

Efterårets første blev 10/8 4 SV Gedser Odde (ST), mens den sidste observation var 29/10 1 1K Roshage

(NJ). Efterårets bedste lokalitet var Feddet (ST) med 80 fugle i perioden 30/8-7/10. Største dage var 30/8 17 1K Feddet (ST) og 1/9 22 1K Feddet (ST). Uden for Storstrøm blev største 31/8 22 1K S Nordmandshage (NJ).

Der foreligger aldersbestemmelse af 167 fugle, hvoraf de 98 % er 1K. Første 1K blev set 24/8 3 Gedser Odde (ST).

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af lille kjove 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	47	6	11	2	2	0	0	5	12	5	131	0	221

Storkjove *Stercorarius skua*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2003	2004	2001	
840	NA	(80)	285	301	822	933	675	2077	1879	1134	(19.315)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-1976.

Et år med 840 fugle var tæt på gennemsnittet. Størstedelen af fuglene blev observeret ved de nord- og nordvestjyske kyster. Skagen (NJ) skilte sig markant ud som den bedste lokalitet.

Første fund var 6/1 1 Nordmandshage (NJ) og 10/1 1 V Fanø Vesterstrand (SVJ). Det blev samlet til 8 observationer i januar og februar fordelt på 9 fugle. Den ene observation af mere end en fugl var 12/1 2 V Børstrup Hage (NSJ).

Forårstræk blev kun noteret i begrænset omfang, med i alt 26 fugle, og primært omkring Skagen.

Fra sommerperioden var blandt en række mindre observationer på 1 til 5 fugle, en enkelt større observation: 16/7 14 Grenen (NJ).

Efteråret havde et par højdepunkter i slutningen af august og slutningen af september. Største tal fra august var 25/8 35 V Roshage (NVJ) og 25/8 76 Skagen. I perioden fra 26/9 til 30/9 blev i alt observeret 246 T ved Skagen.

Der var enkelte observationer i december med 27/12 1 SØ Fanø Vesterstrand (SVJ) som årets sidste.

(Henrik Nyrup)

Regional fordeling af storkjove 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	725	23	17	9	3	2	0	10	0	41	9	1	840

Sorthovedet måge *Larus melanocephalus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2012	2010	
2014	NA	5	10	31	75	153	136	167	166	154	2047
19	NA	< 1	0	0	8	19	15	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1991. Første ynglefund er fra 1970. Max-antal ynglefund er fra 2012: 14-24 par.

I 2014 sås mindst 139 fugle fordelt over det meste af landet, kun Bornholm havde ingen observationer. Der observeredes mindst 19 ynglepar, i 2013 var der mindst 18 ynglepar. I de sidste år har antallet ligget stabilt mellem 15-19 par. Bedste ynglelokalitet var som vanligt Sneum Engso (SVJ) med 5-6 par. Med

udgangspunkt i Sneum Engso ser arten ud til at brede sig til de nærliggende klæggrave. Ingen andre lokalitet har mere end tre ynglepar.

Bedste lokalitet var Hanstholm (NJ) 31/7 – 9/11, med mindst 6 1K + 1 2K + 1 3K + 2 ad.

(René Christensen)

Regional fordeling af sorthovedet måge 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	24	3	29	5	6	12	27	7	13	4	9	0	139
Ynglepar	0	0	9	0	2	2	4	0	1	1	0	0	19

Hele 5 stk. sorthovedet måge på samme billede er et sjældent syn i Danmark, her sammen med hættemåger ved Sneum Digesø, 26. marts 2014. Foto: Ole Zoltan Göller

Sabinemåge *Xema sabini*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1997	1988	2004	
2014	47	5	42	76	46	33	41	440	189	145	1892

Med kun 7 fugle blev det et år langt under gennemsnittet.

Vi skal helt tilbage til 2002 for at finde et ringere år. Det var i øvrigt andet år i træk med en total langt under gennemsnittet, da der i 2013 kun sås 12 fugle. Der var ingen observationer fra de indre farvande.

Alle fund nævnes, alle var af 1K-fugle: 9/9 1 S, 28/9 1 S og 1 N, alle Lyngvig (VJ), 9/9 2 SV Vejers Strand (SVJ), 27/9 1 Ørhage (NJ) og 29/9 1 Roshage (NJ).

To sene fund er under behandling af DKU.

(René Christensen)

Hvidvinget måge *Larus glaucoides*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2012	1983	1993-1997	
2014	NA	2	9	16	11	21	16	59	27	24	474

Hvidvinget måge, Thorsminde, 26. november 2014.
Foto: Carsten Gørges Laursen

Der var fund af i alt 19 fugle, 16 i første halvår og 4 i andet halvår. 2014 var dermed det 8. bedste år nogensinde, lidt over de seneste 10 års gennemsnit på 16 fugle/år.

De fleste fugle sås som vanligt i Vest- og Nordjylland. Sidste fugl i første halvår var 20/5 1 3K Ø Grenen (NJ). Den første fugl i andet halvår var 15/11 1 1K Thorsminde (VJ), lidt senere end normalt. Der var ingen sommerobservationer. Kun aldersbestemte fugle er medtaget.

Bedste lokalitet var Skagensområdet (NJ), med 1/1 – 20/5 1 2K + 1 3K + 1 4K og 1 ad. Herudover havde kun Hanstholm (NJ) og Hvide Sande (VJ) observationer af mere end en fugl. Hanstholm havde to fugle begge fra første halvår og Hvide Sande havde tre fugle, to i første halvår og en i andet halvår. Kun Hanstholm havde dagsobservationer af mere end en fugl, 1/1 – 22/4 sås ved flere lejligheder 2 2K fugle.

Fra andet halvår er der følgende observationer: 16/11-10/12 1 1K Thorsminde (VJ), 25/12 1 1K Gilleleje (NSJ), 27/12 1 1K Søndervig (VJ) og 28/12 1 ad. Hvide Sande.

(René Christensen)

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1976	1983	1979	
2014	NA	(103)	129	71	38	39	39	287	189	170	(3336)

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972, 1974-75 og 1991.

Der sås 26 fugle i første halvår og 8 fugle i andet halvår, i alt 34 fugle. Det gjorde 2014 til det ringeste år siden 2010, hvor der sås 24 fugle. 34 fugle er noget under de seneste års gennemsnit på 39 fugle/år. De fleste fugle sås i Vest- og Nordjylland. Kun aldersbestemte fugle er medregnet.

Den sidste fugl i første halvår var 3/6 1 imm. Grenen (NJ), mens de første fugle i andet halvår dukkede op 7/11 2 2K Hirshals (NJ). Der var et sommerfund, 13/7 1 imm. Hvide Sande (VJ).

Fra de indre farvande er der følgende observationer: 22/2 1 2K+ Aflandshage (KBH), 4/4 1 2K Stubben

(KBH) og 12/5 1 2K Christiansø (B).

De bedste lokaliteter var alle at finde i (NJ), 5/1 – 3/6 1 2K + 1 3K og 25/11 – 30/12 1 2K + 1 3K Skagen,

3/1 – 11/5 3 2K + 1 3K + 1 4K og 7/11 -13/12 1 1K + 2 2K Hirtshals og 1/1 – 5/2 2 2K + 2 3K og 20-22/12 1 2K Hanstholm.

(René Christensen)

Regional fordeling af gråmåge 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	15	4	3	0	0	1	0	0	2	0	0	1	26
2 halvår	6	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8

Middelhavssølvmåge *Larus michahellis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2007	2006	2003	
2014	0	0	0	(17)	75	56	78	155	129	87	(1049)

Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender arten som regelmæssig gæst i danske farvande.

Med kun 47 fugle var 2014 det ringeste år siden 2001, hvor der sås 37 fugle. Den vigende tendens, der har været de seneste år, ser dermed ud til at fortsætte. Middelhavssølvmåge havde sit absolutte topår i 2007 med 155 fugle. Der er forsøgt taget højde for gengængere og kun aldersbestemte fugle er medregnet.

Der sås 14 fugle i første halvår og 33 fugle i andet halvår. Som andre år er de fleste observationer fra de sydvestlige og sydøstlige dele af Danmark. Dog er det en undtagelse, at der i 2014 ikke er observationer fra Bornholm.

Første halvårs sidste fugl var 3/6 1 ad. Vålse Vig (ST). Den første fugl i andet halvår dukkede op 4/7 1 2K Jægersø (KBH) og den første 1K fugl var 3/8 1 Ged-

ser Odde (ST). Ankomsten af 1K-fuglen var relativ sen, da de første 1K-fugle i de gode år allerede dukker op primo/medio juli. Denne kendsgerning, sammenholdt med det vigende antal fugle, kunne måske indikere, at den udvidelse af artens yngleområde mod nord, der er set i de senere år, er stoppet og udbredelsesområdet på vej tilbage til "normalområdet".

De fleste lokaliteter havde besøg af 1-2 fugle, følgende lokaliteter havde dog besøg af flere: Rødvig (KBH) 5 fugle, Gedser Odde (ST) 4 fugle, Bagenkop (F) og Fanø Vesterstrand (SVJ) begge 3 fugle.

Der var følgende dagobservationer af mere end en fugl: 30/1 2 ad. Rødvig (KBH), 2/9 2 1K Mandehoved (KBH) og 24/12 2 ad. Fanø Vesterstrand.

(René Christensen)

Regional fordeling af middelhavssølvmåge 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	0	1	2	1	0	0	1	0	6	1	2	0	14
2 halvår	5	0	8	0	0	0	3	2	7	3	5	0	33

Middelhavssølvmåge, 3K, Hirtshals Øststrand, 17. september 2014. Foto: Rune Sø Neergaard

Kaspisk måge, Hirtshals havn, 12. Januar 2014. Foto: Hans Henrik Larsen

Kaspisk måge *Larus cachinnans*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2006	2007	2013	
320	3	0	0	(42)	196	286	292	391	375	340	(3486)

Kommentar: Første gang artens forekomst opsummeres er i 1999, hvor SU anerkender racen som regelmæssig gæst i danske farvende.

Der sås mindst 320 fugle fordelt med 149 fugle i første halvår og 171 fugle i andet halvår. 320 fugle er lidt færre fugle i forhold til 2013, hvor der sås 340 fugle, men dog stadig det fjerde bedste år nogensinde. Der sås fugle i alle årets måneder og i alle regioner, og som vanligt var der flest fugle i og ved Østersøen.

Årets første 1K fugl sås 23/7 3 1K Bagenkop Havn (F), hvilket er et normalt ankomsttidspunkt. Det er dog usædvanligt med så mange 1K fugle.

Et optællingsprojekt på Langeland (F) med grundige fotostudier af de enkelte fugle, gav mindst 44 forskellige fugle i første halvår i Bagenkop Havn.

De lidt færre fugle i 2014 afspejlede sig også i antallet af dage, hvor der kunne ses mere end 10 fugle/dag på en lokalitet. Mange lokaliteter havde 5-10 fugle/dag, men der er kun disse to observationer med over 10 fugle på en dag, 1/2 5 2K + 6 3K + 1 4K + 3 ad. Bagenkop Havn og 1/9 12 1K Rødvig Havn (ST). I 2013 var der 5 dage med mere end 10 fugle.

(René Christensen)

Regional fordeling af kaspisk måge 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	7	0	14	4	2	3	57	2	30	15	3	12	149
2. halvår	7	3	8	2	3	5	9	4	89	11	20	10	171

Ride *Rissa tridactyla* (yngleforekomst)

Ved Bulbjerg (NJ) blev der 2/6 registreret 328 besatte reder, hvilket svarer til antallet i 2013. Senere på sæsonen, dvs. 18/7, taltes 256 unger, men da var nogle unger formentlig allerede fløjet væk. I Hanstholm Havn (NJ) blev der talt 85 reder på ydersiden af vestmolen, men ingen af disse ynglepar fik unger på

vingerne. I Hirtshals (NJ) blev der registreret 32 reder med unger fordelt på tre 'kolonier' (Flydedokken, Oliekajen og Østmolen). Desuden registreredes 15-16 reder, hvori der tilsyneladende ikke blev lagt æg, og 10-15 ufærdige reder.

(Thomas Bregnballe/Johnny Leo Pedersen/Anders Østerby)

Dværgerne *Sternula albifrons* (yngleforekomst)

Som anført i tidligere udgaver af "Fugleåret" er det uhyre vanskeligt at holde præcis styr på den danske ynglebestand af dværgerne. Arten yngler som oftest i forholdsvis små kolonier på udsatte sandstrande og lave revler og er kendt for at flytte meget rundt som følge af biotopforandringer, oversvømmelse, prædation, intensitet af strandturisme m.m. Arten udviser derfor ofte store regionale udsving fra år til år. Sammenholdt med det meget store antal kendte / potentielle ynglelokaliteter i Danmark betyder det, at en betydelig del af ynglebestanden kan unddrage sig registrering med mindre der gøres en målrettet, landsdækkende indsats. En optælling af ynglende terner under NOVANA-projektet gennemføres kun hvert sjette år, bl.a. i 2015.

I 2014 blev yngleforekomst af dværgerne kun registreret i forbindelse med de årlige optællinger af kolonirugende kystfugle i Vadehavet, Århus Universitets og ZMs projekt om arten (Jyllands vestkyst, Vadehavet og det vestlige Sjælland) samt enkeltpersoners indberetninger til DOFbasen m.v. Ynglebestanden i Vadehavet, Vestjylland samt Vest- og Sydvestsjælland blev godt dækket, hvorimod materialet fra resten af landet desværre er meget mangelfuldt.

Der blev i 2014 registreret i alt 375-425 ynglepar. Dette tal var markant højere end i 2013 (256-297 registrerede par) og ret præcist på niveau med 2011 (357-414 par) og 2012 (390-437 par). Antallet af registrerede ynglepar afhænger imidlertid af fra hvilke og hvor mange ynglelokaliteter, det lykkes at tilvejebringe data. I 2012 blev arten registreret ynglende på 79 lokaliteter, i 2013 og 2014 derimod kun på hhv. 40 og 49 lokaliteter. Også for 2014 mangler der således data fra en lang række kendte ynglelokaliteter. På landsplan synes bestanden dog stabil, og samlet set er det fortsat vores vurdering, at den danske ynglebestand af dværgerne er på over 500 ynglepar.

Vadehavet var fortsat artens vigtigste yngleområde med 42 registrerede par på Rømø (SJ), 43 par på Fanø med omliggende sande (SVJ) og tre kolonier med tilsammen 12-15 par på fastlandskysten (SVJ). De i alt 97-100 registrerede ynglepar lå en smule over 2013, men fortsat foruroligende lavt i forhold til alle øvrige Vadehavstælinger siden 1996. Samlet set er ynglebestanden i den danske del af Vadehavet mere end halveret i forhold til niveauet for 10-20 år siden (f.eks. gennemsnitligt 234 registrerede par årligt i perioden 1996-1999), og selvom tallene tyder på, at den negative tendens er bremset op i de senere år, ser det stadigvæk ikke godt ud for dværgerne i den danske del af Vadehavet, hvis ikke der tages effektive skridt til at sikre koloniområderne.

Største lokaliteter i resten af landet var Rødsand (ST) 42 par, Bovling Klit (VJ) 22 par, Anholt (ØJ) 21-29 par fordelt på 2 kolonier, Stokken/Læsø (NJ) 20 par, Saltholm (KBH) 20 par, Bisnap-Skindsækken-Nordmandshage (NJ) 18-25 par, Glænø Østerferd (VSJ) 16-18

par, Hvide Sande (VJ) 13 par, Lejodden (VSJ) 12-18 par, Sprogø (VSJ) 12 par, Saltbækvig (VSJ) 11-15 par og Agersø N (VSJ) 10-14 par. Ingen af de andre dækkede lokaliteter kunne fremvise en yngleforekomst på 10 par eller derover.

Årets helt store positive overraskelse var en koloni på 42 ynglepar på Rødsand syd for Lolland (ST), hvor bestanden de sidste mange år ellers har ligget på 10 par eller derunder. Til gengæld var sidste års store koloni (30+ par i 2013) på Rågå Kalv nord for Lolland (ST) forladt, fordi koloniområdet var blevet invaderet af fældende gæs. Muligvis var det bestanden herfra, der var flyttet til Rødsand. En anden mulighed er tilflytning af fugle fra den nærliggende bestand i Slesvig-Holsten, som bl.a. i 2014 kunne dokumenteres ved aflæsning af tre tyskringmærkede ynglefugle på Lejodden (VSJ). Dværgerne har aldrig ynglet på Bornholm, og arten blev heller ikke i 2014 registreret ynglende i SØJ og NSJ.

Som forudset kollapsede ynglebestanden ved Tissø (VSJ) i 2014. Tissø har været Danmarks eneste permanente og traditionelt også ubeskyttet største indlandsforekomst af dværgerne, men yngleforholdene er i de seneste år blevet forringet som følge af en eksplosiv vækst i antallet af ynglende hættemåger på de tre kunstigt etablerede yngleøer ved søens sydkyst (se "Fugleåret 2013"). Øerne blev ellers netop etableret med det formål at skabe en beskyttet ynglelokalitet for arter som dværgerne, fjordterne og klyde, men efter en fantastisk start (max. 28-30 par dværgerne med meget høj ungeproduktion i 2011) er udviklingen støt gået i den forkerte retning. Hættemågerne har i de seneste år fuldstændigt taget lokaliteten i deres besiddelse, og øerne er dermed i færd med at miste deres oprindeligt tiltænkte betydning. Ringmærkningen gav et godt fingerpeg om de fordrevne dværgerternes videre skæbne, idet ikke mindre end 8 tidligere Tissø-fugle i 2014 blev aflæst ynglende på vestsjællandske kystlokaliteter fra Sanddobberne i nord til Glænø Østerferd i syd.

Kolonien på Sprogø blev skyllet væk ved højvande, men ellers blev der ikke konstateret oversvømmelser af danske dværgernekolonier i ynglesæsonen 2014. Arten måtte dog som sædvanligt slås med en lang række andre negative faktorer som prædation fra især ræv og store måger, strandrensning og menneskelig bade-/turistaktivitet ofte med løse hunde på stranden. Alligevel kunne der i flere kolonier konstateres en efter omstændighederne glædelig høj ungeproduktion. I slutningen af juni sås således min. 15 flyvefærdige juv. (alle ringmærkede) på Glænø Østerferd (VSJ), og også ved Bisnap-Nordmandshage (NJ) blev der for første gang i mange år registreret ynglesucces med min. 9 flyvefærdige juv.

Yderdatoerne for observationerne i DOFbasen var 9/4 i Fornæs (ØJ) til 27/9 i 1K Mandø (SVJ), hvilket er normalt.

(Ulf M. Berthelsen / Thomas Bregnballe)

Regional fordeling af dværgerne ynglepar 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Ynglepar	49-58	47	55-58	29-43	0	42	4-5	78-99	20	0	51-53	0	375-425

Sandterne, Filsø 20. maj 2014. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1970	1983	1984	
2014	8	(113)	44	35	7	12	10	ca. 400	76	60	(1364)
	1	+ 500	NA	(9-11)	(11)	2	1	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotal fra 1971-77. Den danske ynglebestand angives i 1970 til 200 par.

Der var 144 observationer af i alt 8 fugle, i 2013 sås mindst 14 fugle.

De mange observationer skyldes det ynglepar, som holdt til ved Filsø (SVJ). Parret fik 2 unger. Fuglene dukkede op 6/5 og forsvandt igen 5/7. Der er set unger 16/6 og 18/6.

Udenfor Filsø var der følgende fund godkendt af SU: 8/5 1 ad. T Skagen (NJ), 13/5 2 ad. Gerå (NJ) og 10/6 1 T Gedser Odde (ST). Her udover var der fund fra en nordjysk lokalitet, som ikke er behandlet af SU.

(René Christensen)

Rovterne *Hydroprogne caspia*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2014	1980	
2014	141	(60)	79	75	68	142	110	196	141	138	3293

Kommentar: Der mangler årstotaler for 1972 og 1975-77.

2014 blev på mange måder et fantastisk år. Der sås mindst 141 fugle, hvilket gør 2014 til det næstbedste år nogensinde, kun overgået af 2011 med 196 fugle. Herudover var det flere historisk store observationer.

Årstotalen er meget forsigtigt anslået, da der er mange observationer fra københavnsområdet. Det fremgår af de indsendte observationer, at fuglene flytter meget rundt mellem de enkelte lokaliteter.

Også i 2014 var der ynglefund. På Saltholm (KBH) fik mindst et par unger, 23/7 sås 6 ad. og 1 1K, og i det Sydfynske Øhav (F) fik et par 1 unge.

I Københavnsområdet var der et par usædvanligt store ansamlinger, 12/8 18 ad. + 6 1K Klydesøen (KBH) og 16/8 – 26/8 10-20 Ølsemagle Revle (KBH). Fra de øvrige regioner bør 2/9 15 Tipperne (VJ) nævnes.

Træk bemærkedes der ikke meget af, dog har følgende lokaliteter mere end 5 trækkende fugle.

Dovns Klint 17/8 – 11/10 11 T, flest 17/8 5, her kan totalen indeholde omstrefjende lokale fugle, og Hyllekrog (ST) 23/4 – 1/6 3 Ø + 3 V.

(René Christensen)

Regional fordeling af rovterne 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	8	20	6	1	3	3	15	10	35	14	15	11	141

Sortterne *Chlidonias niger*

Med 3990 fugle fordelt på 537 observationer var 2014 væsentlig dårligere en 2013 med 4908 fugle på 615 observationer. Ser man på de enkelte regioner registreredes faldet over det meste af landet, dog skiller Sønderjylland sig meget ud, her er antallet af fugle stort set halveret, fra 2121 fugle i 2014 til 1175 fugle i 2014. Dobbelt observationer er fraserteret.

Årets første fugle var 17/4 1 Roshage (NJ), mens den sidste holdt ud til langt ind i oktober, med 29/10 1 1K Solkær Engsø (SØJ). Inden da var sidste fugl 5/10 1 1K S Blåvand (SVJ), hvilket er indenfor normalen, mens den sene fugl i oktober er temmelig usædvanlig og således også den seneste fugl, siden sortterne igen kom med i rapporten i 2008.

Regional fordeling af sortterne 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	1611	275	73	10	10	1175	26	57	46	9	697	1	3990

Hvidvinget terne *Chlidonias leucopterus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	1997	2005	
3776	NA	2	2	196	52	787	457	3776	1926	286	6615

Med 246 observationer af 3776 fugle blev 2014 alle tiders bedste år, det hidtil bedste år blev slået med flere længder, og der går formodentlig mange år før, vi kommer til at opleve noget lignende. Den hidtidige rekord er fra 1997 med 1926 fugle, mens den næst-

højeste total er på 286 fugle i 2005. Sammenlignet med dette, kan man se, at 2014 var noget helt specielt. Der er set fugle i alle regioner.

Før at få et brugbart materiale er der brugt dagsmaksimum for de enkelte lokaliteter. Dette har ryddet

Hvidvinget terne flok, Præstesø Værlose, 16. maj 2014. Foto: Helge Sørensen

ud i de værste gengangere, men formodentlig ikke fjernet alle. For at få et helt præcist antal og billede, bør der skrives en artikel kun omhandlende denne invasion, det er der ikke plads til i indeværende rapport. Enkelte områder er slået sammen selv om de består af flere dellokaliteter. Disse ligger ofte så tæt på hinanden, at det er rimeligt at antage, at det drejer sig om de samme fugle der flytter rundt i området.

Årets første observation var 2/5 5 Tissø (VSJ), mens næste observation er 13/5 1 søen, Valdemar Slot (F). Herfra går det stærkt, som det kan ses i nedenstående tabel dækkende perioden 14/5 – 24/5.

Invasionen startede i det sydøstlige Danmark og med kun 9 fugle i alt, ser det ud til at fuglene fløj forbi Bornholm og gik i land på Møn (ST). Her ser det ud til at fuglene samlede sig i området omkring Ulvs-hale/Nyord, og i løbet af den 16/5 trak mindst 450 fugle gennem dette område. Også Vestamager havde besøg af mange fugle denne dag, og mindst 214 fugle

sås trækkende. Meldingen fra begge områder var, at fuglene rastede i kort tid for derefter at tage højde og forsvinde mod nord-nordøst. På resten af Sjælland sås hele dagen mange fugle, men dog ikke i så store mængder som på disse to lokaliteter. Flest havde Hol-løse Bredning (NSJ) 72 og Maribosøerne (ST) 140. Det var dog ikke usædvanligt, at have småflokke på op til 50 fugle på Sjælland, Falster, Lolland og Møn. Samme dag nåede invasionen også til Fyn, hvor Brahetrolle-borg Gods (F) havde flest fugle med 27. På resten af Fyn sås småflokke på op til 10-20 fugle.

Den 16/5 nåede en del fugle også til det østlige og sydlige Jylland. Sønderjylland havde besøg af enkelte småflokke, oftest på 5-10 fugle. De største flokke blev denne dag set i Østjylland, med mindst 54 fugle ved Nørrestrand som den største, resten af området (SØJ, ØJ) havde besøg af enkelte småflokke på op til 20 fugle. Om aftenen nåede de første fugle til Nordjylland og 20 trækkende fugle ved Lille

Hvidvinget terne flok, Præstesø Værlose, 16. maj 2014. Foto: Helge Sørensen

Vildmose (NJ) var kun et forvarsel om hvad, der skulle ske næste dag.

Den 17/5 var bølgen af hvidvinget terne for alvor nået til Nordjylland, og i løbet af dagen sås ved Lille Vildmose mindst 677 trækkende i nordlige og nordvestlige retninger kommende fra syd og sydøst. Hvor fuglene er endt er uvist, da der ikke blev set fugle udtrækkende ved Skagen, der er dog set fugle i områderne syd for Skagen og i de øvrige dele af Nordjylland. Ved Råbjerg Sø sås 59 trækkende mod nord, mens der ved Kogleaks i Vejlerne sås 42 R sent om aftenen.

I resten af landet sås der, hvad der under "normale" tilstande ville have været mange fugle, men i forhold til antallet den 16/5, få. De fleste fugle sås i Nordsjælland med 65 Tissø (VSJ), 54 Holløse Bredning (NSJ) og 43 Skenkelsø (NSJ) som de bedste lokaliteter, ellers var det flokke på op til 30 fugle, der sås.

I de næste dage faldt antallet af fugle hurtigt, men dog stadig pæne antal flere steder. De fleste observationer var på under 20 fugle, og den største var 19/5 41 Lille Vildmose.

Lige så hurtigt fuglene kom, næsten ligeså hurtigt forsvandt de, og 24/5 var "eventyret" færdigt. Først

28/5 2 Knudshoved Odde (F) sås de næste fugle, og herefter var det mere normale tilstande med observationer af 1-3 fugle. Største observation var 28/7 5 Ølseagle Revle (KBH) og sidste fugl var 31/8 1 ad. SV Gedser Odde (ST).

Det store spørgsmål er dog, hvor kom alle disse fugle fra. Den mest oplagte er at, de er kommet fra sydøst, men tal fra Mecklenburg-Vorpommern (MV) (<http://www.oamv.de/startseite.html>) understøtter umiddelbart ikke denne teori, omend der er set en del fugle her. Sammenligner man de samme dage fra MV med de danske dage, ser det således ud, 15/ 83, 16/5 28, 17/5 122, 18/5 14, 19/5 8 og 22/5 5, i alt 260 fugle. Godt nok virker det til at være et stort tal, men taget i betragtning at der visse år kan yngle op til 470 par (Vökler, F. (2014): Zweiter Atlas der Brütvögel des Landes Mecklenburg-Vorpommern. Greifswald), er det meget få fugle. En anden mulighed er at de er kommet flyvende fra Baltikum udover Østersøen og direkte til Danmark. Mest sandsynligt er det nok, at ternerne på deres træk op over Balkan er blevet mødt af massive oversvømmelser, der i dette forår hærgede netop det område og således gjorde ynglelokaliteterne uegnede.

(René Christensen)

Regional fordeling af hvidvinget terne 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	980	52	44	94	120	113	274	175	447	451	1017	9	3776

Dagstotaler for hvidvinget terne i invasionsdagene 14-22/5 2014.

Dato:	14/5	15/5	16/5	17/5	18/5	19/5	20/5	21/5	22/5	total
Observationer	2	2	64	59	39	37	7	4	5	219
Antal fugle	3	12	1788	1405	230	248	31	13	6	3736

Splitterne *Sterna sandvicensis* (yngle + vinterfund)

Der blev optalt 4358 par splitterterner i 2014 fordelt i 8 kolonier. Antallet var dermed nogenlunde som i de to foregående år, men lidt over 1000 par lavere end gennemsnittet for årene 2006-2011.

Som i de to foregående år blev de tre største kolonier med >300 reder fundet på Hirsholmene (NJ), Hjarnø (SØJ) og Sprogø (VSJ). Den gennem tiderne mest stabile og oftest største koloni fandtes på Hirsholmene: 1875 par. I det sydvestlige Kattegat var kolonien på Hjarnø (SØJ) den største: 753 par. Kolonien på Sprogø gik frem og nåede 982 par. Kolonien ved Brøndby Strand, Holme Sø (KBH) blev skønnet til 300 par.

I Vadehavet og på Jyllands vestkyst stod det stadig skidt til med splitterterne. Langli (SVJ) var endeligt helt opgivet, på Fjand Ø i Nissum Fjord (VJ) fandtes 200 par og i Ørum Sø (NJ) 182 par. Der er langt til de store tal, der tidligere prægede dette område.

Der var vinterfund både først og sidst på året: 21/2 dukker en imm. fugl op på Grenen (NJ), hvor den opholder sig frem til 3/3, forårets første er der efter 6/3 1 Barager Nebbe (F). Efterårets sidste var 15/11 1 imm.

Grenen. Fra 2. halvår foreligger der et december-fund: 29/12 1 R Fanø (SVJ), fundet er fotodokumenteret på DOFbasen. Arten er langt fra årlig i DK i vintermånederne, seneste december-fund er fra 2011.

(Jens Gregersen/Thomas Bregnballe/Peter Lange)

Splitterne, Brøndby Strand, 24. juni 2014. Foto: Bo Tureby

Tejst *Cephus grylle* (yngleforekomst)

Landets samlede ynglebestand for 2014 er vurderet til 1347-1625 par, hvilket er en lille smule mindre end sidste år, hvor bestanden var på 1454-1699 par.

Væsentligste forskelle i bestanden var på Deget ud for Frederikshavn (NJ), hvor der tilsyneladende var en nedgang i bestanden fra 145 par til omkring 35 par. Det er underligt med denne tilbagegang, idet tejsterne i øvrigt stortrives på Hirsholm-øgruppen. Måske er optællingen ikke foregået på det bedste tidspunkt af året/dagen. Det bliver forhåbentlig afklaret i 2015 med en målrettet optælling, for at finde ud af om tilbagegangen er reel, og om der i givet fald kan findes en mulig årsag til den.

Bestanden på Vejro ved Samsø (ØJ) er gået markant tilbage fra 61 par til 16-20 par. Klinerne på nordsiden

af øen er kraftigt eroderede efter to storme, og mange af redehullerne er forsvundet. Det tager tid at få gravet nye ud, da der først skal være opstået nogle hulninger i de lodrette nyskredne kliner i form af digesvælhuller eller hulningerne efter nedfaldne sten, før at tejsterne har mulighed for at udgrave nye redehuller. Jagtaktiviteten på øen er desuden øget og muflonbestanden ligeledes, og det kan også være, at det medvirker til at forstyrre tejsterne. Det er bemærkelsesværdigt, at der er set op til 80 tejster midt i ynglesæsonen ved den nærliggende Kyholm ved flere lejligheder. Det er sandsynligvis boligløse tejster fra Vejro, som leder efter nye redemuligheder. Måske er nogle par også flyttet til Sprogø (S), hvor bestanden er øget fra 38 par til 52 par.

(Sten Asbirk)

Regional fordeling af ynglepar af tejst 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	983-1228	0	0	102-117	2-4	0	59-63	84-96	0	117	0	0	1347-1625

Tejst, Hirsholmene, 12. juni 2014. Foto: Torben Andersen

Søkonge *Alle alle*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1996	1995	1990	
2014	NA	(12)	898	(4074)	(674)	494	449	13.909	9257	2808	(46.154)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76, 1993 og 1999-2006. Baggrundsstatistik skal tages med nogen forbehold, da senere større år (især rekordåret 2005) ikke indgår i opsummeringen.

De seneste års vigende tendens fortsatte også i 2014 som en absolut bundskraber, efter at arten atter kom med i årsrapporten i 2007. Der sås i 2014 146 fugle fordelt på 79 observationer. Af de 146 fugle sås de 24 fugle i de indre farvande.

Der var kun én observation i første halvår, 20/1 1 Knudshoved Nordstrand (F).

Anden halvårs første fugle var 6/10 2 S Agger Tange (NJ). Som så mange gange før var Grenen (NJ) bedste lokalitet. Fra 2/11 – 23/12 sås 59 fugle, flest 25/11 11 og 6/12 19. Andre lokaliteter, som er værd at nævne, er 21/10 – 9/11 32 T Blåvand (SVJ), flest 4/11 24.

Fra de indre farvande nævnes: 5/11 – 21/12 10 Fornæs (ØJ), flest 8/11 og 30/11 begge dage 2 T.

(René Christensen)

Regional fordeling af søkonger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	71	15	36	11	2	0	1	4	0	6	0	0	146

Lunde *Fratercula arctica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2002	1990	1995	
2014	NA	(22)	41	65	52	23	39	101	100	85	1832

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1974-76.

Der var 19 observationer af 23 fugle fra 2014, hvilket er på niveau med 2013 hvor der sås 20 fugle.

Der blev observeret 6 fugle i de indre farvande.

Der var følgende observationer fra 1. halvår 12/1 SV Kikhavn (NSJ), 22/1 1 S Fornæs (ØJ) og 3/5 1 1 T Lyngvig (VJ).

Efterårets fund var fra 31/8 1 Grenen (NJ) til 23/12 1 Fanø Vesterstrand (VJ). Som noget nyt var der følgende række observationer fra Syd Arne boreplatform i Nordsoen: 27/10 4 ad., 3/11 2 ad., 4/11 1 ad. og 5/11 1. Ingen af observationerne fra fastlandet var af mere end én fugl.

(René Christensen)

Regional fordeling af lunde 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	5	2	10	2	2	0	0	0	0	2	0	0	23

Turteldue *Streptopelia turtur*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1983	1993	1982	
2014	NA	(70)	133	102	53	66	63	297	219	180	3554
-	NA	> 2	NA	30	(20)			-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1971-74 og 1975-76. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne, max-antal ynglepar er 1993: 47 par.

Omkring 59 turtelduer blev observeret i 2014 på 39 lokaliteter, hvilket er en lille nedgang i forhold til 2012 og 2013, hvor antallet var 66 begge år. 37 var syngende på 27 lokaliteter, hvoraf de 6 var på lokaliteter uden

for det sydlige Jylland, som er artens yngleområde i Danmark.

Årets første fugle var: 25/4 1 sy. Grøngård (SJ), 9/5 1 sy. Bedsted, Løgumkloster (SJ) og 10/5 1 sy. Hønning

Plantage (SJ). Ingen fugle blev observeret på Ertholmene (B), men 6/6 sås 1 sy. Svaneke Nordskov (B). En ringmærkning blev det også til: 29/5 1 han Sønderho Sommerhusområde (SVJ).

De sidste fugle blev noteret 9/8 1 Råhede By (SVJ) og 26/8 1 Ulbølle (F).

Sluttelig kan tilføjes, at turteldue i 2015 har fået ændret status til sårbar på den europæiske rødliste, da bestanden siden 1980 er dykket med 77% (BirdLife International).

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af turteldue 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	3	2	13	0	0	31	6	0	0	0	2	2	59

Natravn *Caprimulgus europaeus*

Efter i en årrække at have ligget nogenlunde stabilt med 310-350 årlige observerede natravne, tog arten pludselig et markant hop opad i antal til 503 observerede i 2014, fordelt på 173 lokaliteter.

En lignende stigning skete der i antallet af ynglepar fra 260-300 par til hele 419 par i 2014, fordelt på 122 lokaliteter mod 95 i 2013.

Stigningerne er formodentlig ikke et udtryk for en pludselig forøgelse af bestanden, men snarere for den øgede opmærksomhed arten har fået gennem Atlas III projektet, hvor den er en af de 18 fokusarter. Der blev da også i Atlas projektet i 2014 rapporteret i alt 339 ynglepar fordelt på 116 kvadrater, alle ynglekategorier medregnet. Sammenholdes de 116 kvadrater med de 122 lokaliteter nævnt ovenfor, indikerer dette også, at

der reelt er adskillige flere ynglepar end de 419 par, der er rapporteret i DOFBasen.

Ser man på den regionale fordeling, stemmer den ganske godt med en forventning om, at hovedparten skal findes i de mere sandede dele af landet. Det relativt høje antal fra Østjylland stammer således også fra de midtjyske plantageområder.

Årets første observationer var 28/4 3 sy. Ålbæk Klitplantage (NJ) efterfulgt 7/5 1 sy. samme sted og 8/5 1 Skagen Klitplantage (NJ).

Sidste syngende var 2/8 2 Stenbjerg Klitplantage (NJ) og 11/8-12/8 1 Skram (NJ). Sidste observationer var: 19/9 1 Gribskov (NSJ), 20/9 1 Anholt (ØJ) og en enkelt efternøler 6/10 1 Frisenfelt (ST). Det er dog ikke usædvanligt i Gedser området med så sene natravne.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af natravn 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	209	105	63	56	8	19	0	0	8	9	9	17	503
Ynglepar	192	92	43	54	8	18	0	0	0	4	0	8	419

Tallene er udregnet som sum af lok.max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Biæder *Merops apiaster*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1999	2000	1992	
2014	NA	(4)	19	29	42	44	41	72	83	61	1144
3	NA	< 1	< 1	> 1	3	3	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76. Flest par er registreret 1998: 3-7 par, 2000: 4-6 par og 2003: 4-6 par.

Biæder, Gedser Odde, 25. maj 2014. Foto: Gert Juul Jeppesen

Der blev indrapporteret 56-58 biædere via DOFBasen i 2014, hvilket næsten var en fordobling i forhold til året før. Derudover lå antallet også højere end det gennemsnitlige antal for det seneste årti.

Udover de 52-54 biædere, som blev indrapporteret via DOFBasen, blev der indrapporteret tre ynglepar fra en lokalitet i Sønderjylland. Ifølge en artikel i Pandion fik ynglefuglene 12 unger på vingerne.

Årets første sikre observation af biæder fandt sted 5/5 1 Saksfjed Inddæmning (ST). Siden 1990 var første ankomsttidspunkt blevet registreret mellem 26/4 og 23/5, så årets ankomsttidspunkt lå hverken specielt tidligt eller specielt sent i forhold til dette.

Derefter blev der løbende observeret biæder frem til primo juni, hvorefter der kun blev registreret yderligere fire observationer af biædere. Årets sidste

observation af biæder fandt sted 4/9 1 Klarskov, Korsør (VSJ), hvilket var det seneste afgangstidspunkt siden 2011.

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af biæder 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	6-8	0	3	4	1	18	0	1	0	3	19	1	56-58

Hærfugl *Upupa epops*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1997	1996	2003	
2014	NA	(16)	23	27	20	18	18	43	41	41	904

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-76.

Der blev indrapporteret 17 hærfugle i 2014, hvilket var lidt under gennemsnittet for det sidste årti.

Årets første observation af hærfugl fandt sted 2/4 1 Bogø By (ST), hvilket var cirka to uger tidligere end i 2013. Derefter blev der løbende observeret hærfugl rundt omkring i landet frem til primo juni. Efter knap

tre måneders pause blev der atter observeret hærfugl fra ultimo august og fremefter, indtil årets sidste observation: 30/12 1 Teglværkskoven (F).

Observationerne af hærfugl på Fyn: 24/11-30/12 fra lokaliteterne Nyborg Fjord, Nyborg, Nyborg Strand, Skaboeshuse, Juelsberg Skove, Teglværkskoven og

Hærfugl, Nyborg, 30. december 2014. Foto: Eva F. Henriksen

Lindholm, Nyborg var sandsynligvis af den samme fugl, som havde strejft rundt i området i det pågældende tidsrum. Tilsvarende med observationerne i

Østjylland 21-25/4: 21/4 Randers Havn, 23/4 Gimming og 25/4 Randers Østby, Dronningborg.

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af hærflugt 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	1	1	1	3	0	0	5	0	0	1	1	4	17

Isfugl *Alcedo atthis*

Indtastningerne i DOFbasen kunne opgøres til 42 sikre og 21 mulige ynglepar af isfugl i 2014, hvilket var et markant højere antal ynglepar end i 2013, såvel som det højeste antal siden 2008. Dette kunne dels skyldes, at vinteren 2013/2014 var den femte varmeste vinter siden 1874, hvilket gjorde, at flere isfugle overlevede end ellers. Derudover er isfugl blandt de 18 udvalgte arter for bestandsoptællinger i Atlas III-projektet,

hvilket har skabt større fokus på at få kortlagt artens ynglebestand. Der var dog også i 2014 mange lokaliteter med sommerobservationer af isfugl, hvoraf nogle nok dækkede over ikke-rapporterede ynglepar.

I 2014 blev der indrapporteret flest ynglepar fra Nordjylland (9 sikre), Nordsjælland (7 sikre og 1 muligt), Vestjylland (7 sikre og 1 muligt) og Østjylland (5 sikre og 7 mulige).

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af ynglepar af isfugl 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Sikre ynglepar	9	7	2	5	5	3	1	0	1	7	1	1	42
Mulige ynglepar	0	1	3	7	6	0	0	1	1	1	1	0	21

Isfugl, Frederiksdal, 2. februar 2014. Foto: Finn Carlsen

Vendehals *Jynx torquilla*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Årstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1981	1980	1982	
420	NA	(193)	(370)	(143)	169	313	265	533	517	467	9066

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76, 1988 og 1991. Ynglefugleoplysninger er meget mangelfulde og derfor undladt. Max-antal ynglepar er fra 1974: 25-30 par, 1988: 23-29 par og 2003: 7-25 par.

Der blev indberettet 420 vendehalse mod 372 i 2013 og 274 i 2012 og 283 i 2011 og 218 i 2010. Altså et virkeligt godt år. Dette skyldes især et godt vestligt træk, idet de 217 vendehalse blev set i Nordjylland, Vestjylland og Sydvestjylland tilsammen mod blot 95 her året før. I det øvrige Danmark blev der i år set 195 vendehalse mod 270 året før. Men noget kunne tyde på at den danske bestand af vendehals er i fremgang i lighed med den svenske og polske bestand.

De første blev observeret 15/4 i Frøslev Mose (SJ), 15/4 i Travn skov (F) og 16/4 i Holmesø (KBH), hvilket var normal tid. Det fortsatte med daglige observationer til 20/6 i Resenborg Plantage (VJ).

Hovedparten (godt 300) blev set i forårsperioden.

Der blev hørt syngende fugle på 50 egnede ynglelokaliteter ifølge DOFbasen. Men vendehalsen er én af de 18 arter, som skal kortlægges særligt grundigt i forbindelse med Atlas III-projektet, og de foreløbige resultater her for 2014 viser vendehals ynglende i 64 kvadrater (mulige, sandsynlige og sikre ynglefund lagt sammen).

I alt er der 15 sikre ynglefund. Kylløbæk (NJ), Tofte Skov (NJ), Kompedal (ØJ), Melby Overdrev 2 par (NSJ), Resenborg Plantage (VJ) Skyggedale (VJ), Nymindegab

(VJ), Vind Hede (VJ) og 6 par Borris Hede (VJ).

På Borris Hede (VJ) blev der kun fundet 6 par i redekasser (de to foregående år 10 par). Der blev ringmærket 46 unger og 2 ad. samt aflæst 2 ringe. Der blev i perioden 2005-2013 til sammen ringmærket 449 pull. og 21 ad., i alt 470 fugle. Der er stadig ingen genmeldinger uden for mærkningsområdet. I Kompedal Plantage blev 17/6 ringmærket unger i redekasse. På Melby Overdrev har caretakergruppen siden 2012 opsat kasser til vendehals, og der er nu opsat i alt 23 redekasser.

Det har medført, at vendehalsen er vendt tilbage til området og har ynglet i mindst 2 kasser. Se Bo Thyge Johansens grundige redegørelse herom i Pandion 21/4 2015, med fantastiske fotos!

Efterårstrækket indledtes den 7/8 i R Blåvands Huk (SVJ), 13/8 i RI Grenen, 14/8 i RI Gedser Odde (ST) og varede ved med daglige observationer til 14/9 i Mandø (SVJ). Den sidste blev set 27/9 - 4/10 i Mandø (SVJ).

Der blev 2/5 ringmærket 1 vendehals på forårstrækket Gedser Odde (ST). På efterårstrækket blev 16 ringmærket. Heraf 7 Gulstav (F), 6 Gedser Odde (ST), 1 Blåvands Huk (SVJ), 2 Grenen (NJ) og 1 Ishøj Strand (KBH).

(Leif Noorup)

Regional fordeling af vendehals 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	91	57	77	11	12	20	23	23	13	46	34	13	420

Lille flagspætte *Dendrocopos minor*

Et forholdsvis normalt år, dog er der foretaget en kraftig udrensning i antallet af formodede gengangere (stationære fugle), således vurderes antal fugle til 150, hvilket er en kraftigt reduktion, men sandsynligvis blot udtryk for ændret opgørelsesmetode. Artens kerneområder er Nordsjælland og Bornholm, og det samlede antal ynglepar var omkring 19-39 par, hvilket var på niveau med de foregående år. De største ynglepladser var Gribskov (NSJ) ca. 5 par og Vaserne 2-3 par (NSJ) og Almindingen (B) 2 par. Arten registreredes sædvanligvis især i forbindelse med sangaktivitet fra ultimo februar og i marts. Største antal 28/2 6 R + 11/3 5 R Vaserne (NSJ).

Efterårstræk: Trækforsøgende fugle 13/9 i Hyllekrog (ST) og 30/10 i Sønderhjørne (F). Desuden 8/9 i R Dueodde (B) og Hammeren (flere datoer), hvor bornholmske fugle kan være lokale omstrefende ynglefugle.

(Jørgen Staarup Christensen)

Lille flagspætte han og hun ved redehul, Gribskov, 24. maj 2014. Foto: Per Ekberg

Regional fordeling af lille flagspætte 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
YP min	1	0	0	0	0	1-2	0-1	0-3	1-2	13-21	2-4	1-5	19-39
YP max	4	0	0	5	2	8	4	12	12	61	11	30	149

YP min = meget sandsynliggjorte ynglepar. YP max = YP min + noget svagere sandsynliggjorte ynglepar.

Toplærke *Galerida cristata*

Bestanden på artens eneste ynglelokalitet i Hirtshals var i 2014 på to par, der fik en unge hver. Største observationen i første halvår var 24-31/1 8 og fra andet halvår 26/12 5. Bestanden vurderedes ved årsskiftet

2014/15 til at være på 5-7 fugle. Toplærke har siden år 2000 kun ynglet i Hirtshals som det eneste sted i Danmark. Eneste fugl uden for Hirtshals var et usædvanligt fund 10/5 nær Kongelunden (KBH).

(Hans Christophersen)

Hedelærke *Lullula arborea*

Som i året før blev hedelærken observeret i alle måneder og fordelt over hele landet. Med 4003 fugle var antallet tydeligt større end i 2013 (3103). Trækfuglene udgjorde den største andel. Nordjylland stod for det største antal ynglende/syngende fugle. Med 46-57 par var antallet af indtastede ynglepar ca. dobbelt så stort som året før (22-29). Antallet ligger dog væsentligt under DATSYs estimat af den danske ynglebestand.

Den bedste ynglelokalitet i 2014 var Melby Overdrev (NSJ) med 9 par og Asserbo Plantage (NSJ) med 6 par. Desuden indberettedes 328 syngende fugle, flest 12/3 7 Lindum Skov (NJ) og 8/6 6 Kielund Dyrehave (SVJ). 1. halvår bød på 577 trækkende fugle, 2. halvår på 2654. Tallene kan indeholde dobbeltobservationer. Den største trækobservation på en dag var 3/10 149 SV Hyllekrog (ST).

(Ursula Burmann)

Hedelærke, Melby Overdrev, 27. april 2014. Foto: Finn Carlsen

Regional fordeling af hedelærke 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Fugle	408	77	410	166	58	156	319	349	616	375	1052	17	4003
Ynglepar	16-21	7-10	1-1	2-3	0	0	0	0	0	20-22	0	0	46-57
Syngende fugle	117	56	37	62	13	20	1	8	2	7	1	4	328
Lokaliteter med syngende/ ynglende fugle	89	45	28	45	8	18	1	5	2	7	1	4	253

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1997	1995	1994	
2014	NA	(1289)	(866)	(5545)	(2574)	4056	NA	6956	5500	5359	(66.523)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-72, 1974-76, 1988-93 og 1999-2007.

Igen et år med noget lavere resultat end det foregående og dermed det laveste siden 2009, som dog sammen med 2008 begge havde en hel del færre bjerglærker. Antallet er som for 2013 forsøgt reduceret for stationære fugle.

Resultatet fordeler sig med 1133 i årets første halvår og 2127 i sidste halvår, som således tegnede sig for størstedelen af fuglene, ligesom det var den vestlige

og sydlige del af Jylland der havde langt de fleste med tilsammen næsten 90% af det totale antal.

Forårets sidste sås 22/5 1 Skagen Genbrugsplads (NJ) og 22/5 1 Strandklit (NJ). Desuden var der en enkelt sommerobservation 15/6 1 Gedser Odde (ST). De første i efteråret kom 8/9 1 Hov (ØJ) og 22/9 1 Sønderho (SVJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af bjerglærke 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	349	881	1146	46	0	790	9	8	4	8	14	5	3260

Rødrygget svale *Cecropis daurica*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2003	2007	2009 2013	
7	3	< 1	> 1	3	8	9	9	16	16	13	168

7 fugle blev det til, hvilket ikke er et usædvanligt resultat, idet det er det samme som to gange tidligere inden for de seneste 5 år. Den første var 19/4 1 Dovns Klint (F), efterfulgt af 23/4 1 Gilbjerg Hoved (NSJ). I

alt kom 6 ud af de 7 i foråret, med 6/5 1 Bøto Nor (ST), 16/5 1 Fejø (ST) og 17/5 1 Skagen, og den sidste 25/5 1 Gedser Odde (ST). I efteråret blev det kun til 2/11 1 Grenen (NJ).

(Ole F. Jensen)

Storpiber *Anthus richardi*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1994	2013	2003	
19	12	> 1	12	28	28	33	31	65	56	51	868

Efter det flotte resultat i 2013 var der en kraftig nedgang i antallet dette år, som således var i den lave ende, og kun to ud af de foregående 10 år gav lavere

resultat. Igen var alle fund fra efteråret med de første 16/9 1 Grenen (NJ) og 22/9 1 Blåvands Huk (SVJ).

SVJ tegnede sig for over halvdelen af fuglene, og af

de øvrige områder havde kun NJ mere end et fund.

Området omkring Blåvands Huk (SVJ) var tydeligt det mest dominerende med totalt 11 fugle, og således over halvdelen af alle observerede storpiber. Det skal dog ikke afvises, at der her er tale om gengangere

i form af stationære fugle, hvilket også vil bringe totaltallet ned.

Årets sidste observationer var fra samme lokaliteter som de første: 2/11 1 Grenen (NJ) og 9/11 1 Blåvands Huk (SVJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af storpiber 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	4	0	13	0	0	1	0	1	0	0	0	0	19

Markpiber *Anthus campestris*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1985	1983	1981		
2014	9	NA	(39)	76	(36)	18	7	9	115	110	90	(1512)
	0	NA	NA	(16)	14	6	-	-	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar. Der mangler årstotaler fra 1972-76 og 1997. 10-års gennemsnit er beregnet på de seneste 9 år, da 1997 mangler. Tre største år for yngleforekomst er 1982: 26-33 par, 1989: 29-31 par, 1998-99: 18-24 par.

Forrige års nedgang blev heldigvis afløst af en pæn fremgang, og årets totale antal blev således det bedste siden 2009. Der er dog stadig langt op til de antal der sås i årene før og lige efter årtusindskiftet.

Gedser Odde (ST) tegner sig for over halvdelen med

i alt 5 fugle, medens Vestsjælland havde to og de sidste to fordelte sig på Bornholm og Østjylland.

Der var ingen tegn på yngleaktivitet og heller ingen fund fra tidligere ynglelokaliteter, som f.eks. Anholt (ØJ).

(Ole F. Jensen)

Rødstrubet piiber *Anthus cervinus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1991	1992	1994		
2014	109	NA	(79)	137	184	65	100	77	355	307	260	4675

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73 og 1975-76.

Året gav en kraftig nedgang i forhold til foregående år, hvor 187 fugle blev registreret. Resultat er således stadig i den absolut høje ende og det næstbedste siden 2000.

Med kun 9 fugle i årets første halvdel, blev det som sædvanligt efteråret, der gav langt de fleste. Alle forårets observationer faldt i maj og andet halvårs første

blev: 16/8 1 Kalløgrå (ST) og 3/9 1 Ørespids, Omø (VSJ). De sidste blev: 18/10 1 Hyllekrog (ST) og 18/10 1 Gedser Odde (ST).

Kun få observationer var af mere end én fugl, og kun en enkelt var på 3, 7/9 3 Gedser Odde (ST).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af rødstrubet piiber 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	12	0	9	3	0	2	8	12	18	3	36	6	109

Bjergpiber *Anthus spinoletta*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014	
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	2003	2009		
2014	1151	0	0	< 1	52	378	625	492	1151	672	595	7425

Kommentar: Første fund er fra 1989.

Efter en tilbagegang i 2013 blev 2014 et rekordår for arten med det største antal set nogensinde. Ikke alene var det højeste antal, men resultatet var også over det dobbelte af de foregående 10 års gennemsnit. Der kan være en del gengangere af stationære fugle indeholdt i tallet, idet der kun er frasorteret dubletter af observationer fra samme dato.

Langt de fleste fugle sås i Nordjylland, som fik over 80% af denne forekomst, og medens også det øvrige

Jylland også fik lidt glæde af forekomsten, fik øerne kun få fugle.

De sidste i foråret blev: 20/3 2 Tipperne (VJ), 24/3 1 Sneum Forland (SVJ) og en enkelt efternøler 9/5 1 Korshage (VSJ). Efteråret første blev: 2/10 1 Gedser Odde (ST) og 11/10 1 Rømdæmningen (SJ).

Nogle store flokke blev det også til. Følgende var ≥ 40 : 24/1 59 Bygholm (NJ), 2/11 40 Grenen (NJ) og 27/12 40 Bygholm (NJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af bjergpiber 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	266	7	7	43	10	2	6	1	1	2	0	0	345
2. halvår	692	19	32	34	19	1	5	1	1	0	2	0	806
Total	958	26	39	77	29	3	11	2	2	2	2	0	1151

Skærpiber *Anthus petrosus* (yngleforekomst)

Der blev lavet ynglefugletællinger på Hirsholmene (NJ), hvorfra der er rapporteret om i alt 31 territoriehævdende fugle, flest på Græsholm med 20 ynglefugle. Desuden blev der rapporteret om 1 ynglefugl fra Frederikshavn Havn (NJ). Eneste lokalitet med fund i yngletiden uden for ovennævnte områder var Anholt (ØJ).

Fra vinterperioden en meget stor flok: 16/12 280 Sydfanø (SVJ), hvilket er den største flok, der nogensinde er registreret i DOFbasen.

(Ole F. Jensen)

Skærpiber i sommerdragt, Klintholm Havn 25. marts 2014.

Foto: Per Schiermacher-Hansen

Gulhovedet gul vipstjert *Motacilla flava flavissima/lutea*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2012	2011	2013	
10	NA	(2)	8	6	6	16	12	24	20	14	(285)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1974-1979.

Igen blev det en tilbagegang for denne race i forhold til det foregående år. Efter tre år med relativt mange gav 2014 et fald til 10 fugle, hvilket dog stadig er i den høje ende. Årets første blev set 26/4 1 han Ny Frederikskog (SJ) og 28/4 1 han Halen (SJ).

Der blev meldt et enkelt sikkert ynglepar: 1 par Vilsted (NJ) med i det mindste hannen som gulhovedet, desuden var der et sandsynligt par på par Tipperne

(VJ) og mulige par ved Tarm (VJ) og Fjordholmene (NJ). Et enkelt sommerfund blev også gjort, 7/6 1 han Bygholm Vejle (NJ). Denne var i øvrigt også årets næstsidste, kun efterfulgt 21/8 1 Saltvandssøen (SJ).

En enkelt hybrid af gulhovedet gul vipstjert og gul vipstjert blev set 13/5 1 Gerå Enge (NJ).

(Ole F. Jensen)

Sortrygget hvid vipstjert *Motacilla alba yarrellii*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	2014	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-14	2014	2012	
150	NA	(2)	15	31	70	100	82	150	111	106	(1658)
0	-	-	-	-	2	0	2	-	-	-	-

Kommentar: Første række angiver antal fugle og anden række antal ynglepar (incl. hybridpar). Der mangler årstotaler fra 1973-1979.

En tilbagegang i 2013 blev i 2014 vendt til en kraftig fremgang og endda til det højeste antal nogensinde registreret i rapportens levetid. Årets resultat blev desuden langt over de næstbedste år i 2012 og 2001.

Sydvestjylland havde igen flertallet af observationerne med over halvdelen af alle fuglene. Årets første halvdel gav hovedparten, og kun 9 fugle blev set i anden halvdel af året med en enkelt i august, 5 i september og 3 i oktober.

De første blev set i februar: 27/2 1 han Fanø (SVJ) og 28/2 1 han Egå Engsø (ØJ). De sidste i oktober: 10/10 1 han Grønningen (SVJ) og 11/10 1 han Grenen (NJ).

Der blev ikke noteret ynglepar og kun et enkelt lidt usikkert fund er noteret som ynglefugl: 27/6 1 hun Sødringholm Park og By (ØJ). Fuglen var muligvis en hybrid af hvid vipstjert og sortrygget hvid vipstjert.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af sortrygget hvid vipstjert 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	36	9	77	8	0	8	2	4	1	2	3	0	150

Sydlig nattergal *Luscinia megarhynchos*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2014	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-14	2006	2004	
7	7	1	2	2	7	7	7	11	10	10	155

Der blev registreret seks fugle i perioden 21/4-18/6 og en sen 8/9 mod fem fugle i 2013 og 8-10 fugle 2012. Alle nævnes her: 21/4 1 sy. Maribo Sønderlø (ST), 29/4 1 sy. Vallensbæk Sø (KBH), 2/5 kl. 6:53-8:08 1 sy.

Korshage og formentlig den samme fugl hørt kl. 21:35 ved Flyndersø, Korshage (VSJ), 25/5 1 R Christiansø (B), 2/6-18/6 1 sy. Hillerslev (NJ) og 9/8 1 han imm. RI Grenen (NJ).

(Arne Bo Larsen)

Sydlig blåhals *Luscinia svecica cyaneacula*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	2014	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-14	2014	2012	
530	NA	0	< 1	3	(89)	356	248	530	372	349	2797

Kommentar: Tabel omfatter territoriehævede fugle. Tidligere ynglefugl i 1800-tallet, første ynglefund efter 1970 er fra 1992. Der mangler årstotal fra 2003.

Ikke race-bestemte blåhalse inden for de kendte yngleområder for sydlig blåhals er behandlet som sydlige blåhalse.

Arten har været i fremgang i de senere år og i år er ingen undtagelse, som kan skyldes Atlas-III, men syd for grænsen ses den samme tendens (Atlas Deutscher Brutvogelarten). Der blev registreret 530 fugle i perio-

den 23/3-31/8, mod 332 fugle 2013 og 372 fugle i 2012 (sum af lokalitets max.). Heraf var der 355 territoriehævede/syngende fugle på 166 lokaliteter. Flest var der (lokalitets max. >9): 20/4 14 sy. Magisterkogen (SJ) og 9/6 12 sy. Vilslev Enge (SV). Det første fund var 31/3 1 sy. Magisterkogen (SJ) og 1 sy. Sneum Enge (SVJ). Det sidste fund var 28/8 3 R Sneum Digesø (SVJ).

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af sydlig blåhals 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	182	49	148	3	8	134	4	0	0	2	0	0	530

Sydlig blåhals, Hillerup Enge, 11. maj 2014. Foto: Lars Andersen

Nordlig blåhals *Luscinia svecica svecica*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1980	1997	1995	
2014	NA	(73)	166	(136)	81	34	40	300	265	244	(4325)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1991.

Ikke race-bestemte blåhalse uden for de kendte yngleområder for sydlig blåhals er behandlet som nordlige blåhalse.

Der blev registreret 27 nordlig blåhals, mod 11 de foregående to år. Det høje antal skyldes en stor dag på Christiansø: 16/5 10 R.

Foråret indledes 14/5 1 han R Hvedstrup Enghave (KBH) og forårets sidste var 11/6 1 han 2K+ R Grenen (NJ).

Efterårets fund var: 17/8 1 R Holmesø (KBH), 28/8 1 han R Skagen By (NJ), 13/9 1 han 1K fou. Gedser Odde (ST) og 8/10 1 han 1K RI Ishøj Strand (KBH).

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af nordlig blåhals 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	5	1	2	0	0	1	0	0	1	0	1	12	23
2. halvår	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	4
SUM	6	1	2	0	0	1	0	0	3	0	2	12	27

Sortstrubet bynkefugl *Saxicola rubicola* (yngleforekomst)

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	2014	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-14	2014	2011	
112	NA	0-2	NA	(9)	25	70	52	112	69	59	-

Kommentar: Tabel omhandler antal ynglepar. Rapportgruppens materiale er mangelfuldt fra de tidlige år.

Der blev indberettet 104-112 ynglepar mod 49-54 ynglepar i 2013 (diverse indtastninger af observationer med YF-kode og par med unger er omregnet til antal par) fordelt på ca. 74 lokaliteter. Det er formentlig Atlas III, der er årsag til denne fremgang. Den bedste

lokalitet var Melby Overdrev (NSJ) med 6 ynglepar. Forårets første større forekomst var 22/3 11 Melby Overdrev (NSJ). Den sidste større observation var 12/10 10 R Blåvands Huk (SVJ).

(Arne Bo Larsen)

Regional fordeling af sortstrubet bynkefugl 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Yngel	63	11	9-10	3-4	2	10-13	0	0	0	7-8	1	0	106-112

Ringdrossel *Turdus torquatus*

Der var et enkelt sommerfund i 2014, som dog antages at være forsinkede trækfugle: 11/6 2 R Grenen (NJ). Forårets sidste var i øvrigt 24/5 1 Grenen og 25/5 1 Vrads Sande (ØJ), og efterårets første observation var 7/9 1 R Grenå Enge (ØJ).

(Arne Bo Larsen)

Vindrossel *Turdus iliacus*

De sidste observationer i foråret var 27/5 og 28/5 1 R Totten Anholt (ØJ). Der var et enkelt sommerfund i 2014: 8/6 1 sy. Grenen (NJ) og den første observation i efteråret var 6/9 1 RI Gedser Odde (ST).

(Arne Bo Larsen)

Ringdrossel, Mandø, 9. oktober 2014. Foto: Finn Carlsen

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1995	2013	1992	
2014	8	2	(6)	15	11	19	14	34	33	25	(446)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1989.

Med 19 fugle var antallet faldet i forhold til 2013 (31-33) og lå på niveau med 2012. De første observationer var mere end to uger senere end sidste år: 22/5 1 sy. Nivå Bugt (NSJ), 23/5 1 sy. Hammersholm (B). Der var en indberetning om et ynglepar ved Gammel Grønholtvand (NSJ). Som observatøren oplyser, sang fuglen på

en særdeles velegnet moselokalitet fra 31/5 til 10/7 med to adskilte sangperioder. Yderlige to fugle opholdt sig i længere perioder på en egnet lokalitet i yngletiden: 24/5-12/6 1 sy. Spellingemose (B) og 7/6-17/6 1 sy. Nørresø (SJ). De sidste flodsangere observeredes 12/7 1 sy. Hammer Mølle (SØJ) og 30/7 1 RI Gedser Odde (ST).
(Ursula Burmann)

Regional fordeling af flodsanger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	0	0	0	0	1	2	2	2	0	2	5	5	19

Savisanger *Locustella luscinioides*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1989	2009	1988	
2014	26	(7)	26	26	22	23	27	50	41	40	(956)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1973 og 1975-76.

Flodsanger, Hammer Mølle, 12. juli 2014. Foto: Tonny Ravn Kristiansen

2014 bød på 26-28 fugle, hvilket var en stigning i forhold til året før (19-21). Der indberettedes tre mulige ynglepar: 0-2 par Magisterkogen (SJ), hvor der hørtes 1-4 syngende fugle i perioden 19/4-17/6, og 0-1 par Holløse Bredning (NSJ), hvor en fugl sang i perioden 1/5-12/5. Desuden observeredes der en syngende fugl

i en længere periode i yngletiden: 27/5-10/6 1 Borreby Mose (VSJ). De første observationer var 19/4 1 sy. Maribo Sønderø vest (ST) og 19/4 1 sy. Magisterkogen (SJ). De sidste observationer var 17/6 1 sy. Magisterkogen (SJ) samt 5/7, 6/7 og 11/7 1 sy. Nørresø (SJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af savisanger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	4	1	0	0	0	5	1	1	1	1	1	0	15

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1979	2014	2013	
2014	NA	(19)	17	13	15	22	19	35	33	28	(677)
33	NA	(19)	17	13	15	22	19	35	33	28	(677)

Kommentar: Der mangler årstotal fra 1972-73 og 1975-76.

Der observeredes 31-33 drosselrørsangere, en let stigning i forhold til året før (24-28). Fra tre lokaliteter meldtes der syngende fugle i længere perioder i yngletiden: 2/5-22/6 1-2 Lille Vildmose (NJ), 20/5-11/6 1 Sorø Sø (VSJ) samt 21/5-30/5 og 6/6 Hornbæk Enge (ØJ). Efter definitionen af sandsynlige ynglepar kan disse fugle havde ynglet. Der blev dog ikke registreret

indikation for yngleforsøg. De første fugle observeredes 8/5 1 sy. Hundsemyre (B), 13/5 1 sy. Tryggevælde Ådal (KBH) og 15/5 1 sy. Nakkebølle Inddæmning (F). De sidste observationer var alle ret tidlige: 22/6 1 sy. Ellekrattet (NJ), 26/6 1 fou. Vængesø, Helgenæs (ØJ) og 12/7 1 R Tranum Klitplantage (NJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af drosselrørsanger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	5	0	2-3	4	0	0	2	3	3	3	3	6-7	31-33

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1985	1970	1992	
2014	NA	(29)	38	28	18	22	19	58	56	50	(1160)
34	NA	(29)	38	28	18	22	19	58	56	50	(1160)

Kommentar: Årstotaler mangler fra 1972 og 1975-76. Sidste ynglefund er fra 2003.

Året bød på 32-34 fugle, hvilket var mere end en fordobling i forhold til året før (14). Der var kun to observationer i 1. halvår: 23/5 1 R Christiansø og 10/6 1 RI

Gedser Odde (ST). Efteråret indledtes med 13/8 2 1K RI Gedser Odde (ST). De sidste observationer var 8/10 1 R Grenen (NJ) samt 9/10 og 10/10 1 1K R Mandø (SVJ).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af høgesanger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	9-11	0	12	0	0	0	0	2	1	0	5	3	32-34

Lundsanger *Phylloscopus trochiloides*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1992	1988	2014	
2014	5	7	13	28	14	29	20	57	53	45	762
45	5	7	13	28	14	29	20	57	53	45	762

Kommentar: Første ynglefund er fra 1985 og fortsat uregelmæssig. Max-antal ynglepar er 1997: 4 par, 2002: 3 par og 2004: 1-2 par.

Lundsangeren er tydeligt under udbredelse vestpå. Ornitologerne Steffen Koschkar og Jochen Dierschke beskriver udviklingen i Tyskland (Koschkar, S. & Dierschke, J. 2014: "Go West..." Das Auftreten des Grünlaubsängers *Phylloscopus trochiloides* in Deutschland. Seltene Vögel in Deutschland 2013: 50-58.). Efter de første 3 sikre fund i årene 1878-1880 blev lundsangeren en regelmæssig gæst og sjælden ynglefugl i Tyskland. I alt blev der registreret 563 fund, heraf 11 sikre ynglepar samt 82 tilfælde med begrundet mistanke om yngel. Yngleområderne og forårsfund koncentrerede sig til Helgoland, Mittelgebirge og mest interessant for danske forhold i den nordøstlige del af Mecklenburg-Vorpommern. Vest for de tyske yngleområder var lundsangeren stadig væk en sjælden observation, og observationerne var mest fra efteråret. Det eneste ynglefund var i Holland.

De foretrukne ynglebiotoper var strukturrige blandingsskove på stejle skrænter, for eksempel på øen Rügen. Samme biotop findes på Møn, og her observeredes jævnligt syngende lundsangere, tit i længere

perioder. I 2011 iagttagedes en voksen fugl med føde i næbbet, et sikkert tegn på yngel. Desværre blev observationen ikke indtastet som ynglepar i DOFbasen.

I år indberettedes der 44-45 fugle i Danmark, en svag stigning i forholdt til 2013 (41-42). Heraf blev 37 fugle observeret øst for Storebælt. Med 24 fugle stod Bornholm og Ertholmene som sædvanlig for mere end halvdelen af alle fund af denne østlige sanger. Der var ingen indtastninger af ynglepar i DOFbasen, dog observeredes der syngende fugle i længere perioder i yngletiden på 6 lokaliteter: 19/5-29/5 1 Galløkken (B), 22/5-1/6 1-3 Christiansø (B), 22/5-25/6 1-2 Baggeå (B), 29/5-6/6, 29/6 og 30/6 1-2 Anholt (ØJ), 30/5-22/6 1-2 Tornby Klitplantage (NJ), 18/5-27/6 1-4 Møns Klint og Klinteskoven (ST).

De første fugle observeredes 18/5 1 fou. Møns Klint, 19/5 1 sy. Hammeren (B) og samme dag 1 sy. Galløkken. De eneste observationer i 2. halvår var 25/7 1 sy. Listed (B), 26/7 1 R Christiansø (B), 15/8 1 imm. RI Grenen (NJ) og 13/9 1 RI Gedser Odde (ST).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af lundsanger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	2-3	0	2	4	0	1	0	3	4	0	6	24	44-45

Lundsanger, Anholt By, 29. maj 2014. Foto: Rune Sø Neergaard

Fuglekongesanger *Phylloscopus proregulus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2014	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-14	1996	2000	
2	1	< 1	6	16	10	8	9	84	30	20	370

Antallet i år var usædvanlig lavt og ligger væsentlig under gennemsnittet fra de sidste ti år (9). Der blev

kun observeret to fuglekongesangere: 12/10 1 R Ho Plantage (SVJ) og 30/10 1 K RI Anholt (ØJ).

(Ursula Burmann)

Hvidbrynet løvsanger *Phylloscopus inornatus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal
	2014	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09		2010-14	2014	2013	
113	17	2	18	12	32	68	52	113	85	61	1024

Denne østlige sanger blev i de seneste år regelmæssigt observeret i stigende antal. Samme tendens blev registreret syd for grænsen, hvor arten i 2011 blev fjernet fra den liste, som svarer til den danske SU-liste (Deutsche Avifaunistische Kommission 2014).

Med 108-113 fugle var antallet i 2014 endnu større end det hidtidige rekordår 2013 (82-85). Der observeredes hvidbrynet løvsanger i alle DOFafdelinger, flest med 40 individer i Blåvand/Vadehavs-området. Ca.

57 % af alle observationer var fra dette område, hvor de sjældne fugle systematisk blev eftersøgt. Der var en usædvanlig forårsobservation i år: 9/5 1 R Grenen (NJ). De første observationer i 2. halvår var 18/9 1 fou. Kongelunden (KBH) og 21/9 1 fou. Snogebæk (B). De største observationer på en dag var 26/9 5 R Mandø og 5/10 8 fou. Lyngvig Fyr (VJ). De sidste fugle observeredes alle i november: 1/11 1 R Gulstav (F), 6/11 1 R Rosenvold og 7/11 1 R Grenen (NJ).

(Ursula Burmann)

Rodtoppet fuglekonge, Møns Fyr, 24. marts 2014. Foto: Per Schiermacher-Hansen

Regional fordeling af hvidbrynet løvsanger 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	11-12	12-13	40	2-3	1	9	10-11	1-2	7	1	7	15	108-113

Sibirisk gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970 samlet	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1987	1984	1988	
2014	0	<1	3	<1	1	2	2	9	6	5	60

Kommentar: Første fund er fra 1975.

Kun fugle der er bestemt i hånden (ringmærket) medtages i Årsrapporten. Der var en del observationer tastet ind i DOFbasen, som ikke var bestemt i hånden.

Tre fugle blev ringmærket, alle nævnes: 15/10 1 Blåvands Huk (SVJ), 18/10 1 Ishøj Strand (KBH) og 24/10 1 Gedser Odde (ST).

(Ursula Burmann)

Rødtoppet fuglekonge *Regulus ignacapilla*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	2008	2012	
275	NA	(42)	36	60	(111)	161	142	275	214	148	(3170)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975, 1976 og 2002. Ynglefugleoplysninger er meget ujævne og derfor undladt. Max. yngleforekomst er 1999: 27-36 par.

Med 266-275 fugle var antallet mere end fordoblet i forholdt til 2013 (128-137). Der blev registreret 15-20 ynglepar i Gribskov (NSJ), i Store Hareskov (KBH) blev der observeret udføjne unger og i Hesede Skov (ST) voksne fugle med føde. På to lokaliteter observeredes

der syngende fugle i længere perioder i yngletiden: 22/3-9/6 1 Kollund Skov (SJ) og 4/1-20/6 1-2 Feddet (ST). Der var en del vinterobservationer i januar, februar og først i marts. Ligeledes observeredes der rødtoppet fuglekonge i løbet af hele november og december.

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af rødtoppet fuglekonge 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	23	2	64	6-7	2	11	16	8	16-21	25	79	14-17	266-275

Lille fluesnapper *Ficedula parva*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1981	2013	1989	
301	NA	(93)	261	144	120	193	155	572	357	349	(6766)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77.

Med 296-301 fugle lå antallet i 2014 under det fra 2013 (357). Ertholmene stod ifølge Christiansøs hjemmeside med i alt 193 fugle for den største del af alle observationer. Her var dagsmaksimum 19/5 med 75 fugle. Der var ingen indberetninger af ynglepar. To fugle hørtes syngende i yngletiden i længere perioder på samme lokalitet: 17/5-12/6 1 ved Møns Klint (ST) og 24/5-9/6 1

Denderup Vænge/Boserup Plantage (ST). I området ved Møns Klint observeredes der 1 1K-fugl den 25/10 og 26/10. Det kunne dog have været en trækfugl. De første observationer var 30/4 1 R Christiansø (B), 6/5 1 sy. Stubbekøbing (ST) og 8/5 1 sy. Gyvelstien, Skagen (NJ). De sidste observationer var 26/10 1 R Bakkerne øst for Stengården (ST) og 2/11 1 R Hejrede Sø (ST).

(Ursula Burmann)

Regional fordeling af lille fluesnapper 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	9-10	2	6	3-4	0	0	3	4-5	13	5	33-35	218	296-301

Hvidhalset fluesnapper *Ficedula albicollis*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1996	1991	1999	
2014	NA	3	4	9	5	6	5	21	13	12	231

Der observeredes 6 forskellige fugle, heraf hele tre fra Christiansø. Alle fund nævnes: 29/4 1 2K han R, 7/5-9/5 1 ad. han R samt 12/5 og 14/5 1 2K han alle R Christiansø (B). De øvrige fund var 26/4 1 2K han R Nakkehoved (NSJ), 9/5 1 2K hun RI Blåvands Huk (SVJ) og 18/5 1 2K han sy. Batteriskoven, Skagen (NJ).
(Ursula Burmann)

Hvidhalset fluesnapper, Christiansø, 9. maj 2014.
Foto: Eva F. Henriksen

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1991	2008	2000	
2014	NA	(43)	95	4409	8002	5267	6376	10.000	9491	9273	-

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76, 1992-95. Artstotal overstiger 100.000 fugle og sammenfattes derfor ikke.

2014 var et godt år for skægmejsen. Omkring 8896 blev indrapporteret, når de mest oplagte gengangere er forsøgt frasorteret. Det var en pæn fremgang i forhold til 2013, hvor der blev noteret 5989 fugle, og som jo nok skyldes de seneste milde vintre og en god ynglesæson. Selv antallet af lokaliteter er steget fra 295 i 2013 til 400 i 2014. Der var fremgang over hele landet, også på Bornholm med 66 fugle, hvor der i 2012 og 2013 ikke blev noteret nogen.

Af større forekomster blev der observeret: 9/10 210 Bygholm Nordlige rørskov (NVJ), 29/10 100 Sønderho

sommerhusområde (SVJ) og igen 29/10 166 TF Grenen (NJ), der var ny rekord for Skagen.

Ved Brabrand Sø (ØJ) blev der ringmærket 80 stk. (84 i 2013) og genlæst 5 (pers. medd. Morten Jenrich Hansen) og ved Bøvling Havn ved Indfjorden (VJ), blev der ringmærket 197 skægmejser (198 i 2013) (pers. medd. Ole Amstrup). Ved Ishøj Strand (KBH), blev der ringmærket 47 i løbet af oktober måned, og ved Gulstav (F) blev 36 ringmærket.

Ved Falsterbo i Sverige trak i efteråret i alt 82 skægmejser ud, det forrige større tal er fra 2010, hvor 100 var udtrækkende.

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af skægmejse 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	2431	530	748	1052	402	465	424	642	1149	568	419	66	8896

Korttået træløber *Certhia brachydactyla*

Når oplagte gengangere er frasorteret bød 2014 på 557 fugle, hvilket er 10% flere end de 506 i 2013. Der blev i 2014 registreret fra 235 lokaliteter mod 221 i 2013.

Tallene dækker over store regionale forskelle. I de jyske afdelinger, hvor arten ikke regnes for almindelig, er indtastet 82 fugle på 41 lokaliteter, hvilket er en

stigning på 8 fugle og 2 lokaliteter i forhold til 2013, hvilket må kaldes status quo.

Øst for Storebælt er Bornholm fortsat uden registreringer og Vestsjælland noterede 3 færre fugle på 3 færre lokaliteter. Størstrøm havde sit hidtil højeste antal lokaliteter med 27, hvor der blev set 38 fugle, hvilket kun er

overgået i 2010, hvor der var 55 fugle, men dette år var der særligt mange ringmærkninger.

I København er der observationer fra 13 færre lokaliteter i 2014 end i året før og årets tal på 293 fugle er et moderat fald på 8.

I Nordsjælland blev der tastet ind på 52 lokaliteter i 2014 mod 36 året før og antallet af sete fugle steg tilsvarende: fra 70 i 2013 til årets 118. Måske har ture i Atlaskvadraterne kastet nye obs af sig, og fra Gribskov bemærker caretakerne, at arten fra området omkring Esrum Sø langsomt spreder sig i skoven.

Generelt kan man om udviklingen de seneste 5 år sige, at antallet af lokaliteter, hvorfra arten er indtastet, er steget fra 150 i 2010 til 235 i 2014. Der har været tale om en stabil stigning over årene, så ud over et mere finmasket lokalitetsnet i DOFbasen kunne det også indikere større aktivitet og bevågenhed omkring arten.

Til gengæld er antallet af sete fugle i perioden temmelig konstant: 560 i 2010 mod 557 i 2014. Det dækker dog over udsving år for år, da arten er følsom for kolde vintre.

(John Hansen)

Regional fordeling af korttået træløber 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	46	10	26	alm	alm	alm	alm	26	293	118	38	0	557
Lokaliteter	20	6	15					15	95	52	27	0	235

Fyrremejse *Poecile montana*

Det blev heller ikke i 2014, at arten blev observeret uden for de 4 sydjyske afdelinger. Antallet af fugle på 354 er lidt flere end de 346 som 2013 frembød, men til gengæld er de set fra godt 20% flere lokaliteter: 130 i 2014 mod 106 i 2013.

Vest- og Sydøstjylland havde stort set status quo i forhold til 2013, hvorimod Sønderjylland noterede en

tilbagegang: antallet af fugle gik fra 167 i 2013 til årets 143, medens antal lokaliteter i spil begge år var 53.

Omvendt tegnede Sydvestjylland sig for øget antal på begge felter: årets 128 fugle modsvares af 91 i 2013 og antal lokaliteter steg fra 25 til årets 44.

Ser man på artens forekomst gennem de seneste 5 år illustrerer årets tal meget godt artens udvikling.

Korttået træløber, Linnet, 29. juli 2014. Foto Erik Borch Pedersen

I 2010 var antallet af fugle 210 mod årets 354 og antallet af lokaliteter var i 2010 74 mod nu 130, og hvor udviklingen gennem de 5 år har været jævn i Sønderjylland, Vestjylland og Sydøstjylland er det Sydvestjylland, der tegner sig for den relativt største fremgang: Fra 36 til 128 fugle og fra 16 til 44 lokaliteter.

Det er et tilfælde, der ligner en tanke, at udviklingen tidsmæssigt falder sammen med, at man i 2012 genskabte Filso.

Og så var det i øvrigt også Sydvestjylland, der stod for årets største enkeltobservation 1/2 11 Varming Hede (SVJ).

(John Hansen)

Regional fordeling af fyrremejse 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Antal fugle	0	44	128	0	39	143	0	0	0	0	0	0	354
Lokaliteter	0	16	44	0	17	53	0	0	0	0	0	0	130

Pungmejse *Remiz pendulinus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Arttotal
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1990	1993	1992	
10	1	> 1	(27)	(39)	16	16	16	62-68	55-57	55	-

Kommentar: Tabel behandler kun ynglepar. Der mangler oplysninger fra 1978, 1984-87, 1992 og 1997.

På trods af at antallet af observerede pungmejsler i 2014 var 161 og dermed større end de to foregående år, 102 i 2012 og 112 i 2013, faldt antal ynglepar fra 7-17 i 2013 til 6-10 i 2014.

Der blev registreret yngleaktivitet ved lokaliteterne: Novrup Grusgrav (SVJ), Hornbæk Enge (ØJ), Sølsted Mose (SJ) og på den faste lokalitet Porsemosen, Høje Tåstrup (KBH), hvor observatørene 15/4 måtte overvære, at en spurvehøg tog en pungmejselhun ved redestedet.

Årets første pungmejsler blev set 28/3 Vorup Enge/ Vorup Engsø (ØJ) og to dage efter 30/3 2 på samme lokalitet, 6/4 1 han sy. Novrup Grusgrav (SVJ) og 10/4 1 R Sølsted Mose (SJ).

De sidste fugle for året var: 16/10 2 T Vr. Vedsted Forland (SVJ), 21/10 1 Ringebæk Sø (KBH) og 29/10 1 Tåstrup Sø (ØJ).

(Ulla Munch Hansen)

Pungmejsle, Vejlerne, 19. september 2014. Foto: Hans Henrik Larsen

Regional fordeling af pungmejs, ynglepar 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	0	0	0-1	2-2	0	2-3	0	0	2-2	0	0-1	0-1	6-10

Pirol *Oriolus oriolus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2012	2013	
2014	NA	(65)	131	100	71	103	88	179	171	150	(3730)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-77. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt.

Der blev observeret cirka 74 piroler i 2014, hvilket var noget under gennemsnittet for det sidste årti, og samtidig markant lavere end i 2013. Der blev observeret flest piroler i Skagen (NJ) 15, det østlige Bornholm 6, på Æbelø (F) 4 og området omkring Gulstav (F) 4.

Ifølge indtastninger til DOFbasen blev det til knap 10 ynglepar af pirol. Yngleparrene blev meldt ind fra lokaliteter i Fyn, Storstrøm og Bornholm. Igen i 2014 blev der indrapporteret flest ynglepar fra Fyn (4 sikre og 2 mulige).

Årets første observation af pirol fandt sted 11/5 i Kokkedal Skov og Mose (NSJ), hvilket var det seneste ankomsttidspunkt siden 2010. Derefter blev der løbende observeret pirol til og med primo august. Årets sidste observation af pirol fandt sted: 5/10 i Mandø (SVJ), hvilket er det seneste fund og den første oktoberobservation af arten registreret i DOFbasen.

(Tina Høeg Hansen)

Regional fordeling af pirol 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	16	0	3	2	0	1	10	2	6	6	18	10	74

Stor tornskade *Lanius excubitor*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2011	2012	2013	
2014	NA	(429)	(461)	(305)	(600)	1238	NA	1670	1352	1160	(15.960)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1970-73, 1975-76, 1978-79, 1988, 1991-95 og 2001-2006. Baggrundstabel skal derfor tages med nogen forbehold. Ynglefugleoplysninger er meget uregelmæssige og derfor undladt.

Der var 412 fugle i 1. halvår og 704 i 2. halvår, fordelt på 634 lokaliteter, når de mest oplagte gengangere er frasorteret. Det er på samme niveau som i 2013, men med færre observationer i første halvdel af året og flere i anden. Et gennemsnitligt år igen.

Den største vinterforekomst var 7/1 3 R Lille Vildmose (NJ) ellers kun enkelt individer på lokaliteterne i vintermånederne januar og februar. I marts begynder der at ske lidt bevægelse: 8/3 3 R Hoverdal Plantage (VJ) og 22/3 3 R Melby Overdrev (NSJ).

Der sås meget få egentlige trækkende fugle i foråret, nævnes kan: 10/4 2 Nordstrand, Skagen (NJ) og 22/4 3 Gilbjerg Hoved (NSJ).

Efterårstrækket blev indledt med 2 fugle samme dag på 2 lokaliteter: 14/9 Grenen (NJ) og Korshage (VSJ). Af trækobservationer kan nævnes: 1/10 3 R Østerø Sø, Knudshoved (F), 9/10 4 S Gedser Odde (ST) og 12/10 3 T Dovns Klint (F) og 2 fugle blev ringmærket: 17/10 Lild Klitplantage (NVJ), og 30/10 Ishøj Strandenge (KBH).

Lidt større observation fra årets 2. halvår: 10/12 3 R Filsø (SVJ), 28/12 3 R Nordskovsengene (NSJ) og 29/12 3 R Boris Hede (VJ).

Som ynglefugl i Danmark blev 2014 ikke noget større vendepunkt for stor tornskade, 3-4 par alle på lokaliteter i Jylland.

(Ulla Munch Hansen)

Regional fordeling af stor tornskade 2013

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	77	52	28	43	30	30	9	23	28	51	23	18	412
2. halvår	130	39	44	60	34	40	47	44	58	63	111	34	704

Noddekrige, Tisvilde, 7. januar 2014. Foto: Steen Højmark-Jensen

Noddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1985	1995	1977	
2014	NA	(289)	(542)	554	165	61	122	3676	1493	1297	14.112

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-76 og 1988. Der mangler opsummering fra invasion i 1988. Ynglefugleoplysninger er uregelmæssig, men max-antal er 1989: 2-5 par.

Når der tages højde for, hvad der må anses for værende stationære fugle, blev antallet af noddekriger næppe over 33 individer, og året sluttede dermed i den absolut laveste ende i forhold til de foregående år. Såvel 2012 og 2013 havde således over tre gange så mange, og siden 1993 har kun 2007 og 2011 haft et lavere antal.

Årets første halvdel blev præget af sidste års lille invasion i Nordsjælland, og kun en enkelt fugl nåede udenfor det østlige Danmark: 26/6 1 Grønhøj Strand (NJ). En enkelt stationær fugl lod sig hele 1. halvår se ved Tisvildeleje (NSJ), i begyndelsen af året sås endog flere gange 2 fugle.

Også i årets anden halvdel var det Østdanmark der tegnede sig for langt de fleste observationer, her var

til gengæld en stationær fugl i Jylland i Store Hjælland Plantage (ØJ), hvor der fra 22/9 og året ud sås 1 til 2 fugle og en enkelt gang 3 fugle.

Foråret sidste blev: 11/6 1 Tisvildeleje (NSJ), 11/6-14/6 1 Appenæs (ST) og 26/6 1 Grønhøj Strand (NJ). De første i efteråret var: 31/8 1 Korshage (VSJ), 1/9 1 Hovvig (VSJ) og 15/9 1 Tisvilde Hegn (NSJ).

Der blev ingen steder observeret tegn på yngel.

Nogle få blev racebestemt: Tyknæbbet race (*caryocatactes*): 7/1, 3/2 og 5/2 1 Tisvildeleje (NSJ) og 12/10 2 Store Hjælland Plantage (ØJ). Tyndnæbbet race (*macrorhynchus*): 22/12 2 Store Hjælland Plantage (ØJ). Mon ikke de 2 sidstnævnte er de samme som 12/10 blev bestemt som værende Tyknæbbede?

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af noddekrige 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	1	0	0	0	0	0	0	0	2	6	2	1	12
2. halvår	0	1	0	4	1	0	0	7	6	1	1	0	21
Sum	1	1	0	4	1	0	0	7	8	7	3	1	33

Sortkrage *Corvus corone* (kun forekomster uden for SJ og SVJ)

Året gav en ret kraftig tilbagegang for arten, og vi skal helt tilbage til 2007 for at finde et lavere antal sete fugle. Antallet af lokaliteter med observationer er til gengæld steget, og er dermed det højeste der er registreret fra 2007 og frem. Begge ændringer er gældende hvad enten SJ og SVJ medregnes eller ej. Ses bort fra de to nævnte områder er det Storstrøm der tegner sig for den største tilbagegang, og her er der ligeledes tilbagegang i antallet af lokaliteter.

Kun 7-8 ynglepar blev rapporteret uden for SJ og SVJ, heraf 4 par Fyn, 2-3 par Storstrøm og 1 par Vestsjælland.

Det største antal uden for de faste forekomstområder i Syd- og Sønderjylland var 11/3 28 Givskud (SØJ). Der var ingen større træktal.

En hel hybridiser af grå- og sortkrage er meldt og nogle af de nævnte ynglepar er ligeledes blandede par. (Ole F. Jensen)

Regional fordeling af sortkrage 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total	Ex. SJ og SVJ
Månedsmax.	98	106	806	90	87	2882	333	50	30	19	350	19	4870	1182
Antal lok. med obs.	49	52	108	44	37	293	112	31	22	8	105	10	871	470

Rosenstær *Pastor roseus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2002	2005	2003	
2014	NA	< 1	2	2	9	7	7	31	8	7	156

25/5 blev 1 ad. rosenstær set flere steder i Skagensområdet (NJ), 29/5 var der 1 ved Ølseagle Revle (KBH), 11/10 til 13/10 1 1K Blåvand (SVJ), set tre steder i området. Endelig 12/11 1 Tyvse (SJ). Totalt altså fire fugle.

Det er noget mere end i 2013, hvor der kun var to, men årets resultat må vist nærmest betragtes som et

normalt år for arten. Gennemsnittet for de seneste 20 år er således 12,5, men 2002 skiller sig ud med ekstraordinær stor forekomst på 31, og ses bort fra dette er gennemsnittet for de øvrige 19 år på fem fugle.

(Ole F. Jensen)

Rosenstær, Skagen, 25. maj 2014. Foto: Hans Henrik Larsen

Kvækerfinke, Anholt Havmøllepark, 30. marts 2014. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Kvækerfinke *Fringilla montifringilla* (Ynglefund og sommerfund)

I lighed med de seneste mange år var der igen ingen tegn på yngleaktivitet, men mellem 6/5 og 16/6 blev der dog hørt i alt 5-6 syngende fugle. Da der ingen af stederne imidlertid er observeret mere end én fugl, er der formodentlig tale om enlige hanner. Sidste flok ≥

5 i foråret var 7/5 20 Skagen Klitplantage (NJ) og de sidste observerede i foråret blev: 12/6 1 sy. Grenen (NJ), 13/6-15/6 1 Grenen (NJ) og 16/6 1 sy. Addit Næs (SØJ). De to første i efteråret var: 2/9, 6/9, 8/9 1 og 9/9 4 Grenen (NJ). Første flok ≥5 var 10/9 50 Skagen (NJ).

(Ole F. Jensen)

Gulirisk *Serinus serinus*

Årtotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2009	1996	2013	
90	NA	(40)	46	79	85	110	106	159	131	131	(2909)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972 og 1975-77, 1988, 1990-91 og 1993-94. Oplysninger om ynglepar er ujævne og lidt usikre fra år til år og derfor ikke opgjort.

Med 90 fugle var 2014 et relativt beskedent år. I 2013 sås 131 fugle, og de sidste 10 års gennemsnit er på 101 fugl/år. Årets første fugl var 20/3 1 Grenen (NJ), mens sidste fugl forlod landet mod SØ, 17/11 1 Hyllekrog (ST). Begge datoer er indenfor det normale.

Der er ingen sikre ynglefund, men følgende steder er der set fugle i længere tid og under omstændigheder der kunne indikere yngel, Stubberup ved Faxø (ST) 22/4 – 15/5 2 sy., Gedser Odde (ST) 23/3 – 9/6 1

+ 1 set flere gange, Saksfjed Inddæmning (ST) 27/4 – 22/5 1 set flere gange og Snogebæk (B) 17/4 – 21/5 1 sy.

Træk er ikke registreret i stort omfang men følgende lokaliteter nævnes, Gilbjerg Hoved (NSJ) 4/4 – 23/5 4 T, Gedser Odde 5/9 -11/11 7 T/TF og Hyllekrog 22/3 -15/5 3 T.

Årets største observation var 11/4 3 R kortvarigt Marienlyst Strand (ST).

(René Christensen)

Regional fordeling af gulirisk 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	19	0	4	1	2	4	5	2	9	6	32	6	90

Bjergirisk, Snogebæk, Bornholm, oktober 2014. Foto: Erik Biering

Bjergirisk *Carduelis flavirostris* (sommerfund)

Der var et enkelt sommerfund i 2014: 13/6 1 Grenen (NJ) – formodentlig en forsinket trækfugl.

(Peter Lange)

Hvidsisken *Acanthis hornemanni*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1995	2005	1985	
53	NA	(14)	55	(61)	49	44	48	221	168	142	(1795)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1978-79 og 1990. Der var tilsyneladende invasion i 1990, men der mangler opsummering.

Efter den store forekomst sidste efterår, var der pænt med fugle i januar – februar. Mange langtids rastende fugle resulterede i 171 registreringer i DOFbasen. Enkelte lokaliteter havde flere fugle: Hirtshals Havn (NJ) 12/1 – 7/3 op til 11 (23/1), Hirtshals Østerstrand (NJ) 25/1 – 16/2 op til 3 (15/2), Nordhavnstippen/Stubben (KBH) 1/2 – 13/3 op til 4 (26/2) og Onsild Ådal (NJ) 28/2 – 1/3 op til 2 samt 23/1 2 Rindby (SVJ). I marts

tyndede det meget ud – der var kun 7 registreringer – de sidste blev 27/3 1 Ledøje (KBH) og 11/4 1 Nørre Lyngvig (VJ). Den sidstnævnte var en meget mørk fugl (foto i DOFbasen). I alt mindst 53 individer – tallet er fremkommet som sum af makstal fra de 39 lokaliteter med observationer.

Der var ingen fund i efteråret.

(Lasse Braae)

Regional fordeling af hvidsisken 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Minimum	31	1	3	4	0	2	0	1	9	2	0	0	53

Hvidvinget korsnæb *Loxia leucoptera*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2014	2011	2013	
2014	NA	(18)	36	134	132	1600	810	3384	2054	1323	(11.189)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1975-76.

De seneste tre års store forekomster af hvidvinget korsnæb fortsatte også i 2014. I det første og største af invasionsårene, nemlig 2011, ankom fuglene i sensommeren og efteråret og dannede grundlag for den noget mindre forekomst i 2012, som hovedsageligt blev observeret i årets første måneder, mens efteråret kun bød på ganske få. Forekomsterne i 2012 var således formodentlig overvintrende fugle ankommet året før. 2013 var til gengæld stort set fugletom indtil juli måned, kun med en enkelt fugl i januar. Fra juli og fremefter var der store forekomster til og med november, hvorefter de fleste forsvandt igen. Således var også

begyndelsen af 2014 præget af mindre antal, og vi skal helt hen i november, før der atter sker en invasion, som altså ligger noget senere på året end i 2011 og 2013.

Et enkelt område skiller sig ud med helt op til 135 17/11 Gribskov (NSJ), og lokaliteten med næststørste observation er 28/5 33 Grenen (NJ).

Der er observeret et enkelt ynglepar i Gribskov (NSJ). En adult han og en adult hun blev set to gange først i maj, hannen syngende. Få dage senere advarede en fugl meget kraftigt i samme område, her sås to ungfugle i juni og juli. Yngleparret blev fundet på samme lokalitet, hvor arten blev fundet ynglende i 2012.

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af hvidvinget korsnæb 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	346	3	6	38	11	6	0	208	121	2549	28	68	3384
Månedsmax	150	3	3	17	2	1	0	110	45	607	6	48	992

Månedsmax er udregnet som sum af lok.max. med tillæg for trækkende fugle.

Månedsfordeling af hvidvinget korsnæb 2013

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAL
2014	45	38	24	18	54	15	4	34	28	21	412	299	992

Stor korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Årstotal	Hypighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2013	1983	1990	
3178	NA	(40)	1668	(1222)	991	2484	1842	8181	7893	5632	(50.205)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1971-73, 1975-76 og 1991.

Som forventeligt blev det til en kraftig tilbagegang i forhold til rekordåret 2013, som havde den største invasion i årsrapporternes levetid.

En meget stor del af de observerede fugle er da også overvintrende fugle idet årets første tre måneder alene gav over halvdelen, medens de allerfleste var væk igen i april, og kun få sås sommeren over. I oktober kom så en ny invasion, som på ingen måde nåede antallene fra året før. Invasionen klingede af i løbet af november og i december var der kun et begrænset antal observationer af arten.

Til forskel fra invasionen i 2013 hvor både Østdanmark, Fyn og store dele af Jylland fik glæde af den, var det i 2014 hovedsageligt et østdansk fænomen, dog også med pæne tal i ØJ og til dels i NJ.

Der vil i tallene i tabellen være indeholdt en del stationære fugle, idet der kun er fraserteret observationer fra samme lokalitet set samme dag. Selv med dette forbehold vil resultatet dog stadig være i den høje ende, men korrigeres samtidig for de overvintrende fugle fra foregående år nås et ret middelmådigt tal.

De sidste større observationer (≥ 25) i foråret var: 4/3 105 Grenen (NJ), 6/3 26 Grenen og 13/3 30 Havneby (SJ). De første ≥ 25 i efteråret var: 10/10 26 Asserbo Strand (NSJ), 11/10 30 Melby Overdrev (NSJ) og 11/10 31 S Gedser Odde (ST).

Nævnte observation 4/3 fra Grenen var samtidig årets største efterfulgt af 26/2 54 Råbjerg Enge (NJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af stor korsnæb 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	763	32	83	37	2	31	5	92	33	605	51	8	1742
2. halvår	94	1	9	232	0	1	23	295	51	407	282	41	1436
Sum	857	33	92	269	2	32	28	387	84	1012	333	49	3178

Månedsfordeling af stor korsnæb 2014

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	TOTAL
2014	517	697	489	35	4	5	0	1	9	689	635	97	3178

Hvidvinget korsnæb, Gribskov, 15. december 2014. Foto: Per Ekberg

Karmindompap *Erythrina erythrina*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1996	1992	1987	
451	NA	(45)	(256)	(729)	(237)	356	313	1200	1000	976	(10.888)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972, 1975-77, 1988-90, 1993, 1995, 1998 og 2001-02. Oplysninger om ynglepar er meget uregelmæssige. Første ynglefund var i 1972. Max. antal ynglepar er fra 1998: 86-109 par, 2001: 80 par og 1991: ca. 62 par.

Igen var der, som i året før, fremgang i antallet, som således kom op på det højeste siden år 2000. Der har dog tidligere været tale om meget højere antal, så der er stadig noget at leve op til for arten. Også antallet af lokaliteter steg og nåede op på 155 mod 149 i 2013. Ud af disse havde 135 syngende hanner, hvilket er en stigning på 9 i forhold til 2013. Nogle lokaliteter havde endog mange syngende, følgende således 7 eller flere: 1/6 7 Christiansø (B), 1/6 9 Årsdale-Svenskehavn (B) og 8/6 11 Dueodde (B).

Årets første blev set usædvanlig tidligt: 21/4 1 Grenen (NJ), 15/5 1 sy. Herfølge (KBH) og 15/5 1 sy. Lønstrup (NJ).

Der blev ikke rapporteret mange ynglefugle: 1-2 par Tannisby (NJ) og 1 par Elkenøre (ST) og endelig 1 re-debyggende Saksfjed Inddæmning (ST). Ud over disse er der dog rapporteret syngende hanner som værende ynglefugle fra yderligere 7 lokaliteter.

Årets sidste blev set 9/9 1 Grenen (NJ) og 5/10 1 S Mandø (SVJ).

(Ole F. Jensen)

Regional fordeling af karmindompap 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
2014	75	4	25	21	0	1	25	36	10	16	87	151	451

Tallene er udregnet som sum af lok.max. med tillæg for evt. trækkende eller ringmærkede fugle.

Karmindompap, Elkenøre, 27. juni 2014. Foto: Gert Juul Jeppesen

Lapværling *Calcarius lapponicus*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		2010	1987	2013	
2014	NA	(113)	(644)	(453)	(177)	(1568)	NA	1885	1790	1722	(18.592)

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988, 1999-2003, 2005-06 og 2012.

DOFbasens 280 poster opgøres til mellem 363 og 458 fugle, heraf 118 trækkende fra ca. 107 lokaliteter. Der var fem observationer med mindst fem fugle i 1. halvår, flest 2/2 22 Vilslev Enge (SVJ), 3/2 45 Allerup Enge (SVJ) og 8/2 20 Darum Enge (SVJ). Forårstrækket var ret beskedent med 19 fugle i perioden 27/2 – 9/5, flest (11) i april. Årets eneste majfugl var 9/5 1 Ø Nordstrand (NJ).

Efterårstræk blev meldt i perioden 5/9 – 28/11, i alt 99. Ret få rastende fugle i 2. halvår. Der var kun 9 observationer med mindst 5 fugle, hvor de største flokke var 23/9 20 og 2/10 19, begge Værnengene (VJ).

(Lasse Braae)

Lapværling, Hirtshals, 28. oktober 2014. Foto: Henrik Pedersen

Regional fordeling af lapværling 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
Træk	38 – 57	22 – 47	134 – 144		1	21 – 45	4	10 – 14	6	1	6 – 11	2 – 10	245 – 340
Rast	22	2	66	3	0	10	4	4	4	4	5	4	118

Hortulan *Emberiza hortulana*

Årstotal	Hyppighed Gns. årlig forekomst per 10-års periode						Sidste 10-års gns.	Tre største år			Artstotal fra 1970-2014
	Før 1970	1970-79	1980-89	1990-99	2000-09	2010-14		1986	1978	1983	
2014	NA	(228)	(357)	(281)	(38)	36	49	572	552	449	7672

Kommentar: Der mangler årstotaler fra 1972-73, 1975-76, 1988 og 1999-2003.

Forekomsten var på et højere niveau end i 2013, men fortsat på et meget lavt niveau i forhold til 10-års gennemsnittet. Årets første fugle var 24/4 1 Hyllekrog (LFM) og 29/4 1 Korshage (VSJ). Eneste lokaliteter med mere end én fugl var Korshage med yderligere en fugl 21/5, Skagen (NJ) med seks fugle 7-11/5 og Christiansø (B) med tre fugle fra 12/5 frem til forårets sidste 1/6. Forårets øvrige iagttagelser stammede primært fra landets østlige dele.

Andet halvår bød på seks fugle med første 23/8 1 Gulstav (F) og sidste, en stationær fugl 10-13/9 Lyngvig Fyr (VJ).

Hortulan er i kraftig tilbagegang i store dele af dens udbredelsesområde. I de nordiske lande anslås bestandene til at være Norge (20 par), Sverige (4000 par) og Finland (10.000 par). Alle steder i kraftigt fald, i Sverige således en nedgang på 33% blot i årene 2008-2013. Årsagen menes at være forandringer af biotoper samt ikke mindst en omfattende jagt i det sydvestlige Frankrig, hvor måske op til 10% af de nordiske fugle årligt lader livet. Der har været afholdt fællesnordiske møder omkring artens kritiske udvikling i både 2012 og 2014 (Jan Sondell 2014: Seminarium Ortolanparv 2. december 2014, Birdlife Sverige, SOF).

(Hans Christophersen)

Regional fordeling af hortulan 2014

	NJ	VJ	SVJ	ØJ	SØJ	SJ	F	VSJ	KBH	NSJ	ST	B	Total
1. halvår	7	0	2	0	0	0	0	2	1	4	3	3	22
2. halvår	0	1	2	0	0	1	1	0	0	0	1	0	6

Sydlig blåhals, Skjern Enge, 6. juni 2014. Foto: Carsten Gørges Laursen

Sortbrynet albatros, Grenen, Skagen, 26. maj 2014. Foto: John Larsen

Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2014

Af Troels Eske Ortvad, Simon Sigaard Christiansen, Ole Zoltan Göller, Andreas Bruun Kristensen, Rune Sø Neergaard, Kent Olsen, Knud Pedersen og Rasmus Strack

Rapport nr. 46 fra Sjældenhedsudvalget

Indledning

Denne rapport omhandler 187 færdigbehandlede fund fra Danmark heraf 153 fra 2014. Heri indgår også fire sager, som Sjældenhedsudvalget (SU) har behandlet på opfordring fra lokalrapporternes redaktioner eller DOFbasens kvalitetsudvalg vedrørende arter, som ikke figurerer på SU-listen, men som skønnes at være sjældne lokalt eller er truffet på et usædvanligt tidspunkt af året. Disse fund publiceres (siden Rasmussen 1997) i den landsdækkende årsrapport, andetsteds i *Fugleåret*, men er tillige nævnt sidst i denne rapport. 163 (87 %) af de færdigbehandlede fund (heraf 144 (94 %) fra 2014) blev godkendt, hvilket kan sammenlignes med en godkendelsesprocent på mellem 70 % og 88 % de seneste ti år. 138 (85 %) af de godkendte fund blev dokumenteret ved hjælp af foto, video, lydoptagelse mv. Fra Grønland færdigbehandlede fire sager, som alle godkendtes.

Til og med denne rapport henligger der 20 sager, som af forskellige årsager endnu ikke er færdigbehandlet. En liste over disse sager samt en liste over forkastede fund findes bagerst i rapporten.

Rækkefølgen i den systematiske gennemgang af forekomsterne følger Voous (1977). Regionsinddelingen følger samme inddeling som siden 1992 (SU-rapport 1992).

Forekomster i *Danmarks eksklusive økonomiske zone* regnes også som danske fund. Hvis intet andet er nævnt, er der tale om ét rastende individ. Betegnelserne 1K og 2K står for henholdsvis første og andet kalenderår; 2K+ (3K+) betyder, at fuglen mindst er i sit andet (tredje) kalenderår, men kan være ældre. Derudover er ad. = adult (gammel, udfarvet fugl), imm. = immatur (dragter mellem juvenil og adult), juv. = juvenil (første egentlige fjerdragt), pull. = pulus (dununge), rst. = rastende, sdr. = sommerdragt, vdr. = vinterdragt, odr. = overgangsdragt, trk.fors. = trækforsøgende, trk. = trækkende, syng. = syngende og ringm. = ringmærket.

Efter artsnavnet er i parentes angivet 1) antal anerkendte fund og individer (adskilt af en skråstreg) før 1/1 1950, 2) antal godkendte fund og individer fra og med 1/1 1950 til og med 2013 og 3) antal godkendte fund og individer i 2014. Denne opdeling er i overensstemmelse med den standard, der anbefales *Association of European Rarities Committees* (AERC). Bemærk i øvrigt, at antal fund ikke altid er identisk med antal individer, idet flokke og par regnes som enkeltfund, mens f.eks. fem enkeltindivider på én dag ved samme lokalitet regnes som fem fund. Unger af danske yngleforekomster medregnes ligeledes ikke i opsummeringen.

Steppørn, Damsted Klit, Skagen, 30. maj 2014. Foto: Lars Paaby

Opsummeringen for en række arter er i øvrigt ændret fra og med denne rapport på baggrund af nylige revisioner af status for sjældne fugle i Danmark, Christensen & Rasmussen (2015) og Ortvad *et al.* (2015).

I lighed med europæisk standard regnes ynglefund (inkl. unger) som ét fund, hvorfor unger af danske yngleføremønstre ikke medregnes i opsummeringen. Returnerende individer fra år til år indgår ikke i opsummeringen. Antal fund og individer fordelt på underarter opsummeres også, så vidt muligt. Efter observatørnavnet er det oplyst, om de enkelte fund er dokumenteret med foto (Foto), videofilm (Video), lydoptagelse (Bånd), genetisk analyse (DNA) eller dødfunden fugl (Død). Desuden er findere(n) ved hvert fund markeret med en asterisk (*) foran observatørnavnet. Som finder(e) regnes den (de), der har været til stede, da fuglen blev opdaget/bestemt. Imidlertid fremgår det ikke altid tydeligt af beskrivelserne, hvem finderen er, og der kan derfor mangle enkelte markeringer. I beskrivelser til SU bør det angives, hvem finderen er.

I bemærkningerne til de enkelte arter/underarter er deres normale udbredelsen, hvorfra danske hhv. grønlandske forekomster vurderes at komme, tilføjet i parentes.

SU-listen

En liste over arter og underarter, som skal godkendes af SU, kan findes på udvalgets hjemmeside.

Lille skrigeørn (*Aquila pomarina*) udgik af SU-listen pr. 1. januar 2014, mens stylvæbber (*Himantopus himantopus*) udgår af SU-listen fra og med 2016.

En generel vejledning til indsendelse af fund til SU kan findes på udvalgets hjemmeside.

Det er muligt for indsendere at uploade SU-beskrivelser direkte til SU's database.

Hvis man vil uploade en beskrivelse til SU, kan man gå ind på adressen: <http://su.dof.dk/su-opload/index.php>, hvor man vil blive vejledt. SU modtager også fortsat gerne beskrivelser pr. post og e-mail, men observatører opfordres så vidt muligt til at uploade deres beskrivelser via SU's hjemmeside.

SU behandler fund af arter fra alle kategorier (se nedenfor), og for at få så fyldestgørende et billede som muligt af de enkelte arters og underarters optrædende er det i princippet vigtigt, at alt bliver rapporteret til udvalget. SU behandler som udgangspunkt alle forekomster af SU-arter, samt arter, der vurderes at have potentiale til at optræde i NV-Europa på basis af kategori A eller C fund. Fund af almindelige burfugle, såsom kanariefugl (*Serinus canaria*) behandles således ikke. Er man i tvivl om, hvorvidt et fund bør behandles af SU, kan man kontakte udvalget.

Kategorier

I henhold til AERC-standard inddeles de i Danmark trufne fuglearter i fem kategorier defineret som følger:

- A:** Arter der betragtes som spontant optrædende og er truffet mindst én gang siden 1. januar 1950, f.eks. vibe (*Vanellus vanellus*) og amerikansk pibeand (*Anas americana*). Som spontant optrædende regnes ligeledes skibs- eller på anden måde assisterede forekomster, når fuglen ikke har været fodret eller tilbageholdt.
- B:** Arter der betragtes som spontant optrædende men kun er truffet i perioden fra år 1800 til 1949, f.eks. østlig kravetrappe (*Chlamydotis macqueenii*) og bartramsklire (*Bartramia longicauda*).

- C:** Udsatte og undslupne arter, som har etableret en fritlevende og selvsupplerende bestand, enten herhjemme eller i andre lande; f.eks. nilgås (*Alopothen aegyptiaca*) og fasan (*Phasianus colchicus*).
- D:** Arter som ville være placeret i A eller B, hvis ikke der var rimelig tvivl om, hvorvidt de nogensinde havde optrådt spontant i landet, f.eks. stor flamingo (*Phoenicopterus roseus*) og hvid pelikan (*Pelecanus onocrotalus*).
- E:** Arter der betragtes som undsluppet fra fangenskab eller på anden måde kun unaturligt har optrådt i landet, eller hvis fritlevende bestande – hvis eksisterende – formentlig ikke er selvsupplerende, f.eks. rosapelikan (*Pelecanus rufescens*), steppeørn (*Aquila nipalensis*) med stropper og ynglefund af rødhøne (*Alectoris rufa*).

Den officielle danske liste udgøres af arterne i kategori A, B og C. Fund i kategori C, D og E publiceres særskilt bagerst i SU-rapporten.

Danmarkslisten

SU fører en liste over arter og underarter, som er truffet i Danmark. Listen kan findes på udvalgets hjemmeside. SU følger de taksonomiske anbefalinger fra *British Ornithologist's Union's Records Committee* (BOURC) (BOU 2015). I tilfælde af at BOURC endnu ikke har taget stilling til taksonomien hos en given art, følger SU de taksonomiske anbefalinger fra *International Ornithologists' Union* (Gill & Donsker 2015).

Fra år 2014 er der godkendt to nye arter for landet: Tyndnæbbet måge (*Chroicocephalus genei*) og gråstrubet drossel (*Turdus obscurus*). Begge arter er monotypiske. Endvidere er Danmarks fem første forekomster af hvidvinget måge (*Larus glaucoides*) af underarten ssp. kumlienii (baffinmåge) blevet godkendt – alle fra invasionen i første halvår 2012. Inuitmåge, som hidtil var givet artsstatus af SU (*Larus thayeri*), betragtes nu som en underart af hvidvinget måge (*Larus glaucoides thayeri*) jf. BOURC (2015). Der er hermed godkendt 467 fuglearter, truffet i Danmark pr. 2014.

Inuitmåge, Hvide Sande Havn, 4. februar 2012. Foto: Kent Olsen

Hætteværbling, Christiansø, 29. maj 2014. Foto: Anton Herrig Liebermann

Sort ibis, Ølundgårds Inddæmning, 19. august 2014.
Foto: Ole Bo Olsen

Sjældenhedsudvalgets medlemmer

SU bestod frem til udgangen af 2014 af følgende medlemmer: Simon Sigaard Christiansen, Ole Zoltan Göller, Jens Søgaard Hansen, Sebastian Klein, Andreas Bruun Kristensen, Rune Sø Neergaard, Kent Olsen, Troels Eske Ortvad (formand), Knud Pedersen og Rasmus Strack. Derudover er Søren Sørensen og David Boertmann tilknyttet udvalget som konsulenter ved behandlingen af fund fra Færøerne hhv. Grønland.

Sjældenhedsudvalgets adresse:

Sjældenhedsudvalget, DOF, Vesterbrogade 138-140, 1620 København V. E-mail: su@dof.dk.

Sjældenhedsudvalgets hjemmeside:

www.dof.dk/aktiv-i-doffgrupper-og-udvalg/sjaeldenhedsudvalget

For kritik og kommentarer til denne rapport takkes Tim Hesselballe Hansen og Morten Bentzon Hansen. For hjælp ved behandlingen af inuitmåge (*Larus glaucoides thayeri*) takkes Steve N.G. Howell, Steve Mlodinow, Steve Hampton, Alvaro Jamarillo, Hans Larsson, Klaus Malling Olsen, Peter Adrians og Amar Ayyash. Derudover takkes Tor A. Olsen, Magnus Corell, Jyrki Normaja, Christopher König, Jochen Dierschke, Marcel Haas, Nigel Hudson og Pierre-André Crochet for informationer om forekomster i hhv. Norge, Sverige, Finland, Tyskland, Holland, England og Frankrig. Den største tak rettes dog til de mange, der rapporterede deres observationer til SU og dermed skabte grundlaget for denne rapport.

Sjældne fugle i 2014

Årets første SU-fund blev en halsbåndstrolchand i Curre Sø (S) 4/1. Fuglen besøgte senere Esrum Sø (S), hvor den sås sidste gang 1/3. I den anden ende af landet blev en topskarv fundet i Esbjerg Havn (RB) 5/1. Desuden kunne en sand perlerække af overvintrende sjældenheder, som var fundet tidligere på vinteren, også nydes i januar, bl.a. ismåge og sneugle i Hanstholm (NJ), høgeugle i Store Hareskov (S), mellem-

flagspætte ved Gram (SJ) og amerikansk sortand ved Melby Overdrev (S). En atlantisk/scopolis skråpe set trækkende 12/1 ved Kikhavn (S) var et overraskende vinterfund. Årets første måned sluttede med to sjældne småfugle, idet en dværgværbling blev fundet 27/1 ved Mønsted (NJ) og en sortstrubet drossel sås i en have i Bording (VJ) et par dage i slutningen af måneden. Februar var, ikke overraskende, en stille måned på sjældenhedsfronten, således blev en jagtfalk ved Næstved (S) 9/2 eneste nye SU-fugl i løbet af måneden.

Marts fortsatte, hvor februar slap, idet der blev kigget langt efter sjældenheder. Men måneden sluttede med manér. En nathejre blev fundet 22/3 ved Sostrup (ØJ), hvor den rastede frem til 25/4. En sneugle 27/3 i Skørping (NJ) blev genfundet i Skagen (NJ), hvor den sås i dagene 28-29/3. Det mest overraskende fund var dog en blåstjert ved Hirtshals (NJ), 28-29/3. På trods af at blåstjerten blot sås to dage, var det alligevel den første flerdages-blåstjert siden landets andet fund i Blåvand (RB) i oktober 1994.

Vi skulle hen i midten af april, før der igen blev fundet sjældenheder. En ny sneugle sås i Skagen (NJ) 14/4, og 16/4 blev en halsbåndstrolchand fundet i Præstesø nær Søndersø (S). Også 16/4 sås en sort ibis først på Årø (SJ) og senere samme dag sås formentlig samme fugl ved Tjæreborg (RB). Årets første stylteløbere dukkede ligeledes op i det sønderjyske 16/4, hvor en fugl sås i Kongens Mose (SJ) 16-19/4, og hvad der regnes som samme fugl, 19/4 ved Nørresø (SJ). Der blev kigget langt efter amerikanske ænder på de jyske vandfuglelokalteter, men årets første (og eneste, skulle det senere vise sig) amerikanske pibeand sås ved Nexø Sydstrand (B) 21-29/4. For tredje år i træk blev der registreret blå glente. Årets observation gjaldt en nordtrækkende fugl, der sås på Als (SJ) 22/4. I slutningen af april sås to trieler, hhv. 25/4 ved Kikhavn (S) og 29/4 ved Store Darum (RB). For fjerde år i træk sås der dværgørn i Skagen (NJ), idet den første af årets to fugle sås 26/4. Årets første citronvipstjert sås i Rørvig (S) 28/4, da en han trak øst. Yderligere seks citronvipstjarter sås i løbet af foråret frem til 17/5. En syngende dværgværbling på Blåvands Huk (RB) 29/4 var første forårsfund siden 2004. Måneden sluttede af med en adult nathejre ved Broholm Gods (F) 30/4.

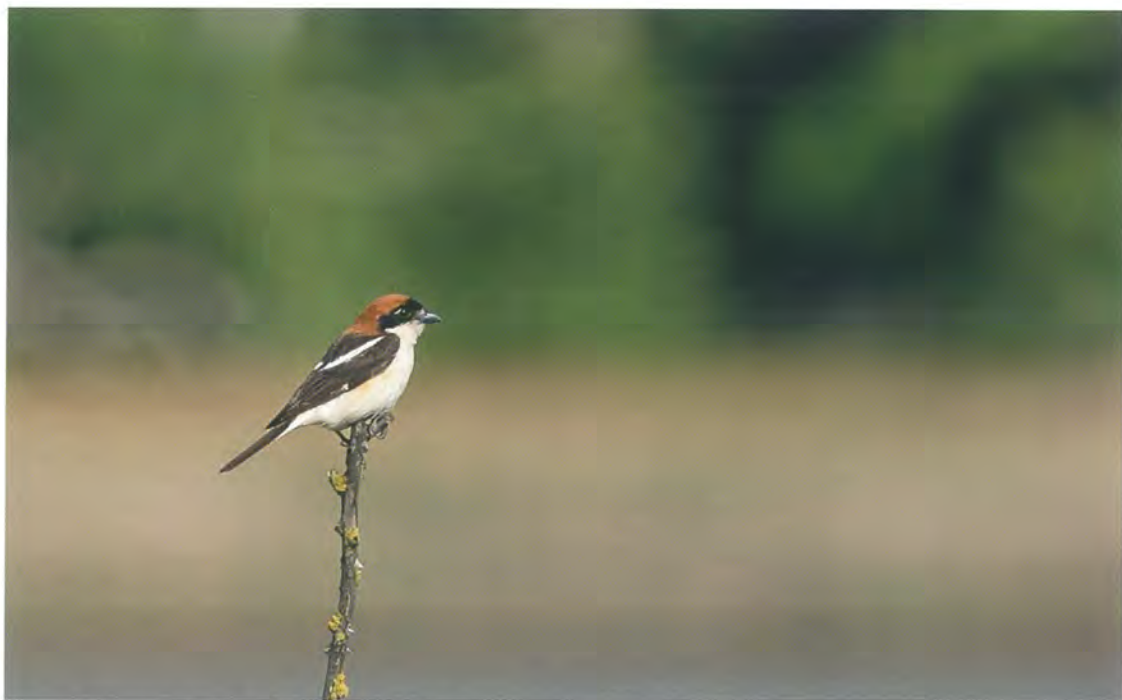
Maj var typisk hektisk, hvad angår sjældne fugle. En hvidskægget sanger han ssp. *albistriata* blev fundet 1/5 ved Nordstrand, Skagen (NJ). Den manglede halen, og måske derfor blev den på lokaliteten frem til 14/5. Fundet var i øvrigt årets eneste af arten. På Tipperne (RK) sås en han pileværling kortvarigt 3/5, men kunne ikke genfindes næste dag. Ved Ejstrup og Trantum Strand lå Nordjyllands fjerde amerikanske sortand 6/5-14/6, og den vendte tilbage 11/11. En af de mest omdiskuterede fugle med hensyn til spontanitet var en sporevibe ved Rørvig (S) 13-14/5, hvor den tiltrak mange besøgende. En kohejre på Vestamager (S) 15-17/5 var ny art for lokaliteten, hvor der nu er truffet hele syv hejrearter! Et større influks af hvidvinget terne havde også trukket enkelte hvidskæggede terner med sig – årets to fund udgjordes af tre fugle i Holløse Bredning (S) 16/5, og en forbitrækkende fugl ved Fornæs (ØJ) 22/5. Et par stylvæløbere slog sig ned i Odsherred (S) fra 18/5, hvor de ynglede ved Nygård Sø og fik fire unger, hvoraf tre blev flyvefærdige. 2014 blev et rekordår for buskrørsanger med 15 fund – årets første blev ringmærket 19/5 på Christiansø (B), hvilket er tidligste fund nogensinde. De øvrige fund var alle fra ultimo maj og primo juni.

Slutningen af maj blev, som så ofte før, årets bedste periode for sjældne fugle. Forårets to fund af hætteværling, begge hanner, var hhv. 23-24/5 ved Tarphage Enge (RB) og 29/5-2/6 på Christiansø (B). Om aftenen 25/5 kunne en enkelt observatør glæde sig over en

sortbrynet albatros, der om aftenen trak forbi Gammel Skagen (NJ). Fuglen sås igen næste morgen, 26/5 ved Grenen og igen i Skagen 17-18/7. Sidste optræden blev senere på dagen, 18/7, da den tog ophold på en mole på Hirtshals Havn, før den stak til havs. Fundet var første i Danmark siden 1999. Samme fugl sås på flere datoer fra 28/5 og ind i juni på den tyske ø, Helgoland, hvor den bl.a. sad i øens sulekoloni. Årets første nye art for landet blev en adult tyndnæbbet måge, der rastede et par timer ved Filsø (RB) 27/5. Samme dag blev en orientsejler fotograferet i Skagen (NJ), og endnu en orientsejler trak over Mandø (RB) 29/5. I Skagen (NJ) gjorde en steppeørn trækforsøg i perioden 26/5-7/6.

Juni startede med et brag, da Danmarks første dværghejre siden 1988 sås og hørtes på månedens første dag ved Gl. Hviding Engso (RB). Samme lokalitet husede desuden en sort ibis 4/6. I Skagen sås årets anden dværgørn 5/6. De første sjældne vadefugle på efterårstrækket blev en adult terekklire 29/6 på Nyord (M) og samme dato sås en sibirisk hejle ved Vidåslusen (SJ).

Juli lagde fint ud med en rødhovedet tornskade ved Knudshoved (F) 1-4/7. Fyn fortsatte med at overraske, da en sort ibis rastede i Ølundgårds Inddæmning (F) 16/7-24/8. Juli bød desuden på årets tredje nathejre, idet en fugl blev fotograferet ved Roskilde (S) 7/7. Margrethekog (SJ) lagde vadeflade til en terekklire (sandsynlig genganger) 5/7-16/8, og derudover endnu en sibirisk hejle 12/7-2/8 og ikke mindst en sortvinget braksvalde 29/7.

Rødhovedet tornskade, Østerø Sø, 2. juli 2014. Foto: Ole Bo Olsen

Sortbrynet albatros, Grenen, Skagen, 26. maj 2014. Foto: John Larsen

Eneste fund af en sjælden fugl i august var en undsluppet amerikansk tårnfalk, der rastede ved Nivå Golf (S) fra 5/8 og året ud.

Efteråret lagde fint ud med Danmarks fjerde fund af nordsanger 9-10/9 ved Lyngvig Fyr (RK). Ikke helt så sjælden var en pileværling ved Vedbæk (S) 13-14/9, men da det drejede sig om første stationære fugl siden en han i Hellebæk (S) i 1998, var den – ligesom nordsangeren – særdeles velbesøgt. En stor skrigeørn (det velkendte individ med radiosender, Tönn) trak 18/9 forbi Korsør (S), og en ligeledes formodet genganger var en brilleand han ved Lyngvig Fyr (RK) 18-28/9. I Skagen (NJ) blev to dværgværlinger ringmærket henholdsvis 19/9 og 20/9. Blåvands Huk (RB) kunne notere sin anden korttåede lærke, da en fugl rastede i mosen nord for fyret 22/9. Første fund stammer fra oktober 1997. Endnu en stor skrigeørn trak forbi Stevns (S) 23/9. Tajgapiber havde rekordår med hele fire fund af fem fugle i efteråret. Den første rastede ved Nyeng (RB) 25/9. Dagen efter, 26/9, sås en flok på to fugle i Ho (RB).

Oktober åbnede med efterårets tredje dværgværling, som rastede på Mandø (RB) 4/10. En hvidøjet and sås ved Doverkil (NJ) 4-5/10. Efterårets fjerde tajgapiber blev fotograferet på træk på Fanø (RB) 5/10. Et efterhånden fast indslag om efteråret var en hvidøjet and i Røgbølle Sø, Maribosøerne (LF), 8-29/10. I Blåvand (RB) var der *melanitta*-fest, da der sås op til tre amerikanske sortænder 13/10-21/11, to brilleænder 8/10-26/11, en amerikansk fløjsand 12-17/10, og en sibirisk fløjsand 15/10-26/11. På Rømø (SJ) rastede årets første brune løvsanger ved Landsende 13-14/10, og årets femte tajgapiber sås på samme datoer på Grønningen, Blåvand (RB). Årets anden nye art for landet var en gråstrubet drossel, der blev ringmærket om eftermiddagen 18/10 ved Gedser Fuglestation (LF). Blåvand (RB) kunne notere årets andet fund af brun løvsanger i form af en fugl, der blev ringmærket 29/10.

Bornholm kom på landkortet i november, da en særdeles fotogen alpe sejler rastede ved især Hamme-

ren i perioden 3-11/11. Årets eneste fund af stellersand var en han, der 7/11 trak syd ved Helsingør (S). I den anden ende af landet sås en gråsejler på Mandø (RB) 9/11. En af efterårets publikumsmagneter blev en tillidsfuld dværgværling på Sydhavnstippen, København (S) 22/11-23/12. Ultimo november blev hvad der formodes at være samme halsbåndstroland genfundet i Gurre Sø.

Decembers højdepunkt var en polarlomvie, der 19/12 rastede tæt på land i Skagen (NJ). Derudover var en brilleand 29-30/12 på Fanø (RB) eneste nye sjældne fugl i løbet af årets sidste måned.

Kategori A: Spontane forekomster

Category A: Species recorded in an apparently wild state

Sortbrynet albatros *Thalassarche melanophris* (0, 2/2, 1/1)

2014: 25/5, Højen, Skagen (NJ), ad. trk., *Jimmy Skat Hansen. – 26/5, Grenen og Nordstand, Skagen (NJ), ad. trk., *Jørgen Munck m.fl. (Foto). – 17-18/7, Grenen, Skagen (NJ), ad. rst., senere trk., *Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 18/7, Hirtshals Havn (NJ), ad., rst., senere trk., *Kurt Prentow m.fl. (Foto).

Forekomsterne i 2014 regnes for at omhandle ét individ. Antageligt det samme individ udviste et interessant bevægelsesmønster rundt i både dansk, svensk, tysk og britisk farvand. Efter at fuglen var trukket mod øst forbi Skagen kl. 19.20 25/5, blev den samme aften ca. kl. 21.30 observeret fra båd syd for Måseskär ud for Bohuslän i Sverige (Wirdheim & Eriksson 2015), inden den næste morgen igen besøgte Skagen. Her blev den fundet kl. 8.30, og den trak bort mod nordvest kl. 9.00. Fuglen blev herefter set i sulekolonien på den tyske ø Helgoland ved flere lejligheder (28-29/5, 4-5/6, 12-13/6) (Gotthard *et al.* 2014) inden den atter dukkede op i Nordjylland, hvor den kortvarigt sås i Skagen om aftenen 17/7 og trækkende mod vest samme sted den føl-

gende dags morgen kl. 5.33-5.36. Senere på morgenen, 18/7, blev den imidlertid genfundet ved havneindløbet i Hirtshals. Her rastede den bl.a. på en stenmole fra kl. 8.40-10.21 inden den forsvandt over havet mod sydvest. Årets sidste observation i nordvesteuropæisk farvand, af hvad, som kunne være samme ex., blev gjort 9/8 fra færgen mellem Le Havre og Portsmouth i den Engelske Kanal (Gotthard *et al.* 2014). Det er tredje gang, at arten ses i Danmark, og de to fund tidligere fund er også fra Nordjylland: 23/9 1991 ad. trk. ved Ørhage, Klitmøller (NJ) og 20/7 1999 4K set fra en fiskeskutter i Skagerrak, 17 km NV for Hanstholm (SU-rapport 1991, 1999). Fuglen i 2014 udgjorde det andet fund for både Sverige og Tyskland, men det første for Helgoland. Første fund i Sverige drejer sig om en fugl, der sås i Skåne og Halland i maj 2001. Hvad der regnes som samme individ, sås igen i Skåne og Halland i maj 2004. Norge har derimod hele 17 fund (DAK 2015, Norgeslisten 2014, Wirdheim & Eriksson 2015). På De Britiske Øer er der i øvrigt flere eksempler på individer, der er vendt tilbage til den samme havfuglekoloni gennem adskillige somre. Således dukkede en fugl op ved Hermaness på Shetlandsøerne næsten årligt i perioden 1972-1995 (Rogers *et al.* 1996). Sortbrynet albatros regnes i dag for monotypisk, idet formen, som yngler på øen Campbell og tilstødende øer ud for New Zealand, er ophøjet til art. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til tidligere SU-rapporter. (Sydatlanten)

Atlantisk skråpe / scopolis skråpe *Calonectris borealis* / *C. diomedea* (0, 49/50, 1/1)

2014: 12/1, Kikhavn, Hundested (S), trk., *Michael Trasborg.

Andet år i træk med ét fund af dette artspar. Da scopolis skråpe er langt den sjældneste af de to arter i Nordøstatlanten, må atlantisk skråpe anses som den mest sandsynlige gæst i dansk farvand. Arterne er meget vanskelige at adskille under de forhold, de oftest observeres under i Skandinavien. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Midtatlanten & Middelhavet; overvintrer Syd- & Midtatlanten)

Topskarv *Leucocarbo aristotelis* (35/35, 92/161 excl. fund i perioden 1973-1983, 2/2)

2014: 5-10/1, Esbjerg Havn (RB), 2K+, *Kim Fischer m.fl. (Foto). – 13/12, Thyborøn Havn (RK), 1K, ringm. og ringen aflæst, *Jesper Vingtoft (Foto).

Med kun to fund i 2014 og ét i 2013 har der været tale om et par år med færre individer end normalt. Fuglen fra Thyborøn var ringmærket som redeunge i 2014 på øen Brownsman i øgruppen Farne Islands ud for det nordøstlige England (Ringmærkningscentralen 2015). Det er 622 km fra Thyborøn. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Island, Færøerne, Britiske Øer, Norge & Sverige)

Dværghejre *Ixobrychus minutus* (26/27, 13/13, 1/1)

2014: 1/6, Gl. Hviding Engsø (RB), 2K+ han syng., *Kurt Bredal Christensen m.fl. (Foto).

Dværghejre, Gl. Hviding Engsø, 1. juni 2014. Foto: Henrik Brandt

En særdeles længe ventet raritet efter 26 år uden fund; seneste fund er fra 14/5 1988 i Hundested (S) (SU-rapport 1988). Fuglen holdt til i digegraven, hvorfra den hyppigt sang dagen igennem, og den blev ligeledes set flyve ved flere lejligheder. I det øvrige Norden registreredes arten i Norge i november 2014, hvilket var fjerde fund for landet (Olsen 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til tidligere SU-rapporter. (Syd-, Øst- & Centraleuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Nathejre *Nycticorax nycticorax* (3/3, 25/26, 3/3)

2014: 22/3-25/4, Sostrup Slot, Djursland (ÅH), 2K, *Paul Vinke m.fl. (Foto). – 30/4, Broholm Gods, Østfyn (F), ad., *Poul Rasmussen, Erhardt Ecklon, Hans Rytter, Esben Eriksen m.fl. (Foto). – 7/7, Særløse Mose, Roskilde (S), ad., *Jørn Hansen (Foto).

Årets tre fund er en tangering af det tidligere rekordår fra 1988. Fundene var de eneste i Norden i 2014. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til tidligere SU-rapporter. (Central- & Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Nathejre, Sostrup Slot, Djursland, 25. marts 2014. Foto: Jens Veilgaard Vendelbo

Amerikansk pibeand, Nexø Sydstrand, 21. april 2014. Foto: Vicky Knudsen

Kohejre *Bubulcus ibis* (3/3, 12/12, 1/1)

2014: 15-17/5, Vestamager (S), ad. rst., senere trk., *Rasmus Turin, *Michael Delpierre m.fl. (Foto).

Fuglen udgør det femte majfund, hvilket er den måned med flest fund herhjemme. Arten blev i efteråret 2014 ligeledes truffet på Øland i Sverige (Wirdheim & Eriksson 2015). (Sydeuropa, Mellemøsten & Nordafrika)

Tophejre / kohejre *Ardeola ralloides* / *Bubulcus ibis*

2014: 26/5, Gedser Odde (LF), trk., *Louis A. Hansen, Morten Christensen (Foto).

Fundet er indsendt som tophejre, men SU kan ikke udelukke, at det drejer sig om en kohejre da fuglen sås

og fotograferedes på stor afstand. Det er første gang, SU har godkendt fund af en ubestemt tophejre eller kohejre.

Sort ibis *Plegadis falcinellus* (14/21, 16/16, 3/3)

2014: 16/4, Korsø, Årø (SJ), 2-3K, *Martin Liebermann. – 16/4, Tjæreborg By (RB), trk., *Ole Zoltan Göller, Thomas A. Georgsen. – 4/6, Gl. Hviding Engso (RB), 2-3K, *Henrik Brænder m.fl. (Foto). – 16/7-24/8, Ølundgårds Inddæmning (F), 2-3K, Anton Herring Liebermann m.fl. (Foto).

Et godt år for arten, og det andet år i træk med tre fund. Fuglen fra Tjæreborg regnes for samme fugl som fuglen på Årø, eftersom den kun sås på Årø frem til 12.20 og ved Tjæreborg ved 16.30-tiden. Forekomsterne hænger fint sammen med artens stabile optræden i Nordtyskland, hvor individer sås på forskellige lokaliteter fra marts til oktober (Ornitho 2015). Også Norge havde to sommerfund i 2014 (Olsen 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Sydeuropa & Centralasien; overvintrer Nord- & Østafrika)

Amerikansk pibeand *Anas americana* (0, 38/38, 1/1)

2014: 21-29/4, Nexø Sydstrand (B), 2K han, *Vicky Knudsen m.fl. (Foto).

Arten har været årlig siden 2002. Fundet er det andet for Bornholm, efter en fugl rastede på samme lokalitet 9-16/4 2004 (SU-rapport 2004). (Nordamerika)

Kohejre, Vestamager, 16. maj 2014. Foto: Thomas Hellesten

Halsbåndstrolcand *Aythya collaris* (0, 12/12, 2/2)

2014: 4+23/1 + 25-26/2 + 30/11-25/12, Gurre Sø (S), ad. han, *Jens Lind, *Lars Michael Nielsen m.fl. (Foto). – 25/1-1/3 + 28/12, Esrum Sø (S), ad. han, *Ole Brauer, *Jens Lind m.fl. (Foto). – 16-23/4, Præstesø, Værløse (S), ad. han, *Jens Eriksen m.fl. (Foto).

Fundene fra Gurre Sø og nærliggende Esrum Sø drejer sig om samme fugl, der pendlede mellem de to lokaliteter. Bemærk endvidere, at fuglen sås i området i både første og andet halvår. Dette er det første eksempel herhjemme på en halsbåndstrolcand, der er vendt tilbage til samme område for at overvintre. Fuglen kunne evt. være identisk med Præstesø-fuglen samt den han, der lå i Furesøen (S) januar-marts 2013 (SU-rapport 2013), men forekomsterne regnes dog som tre forskellige fund. (Nordamerika)

Hvidøjct and *Aythya nyroca* (4/4, 51/57, 3/3)

2014: 24/5-9/6, Firtalsstrand, Odense Fjord (F), ad. han, *Tage Madsen, Leif Novrup, Jens Ballegaard m.fl. (Foto). – 4-5/10, Doverkil og Brokær (NJ), 2K+ hun, *Hans Henrik Larsen m.fl. (Foto). – 8-29/10, Røgbølle Sø (LF), ad. han, *Uffe B. Nielsen m.fl. (Foto).

Fundet fra Nordjylland er det første efterårsfund fra landsdelen, siden en 1K han blev skudt ved Gjøl Bredning i november 1983 (SU-rapport 1982-84). Fundet fra Røgbølle Sø er det første fra Maribosøerne (LF) siden juli 2011 (SU-rapport 2011). Fundet regnes derfor indtil videre som et nyt fund. (Øst- & Sydøsteuropa; overvintre Middelhavet, Sortehavet & Nordafrika)

Stellersand *Polysticta stelleri* (7/9, 39/58 excl. fund i perioden 1991-2009, 1/1)

2014: 7/11, Helsingør Nordhavn (S), ad. han trk., *Jens Lind.

Fuglen trak syd i selskab med ederfugle (*Somateria mollissima*). Kun det fjerde fund siden arten genindtrådte på SU-listen i 2010 (SU-rapport 2009). (Sibirien; overvintre Barentshavet & Østersøen)

Amerikansk sortand *Melanitta americana* (0, 9/9, 2/2)

2014: 1/1-11/3 + 26/10-14/12, Asserbo Strand (S), ad. han., *Jakob Engelhard, Jan Lindegaard Rasmussen, Bo T. Johansen, Stig Rubæk m.fl. (Foto). – 6/5-14/6 + 11/11, Ejstrup Strand og Tranum Strand (NJ), ad. han, *Peter Hedegaard Kristensen, Rune Sø Neergaard m.fl. (Foto). – 13/10, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), 3 ad. han, *Rasmus Strack, *Jan Hjort Christensen, *Carl Christian Tofte m.fl. – 14-16/10, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), 2 ad. han, Rasmus Strack m.fl. (Foto). – 17/10-21/11, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), ad. han, Rasmus Strack, Henrik Knudsen m.fl. (Foto).

De tre rastende fugle i Blåvand 13/10 udgør den største ansamling nogensinde af arten i Europa! To af fuglene lå sammen, mens den tredje lå for sig selv, men alle tre sås samtidig fra den samme observationspost. Den 14-16/10 sås to fugle fortsat sammen, hvorefter der kun sås én fugl i Blåvand. To af de tre fugle regnes som gengangere fra tidligere år. Med fundet ved Ejstrup Strand er der nu fire fund i Nordjylland.

Halsbåndstrolcand, Præstesø, Værløse, 16. februar 2014. Foto: Lars Jensen

Hvidøjct and, Røgbølle Sø, 26. oktober 2014. Foto: Jesper Schade

Fuglen fra Asserbo Strand er set ved lokaliteten hver vinter siden december 2008 (SU-rapport 2009). I det øvrige Norden var der blot én anden forekomst i 2014, omhandlende en trækkende adult han 3/5 ved Utlången i Blekinge i Sydøstverige. Det er hermed tredje år i træk, en adult han trækker forbi Utlången omkring månedskiftet april/maj, og fundene anses derfor for at omhandle den samme fugl (Wirdheim & Eriksson 2015). Fra Norge foreligger blot et enkelt fund til og med 2014 – dette udgøres af en fugl, der trak forbi Slettnes i Finnmark i Nordnorge 15/5 2013 (Olsen 2015). (Nordamerika & Nordøstsibirien)

Brilleand *Melanitta perspicillata* (0, 42/45, 3/3)

2014: 18/5, Blåvands Huk (RB), ad. han trk., *Martin Søgaard Nielsen. – 18-28/9, Lyngvig (RK), ad. han, *Frits Rost m.fl. (Foto). – 4/10-26/11, Bækbygård Strand (RK), ad. han, *Leif Novrup, Jens Ballegaard m.fl. – 8/10, Blåvands Huk (RB), ad. han trk., *Palle Rasmussen, *Anders Prehn m.fl. – 12/10-27/11, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), ad. han, *Rasmus Strack m.fl. (Foto). – 6+26/11, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), 1K/hun, *Henrik Knudsen, Troels Eske Ortvad (Foto). – 29-30/12, Fanø Vesterstrand (RB), ad. han, *Kim Fischer m.fl. (Foto).

Alle fund omhandlende hanner i Blåvand i 2014 regnes for samme fugl, omend det ikke kan udelukkes, at der var flere fugle involveret. Arten er ikke registreret i området siden september 2011 (SU-rapport 2011).

Dværgørn, Skagen, 26. april 2014. Foto: Jørgen Kabel

Dværgørn, Skagen, 5. juni 2014. Foto: John Kyed

Bemærk at den hunfarvede fugl (1K/hun) i Blåvand var i selskab med en han begge gange, den blev set. Alle fund fra RK i 2014 regnes som samme fugl og i øvrigt for genganger fra tidligere år. Fundet på Fano var det første for øen. Opsummeringen af antal fund er korrigeret fra og med denne rapport. Dette er sket på baggrund af en revurdering af antallet af tilbageværende individer. Fundene fordeler sig nu således: NJ (20), RK (8), RB (10), SJ (1), ÅH (2), VE (1), F (1), S (2). (Nordamerika)

Amerikansk fløjsand *Melanitta deglandi* (0, 2/2, 0)

Med karakterer svarende til nominatformen **amerikansk fløjsand** ssp. *deglandi* (0, 1/1, 0):

2014: 15/10 + 6+26/11, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), ad. han, *Rasmus Strack, Henrik Knudsen, Troels Eske Ortvad m.fl. (Foto).

Fuglen regnes som genganger fra samme lokalitet i 2013 (SU-rapport 2013). (Nordamerika)

Amerikansk fløjsand *Melanitta deglandi* (0, 2/2, 0)

Med karakterer svarende til **sibirisk fløjsand** ssp. *stejnegeri* (0, 1/1, 0):

2014: 12-17/10, Blåvands Huk og Hvidbjerg Strand (RB), ad. han, *Rasmus Strack m.fl. (Foto).

Fuglen regnes som genganger, idet der også sås en fugl på lokaliteten i oktober 2009, marts 2010 og februar-marts 2011 (SU-rapport 2009, 2010, 2011). Eneste øvrige skandinaviske fund i 2014 udgjordes af en adult han, der 5/5 trak forbi Utlången i Blekinge. Denne fugl regnes som genganger med en fugl, der sås trækkende på samme lokalitet 3/5 2012. Dette fund er i øvrigt det første for Sverige (Wirdheim & Eriksson 2015). (Nordøstasien)

Blå glente *Elanus caeruleus* (0, 6/6, 1/1)

2014: 22/4, Vibæk og Høgebjerg, Als (SJ), trk., *Gert Lystrup Jørgensen, Kjeld Jensen.

Tredje år i træk med fund af denne attraktive art i Danmark og i øvrigt det første jyske fund uden for Skagen (NJ). Fuglen fra Als blev opdaget trækkende nord ved Vibæk kl. 13.39-13.45, og passerede kort efter Høgebjerg kl. 13.52-14.03. Månedsfordelingen for de syv danske fund er: marts (1), april (4), maj (1) og august (1). De fire fund fra april ligger i perioden 16-

23/4. Sverige havde to godkendte forekomster i 2014, således 29/4 i Uppland og 26/5 ved Falsterbo i Skåne. Disse to fund regnes i øvrigt som samme fugl. Der er hermed fem fund i Sverige efter det første i 2004 (Wirdheim & Eriksson 2015). Den tidsmæssige fordeling af de svenske fund er: april (3), maj (1) og august (1) – således ligner denne fordeling meget det danske mønster. Blå glente er endnu ikke truffet i Norge og Finland. (Sydvestlige Frankrig, Iberiske Halvø & Nordafrika)

Stor skrigeørn *Aquila clanga* (4/4, 74/74, 1/1)

2013: 16-19/8, Hove, Skarresø, Tureby (S), 6K han (Tönn), satellitdata. – 20-21/8, Ærø (F), 6K han (Tönn), satellitdata. – Sydals (SJ), 21/8, 6K han (Tönn) trk., satellitdata.

2014: 18/9, Klarskov, Korsør (S), 7K han (Tönn) trk., *Jørgen Bech. – 23/9, Stevns Klint (S), 2K trk., *Tim Andersen, *Bo Tureby Hansen m.fl. (Foto). – 9/10, Rejsby, Skærbæk (SJ), 2K, *John Frikke (Foto).

Registreringerne af ørnen Tönn i 2013 er udelukkende baseret på satellitdata (Birdmap.5dvision 2015), da fuglen ikke blev observeret i felten. Den trak ud fra Sverige 16/8 og ankom via Hven i Øresund til Sjælland. Herefter blev den registreret ved de nævnte lokaliteter på Sjælland frem til 20/8, hvor den trak til Ærø. Dagen efter fortsatte den trækket via Als til Tyskland. I slutningen af marts 2014 holdt senderen desværre op med at fungere under fuglens nordgående træk, i den sydlige del af Tyskland. Herefter har projektet ikke kunne følge fuglen via satellit. Ikke desto mindre sås en adult stor skrigeørn ved Klarskov, Korsør 18/9 2014, hvor observatøren beretter, at der tydeligt sås en antenne på ryggen af fuglen. Det var derfor formentligt igen Tönn, som trak igennem Danmark på vej til dens faste vinterkvarter ved vådområdet El Hondo i Sydøstspanien (Birdmap.5dvision 2015). Fuglen fra Stevns Klint 23/9 trak ud fra Falsterbo i Skåne kl. 13.14 og var ca. 45 minutter om at nå i land kl. 14.01. Dragt- og fældningskarakterer passer med den store skrigeørn, som blev fotograferet på en mark ved Rejsby 9/10. De to fund regnes derfor som samme fugl. (Rusland & østlige Baltikum; overvintrer Sydøsteuropa, Mellemøsten, Indien & Nordøstafrika)

Steppeørn *Aquila nipalensis* (0, 27/27, 1/1)

2014: 26/5, 29-31/5 og 5-7/6, Skagen (NJ), 2K trk.fors., *Jakob Engelhard, Stig Jensen m.fl. (Foto).

Årets fund udgør det syvende forårsfund i Skagen (NJ). Stevns (S) fører fortsat statistikken med otte fund – alle fra efteråret. I det øvrige Norden er antallet af fund: Finland (61), Sverige (46) og Norge (7) (Norgeslisten 2014, Väisänen *et al.* 2015, Wirdheim & Eriksson 2015). (Centralasien; overvintret tropisk Afrika, Indien & Arabiske Halvø)

Dværgørn *Aquila pennata* (0, 15/15, 2/2)

2014: 26/4, Skagen (NJ), 3K+ lys form trk.fors., *Karsten Klausen, *Erik Christophersen, Jørgen Kabel m.fl. (Foto). – 5/6, Skagen (NJ), 2K lys form trk.fors., *Alex Sand Frich, *Erik Kramshøj, John Kyed m.fl. (Foto).

Fjerde år i træk med forårsfund i Skagen (NJ). Ud af totalen på 17 fund står Skagen for 11 fund. Antallet af fund i det øvrige Norden er: Sverige (25), Finland (21) og Norge (1) (Olsen 2015, SOF Rk 2015, Väisänen *et al.* 2015). (Sydeuropa; overvintret Afrika)

Jagtfalk *Falco rusticolus* (40/40, 111/112, 1/1)

2014: 9/2, Saltø's Å's udløb / Borgnakke Skov, Næstved (S), 2K, *Svend Nørgaard, *Ole Nørholm, *Klaus Hemmingsen (Foto).

Årets forekomst er den laveste siden 2010, hvor der også blot var ét fund. I DOFbasen er der indtastet yderligere ti observationer af jagtfalk i 2014, men ingen af disse er endnu blevet indsendt til SU. (Nordskandinavien & Nordlige Rusland)

Dværgrørvagtel *Porzana pusilla* (3/3, 11/11, 0)

2014: 26/5-18/6, Grønvej, Lille Vildmose (NJ), han syng., *Simon S. Christiansen, Lars Grøn, Søren Knorr Søndergaard m.fl. (Bånd).

Andet år i træk med en syngende han i Lille Vildmose. Da fuglen sang fra mere eller mindre nøjagtig samme position året før (25/6-1/7), regnes den som genganger (SU-rapport 2013). Fundet falder i øvrigt tidsmæssigt sammen med et fund fra 30/5 i Halmstad i det sydvestlige Sverige, hvor en syngende fugl blev

Jagtfalk, Salto Å's udløb, Næstved, 9. februar 2014. Foto: Ole Nørholm

hørt gennem en uges tid (Wirdheim & Eriksson 2015). Arten er hyppigst registreret herhjemme i juni (7) og juli (4). (Syd- & Østeuropa; overvintret Afrika)

Triel *Burhinus oediconemus* (13/13, 31/31, 2/2)

2014: 25/4, Kikhavn, Hundested (S), *Michael Trasborg. – 29/4, Store Darum (RB), *Per Fabricius, Tim Hesselballe Hansen, Sigrid Kistrup Ilsøe m.fl. (Foto).

I Finland blev landets 18. fund gjort i 2014 (Väisänen *et al.* 2015), mens der i Sverige sås tre fugle i 2014 (Artsportalen 2015). Det ene af de svenske fund drejede sig om en fugl, der 27/4 sås indtrækkende (fra Danmark) ved Kullen i Skåne, hvorfor fuglen meget vel kan være identisk med fuglen fra Hundested (S). Arten er i øvrigt ikke SU-art i Sverige. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Mellem- & Sydeuropa; overvintret Sydeuropa & Nordafrika)

Triel, Store Darum, Ribe, 29. april 2014. Foto: Åge Matthiesen

Sortvinget braksvaler, Vidåslusen, 29. juli 2014.

Foto: Steen Højmark-Jensen

Stylteløber *Himantopus himantopus* (8/10, 56/82, 2/3)

2014: 16-19/4, Kongens Mose (SJ), 2K/hun, *Harry Antonisen, Andreas Bennetsen Boe (Foto). – 19/4, Nørresø, Tønder (SJ), 2K/hun, *Jens Søgaard Hansen, *Ib Jensen (Foto). – 18-19/5, Hovvig, Rørvig (S), 2 ex. (han og hun), *Ole Søgaard, Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. (Foto). – 21/5-22/7, Nygård Sø (S), 2 ex. (han og hun ynglende med 4 1K, heraf 3 flyvefærdige), *Søren Sass, Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. (Foto). – 23/7, Højby Sø (S), 5 ex. (2 ad. og 3 1K), via Palle Graubæk. – 24/7, Nykøbing Sjælland (S), 5 ex. (2 ad. og 3 1K) trk., Palle

Graubæk. – 24/7-22/8, Hovvig, Rørvig (S), 5 ex. (2 ad. og 3 1K), Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. (Foto). – 3+7/8 Nygård Sø (S), 5 ex. (2 ad. og 3 1K), Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. – 19+31/8+1/9, Nygård Sø (S), 2 1K, *Søren Sass, Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. (Foto).

De to sønderjyske fund i april regnes som samme fugl. Desuden drejer alle fundene fra Odsherred (S) sig om de samme individer, og de figurerer kun som ét fund af to fugle i opsummeringen. År 2014 var tredje år i træk med ynglefund af arten i Danmark. Parret ved Nygård Sø opfostrede fire unger, hvoraf de tre blev flyvefærdige. De tidligere danske ynglefund er fra Tipperne (RK) i 1994, Bygholm Vejle (NJ) i 2005 samt Kongens Mose (SJ), Nægbøl (VE) og Lille Vildmose (NJ) alle i 2012 (SU-rapporter 1994, 1995 & 1996, 2012, 2013). Kun i ét af disse år er der kommet unger på vingerne, nemlig i Lille Vildmose i 2012. Arten er i øvrigt bemærkelsesværdigt sjælden i det øvrige Skandinaviens, og de danske fund var således de eneste hér i 2014. Til og med 2014 foreligger der hhv. 11, 6 og 27 fund i Finland, Norge og Sverige (Finsk Rk 2015, Olsen 2014, SOF Rk 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. Endvidere skal det nævnes, at arten udgår fra SU-listen fra og med 2016. (Sydeuropa & Centralasien; overvintrer tropisk Afrika)

Sortvinget braksvaler *Glareola nordmanni* (2/2, 8/8, 1/1)

2014: 29/7, Vidåslusen (SJ), 2K+ vdr., *Svend Erik Petersen, Peter Jørgen Petersen m.fl. (Foto).

Stylteløber, Nygård Sø, Odsherred, 13. juli 2014. Foto: Simon Berg Pedersen

Første fund siden 2006, hvor en fugl først sås i Margrethe Kog (SJ) og siden ved Sneum Sluse (RB) i juli-august (SU-rapport 2006). Det sønderjyske fund faldt sammen med en invasion af arten til Nordvesteuropa; således blev der 29/7 også gjort to fund af tre fugle i Holland. Derudover var der to andre fund i Holland i 2014, hhv. primo juni og ultimo august, hvilket var landets 36.-39. fund (Haas *et al.* 2015). I Tyskland sås en fugl medio juli i Bayern mens, hvad der sandsynligvis var samme fugl sås på flere forskellige lokaliteter i Slesvig-Holsten i perioden 13/8-11/9 (Christopher König pr. mail). Sidstnævnte kunne potentielt være identisk med den danske fugl. I Storbritannien blev landets 38. og 39. fund gjort i 2014 (Hudson *et al.* 2015). Således turnerede en fugl rundt i det østlige England fra medio juni til primo august, mens endnu en blev opdaget i Sussex i det sydøstlige England 30/7. (Sortehavsegnene & Centralasien; overvintrer sydlige Afrika)

Sibirisk hjejle *Pluvialis fulva* (0, 32/32, 2/2)

2014: 29/6, Vidåslusen (SJ), odr., *Tim Hesselballe Hansen, Sigrid Kistrup Ilsøe (Foto). – 12/7-2/8, Emmerlev Klev, Margrethe Kog og Vidåslusen (SJ), ad. sdr., *Klaus Malling Olsen, *Stig Toft Madsen, *Hans Henrik Bay, *Anders Bojesen, Ole Amstrup, Christian Hjorth m.fl. (Foto).

De første forekomster i området ved Tøndermarsken siden 2010, hvor der ligeledes er godkendt to fund fra (SU-rapport 2010). Arten er tidligere truffet i samme område i 2004, 2005, 2006 og 2008 (SU-rapport

2004, 2005, 2006, 2009). Norge, Sverige og Finland havde i 2014 hhv. fem fund (af seks fugle), tre fund (af fire fugle) og fem fund (Olsen 2015, Väisänen *et al.* 2015, Wirdheim & Eriksson 2015). I Tyskland var der i 2014 to fund i juli (Christopher König pr. mail), mens der i Holland sås tre forskellige fugle i august (Haas *et al.* 2015). (Nordøstlige Sibirien & Alaska; overvintrer i Sydøstasien & Australien)

Terekklire *Xenus cinerea* (0, 51/51, 1/1)

2014: 10-16/5 + 5/7-16/8, Saltvandssøen (SJ), ad., *Henrik Brandt, *Svend Anker Schwebs m.fl. (Foto). – 29/6, Nyord Enge (M), 2K+ sdr., *Henrik Kristensen, Anders Zuschlag, David B. Collinge m.fl. (Foto).

Det er nu syvende år i træk, at antageligt samme fugl registreres i Tøndermarsken (SJ). 2014 udgør dog det første år, hvor arten også ses om foråret i området, idet arten tidligere år udelukkende er set i juli måned, og fundene anses for at omhandle ét individ. Fundet på Nyord udgør det femte for Møn, hvilket er bemærkelsesværdigt, idet arten aldrig er observeret på Lolland/Falster. Den regionale fordeling er: NJ (9), RK (3), RB (7), SJ (5), F (2), S (20), M (5) og B (1). I Holland blev der i 2014 set fire forskellige fugle (Haas *et al.* 2015). Det kan i samme ombæring nævnes, at terekklire fra og med 2015 er udgået af den hollandske SU-liste på basis af 64 fund af 65 fugle til og med 2014. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Finland, Hviderusland & Rusland; overvintrer tropisk Afrika, kysterne langs Det Indiske Ocean, Sydøstasien & Australien)

Terekklire, Saltvandssøen, 13. maj 2014. Foto: Svend Ove Jensen

Tyndnæbbet måge, Filsø, 27. maj 2014. Foto: Tim Hesselballe Hansen

Tyndnæbbet måge *Chroicocephalus genei* (0, 0, 1/1)

2014: 27/5, Filsø (RB), ad. sdr., *Svend Rønnest, *Henrik Brandt, *Per Poulsen, Henrik Knudsen, Tim Hesselballe Hansen m.fl. (Foto).

Første forekomst i Danmark. Igennem særligt de seneste 25 år har en markant stigning i antallet af fund i Nordeuropa fundet sted, hvorfor arten har været en af de mest ventede nye arter herhjemme. Det stigende antal nordvesteuropæiske fund hænger sammen med en kraftig fremgang gennem de seneste 40 år i det vestlige Middelhav (Sanz-Aguilar *et al.* 2014). Fundet er nærmere omtalt andetsteds i *Fugleåret 2014*. (Nordvestafrika, Sydeuropa til Centralasien & Nordindien; overvintrer Vestafrika, Middelhavet, Rødehavet & Persiske Golf)

Ismåge *Pagophila eburnea* (1/1, 6/6, 0)

2014: 1-9/1, Hanstholm Havn (NJ), 2K, John Kyed m.fl. (Foto).

Med det aktuelle fund er arten observeret i Danmark med ét fund pr. årti siden 1960'erne. Fuglen i Hanstholm blev fundet 18/12 2013 (SU-rapport 2013) og blev i havnen ind i det nye år. Den var del af en invasion i Vesteuropa i vinteren 2013-2014, som bl.a. omfattede seks fund i Norge (Olsen 2015) og ét fund i Sverige (SOF Rk 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Arktis & Sibirien)

Hvidvinget måge *Larus glaucooides*

Med karakterer svarende til **baffinmåge** ssp. *kumlienii* (0, 5/5, 0):

2012: 8/1 Blåvands Huk, (RB), 5K+, *Henrik Brandt, *Per Poulsen (Foto). – 8/1-3/3, Hanstholm Havn (NJ), 4K, *Rune Sø Neergaard, Kent Olsen m.fl. (Foto). – 13/1-26/2, Hirtshals Havn (NJ), 3K, Rune Sø Neergaard, Kent Olsen, Anders Østerby m.fl. (Foto). – 9/1-5/3, Hanstholm Havn (NJ), 4K, Troells Melgaard, Klaus Malling Olsen, Henrik Haaning Nielsen m.fl. (Foto). – 21/1-26/2, Hirtshals Havn (NJ), 4K, Kent Olsen, Rune Sø Neergaard m.fl. (Foto).

Første forekomster i Danmark af denne underart. I vinteren 2011-2012 nåede en invasion af nominatformen af hvidvinget måge (*Larus glaucooides glaucooides*) Nordvesteuropa i et hidtil uset omfang. Færderne var det sted, hvor ankomsten først blev bemærket med en pludselig øget forekomst ud over det normale fra sidst

Baffinmåge, Hirtshals Havn, 21. januar 2012. Foto: Rune Sø Neergaard

i december, og fra midten af januar ramte den også Storbritannien og Skandinavien. Fra de fleste af de berørte lande, er der også blevet rapporteret fugle med karakterer svarende til ssp. *kumlienii*. Således otte fund i Norge (Heggøy & Olsen 2015, Olsen 2015), ét fund i Sverige (SOF Rk 2014, 2015) og ét fund i Tyskland (Gottschling 2013). I forbindelse med behandlingen af forekomsten har udvalget gennemgået DOFbasen og en lang række hjemmesider for at etablere et så komplet billede som muligt af de godkendte funds forekomstperioder. Gennemgangen havde også til formål at fremskaffe så mange billeder som muligt af de enkelte individer med henblik på nøje at kunne vurdere de afgørende dragtkarakterer. Ud fra et ønske om at sikre et sammenligneligt billede af forekomsten i Skandinavien har SU i forbindelse med behandlingen af de danske fund fulgt de samme kriterier for bestemmelsen, som har været benyttet i vores nabolande. (Arktisk Canada; overvintrer Nordamerika)

Hvidvinget måge *Larus glaucooides*

Med karakterer svarende til **inuitmåge** ssp. *thayeri* (0, 2/2, 0):

2012: 4/2, Hvide Sande Havn (RK), 2K, *Kent Olsen (Foto).

Anden forekomst i Danmark af denne underart. Den første sås 15-16/1 2002 i Hirtshals Havn (NJ) og 19/2 2002 i Hanstholm Havn (NJ) (SU-rapport 2002). Det nye fund faldt tidsmæssigt sammen med den største invasion nogensinde i Nordvesteuropa af både hvidvinget måge (*Larus glaucooides glaucooides*) og baffinmåge (*Larus glaucooides kumlienii*). Invasionen af hvide måger fulgte i kølvandet på en række transatlantiske storme, der havde deres oprindelse i det nordvestligste af Atlanten. Det nye fund blev indledningsvist vurderet til at omhandle en hybrid mellem sølvmåge (*Larus*

Hvidskægget terne, Holløse Bredning, 16. maj 2014. Foto: Franck Ishøi

argentatus) og gråmåge (*Larus hyperboreus*), men ud fra en række meget detaljerede billeder blev den en måned senere efterbestemt til inuitmåge. Billederne har forud for godkendelsen af fundet været analyseret af en række europæere og amerikanere med indgående viden om måger, og fundet har sat fokus på størrelses- og dragtvariationen hos arten. I England er den første forekomst for landet blevet godkendt fra 6/11 2010 i Essex (BOURC 2015). Eftersom BOURC betragter inuitmåge som en underart af hvidvinget måge, ændrer den hermed status fra art til underart på den danske liste. SU har hidtil fulgt *International Ornithologists' Union* mht. inuitmåges taksonomi, eftersom BOURC endnu ikke havde behandlet underarten. (Nordvestlige Canada; overvintrer Nordamerika)

Hvidskægget terne *Chlidonias hybrida* (0, 39/63, 2/4)

2014: 16/5, Holløse Bredning (S), 3 ad., *Michael Trasborg, *Franck Ishøi, *Aase Mielow m.fl. (Foto). – 22/5, Fornæs, Grenå (ÅH), 3K+ trk., *Anders Rasmussen (Foto).

To tidsmæssigt typiske fund, idet 24 ud af de i alt 41 danske fund er fra maj måned. Fuglene i Holløse Bredning sås sammen med 70 hvidvingede terner under forårets store invasion af denne art; de to af fuglene blev dog opdaget inden de første hvidvingede tern dukkede op på lokaliteten. I det øvrige Skandinavien var der i 2014 ét svensk fund af to fugle ved Krankesjön i Skåne 17/5, hvilket udgør landets 23. fund af arten (Wirdheim & Eriksson 2015), mens der i Finland sås en fugl i oktober, hvilket var landets 14. fund (Väisänen *et al.* 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Polarlomvie *Uria lomvia* (5/5, 7/7, 1/1)

2014: 19/12, Grenen, Skagen (NJ), 1K, *Knud Pedersen, Rolf Christensen (Foto).

Fundet udgør kun det andet danske fund i dette årtusinde, idet det eneste andet er fra Gilleleje (S) i januar 2012 (SU-rapport 2012). Med årets fund er månedsfordelingen: januar (4), februar (1), marts (2), november (2) og december (3). Den regionale fordeling er: NJ (4), RK (1), F (1) og S (6). Dertil kommer et udateret fund fra en ukendt lokalitet i 1911 (Christensen & Rasmussen 2015). Fra øen Jomfruland i Telemark i

det sydøstlige Norge foreligger der et veldokumenteret fund fra 29/10 (Artsobservasjoner 2015). Dette fund var samtidig det eneste norske fund syd for Trondheim i 2014. Arten figurerer ikke på den norske SU-liste. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2012. (Arktis)

Sneugle *Bubo scandiacus* (ca. 226/246, 70/73, 2/2)

2014: 1-7/1, Hanstholmreservatet (NJ), 2K hun, Henrik Haaning Nielsen m.fl. (Foto). –

9/2, Rubjerg Knude (NJ), 2K hun, *Peter Lange m.fl. (Foto). – 27/3, Skørping (NJ), 2K han, *Camilla Køpke Rasmussen (Foto). – 28-29/3, Højen og Nordstrand, Skagen (NJ), 2K han, *Kristian Bluhme, Thomas W. Johansen, Troels Eske Ortviad m.fl. (Foto). – 28/3, Hanstholm Slamdepot (NJ), 2K hun, Henning Søndergaard (Foto). – 14/4, Nordstrand, Skagen (NJ), 2K hun, Lars Højmark Mortensen m.fl. (Foto).

Fuglen, der blev opdaget i december 2013 ved Hanstholm (SU-rapport 2013), sås en uges tid ind i 2014, og tæller derfor ikke med i opsummeringen. Ud fra dragt karakterer kan det afgøres, at det var samme fugl, der sås ved Rubjerg Knude i februar og derefter dukkede op igen i Hanstholm i slutningen af marts. Endvidere kan det ud fra dragt karakterer afgøres, at denne fugl er forskellig fra en fugl, der blev registreret i Skagen midt i april (også en 2K hun). Fuglen, der sås i Skagen i slutningen af marts, kan derimod ud fra dragt karakterer fastslås som værende identisk med den fugl, der dagen før fotografæres siddende på et tag i Skørping. (Nordskandinavien, Rusland & Canada)

Sneugle, Nordstrand, Skagen, 29. marts 2014. Foto: Knud Pedersen

Høgeugle, Gøgsig Mark, Tversted, 24. maj 2014. Foto: Knud Pedersen

Høgeugle *Surnia ulula* (21/21, 52/52 excl. invasionen i 1983/84, 0)

2014: 1/1-5/3, Store Hareskov, Værløse (S), 2K, Rasmus Strack m.fl. (Foto). – 18/3, Karup Flyvestation (NJ), Michael Andersen. – 24/5-1/6, Gøgsig Mark, Tversted (NJ), 2K, *Conny Jensen m.fl. (Foto). – 10/6, Byfogedskoven, Skagen (NJ), 2K, *Morten Ellis Petersen m.fl. (Foto). – 17/6, Skagen Klitplantage (NJ), 2K trafikdræbt, *Tina Ellis Petersen (Foto).

Alle årets tre fund drejer sig om fugle, der blev fundet i 2013. Fuglen fra Store Hareskov (S) blev opdaget primo november 2013, mens fuglen ved Karup Flyvestation (NJ) blev opdaget primo december 2013 (SU-rapport 2013). De nordjyske fund i maj/juni formodes at dreje sig om samme individ. Da fuglen blev fundet trafikdræbt 17/6, kunne det konstateres, at det var samme individ, som blev ringmærket på Grenen i Skagen 13/10 2013 (SU-rapport 2013). I Tyskland blev der gjort to nye fund af høgeugle i 2014. Disse udgjorde landets 18. og 19. fund siden 1977 (Christopher König pr. mail). Dertil sås to andre høgeugler i Tyskland i 2014 – begge disse blev dog opdaget allerede i december 2013. (Skandinavien, Rusland)

Gråsejler *Apus pallidus* (1/1, 6/6, 1/1)

2014: 9/11, Mandø (RB), 1K, *Tim Hesselballe Hansen, Sigrid Kistrup Ilsoe (Foto).

Et tidsmæssigt typisk fund, idet fem af de otte danske fund er gjort i perioden 25/10-10/11. Fundet falder sammen med en mindre invasion af arten i Nordeuropa medio oktober til medio november 2014.

Således blev der i denne periode gjort to fund i hhv. Norge, Sverige, Holland og Storbritannien (Haas *et al.* 2015, Hudson *et al.* 2015, Olsen 2015, Wirdheim & Eriksson 2015). Derudover var der et fund i den tyske delstat Hessen 23/11, hvilket udgjorde det eneste tyske fund i 2014 (Christopher König pr. mail). (Sydeuropa; overvintrer Afrika)

Orientsejler *Apus pacificus* (0, 2/2, 2/2)

2014: 27/5, Reservatet, Skagen (NJ), rst., derefter trk., *Mads Kjær Pedersen, *John Larsen (Foto). – 29/5, Mandø (RB), trk., *Tim Hesselballe Hansen, Mads Jensen Bunch (Foto).

Tredje og fjerde danske fund, som begge falder i en periode med flere andre fund af arten i Nordeuropa. Således sås en fugl på den tyske vadehavso Mellum i Niedersachsen 28/5. Fundet er det første for Tyskland (Christopher König pr. mail). Denne fugl kunne i øvrigt meget vel tænkes at være identisk med fuglen fra Mandø (RB), som ligger ca. 175 km nord for Mellum. I Sverige sås en fugl ved Kvismaren, Närke 10-11/5 og 30/5. På samme lokalitet sås en fugl også medio maj 2013, hvorfor fuglen fra 2014 regnes som genganger fra året før. Der foreligger i alt fire svenske fund til og med 2014 (Wirdheim & Eriksson 2015). (Central- & Østasien; overvintrer Sydøstasien, Australien)

Alpesejler *Tachymarptis melba* (3/3, 31/32, 1/1)

2014: 3-4+5+7+8-9+11/11, Hammeren og Sandvig (B), *Hans Okkels Birk m.fl. (Foto). – 4+8/11, Stammershølle og Båsted (B), Hans Fæster m.fl.

Orientsejler, Skagen, 27. maj 2014. Foto: John Larsen

Alpesejler, Hammeren, Bornholm, 4. november 2014.
Foto: Sune Riis Sørensen

Forekomsterne på Bornholm omhandler samme fugl og regnes som ét fund. Der er tale om det seneste danske fund nogensinde og det første fra november. Det hidtil seneste fund er 24/10 2002 Skagen (NJ) (SU-rapport 2002). Fundet er desuden ganske overraskende det første for Bornholm. Den regionale fordeling er: NJ (11), RK (1), RB (4), VE (1), S (8), LF (5), M (4) og B (1). I Rogaland i Sydvestnorge blev landets 16. fund gjort 8/11 (Olsen 2015), hvilket var eneste øvrige skandinaviske fund i 2014. I det nordlige Tyskland var der to fund i sidste halvdel af oktober, hhv. 15/10 på Helgoland og 31/10 offshore i Østersøen ud for Mecklenburg-Vorpommern (Jochen Dierschke pr. mail). Arten er ikke på den nationale SU-liste i Tyskland. (Alperne, Sydeuropa & Lilleasien; overvintrer tropisk Afrika)

Ellekrage *Coracias garrulus* (Uddød 1868 – herefter ca. 155/188, 33/33 excl. fund fra 1970-1983, 1/1)

2014: 3/6, Klelund Dyrehave (RB), *Sven Bødker.

Årets enlige fund udgør det blot tredje danske fund i dette årtusinde. Fundet er i øvrigt tidsmæssigt ganske typisk, idet den månedlige fordeling af de 34 fund, der er gjort siden 1/1 1950 er: maj (8), juni (14), juli (4), august (4), september (2) og oktober (1). Det eneste øvrige skandinaviske fund i 2014 var en fugl, der sås 11/7 i Hordaland i Norge. Dette var landets 47. fund (Olsen 2015). Der var ingen rapporter om fund fra hverken Sverige eller Finland i 2014; arten figurerer ikke på de to landes respektive SU-lister. (Artsportalen 2015, Tiira 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til tidligere SU-rapporter. (Syd- & Østeuropa; overvintrer Afrika syd for Sahara)

Mellemflagspætte *Dendrocopos medius* (ynglefugl, uddød 1959 med enkelte fund til og med 1963 herefter 4/4, 1/1)

2014: 1-4/1, Lunden, Gram (SJ), Tim Andersen m.fl. (Foto). – 6/3-25/9, Trelde Skov, Fredericia (VE), han, *Tim Hesselballe Hansen, Sigrid Kistrup Ilsøe, Rasmus Strack m.fl. (Foto).

Fuglen i Lunden ved Gram, der blev fundet i december 2013 (SU-rapport 2013), sås således en lille uge ind

Mellemflagspætte, Trelde Skov, Fredericia, 19. april 2014.
Foto: Tim Hesselballe Hansen

i 2014. Fundet fra Fredericia er det fjerde fund siden 2012. Dette nylige opsving i antallet af fund i den sydvestlige del af landet skal ses i relation til en kraftig ekspansion i udbredelsen i det nordlige Tyskland i de senere år. I Sverige blev der fundet to fugle på Gotland ultimo december, hvilket var de første svenske fund siden 1994, hvor en fugl sås i Skåne (Wirdheim & Eriksson 2015). Arten uddøde som svensk ynglefugl i 1982/83 (Holmbring & Petterson 1983). (Syd- & Mellemeuropa)

Tajgapiber, Ho, Blåvand, 26. september 2014. Foto: Tonny Papillon

Korttået lærke *Calandrella brachydactyla* (0, 46/47, 1/1)

2014: 22/9, Blåvands Huk (RB), *Henrik Knudsen,
*Lene Ørskov, Henrik Böhmer m.fl. (Bånd).

Artens forekomst har de senere år været for nedadgående. Således er årets fund det første siden 2012, og i perioden 2010-2014 foreligger der kun fire fund. Dette

kan sammenlignes med 17 fund i perioden 2000-2009. I 2011 yngede arten dog for første gang i Danmark (SU-rapport 2011). (Sydeuropa, Nordafrika, Lilleasien & Centralasien; overvintrer Afrika & sydlige Asien)

Tajgapiber *Anthus hodgsoni* (0, 7/7, 4/5)

2014: 25/9, Nyeng, Blåvand (RB), *Sakari Kauppinen,
*Martin Thomsen m.fl. (Foto). – 26/9, Ho, Blåvand (RB), 2
ex., *Henrik Böhmer, *Ib Jensen, *Sakari Kauppinen m.fl.
(Foto). – 5/10, Hønen, Sønderho, Fanø (RB), trk., *Kim
Fischer (Foto). – 13-14/10, Grønningen, Blåvand (RB),
*Torbjørn Eriksen, Anton Herrig Liebermann m.fl. (Foto).

Efter ét fund pr. år i 2012 og 2013 kom der i 2014 for alvor hul på bylden med fire fund af fem fugle. Dermed er 2014 det første år nogensinde med mere end ét fund. Bortset fra fundet på Fanø, blev alle fugle observeret i området ved Blåvand, hvor der 26/9 endda blev set to individer sammen. Sydvestjylland dominerer fundstatistikken med nu otte fund; heraf er fem fund fra området ved Blåvand, to fund fra Mandø og ét fra Fanø. De øvrige tre fund er alle fra Bornholm; således to fra Christiansø og ét fra Rønne Havn. Månedsfordelingen er: april (1), september (4), oktober (5) og november (1). I landene omkring os har arten været truffet i noget højere antal end herhjemme og med stadig stigende hyppighed. Arten blev derfor taget af den britiske SU-liste i 2013, den norske SU-liste

Citronvipstjert, Skagen, 9. maj 2014. Foto: Jørgen Kabel

Blåstjert, Tornby Klitplantage, 29. marts 2014. Foto: Knud Pedersen

i 2014, og fra og med 2015 skal arten heller ikke læn- gere vurderes af det hollandske SU (BBRC 2015, Haas *et al.* 2015, Olsen 2015). I 2014 havde Norge ca. 21 fugle fordelt på 20 fund, Sverige to fund, Finland syv fund, mens der i Holland var ca. 15 fund (Artsobservationer 2015, Haas *et al.* 2015, Väisänen *et al.* 2015, Wirdheim & Eriksson 2015). (Sibirien mod vest til Ural; overvintrer Indien & Sydøstasien)

Citronvipstjert *Motacilla citreola* (0, 48/49, 7/7)

2014: 28/4, Korshage, Rørvig (S), han trk., *Erik Vikkelsø Rasmussen, Henning Vikkelsø Rasmus- sen. – 30/4, Grenen, Skagen (NJ), han trk.fors., *Rolf Christensen, Jon Friis, Mogens Henriksen. – 9/5, Strandklit sommerhusområde, Skagen (NJ), 2K hun, *Håvard Hveding, Torben Sebros m.fl. (Foto). – 10/5, Gjerrild Nordstrand, Djursland (ÅH), hun, *Rasmus Due Nielsen, Stephan Skaarup Båsen Lund (Foto). – 13/5, Feldballe, Djursland (ÅH), han trk., *Kent Olsen. – 16/5, Gedser Odde (LF), hun, *Louis A. Hansen (Foto). – 17/5, Hulsig Hede, Skagen (NJ), han trk., *Tina Ellis Petersen, *Lars Bonne Rasmussen, *Lars Højmark Mortensen. – 17/5, Nordby, Skagen (NJ), han, *Tor- bjørn Eriksen, Peter Hahn m.fl. (Foto).

De to observationer 17/5 fra Skagen regnes for samme individ. Årets syv fund tangerer rekordåret 2012. Alle observationerne er fra foråret, hvor de fleste danske fund stammer fra. Af de i alt 55 fund er de 37 således fra foråret (april-juni), mens der er 18 fra efteråret (august-november). Der har kun været to godkendte efterårsobservationer (begge 1K-fugle) inden for de seneste fem år. De to fund fra Djursland udgør de første fund fra ÅH, ligesom fundet fra Gedser er det første fund fra LF. I fundstatistikken dominerer Nordjylland med i alt 23 fund, hvoraf de 20 er fra Skagen. I 1977 registreredes arten for første gang ynglende i Sverige, da en fugl dannede par med gul vipstjert (*Motacilla flava*). Siden da har der været flere

hybridpar, men først i 2013 blev Sveriges første sikre ynglefund, hvor begge forældrefugle var citronvip- stjertter, registreret, da et par fik mindst tre unger i Sörmland. På samme lokalitet blev der i 2014 igen set et par citronvipstjertter, hvilket blev suppleret af endnu ét i Uppland. Ingen af parrene fik dog tilsyneladende unger på vingerne (Magnus Corell pr. mail). (Rusland mod vest til Baltikum & Polen; overvintrer Indien & fåtalligt Arabien)

Blåstjert *Tarsiger cyanurus* (0, 14/14, 1/1)

2014: 28-29/3, Tornby Klitplantage, Hirtshals (NJ), 2K han, *Kurt Prentow m.fl. (Foto).

Hermed det blot fjerde forårsfund og det tidligste nogensinde. Fuglen blev fundet i forbindelse med en ynglefugleinventering til AtlasIII-projektet. Eftersom arten først påbegynder trækket til yngleområderne i april med ankomst til den vestlige del af udbredelses- området medio maj (Cramp 1988), har dette individ med stor sandsynlighed overvintret i eller tæt på Europa, langt fra artens egentlige overvintrings- område. I samme periode blev der endvidere observeret et hunfarvet individ i det sydvestlige Finland 29/3 (tidligste forårsobservation i landet), efterfulgt af en sjælden leucistisk fugl på Ålandsøerne 7-8/4 (Tarsiger 2015). Også i Storbritannien var der i 2014 et tidligt forårsfund, idet der 30/3 (og 5/4) blev observeret et in- divid på Fair Isle, Shetland. I perioden 3/2-9/3 befandt der sig desuden en overvintrende fugl i Gloucesters- hire i det sydvestlige England (Hudson *et al.* 2015). I ynglesæsonen 2013 blev der registreret 288 territorier i Finland, hvilket blot var ca. halvt så mange som i 2012, der dog også var et rekordår. I 2014 fortsatte tilbagegangen, da der kun blev talt i alt 140 territorier (Tarsiger 2015). (Finland, Rusland, nordøstlige Kina & Japan; overvintrer Korea, sydlige Kina, nordlige Indokina, Thailand & Myanmar)

Buskrørsanger, Skagen, 5. juni 2014. Foto: Erik Christophersen

Gråstrubet drossel *Turdus obscurus* (0, 0, 1/1)

2014: 18/10, Gedser Odde (LF), 1K ringm., *Anders Odd Wulff Nielsen, *Johan Funder Castenschield, Heidi Vibe Frederiksen, Hans Lind, Gert Juul Jeppesen, Jens Peter Andersen, Louis André Hansen m.fl. (Foto).

Første danske fund. Fundet er nærmere beskrevet i en artikel andetsteds i *Fugleåret 2014*. (Centrale & østlige Sibirien, Mongoliet & Japan; overvintrer Sydøstasien, sydlige Kina & Taiwan)

Sortstrubet drossel *Turdus atrogularis* (2/2, 9/9, 1/1)

2014: Ultimo januar, Bording (RK), 2K+ han, *Hilda Nordberg Jørgensen (Foto).

Fundet udgøres af en fugl, der blev fotograferet på en foderplads i en villahave. Fuglen blev først artsbestemt efterfølgende. Den præcise fundperiode er ukendt, da det kun er oplyst, at den blev set en eftermiddag og en formiddag i de sidste dage af januar. Til sammenligning blev der i Norge observeret tre fugle i 2014, i hhv. januar, oktober og december, hvilket udgjorde 36-38. fund (Olsen 2015). Fra Finland foreligger der fra 2014 et enkelt fund fra 25/8, hvilket udgør landets tidligste efterårsfund. Dette bringer det samlede antal fund i Finland op på 50 (Väisänen *et al.* 2015). I Sverige er der 47 godkendte fund, men ingen godkendte observationer i 2014 (SOF Rk 2015). (Sibirien; overvintrer Arabiske Halvø til Indien)

Buskrørsanger *Acrocephalus dumetorum* (0, 48/49, 15/15)

2014: 19/5, Christiansø (B), ringm., *Jens Mikkel Lausten, *Vicky Knudsen (Foto). – 22/5, Hanstholm Fyr

(NJ), ringm., *Arne Urvang, John Kyed, Jens Jørgen Andersen (Foto). – 26/5, Frisenfelt, Gedser (LF), han syng., *Sebastian Klein, Hans Lind m.fl. (Foto og Bånd). – 27/5, Grenen, Skagen (NJ), han syng., *Jens Kirkeby, *Mikkel Høegh Post m.fl. (Bånd). – 1/6, Gjeddesdal, Greve (S), han syng., *Tim Andersen m.fl. – 1/6, Christiansø (B), ringm., *Rune Bisp Christensen, Anton Herrig Liebermann m.fl. (Foto). – 4/6, Christiansø (B), ringm., Rune Bisp Christensen m.fl. (Foto). – 5/6, Christiansø (B), ringm., *Rune Bisp Christensen m.fl. (Foto). – 5/6, Fyrvej, Skagen (NJ), han syng., *Rolf Christensen, Morten Christensen m.fl. (Foto og Bånd). – 6/6, Halleklipper, Nexø (B), han syng., *Morten Brendstrup-Hansen, Sune Riis Sørensen m.fl. (Foto og Bånd). – 7/6-11/7, Nyord Kirkegård (M), han syng., *Klaus Malling Olsen, *Kim Duus, *Lars Paaby m.fl. (Foto og Bånd). – 7/6, Blåvands Huk (RB), ringm., *Henrik Knudsen, Ib Jensen (Foto). – 9/6, Fyrvej, Skagen (NJ), han syng., *Jens Skovgaard Pedersen, Frits Rost m.fl. (Foto). – 10/6, Roborghus (RB), han syng., *Ole Zoltan Göller, Henrik Böhmer m.fl. (Bånd). – 10-15/6, Aså (NJ), han syng., *Rune Sø Neergaard, *Mogens Neergaard m.fl. (Foto og Bånd).

Rekordår med hele 15 fund. Det hidtil bedste år var 2008 med fem fund (SU-rapport 2008). Årets to første fund fra hhv. 19/5 og 22/5 er de hidtil tidligste forekomster herhjemme, idet 26/5 var den hidtil tidligste ankomstdato. Første danske ynglefund blev gjort i 2012 ved Hvidovre (S) (SU-rapport 2012), men i 2014 var der dog ingen indikationer på yngel. Tyskland havde et rekordår med 30 fund (27 fund 1976-2013), og på Helgoland var der 10 fund i 2014 (blot fem tidligere fund) (Jochen

Hvidskægget sanger ssp. *albistriata*, Skagen, 9. maj 2014. Foto: Lars Grøn

Dierschke pr. mail). I Norge, hvor arten blev taget af SU-listen fra og med 2012, var 2014 også et "godt" år (Tor A. Olsen pr. mail). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Finland, Baltikum, Hviderusland & Rusland; overvintrer Indien & Burma)

Hvidskægget sanger *Sylvia cantillans* (0, 61/61, 1/1)

Med karakterer svarende til østlig hvidskægget sanger ssp. *albistriata*:

2014: 1-13/5, Batterivej, Skagen (NJ), 2K han, *Thomas W. Johansen, Thorkild A. Jensen (Foto og Bånd).

Hermed syvende fund af hvidskægget sanger i Skagen (NJ) efter fund i 1988, 1990, 1991, 1999, 2005 og 2007 – alle fundene har drejet sig om hanner. De lokaliteter med flest fund af arten i Danmark er dog stadig Christiansø (B) med 17 og Blåvand (RB) med 18 fund. Af de i alt 62 fund, er de 44 gjort i maj. Årets fund er dog usædvanligt, idet de fleste fund har været endagsforekomster. En forklaring på fuglens lange ophold i Skagen er formentlig, at den manglede halen, da den blev fundet. I løbet af dens ophold begyndte halen at vokse ud. SU er i gang med en revision af forekomsten af hvidskægget sanger i Danmark. (Sydeuropa; overvintrer nordlige del af tropisk Afrika)

Nordsanger *Phylloscopus borealis* (0, 5/5, 1/1)

2014: 9-10/9, Lyngvig Fyr (RK), 1K, *Ole Amstrup m.fl. (Foto).

Et typisk fund, hvad angår lokalitet og tidspunkt. Af de seks danske fund er fem fra den jyske vestkyst på strækningen mellem Blåvand (RB) og Lyngvig Fyr,

Nordsanger, Lyngvig Fyr, 10. september 2014. Foto: Henrik Brandt

og derudover er der et enkelt fra Gedser (LF). Alle fundene er fra efteråret, hvor det tidligste fund udgøres af en ringmærket fugl i Blåvand 11/8 2008 og det seneste fund fra 28/9 1998 er ligeledes fra Blåvand (SU-rapport 1998, 2008). I Storbritannien er arten en sjælden, men regelmæssig gæst om efteråret med hele 319 fund frem til 2011 (Hudson 2012). (Nordskandinavien & Sibirien; overvintrer Filippinerne, Sydøstasien & Indonesien)

Pileværling, Maglemosen, Vedbæk, 13. september 2014.
Foto: Helge Sørensen

Brun løvsanger *Phylloscopus fuscatus* (0, 49/49, 2/2)

2014: 13-14/10, Landsende, Rømø (SJ), *Ole Zoltan Gøller, Michael Mosebo Jensen m.fl. (Bånd). – 29/10, Blåvands Huk (RB), ringm., *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen (Foto).

To tidsmæssigt typiske fund, idet 43 af de hidtidige danske fund er fra netop oktober. Norge, Sverige og Finland havde hhv. tre, tre og fem fund i 2014 (Olsen 2015, Väisänen *et al.* 2015, Wirdheim & Eriksson 2015). Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2013. (Østsibirien; overvintrer Indien til Øst- & Sydøstasien)

Rosenbrystet tornskade *Lanius minor* (3/3, 45/45, 0)

1961: 2-4/6, Tipperne (RK), *Heine Clausen via Hans Meltøfte og Ole Amstrup.

Fundet er godkendt ud fra notater i dagbogen fra Tippeternes Feltstation. Fundet udgør dermed landets blot femte fund efter fund i 1828, 1908, 1932 og 1955 (Christensen & Rasmussen 2015).

Juni er med 19 fund den bedste måned for arten i Danmark. Bemærk at opsummeringen er korrigeret i forhold til SU-rapport 2011. (Sydøsteuropa, Tyrkiet & Centralasien; overvintrer sydlige Afrika)

Rødhovedet tornskade *Lanius senator* (2/2, 39/39, 1/1)

2014: 1-4/7, Østerø Sø, Nyborg (F), 3K+ han, *Peder Rasmussen, Stig Linander m.fl. (Foto).

Hermed femte julifund af arten i Danmark. De fleste fund er gjort i maj (20). Årets fund er det blot andet på Fyn, idet det første er 14/5 1992 Fyns Hoved (SU-rapport 1992). (Sydeuropa; overvintrer tropisk Afrika)

Krognæb *Pinicola enucleator* (-, 28/43 (ekskl. invasionen i Skagen i november 1998 og fund i Nordjylland nord for Limfjorden i 2012), 0)

2012: 12/11, Blåvands Huk (RK), 2 ex. trk., *Henrik Knudsen, *Bent Jakobsen, Henrik Brandt m.fl.

Dværgværling, Sydhavnstippen, 29. november 2014. Foto: Johnny Madsen

Muligvis drejede det sig om fire individer i Blåvand, men da der højst sås to fugle samtidigt, er der kun godkendt to ex. Den største invasion af arten i Danmark i nyere tid fandt netop sted i 2012, hvor op mod 150 fugle sås i Nordjylland i perioden 30/10-31/12 (SU-rapport 2012). Den største kendte invasion fandt sted i vinteren 1890-1891 og involverede formentligt mere end 500 fugle (Christensen & Rasmussen 2015). (Skandinavien, Finland & Rusland)

Pileværling *Emberiza rustica* (0, 48/48, 2/2)

2014: 3/5, Tipperne (RK), han, *Timme Nyegaard, Ole Amstrup, Ole Thorup. – 13-14/9, Maglemosen, Vedbæk (S), *Morten Kofoed-Hansen m.fl. (Foto).

Hermed andet år i træk med to fund. Begge årets fund er tidsmæssigt typiske, idet september er den bedste måned for arten (23 fund) og maj den næstbedste (14 fund). Fuglen i Vedbæk var første flerdagesfugl siden den – også – meget velbesøgte han, der rastede ved Hellebæk (S) i marts 1998 (SU-rapport 1998). I Skåne var der ét fund i 2014 (indtrækkende ved Falsterbo 15/5), mens der ligeledes var ét fund i både Blekinge og på Öland – begge i september (Artsportalen 2015). (Nordlige Skandinavien, Finland & Rusland; overvintrer Kina & Sydøstasien)

Dværgværling *Emberiza pusilla* (0, 82/82, 6/6)

2014: 27-31/1, Mønsted, Viborg (NJ), han, *Christian Bøggild Sørensen m.fl. (Foto). – 29/4, Blåvands Huk, han syng., *Henrik Knudsen, Bent Jakobsen, Henrik Böhmer m.fl. (Foto). – 19/9, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm., *Rolf Christensen, Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 20/9, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm., *Rolf Christensen, *Knud Pedersen m.fl. (Foto). – 4/10, Mandø (RB), *Rune Sø Neergaard (Foto). – 22/11-23/12, Sydhavnstippen, København (S), *Jan Speiermann m.fl. (Foto).

Et godt år for arten – det bedste år var 1988 med otte fund, mens der ligeledes var seks fund i 1991 (SU-rapport 1988, 1991). Fundet fra januar er usædvanligt, idet

Amerikansk tårnfalk, Nivå Golf, 6. august 2014. Foto: Axel Mortensen

der tidligere blot er ét fund fra denne måned. Dette er samtidig Danmarks første fund fra 4/1 1969, Amager Fælled (S) (SU-rapport 2007). (Nordfinland & Nordrusland; overvintrer Kina & Sydøstasien)

Hætteværpling *Emberiza melanocephala* (0, 23/23, 2/2)

2014: 23-24/5, Tarpbage Enge, Billum (RB), han, *John Frikke m.fl. (Foto). – 29/5-2/6, Christiansø (B), han, *Anton Herrig Liebermann, *Kristoffer Høyer, *Mads Astrup Paulsen m.fl. (Foto).

Første år med mere end ét fund siden 1994, hvor der ligeledes var to fund af hanner – 2/6 Blåvand (RB) og 29/6 Nyborg (F) (SU-rapport 1994). De danske fund var de eneste i Skandinavien i 2014. Dog sås en ubestemt hætteværpling / brunhovedet værpling (*Emberiza bruniceps*) hun 2-3/6 på øen Kylmäpihlajan i det sydvestlige Finland (Väisänen et al. 2015). (Sydøsteuropa & Lilleasien; overvintrer Pakistan & vestlige Indien)

Kategori E: Sandsynlige eller sikre undslupne fangenskabsfugle

Category E: Likely or certain escapes

Dværsgnegås *Chen rossii*

2013: 27/3-14/11, Vitsø og Stokkeby Nor, Ærø (F), 2K+, *Niels Munch Kofoed, *Evan Søndergaard, *Andreas Bruun Kristensen m.fl. (Foto).

Fuglen var ikke ringmærket, men dens lange ophold på Ærø indikerer kraftigt, at fuglen er undsluppet fra fangenskabsfugl. (Nordamerika)

Kaneland *Anas cyanoptera*

2014: 12-13/5, Gerå Strand (NJ), ad. han., *Hans Christophersen m.fl. (Foto).

Der blev ikke set ringe eller andre tegn på, at fuglen stammer fra fangenskab, men fund af arten i Europa betragtes dog generelt som undslupne fangenskabsfugle. Fundet udgør det tredje godkendte danske fund, idet de tidligere fund er 26/5 1991 Slunden, Fanø (RB) og 2/7 2002 Bygholm Vejle (NJ). Begge disse fund er også godkendt i kategori E (SU-rapport 1992, 2002). (Amerika)

Hjelmkallesluger *Lophodytes cucullatus*

2014: 3/1-24/5 + 15/11-31/12, Uldum Kær (VE), ad. hun, *Kurt Willumsen, *Alex Sand Frich, John Jensen m.fl. (Foto).

Fuglen, som er udstyret med en farvering, sås også på lokaliteten i 2012 og 2013 (SU-rapport 2013). (Nordamerika)

Steppeørn *Aquila nipalensis*

1990: 22/5, Nordstrand, Skagen (NJ), imm. trk.fors., *Lars Borremark, Rasmus Strack, Briand Strack m.fl. (Foto).

Fuglen bar læderstroppe om benene, hvilket viste, at det var en undsluppen falkonérfugl. (Centralasien; overvintrer tropisk Afrika, Indien & Arabiske Halvø)

Amerikansk tårnfalk *Falco sparverius*

2014: 5/8-30/12, Nivå Golf (S), ad. han, *Erik Groth-Andersen, Kim Christensen m.fl. (Foto). – 17/10, Sejerø (S), hun, *Ellen Merete Juul (Foto).

Fuglen i Nivå bar en metalring om venstre ben med talindskrift, der så vidt vides ikke er aflæst. Fuglen på Sejerø bar en grøn ring om det ene ben. De var

begge tillidsfulde og er med stor sikkerhed undslupne fangenskabsfugle. (Nord- & Sydamerika)

Sporevibe *Vanellus spinosus*

2014: 13-14/5, Flyndersø, Korshage, Rørvig (S), ad., *Kristian Bruus-Jensen, Erik Vikkelsø Rasmussen m.fl. (Foto).

Første danske fund. Fuglen bar ingen ringe og udviste ingen tegn på at stamme fra fangenskab. Bestandene, som yngler i Tyrkiet og Grækenland, er trækfugle med vinterkvarter i Afrika (BirdLife International 2012), hvorfor de potentielt ville kunne optræde spontant i Nordeuropa fx ved forlænget forårstræk. SU vurderer det dog for overvejende sandsynligt, at fuglen stammer fra fangenskab. Dette er primært begrundet med, at der er flere eksempler på, at sporeviber er undsluppet fra fangenskab i Vesteuropa bl.a. i England og Holland (Gantlett 1997). Endvidere mangler der viden om, hvorvidt arten faktisk har potentiale til at strejfe helt til Nordeuropa, idet der ikke hidtil er set individer, som for alvor har kandideret til spontane forekomster i Nordeuropa. Arten holdes sandsynligvis ikke i fangenskab herhjemme, men findes fåtalligt i fuglehold i flere vesteuropæiske lande, og den opdrættes jævnlige i Tyskland om end i begrænset antal. Der er fx opdrættet mindst ni fugle i det nordlige Tyskland i 2013 (VDW opdrætsstatistik 2013). En sporevibe i en lignende dragt, som heller ikke bar ringe, blev desuden set på to lokaliteter i det østlige Frankrig 27/7-5/8 2014. Det har dog ikke været muligt at afgøre, hvorvidt de er identiske på basis fjerdragten ud fra fotos. Det franske fund er blevet placeret i kategori D (Pierre-André Crochet pr. mail). (Mellemøsten, Arabien, Tyrkiet & Grækenland; overvintrer Mellemøsten, Arabien & Afrika)

Husfinke *Carpodacus mexicanus*

2014: 18-19/10, Juvelvej, Horsens (VE), han, *Jørgen Jensen (Foto).

Fuglen sås ved et foderbræt i en have. Den bar en blå plastikring om benet, hvilket viser, at der var tale om en undsluppen fangenskabsfugl. (Nord- & Mellemamerika)

Hybrider

Records involving hybrids

Hvidøjet and x taffeland

Aythya nyroca x Aythya ferina

2003: 16/2-7/3, Damhussøen, København (S), ad. han, Tim Andersen m.fl. (Foto).

2004: 11-17/1 + 1-23/11, Damhussøen, København (S), ad. han, Rasmus Strack m.fl. (Foto).

2008: 4/10, Nakkebølle Inddæmning (F), ad. han, *Tim Hesselballe Hansen (Foto).

2010: 29/8, Hejrede Sø (LF), 2 ad. han, *Rasmus Strack, *Morten Kofoed Hansen (Foto). – 14/10, Røgbølle Sø (LF), ad. han, *Rasmus Strack (Foto).

2011: 28/8-18/9, Røgbølle Sø (LF), ad. han, *Rasmus Strack, *Morten Kofoed-Hansen (Video).

2013: 28/9, Røgbølle Sø (LF), ad. han, *Michael Køie Poulsen (Foto).

2014: 9/9, Hejrede Sø, Maribosøerne (LF), ad. hun, *Sebastian Klein, Mads Jensen Bunch (Foto).

Fundet fra Nakkebølle Inddæmning er det første fund fra Fyn. Hunnen fra 2014 regnes som genganger, da en lignende fugl sås i Hejrede Sø 6/9 2012 (SU-rapport 2012).

Sporevibe, Korshage, Rørvig, 14. maj 2014. Foto: Lars Andersen

Hvidkindet værling x gulspurv, Helsingø, 24. maj 2014.
Foto: Jannik Andersen

Hvidkindet værling x gulspurv *Emberiza leucocephalos x Emberiza citrinella*

2014: 24/5, Helsingø (S), han, *Jannik Andersen (Foto).
Første danske fund af denne hybridkombination.
Fuglen lignede en han Gulspurv, men havde bl.a. leverfarvet strube, hvilket peger på hvidkindet værling (Panov *et al.* 2003).

Grønland – Kategori A *Greenland – Category A*

Stillehavslom *Gavia pacifica* (1/1, 0, 1/1)

2014: 19/7, Itilleq, ca. 15 km syd for Narsarsuaq, Sydgrønland, ad., *Knud Falk (Foto).

Andet fund i Grønland. Det første omhandler en adult hun 8/8 1910, Ikerasak, Uummannaq i Vestgrønland (Boertmann 1994). Sortstrubet lom (*Gavia arctica*) er i øvrigt ikke truffet i Grønland. (Nordamerika & Nordøstasien; overvintrer Stillehavskysterne langs Nordamerika & Nordøstasien)

Grågås *Anser anser* (0, 5/13, 1/1)

2014: 26/7, Qeertaartivit, Sydøstgrønland, 2K+ i fældning, *Aqqalu Rosing-Asvid, David Boertmann (Foto).

Fundet er kun det sjette i Grønland. Heraf er de fire fra Nordøstgrønland og det femte fra Sydøstgrønland ligesom dette. Der er dog omtalt flere udokumenterede fund i diverse ekspeditionsberetninger fra Nordøstgrønland. Grågæs, som forekommer på Grønland, stammer med stor sandsynlighed fra den islandske bestand. (Vestlige Eurasien)

Amerikansk svaleklire *Tringa solitaria* (2/2, 0, 1/1)

2011: 26-29/7, Kitsissut Avalliit (Ydre Kitsissut), Sydvestgrønland (60,7642N; 48,4550V), 2K+, *Knud Falk, Nicholas Huffeldt, Jannie Linnebjerg (Foto).

Første fund siden 1878 og 1931 (Boertmann 1994). (Nordlige Nordamerika; overvintrer Mellem- & Sydamerika)

Silkehale *Bombycilla garrulus* (1/1, 4/5, 1/2)

2014: 27/6-11/7, Narsarsuaq, Sydgrønland, 2 2K+, *Knud Falk, Søren Møller (Foto).

Fjerde fund i Grønland inden for de seneste ti år. (Nordeuropa & Rusland)

Årsrapporten

Species considered for regional reports

Sandterne *Gelochelidon nilotica*

2014: 8/5, Nordstrand og Grenen, Skagen (NJ), ad. trk., *Per Bo Hansen, Jørgen Hulbæk Christiansen m.fl. – 13/5, Gerå (NJ), 2 ad., *Hans Christophersen. – 6/5-5/7, Filsø (RB), op til 4 ad. (heraf et ynglepar med 2 1K), Ole Lund Jensen m.fl. (Foto). – 10/6, Gedser Odde (LF), ad. trk., *Simon Davies.

Arten skal fortsat godkendes uden for vadehavsregionen. Andet år i træk med ynglefund ved Filsø. På lokaliteten sås på de fleste datoer blot to adulte fugle, men 10/5 og 18/5 sås fire adulte fugle og 28/5, 6/6, 24/6 og 29/6 registreredes tre adulte fugle.

Endnu ikke færdigbehandlede sager

Records still under consideration

- Lille canadagås *Branta hutchinsii*, 1990: 3/1, Ålebæk Strand (M). – 1996: 31/3-10/4, Østerild Fjord, Vejlerne (NJ). – 2004: maj, Borreby Mose (S). – 2005: 21-22/3 og 25/4-12/5, Margrethe Kog (SJ). – 2006: 11/3, Ribe Holme (RB). – 2012: 19/4, Ballum Sluse (SJ). – 27-28/4, Mandø (RB). – 13/5, Nyord (M).
- Ederfugl *Somateria mollissima* ssp. *borealis*, 2012: 1-3/4, Hanstholm Havn (NJ), 3K+ han. – 2-29/11, Hanstholm Havn (NJ), 3K+ han.
- Bøffelend *Bucephala albeola*, 2013: 20/8-31/10, Dueodde (B).
- Vandrefalk *Falco peregrinus* ssp. *calidus* 2012: 20/4, Selchausdal, Tissø (S), 2K.
- Gærdesanger *Sylvia curruca* ssp. *blythii*, 2012: 20/10, Totten, Anholt (ÅH), 1K ringm.
- Gærdesanger *Sylvia curruca* ssp. *minula/halimodendri*, 2010: 29/10-1/11, Ørkenen, Anholt (ÅH).
- Gærdesanger *Sylvia curruca* ssp. *halimodendri*, 2013-2014: 6/11 2013-1/1 2014, Grenen, Skagen (NJ), 1K ringm.
- Iberisk gransanger *Phylloscopus ibericus*, 1988: 9-22/5, Moesgaard, Aarhus (ÅH), han syng. – 2007: 11-27/5, Viborg (NJ), han syng. – 2013: 10/5, Spodsbjerg, Hundested (S), han syng.
- Brun løvsanger *Phylloscopus fuscatus*, 2014: 14/10, Tejn Havn (B).
- Dværgværling *Emberiza pusilla*, 2014: 13/10, Landsende, Rømø (SJ).

Forkastede sager

Records not accepted

- Tophejre *Ardeola ralloides*, 2014: 26/5, Gedser Odde (LF), trk. (Foto). Fundet er godkendt som ubestemt Tophejre / Kohejre *Bubulcus ibis*.
- Blåvinget and *Anas discors*, 2014: 17/4, Gedser Odde (LF), hun trk.
- Amerikansk sortand *Melanitta americana*, 2014: 9/9, Korshage, Rørvig (S), ad. han trk.
- Amerikansk fløjsand *Melanitta deglandi* ssp. *stejnegeri*, 2014: 15/10, Hvidbjerg Strand (RB), 1K.
- Beringshavørn *Haliaeetus pelagicus*, 2014: 8/3, Lille Vildmose (NJ), imm. (Foto).

- Stor skrigeørn *Aquila clanga*, 2014: 16/9, Blåvands Huk (RB), trk. (Foto).
- Steppeørn *Aquila nipalensis*, 2013: 22+24+27/9, Geddesby og Gedser Odde (LF), imm.
- Kejserørn *Aquila heliaca*, 2014: 1/6, Ulyshale Nordstrand (M), juv. trk.
- Sibirisk højle *Pluvialis fulva*, 2014: 17/8, Gedser Odde (LF), odr. trk. – 16/10, Langodde, Filso (RB).
- Hvidvinget måge *Larus glaucooides* ssp. *kumlienii*, 2012: 11/1-19/2, Hanstholm Havn (NJ), 4K. – 13/1, Blåvands Huk (RB), 4K. – 13-15/1, Blåvands Huk (RB), 3K. – 14/1, Blåvands Huk (RB), 3K. – 15-16/1, Blåvands Huk (RB), 4K. – 15/1-4/2, Hvide Sande Havn (RK), 3K. – 15/1-4/2, Hvide Sande Havn (RK), 4K. – 23/1-3/3, Thyborøn Havn (RK), 3K. – 28/1, Thorsminde Havn og Sydstrand (RK), 4K. – 3/2, Aabenraa Havn (SJ), 4K.
- Høgeugle *Surnia ulula*, 2013-2014: 19/10 2013-19/1 2014, Langesøse, Nørrevang, Rørvig (S), syng. og rst.
- Citronvipstjert x gul vipstjert *Motacilla citreola* x *Motacilla flava*, 2003: 16/5, Grønningen, Blåvand (RB), han syng.
- Krogneb *Pipicola enucleator*, 2012: 31/12, Kagsmøsen (S).
- Gulbrystet værling *Emberiza aureola*, 2014: 19/9, Snogebæk (B), han syng.

Referencer

- Artsportalen 2015: <https://www.artsportalen.se/>
- Artsobservasjoner 2015: www.artsobservasjoner.no/
- BBRC 2015: British Birds Rarities Committee: www.bbrc.org.uk/main-information/species-taxa
- BirdLife International 2012. *Vanelus spinosus*. The IUCN Red List of Threatened Species. Version 2015.2: www.iucnredlist.org
- Birdmap.5dvision 2015: <http://birdmap.5dvision.ee/EN/2014/Spring/one/>
- BOU 2015: British Ornithologists' Union: www.bou.org.uk/british-list
- Boertmann, D. 1994: An annotated checklist to the birds of Greenland. – Meddr Greenland, Bioscience 38: 64 pp.
- Christopher König pr. mail. Deutschen Avifaunistischen Kommission.
- Christensen, J.S. & P.A.F. Rasmussen 2015: Revideret status for sjældne fugle i Danmark før 1965. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109: 41-112.
- Cramp, S. (Ed.) 1988: The Birds of the Western Palearctic – vol.5. Oxford University Press.
- DAK 2015: Seltene Vogelarten in Deutschland 2014. Deutsche Avifaunistische Kommission. Orn. Jh. Bad.-Württ in prep.
- Finsk Rk 2015: Birdlife Finland. Finnish National Rarities Committee: www.birdlife.fi/havainnot/rk/rk-kokodata.shtml
- Gantlett, S.J.M. 1997: The Spur-winged Plover in Kent – a new British bird? – Birding World: 217-219.
- Gill, F. & D. Donsker (Eds) 2015: IOC World Bird List (v 5.3): www.worldbirdnames.org/
- Gotthard, K., R. Mulder, M. Haas & E.B. Ebels 2014: Black-browed Albatross in Denmark and Germany in May-July 2014. – Dutch Birding 36: 232.
- Gottschling, M. 2013: Erster Nachweis einer Kumlienmöwe *Larus [glaucooides] kumlienii* für Deutschland – First record of Kumlien's Gull *Larus [glaucooides] kumlienii* for Germany. – Seltene Vögel in Deutschland 2011/12: 64-69.
- Haas, M., R. Slaterus & CDNA 2015: Rare birds in the Netherlands in 2014. – Dutch Birding in prep.
- Heggøy, O. & T.A. Olsen 2015: Sjældne fugler i Norge i 2011 og 2012. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF). – Fugleåret in press.
- Holmbring, J.A. & B. Petterson 1983: Mellanspetten *Dendrocopos medius* utdöd i Sverige. – Vår Fågelvärld 42: 454-459.
- Hudson, N. 2012: Report on rare birds in Great Britain in 2011. – British Birds 105: 556-625.
- Hudson, N. & the Rarities Committee 2015: Report on rare birds in Great Britain in 2014. – British Birds 108: 97-103.
- Jochen Dierschke pr. mail. Deutsche Avifaunistische Kommission.
- Magnus Corell pr. mail. Sveriges Ornitologiska Förening (SOF). Raritetskommittén (RK).
- Marcel Haas pr. mail. Commissie Dwaalgasten Nederlandse Avifauna.
- Nigel Hudson pr. mail. British Birds Rarities Committee.
- Norgeslisten 2014. Norgeslisten pr 31/12 2014: <http://www.birdlife.no/organisasjonen/nskf/norgeslisten.php>
- Olsen, T.A. 2014: Sjældne fugler i Norge i 2009 og 2010. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF). – Fugleåret 1: 4-87.
- Olsen, T.A. 2015: Sjældne fugler i Norge i 2013 og 2014. Rapport fra Norsk sjeldenhetskomite for fugl (NSKF). – Fugleåret in prep.
- Ornitho 2015: www.ornitho.de/index.php?m_id=1. Dachverband Deutscher Avifaunisten.
- Ortvaad, T.E., J.H. Christensen, T.H. Hansen, A.B. Kristensen, K. Olsen, K. Pedersen, P.A.F. Rasmussen & M. Schwalbe 2015: Revision af den danske fugleliste pr. 2013. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109: 24-35.
- Panov, E.N., A.S. Roubtsov & D.G. Monzikov 2003: Hybridization between Yellowhammer and Pine Bunting in Russia. – Dutch Birding 25: 17-31.
- Pierre-André Crochet pr. mail. French Avifaunistic Committee.
- Ringmærkningscentralen 2015: Nyt fra ringmærkningsverden. Skotsk topskarv besøger Thyborøn: Ringmærkningscentralen, Statens Naturhistoriske Museum. www.fuglering.blogs.ku.dk/
- Rogers, M.J. and the Rarities Committee 1996: Report on rare birds in Great Britain in 1995. – British Birds 89: 481-531.
- Sanz-Aguilar, A., G. Tavecchia, I. Afán, F. Ramírez, A. Doxa, A. Bertolero, C. Gutiérrez-Expósito, M.G. Forero & D. Oro 2014. Living on the Edge: Demography of the Slender-Billed Gull in the Western Mediterranean. – PLoS ONE 9(3): e92674
- SOF Rk 2014: Sveriges Ornitologiska Förening (SOF). Raritetskommittén (Rk) 2014. Kumlieni är fortfarande en svårknäckt nöt. – Vår Fågelvärld 2014 (3): 42-43.

- SOF Rk 2015: Sveriges Ornitologiska Förening (SOF), Raritetkommittén (RK). Raritetkatalogen 2015: www.sofnet.org/rk/raritetkatalogen
- Tarsiger 2015: www.tarsiger.com
- Tiira 2015: <http://www.tiira.fi/>
- Tor A. Olsen pr. mail. Norsk Ornitologisk Forening. Norsk Sjeldenhetskomite for Fugl.
- VDW opdrætsstatistik 2013: <http://www.waldvoegelerband.de/>
- Väisänen, R., H. Huhtinen, P. Lampila, A. Lehtikoinen, P. Lehtikoinen, J. Normaja & W. Velmala 2015: Rariteettikomitean hyväksymät vuoden 2014 harvinaisuushavainnot. – Linnut-vuosikirja 2014: 78–93.
- Wirdheim, A. & A. Eriksson 2015: Fågelrapport 2014. – Fågelåret 2014 (*in prep.*), Vår Fågelvärld (suppl. 55).
- SU-rapport 1982-1984: Boertmann, D., K.M. Olsen & B.B. Pedersen 1986: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i årene 1982, 1983 og 1984. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 80: 35-57.
- SU-rapport 1988: Olsen, K.M. 1989: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1988. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 83: 131-149.
- SU-rapport 1991: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1993: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1991. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 87: 231-241.
- SU-rapport 1992: Frich, A.S. & L. Nordbjærg 1994: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1992. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 88: 99-110.
- SU-rapport 1994: Rasmussen, P.A.F. 1996: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1994. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 90: 141-152.
- SU-rapport 1995 & 1996: Rasmussen, P.A.F. 1997: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1995 og 1996. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 91: 133-150.
- SU-rapport 1998: Rasmussen, P.A.F. 1999: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1998. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 93: 127-140.
- SU-rapport 1999: Thorup, K. & H.H. Nielsen 2000: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 1999. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 94: 157-170.
- SU-rapport 2002: Klein, S., K. Pedersen & K. Thorup 2003: Sjældne fugle i Danmark og Grønland 2002. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 97: 289-302.
- SU-rapport 2004: Amstrup, O., A.S. Frich, T.H. Hansen, K. Pedersen, & K. Thorup 2005: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2004. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 99: 169-181.
- SU-rapport 2006: Kristensen, A.B., O. Amstrup & T.E. Ortvad 2007: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2006. – Fugleåret 2006: 99-113.
- SU-rapport 2007: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2008: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2007. – Fugleåret 2007: 117-135.
- SU-rapport 2008: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2009: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2008. – Fugleåret 2008: 123-143.
- SU-rapport 2009: Kristensen, A.B., A.S. Frich, T.E. Ortvad & M. Schwalbe 2010: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2009. – Fugleåret 2009: 131-151.
- SU-rapport 2010: Neergaard, R.S., A.S. Frich, A.B. Kristensen, K. Pedersen, T.E. Ortvad, M. Schwalbe & R. Strack 2011: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2010. – Fugleåret 2010: 125-144.
- SU-rapport 2011: Neergaard, R.S., A.S. Frich, A.B. Kristensen, K. Pedersen, T.E. Ortvad, M. Schwalbe & R. Strack 2012: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2011. – Fugleåret 2012: 97-122.
- SU-rapport 2012: Neergaard, R.S. 2013: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2012. – Fugleåret 2012: 103-130.
- SU-rapport 2013: Ortvad, T.E., S.S. Christiansen, S. Klein, A.B. Kristensen, K. Pedersen & R. Strack 2014: Sjældne fugle i Danmark og Grønland i 2013. – Fugleåret 2013: 114-139.

Rettelser og tilføjelser til tidligere godkendte fund

Corrections and additions to previously accepted records

- Datoudvidelse til SU-rapport 1999: Hvidøjet and *Aythya nyroca*, 1999: 7/8, Alsønderup Enge (S), han, Rune Sø Neergaard. Fundet er tidligere godkendt fra 24/7-5/8 1999.
- Rettelse til SU-rapport 2013. Fugleåret 2013, årgang 8. S.129. Mellemlagspætte *Dendrocygna media*, 2013: 13-31/12, Gram Slotspark (RB). Lokalitet og region skal rettes til Lunden, Gram (SJ). S. 134: Billedtekst til rødhovedet tornskade: Dato skal være 22. maj 2013 i overensstemmelse med artsafsnittet.

Kongeørn og Rørhøg, Lille Vildmose, 22. juli 2014. Foto: Finn Carlsen

Sølvhejre ynglende på Saltholm 2014 – første ynglefund i Danmark

Af Michael Fink Jørgensen & Morten Jørgensen

I forbindelse med en NOVANA tælling besøgte vi Saltholm d. 12. juni 2014. Rygterne om mulig ynglende sølvhejre på øen havde nået os i løbet af maj. Informationerne, vi havde, stammede fra Mogens Hansen (Københavns Lufthavn), der 16. april havde set 2 fugle nord for Amagerskov samt fra forskere fra DCE, der havde set 2 fugle siddende i fiskehejrekolonien, ligeledes i Amagerskov d. 20. maj (Tony Fox, Thomas Kjær Christensen, Jens Peder Hounisen & Michael Albert Schmidt, DCE).

Vi var således opsatte på at se efter i området ved Amagerskov midt på øen, da muligheden for et ynglefund ikke var helt urealistisk.

På stor afstand så vi en sølvhejre stå i en hvidtjørn i noget som kunne være en rede, i udkanten af fiskehejrekolonien på Amagerskøvs nordvesthjørne. Vi besluttede, at Morten skulle tjekke, om der var æg eller unger i reden, for at kunne dokumentere et evt. ynglefund, og det lykkedes ham at komme så højt op, at han kunne se ned i redeskålen, hvor der lå 3 æg. Til sammenligning havde alle fiskehejrerne store halvt flyvefærdige unger, som lå eller stod skræppende i rederne. Efter at have fotodokumenteret reden, forlod

3 æg i sølvhejrereden – første dokumenterede ynglefund i DK. 12. juni 2014.
Foto: Morten Jørgensen

Sølvhejren fotograferet på afstand. 12. juni 2014. Foto: Morten Jørgensen

Morten hurtigt Amagerskov.

Nogle timer senere gik Michael på Saltholms sydvestkyst og så på stor afstand en sølvhejre stå i toppen af en tjørn på Amagerskøvs sydside, igen i udkanten af fiskehejre-kolonien. Det afstedkom stor undren, da reden med æg var i skovens modsatte hjørne!

Igen besluttede vi at undersøge, om der var æg eller unger i reden, og denne gang åbenbarede der sig 4 fine små dununger, stadig med rester af æggetand på næbspidserne. Efter nogle hurtige dokumentationsfotos forlod Michael skyndsomst Amagerskov.

Den 23. juli besøgte Michael igen Saltholm og nu var der 2 næsten flyvefærdige unger i reden, med enkelte duntotter i nakken. De 2 andre unger var der ikke

Sølvhejre ved rede nr. 2 – næsten skjult. 12. juni 2014. Foto: Michael Fink Jørgensen

Unger af sølvhejre. 12. juni 2014. Foto: Michael Fink Jørgensen

umiddelbart spor af og reden med æg (fra 12.juni) var tom. I øvrigt var der meget stille i Amagerskov da fiskehejrerne havde forladt kolonien med de flyvefærdige unger.

Den 7. august stod der 2 sølvhejrer på Lusebro, på Saltholms vestkyst. Kl. 07:55 fløj den ene udover Øresund mod Kastrup, så langt den kunne følges. Den anden, med gult næb, der ikke var særlig sky og antogs for at være en af ungerne, fløj ned mod sydøen.

Saltholm blev besøgt igen i forbindelse med en international optælling af hejler d. 11. oktober. Under reden, der havde huset de 4 unger, lå to døde indtørrede halvstore unger, der blev indsamlet til Statens Naturhistoriske Museum/Zoologisk Museum.

Data fra DOFbasen viser, at der fra primo juni frem til ultimo oktober næsten dagligt sås en eller flere

Næsten flyvefærdig sølvhejreunge, stående i reden. 23. juli 2014.

Foto: Michael Fink Jørgensen

sølvhejrer fouragerende på Vestamager. Om det er fuglene fra Saltholm er naturligvis uvist, men ved flere lejligheder blev der i juni og juli set sølvhejre flyvende østpå over Pinseskov på Vestamager. Ligeledes ved Dragør Nordstrand er der set sølvhejre overflyvende i retning af Saltholm og Klydesøen. I lige linje er der 15 km mellem Amagerskoven på Saltholm og Klydesøen.

Med det stigende antal observationer af sølvhejre i Danmark var det ikke den store overraskelse, at der snart måtte komme et ynglefund, men at det skulle blive på Saltholm, havde ingen vist set komme.

Sølvhejre er en sjælden gæst på øen og der er gjort 4 fund fra det første i 2007 og indtil 2013.

Primo maj 2015 sås ved flere lejligheder op til 2 sølvhejrer på Saltholm, bl.a. en stående på jorden i forbindelse med fiskehejrekolonien i Amagerskov, men der var ikke tegn på yngelaktivitet.

Sverige havde deres første og hidtil eneste ynglefund i 2012, ligeledes i en fiskehejrekoloni ved Storsund på Gotland.

4 unger af sølvhejre. 12. juni 2014. Foto Michael Fink Jørgensen

Tyndnæbbet måge, Filsø, 27. maj 2014. Nogle få gange bevægede fuglen sig lidt. Her med strakte vinger ses – sammenlignet med hættemåge – lidt større felt af hvide svingfjer samt mindre sorte pletter på vingespidsene, især 1. håndsvingfjer. Foto: Svend Rønnest

Tyndnæbbet måge, Filsø, 27. maj 2014. Så har den tyndnæbbede vendt sig. Her ses alle relevante kendetegn rimeligt tydeligt. Sådan så vi den desværre ikke selv. Foto: Kim Duus

Første fund af tyndnæbbet måge (*Chroicocephalus genei*) i Danmark

Af Svend Rønnest

Det begyndte egentlig allerede, da vores faste bilfuld ornitologer *Tirsdagsholdet* ankom til Blåvand kun 27/5 2014. Ganske vist i lidt reduceret form, idet vi kun var Per Poulsen, Henrik Brandt og undertegnede.

Som vanligt startede dagen med en lille snak med observatør og ringmærker Henrik Knudsen om vejr og vind samt de nyeste nyheder fra ind- og udland. Og mens kaffe og morgenbrød blev konsumeret lød ordet tyndnæbbet måge. Udtalt med blød stemme og en vis respekt af Knudsen. Arten var set i nærmest alle landene omkring os, så hvorfor ikke. Det var nu ikke, fordi jeg lagde noget som helst i ordene. Spændende, men jeg mente, det var helt uden for vor rækkevidde. Blåvand kastede ikke meget af sig: En almindelig kjove og en karmindompap. De lokale observatører var heldigere, da en biæder havde valgt at flyve forbi og hilse på tidligere på morgenen, mens der var mængder af sortstrubet bynkefugl og rødrygget tornskade.

Ved 10-tiden besluttede vi at flytte vore legemer mod nord, og kl. ca. 11 var vi på plads i Storeholmtårnet ved Filsø. Target-arterne var nordisk lappedykker og sandterne, og så håbede vi lidt på en opvisning af de stedlige havørne. Da dette blev opfyldt, udspandt der sig nogenlunde følgende samtale:

"Hey, prøv lige at se den måge her, den ser spændende ud. Hvor ser du den? Lige ud for os, lidt til venstre for sandternene. Den står og sover. Ja, den ser spændende ud. Hvad specielt er der ved den. Den har ikke noget mørkt på ørefjerene. Og den eneste måge,

jeg kender, der ser sådan ud er tyndnæbbet. Det er svært at se noget på den. Den står jo bare og sover og med ryggen til. Ja, men på trods af, at den står, som den står, virker den længere og lysere i vingen. Hov, se, nu bevæger den sig. Tydeligt langt næb. Det er en tyndnæbbet!"

Jeg kunne se, at øjet var helt mørkt, og så vidt jeg husker, er det lyst på tyndnæbbet.

"Hvad siger Svensson? Lyst øje i alle dragter. Pis!"

Og sådan gik snakken i de næste to timer. Vi kom ikke nærmere, og vi besluttede at ringe efter hjælp fra Blåvand. Da vi fortalte, hvad vi stod med, sprang Bent Jacobsen og Henrik Knudsen i bilen og af sted.

Henrik fortæller:

"Efter det første opkald fra *Tirsdagsholdet* modtog jeg et foto af fuglen på min mobil. Desværre er jeg ikke med på moden hvad angår mobiler, så fotoet kunne ikke rigtig bruges, da det heller ikke var det bedste. Jeg bad om nogle lidt bedre, og mens jeg går og er ved at lukke dagens ringmærkning ned, modtog jeg nye billeder. Og heldigvis lidt bedre denne gang. Med kikkerten som lup, begynder jeg at blive mere interesseret i fuglen. Da jeg har lukket nettene og tjekket billederne igen, ringede jeg til Bent, som er kørt hjem til Oksbøl, og siger, at jeg synes, at vi skal mødes oppe ved Filsø".

I mellemtiden flyttede mågen lidt rundt, og til tider løftede den vingerne og vendte lidt af siden til. Vi var nu ikke længere i tvivl om, at vi stod med en tynd-

næbbet måge. Der var dog stadig det med de mørke øjne. I mit nye Swarowski teleskop med 70X forstørrelse var det ret tydeligt, at øjnene var mørke, og så meldte hybrid-spørgsmålet sig uvægerligt. Det, at den under næsten hele vores ophold på stedet stod og sov, tolkede vi som et resultat af, at fuglen havde trukket langt, og nu havde stort behov for at hvile sig.

Henrik havde flere gange under seancen været uden for udsigtshytten og bevæget sig rundt for at få varmen. Han var nu efterhånden blevet så afkølet, at han følte sig tvunget til at forlade stedet. Og det skete så. Kun lidt uviste om, hvad vi havde set, men med tilstrækkelig materiale til at få verificeret fundet hjemme ved biblioteket. Og så havde vi jo Bent og Henrik i baghånden.

Per blev ved med at sige, at vi skulle være blevet ved stedet, indtil de to ungersvende ankom. Jeg slog det hen. De havde fået en meget fin beskrivelse af stedet, hvor fuglen stod, så den skulle de nok finde, uanset om vi var der eller ej. Og der gik da heller ikke lang tid, før Henrik ringede og ønskede tillykke med en ny art for landet!

Henrik Knudsen fortsætter:

"Da vi ankommer, er *Tirsdagsholdet* fandeme kørt hjem. Jeg er nu ikke helt tilfreds med de gamle drenge, da jeg synes, de burde mandsopdække denne spændende fugl. Til at starte med kan vi heller ikke finde fuglen, men pludselig spotter jeg den efter ti minutter. Den må være kommet flyvende til, da vi havde tjekket samtlige hættemåger. Jeg råber straks til Bent, at det s'gu er en klokkeklar tyndnæbbet måge. Da vi atter har fået pulsen ned, ringer jeg til *Tirsdagsholdet* og siger tillykke og skælder vist nok også lidt ud over, at de var kørt".

En større håndfuld ornitologer var så heldige at se fuglen, inden den forsvandt ud, først i det store Filsø og senere i det store mørke. Hjemkommet til Kronprinsensgade tog det ikke mange sekunder at finde billede nr. 658 frem i Klaus Malling Olsen og Hans Larssons mågebog. Det var en perfekt gengivelse af den fugl, vi havde set. Noget møg, at de mørke øjne ikke var med på en illustration i *Fugle i felten*. Så havde vi kunnet melde fuglen ud ca. to timer tidligere.

Fuglens udseende

Henrik Brandts beskrivelse af fuglen fra DOFbasen:

"Hovedet er rent hvidt, og peberkornøjnene det eneste mørke i hovedet. Ryggen forekommer en anelse lysere end farven på de nærtstående hættemåger. Håndsvingfjerernes sorte ender er kortere og uden synlige hvide kanter som hos hættemågerne ved dens side. Det er vanskeligt at bedømme benlængden, da den står i vand, men tibia er klart længere og tyndere ligesom tarsen også er tyndere end hættemågernes. Farven er mørk med rødligt islæt. Det er, hvad vi gennem ca. halvanden time kan se på fuglen, idet den til stadighed sover! I korte øjeblikke afbrydes sovepositionen, når den forstyrres af indtrufne begivenheder omkring den, og vi ser hovedprofilen. Næbbet ses i disse øjeblikke som relativt langt og mørkt fæstet på et fladpandet hoved. Førstehåndsindtrykket i forhold til artsbestemmelsen var tyndnæbbet måge. Imidlertid syntes jeg størrelsen sammenlignet med hættemåge ikke passede, den syntes mindre!"

Udbredelse og fund i Nordeuropa

Som et lille appendiks er det vel på sin plads at sige, at det vel var til at forudse, at tyndnæbbet måge ville blive en ny DK-art inden for en overskuelig tid. Fra at have været en ynglefugl med bestande i Senegal og Mauretanien over Sortehavet til Indien, med Sortehavet med den største bestand, er tyndnæbbet måge nu også blevet ynglefugl med spredte bestande i Middelhavet. Det har bevirket, at antallet af tilfældige fund er øget betydeligt i de europæiske lande.

England 8 fund: senest 26/5 2014.

Sverige 2 fund: 17/5-1/6 1992 1 adult og 30/4 1994 1 adult.

Finland 1 fund: 23/5-22/6 1993 1 adult.

Polen 5 fund: senest 4/7 2014 1 adult.

Belgien 2 fund: 6-9/5 2006 2 adult og 13/4 2007.

Holland 6 fund: senest 25/5 2014 1 adult.

Kilder:

- Tasisiger.com 2015: <http://www.tasisiger.com/news/index.php?sp=wp&lang=eng>

Første fund af gråstrubet drossel (*Turdus obscurus*) i Danmark

Af Anders Odd Wulff Nielsen og Simon Sigaard Christiansen

Den 18. oktober 2014 blev en gråstrubet drossel fanget og ringmærket på Gedser Odde. Fuglen var i sit 1. kalenderår.

Fundomstændigheder

Sent på eftermiddagen d. 18. oktober 2015, pillede jeg (Anders O. W. Nielsen) sammen med Johan Henrik Funder Castenschiold en besynderlig drossel ud af et af Gedser Fuglestations spejlnet. Droslen blev omgående puttet i en pose og bragt til fuglestationens ringmærkningslaboratorium, hvor den blev ringmærket, målt og vejlet. I mellemtiden var Heidi Vibe Frederiksen stødt til. Fuglen lignede ikke noget vi før havde set, og derfor måtte litteraturen konsulteres. Et kig i Fugle i Felten sporede os ind på arten gråstrubet drossel, da en tegning af en ungfugl passede nogenlunde med den indfangede fugl. Der opstod dog lidt forvirring, da fuglen i bogen fremstod en del lysere. Især den orangebrune farve på flanker og bryst var mørkere på den levende fugl. Så for god ordens skyld foretog jeg et opkald til Jesper Brinkmann, som fik en beskrivelse af droslen. Jesper var hurtig til at foreslå om det kunne være en gråstrubet drossel. Efterfølgende blev fuglen sammenlignet med fotos fra nettet, hvorefter der ingen tvivl var om fuglens artstilhørsforhold. Nu blev den gråstrubede drossel dokumenteret med en række gode fotos. De lokale blev tilkaldt og fuglen blev efterfølgende set af yderligere fire personer, inden den blev sluppet i et lavt krat, i den sydvestlige del af haven. Her iagttog Louis A. Hansen m.fl. droslen i korte glimt, inden den efter få minutter lettede fra krattet og fløj ind i selve haven, hvor den ikke blev genfundet. Heller ikke den efterfølgende dag blev fuglen fundet, på trods af en stor eftersøgning foretaget af minimum 60 fuglekiggere.

Bestemmelse

Følgende karakterer gjorde at fuglen kunne bestemmes til arten gråstrubet drossel:

- "Vindrossel-hoved" men med grålig kind og kortere øjenbrynstribe.
- Orangebrune flanker og bryst i skarp kontrast til hvide underhaledekfjer og bug.
- Ensfarvede lysegrå undervinger.
- Hvide pletter på spidsen af de store dækfjer.
- Tilstedeværelsen af juvenile store dækfjer og tertialer, samt tilspidsede halefjer, gjorde at fuglen kunne bestemmes som værende i dens 1. kalenderår.

Gråstrubet drossel, Gedser 18. oktober 2014.
Foto Anders Odd Wulff Nielsen

Udbredelse og forekomst i Vestpalearktis

For Vestpalearktis forelægger der til og med 2014 omtrent 127 fund, inklusiv det danske. Langt de fleste fund stammer fra efteråret, i perioden medio september – december, med kulmination i oktober. Af forårsfund findes der i nyere tid (år 1900 og frem) cirka 14 fund i perioden marts – maj, hvoraf et fund er fra Sverige. Der er desuden gjort to vinterfund i henholdsvis Frankrig og Malta, samt et sommerfund fra juni i Finland.

Fra Skandinavien er der til og med 2014 godkendt i alt 14 fund. Finland (6), Norge (4), Sverige (3) og Danmark (1). De resterende vestpalearktiske fund fordeler sig således: Italien (28), Storbritannien (21), Tyskland (16), Frankrig (12), Belgien (9), Holland (8), Polen (8), Malta (5), Israel (3), Tjekkiet (1), Portugal (1) og Marokko (1). Mange italienske, tyske og franske fund er fra før 1950. Fra disse tre lande er der således 14 italienske, 7 franske og 3 tyske fund efter 1950 (Slack & Wallace 2009, Hudson 2013, Netfugl 2015, Tarsiger 2015, Birdlife Finland 2015, Yoav Pearlman pers. medd.).

Kilder

- Netfugl 2015: www.netfugl.dk
- Tarsiger 2015: www.tarsiger.com
- Birdlife Finland 2015: <http://www.birdlife.fi/havainnot/rk/rk-kokodata.shtml>
- Slack, R. & I. Wallace 2009: Rare birds where and when. – Birdwatch magazine 1.
- Hudson, N. and the BBRC 2013: Report on rare birds in Great Britain in 2012. – British Birds 106: 563-644.
- Yoav Pearlman pers. medd.

Rød glente, Gisselfeld, 19. september 2014. Foto: Bo Tureby

Projekt Fokuseret Fugleforvaltning 2014

Af Jørn D. Larsen & Nathia Brandtberg

Projekt Fokuseret Fugleforvaltning er nu afsluttet. Formålet var at beskytte og øge ynglebestanden af stor skallesluger, rød glente, hedehøg, havørn, vandrefalk, hvidbrystet præstekrave, kirkeugle, perleugle og stor hornugle.

Overordnet set må projektet betegnes som en succes. Den største succes i projektet er helt klart webkamera-projektet, hvor danskerne live har kunnet følge en havørne- og en stor hornuglerede igennem to ynglesæsoner. I anden sæson nåede antallet af brugere op på 225.000 og projektet kastede en stor mængde medieomtale af sig.

Opgaverne på de enkelte arters-delprojekter har været lige så forskelligartede som arterne selv. Herunder er listet hvilke tiltag, som er blevet forsøgt under projektet, sammen med en indikation af succes for delprojektet.

For bestandsudviklingerne for de ni arter i projektperioden ses en stigning i bestanden hos de seks arter (stor skallesluger, rød glente, havørn, vandrefalk, perleugle og stor hornugle), mens to er relativt stabile (hedehøg og hvidbrystet præstekrave) og en enkelt (kirkeugle) er i fortsat tilbagegang. Det vil dog være en overfortolkning at hævde, at projektet er eneårsagen til

Art	Delprojekt	Succes
Stor skallesluger	Kasseopsætning	+
Rød glente	Analyse af spredningsmuligheder Formidling til lodsejere (folder)	+ ++
Havørn	Webcam	++
Hedehøg	Analyse af trækforhold (satellitsendere) Analyse af yngleforhold (GPS-loggere) Beskyttelse af reder Fødeanalyse	+ + + +
Vandrefalk	Risikovurdering af kasseopsætning Kasseopsætning	+ +
Hvidbrystet præstekrave	Undersøgelse af ynglesucces	-/+
Kirkeugle	Webcam	-
Perleugle	Kasseopsætning	+
Stor hornugle	Webcam	++

de positive bestandsændringer, idet de fleste af arterne har haft en bestandsvækst i perioden op til projektet.

For en art som stor skallesluger er der dog ikke tvivl om, at opsætningen af kasser har haft betydning for antallet af ynglepar, idet flere af de opsatte kasser blev taget i brug allerede det første år.

Den årlige indsats for beskyttelse af reder af hedehøg er kritisk for at opretholde bestanden, og projektet har dermed været direkte medvirkende til, at bestanden har været stabil. I 2014 sås endda en let stigning i ynglesucces, hvilket dog nok især skyldes særligt gode fødebetingelser dette år.

Resultaterne af de delprojekter, som har drejet sig om indsamling af ny viden, vil kunne spille en afgørende rolle for forvaltere af områder, hvor de pågældende arter yngler. Således har delprojekterne om rød glente og hedehøg taget afgørende skridt i retning af bedre forståelse for de to arters levevilkår og krav til ynglehabitat i Danmark.

Projektet om hvidbrystet præstekrave var desværre kun en delvis succes, idet det oprindelige mål om en grundig ynglesuccesanalyse i forhold til forskellige forstyrrelseseffekter måtte opgives. Den beskærede version, som blev udført, danner til gengæld en solid basis for det videre arbejde med problemstillingerne, som kan blive gennemført i regi af Naturstyrelsen og Nationalpark Vadehavet i de kommende ynglesæsoner.

Videreførelsen af det målrettede arbejde i fremtiden er nødvendig for arterne hedehøg, hvidbrystet præstekrave og kirkeugle. Her er hedehøg dækket af interne DOF-projekter (Truede og Sjældne Ynglefugle, Vildtstribeprojekt), hvidbrystet præstekrave dels af Truede og Sjældne Ynglefugle, dels et nyt kystfugleprojekt under Naturstyrelsen og Nationalpark Vadehavet.

Et projekt, der forsøger at få kirkeuglebestanden på føde igen, er under udvikling på Århus Universitet.

Arterne rød glente, havørn, vandrefalk og perleugle er desuden også dækket af DOF's projekt Truede og Sjældne Ynglefugle.

Stor skallesluger og stor hornugle ser ud til efterhånden at have etableret sig grundigt i Danmark med stærke og voksende bestande. For stor skallesluger er

en lokal drift af redekasseprojektet aftalt for fremtiden med DOF's lokalafdeling i artens kerneområde, Storstrømsområdet.

Dermed anses videreførelsen af målrettet beskyttelsesarbejde for arterne i projektet dækket i det omfang, arterne har behov for det. Det bør dog nævnes, at projektarterne i Fokuseret Fugleforvaltning er udvalgt blandt andet ud fra det kriterium, at der allerede på forhånd var relativt god viden tilgængelig, således at det ville være muligt at yde en effektiv beskyttelsesindsats for dem i løbet af den korte projektløbetid på tre år.

For to af arterne, hvidbrystet præstekrave og kirkeugle, viste det sig dog, at problemerne for arterne var mere komplicerede end først antaget, hvilket har ført til begrænset eller ingen succes med de planlagte delprojekter.

Det viser, at det er både tids- og ressourcekrævende at skaffe viden om og efterfølgende forbedre beskyttelsen af arter med særligt pressede bestande, og hvor mængden af viden er sparsom.

Art	Ynglepar
Stor skallesluger	94-98
Rød glente	108
Havørn	60
Hedehøg	29
Vandrefalk	15
Hvidbrystet præstekrave	65
Kirkeugle	12-16
Perleugle	7
Stor hornugle	60-80

Kilde: Bestandsvurderinger for 2014, Projekt Fokuseret Fugleforvaltning. Hele rapporten kan findes på projektets hjemmeside www.dof.dk/naturbeskyttelse/projekter/fokuseret-fugleforvaltning

Bramgås, Saltvandssøen, 28. oktober 2014. Foto: Torben Andersen

Projekt truede og sjældne ynglefugle 2013-2017

Af Timme Nyegaard

Projekt truede og sjældne ynglefugle påbegyndtes af DOF i 1998 og har siden gennemgået tre faser i perioderne 1999-2003, 2004-2008 og 2009-2011, sidstnævnte som en del af Caretaker-projektet (det nuværende Caretaker-netværk). Alle tre perioder var finansieret af Aage V. Jensens Naturfond.

Indtil projektet blev en del af Caretaker-projektet, var det bedre kendt under betegnelsen "DATSY" (DOF's Arbejdsgruppe for Truede og Sjældne Ynglefugle). Resultaterne af overvågningen af de truede og sjældne ynglefugle 1998-2012 er publiceret i Dansk Ornitologisk Tidsskrift 108 (2014): 1-144, hvor overordnede tendenser desuden er analyseret på tværs af arterne, og de danske ynglebestandes udvikling er sat i en geografisk kontekst.

Projektets seneste fase, der forløber i perioden 2013-2017, er finansieret af en samarbejdsaftale mellem Miljøministeriet og DOF. Aftalen omfatter bl.a. finansiering af videreførelse/etablering af DOF's frivillige artskoordinatorknetværk for i alt 19 arter af truede og sjældne ynglefugle, som myndighederne er forpligtede til at overvåge, men ikke har mulighed for i det eksisterende overvågningsprogram: Nordisk lappedykker, sort stork, hvid stork, skestork, sangsvane, bramgås, rød glente, havørn, blå kærhøg, kongeørn, fiskeørn, vandrefalk, plettet rørvagtel, hjejle, sorthovedet måge, dværgmåge, sandterne, perleugle og høgesanger.

Data om disse arter skal DOF levere løbende til Miljøministeriet til brug for den årlige NOVANA-fugleovervågning (det Nationale Overvågningsprogram for VAndmiljøet og NAturen), og den fortsatte overvågning vil derfor i endnu højere grad fremover anvende DOFbasen til rapportering.

Derudover omfatter aftalen leverance af supplerende yngledata fra DOFbasen på 16 arter, som myndighe-

derne overvåger i NOVANA, samt leverance af data fra DOFbasen om cirka 10 arter til udarbejdelse af udbredelseskort. Dette er en fortsættelse af en årlig aftale med DCE (tidligere DMU), som har løbet siden 2010.

Tabellen viser antallet af de artsadministrator-bearbejdede ynglepar og lokaliteter, der blev overleveret til Naturstyrelsen i november 2014. Antal af ynglepar og lokaliteter, der med sikkerhed vidnes ikke at dække den samlede danske ynglebestand, er angivet i parentes.

Art	Antal ynglepar	Antal yngle-lokaliteter
Nordisk Lappedykker	1	1
Sort Stork	0	0
Hvid Stork	2	2
Skestork	213	6
Sangsvane	5	5
Bramgås (udenfor Saltholm)	(15)	(7)
Rød Glente	59-114	113
Havørn	(56)	(56)
Blå Kærhøg	0	0
Kongeørn	3	3
Fiskeørn	4	3
Vandrefalk	15	13
Plettet Rørvagtel	63	45
Hjejle	0	0
Sorthovedet Måge	14-16	7
Dværgmåge	1	1
Sandterne	1-3	2
Perleugle	7	5
Høgesanger	0	0

Landsvale, Værnengene, 29. maj 2014. Foto: Torben Andersen

Biæder, Jylland, 29. juli 2014. Foto: Klaus Dichmann

Atlas III – kortlægning af Danmarks yngle- og vinterfugle 2014-17

Af Irina Levinsky

Atlas III gik i luften den 1. marts 2014, og projektet vil levere opdateret dokumentation for den aktuelle udbredelse af alle ynglende fuglearter i Danmark samt beregne tætheder og bestandsestimater for de mest almindelige fuglearter i ynglesæsonen og om vinteren.

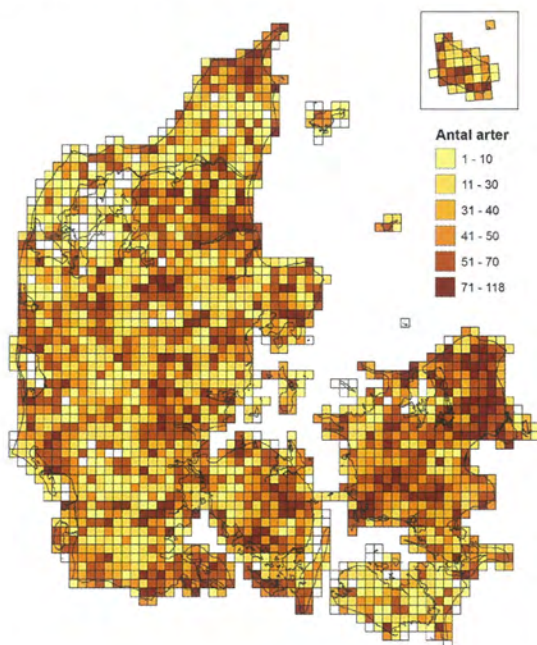
DOF har udført lignende atlasundersøgelser i 1970'erne (Atlas I, 1971-74) og 1990'erne (Atlas II, 1993-96). Kortlægningen sker i 2255 kvadrater på 5 x 5 km, og resultaterne vil blive sammenlignet med arternes udbredelse i DOF's tidligere atlaser og blandt andet vise udviklingstendenser i arternes udbredelse f.eks. som følge af klimaændringer og andre miljøpåvirkninger. Atlas III vil belyse hvilke arters udbredelse, der er i tilbagegang og dermed danne baggrund for vigtige naturpolitiske beslutninger om, hvilke arter der kræver en særlig indsats.

Atlas III bygger på tre feltundersøgelser:

1. Kortlægning af de danske ynglefugles udbredelse
2. Tætheder og bestandsestimater af de almindelige arter
3. Bestandsoptællinger af 18 udvalgte arter (se Boks 1)

Projektet organiseres lokalt af 47 lokale koordinatore, og 33 lokale validatorer har overordnet ansvar for kvalitetssikring af de indsamlede data i deres lokal-

Figur 1 – antal arter pr. kvadrat

Figur 2 – Top 10-yngefuglearter og antallet af kvadrater, som de er registreret i som sandsynligt eller sikkert ynglende

	Art	Antal kvadrater
1	Solsort	1203
2	Musvit	1115
3	Hvid Vipstjert	1029
4	Ringdue	1029
5	Landsvale	953
6	Blåmejse	943
7	Sanglærke	928
8	Stær	926
9	Bogfinke	924
10	Gransanger	920

Boks 1. Bestandsoptællinger af 18 udvalgte arter:

Karmindompap · Krikand · Sortspætte · Gulirisk · Bjergvipstjert · Lille flagspætte · Rødtoppet fuglekonge · Engsnarre · Natravn · Sortstrubet bynkefugl · Trane · Turteldue · Svaleklire · Lille præstekrave · Pungmejse · Rørdrum · Vende-hals · Isfugl

Boks 2. Ni nye ynglefuglearter:

Projektets første år har dokumenteret ni nye ynglende arter siden Fuglenes Danmark (1993-96).

Sølvhejre – Sangsvane – Nilgås – Rødhovedet and – Kongeørn – Vandrefalk – Rovterne – Biæder – Hvidvinget korsnæb

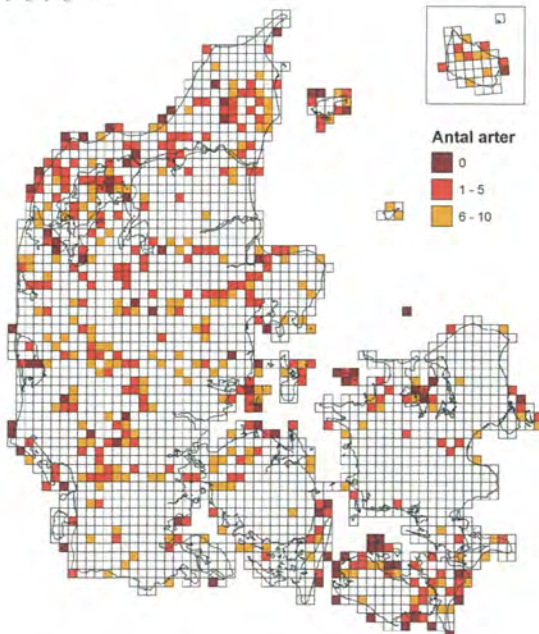
Vandrefalk, Vestamager, 2. november 2014. Foto: Finn Carlsen

afdeling. Der er tilsammen 20 artseksperter for de 18 arter og derudover yderligere 27 artsvalidatorer for 36 andre arter, i alt tilsammen 47 artsansvarlige for i alt 54 arter. Der er foreløbig oprettet specialteams inden for TimeTælleTure og natlig lytten efter ugler mv. ("natlyt").

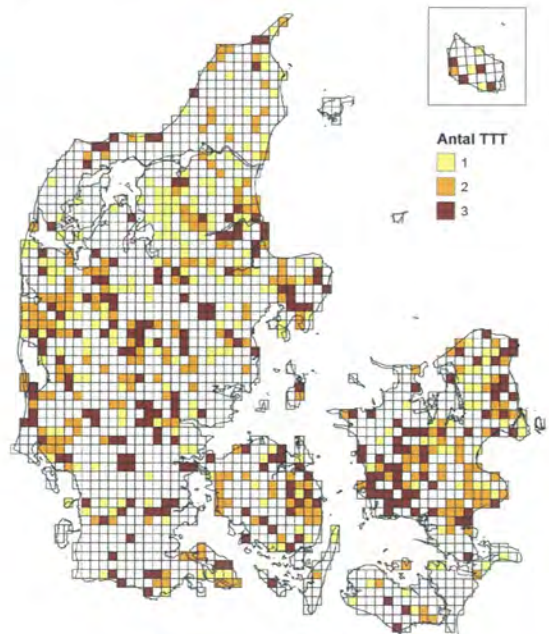
Den første sæson

I projektets første sæson har 1100 deltagere gjort i alt 150.000 observationer af 200 forskellige arter – i 2153 kvadrater (96 %, se figur 1). Af disse deltagere er 770 kvadratsansvarlige, og sammen har de ansvar for dækning af 1657 atlaskvadrater (73 %).

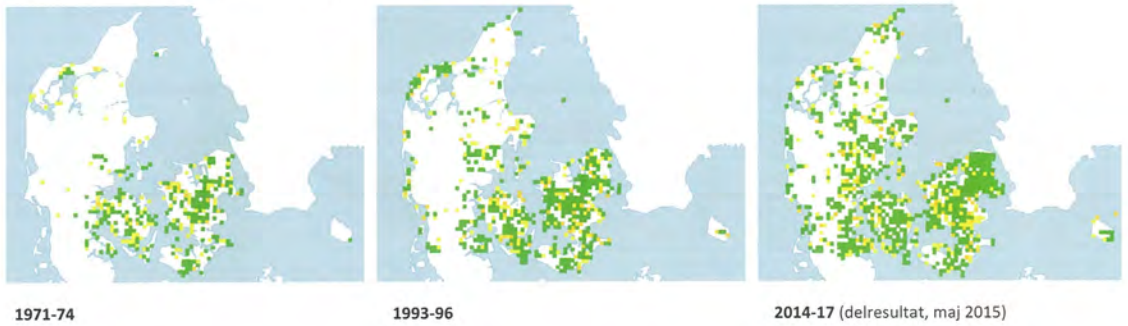
Figur 3 – Kvadrater hvor der kun er registreret få sandsynlige og sikre ynglefuglearter

Figur 4 – TTT udført

Figur 5 – Ændringer i yngleudbredelsen af grågås (Anser anser)

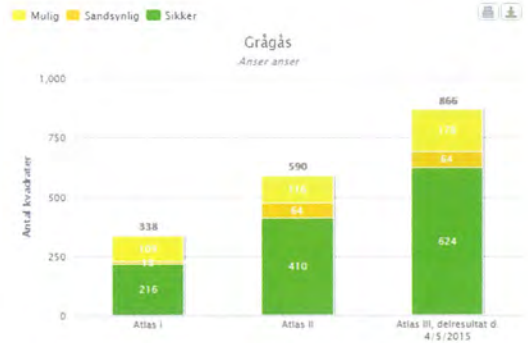
Boks 3. Femten arter, der har udvidet deres yngleudbredelse i Danmark

Projektets første år har ligeledes dokumenteret, at 15 arter har udvidet deres yngleudbredelse i Danmark væsentligt siden Fuglenes Danmark (1993-96).

Skarv – Skestork – Grågås – Bramgås – Hvinand – Rød glente – Havørn – Lærkefalk – Engsnarke – Trane – Lomvie – Perleugle – Sorthovedet måge – Blåhals – Sortstrubet bynkefugl

Projektets første år har dokumenteret ni nye ynglende arter og 15 arter, der har udvidet deres yngleudbredelse væsentligt siden Fuglenes Danmark (1993-96) (se Boks 2, Boks 3 og Figur 3).

De næste tre år skal projektet dække Danmark og levere mere viden om arter i fremgang og tilbagegang. På figur 4 kan du se hvor i Danmark, der kun er registreret få arter.

Bestandsestimater (TimeTælleTure)

Robuste bestandsestimater i Atlas III kræver en god dækning af TimeTælleTure, og målsætningen er sat til, at 80 % af de 1726 ture skal udføres i projektets løb (til og med vinteren 2017/18).

I felten under ATLAS-lejr i Vesthimmerland, 14. juni 2014. Foto: Nathia Brandtberg

I 2014 blev 1102 TimeTælleTure udført af >300 forskellige deltagere. Turene er fordelt som følgende:

Tidlige TimeTælleTure: 303 (18 %)

Sene TimeTælleTure: 299 (17 %)

Vinter TimeTælleTure: 500 (29 %)

Dataanalyse af TimeTælleTurene fra det første år bekræfter, at god dækning kan opfylde projektets målsætning om at levere tæthedskort og bestandsestimater for 30 vinterfugle og op til 50 ynglefugle. Disse arter omfatter bl.a.:

Ynglefugle: sanglærke, bogfinke, solsort, ringdue, stær, skovspurv, landsvale, musvit, gransanger, gulspurv, tornsanger, munk, gransanger, gråspurv, grønirisk, gråkrage, løvsanger, gærdesmutte, blåmejsje, rødhals, engpiber, allike, havesanger, hvid vipstjert

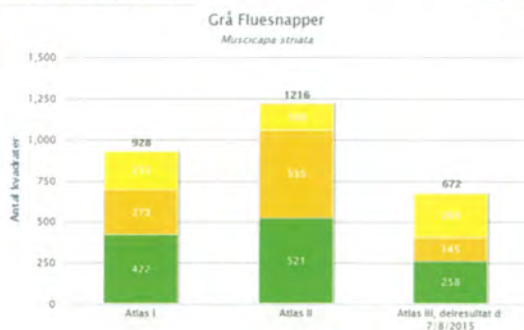
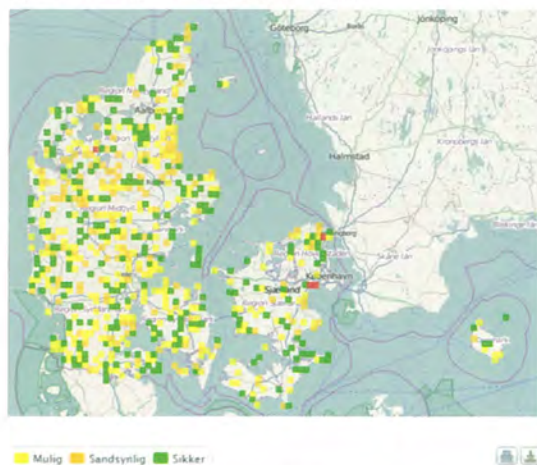
Vinterfugle: skovspurv, musvit, bogfinke, solsort, gulspurv, gråspurv, blåmejsje, allike, grønsisken, grønirisk, fuglekonge, husskade, dompap, sortmejsje, gærdesmutte, spætmejsje, sumpmejsje, rødhals

Atlaslejr i Vesthimmerland

Den første atlaslejr blev afholdt i juni 2014 i Vesthimmerland (foto s. 150), et område med langt mellem de kvadratansvarlige, og strakte sig over en uge. Lejren var det første tiltag til at sikre dækningen af områder, som ikke var tilstrækkeligt dækket i DOF's tidligere atlasser, og dækkede 30 kvadrater. Området bød blandt andet på ynglende sangsvane, sortstrubet bynkefugl, svaleklire, grønspætte og rød glente.

Følg med – og deltag – i Atlas III på www.dofbasen.dk/atlas

Figur 7 – foreløbig udbredelse af grå fluesnapper

Stor præstekrave, Strandby Havn, 31. maj 2014. Foto: Hans Henrik Larsen

Thorshane, Skallingen, 16. oktober 2014. Foto: Eva F. Henriksen

Danske Fuglestationer – 2014

Redigeret af Peter Lange

Indledning

Til *Fugleåret 2014* har vi modtaget årsberetninger fra alle aktive stationer, på nær Keldsnor og Christiansø. Den aktuelle dækning og aktivitet i 2014 vil fremgå af de enkelte afsnit.

Statsejede Fuglestationer:

Tipperne

Tipperne er i dag eneste tilbageværende statsdrevne naturvidenskabelige feltstation. Tipperne hører under Miljøministeriet og administreres af Naturstyrelsens lokale enhed Blåvands Huk. Lokalenheden står for opsyn og pleje samt publikumsinformation. Fuglelivet på Tipperne overvåges af ornitologer, der er ansat af Amphi Consult og udfører opgaverne for Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet (tidl.: DMU), der selv udfører forskning vedr. vandfugle i området.

Dansk Ornitologisk Forenings Fuglestationer:

Gedser Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995 og har siden 2001 haft til huse i en genopført bolig ved Gedser Fyr. De primære formål er at monitorere fugletrækket gennem trækobservationer og standardiseret ringmærkning forår og efterår samt formidling af naturen for skoler, grupper, lokale folk og turister. Fuglestationens daglige leder er Hans Lind. Aktivitetsniveauet er steget betydeligt de senere år.

Webadresse: <http://www.gedserfuglestation.dk>

Keldsnor Fuglestation

Fuglestationen blev etableret i 1995, og drives af DOF Fyn med Jacob Sterup som leder. Webadresse: <http://www.doffyn.dk/knf/>. Der er ikke modtaget beretning fra Keldsnor Fuglestation til *Fugleåret 2014*.

Blåvand Fuglestation

Etableret af DOF i 1963 og har haft til huse i de gamle fyrboliger siden 1968. Daglig leder er Bent Jakobsen. Webadresse: <http://blaavandfuglestation.wordpress.com/>

Skagen Fuglestation

DOF har siden 2009 drevet Fuglestations virksomhed i Skagen med en lønnet observatør og en ringmærker i foråret og en observatør i efteråret. Observatører og ringmærker har været indkvarteret under private former, da DOF endnu ikke råder over en fuglestationsbygning i Skagen.

Webadresse: <http://www.birdsontop.dk/>

Frivillige/private Fuglestationer:

Christiansø Feltstation

Christiansøs Naturvidenskabelige Feltstation (CHNF) er en privat almennyttig forening. Peter Lyngs er feltstationens daglige leder. Der udgives ingen årsrapporter, men data indtastes dagligt på foreningens webside. Her er der stort set daglige observationer fra 17/4 og til 31/7 og 1/7-13/11 2014. Der foregår ikke længere systematisk ringmærkning på øerne. Webadresse: <http://chnf.dk>. Der er ikke indsendt beretning fra Christiansø Feltstation til *Fugleåret*.

Rørvig Fuglestation

Rørvig Fuglestation er en lokal forening, hvis formål er at udforske fuglelivet på Rørvig-halvøen. Formand for foreningen er Peter Ellegård Larsen. Foreningen udgiver hvert år en rapport over årets observationer. Webadresse: <http://rfst.dk/>

Hyllekrog-Saksfjed

Der har siden 2009 foregået systematiske tællinger af de trækkende fugle i området. Dækningen er daglig i foråret, og mere uregelmæssig om efteråret. Træktællingerne foregår hovedsageligt fra Store Brunddrag.

Primus motor på stedet er Preben Berg, med hjælp fra en række frivillige.

Fuglestationens rapporter kan læses via <http://www.dof-storstroem.dk/>

Kongelundens Fuglestation

Det er meddelt til *Fugleårets* redaktion, at fuglestationen er nedlagt.

Gedser Fuglestation

Af Hans Lind

Steppenhøg, Gedser Odde, 10. oktober 2014. Foto: Gert Juul Jeppesen

Indledning

En periode med hård frost og lidt sne i sidste halvdel af januar var faktisk den vinter, vi fik på det sydlige Falster. Februar og marts var meget milde, foråret kom tidligt, og sommeren var på vores egn særdeles varm og tør. I efterårssæsonen var vejret lidt mere "normalt" for årstiden med blandede vejrtyper.

I vintermånederne var der ikke mange aktiviteter ved fuglestationen, men der afholdtes det obligatoriske ringmærkermøde i januar, hvor 2013 blev evalueret, og arrangementer for 2014 blev fastlagt. Endvidere en god omgang kratrydning og netopsætning, så den standardiserede småfugleringmærkning kunne starte 1. marts.

I årets løb har Gedser Fuglestation gennemført de faste fugleture (marts, august, oktober) samt Åbent Hus forår og efterår med rigtig mange gæster. Herudover en del guidninger for skoleklasser, den lokale højskole, foreninger og private grupper. FELTUD har haft base på Gedser Fuglestation flere gange i 2014, f. eks. med det nye tiltag "Operation Overshooter" i slutningen af

maj, hvor det gik ud på at finde de sjældne fugle, som er kommet til landet på forlænget forårstræk.

I september havde vi stort rykind, idet Danmarks Ringmærkerforening i samarbejde med Ringmærkingscentralen og fuglestationen afholdt et kursus for nye ringmærkere. Ved efterårets Åbent Hus var Nykøbing F. Multimedieklub på stedet for at filme dagens oplevelser til Lokalkanal, og dagen efter var TV-Øst med fra morgenstunden og et par timer frem til et indslag om fuglestationens arbejde samme aften.

Gedser Fuglestation og DOF-Storstrøm har i slutningen af 2014 indledt drøftelser med Guldborgsund Kommune vedrørende samarbejde om formidling, kasseprojekter og kortlægning af ynglefugle på kommunens øer, holme og strandenge.

Observationer

Bortset fra fire uger fra midt i maj og fremad har der desværre ikke været nogen fast, standardiseret dækning af fugletrækket i forårsmånederne, men alligevel er der via DOFbasens mange brugere kommet en mængde gode iagttagelser af fuglelivet ved Gedser Odde, som bestemt kan give et fingerpeg om træktendenserne.

I årets to første måneder har der været rigtig mange rastende bramgæs, således 6.000 på afhøstede roemarker i begyndelsen af januar.

Op til 150 silkehaler over byen er et ret normalt vinterfænomen på disse kanter, men skønt er det at nyde de ringlende stemmer.

Af direkte træk kan nævnes næsten 200 rødstrubede lommer i januar, men de var faktisk på vej mod vinterkvarteret alle sammen.

En enkelt sule rundede Odden 2/1 og yderligere to i løbet af foråret.

Bjerglærke, Gedser Odde, 15. juni 2014. Foto: Louis A. Hansen

Lommerne havde et godt forårstræk med 352 noterede rødstrubede lommer og 119 af de sortstrubede. To islommer og tre hvidnæbbede lommer var et fint krydderi.

Ederfugletrækket blev desværre ikke optalt systematisk i 2014, dog blev der set 13.480 23/3, og samme dag desuden en kongeederfugl.

En silkehejre trak 14/6 forbi Kroghage, hvilket kun er tredje observation fra vores område. 675 dværgmåger var noget bedre end i 2013, men kun to sortterner var nærmest katastrofalt.

Bedre var det med 52 hvidvingede terner i løber af tre dage midt i maj.

16/5 var der virkelig gang i bramgæssene: Mindst 25.420 passerede denne dag forbi sydspidsen, og samme dag fik Louis A. Hansen fotodokumenteret en hun af citronvipstjert. Måneden sluttede pænt af med fire biædere, sortspætte et par gange ude at vende, rødrygget svale samt en syngende buskrørsanger ved Frisenfelt, sidstnævnte blev fundet af Sebastian Klein.

Ikke mange rovfugle lader sig se om foråret ved Gedser, men antallet af sorte glenter, der trak forbi mellem 10/5 og 26/5, nåede dog op på 11.

Simon Davies var så heldig at spotte en sandterne, som 10/6 fløj ind over land lige forbi stationshaven: Det var en ny fugleart på Gedser Odde. En bjerglærke 15/6 var ny fænologisk rekord og formodentlig første forårsfund for Gedser – den blev fint dokumenteret med foto.

Efterårstrækket blev dækket stort set hver dag fra midt i august og året ud, – alt på frivillig basis. Det var især Preben Berg, Louis A. Hansen og Orla Jakobsen, der tog de lange serier, godt hjulpet af lokale og tilrejsende ornitologer. 16/8 blev en dag i storkenes tegn, idet 42 stk. af de hvide trak ud over Odden, nok nogle af de svenske udsætningsstorke. De havde følgeskab af to sorte storke, og fem dage senere trak der yderligere én. Som i 2013 havde vi "Store Tranedag", denne gang blev talt 2.817 15/10. Efterårstotalen – mellem 21/8 og 27/12 – kom helt op på 6.429 individer; et meget varierende tal fra år til år, for antallet af fugle er meget afhængigt af østenvind i træktiden.

Lommerne blev godt repræsenteret i notesbøgerne. Den rødstrubede kom op på 9.736 individer med meget store dage så sent som i december (708 19/12 og yderligere et par dage med over 500). Af sortstrubet lom blev der set 685, hvilket er rigtig fint. Hvidnæbbet lom og islom (tre og to i sep/okt) var lidt mere end de forrige år. Forårets suler blev suppleret med yderligere fem observationer i november og december.

Ederfuglene havde åbenbart et godt år: Således blev der noteret godt 345.000 i sidste halvår med et par rigtig store dage i oktober, 53.040 og 32.020 henholdsvis 15/10 og 16/10. Også sorttænderne opnåede fine tal: 3.965 1/9 og en total på lidt over 86.000 trækkende.

Måge/vadefugle: Alle fire kjogetherter blev repræsenteret, men især mellemkjothe skilte sig ud med kolossale træktal: Bedste dag var 23/10, hvor 157 blev set, og efterårstotalen kom op på 604. Ni storkjlover mellem 15/9 og 5/10 er ganske pænt her i det sydøstlige DK og naturligvis rekord for Gedser. 25 rider blev obs'et i det sene efterår og i alt 4.970 dværgmåger, som toppede

Gråstrubet drossel, Gedser, 18. oktober 2014.

Foto: Anders O. W. Nielsen

6/10 med 480. Høstens træk af sortterner forløb ganske pænt: 87 1/9 og total for sæsonen 436. Førstegangsfund af damklire på Gedser Odde blev gjort 10/8, og en thorshane fra ultimo oktober er kun det tredje fund gennem tiderne. En meget sen stor stormsvale i december er ikke blot sent, men også Gedseres første i nyere tid – første obs for Gedser er fra 1911!

Det blev et ganske godt efterår for de trækkende rovfugle i Gedser, enkelte arter med færre observationer end gennemsnittet og andre med rekordstore træktal. Hvepsevågerne svigtede en del med kun ca. 900 stk. noteret. Til gengæld nåede fjeldvåge helt op på 788, bedste dag var 25/10 med 105 trækkende. Også spurvehøg, rød glente og tårnfalk opnåede høje totaler, henholdsvis 6.603, 752 og 774. Antallet af dværgfalke (228), lærkefalke (92) og blå kærhøge (88) er mere normalt.

29 rødstrubede pibere i efteråret kunne ikke helt matche invasionen fra 2013, men seks markpibere var mere end forventet. Af hvidbrynet løvsanger blev der, ud over dem der røg i nettene, set to 15/10 i stationshaven og på obspunktet. I alt otte lapværlinger rastede i fuglestationens område i 2014, alle i september og oktober. I oktober og november var der til tider levende i krat og træer på Falsters sydspids af rastende og trækkende fuglekonger – rekordmange trak 16/10 (3.170), helt uhørt!

Ringmærkning

Perioden med frost og sne i jan/feb indbød til at prøve mærkning af måger i en villahave i Gedser by, og i løbet af bare seks dage kunne 32 hættemåger, 20 stormmåger, 25 sølvmåger og en enkelt ung svartbag mærkes. De første to uger af marts blev dækket af lokale kræfter, hvorpå den engelske ringmærker Simon Davies tog standardmærkningen til midt i juni. Han var dog ikke alene på stationen hele tiden: Franske Marie Chevalier, Henning Ettrup og Johan Funder Castenschiold tog hver især flere ugers ringmærkning i løbet af foråret.

Det milde vejr i marts satte ret hurtigt gang i trækket, hvilket resulterede i den bedste marts nogensinde (925 mærkninger). Vi skulle dog frem til den sidste dag, før der var en dag med over 100 fugle. Rødhalsene havde virkelig travlt omkring månedsskiftet marts/april, således ringmærkedes 152 stk. ud af 164 fugle 1/4. En sortstrubet bynkefugl var en glædelig overraskelse

23/3, og det var det sandelig også med en lille flag-spætte 10/4, kun den anden af denne art nogensinde. Løvsangerne begyndte allerede 11/4 og fik et pænt forår med 373, hvilket ikke kunne siges om broget fluesnapper med kun 15 nymærkninger på et helt forår. En lundsanger, to flodsangere og otte lille fluesnapper var dog et plaster på såret. En enkelt blåhals blev det til 17/5, den er ikke årlig som ringmærkningsart i Gedser. 14 karmindompapper var ganske pænt i disse år, hvor denne art ser ud til at blive sjældnere.

Forårssæsonen som helhed sluttede på 3.452 ringmærkede fugle, hvilket blev det næsthøjeste antal siden stationens start i 2001.

Der kom endnu mere fart over feltet i efterårssæsonen. Henrik Jørgensen begyndte den standardiserede ringmærkning 20/7, hvorefter Heidi Vibe Frederiksen og Anders Odd Nielsen var den faste kerne fra august til ind i november. Australske Joe Krawiec assisterede sammen med Abbi McDonald fra Canada i oktober og november, og det var meget påkrævet med den store mængde fugle. Ud over disse faste folk hjalp Jakob Funder Castenschild, Susanne Primdahl og flere andre mærkere med i kortere perioder, så fuglestationen summede af liv.

Juli lagde hårdt ud med årets tredje flodsanger, en korttået træløber og seks karmindompapper, men ellers skulle vi hen i august, hvor der var 11 dage med mere end 100 nymærkninger. Største dag blev 27/8 (377), hvor hele 77 brogede fluesnappere og 61 rødstjerter kunne forsynes med ring! Typisk kommer

der et par dage hvert år ultimo august med meget stort fald af løvsanger, men det udeblev, og løvsanger fik en rigtig dårlig sæson med kun 355 fugle, langt overgået af antallet af gransanger (1.117), en tydelig tendens de senere år. En af gransangerne havde karakterer, der pegede på den sibiriske ssp. tristis. I september kom der rigtig gang i rødhalsene: På denne måneds største dag 10/9 udgjorde rødhals 208 ud af en total på 374 fugle. Sjældneste ringmærkede fugle denne måned var årets anden lundsanger og et par natravne.

I oktober-november fortsatte rødhals med fine fangsttal, men sæsonen vil især blive husket pga. de kolossale mængder af fuglekonger, der rastede på hele Sydfalster. Ringmærkningstallene for disse to arter blev 2.647 og 4.103. Sammen med fuglekongerne kom der en del træløbere, og 73 af disse fandt vej til netmaskerne. I oktober måned var der 22 dage med over 100 mærkede fugle, og tre dage med mere end 500, så månedsrekorden var hjemme med 6.739 mærkninger.

Den altoverskyggende begivenhed i 2014 indtraf 18/10, hvor Anders, Heidi og Johan kunne tage en ny art for Danmark ud af det ene af vores hejset: En ung han af gråstrubet drossel, som kun syv personer nåede at nyde synet af, inden den fortsatte sit træk sammen med de mange vindrosler den dag. Det er den fjerde nye fuglear for landet, som Gedserområdet har produceret: De første var brun tornskade (1988), klippeværpling og bleg gulbug (begge 2003). Hvad bliver mon den næste?

Fuglekonge, Gedser Odde, 4. oktober 2014. Foto: Gert Juul Jeppesen

Citronvipstjert, Gedser Odde, 16. maj 2014. Foto: Louis A. Hansen

Flodsanger, Gedser Fuglestation, 9. juni 2014. Foto: Gert Juul Jeppesen

Med 17.384 ringmærkede fugle blev 2014 det næstbedste år siden den egentlige opstart i 2001, og 86 arter er en ganske god diversitet. Fire nye ringmærkningsarter blev det til: Allike, råge, grå/sortkrage-hybrid og ovennævnte nye art for Danmark, gråstrubet drossel.

Genmeldinger og fremmede ringe

I løbet af 2014 blev der i Gedser fundet 26 fugle med ringe fra udlandet. Det er altid spændende at modtage data fra de fremmede ringmærkningscentraler, og der har da også været interessante oplysninger imellem. De fleste kom fra Sverige (12), fire belgiske, Finland og Norge var repræsenteret med hver to stk., og resten var fra Slovenien, Spanien, Holland og Tyskland.

Den slovenske ring sad på en nattergal, som opholdt sig i stationshaven flere dage i juli-august. Den var mærket 11 måneder tidligere tæt på Ljubljana, men som sydlig nattergal! Heldigvis havde vi gode fotos, der viste den rette art. En broget fluesnapper han blev aflæst i september, den var mærket året før i det allernordligste Sverige, 1.576 km nord for Gedser. Den store invasion af fuglekonger gav en del kontroler fra Sverige (5) og en enkelt fra Finland. En af de svenske fløj fra Falsterbo til Gedser på ca. 24 timer, en strækning på 106 km i luftlinje, hvilket er ganske godt klaret af en fugl, der vejer 5 gram. Et par polsk-mærkede musvitter kom i notesbogen og senere desuden en rødrygget tornskade, som havde taget turen fra Norges sydspids til Danmarks sydspids på 52 dage i løbet af sit efterårstræk.

De over 17.000 ringmærkede fugle fra 2014 har til nu kastet 22 genfund af sig, fordelt på ni forskellige lande, flest i vore nærmeste nabolande, men desuden enkelte fund fra Frankrig, Belgien, Finland og England. Her skal blot omtales enkelte af dem. En stor præstekrave, som i 2013 blev mærket som unge på stranden neden for fuglestationen, blev aflæst nogle gange i efteråret 2014 i et naturreservat i det sydvestlige England, og et par stykker af vores spurvehøge er fundet i det nordøstlige Frankrig (rudedræbt) og Nordtyskland (skadet). De tusindvis af ringmærkede fuglekonger har indtil videre kun givet et enkelt genfund fra Holsten, en uge efter mærkningen. Derimod går det lidt lettere for de større fugle som drosler at blive genmeldt: Således er der fundet to Gedser-mærkede

solsorte i Holland og en i Finland, og af sangdrosler er en blevet skudt i det centrale Spanien og en anden er fundet trafikdræbt ved den franske atlantehavskyst.

Til sidst skal lyde en stor tak til alle jer, der på forskellig vis har støttet op om fuglestationens arbejde!

	Forår	Efterår
Dækning	Observationer: 16/5 - 15/6 (enkelte dage herudover) Ringmærkning: 26/2 - 18/6 (enkelte dage herudover)	Observationer: 16/8 - 31/12 (enkelte dage herudover) Ringmærkning: 19/7 - 17/11
Ringmærkning Total	3.452 (69 arter)	13.932 (77 arter)
Talrigst ringmærkede arter	Rødhals 586 Løvsanger 373 Jernspurv 313 Musvit 237 Gransanger 139	Fuglekonge 4.102 Rødhals 2.647 Gransanger 1.116 Gærdesanger 769 Tornsanger 514
Sjældneste ringmærkede arter	Lille flagspætte 1 Blåhals 1 Sortstrubet bynkefugl 1 Flodsanger 2 Høgesanger 1 Lundsanger 1	Dværgfalk 1 Perleugle 1 Natravn 2 Gråstrubet drossel 1, ny for DK! Høgesanger 4 Lundsanger 1 Hvidbrynet løvsanger 2
Observationer, usædvanlige arter/antal	Sule 3 Sort glente 11 Sortspætte 1 Biæder 4 Rødrygget svale 1 Bjerglærke 1	Rødstrubet lom 9.736 Sortstrubet lom 685 Sule 5 Ederfugl 345.000 Sortand 86.000 Sort glente 4 Trane 6.429 Hvid stork 42 Sort stork 3 Mellemkjøve 609 Dværgmåge 4.970 Lapværbling 8
Observationer, sjældne arter	Hvidnæbbet lom 3 Islom 2 og en ubestemt storlom Kongeederfugl 1 Silkehejre 1 Sandterne 1 Hvidvinget terne 52 Citronvipstjert 1 Buskrørsanger 1	Hvidnæbbet lom 3 Islom 2 Markpiber 6 Rødstrubet piber 29 Høgesanger 1 (udover de mærkede) Hvidbrynet løvsanger 2 (udover de mærkede) Hvidvinget korsnæb 15

Skagen Fuglestation

Af Knud Pedersen

Alm. kjove jager fjordterne, Grenen, 26. august 2014. Foto: Knud Pedersen

Indledning

Sidste års beslutning om at skabe et moderne naturformidlingscenter med fuglestation i den tidligere fyrmesterbolig ved Det Grå Fyr betød, at 2014 blev et travlt år for involverede dof'ere.

I april 2014 arrangerede Naturstyrelsen Vendsyssel en studietur til Ottenby Fuglestation på Øland for projektets samarbejdspartnere. Projektbeskrivelse for DOF's engagement i centeraktiviteterne blev udarbejdet og godkendt af HB og Repræsentantskabet i løbet af efteråret.

Realdania Byg står som ejer af bygningerne for den omfattende renovering. Naturstyrelsen er lejer af bygningerne og skal drive centret i samarbejde med DOF, turistforeningen og Frederikshavn Kommune.

I november blev der nedsat en arbejdsgruppe for Skagen Fuglestation (SKAF), som frem til åbningen af centret i foråret 2016 bl.a. er ansvarlig for de nuværende aktiviteter samt i samarbejde med Styregruppen for Naturcentret skal forberede indretning og drift af fuglestationen. Arbejdsgruppen består af Kim Skelmose (HB), Mark Desholm (DOF, NFA), Kurt Rasmussen (leder SKAF), Knud Pedersen (SKAF), Lars H. Mortensen (SKAF), Poul Erik Sperling (DOFNORD), Henning Ettrup (Danmarks Ringmærkerforening) og Jacob Funder (Naturstyrelsens projektleder).

Skagen Fuglefestival 9 - 11. maj

Igen i år havde den lokale gruppe omkring Skagen Fuglefestival udarbejdet et omfattende program for festivalen, som blev afviklet i dagene 9-11. maj.

Som sidste år var Det Grå Fyr base for festivalens aktiviteter. Borgmester Birgit Hansen holdt åbningstalen og glædede sig over DOF's aktiviteter i kommunen og planerne om det nye Naturcenter med fuglestation i Det Grå Fyr.

Festivalen blev besøgt af gæster fra nær og fjern – sågar helt fra Frankrig og Oman havde fugleinteresserede fundet vej til Skagen.

Programmet bød på daglige guidede ture til de vigtigste fuglelokaliteter omkring Skagen, og mange deltog i de populære ture. Erik Holm Sørensen lavede igen fugletur på Grenen for psykisk sårbare, og ved Ellekrattet var Rune Bisp Christensen som altid en populær formidler af ringmærkningens gåder.

Klaus Malling Olsen holdt pædagogiske og underholdende foredrag om feltbestemmelse af svære "tvilling-arter" inden for fugleverdenen samt om oplevelser og anekdoter fra et aktivt feltliv. Han var også sammen med Erik Kramshøj og John Pedersen daglig rovfugleguide på Flagbakken.

Ved Det Grå Fyr havde Naturbutikken opstillet salgsof, hvor man fik mulighed for at teste og købe mange modeller af håndkikkerter, teleskoper, bøger m.m.

I den tidligere fyrmesterbolig udstillede Eigil Olesen og Knud Pedersen fotos fra Skagens natur og fugleliv. Lene Kramshøj havde en mindre udstilling af malerier med morsomme vinkler på fugle.

Selvom vejrforholdene ikke var optimale under festivalen, blev der set mange gode fuglearter i løbet af de tre dage. Nævnes kan bl.a. Hvidnæbbet lom, Islom, Sølvhejre, Steppehøg, Kongeørn, Hvidskægget sanger, Hvidbrynet løvsanger og Hortulan. Den sjældneste fugl, som blev fundet under festivalen, blev en Citronvipstjert hun. Den blev fundet af norske Håvard Hveding, som modtog et gavekort fra Naturbutikken på 1000 kr.

Observationer

Der har ikke været ansat observatører og ringmærkere ved Skagen Fuglestation i 2014. De lokale feltornitologer har igen i år indberettet et meget stort og værdifuldt materiale på DOFbasen. Dette er blevet suppleret med

Mellenkjøve 4K+ lys form, Grenen, 29. august 2014.
Foto: Knud Pedersen

mange bidrag fra gæstende observatører gennem hele året. Materialet er blevet bearbejdet og sammenstillet i rapporten Nordjyllands Fugle 2014. Rapporten kan anbefales, hvis man ønsker en mere detaljeret oversigt over observationer i Skagen og det øvrige Nordjylland i 2014.

På Skagen Fuglestations hjemmeside – www.birdsontop.dk – er det muligt at følge resultaterne af de daglige observationer en stor del af året krydret med fotos, video og beretninger om spændende fugleoplevelser m.m.

Første halvår

Med en total på 57.653 topper sortand statistikken som første halvårs almindeligste art. Største dag blev 10/4 med 6.430 øst trækkende.

Forekomsten af rødstrubet lom blev på 15.031, og forårstrækkets største dage blev 25/4 (1204) og 26/4 (1174). Islom satte ny rekord med hele 38 fugle, og de 9, som trak forbi Grenen 13/5, blev også ny dagsrekord for Skagen. Hvidnæbbet lom optrådte på mere normalt niveau med 9 fugle.

Antallet af sule blev næsten halveret i forhold til sidste års rekordforekomst på 26.786, men de 14.608 fugle er stadig en meget høj forårstotal. Marts (5.370) og april (6.924) var de bedste måneder og største dag blev 16/4 (1600).

Forårstrækket af rovfugle ved Skagen i 2014 er sammenstillet i tabellen over rovfugletræk i årsrapporten fra Rapportgruppen i *Fugleåret 2014*.

Med en sum på 8.830 rovfugle blev året det ringeste set i forhold til gennemsnittet for tiårs-perioden 2004-13 (11.791). Den samlede forekomst var 29% under gennemsnittet men afspejler store variationer arterne i mellem. De normalt mest talrige arter, som musvåge og spurvehøg, havde en total, som lå henholdsvis 51% og 27% under deres gennemsnitsforekomst og er i høj grad med til at trække årstotalen nedad. Andre arter under gennemsnitsforekomst var rørhøg (280), blå kærhøg (187), hedehøg (17) og aftenfalk (14). Til gengæld var træksummen for hvepsevåge (1049), steppehøg (22), fiskeørn (393), tårnfalk (911), lærkefalk (253) og vandrefalk (150) over gennemsnittet.

Af sjældne rovfuglearter blev der observeret lille skrigeørn 3K (26/5), steppeørn 2K (26+29-31/5 og 5-7/6) og dværgørn 3K+ lys form (26/4) og 2K lys form (5/6).

I oversigtsskemaet er indsat observationer af mere usædvanlige arter og antal. Den i særklasse største

Hvidvinget terne ad, Præstesø, Råbjerg, 17. maj 2014.
Foto: Knud Pedersen

begivenhed var observationen af en adult sortbrynet albatros 25/5 og 26/5. Første dag blev den observeret som ubestemt albatros først på aftenen af en enkelt observatør, som havobsede ved Højen. Til alles overraskelse dukkede den op igen om morgenen dagen efter ved Grenen. Denne gang blev den set af mange og fotodokumenteret under optimale omstændigheder og bestemt til adult sortbrynet albatros – det tredje danske fund og en ny art for Skagen. Endnu en ny art for Skagen kunne allerede tilføjes 27/5, hvor to heldige fuglekiggere observerede og fotograferede en orientsejler trække forbi ved Jennes Sø. Denne fugl var ligeledes det tredje fund for landet.

En meget tillidsfuld og fotogen sneugle 2K han i dagene 28-29/3 trak rigtig mange fuglefotografer til Skagen. En anden og mere sky 2K hun sneugle blev set ved Nordstrand og Nedermosø 14-15/4.

En høgeugle som blev fundet ved Hirtshalsvejen, Gøgsig Mark 24/5 endte sine dage på hovedvejen i Skagen Klitplantage 17/6. Den trafikdræbte fugl var ringmærket, og ringen afslørede, at den var mærket på Grenen 13/10 2013. I mellemtiden blev den i november observeret i området ved Råbjerg Plantage kun få kilometer fra Gøgsig Mark. Fundet er det første fra juni af arten i Danmark.

En haleløs hvidskægget sanger blev fundet 1/5 ved det nordligste sommerhus på Batterivej. Fuglen blev bestemt til 2K han af formen albistriata. Den var stationær i området frem til 14/5 og blev, på trods af sit noget amputerede udseende, lidt af et tilløbsstykke. Et fænologisk usædvanligt fund var en hvidbrynet løvsanger på Grenen 9/5 – blot andet forårsfund af arten i Skagen. Invasionen af hvidvingede tern i dagene 17-18/5 var også et af forårets højdepunkter. Som en

Polarlomvie 1K, Grenen, 19. december 2014. Foto: Knud Pedersen

Rødtoppet fuglekonge han 2K, Skagen, 23. marts 2014.
Foto: Knud Pedersen

mindre del af den store invasion, som ramte det meste af landet i midten af maj, iagttoges skønsmæssigt ca. 160 fugle på Skagen Odde. Næsten alle blev set ved klitsøerne mellem Råbjerg Sø og Råbjerg Mile 17/5, men dagen efter fouragerede 6 hvidvingede terner i nogle timer over Skarvsøen ved Nordstrand.

Tre fund af syngende buskrørsanger, henholdsvis 22/5 ved Sandormesporet, 5/6 Fyrvej og 9/6 Grenen Camping, blev Skagens bidrag til et forår med rekordmange fund af arten i Danmark.

Ringdrossel (1.307) optrådte også i et bemærkelsesværdigt antal i foråret og satte dagsrekord med 848 fugle 25/4. De store invasioner af hvidvinget korsnæb og stor korsnæb i 2013 satte deres spor ind i 2014. I perioden fra februar til juni blev der observeret 157 hvidvingede korsnæb med største dag 28/5 (33). Stor korsnæb sås kun i årets første tre måneder og kulminerede i marts med 225 fugle på træk over Grenen. Største dag blev 4/3 (105).

Andet halvår

Andet halvår er primært havfuglenes halvår ved Skagen. Der måtte næsten målfoto til at afgøre hvilken art, som blev den almindeligst observerede i andet halvår af 2014. Igen blev det sortand (30.681) som vandt, men kun elleve fugle skilte den fra sule (30.670). På tredjeholdet kom alk (25.086). Største dag for sortand

blev 23/9 (4.600), sule 27/9 (4.272) og alk 29/10 (6.478).

Heller ikke i dette efterår blev vejret det ideelle havfuglevejr med periodevis kraftige vestlige vinde, som kan drive de mere pelagiske arter ind i Kattegat og forbi Grenen i større antal.

Ganske overraskende dukkede en sortbrynet albatros op ved Grenen om aftenen 17/7. Det var helt klart den samme adulte fugl, som blev set ved Højen og Grenen i maj. Tidligt næste morgen blev den igen set fra Grenen, og et par timer efter sad den på molen i Hirtshals Havn!

De største dage for malleuk blev 25/8 (1002) og 27/9 (2391). Sodfarvet skråpe i alt 33 med største dag 28/9 (8) og almindelig skråpe blot 4 fugle. En lille stormsvale 26/10 var en overraskelse, da det normalt er stor stormsvale, som ses med nogle få individer om efteråret. Ingen af de sjældnere skråper blev set dette efterår.

Sule dykkede fra rekordåret på 48.075 i 2013 til 30.670. Islom havde et godt efterår med hele 14 fugle, mens hvidnæbbet lom (6) var mere normal forekomst. Hele 8 thorshaner blev set i løbet af efteråret og afspejler de senere års hyppigere forekomst af denne art i de danske farvande.

I 2013 blev der for første gang ikke observeret en eneste mellemkjo ve i andet halvår ved Skagen. Det blev der heldigvis ændret på i 2014, hvor en god ynglesæson på tundraen medførte en større invasion af unge mellemkjo ve i oktober – november ved havfugletrækstederne i det meste af landet. Ved Grenen blev der i løbet af efteråret observeret 175 fugle med månedsfordelingen august (1), september (13), oktober 130, november (30) og december (2). Vi skal helt tilbage til 1999 (119) for at finde en efterårssum på over 100 fugle. Rekord er dog fra 1989 (398).

Storkjo ve (540) med største dag 28/9 (86) blev igen den hyppigste kjo veart. Almindelig kjo ve (388) revancherede sig i forhold til sidste år, hvor der blot var 95 fugle, mens lille kjo ve skuffede med 5 fugle i et efterår, hvor der ellers blev meldt om store tal af ungfugle i Østersøområdet, og hvor nærliggende Nordmandshage kunne præstere 32 fugle.

Alkefuglene blev som vanligt domineret af alk (25.086), men der var et unormalt stort træk af lomvier

Observatører, Grenen, 5. maj 2014. Foto: Knud Pedersen

i starten af december med næsten 14.000 fugle. Måske skal Skagens første fund af polarlomvie ses i denne sammenhæng. En 1K polarlomvie rastede 19/12 tæt på land ved Kattegatbunkeren og blev det trettende fund af arten i Danmark.

Igen et år med få søkonger og største antal blev 25/11 (11) og 6/12 (15). Der var to observationer af lunde henholdsvis 31/8 og 29/10 – begge Grenen.

Havfuglene fylder som nævnt meget i efterårets observationer ved Skagen, men andre interessante arter bliver det også til – ikke mindst i forbindelse med ringmærkningsaktiviteterne (se dette afsnit). Fra denne periode skal nævnes sort stork 1K 6-10/8 Reservatet og 12/8 ved Gyvelmarkerne; biæder 5/8; rødrygget svale 2/11; rødtoppet fuglekonge 23/11; storpiber 16/9 og 2/11.

Ringmærkning

Den høje grundvandsstand i ringmærkningsområdet ved Sylviastien på Grenen skabte store problemer for gennemførelsen af kontinuerlige ringmærkningsaktiviteterne i foråret. Rolf Christensen gennemførte med ganske få net daglige mærkninger i perioden 5/3-16/4, hvorefter han måtte opgive på grund af for høj vandstand. Som en del af fuglefestivalens formidlingsaktiviteter mærkede Rune Bisp Christensen ved Ellekrattet i dagene 9-11/5. Totalt blev der mærket 591 fugle fordelt på 20 arter. Hyppigst mærkede arter var blåmejs (352) og musvit (89). Største dag blev 9/3 (134). Der var ingen mærkninger af mere usædvanlige arter.

Tørt vejr i juli med faldende grundvandsstand gjorde det muligt at tage alle ca. 30 netbaner i brug ved Sylviastien, og 28/7 startede efterårets ringmærkning. Frem til 25/10 – hvor høj grundvandsstand igen satte en stopper for aktiviteten – ringmærkede Rolf Christensen i alt 4.817 fugle fordelt på 68 arter. De største fangstdage blev 11/10 (314), 20/9 (283) og 25/10 (253). De hyppigste arter blev blåmejs (617), rørspurv (561) og fuglekonge (453). Af mere usædvanlige mærkningsarter skal fremhæves isfugl, sydlig nattergal, høgesanger (4), sibirisk gransanger, lundsanger, hvidbrynet løvsanger (5) og dværgværling (2). Aflæsninger og genfund af mærkede arter ved Sylviastien er ikke medtaget i denne oversigt.

Hvert år aflæses et stort antal farvemærkede måger på stranden ved Grenen og i Skagen Havn. Normalt er det farvemærkede svartbager, sølvmåger og sildemåger, som aflæses og indberettes til ringmærkningscentralerne. En farvemærket adult hvidvinget måge blev aflæst 30-31/3 ved Nordstrand og igen samme sted 5/4. Fuglen var mærket 19/3 2013 på en losseplads ved byen Milton, Cambridgeshire i det sydvestlige England. En anden mere usædvanlig aflæsning var af en 3K gråmåge i Skagen Havn 11/4. Den var mærket i Frederiksstad på østsiden af Oslofjorden 22/2 2014 og yderligere aflæst i Hirtshals Havn 5/4 2014.

Ynglefugle

For fjerde år i træk voksede bestanden af ynglende skarver i Skarvsøen ved Nordstrand. Fra 96 par i

2013 til 146 par i år. Der var også vækst for klitplantagernes bestand af natravne, og nu skønnes bestanden at være op i nærheden af 100 par, hvis man regner hele Skagen Odde med (Henning Schmidt mundtl.). Sortstrubet bynkefugl øgede til nu mindst 8 par, og i forbindelse med Atlas III er der registreret ynglende vendeals ved Lodskovvad. Øvrige arter, som er nævnt i oversigtsskemaet, holdt en stabil bestand i 2014.

	Forår	Efterår
Dækning	1. januar – 30. juni	1. juli – 31. december
Ringmærkning Total	591	4817
Talrigst ringmærkede arter	Blåmejs 352 Musvit 89 Jernspurv 19 Kvækerfinke 19	Blåmejs 617 Rørspurv 561 Fuglekonge 453
Sjældneste ringmærkede arter		Isfugl 1 Sydlig nattergal 1 Høgesanger 4 Lundsanger 1 Gransanger (ssp <i>tristis</i>) 1 Hvidbrynet løvsanger 5 Dværgværling 2
Observationer almindeligste arter	Sortand 57.653 Bogfinke 33.741 Kvækerfinke 25.878	Sortand 30.681 Sule 30.670 Alk 25.086
Observationer, usædvanlige arter/antal	Hvidnæbbet lom 9 Islom 38 Sodfarvet skræpe 1 Sort stork 1 Lille skrægeørn 1 Hvidvinget terne ca. 160 Turteldue 2 Biæder 8 Rødrygget svale 1 Ringdrossel 1307, (25/4 848) Lille fluesnapper 8-9 Hvidhalset fluesnapper 1 Drosselrørsanger 1 Hvidbrynet løvsanger 1 Rosenstær 1 Hortulan 6	Hvidnæbbet lom 6 Islom 14 Sodfarvet skræpe 33 Almindelig skræpe 4 Lille stormsvale 1 Sort stork 1 Thorshane 8 Mellemkjove 175 Biæder 1 Rødrygget svale 1 Storpiber 2 Sydlig nattergal 1 (ringmrk.) Høgesanger 6 (4 ringmrk.) Lundsanger 1 (ringmrk.) Hvidbrynet løvsanger 5 Rødtoppet fuglekonge 1
Observationer sjældne arter	Sortbrynet albatros 1 Steppeørn 1 Dværgørn 2 Sandterne 1 Sneugle 2 Høgeugle 1 Orientsejler 1 Citronvipstjert 2 Buskrørsanger 3 Hvidskægget sanger (ssp <i>albistrata</i>) 1	Sortbrynet albatros 1 Polarlomvie 1 Dværgværling 2 (ringmrk.)
Ynglefugle, sjældne (par)	Skarv 146 Rørdrum 2 Trane 15-16 Tejst 0-1 Natravn 50-100 Vendeals 1 Sortstrubet bynkefugl 8 Rødrygget tomskade 50+	

Rørvig Fuglestation 2014

Af Jørgen Bech

Rørvig Fuglestation fik i 2014 sit 42. år i kontinuitet. Feltdækningen af det højt prioriterede forårstræk var generelt god både for dagtrækket og rastende nattrækere. Ligeledes er der et solidt materiale fra lokaliteterne, herunder monitorering af Hovvig året igennem. Efterårstrækket havde ikke samme systematiske dækning, dels var dækningen af dagtrækket faldet, dels havde en næsten permanent dårlig vejrsvækket motivationen til at følge havtrækket.

Alt i alt foreligger en solid basis for igen i år at foretage behandling af talmaterialerne og udtrykke det i en rapportform. Stationens træktabel er her et hovedredskab, hvor alle tal er luget for gengangere. Alle observationer og tal har været genstand for korrektur og kvalitetskontrol.

På fuglestationens hjemmeside rfst.dk er årenes materialer tilgængelige.

Nedenfor følger en traditionel gennemgang af året, som det forløb på Rørvighalvøen. På mange måder kan man tale om et "superforår" 2014, hvor vejrforholdene var med os i nogle kerneperioder ultimo april og igen i maj samtidig med, at der faldt nogle ornitologiske

begivenheder fra uventet kant. Rørvig når det er bedst med det helt brede spekter af fugle fra alle hylder.

Achilleshælen var havtrækket om efteråret, hvor fraværet af optimale vinde efterhånden ligner en klimatisk tendens. Til gengæld bød en lavvandet Hovvig på en lang, livlig og interessant periode med rastende vadefugle.

I alt blev der i Rørvig set 246 fuglearter i 2014.

Januar, februar og marts

Helt formidabel kontrast til fimbulvinter 2013. Mildt, ingen vinterdramaer og småt med begivenheder. Første overvintrende sortstrubet bynkefugl klarede vinteren i et lille frimærke med brak syd for Nakke Skov. Ingen is og derfor højst 4 havørne i Nykøbing Bugt 6/2 – arten var i øvrigt til stede året rundt og var fast gæst i Hovvig. En rødbrum fremme på en iskant i Hovvig 6/2 sluttede stort set vinteren. Hovvig blev hurtigt helt isfri, og op til 2800 bjergænder fyldte inderbassinet, og op til 2535 hvinænder smed sig til nat i yderbassinet.

I stedet blev februar en decideret forårstrækmåned.

Markpiber, Flyndersø, Rørvig, 26. april 2014. Foto: Bo Valeur

Sporevibe, Flyndersø, 14. maj 2014. Foto: Klaus Bjerre

Aftenfalk hun, Nørrevang, Korshage, 21. maj 2014. Foto: Dennis Olsen

På Korshage gik det løs med det tidlige træk. 60 % af årets 557 hulduer var passeret i februar, hovedtrækket af sanglærke (841 af ialt 1153), og næsten halvdelen af årets rekordtræk (45.291) af allike. De fleste ansergæs passerede her, f.eks. blisgås 27/2 169 Ø korshage. Her er sædgås den vigende blandt de ellers succesrige gåsearter med et forårstræk på 67. Hele året sås sædgås (taiga-sædgås) slet ikke på jorden – det må være første gang i stationens historie. I hitkategorien en enkelt fugl: 24/2 kongeederfugl 1 3K+ han ind i fjorden forbi Korshage.

I marts rullede trækket jævnt videre, og mod midten af måneden var det store tidlige træk overvejende igennem. Så som sangsvane (i alt 963), ringdue (i alt 36.023) og en pæn retur af blåmejser (911) efter det store efterår 2013.

23/3 enkeltbekkasin 6 i Flyndersø er mange på den hurtige forårspassage. 27/3 første sorte glente i marts i vores historie. En hovedbegivenhed i marts var skovmår fundet på dagplads i skoven syd for Langesø Mose og smukt fotodokumenteret.

April

Måneden åbnede i sydøstenvind, og så er der basis for at få en solid del af det altid dynamiske og målrettede gennembrudstræk af fiskeørn: 3 fine dage 2/4 – 4/4 med 64 Ø korshage. 2/4 vandrefalk 5 NØ indledte et comeback for denne art på trækkfronten (forårstotal 33). Rød glente kulminererede som vanligt omkring månedsskiftet og fik endnu et flot forårstræk (97), mens det i månedens løb kom til at stå klart, at trækket af blå kærhøg skrantede (56), og at vi for 5. år i træk ville ende med spurvehøg under middel (1185).

3/4 blev en stor drosseldag med sjagger 2870 og vindrossel 3390 mod NØ, og samme dag et godt tidligt handomineret træk af kærhøge: rørhøg 36 Ø og blå kærhøg 14 Ø. Mosehornugle passerede ganske tidligt igennem med flest 7/4 3 ud af sæsonens 13 fugle.

Den friske start på april blev fulgt af en mere af-dæmpet periode, hvor der 10/4 var tid til lappedykker-tælling ved Nyrup Bugt: gråstrubet 125 – et lokalt megatal – og nordisk 5.

17/4 poppede det så op igen med hovedankomst af

ringdrossel, hvor 20 var på trk/uf, og en sølvhejre på træk Korshage.

I sidste 1/3 af måneden gik det så i den grad løs! Vind og vejr helt rigtigt.

21/4 fjeldvåge 80 Ø (ud af forårets 298) er pænt mange i nyere tid for denne tilbagegangsart. Havørn poppede op i et sent træk – 11 målrettet Ø 22/4 – 26/4. Aftenfalk kan man nu se sidst i april: Hun allerede 22/4 og 3 i alt frem til 28/4. Vandrefalk trak med 16 i perioden og lærkefalk i mere af-dæmpet første trækølge. Nogle gedigne træk af småfugle var 21/4 kvækerfinke 19105 Ø, 23/4 var det så engpiber med 7500 Ø og 27/4 skovpiber 520 Ø.

25/4 blev en meget stor trækdag. En af de dage hvor det var et dilemma, hvor hovedaktiviteten skulle lægges. Fuglene sad tæt på rast samtidig med, at det var mere end hedt i luftrummet, og hvad som helst kunne ske fra kl. 05:00 til 20:00. Morgenen var præget af løvsangerfald, hvor 100+ kunne noteres på korshage ledsaget af skovsangere, brogede fluesnappere og de første 2 vendehalse (af i alt 8 forårsfugle). En dag med alle 4 kærhøgearter på træk, heraf steppehøg 2 2K og hedehejre 1 ad. hun. Og sandelig en hvid stork, der trak Ø – måske endda en rigtig uden svensk manipulation.

26/4 endelig efter års fravær igen en markpiber. Smukt rastende på den sandede nordøstdel af Flyndersø inden den stak Ø. 28/4 citronvipstjert 1 han øst Korshage lige over observatørene med kald – stationens 3. fund. På et par dage 2 fine arter der er i færd med at krydse hinanden i sjældenhed.

27/4 skrives igen historie med sort glente 4 i flok Ø korshage – største forårsklok nogensinde i Østdanmark. Andre fund fra perioden var silkehejre i Hovvig 28/4 – 30/4, en sortspætte 28/4 – 30/4 tilbage for 3 dage i de opgivne territorier og kort sang fra en hortulan 29/4. 28/4 rumsterede en mystisk nattergal i et tørt krat ved Flyndersø.

For lommerne blev der skrevet et helt nyt kapitel i Rørvig i 2014. Sidst i april var der gang i et usædvanligt østrettet træk af rødstrubet lom (endte i forårsrekord 121) og det mere velkendte af sortstrubet lom (73).

28/4 dukkede en kæmpe lom op fra nordvest over

Stytløber ad. hun, Hovvig, 12. august 2014. Foto: Dennis Olsen

Korshage – hvidnæbbet lom ad. i sdr. Den bøjede ned i Isefjord, tog yderligere højde og forsvandt mod SØ. Senere i maj trak først 16/5 1 og siden 22/5 2 islommer sammen højt ud fra Isefjorden, ligeledes gamle fugle i sdr med klassiske åbne næb og forsvandt målrettet mod nordvest. Lommerne forekom således i en "Skagen miniature" med alle 4 arter i fuldstændig match med forventet tidspunkt og trækretning. Årsagen til dette gennembrud kendes ikke, men man kan forestille sig, at en del af lommerne har ligget sydligere i Kattegat, herunder Isefjordstrakten, end normalt.

Maj

Denne første af to vilde perioder i foråret 2014 sluttede 2/5, hvor vinden var gledet i nordøst med klar ørnesigt – en god dag for lille skrigeørn nappet fra Brentebjerg og roligt glidende over til modtagelse på Hundestedssiden. Samme dag blev den mystiske natgergal genopdaget og bestemt (og accepteret af DKU) som sydlig natgergal ud fra kaldet. Først stationens tredje – og muligvis en hun med fraværet af sang.

En dyster, regnmættet aften 13/5 stod så en sporevibe på Flyndersø og blev her til sidste observation 14/5 kl. 21:12. Så helt rigtig ud i adfærd, upåfaldende dragt, ingen ringe, og iagttagelsen lå også rigtigt for en spontan fugl på forlænget træk fra trækpopulation i Mellemøsten/SØ-Europa. Det er tilsyneladende Nordeuropas eneste fund i dette mønster, og da fuglen er kendt i fangenskab, endte den i SU som godkendt i kategori E. Men spektakulær var den blandt lokale ynglende viber, som ind i mellem måtte

sættes på plads med truepositur.

Et massivt regnvejr over Østeuropa havde drejet en invasion af hvidvinget terne ind over Danmark. Nåede Hovvig med i alt 31 fugle, 16/5 5, 17/5 0, 18/5 24 og 19/5 2. Klassisk mønster – pludseligt ned til rast, oftest kortvarigt, hvorefter fuglene på splitsekunder steg op og forsvandt videre. Smukt og dynamisk.

18/5 blev en stjernedag i Hovvig. Hvidvingede terner igennem, en steppe/hedehøg, så pludseligt 2 stytløbere foran fugletårnet og om aftenen årets droselrørsanger. Stytløberne viste sig hurtigt at være et ophedet par, der flakkede uroligt rundt i vigen til 19/5, for så 21/5 at blive genfundet i nyanlagte Nygård Sø 5 km vest for Hovvig. En helt opportun ynglehabitat. Her gik det hurtigt: Allerede 22/5 var rede anlagt og fra 23/5 var hunnen fast rugende. 23 dage senere 16/6 var 4 dununger klækket.

Fra 20/5 var vi tilbage i østenvind. Sent ankommande hvepsevåge kulminerede med fine lavtgående træk 21/5 439 Ø og 22/5 386 Ø. Hedehøg 20/5 og 27/5 – 3 i år af en art i nedgang. Lærkefalk 2K-bølge toppede 21/5 15, og aftenfalk fik flot år med yderligere 21/5 4 og 22/5 2. Periodens forekomst af islom er beskrevet under "april".

Småfuglene haltede noget i maj. Nogle arter som f.eks. bynkefugl fik mod sædvane tyngden forskubbet til ultimo april. Pirol optrådte med kun én fugl 23/5 Højsandet, der siden rykkede ud til kysten ved Langesø Mose. Karmindompap i alt 10 – kun træk og endagsfugle. 21/5 årets anden hortulan trækkende ud med kald. Ser skidt ud her – årets vejrforhold var ellers med arten.

Juni

3/6 hvid stork 2 på trækforsøg set fra Brentebjerg. Vagtel samme dag – kun 2 hele året. 8/6 lukkes foråret med en lundsanger syngende i den gode skov syd for Langesø Mose. Det 9. forårsfund og første uden for sidste majuge og dermed seneste, men endnu engang en éndagsfugl. Skoven syd for Langesø Mose havde en fantastisk trio i 2014: skovmår, pirol og lundsanger.

13/6 var vi ovre i kraftig nordvestvind og nærmest efter manuskript almindelig skråpe 1 V Korshage.

Det blev tid for status over igangværende ynglefugle, hvor flere var ganske opsigtsvækkende. Hedelærke 2 par Korshage (stillede med juv senere på sommeren) er første ynglefund på halvøen i 15 år. Rødrygget tornskade 8 par! Kæmpe løft fra fjordårets kun 3 par. I løbet af sommeren mindst 13 1K fra disse par. 2 var Korshage, 2 var Slettermosegård, hvor der blev kvitteret for naturplejen. Decemberstormen "Bodil" fik også en positiv effekt: Lokalt næsten uddøde digesvaler med ny koloni med 10 par i eroderet Dybesøklint. I Hovvig steg skarv igen til 1066 aktive reder! Rørhøg, der har haft svært ved at etablere sig i Hovvig, fik et ynglepar i 2014, der fik 1 unge på vingerne. Meget bemærkelsesværdigt optrådte flere skovsneppe spillende i juni, en art der ellers altid konsekvent har været fraværende som ynglefugl. Bomlærke havde et fremstød til halvøen med i alt 4 -5 fugle uden dog at vise tegn på at yngle.

Juli og august

Tørketid og det grundlagde et stort år for vadefugle i en særdeles lavvandet Hovvig, der holdt helt frem til medio september.

Stylteløber vendte tilbage fra Nygård Sø 24/7 med 2 ad. og 3 juv og blev et fast eksotisk element sommeren igennem. De sidste 2 1K forsvandt 22/8, men var omkring Nygård Sø, inden det var endeligt slut 1/9.

I de generelt store rast af klirer og ryler i Hovvig sås kærløber 1 1K 16/8 – 22/8. Optrådte mere uventet igen kort på Korshage 20/8. 1/8 sneg en plettet rørvagtel sig i rørkanten. 1/8 – 2/8 pungmejsje 1 i det klassiske sydøsthjørne. Odinshane og isfugl rykkede ind.

Ude på Korshage fin sorthovedet måge 1K 6/8, en lille flagspætte 23/8 var usædvanligt og 31/8 dukkede en nøddekrige op. Samme dag også en 1K aftenfalk, der blev til 2/9.

September

Der skete stadig spændende udskiftninger i vaderne i Hovvig: 5/9 – 21/9 islandsk stor kobbersnepe 2 1K – fine, ufældede ungfugle, der stod længe og blev 2. fund af denne race fra Rørvig. Også langtidsstationære odinshøns, der topper 10/9 med 3 1K, og den sidste blev til 21/9.

Sorthalset lappedykker 1K blev kun set 13/9, mens 17/9 skeand 930 var endnu en rekord for denne superart for Hovvig, og det sikrede DM guld for 2014 med største forekomst.

Aftenfalk 1K 1/9 og steppehøg 2 k 29/9 – begge trak SV Hovvig. Fine obs fra småfuglene: Vendehals 5 i alt Korshage, rødstrubet piber 2 henholdsvis Korshage og Hovvig, korttået træløber 1 Rørvig og rødtoppet fuglekonge 1 Dybesø. Sortstrubet bynkefugl var kontinuerligt til stede på Korshage fra 23/7 – 28/10 og toppede primo september med 5 fugle (1 ad, 4 1K). Regnes for fugle spredt fra ynglefuglene på Melby

Vendehals, Korshage, 7. september 2014. Foto: Klaus Bjerre

Overdrev. Denne art – engang et forårshit – var til stede 4 måneder i 2014, og kun færdselsuro synes at forhindre, at den etablerer sig som ynglefugl.

Havtrækket var igen i dyb krise. Lille kjove hevet i land med 3 1K-fugle. 25/9 sodfarvet skræpe 2 V Korshage kom til at udgøre den sølle årstotal. Der kom gang i en kæmpe mellemkjoive invasion i sydøst Danmark. Korshage fik 21/9 – 25/11 i alt 22 (2 ad, 20 1K) med flest 25/9 10. I forhold til årets sløje havfugletal er det mange mellemkjoiver. Sule vedbliver med at optræde året rundt i store tal, jfr. artens generelle opgang i Nordatlanten. 28/9 666 korshage er rigtigt mange, men generelt ikke let at holde styr på de blandede rast/korrektionstræk med givet større forekomst af gengangere.

Islandsk stor kobbersnepe 1 k, Hovvig, 12. september 2014.
Foto: John Rieland

	Forår	Efterår
Dækning	1/1 – 30/6	1/7 – 31/12
Træk sæsontotaler (Fem talrigste arter)	Bogfinke 70.165 Allike 45.291 (rekord) Ringdue 36.023 Kvækerfinke 21.668 Engpiber 9.897 (i alt 249.551 fugle)	Bramgås 27.562 (rekord) Allike 14.295 Ederfugl 17.005* Stær 10.037 (rekord) Sortand 5237* (i alt 102.429 fugle)
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 3 (ad s.dr.) Hvidnæbbet lom 1 (ad s.dr.) Almindelig skræpe 1 Silkehejre 1 Hvid stork 3 Skestork 5 Bjergand 2800 R (20/2, rekord) Kongeederfugl 1 3K+ han Sort glente 10 (27/4 4 i flok) Steppehøg 2 Hedehøg 3 Lille skrigeørn 1 Aftenfalk 9 Enkeltebekkasin 6 (23/3) Hvidvinget terne 31 Vendehals 8 Sortspætte 1 Markpiber 1 Sortrygget hvid vipstjert 1 Sydlig nattergal 1 Sortstrubet bynkefugl 4 Ringdrossel 77 Drosselrørsanger 1 Lundsanger 1 Piril 1 Gulirisk 1 Hvidvinget korsnæb 4 Karmindompap 10 Hortulan 2	Islom 2 Hvidnæbbet lom 1 1K Sule 666 (28/9, rekord) Sodfarvet skræpe 2 Sølvhejre 5 (7/10, rekord) Pibesvane 153 (rekord) Grågås 3955 (rekord) Skeand 930 R (17/9, rekord) Steppehøg 1 Aftenfalk 2 Trane 404 (rekord) Plettet Rørvagtel 1 Islandsk stor kobbersnepe 2 Kærløber 3 Odinshane 3 Thorshane 1 Mellemkjoive 22 Lille kjove 3 Sorthovedet måge 1 Splitterne 2563 (rekord)* Søkonge 3 Vendehals 5 Lille flagspætte 2 Rødstrubet piber 2 Storpiber 1 Sortstrubet bynkefugl 5 Rødtoppet fuglekonge 1 Pungmejsje 1 Nøddekrige 3 Hvidvinget korsnæb 41 *mest korrektionstræk
Observationer, sjældne arter (SU)	Stylteløber 2 Sporevibe 1 (kategori uafklaret) Citronvipstjert 1	Stylteløber 5
Ynglefugle, (par)	Skarv 1066 par (Stylteløber 1 par, Nygård Sø) Skovsneppe 3 – 4 spil. han Hedelærke 2 par Rødrygget tornskade 8 par	

Oktober

Svigt af havtræk og en del østenvind der midt i måneden sendte lidt større træk over halvøen: Trane kompenserede lidt for et dårligt forårstræk 14/10 hvor 210 + 190 SV Hovvig var yderste del af et stort træk denne dag over Østsjælland. Dagen efter 15/10 bramgås 20.000 V. 3 fund af ringdrossel og endnu 1 lille flagspætte, denne gang i Hovvig. Pibesvane er jo en kortvarig passage i nyere tid men ganske mange dette år. 18/10 20 Hovvig og 23 i saltvand ud for Plantagen var bedste dag. Sølvhejre oppe på 5 5/10 – 17/10 i Hovvig.

Særdeles småt med oktoberhits: 17/10 storpiber trådte op på Pålendersø – årets eneste. Måneden sluttede med endnu to store lommer: 27/10 hvidnæbbet lom 1 k rastende ud for Korshagekysten og 30/10 islom 1 trak korshage.

November – December

Flyndersøengen fortsat topsted for bekkasiner: 15/11 dobbeltbekkasin 61 og enkeltbekkasin 8.

I øvrigt slæbte den normalt ganske fuglerige november sig yderst tamt afsted. Der skete ingenting. Igen i år den kedelige tendens til at lavtrykspassagerne fra vest først kom igang hen mod december, hvor diversiteten af havfugle er stærkt på retur. 25/11 var dog en ganske god havdag med islom 1 (måske genganger fra oktober), mellemkjoive 2 og søkonge 1 – sidste optrådte yderligere med blot 2 rastende fugle ultimo november.

Varmen fortsatte i december. Helt usædvanligt var hvidvinget korsnæb i gang med 3. invasion på 4 år. Vi havde set fugle fra månedsskiftet august/september, men det toppede i december med to store artsspecifikke flokke 13/12 17 (4+ han) Nørrevang og 18/12 24 (8 han) Korshage.

Enkelte nøddekriger frem til 24/12, nok 3 - 4 fugle i alt. Mens isfugl havde et forrygende efterår i Hovvig og fortsatte med at underholde jævnlige med 2 fugle året ud.

Blåvand Fuglestation

Af Bent Jakobsen og Henrik Knudsen

Fuglekonge 1K han, Blåvand, 15. september 2014. Foto: Henrik Knudsen

Fugleåret 2014

Den nominerede dækning blev næsten udført, idet de første 14 dage af juli var lidt vanskelige at få dækket. Men ellers var der ringmærkning 1/3 – 15/6 og 1/8 – 15/11 samt observationer 15/7 – 15/11.

I maj blev der taget blodprøver til Zoologisk museum i forbindelse med en undersøgelse af udbredelsen af West Nile Virus hos fugle.

Hvert andet år er der Vadehavsfestival, og i år var det lagt ved Blåvands Huk, hvor internationale kunstnere lavede kunstværker relateret til tidevand. I den forbindelse var fuglestationen en ret aktiv partner med hjælpende foranstaltninger.

I løbet af året blev fuglestationen også Nationalpark Vadehavet partner.

D. 10/8 afholdte vi et nyt event, strandskadens dag, som dog ikke gav så mange besøgende men virkelig megen omtale i både radio syd og tv syd.

I området nord for Blåvands Huk blev et område indhegnet og forberedt til naturpleje i form af afgræsning bl.a. på opfordring fra Blåvand Fuglestation.

Observationer

Bent Jakobsen

Forår

Den rimeligt milde vinter betød ikke de store fugleforekomster på Hukket, hvor sandløber kulminerede med 200 28/1. På havet taltes 145 hvinaender, og i klitterne

fouragerede op til 490 sjaggere på gærede havtornebær. Det var ikke de store antal af sortand 7790 7/4 og sølv-måge 3000 18/3, som prægede første halvår.

En meget tidlig husrødstjert sås 14/1. Hvidvinget korsnæb kom forbi med 1 26/2, og 19/3 gled forårets eneste gråmåge lavt hen over klitterne. Gråsiskeninvasionen fra efteråret gav stadig efterdønninger her i foråret, og der blev to gange sat ny forårsdagsrekord med 13/3 550 og 24/3 730. I alt sås 2328 stor gråsisken trækkende i foråret.

Mosen er ved at blive mere fugtig, hvilket betyder, at der nu yngler dobbeltbekkasiner, men også 3 enkeltbekkasiner blev set.

Om foråret er rovfuglene ret fåtallige ved Blåvand, og i år sås bl.a. i alt 3 vandrefalke og 1 rød glente 4/4.

Thorshane 9/4 1 N var første forårsobservation for Blåvand, og en nordtrækkende islandsk stor kobbersnepe 10/5 var kun anden observation for Hukket. Dværgmåge fremviste to store dage med 10/1 234 og 11/4 415.

I alt 996 suler blev noteret, hvoraf 6 i januar og februar. Med 38 almindelige kjover er foråret godkendt og 27/4 sås 8. Adult lille kjove sås 31/5, hvilket er 5. forårsfund og en mellemkjove 6/6. Derudover en sommerobservation af storkjove 15/6.

Lomtrækket kulminerer i ultimo april – maj, og i år sås i alt 1933 rødstrubede lommer, 4 sortstrubede lommer og desuden 1 islom 16/5. Under lomtællingerne trak 18/5 1 brilleand forbi.

16/4 rastede 1 trane ude på revlerne, inden den trak videre, og en sjælden gæst i form af atlingand sås 24/4 og 30/4 2.

Skovsanger 1K., Blåvand, 12. september 2014. Foto: Henrik Knudsen

Blåvands tidligste fund og blot andet marts fund af ringdrossel kom 24/3, og ellers var foråret rigtigt godt for denne art med i alt 47 fugle. Største dag 13/4 10. En af forårets store overraskelser var 1 Dværgværling, som sad og sang lige bag fuglestationen, og for andet år i træk lykkedes det lige at hive 1 hortulan hjem. Den art er godt nok ved at være sjælden.

Det var første gang, der registreres 2 drosselrørsangere på et forår henholdsvis 20-21/5 og 24/5.

Fuglenes ageren tydede på, at det var to forskellige. Stationens 7. observation af pirol blev gjort 16/5, og det var tredje år i træk, arten sås. Biæder er også blevet årlig og 2014 med 2. Ravn er efterhånden også blevet årlig og i år med i alt 8.

Stationens tidligste rødrygget tornskade blev registreret 30/4. I alt 4 gulirisker 27/4–25/5.

En snert af efterår mærkedes 15/6, da 40 fiskehejrer trak forbi.

Efterår

Med 4264 lå antallet af rødstrubede lommer over de senere års total med højeste antal 8/10 516. Sortstrubet lom 5 og islom 17/10 og 28/10. Nordisk lappedykker passerede med i alt 10 23/9-3/11.

Uden reelle storme skuffede stormfuglene igen i år fælt med kun 5 sodfarvede skræper 8/9-5/10, almindelig skræpe 26/9 og 5/10, og stor stormsvale 27/9 og 28/9. Af samme årsag sås kun i alt 1600 suler.

Sort stork sås 7/8 1 og 4 over Blåvand by 4/8. 1 skestork passerede sammen med grågæs 6/10.

Trækket af gæs var historisk lavt. Således kortnæbbet gås 1517 maks. 665 så sent som 18/11, grågås 3262 maks. 520 også sent 14/10. Tidligere passerede pænt med grågæs ultimo august, hvilket dog ikke sker mere. Den ved Blåvand fåtallige sædgås sås 14/11 1 (rossicus) og 15/11 2. Talrigeste gæseart var bramgås med 7616 maks 6/10 3447. Rødhalsed gås blandede sig med en flok på 5 2/10.

Trækket af svømmeænder var meget middelmådigt med pipeand 5293 5/10 1261, Krikand 1914 1/10 189 og spidsand 701 1/10 146.

Blandt de mange rastende sort- og fløjlsænder lå også brilleand 8/10-6/12 og amerikansk fløjlsand 6/11 og 26/11.

Østenvinden i starten af september gav nogle for Blåvand gode rovfugledage med ikke mindst en ny art for hukket med lille skrigørn 16/9. Fuglen kredsede i længere tid lige nord for fyret, inden

Henrik Knudsen ringmærker i Blåvand, 21. april 2014. Foto: John Frikke

den forsvandt direkte ud over havet i stor højde. Hvepsevåge optrådte talrigere end normalt med 38, og i denne periode sås også 5 lærkefalke. De øvrige rovfuglearter optrådte ret ordinært med rød glente 9, fiskeørn 6, tårnfalk 104, dværgfalk 63 og vandrefalk 22. Spurvehøg fremviste igen et meget lavt antal med 196. 1 vagtel hørtes umiddelbart øst for observationsbunkeren 5/7.

Den 10/8 på strandskadens dag blev en fantastisk dag med over 7000 trækkende vadefugle.

Igen i år var der stigende antal forbitrækkende strandskader med i alt 15495 10/8 2956. Alle tre præstekravearter sås med stor præstekrave 644 10/8 254, lille præstekrave 15/8 og 2/9 og hvidbrystet præstekrave 10/8. Pomeransfugl satte ny dagsrekord med 10 3/9, derudover sås 2 29/8.

Trækket af øvrige vadefuglearter var som følger: Hjejle 1208 10/8 695 ny stationsrekord, strandhjejle 1115 10/8 588, islandsk ryle 4306 10/8 1028, dværgryle 15, krumnæbbet ryle 89, almindelig ryle 7559 20/7 2263, lille kobbersneppe 1155 10/8 283. I alt 6 thorshaner 25/9-8/11 med 4/11 3.

Hvad der lige er sket med kjoerne de seneste år er uvist, men igen i år var alle tre arter utroligt fåtallige. Almindelig kjo kun 91 31/7 11, lille kjo 1 1K 25/9, mellemkjo 26 26/9 8 og storkjo kun 3 3/7-9/9.

Hættemåge lå over normalen 13154, som nærmest kom i to bølger med maksimum 20/7 2099 og 30/9 1520. Dværgmåge sås med 634 4/11 305. Sorthovedet måge sås med 3. Rovternen er ved at blive årlig og i år 28/7 2 og 5/9 1.

Korttæt lærke rastede kortvarigt i et nyslået græs-område. Hedelærke var ret talrig med 127 11/10 56, hvorimod bjerglærke havde et middelmådigt efterår med 64 11/10 31.

Ud af de i alt 8174 landsvaler sås 1350 4/9 og to meget sene 14/11. De øvrige svaler ingen nævneværdige træktal, men bysvalerne yngler stadig med 15-20 par på stationen.

Engpiber plejer at være talrig, og af de i alt 41722 trak 18806 30/9. Storpiber havde et godt år med 7 iagttagelser 22/9-9/11. De eneste silkehaler var 16/11 3.

2/10 blev en gærdesmutte med karakterer af T.t.zethlandicus/borealis ringmærket. Højeste antal rastende sortstrubet bynkefugl var 27/9 20. Maksimumdagen for stenpikker 27/8 37 og der blev i alt set 51 ringdrosler 2/10 16. Vindrossel sås med maksimum 15/10 756.

Det blev til i alt 9 høgesangere, hvoraf 6 blev ringmærket, og det blev til minimum 11 forskellige hvidbrynet løvsanger 28/9-17/10. Brun løvsanger blev ringmærket 29/10. Gærdesanger med karakterer af halimondendri rastede i klitterne 21-28/10. Der blev i alt registreret 13 rødtoppede fuglekonger 23/9-17/10. Da arten ofte hænger ud i området flere dage, er der flere gengangere. To iagttagelser af lille fluesnapper 3/9 og 5/9. Ingen større mejseinvasioner men en flok på 16 halemejsler blev ringmærket 30/10.

Trækket af allike slog alle bundrekorder med kun 1097 29/10 562. Derimod havde stær et rigtig godt

Lille fluesnapper 3K+ han, Blåvand, 23. maj 2014. Foto: Henrik Knudsen

efterår med 70631 1/11 12172. Til glæde for feltræffet rastede en 1K rosenstær i Blåvand by 11-12/10. Det blev ikke til mange bog/kvækerfinker 31455 6/10 12570. Kun 17 lapværlinger trak forbi 19/9-30/10.

En mindre "invasion" af tajgapiber blev registreret i nærlokaliteter til Blåvands Huk med 4 forskellige fugle.

Ringmærkning

Henrik Knudsen

Sæsonen blev godt dækket ind i 2014. Forårsmærkningen startede allerede 19/2 og afsluttedes først 24/6, mens efterårsmærkningen blev dækket fra 5/8 til 26/11. Samlet blev der i hele perioden ringmærket 6411 fugle. Om foråret blev der mærket 2023 fugle, hvilket var meget tilfredsstillende, da det blot er 7. gang, der bliver mærket over 2000 fugle fordelt på 59 arter siden 1984, hvor ringmærkningen startede op med systematisk mærkning. Efterårstotalen på 4388 ringmærkede fugle fordelt på 54 arter var også ganske tilfredsstillende og endda lidt over gennemsnit for de seneste år og det endda i et år, hvor løvsanger total udeblev.

Forår

Den flotte forårstotal på 2023 ringmærkede blev især grundlagt pga., at de korttrækkende arter havde en fremragende sæson. Gransanger slog ny rekord med 293 fugle, den gamle rekord stammede fra 2008 med

Strandskader, Blåvands Huk, 9. august 2014. Foto: Bjørn Frikke

Dvärgværling, Blåvand, 29. april 2014. Foto: Henrik Knudsen

	Forår	Efterår
Dækning	1/1 - 30/6	1/7 - 15/12
Ringmærkning Total	2023	3871
Talrigest ringmærkede arter	Rødhals 227 Gransanger 293 Løvsanger 265	Rødhals 843 Fuglekonge 610 Munk 403 Gransanger 346
Sjældneste ringmærkede arter	Hvidhalset fluesnapper (ny stationsart) Buskrørsanger Fyrremejse Lundsanger Karmindompap 11	Brun løvsanger Sibirisk gransanger Høgesanger 6 Hvidbrynet løvsanger 4 Halemejse 16
Observationer, almindeligste arter	Rødstrubet lom 1933 Sortand maks 7790 Sølvmåge maks 3000	Stær 70631 Engpiber 41722 Bog/kvækerfinke 34895 Strandskade 15495 Hættemåge 13154 Landsvale 8174 Almindelig ryle 7559 Skarv 6623 Rødstrubet lom 4264
Observationer, usædvanlige arter/antal	Islom 1 Islandsk stor kobbersneppe Thorshane Biæder 2 Drosselrørsanger 2 Gulirisk 4 Hvidvinget korsnæb Hortulan	Islom 3 Sort stork 4 Skestork Pomeransfugl 12 Thorshane 6 Lille kjove Storpiber 7 Skægmejse Rosenstær
Observationer, sjældne arter	Brilleand Dvärgværling	Rødhalsed gås Brilleand 2 Amerikansk Fløjsand Sibirisk Fløjsand Amerikansk Sortand 3 Lille skrigeørn Korttået lærke Gærdesanger (halimondendri)
Ynglefugle, almindeligste (par)	Tornsanger Tornirisk	
Ynglefugle, sjældne (par)	Sortstrubet bynkefugl Karmindompap Rødrygget tornskade	

222 fugle. Munk slog også rekord med 148 fugle, hvilket næsten er 100 mere end normalt og blot 2. gang, der er mærket over 100 fugle i stationens historie om foråret. Efter flere tynde år havde jernspurv og rødhals med hhv. 122 og 227 også igen en mere normal sæson. Blandt langdistancetrækkerne var det glædeligt, at løvsanger med 265 fugle havde det bedste år siden 2008. Gærdesanger lå også noget over de seneste års gennemsnit med 96 fugle. Vende-hals havde et stort comeback, efter der slet ikke blev mærket en eneste fugl i foråret 2013. I 2014 blev der mærket 8 fugle hhv. 7 i april og 1 i maj. Karmindompap havde et helt normalt år med 11 ringmærkede fugle. Lidt pudsigt i et år hvor både broget fluesnapper og grå fluesnapper ikke var særlig talrige, blev der både fanget en lille fluesnapper og en hvidhalset fluesnapper. Førstnævnte var en smuk han med orange strube, hvilket er meget usædvanligt ved Blåvand, mens den hvidhalsede fluesnapper blev ny art for stationen. Den store invasion af buskrørsangere i foråret i hele Nordvesteuropa, smittede også af på Blåvand, da stationens anden forårsfugl blev fanget i juni, først fund var fra maj 2012. Af andre fåtallige arter kan nævnes 6 rødtoppede fuglekonger, 1 lundsanger samt første forårsfund af en fyrremejse. En tornsanger med karakter af en af de østlige racer icterops/rubicola blev højt overraskende fanget i juni. Fuglens DNA adskiller sig ikke fra vores hjemmelige tornsangere, men både farvemæssigt og størrelsemæssigt er den anderledes. Fuglen blev forelagt Lars Svensson, som var enig i bestemmelsen.

Efterår

De 4388 ringmærkede fugle i efteråret blev grundlagt på, at især fuglekonge optrådte invasionsagtigt, samt at gransanger og munk begge fortsatte den gode trend fra foråret og havde hhv. næstestørste og største forekomst for stationen. Samlet udgjorde de 3 arter ca. 36 procent af den samlede fangst. De 787 fuglekonger blev især fanget i oktober og november med hhv. 508 og 177 fugle. Munk som satte rekord med 435, blev primært fanget i september og oktober med hhv. 122 og 251 fugl. Det var kun anden gang i stations historie, der blev fanget mere end 400 fugle. Gransanger nåede 354, og som forventet var det september og oktober med hhv. 173 og 167 fugle, der stod for hovedparten. Der var dog forsæt et stykke op til rekorden fra 2010 med 454 fugle. Efter nogle svage år var det glædeligt, at både rødhals og gærdesmutte med hhv. 883 og 120 havde en markant fremgang. Blandt Afrikatrækkerne var der ikke meget at glæde sig over med undtagelse af haveanger, som havde et lidt bedre år end de sidste par år med 208 mærkede fugle. Løvsanger oplevede et total kollaps, og for første gang nogensinde blev der mærket under 100 fugle, helt præcist blev det kun til 83 fugle.

Lidt mere fåtallige arter blev der også fanget, bla. 6 høgesanger, 4 hvidbryned løvsangere, 1 brun løvsanger, 9 rødtoppede fuglekonger (ny efterårsrekord), 1 lille fluesnapper.

Hættemåge, Svanemøllen, 22.september 2014. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Svømmefugle ved Tipperne, 16. oktober 2014. Foto: Carsten Gørges Laursen

Ynglefuglene på Tipperne 2014

Af Ole Thorup og Karsten Laursen

Tipperne er med over 400 ynglepar fordelt på 8-9 vadefuglearter et af de vigtigste områder for engfugle i Europa. De fleste arter er optalt systematisk siden 1928, og materialet fra Tipperne er en af verdens længste tidsserier for ynglefugle og deres succes. Siden 1985 er engfuglenes redessucces overvåget, og der er tillige data for ungerens overlevelse fra 1998.

Omfattende slåning skabte udstrakte åbne enge ved ynglestart

Ved starten på årets ynglesæson i april og starten af maj var engene meget tiltrækkende for engfuglene. Omfattende slåning sidste sensommer og efterår af engene og deres pander og loer betød, at engene var med helt kort og åben vegetation ved ynglestart, og frem til starten af maj var engene også fugtige. Alle vadefuglearter, som er tilknyttet engene, og som starter ynglesæsonen i april og starten af maj, etablerede sig i større antal end de foregående år. Der var 166 par viber, og det er det største antal siden 1995, mens årets 27 ynglepar af engryle var det højeste antal i syv år. Også stor kobbersneppe og rødben optrådte i lidt større antal end i 2013.

Engrylerne startede ynglesæsonen tidligere, end de har gjort i mange år. Især mod vest på det vestlige Rødsandshage etablerede fuglene sig tidligt, og allerede i den sidste uge af april fandtes ti ivrigt territoriehævdende par i dette område. Arten etablerede en meget stor bestand på Tipperne i anden halvdel af 1980'erne, men efter de 'store' år i 1988 til 1994, hvor der ynglede over 100 par, sås en konstant og voldsom tilbagegang hvert år frem til 2008, hvor der ynglede 25 par. Siden 2008 har antallet stabiliseret sig på 20 til 27 par, og fra 2013 til 2014 steg antallet fra 23 til 27 par. Selvom antallet af ynglepar er meget lavere i dag end for 10 og 20 år siden, er 20 til 27 par dog væsentligt over niveauet i en lang periode fra 1932 til 1979, hvor der kun undtagelsesvist ynglede over 10 par, og hvor 17 par i 1944 var det højeste antal.

Trods mange ynglefugle var ynglesæsonen meget ringe for engfuglene

Selvom der var ganske mange ynglepar af de fleste engfugle, var det ikke mange reder, der klækkede og meget få unger, der blev flyvefærdige. Ingen af de tre faktorer, der har størst betydning for fuglenes

Ynglesucces, var i ynglefuglenes favør. Prædatorerne på æg og unger var mange og prædationstrykket højt, kreaturerne kom meget tidligt ud på engene, og der var så lidt græs, at også de vigtigste enge for ynglefuglene var nødt til at blive græsset af mange kreaturer alt for tidligt, og endelig tørrede engene hurtigt helt ud, og fødemængden for ungerne var lille.

Gennem ynglesæsonen sås to rævefamilier. Den ene boede på det nordlige Store Tipper, og regelmæssigt sås ræve jage også om dagen på de centrale og vestlige enge på Tipperne. Den anden rævefamilie kom muligvis først til Tipperne i juni, hvor den sås på engene mod sydøst. Udover rævene sås tre par krager jage systematisk efter æg og unger på Tipperne gennem hele ynglesæsonen. Parrene havde delt reservatet mellem sig, og alle dele fik hyppigt og regelmæssigt besøg af kragerne. Også de op til fire hanner og to hunner af rørhøge, der regelmæssigt søgte efter æg og unger på engene, bidrog til det høje prædationstryk, der kan aflæses af Tabel 2 og 3.

I øvrigt bør det bemærkes, at den gennemsnitlige prædation af rederne af rødben på hele reservatet er noget lavere, end den vi har registreret i Tabel 2. De

østlige dele af Tipperne med lavest prædation og uden græsning i rugetiden er underrepræsenteret blandt de kontrollerede reder.

Færre brushøns og begrænset ynglesucces

Brushanen var den eneste vadefugl tilknyttet engene, der optrådte i mindre antal end de foregående år. Arten yngler sent og starter æglægning i anden halvdel af maj. På dette tidspunkt var engene tørret meget ud på grund af varmt vejr, meget lidt nedbør og tørre vinde. Brushane er særlig afhængig af meget fugtige enge, og den havde haft to gode yngleår i 2012 og 2013 med mange ynglehunner og god ynglesucces. Antallet mere end halveredes fra 53 ynglehunner i 2013 til 25 i 2014. Udover af tørken blev yngleforholdene også negativt påvirket af det generelt høje prædationstryk. Endelig ser også den tidlige græsning af et stort antal kreaturer i de gode yngleområder mod vest og på Fuglepolud til at have haft en markant, negativ effekt på ynglesuccessen. Således klækkede ingen af de 17 kortlagte ynglehunner vest for vejen og på Fuglepolud

Tabel 1. Antal ynglepar på Tipperne af en række karakteristiske ynglefugle. Gennemsnit for nogle perioder 1975-2009, og antal for 2010, 2011, 2012, 2013 og 2014. - : ingen optællinger

	1975-1984	1985-1994	1995-2004	2005-2009	2010	2011	2012	2013	2014
Rørdrum - par	0	0	0	0	0	0	0	2	2
Knarand - par	3	4	2	1	2	4	4	0	5
Gråand - par	30	44	50	65	57	43	62	53	52
Atlingand - par	6	6	4	2	0-1	1	12	1	4-5
Spidsand - par	15	18	6	1	2	2	3	1	2
Skeand - par	16	31	7	4	6	2	13	4	3
Rørhøg - par	1	2	2	1	2	2	1	2	2
Strandskade - par	8	18	13	8	8	7	7	8	8
Klyde - par	252	345	97	68	46	28	40	1	37
Hjejle	0	0	0	0	0	1	0-1	0-2	0
Vibe - par	112	192	128	128	100	114	130	154	166
Engryle - par	15	115	82	33	22	25	20	23	27
Brushane - ynglehunner	93	160	75	40	32	20	42	53	25
Brushane - dansehanner	55	78	30	20	10	11	19-20	29	21
Dobbeltbekkasin - par	15	16	4	4	2	2	5	2-3	0
Stor kobbersnepe - par	81	153	101	72	67	74	57	58	64
Stor regnspove - par	0	0	1	5	3	3	3	3	2
Rødben - par	98	507	515	174	74	103	122	103	116
Hættemåge - par	174	289	5	2	1	0	0	0	0
Stormmåge - par	5	3	2	2	0	0	2	1	0
Havterne - par	50	90	24	10	4	1	1	1	3
Landsvale - par	8	6	5	7	10	5	9	8	10
Gul vipstjert - par	50	89	41	34	54-55	86	57	67	64
Sivsanger - sangterritorier	163(1975)	68	75	-	-	81	-	61	60
Tornsanger - sangterritorier	1	2	6	5	12	20	11	8	15

Tabel 2. Andel af reder (%) af undersøgte vadefugle, hvor æggene blev spist af andre fugle eller rovpattedyr. Beregnet ud fra kontrollerede reders gennemsnitlige daglige overlevelse i 1986-2014 – perioden hvor dette er undersøgt. – : for få data til beregning

	1986-1990	1991-1995	1996-2000	2001-2005	2006-2010	2011	2012	2013	2014
Strandskade	33	59	96	100	98	-	-	-	-
Vibe	39	52	84	74	60	84	44	75	80
Engryle	31	48	72	51	43	82	76	24	84
Brushane	34	51	87	72	63	-	59	45	-
Stor kobbersneppe	34	54	94	69	74	71	36	71	95
Rødben	21	54	87	77	66	82	63	50	96

unger, mens 6 ud af 8 kortlagte ynglehunner på Øster Rad, hvor der ikke var græsning i rugetiden, senere blev observeret med unger.

Klyderne fik unger – det sker ikke så tit

De foregående fire ynglesæsoner har kun i alt to par klyder klækket unger – i 2011 – mens især prædation fra ræv og prædation og forstyrrelse fra vandrefalk har forhindret ynglesucces. I 2013 ynglede kun et enkelt par klyder, og endnu i midten af maj 2014 var ikke et eneste par klyder etableret på Tipperne. I anden halvdel af maj slog i alt 37 par klyder sig endelig ned i området – på små øer på Adamspold/Tipperpold mod sydøst og på øen Fuglepold mod nordøst. I modsætning til de centrale og vestlige dele af Tipperne var der meget lidt prædation i de østlige dele af reservatet i maj og starten af juni, og igennem juni klækkede æggene hos syv af klyde-parrene. Den største af kolonierne på to småøer på Adamspold fik dog besøg

af ræv midt under klækningen, så det er uvist om de 16 klækkede unger undgik prædation. Vandstanden i Ringkøbing Fjord var høj gennem hele juni og juli, og der var dårlige fourageringsforhold for ungerne i hele opvækstperioden. Muligvis var de to store unger, der sås den 22. juli de eneste unger, der blev så gamle.

Dobbeltbekkasin opgav at yngle

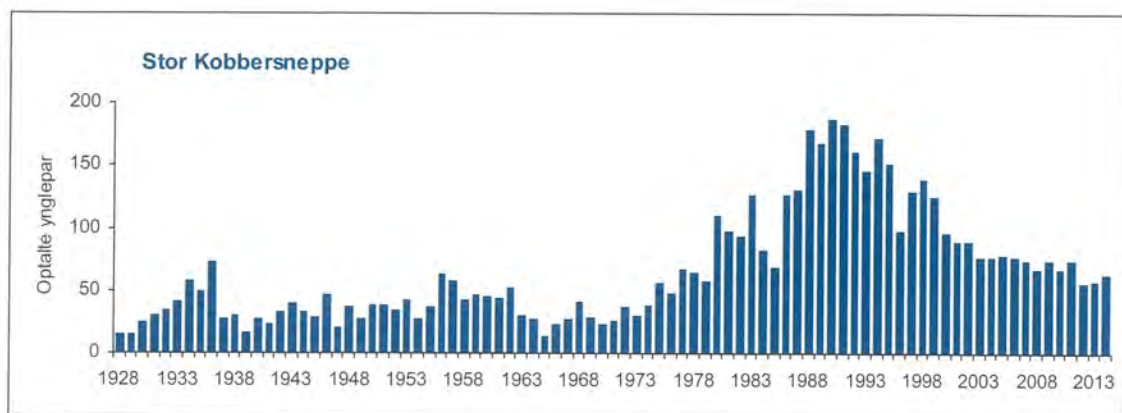
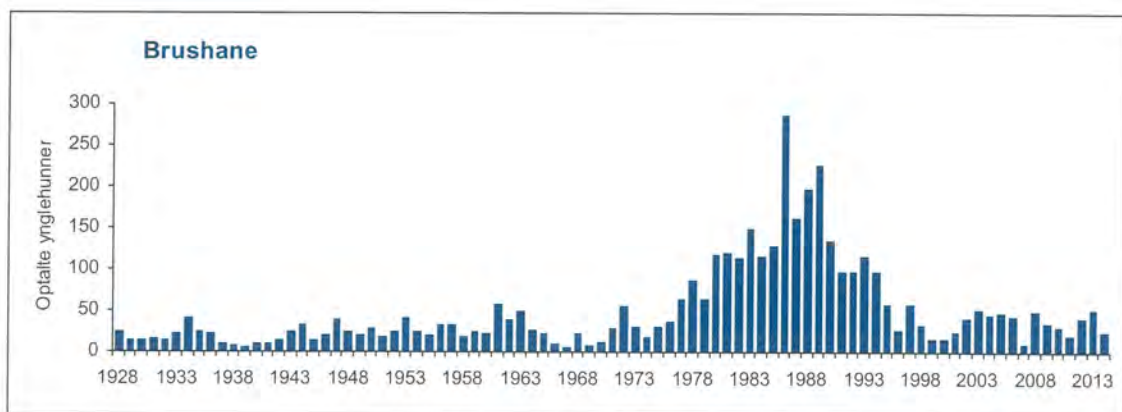
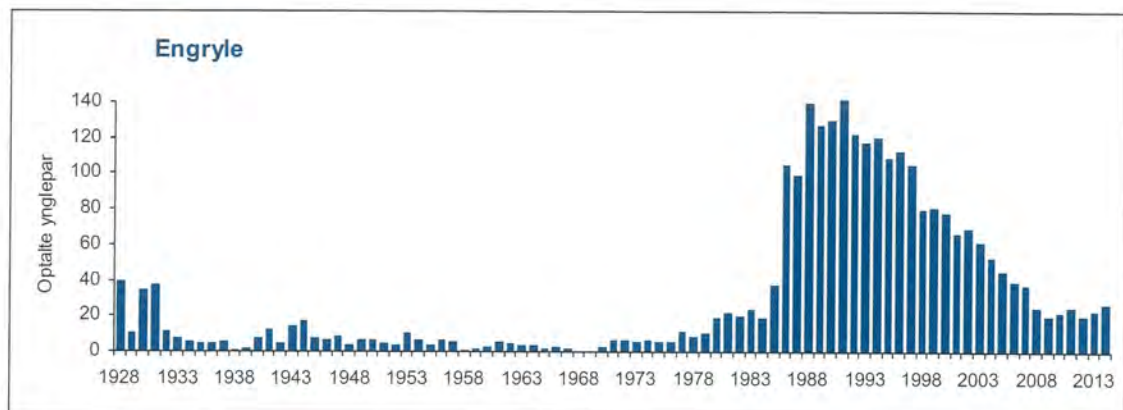
Frem til slutningen af april var der dobbeltbekkasiner spredt på engene, og i de sidste april-dage hørtes også spillende fugle. Men omkring 1. maj forsvandt fuglene, og 2014 er det første år siden 1943, hvor der ikke var ynglende dobbeltbekkasin på Tipperne.

Dobbeltbekkasin stiller store krav til fugt i yngleområdet, og herudover skal der være vegetation af en vis højde til dækning i yngletiden. Tørke med udtørring af engene i slutningen af april og i maj og den medfølgende dårlige græsvækst må have betydet, at dobbeltbekkasinerne ikke kunne finde egnede ynglesteder i år.

Tabel 3. Antal registrerede ungefamilier (klyde: registrerede antal unger pr. ynglepar) i 1998-2014 – perioden, hvor dette er undersøgt for alle de inkluderede arter. Gennemsnit for 1998-2009 og antal for de øvrige år.

	1998-2001	2002-2005	2006-2009	2010	2011	2012	2013	2014
Gråand	6	4	7	8	5	5	4	4
Atlingand	0,3	0	0	0	0	5	0	0
Skeand	0	0,5	0	0	0	3	0	0
Strandskade	1	0	1	0	1	1-2	1-2	0
Vibe	27	52	47	33	49	65	73	48
Engryle	24	20	9	9	5	7	16	5
Brushane	8	21	11	11	3	30	30	6
Stor kobbersneppe	24	25	21	22	18	26	24	5
Stor regnspeve	0	0	1	0	0	0	0	0
Rødben	64	67	52	21	25	46	57	19
Klyde	0,14	0,18	0,30	0,00	0,18	0,00	0,00	0,59

Figur 1. Antal optalte ynglepar af engryle, brushane og stor kobbersneppe 1928-2014. Flere tællemetoder har været anvendt i perioden, men usikkerheden ved optællingerne vurderes i hovedparten af årene at være ubetydelig. Selvom antallet for alle tre arter er meget under niveauet i 1980'erne og 1990'erne, er forvaltningen af Tipperne i dag så god, at her yngler væsentligt flere par, end der har gjort i størstedelen af det 20. århundrede.

Hjejele har været talrig i de senere år på Tipperne. De seneste år har antallet været over 10.000 rastende fugle. Foto: Ole Amstrup

Rastende trækfugle på Tipperne og i Ringkøbing Fjord, 2014

Af Ole Amstrup, Mogens Bak og Karsten Laursen

Indledning

De fugle, som raster på Tipperne, optæles hvert år som led i den nationale overvågning af de talrige trækfugle, som forår og efterår passerer Danmark mellem ynglepladser og overvintringsområder. Tipperne er i den forbindelse ret enestående, da overvågningen hér antagelig kan fremvise den længste tidsserie i Europa. Tællingerne blev påbegyndt i 1928 og er siden gennemført omtrent hvert år.

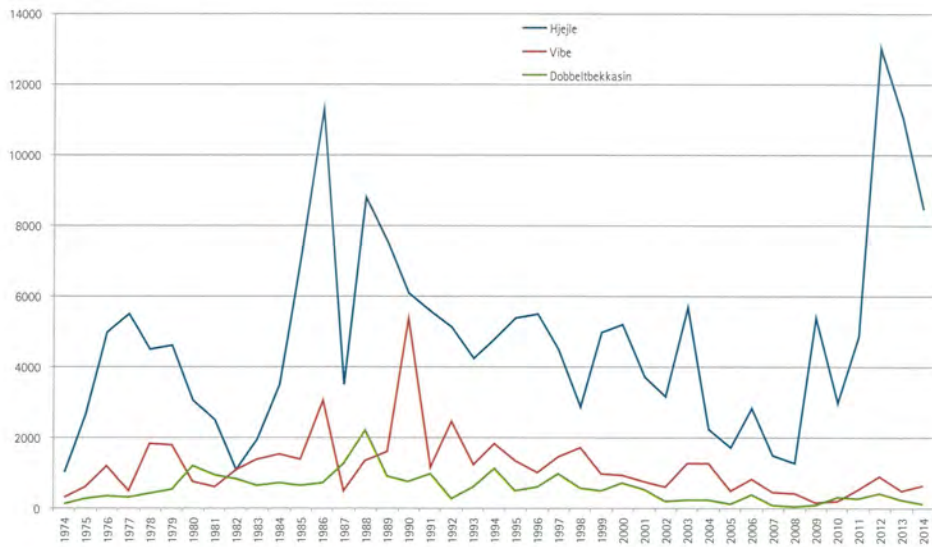
De tal, der præsenteres i dette notat, er maksimumantal for forår og efterår, og selvom tælleintensiteten i de seneste 15 år er faldet fra 6 til 2 tællinger om måneden, må tallene anses for at være repræsentative i perioden marts-november. I vinterperioden (december-februar) foretages kun den internationale midvintertælling i midten af januar. Tallene i vinterperioden kan derfor ikke sammenlignes med tællinger fra før 2000. I 2014 er der udført 2 tællinger pr. måned i perioden marts til november bort set fra juli, hvor der kun

gennemførtes én tælling. I øvrige dele af Ringkøbing Fjord (Klægbanken og Haurvig Grund) blev der også udført én tælling i oktober.

Mange fiskehejrer, skarver og knopsvaner

Fiskehejre var talrig i juni og juli, hvilket kunne tyde på, at de nærtliggende kolonier havde haft en god ynglesucces. Det største tal blev registreret den 26. juni med 153 fugle. Efterårstrækket af skarv kulminerede den 12. august med 3.936 fugle, hvilket er det højeste antal i mange år. Samme dag var der slåning på Klægbanken, og det er sandsynligt, at en del blev skræmt syd på til Tipperne.

2014 blev et godt år for rastende knopsvaner. Det var mildt vejr i januar, så under midvintertællingen blev der registreret 429 fugle. I efteråret var der også mange fugle, og det største antal registreredes den 11.

Figur 1: Efterårsmaksima for hjejle, vibe og dobbeltbekkasin Tipperne 1974-2014.

november med 830 fugle. Det er det højeste antal på reservatet i flere år. Der blev også registreret mange ungfugle/familier. Derimod har reservatet mistet sin betydning for pibesvane. I 2014 blev arten kun set tre gange: 14. januar og 6. oktober, begge med 9 fugle samt den 12. december med 10 fugle.

Antallet af kortnæbbet gås nåede ikke samme høje antal som i 2013. På overnatningspladsen ved Klægbanken sås den 2. oktober 10.000 fugle. To gange i november sås ca. 15.000 på overnatningspladsen på

Tipperne, mens der registreredes 3.300 ved Klægbanken. I september og oktober fouragerer gæssene især på kornstubmarker nord og øst for Ringkøbing Fjord. I november fouragerer de hovedsageligt på majsstubmarker, og andelen af disse marker er størst sydøst for Tipperne. Dette kan forklare de store antal, som blev set i den sydlige del af fjorden i løbet af efteråret.

Antallet af grågås har de seneste 10 år ligget på mellem 800 og 2.000 fugle, så det maksimale antal for 2014 var pænt med 2.081 fugle den 2. september.

Kortnæbbet gås er talrig på Tipperne. I 2014 var der dog lidt færre end tidligere. Foto: Ole Amstrup

Antallet af de fleste svømmeende-arter nåede ikke samme høje antal som i 2013. Dog overraskede spidsanden den 2. oktober med 3.544 fugle ved Klægbanken. Det er det højeste antal, der er registreret. På Tipperne var der mere middelmådige antal med 545 i marts og 455 i oktober. Pibeanden kulminerede i efteråret med 13.415 fugle den 6. oktober. Samme dag var der 3.047 fugle på Haurvig Grund – et af de højeste antal inden for de seneste 15 år. Den 2. oktober var der 3.265 fugle ved Klægbanken, hvilket var forholdsvist lavt sandsynligvis på grund af høje vandstande i Ringkøbing Fjord.

Skeanden kulminerede først i november med 411 fugle, hvilket var knap så mange som i 2013.

Blandt dykænderne var der mange bjergænder i januar. Antallet kulminerede den 2. januar med 322 fugle, hvilket er det næsthøjeste antal på reservatet, kun overgået af 332 i december 1975. Lille skallesluger overraskede med 21 fugle den 28. februar – det højeste antal i reservatets historie.

Hos vadefuglene var 2014 et middelmådigt år. På trods af en mindre fremgang i forhold til 2013 var antallet af viber om efteråret langt fra antallene før årtusindskiftet (Fig. 1). Derimod er antallet af hjejler steget de seneste par år. I slutningen af oktober 2014 nåede antallet op på 8.450 fugle, hvilket er lidt mindre end i 2012 og 2013 (Fig. 1). Om efteråret kulminerer strandhjejler normalt i perioden, hvor de unge fugle

trækker i oktober og november, men i 2014 var det de adulte fugle, der overraskede med 184 fugle i midten af august. Antallet i perioden med ungfuglene kulminerede den 11. november med 103 fugle. Nogle overraskelser var 140 sandløbere på Tippervaden i marts og 37 dværgryler i juli. Brushanerne havde haft et godt yngleår nord på, da der flere steder konstateredes mange juvenile fugle omkring månedsskiftet august og september. På Tipperne kulminerede trækket den 2. september med 182 fugle.

Siden 1980 er antallet af dobbeltbekkasiner faldet. I 2014 registreredes kun 143, hvilket er det tredje laveste antal om efteråret siden 1974 (Fig. 1).

2014 blev et dårligt år for lille kobbersneppe. I foråret blev det største antal 564 fugle, hvilket er langt fra tidligere tiders antal på op til 4.000 fugle i slutningen af 1990'erne. Og efteråret blev også middelmådigt med 211 fugle i august som højeste antal. De seneste år er der set flere og flere rovtørner ved Ringkøbing Fjord. I 2014 blev der sat en ny rekord med hele 15 fugle (11 adulte + 4 juvenile), hvilket sandsynligvis er det højeste antal nogen sinde i Jylland.

Af sjældne fugle sås nordisk lappedykker (oktober), silkehejre (juli), islandsk stor kobbersneppe (hele 19 i april og en oktober), thorshane (november) og pileværting (maj). Desuden sås på Værnengene en steppehøg (maj) og to tredækkere (maj).

Tabel 1. Antal (maksimum) for- og efterår af udvalgte vandfuglearter på reservatet Tipperne 2012-2014.

	1. halvår			2. halvår		
	2012	2013	2014	2012	2013	2014
Knopsvane	204	473	429	570	328	830
Pibesvane	6	81	9	0	6	9
Sangsvane	139	1.283	267	88	17	206
Kortnæbbet gås	849	3.120	602	8.180	22.185	15.052
Grågås	227	116	341	1.420	1.042	2.081
Bramgås	19.050	17.000	16.660	12.648	14.800	8.500
Mørkbuget knortegås	752	510	160	14	11	55
Pibeand	1.779	1.599	2.731	10.171	16.419	13.415
Krikand	4.553	1.149	2.320	9.505	4.922	4.710
Gråand	608	342	946	930	1.211	891
Spidsand	368	256	545	1.661	1.212	455
Skeand	49	92	93	492	575	411
Toppet skallesluger	90	126	40	75	349	43
Klyde	122	74	91	430	44	337
Hjejle	1.070	92	6.400	13.000	11.050	8.450
Vibe	165	159	143	903	489	669
Almindelig ryle	2.532	902	1.550	2.799	5.022	5.902
Brushane	181	25	145	45	23	182
Dobbeltbekkasin	17	20	11	432	233	143
Lille kobbersneppe	605	680	564	505	393	211
Stor regnspøve	503	414	436	275	329	279

Dværgmåger, Hyllekrog 28. april 2014. Foto: Preben Berg

Hyllekrog/Saksfjed 2014

Af Preben Berg

Da det blev tidligt forår i år, blev sæsonen allerede indledt den 10/2, hvilket endnu engang blev den hidtil tidligste opstartsdato. På trods af at sæsonen blev indledt disse ca. 3 uger før normalen, skete der på intet tidspunkt et tilbagefald med vintervej, som tilfældet var i 2013.

Det er nu blevet 7. år i træk, at forårstrækket ved Hyllekrog er blevet dækket, og dækningen fortsatte atter i år frem til den 8/6 (i alt 115 obsdage). Det blev til rekordmange bogførte fugle med i alt 794.153 trækkende (44,6 % over gennemsnittet) i kraft af exceptionelt mange bramgæs. Observatørerne har været Preben Berg med assistance af især Gunnar B. Pedersen, Ralph Qwinten, René Christensen, Claus Mortensen, Palle Sørensen og Sune Madsen.

Trækobservationer fra foråret

Det halter stadig med begge arter af lommer, da de rødstrubede og sortstrubede var henholdsvis -19,8% og -26,4% under gennemsnittet. De rødstrubede (1578) toppede noget tidligt på sæsonen med 9/4 235 og 10/4 274. Af sortstrubede (420) sås i alt halvdelen ult. april/pri. maj med 211 ex., hvor største dag så var 8/5 med 30. Antallet af toppet lappedykker (287) lå på et meget gennemsnitligt antal (således 291 i 2012 og 294 i 2013) og bedste dag 7/4 69. De gråstrubede lappedykkere (922) fortsætter vante stil med endnu en ny forårs-

rekord anført af disse dage: 7/4 100, 16/4 265 (klar dagsrekord) og 25/4 110. Af nordisk lappedykker (8) skal kun lige nævnes en god dag: 2/4 6 trk. Antallet af storke kunne ikke helt følge med det gode år sidste forår, men alligevel sås dog 16/4 2 trk. sort stork samt hvid stork (i alt 7).

Sædgæs bliver der normalt set ganske få af (31 i gennemsnit), hvorfor i alt 394 fugle med 14/2 247 som bedste dag alligevel kan nævnes. Bemærk dog at alle trækkende fugle er fra februar måned, hvor der normalt ikke er dækning. Tillige en sen obs af tundrasædgås den 21/5 med 1 rst. Næstbedste forår for blisgås (2386) kom i hus med 22/3 677 som største dag, mens til gengæld slapt træk af grågås (859) – heraf endda 604 på fædningstræk i maj/juni (til sammenligning sås i 2013 totalt 1810 med 618 i maj/juni). Så effekten af en mild vinter med mange overvintrende kan mærkes! Det gik helt anderledes vildt for sig med hensyn til bramgæs. Modsat sidste år som blot gav 39.802 trk. var vinden mere gunstig for lokaliteten i år. Følgen var, at forårstræktotalen blev en imponerende sum på hele 280.400 fugle, hvilket vil sige næsten 200.000 mere end gennemsnittet (!). De største dage blev 7/5 110.100 og 16/5 65.080. Dagen den 7/5 var i særklasse men dog alligevel ikke rekord, da der 5/5-2011 sås 113.500 trk. De mange fugle havde hobet sig op på bagsiden af et regnvejr og kom så væltende, da regnen ophørte ved 9.30 tiden. I den efterfølgende 1½ time, hvor trækket

var mest intensivt, taltes i alt 99.750 med følgende heftige halvtimer: 28.450+55.500+15.800 (!). Med 41% under gennemsnittet af knortegæs (12.995) er vi tilbage på niveau med de 2 sløje år 2011 og 2012. Bedste dag blev 30/5 3022 trk.

Igen i år rigtig gode takter for alle de 7 almindelige svømmeænder og heraf rekord for de 5: Gravand (518), knarand (151), krikand (2585), spidsand (950) og skeand (1481). I den milde februar sås i alt 969 trk. Pibeænder (4543) (hele 21,3 % af forårstotalen), som således ikke gad vente på hverken marts eller april måned. Eksempelvis 21/2 393 og 10/3 839 samt i april hvor de normalt kulminerer højest 2/4 575 trk. Krikænderne toppede med 1/4 358, 7/4 660 og 23/4 337, mens de bedste dage for spidsændernes vedkommende faldt med 9/3 120 og 2/4 182. Det blev til over 3 gange så mange skeænder som normalt med 24/4 209 og 28/4 199, som de største dage. Bjergand (1696) havde et OK år (999 flere end sidste år) med de 471 i februar, mens klart største dag faldt på normal vis 23/4 med 425.

Ederfuglene (343.258) satte en kneben ny dagsrekord med blot 900 fugle den 30/3 til 52.150 trk. Næstbedste dag faldt efter en dag med tæt tåge: 7/4 40.050 trk. Igen i år blev ederfugle kønsbestemt i løbet af foråret som led i undersøgelsen af hunprocenten i de direkte trækkende fugle. I alt 64.492 (18,8 %) blev denne gang kønsbestemt (18,0 % i 2013), og antal hunner blev udregnet pr. dag, hvorefter den endelige hunprocent for hele foråret endte på 33,1 % (33,9 % i 2013). Procentsatsen er dog reelt en anelse lavere, da en del passerer om aftenen efter endt obstdid først på sæsonen (skønnet ca 45-50.000 usete fugle i 2013 og 27-29.000 i 2014). Dette bevirker, at den samlede procentsats af

sete som usete fugle falder en anelse til 33,0 % (33,4 % i 2014) (se artikel i DOFT nr. 3 2014). Hidtil bedste år for havlit (2833) hvor 81,5 % af fuglene trak forbi sammenpresset over 4 dage 26-29/3 med flest 29/3 1771 (klar ny dagsrekord og kun 2. gang over 1000 ex.). Således kun 314 fugle tilbage fra april hvor der normalt er flest større dage med arten. Et langstrakt og pænt træk af sortand (54.075) hvor træk på over 1000/dag kunne ses på 16 dage i tiden 23/2-29/4. Bedste dage var 8/3 9747 og 8/4 4237. Toppet skallesluger (13.840) stiger stadigvæk på trods af et rigtig godt år sidste forår (11.302). Dage med over 500 lå i tiden 12-30/3, mens imod sædvanlige ingen dage i april. Bedste dag blev 27/3 med 1192 trk.

Rovfuglene gav igen i år frustrerede miner hos de rovfugle glade observatører, men det gik alligevel ikke helt så galt alligevel (set i forhold til gennemsnittet), da hidtil bedste år for 5 arter samt en tangering for en enkelt art. Det var især de almindeligste "basisarter" (f.eks. musvåge), som igen kun kom ind i mindre mængder. Det er efterhånden slået fast, at på rovfuglefronten om foråret bliver Hyllekrog ikke til noget særligt, men det er den gode dækning med rigtig mange observationstimer, som trods alt kan hive hæderlige rovfugletotaler i land på enkelte arter. Hvepsevåge (544) havde et par dage med over 100 trk.: 10/5 185 og 25/5 242. Bemærkelsesværdigt mange sorte glenter (hele 24 trk.+ 4 rst), hvilket skal ses i forhold til gennemsnittet for 2009-2013 blot ligger på 3 (!). Bedste dage var 9/5 2 trk.+ 1 rst. og 25/5 6 trk. De røde glenter (83) fik igen i år lige hævet hidtil bedste forår med en enkelt fugl, og bedste dag blev 18/3 med 17. Stadig stigende antal af havørn (24) set imod 19 i 2013.

Lille korsnæb, Saksfjed Inddæmning 9. marts 2014. Foto: Preben Berg

Spidsænder, Hyllekrog 9. marts 2014. Foto: Preben Berg

Derimod gik det helt galt for alle kærhøgene: Rørhøg (81), blå kærhøg (sølle 6 og fuldstændig galt da ellers 17 i snit !) samt ikke en eneste hedehøg eller steppehøg – hverken rst. eller trk. Spurvehøg (409) var knap 12% over gennemsnittet med største dag den 16/4 med 73. Musvåge (842) skuffede med næstdårligste år i perioden, flest blot 18/3 230. Som altid få fjeldvåger (4), mens fiskeørn (31) holdt sig præcis på gennemsnittet. Anderledes fint gik det med falkene, da klart bedste år for tårnfalk (62) – 34 i snit; tangering af bedste år for dværgfalk (26); lærkefalk (7) og hele 5 gange så mange vandrefalke (15) som normalt (bemærk 0 i 2013).

Tranerne (988) havde næstbedste år, hvor flest sås 20/3 450 trk.

Det blev generelt et ret sløjt vadefugleforår med enkelte små lyspunkter. Det blev klart næstdårligste år for strandhjejle (420) siden 2009 (51 % under gennemsnit) og her flest 30/5 140 og 31/5 185 trk. Kun halvt så mange islandske ryler (8524) blev set i forhold til de to foregående år (-6 %). Fuglene var fordelt over 5 dage med flest på disse dog meget fine dage: 30/5 4015 og 31/5 3480. Bunden gik helt ud af de almindelige ryler, da kun sølle 215 trk. i løbet af hele foråret. Der er altid hårde odds imod en, når man skal tælle kobbersnepper og ikke lige har en radar til rådighed. På årets topdag, som faldt den 30/5 (efter hård østenvind 27-29/5), var det næsten helt skyfrit hele dagen, hvilket bestemt heller ikke gjorde det nemmere! I alt 4700 blev fundet heraf bl.a. en flok på 600 kl. 21.58, som blev skønnet til at være ca. 4 km oppe inde over land (!). Hovedparten af fuglene denne dag har meget sandsynligt gået oppe i den højde eller måske højere hele dagen, hvorved det ikke er så mærkeligt, at man ikke ser så mange. Totalen endte på 6491 trk. eller med andre ord

33 % under gennemsnittet. Forårets mest interessante lyspunkt var dobbelt så mange småspover (221) som normalt og her flest 7/5 72. Storspoverne (1597) havde næstdårligste år med hele 51,5 % under gennemsnittet på trods af meget fin dækning. Største dag blev tillige kun 11/4 368.

Det blev kun til 4. bedste år for almindelig kjove (63), selvom næstbedste dagstotal 13/4 endte med 15 fugle. Dværgmågerne (11.448) havde derimod et imponerende år i kraft af disse 2 heftige tal, hvoraf sidstnævnte er ny DK-rekord: 28/4 3160 og 29/4 4143. Det blev dog alligevel ikke til forårsrekord da 1002 flere fugle i 2011 (12.250). Det skal også bemærkes, at den 2/5 rastede hele 9.700 dværgmåger i Grosser Binnensee, Hohwachter Bucht SV for Femern (blot ca. 57 km SV for obspladsen Saksfjed) + 1000 Hemmelsdorfer See, nord for Lübeck (ca 75 km SSV for Saksfjed)(www.ornitho.de). Dette solide ryk gik vi ærgerligt nok glip af her på lokaliteten og bemærk, hvor tæt på det egentligt er ...!

Med 6 fugle er rovtterne forhåbentlig ved at bliver mere almindelig. Fjordterne (2181) lå knap 45 % over snit med bedste dag 7/5 825. Havterne (2995) lå derimod 16 % under snit og var noget forsinket med bedste dag 5/5 1042. Modsat sidste år, som blev det hidtil dårligste år (59) for dværgterne, blev 2014 så det hidtil bedste (119) især i kraft af ny dagsrekord den 23/4 med 48. Det blev til 3. bedste år siden 2009 for sortterne (184) og klart flest 16/5 83 (heraf 60 i flok).

Der er som regel ikke meget at bemærke med hensyn til småfuglene, men denne gang var der 4 arter, som gav anledning til løftede øjenbryn: Der er måske ved at gå hul på bylden med hensyn til biædere, da hele 5 fugle sås: 5/5 1 rst., 6/5 1 trk. VSV, 19/5 1 trk. V og 21/5 2 trk. ØSØ. Ringdrossel havde ligeledes et

	Førår	Efterår
Dækning	10/2 - 8/6 (dagligt)	5/8-3/12 (næsten dagligt)
Træk-observationer, almindelige arter	Rødstrubet lom 1578 Gråstrubet lappedykker 922 (rekord) Bramgås 280.400 (rekord) Ederfugl 343.258 Sortand 54.075 Toppet skallesluger 13.840 Trane 988 Islandsk ryle 8524 Lille kobbersnepe 6491 Almindelig kjøve 63 Dværgmåge 11.248 heraf 28/4 3160 og 29/4 4143 Havterne 2995 Sortterne 184	Blisgås 2/10 604 trk. Bramgås 27/10 14.700 overnat. Hvæpsvåge 27/8 761 Lærkefalk 6/9 15 Huldue 21/10 880 Ringdue 30/10 104.800 Mursejler 9/8 5590 Hedelærke 556 Skovpiber 29/8 830 Gul vipstjert 27/8 1110 Bjergvipstjert 59 T + 4 R Misteldrossel 1/10 107 og 21/10 190 Bog-/kvækerfinke 1/10 55.000 og 3/10 62.200
Observationer, usædvanlige arter	Nordisk lappedykker 2/4 6 trk. Sule 22/4 1 og 6/5 1 trk. Sølvhejre 1/1-21/1 1 + 14/3-12/4 1-3 rst. og 28/4 1 trk. Silkehejre 15-24/6 1 rst. Sort stork 16/4 2 trk. Hvid stork 26/3 1 trk., 2/4 1 OF og 29/4 5 trk. Sortbuget knortegås 21/5 2 rst. Rødhovedet and 19/4 1 trk. Kongeederfugl 23/3 1 ad. han trk. Sort glente 24 trk. + 4 rst. Lille skrigørn 10/6 1 trk. NØ Aftenfalk 29/5 1 rst. Vagtel 2/6 1 og 17/6 1 syng. Engsnarre 11/6 1 rst. Mellemkjøve 2/5 2 trk. Sorthovedet måge 25/4 2 og 8/5 2 trk. Rovterne 23/4 1 Ø, 21/5 2 Ø og 1/6 3 V Hvidvinget terne 16/5 5 trk. og 18/5 4 rst. Biæder 5-21/5 i alt 4 trk.+ 1 rst. Sortstrubet bynkefugl 13/3 1 rst. Ringdrossel 3-11/4 i alt 7 trk.+ 11 rst. Flodsanger 24-26/5 1 syng. Rødtoppet fuglekonge 11/3 1, 22/3 3 og 4+5/4 1 rst. Lille fluesnapper 18/5 1 sy. Pirøl 21/5 1 trk. Gulirisk 22/3, 27/4 og 15/5 alle 1 trk.+ 27/4-22/5 7 obs af 1 rst. Karmindompap 17/5-8/6 5 trk.+ mindst 11 rst. Hortulan 24/4 1 trk.,	Islom 17/11 1 trk. Nordisk lappedykker 23/9 28 rst. Sorthalset lappedykker 2/10 1 rst. Sølvhejre 19/9 1 trk., 3-14/10 1 rst. og 15/10 1 trk. SV Hvid stork 16/8 22 rst. og 21/8 20 trkf. Sort Glente 7 trk.+ 3 rst. Steppehøg 16/9 1 1K trk. Hedehøg 22/8 1 og 26/8 1 trk. Aftenfalk 1 trk.+ 6 rst. Kærløber 1 trk.+ 4 rst. Enkeltebekasin 27/10 4 rst. Stor kobbersnepe 4/9 10 trk. Mosehornugle 2 trk. + 3 rst. Vendehals 6 Lille flagspætte 13/9 og 1/10 1 Hybrid land X bysvale 17/9 1 trk. Rødstrubet piber 6 Ringdrossel 21/10 1 TF Rødtoppet fuglekonge 3 Lille fluesnapper 5 Stor tornskade 28 Gulirisk 17/11 1 trk. Hvidvinget korsnæb 6/8 8 trk. Karmindompap 18/7 1 syng. Lapværbling 7/11 1 rst.
Ynglefugle, sjældne arter (par)	Sortstrubet bynkefugl 1 (3 unger) Karmindompap 1	

godt år med 18 nok forskellige fugle: 3-11/4 i alt 7 trk. + 11 rst. Der var (for stedet) nærmest masseforekomst af lille korsnæb med hele 645, hvor næsten samtlige trak SØ eller S. Dette skal ses i forhold til et gennemsnit på blot 18 fugle og/eller hidtil bedste år (2009) med 56 trk. Flest sås 26/2 113. Til sidst også klart bedste år for karmindompap med 17/5-8/6 5 trk.+ min. 11 rst.

Observationer fra efteråret

Efteråret 2014 blev langt bedre dækket end normalt (107 obs. dage) da næsten daglig dækning i tiden 5/8 til 3/12. Dog er der som vanligt langt mere fokus på rovfuglene fra absolut de fleste fremmødte observatører. Resultatet er da også meget få indtastninger fra de øvrige artsgrupper i DOFbasen, hvorfor der ikke i lighed med foråret er opgjort træktotaler for alle arter (se www.dof-storstrom.dk).

Meget overraskende indfandt hele 28 nordiske lappedykkere sig sammen med 55 gråstrubede på havet udfør obsposten allerede den 23/9, endda inden der for alvor blev meldt om nordiske fra andre danske lokaliteter. Tallet er i øvrigt mere end en fordobling af hidtidige rekord. Det var imidlertid ikke slut med lappedykkerne, da en lokal sjælden gæst sås i form af en sorthalset lappedykker den 2/10.

Der er ikke meget kød på de indrapporterede andefugle, dog kan nævnes i alt 880 trk. spidsænder (25/8-21/10) med flest 29/8 428.

Rovfuglene fik tilsyneladende generelt et nogenlunde efterår med totalt 12.054 trk. men svært at bedømme da langt bedre dækning end sædvanligt. Af "kæphestarten" hvæpsvåge (2670) faldt de 3 bedste dage på normal vis 23/8 330, 27/8 761 og 28/8 444. Fortsat fremgang for sort glente med i alt 7 trk.+ 3 rst., mens rød glente (893) drillede noget, da det ikke lykkedes at få nogle rigtigt store dage i hus. Dette "sivetræk" gjorde sig stort set gældende for alle de øvrige rovfuglearter da generelt OK totaler, men med noget tamme dagstotaler. En enkelt art skilte sig dog ud på meget positiv vis nemlig lærkefalk (57) med bl.a. disse dagstotaler 6/9 15 og 7/9 11 trk. Arten sås også rastende i ekstraordinært stort omfang med en del dage med 3-5 fouragerende og flest 15/9 med hele 7. Der var også pænt med aftenfalk da 12/9 1 trk. og i tiden 25/8 - 28/9 i alt 6 forskellige rst.

Af traner blev der skrabet i alt 956 trk. sammen (11/9-16/10) med største dag 8/10 402. Det var ikke meget, der blev bemærket til den store ungfugleinvasion af mellemkjøver på lokaliteten med sølle 4 ex. i november.

Som sædvanlig temmelig mange hulduer på lokaliteten med i alt 3144 indrapporterede trk., flest 6/10 365 og 21/10 880. Samme historie med ikke alle trk. ringduer optalt eller indrapporteret, men dog i alt 272.275 trk. med flest 30/10 104.800. Hedelærke gav på samme facon i alt 529 trk.+ 13 TF og 16 rst., flest 29/9 135 trk. + 16 rst. og 3/10 149 trk. Desuden kan hurtigt nævnes bjergvipstjert med 59 trk.+ 4 rst. (max 18/9 12); hvid vipstjert med 1718 trk. optalt med en klar top 16-19/9 hvoraf de 1102 passerede samt bog-/kvækerfinke (256.600) med flest 1/10 55.000 og 3/10 62.200.

Spidsænder i solnedgang, Ballum Forland, 9. marts 2014. Foto: Bo L. Christiansen

Fugleværnsfondens reservater – status 2014

Af Marie-Louise Olsen og Hanne Havemose

I 2014 kunne Fugleværnsfondens reservat Stormengene på Rømø udvide med 5,7 hektar mere land, grundet en berigtigelse af arealer ud mod kystlinjen, så reservatet nu udgør 41,7 hektar. I samme periode kom reservatet desuden i fint selskab, som en del af UNESCO's udpegning af Vadehavet som verdensnaturarv.

Det stort anlagte EU LIFE-projekt i Sølsted Mose undergik i 2014 den hidtil største forvandling i form af store trærydninger, der i sidste ende skal medvirke til at omdanne dele af mosen til højmos. I december deltog 40 interesserede fagfolk og lokalborgere i et stort informationsarrangement, hvor der blev vidensdelt og gjort status på projektet, som afsluttes i 2016.

Saksfjed Inddæmning modtog endnu 8 vildheste samt 60 styk økologisk kvæg, og hertil kommer den meget store vilde bestand af dådyr. Denne form for varieret afgræsning har vist sig at skabe gode yngle- og fourageringsmuligheder for engfugle, som kræver naturtyper med kort græs.

BioBlitzsuccessen fra året forinden fortsatte igen i 2014, hvor endnu to af fondens reservater, Stubbe Sø og Sølsted Mose var under biodiversitetens lup. Formålet med at samle både fagfolk og naturinteresserede til en registrering af så mange arter af dyr og planter som muligt i løbet af et døgn, gav interessante resultater. Over 1000 arter blev registreret, heriblandt

Hvidvinget terne, Præslesø, Råbjerg, 17. maj 2014. Den er set i flere af fondens reservater i forbindelse med den 'store invasion' i maj 2014.
Foto: Knud Pedersen

mange nye og meget sjældne for Danmark, og bidrog hermed til en øget interesse og fokus på den biodiversitet, der er så vigtig – også for et varieret fugleliv.

I september var Fugleværnsfondens frivillige arbejdsgrupper fra hele landet inviteret til fællestæf i reservatet Saksfjed/Hyllekrog på Sydlolland. Deltagerantallet slog denne gang rekord med over 80 tilmeldte, som fik mulighed for at dele erfaringer fra deres frivillige indsats som naturplejere. En helt uundværlig del af fondens virke.

Årets sjældne fuglebegivenheder

Århundredets største invasion af hvidvinget terne kunne også mærkes på Fugleværnsfondens reservater: Nyord Enge, Saksfjed/Hyllekrog, Nakskov Indrefjord, Tryggelev, Salme og Nørreballø Sø samt Bremsbøl Sø fik også besøg.

På Tårnenes Dag i august blev der set i alt 64 fuglearter i Nivå Bugt Strandenge, hvilket er en tangering af det tidligere bedste resultat fra 2010. Af øvrige bemærkelsesværdige observationer skal nævnes 18 vadefuglearter, heraf to dværgryler, som ikke er så almindelige her.

Også andre reservater har haft besøg af sjældne vadefugle: 1 tredækker i Vaserne og 1 terekklire på Nyord.

Bramgåsen, som er i fremgang herhjemme, slog alle rekorder på Hyllekrog den 7. maj 2014, da observatøren kunne notere mere end 100.000 trækkende bramgæs. Sølvhejren, der er blevet set oftere og oftere i de senere år, satte også ny rekord ved Bremsbøl Sø, hvor 26 valgte at fouragere i august.

Sidst, men ikke mindst, er der i 2014 for første gang registreret 1-2 par ynglende isfugl i Ravnstrup Sø.

Nivå Bugt Strandenge, Nordsjælland (1)

11 hektar strandeng. Rørskov, åbne vandflader og afgræsset strandeng. Stentange mod havet. Overdraget til Fugleværnsfonden af Den Hageske Stiftelse i 2008.

Frivillig arbejdsgruppe: 21 personer.

Ynglefugle: Lille lappedykker 0-1 par, gråstrubet lappedykker 0-1 par, knopsvane 1 par, gravand 0-1 par, krikand 2 par, gråand 4 par, ederfugl 2 par, toppet skallesluger 1-2 par, vandrikse 1 par, blishøne 2 par, vibe 2 par, ringdue 1 par, gøg 0-1 par, sanglærke 1 par, hvid vipstjert 1 par, gærdesmutte 0-1 par, rødhals 1-3 par, solsort 1-2 par, sjagger 0-1 par, sangdrossel 0-1 par, sivsanger 0-1 par, kæranger 0-1 par, rørsanger 5-14 par, gråkrage 1 par, rørspurv 0-5 par.

Desuden muligt eller sandsynligt ynglende gærdesanger, torsanger, munk, gransanger, løvsanger, blåmejse, musvit og grønirisk.

Ynglefuglene i Nivå Bugt Strandenge er talt af Karsten Winding m.fl.

Andre observationer: Toppet lappedykker 555 (18/3), sule 13 (8/12), skarv 584 (23/10), sølvhejre 3 (11/4), hvid stork 2 (7/6), pibesvane 19 (3/11), sangsvane 68 (25/12), kortnæbbet gås 1 (18/10), bramgås 7500 (1/10), knortegås, mørkbuget 2500 (1/10), nilgås 2 (7/5), pibeand 300 (1/10), gråand 900 (5/2), spidsand 3 (31/8), atlingand 3 (9/9), ederfugl 2000 (11/3), sortand 375 (26/7), hvinand 229 (10/2), lille skallesluger 4 (30/3), toppet skallesluger 22 (29/3), stor skallesluger 18 (30/10), hvepsevåge 39 (22/8), havørn 3 (8/3), spurvehøg 94 (21/10), musvåge 961 (21/10), fiskeørn 10 (6/4), trane 6130 (14/10), strand-skade 66 (9/3), lille præstekrave 2 (13/7), hvidbrystet præstekrave 1 (2/5), hjejle 150 (8/11), strandhjejle 11 (17/8), vibe 327 (7/9), islandsk ryle 12 (20/8), sandløber

På Hyllekrog slog bramgåsene alle rekorder med over 100.000 trækkende bramgås den 7. maj 2014. Foto: Bo L. Christiansen

2 (11/8), dværgryle 6 (31/8), temmincksryle 1 (25/8), krumnæbbet ryle 11 (28/8), sortgrå ryle 1 (4/12), almindelig ryle 115 (18/7), brushane 7 (23/8), enkeltbekkasin 8 (1/11), dobbeltbekkasin 55 (21/10), stor kobbersneppe 3 (17/7), lille kobbersneppe 26 (11/8), småspove 9 (16/7), sortklire 5 (17/8), mudderklire 35 (26/7), stenvender 8 (17/8), almindelig kjøve 2 (1/9), storkjøve 1 (20/10), dværgmåge 21 (18/10), kaspisk måge 2 (4/11), gråmåge 1 (27/3), svartbag 620 (23/10), ride 1 (8/11), rovterne 2 (4/5), dværterne 2 (30/4), sorterne 1 (15/8), huldue 13 (20/3), (14/3), mosehornugle 1 (21/10), isflugl 3 (21/9), vendehals 1 (14/5), skærpiber 3 (26/9), bjergvipstjert 1 (4/11), sjagger 3080 (7/4), misteldrossel 3 (11/3), skægmeje 15 (7/11), rødrygget tornskade 2 (7/9), ravn 15 (4/2), bjergirisk 31 (23/10), snespurv 6 (23/2).

Vaserne, Nordsjælland (2)

14 hektar sø, ellesump, skov og krat, ejet af Aage V. Jensens Naturfond. Administreret siden 1999 af Fugleværnsfonden.

Frivillig arbejdsgruppe: 18 personer.

Ynglefugle: Toppet lappedykker 2-6 par, gråstrubet lappedykker 0-1 par, skarv 50-100 par, knopsvane 2-4 par, grågås 10-15 par, gråand 3-10 par, hvinand 1-3 par, musvåge 1-2 par, duehøg 1 par, vandrikse 1-3 par, plettet rørvagtel 2 par, vibe 1-2 par, ringdue 2-4 par, gøg 1-4 par, natugle 0-1 par, stor flagspætte 6-10 par, lille flagspætte 1-4 par, hvid vipstjert 1-3 par, jernspurv 0-3 par, rødhals 5-10 par, nattergal 0-1 par, rødstjert 1-3 par, sangdrossel 1-4 par, solsort 10-15 par, sjagger 2-5 par, havesanger 3-7 par, munk 3-7 par, torsanger 3-7 par, gærdesanger 0-1 par, rørsanger 4-10 par, løvsanger 3-8 par, gransanger 6-10 par, fuglekonge 0-3 par, gærdesmutte 10-20 par, broget fluesnapper 0-2 par, musvit 10-20 par, blåmeje 5-10 par, sumpmeje 4-8 par, halemeje 1-5 par, skægmeje 0-2 par, spætmeje 5-7 par, træløber 5-10 par, korttået træløber 3-7 par, rødrygget tornskade 0-1 par, husskade 2-10 par, skovskade 0-2 par, gråkrage 3-5 par, stær 5-7 par,

skovspurv 0-2 par, bogfinke 10-15 par, stillits 3-6 par, grønirisk 1-3 par, dompap 0-1 par, kernebidder 1-2 par, rørspurv 10-20 par.

Ynglefuglene i Vaserne er talt af Holger Hansen og Svend Aage Linderstrøm, Helge Røjle og Peter Christensen m.fl.

Andre observationer: Lille lappedykker 1 (23/9), toppet lappedykker 4 (8/3), gråstrubet lappedykker 2 (13/5), (13/3), pibeand 20 (31/12), knarand 20 (13/12), skeand 25 (27/4), taffeland 32 (20/2), troldand 700 (7/12), bjergand 2 (20/2), ederflugl 25 (31/3), lille skallesluger 3 (30/3), toppet skallesluger 1 (24/2), stor skallesluger 6 (7/12), hvepsevåge 46 (26/8), rød glente 1 (27/4), havørn 1 (24/8), rørhøg 2 (18/4), blå kærhøg 1 (17/10), duehøg 3 (5/3), fiskeørn 1 (24/8), lærkefalk 1 (6/9), blishøne 1100 (6/3), trane 67 (6/10), tredækker 1 (24/8), huldue 2 (1/3), isflugl 1 (29/12), stor flagspætte 26 (14/3), lille flagspætte 6 (28/2), misteldrossel 2 (30/8), skægmeje 20 (18/10), korttået træløber 4 (7/3), rødrygget tornskade 2 (6/9), stor tornskade 2 (15/2), ravn 2 (1/3), bjergirisk 200 (7/12).

Gundsømagle Sø, Nordsjælland (3)

60 hektar, rørskov, krat, skov, sø og enge. Erhvervet i 1984.

Frivillig arbejdsgruppe: 24 personer.

Ynglefugle: Toppet lappedykker 3 par, rødtrum 1 par, knopsvane 1 par, grågås 6 par, gråand 2 par, skeand 0-1 par, rørhøg 1 par, vandrikse 1 par, blishøne 0-4 par, vibe 3 par, fjordterne 0-1 par, gøg 2-6 par, stor flagspætte 1 par, sanglærke 3-5 par, landsvale 3 par, gærdesmutte 4-8 par, rødhals 2-5 par, nattergal 4-6 par, rødstjert 2-7 par, solsort 2-6 par, sjagger 4 par, sangdrossel 1-2 par, sivsanger 4-10 par, rørsanger 5-12 par, gulbug 0-1 par, skægmeje 3-5 par, allike 3 par, råge 35 par, gråkrage 2 par, stær 3-12 par, rørspurv 5 par, bomlærke 0-1 par.

Desuden muligt eller sandsynligt ynglende gærdesanger, torsanger, havesanger, munk, gransanger, løvsanger, sumpmeje, blåmeje, musvit, spætmeje, træløber, skovspurv, bogfinke, grønirisk, stillits og gulspurv.

Desuden kunne 1 par hvid stork også i 2014 iagttages på reden i et nærliggende gartneri, fra p-pladsen ved vesttårnet.

Ynglefuglene ved Gundsømagle Sø er talt af Ivan Olsen og John Andersen m. fl.

Andre observationer: Sorthalset lappedykker 6 (6/4), sangsvane 50 (21/1), sædgås 31 (1/2), blisgås 31 (28/1), grågås 2000 (1/9), canadagås 85 (15/1), bramgås 320 (16/5), pibeand 69 (28/10), knarand 21 (1/1), krikand 41 (7/4), spidsand 6 (28/10), atlingand 2 (23/3), taffeland 67 (22/1), troldand 600 (18/11), lille skallesluger 23 (15/2), toppet skallesluger 6 (23/2), stor skallesluger 35 (23/2), sort glente 1 (9/8), rød glente 2 (22/3), blå kærhøg 5 (27/12), hede høg 1 (1/5), duehøg 2 (28/10), fjeldvåge 1 (15/4), fiskeørn 1 (16/9), dværgfalk 1 (18/10), vandrefalk 1 (22/3), trane 36 (20/3), hjejle 35 (29/10), skovsneppe 1

1-2 par isfugle er registreret ynglende ved Ravnstrup Sø. 11. marts 2014. Foto: Allan Gudio Nielsen

(26/10), kaspisk måge 2 (6/12), fjordterne 6 (30/4), sortterne 1 (28/4), huldue 3 (4/9), natugle 5 (14/5), isfugl 2 (28/10), gul vipstjert 27 (1/9), bjergvipstjert 2 (23/3), ringdrossel 8 (26/10), misteldrossel 1 (1/11), sivsanger 10 (16/5), skægmeje 25 (26/10), korttået træløber 1 (6/12), rødrygget tornskade 1 (6/9), stor tornskade 1 (30/12), ravn 6 (18/10), bjergirisk 20 (21/1), stor gråsiken 45 (1/2), gulspurv 150 (22/1).

Ravnstrup Sø, Sydsjælland (4)

9,5 hektar sø med mose og rørskov, eng, pilekrat og gammel løvskov. Erhvervet i 1983.

Frivillig arbejdsgruppe: 13 personer.

Ynglefugle: Gråstrubet lappedykker 1-2 par, knopsvane 1 par, grågås 0-10 par, taffeland 1 par, troldand 1 par, spurvehøg 0-1 par, musvåge 0-1 par, vandrikse 1-4 par, grønbenet rørhøne 1-4 par, blishøne 1-14 par, gøg 1-2 par, isfugl 1-2 par, stor flagspætte 1 par, sanglærke 1-9 par, gærdesmutte 1-7 par, jernspurv 1-4 par, rødhals 1-5 par, nattergal 1-4 par, rødstjert 1-4 par, solsort 1-6 par, sangdrossel 1-2 par, græshoppesanger 0-1 par, sivsanger 0-1 par, kærsanger 0-1 par, rørsanger 1-2 par, gærdesanger 1-2 par, tornsanger 1-5 par, havesanger 1-2 par, munk 1-5 par, gransanger 1-9 par, løvsanger 1-11 par, halemeje 1-10 par, sumpmeje 1-3 par, sortmeje 0-2 par, blåmeje 1-8 par, musvit 2-8 par, spætmeje 1-3 par, træløber 1-2 par, stær 1-3 par, bogfinke 2-5 par, stillits 0-2 par, dompap 1-2 par, gulspurv 1-6 par, rørsurv 1-4 par.

Ynglefuglene ved Ravnstrup Sø er talt af Inger Nielsen.

Fuglelivet ved Ravnstrup Sø blev også i 2014 fulgt ved hjælp af ringmærkning efter metoden "Constant Effort Site" (CES), der er en internationalt anvendt metode til overvågning af spurvefuglebestande

gennem standardiseret ringmærkning. Der blev ved Ravnstrup Sø i 2014 ringmærket 681 fugle fordelt på 33 forskellige arter: Stor flagspætte 2, gærdesmutte 18, jernspurv 33, rødhals 29, nattergal 12, rødstjert 9, solsort 36, sangdrossel 2, græshoppesanger 2, sivsanger 3, kærsanger 8, rørsanger 36, gulbug 1, gærdesanger 13, tornsanger 21, havesanger 60, munk 81, gransanger 85, løvsanger 49, broget fluesnapper 3, halemeje 11, sumpmeje 21, blåmeje 28, musvit 51, spætmeje 6, træløber 5, skovspurv 2, bogfinke 1, grønirisk 10, stillits 5, dompap 6, gulspurv 15, rørsurv 17.

Andre observationer: Lille lappedykker 1 (30/11), toppet lappedykker 2 (28/4), sædgås 9 (26/12), blisgås 28 (6/2), canadagås 17 (26/12), bramgås 2925 (3/10), gravand 2 (28/4), pibeand 9 (6/1), gråand 112 (29/11), stor skallesluger 2 (20/2), rød glente 2 (9/11), havørn 1 (15/4), rørhøg 3 (21/4), blå kærhøg 2 (16/6), duehøg 1 (23/12), fjeldvåge 2 (26/5), fiskeørn 1 (4/5), vandrefalk 1 (9/11), trane 1 (23/3) skovsneppe 1 (28/4), huldue 2 (12/4), natugle 1 (12/5), skovhornugle 1 (19/7), isfugl 3 (19/5), lille flagspætte 1 (29/3), ravn 3 (24/9).

Ægholm ved Nyord, nord for Møn (5)

1,8 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1969 som Fugleværnsfondens første ejendom.

Der er ikke adgang til øen, som er en del af Ulvshale-Nyord Vildtreservat.

Ynglefugle: Skarv 570 par, knopsvane 3 par, ederfugl 58 par, sølvmåge 23 par, svartbag 7 par.

Ynglefuglene på Ægholm er talt af Per Schiermacker-Hansen.

Andre observationer: Skarv 100 (23/9), knopsvane 200 (1/6), havlit 15 (17/4), havørn 9 (7/12).

Nyord Enge ved Møn (6)

186 hektar afgræsset strandeng og strandrørsump. Erhvervet mellem 1971 og 2001.

Frivillig arbejdsgruppe: 21 personer.

Ynglefugle: Knopsvane 2 par, grågås 6 par, gravand 2 par, knarand 2 par, gråand 12-14 par, spidsand 1-2 par, skeand 2 par, ederfugl 5 par, toppet skallesluger 2 par, strandskade 19-21 par, klyde 0-1 par, stor præstekrave 0-1 par, vibe 21-23 par, brushøne 0-1 par, stor kobbersnepe 2-3 par, storspøve 0-1 par, rødben 41-44 par, hættemåge 7-8 par, stormmåge 6-7 par, grønbenet rørhøne 1 par, blishøne 9 par, gul vipstjert 18-22 par.

Ynglefuglene på Nyord er talt af Niels Peter Andreassen.

Andre observationer: Silkehejre 1 (11/10), sølvhejre 11 (2/10), knopsvane 2000 (8/8), blisgås 406 (2/10), grågås 1200 (6/9), bramgås 11500 (16/5), gravand 75 (12/1), pibeand 121 (5/4), krikand 150 (30/10), spidsand 16 (15/4), atlingand 1 (2/8), skeand 27 (14/6), stor skallesluger 110 (8/2), rød glente 2 (2/10), havørn 5 (30/10), rørhøg 3 (12/6), blå kærhøg 3 (26/10), fjeldvåge 3 (10/3), dværgfalk 1 (4/5), lærkefalk 1 (7/5), vandrefalk 2 (5/10), vagtel 1 (29/4), trane 130 (18/10), strandskade 39 (15/4), lille præstekrave 2 (6/7), hejle 500 (15/11), strandhejle 10 (15/8), vibe 150 (7/9), krumnæbbet ryle 3 (7/7), almindelig ryle 38 (9/7), brushane 3 (29/6), dobbeltbekkasin 7 (28/3), stor kobbersnepe 10 (15/8), småspøve 5 (29/6), storspøve 114 (9/7), rødben 66 (15/4), terekklire 1 (29/6), odinshane 1 (1/6), dværgmåge 1 (3/8), hvidvinget terne 114 (16/5), hedelærke 1 (19/10), sortstrubet bynkefugl 1 (18/3), ringdrossel 1 (13/5), skægmeje 2 (12/2), rødrygget tornskade 1 (21/5), sortkrage 2 (13/10), bjergirisk 150 (15/11), lapværling 3 (2/10), snespurv 10 (2/3).

Barup Sø, Nordfalster (7)

26 hektar sø med ellesump, rørskov og krat erhvervet i 1998 af Karen Krieger Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området.

Frivillig arbejdsgruppe: 13 personer.

Ynglefugle: Lille lappedykker 0-1 par, gråstrubet lappedykker 0-1 par, knopsvane 2 par, grågås 0-3 par, knarand 0-1 par, gråand 0-3 par, atlingand 0-1 par, rørhøg 2 par, vandrikse 1-2 par, blishøne 4-6 par, gøg 1-2 par, natugle 1 par, stor flagspætte 0-1 par, sanglærke 0-5 par, hvid vipstjert 0-1 par, gærdesmutte 1-2 par, jernspurv 0-2 par, nattergal 3-6 par, solsort 1-2 par, sivsanger 0-1 par, rørsanger 1-2 par, halemeje 0-1 par, rørsurv 2-5 par.

Desuden muligt eller sandsynligt ynglende agerhøne, havesanger, munk, gransanger, løvsanger, fuglekonge, sumpmeje, blåmeje, musvit, bogfinke og gulspurv.

Ynglefuglene ved Barup Sø er talt af Jan Carlo van Dijk, Thomas Varto Nielsen, Simon Vikstrøm m.fl.

Andre observationer: Blisgås 4 (15/12), grågås 125 (2/4), gravand 4 (2/4), skeand 5 (2/4), troidand 250 (2/4), rød glente 2 (2/4), rørhøg 6 (15/4), blå kærhøg 1 (15/12), fiskeørn 1 (13/10), dværgfalk 1 (2/4), agerhøne 9 (13/10), skægmeje 4 (13/10).

Saksfjed/Hyllekrog, Sydlolland (8)

163 hektar strandeng, klit, rørskov, enge, overdrev og løvskov. Erhvervet i 1995 af Karen Krieger Fonden, for hvem Fugleværnsfonden forvalter området. På Hyllekrogstangen er der adgangsforbud i fuglenes yngletid fra 1/3 til 15/7. Tangen er en del af Hyllekrog Vildtreservat.

Frivillig arbejdsgruppe: 29 personer.

Ynglefugle Saksfjed: Lille lappedykker 1 par, gråstrubet lappedykker 9 par, knopsvane 0-2 par, grågås 10-13 par, knarand 1-5 par, atlingand 0-2 par, skeand 1-5 par, troidand 0-1 par, havørn 1 par, rørhøg 0-1 par, vandrikse 3 par, grønbenet rørhøne 2 par, blishøne 8 par, strandskade 1 par, lille præstekrave 1 par, stor præstekrave 5 par, vibe 6-8 par, dobbeltbekkasin 1 par, rødben 6 par, hættemåge 21 par, bysvale 23 par, engpiber 4-5 par, sortstrubet bynkefugl 1 par, kæranger 3 par, rødrygget tornskade 3-4 par, gråkrage 1-2 par, rørsurv 11 par.

Ynglefuglene ved Saksfjed er talt af Preben Berg.

Andre observationer Saksfjed: Silkehejre 1 (24/6), sølvhejre 2 (3/4), blisgås 32 (14/2), bramgås 8000 (25/12), knortegås 300 (17/5), knarand 39 (25/5), krikand 460 (1/10), spidsand 20 (4/4), sort glente 2 (1/6), rød glente 22 (6/10), havørn 4 (3/11), rørhøg 3 (8/7), blå kærhøg 3 (10/10), fjeldvåge 2 (27/9), lille skrigeørn 1 (10/6), aftenfalk 1 (26/9), dværgfalk 2 (15/10), lærkefalk 2 (13/9), vandrefalk 2 (25/11), trane 115 (6/10), 15 (14/4), lille præstekrave 2 (29/8), stor præstekrave 98 (25/8), hejle 45 (2/9), strandhejle 3 (27/8), islandsk ryle 4 (18/7), dværgryle 13 (10/9), temmincksryle 1 (2/9), krumnæbbet ryle 8 (25/8), kærløber 1 (7/9), brushane 23 (18/7), enkeltbekkasin 4 (27/10), småspøve 12 (5/5), storspøve 17 (28/3), sortklire 9 (16/6), svaleklire 10 (3/6), tinksmed 35 (25/6), dværgmåge 1 (29/5), dværgterne 2 (5/8), hvidvinget terne 4 (18/5), huldue 3 (7/9), natugle 1 (27/11), mosehornugle 1 (11/5), skærpiber 2 (13/9), gul vipstjert 70 (7/9), husrødstjert 1 (11/4), sortstrubet bynkefugl 3 (31/5), ringdrossel 2 (9/4), misteldrossel 13 (10/10), lille fluesnapper 2 (30/9), skægmeje 9 (11/11), rødrygget tornskade 6 (18/7), stor tornskade 2 (11/10), sortkrage 1 (13/2), ravn 3 (9/4), bjergirisk 45 (2/11).

Ynglefugle Hyllekrog: Gråstrubet lappedykker 1 par, gravand 1-3 par, knarand 0-1 par, krikand 0-1 par, gråand 1-4 par, skeand 1-3 par, troidand 0-1 par, ederfugl 0-1 par, toppet skallesluger 1-2 par, blishøne 1-3 par, strandskade 1-5 par, klyde 0-3 par, stor præstekrave 16-18 par, rødben 10-14 par, hættemåge 20-25 par, stormmåge 0-1 par, landsvale 8-10 par, gråkrage 1 par, stær 1 par.

Ynglefuglene på Hyllekrog er talt af Uffe B. Nielsen.

Andre observationer Hyllekrog: Rødstrubet lom 274 (10/4), sortstrubet lom 30 (8/5), islom 1 (17/11), gråstrubet lappedykker 265 (16/4), nordisk lappedykker 6 (2/4), sølvhejre 2 (4/4), sort stork 2 (16/4), hvid stork 22 (16/8), pibesvane 50 (18/3), sangsvane 92 (26/12), sædgås 247 (14/2), blisgås 677 (22/3), bramgås 110100

Toppet lappedykker, Broager, 8. marts 2014. Foto: Torben Andersen

(7/5), knortegås, mørkbuget 3022 (30/5), pibeand 839 (10/3), spidsand 428 (29/8), atlingand 2 (30/4), skeand 209 (24/4), rødhovedet and 1 (19/4), bjergand 425 (23/4), ederfugl 52150 (30/3), kongeederfugl 1 (23/3), havlit 1771 (29/3), sortand 9740 (8/3), fløjlsand 41 (29/4), toppet skallesluger 1192 (27/3), hvepsevåge 761 (27/8), sort glente 6 (25/5), rød glente 141 (25/9), havørn 5 (6/9), rørhøg 48 (28/8), blå kærhøg 6 (2/11), steppehøg 1 (16/9), hede høg 1 (26/8), spurvehøg 262 (10/10), fjeldvåge 43 (28/10), fiskeørn 15 (28/8), tårnfalk 15 (9/10), aftenfalk 1 (12/9), dværgfalk 10 (4/10), lærkefalk 12 (6/9), vandrefalk 3 (17/10), trane 450 (20/3), hjejle 195 (7/3), strandhjejle 185 (31/5), islandsk ryle 4015 (30/5), krumnæbbet ryle 26 (25/8), kærløber 2 (16/7), stor kobbersnepe 10 (4/9), lille kobbersnepe 4700 (30/5), småspove 72 (7/5), storspove 368 (11/4), sortklire 58 (27/9), rødben 79 (16/9), stenvender 2 (18/5), mellemkjøve 3 (7/11), almindelig kjøve 15 (13/4), sorthovedet måge 2 (8/5), dværgmåge 4143 (29/4), rovterne 3 (1/6), fjordterne 826 (7/5), havterne 1042 (5/5), dværgterne 48 (23/4), sortterne 83 (16/5), hvidvinget terne 5 (16/5), huldue 880 (21/10), ringdue 104800 (30/10), mosehornugle 1 (23/4), mursejler 5590 (9/8), biæder 2 (21/5), vendehals 2 (23/8), lille flagspætte 1 (13/9), hedelærke 149 (3/10), rødstrubet piber 2 (3/10), skærpiber 2 (18/9), gul vipstjert 1110 (27/8), bjergvipstjert 12 (18/9), sortstrubet bynkefugl 1 (12/3), ringdrossel 3 (3/4), misteldrossel 190 (21/10), rødtoppet fuglekonge 1 (26/10), pirol 1 (21/5), rødrygget tornskade 3 (21/5), stor tornskade 2 (9/10), bogfinke/kvækerfinke 62.200 (3/10), gulirisk 1 (15/5), bjergirisk 63 (7/11), hvidvinget korsnæb 8 (6/8), stor korsnæb 5 (30/10), karmindompap 2 (25/5), lapværling 1 (7/11), snespurv 8 (10/2), hortulan 1 (24/4).

Nakskov Indrefjord, Vestlolland (9)

10 hektar rørskov og vandflade i den sydlige del af Indrefjorden. Erhvervet i 1987.

Ynglefugle: Toppet lappedykker 1 par, gråstrubet lappedykker 0-1 par, knopsvane 2 par, grågås 1 par,

gravand 1 par, trolldand 1 par, rørhøg 1 par, blichøne 1 par, ringdue 2 par, gøg 1-3 par, sanglærke 1 par, gærdesmutte 1-3 par, jernspurv 1-2 par, rødhals 1-3 par, nattergal 1 par, solsort 2 par, sangdrossel 1 par, kæranger 1-2 par, rørsanger 5-10 par, gulbug 1-2 par, gærdesanger 1-3 par, tornsanger 1-2 par, havesanger 1 par, munk 3-7 par, skovsanger 0-1 par, gransanger 2-4 par, løvsanger 2-8 par, sumpmeje 1-2 par, bogfinke 2-4 par, grønirisk 2-5 par, stillits 1-4 par, lille gråsiken 0-1 par, gulspurv 1-2 par, rørspurv 2-4 par.

Ynglefuglene ved Nakskov Indrefjord er talt af Svend Erik Jessen m.fl.

Andre observationer: Lille lappedykker 3 (23/11), toppet lappedykker 60 (5/10), knopsvane 150 (27/4), sangsvane 9 (10/2), sædgås 40 (28/12), blisgås 40 (13/12), grågås 1200 (21/9), bramgås 180 (10/5), rustand 1 (31/7), gravand 17 (23/2), pibeand 20 (5/10), knarand 18 (8/10), krikand 37 (26/9), taffeland 2500 (23/10), trolldand 3500 (7/1), hvinand 12 (24/2), lille skallesluger 15 (20/12), stor skallesluger 18 (20/12), hvepsevåge 1 (9/9), havørn 2 (27/4), rørhøg 4 (18/4), blå kærhøg 1 (21/2), fiskeørn 1 (6/10), blichøne 400 (10/9), vibe 80 (22/9), brushane 7 (20/8), storspove 1 (9/3), mudderklire 13 (4/5), sortterne 6 (6/5), hvidvinget terne 16 (17/5), isfugl 1 (30/1), grå fluesnapper 1 (10/5), skægmeje 10 (27/4), sortkrage 2 (20/12).

Gulstav Mose, Sydlangeland (10)

7 hektar kalkrig mose med åbne vandflader, hvas avneknippe, tagrør, eng og overdrev.

Erhvervet i 1971 og 1979.

Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 19 personer.

Ynglefugle: Toppet lappedykker 2 par, gråstrubet lappedykker 2 par, knopsvane 1 par, grågås 14 par, knarand 3-5 par, krikand 1 par, atlingand 1 par, taffeland 3 par, vandrikse 2 par, blichøne 5 par, strandskade 1 par, vibe 1 par, digesvale >285 par (Gulstav Klint), sivsanger 1 par, rørsanger 2 par, kæranger 2 par, rørspurv 2 par.

Desuden ynglende, men ikke optalt, gråand, gøg, sanglærke, hvid vipstjert, tornsanger, engpiber, tornirisk og stillits.

Ynglefuglene i Gulstav Mose er talt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre observationer: Sortstrubet lom 5 (29/5), skarv 320 (9/9), rørdrum 2 (21/6), sølvhejre 1 (24/8), sort stork 1 (4/8), blisgås 73 (2/3), bramgås 450 (28/3), pipeand 125 (2/3), knarand 13 (6/4), krikand 60 (18/8), atlingand 2 (6/4), ederfugl 500 (20/3), lille skallesluger 2 (20/3), hvepsevåge 19 (7/9), sort glente 3 (11/5), steppehøg 1 (29/4), aftenfalk 1 (12/9), dværgfalk 1 (15/9), lærkefalk 1 (20/9), vandrikse 2 (29/9), lille præstekrave 1 (29/4), strandhøjle 2 (12/8), brushane 20 (15/8), dobbeltbekkasin 22 (14/8), småspove 1 (12/8), almindelig kjøve 1 (23/8), huldue 5 (20/9), isfugl 1 (26/8), vendehals 1 (23/8), digesvale 1000 (6/7), gul vipstjert 800 (29/8), hvid vipstjert 200 (15/9), husrødstjert 1 (7/4), ringdrossel 1 (29/4), misteldrossel 8 (12/10), rødtoppet fuglekonge 1 (26/10), grå fluesnapper 3 (7/9), skægmejse 5 (12/10), pungmejse 2 (13/9), pirol 1 (6/8), rødrygget tornskade 4 (6/8), stor tornskade 1 (20/11), sortkrage 4 (5/9), ravn 2 (24/2), karmindompap 2 (9/6).

Tryggelev-Nørreballe Nor, Sydlangeland (11)

170 hektar sø/brakvandslagune (3 lagunesøer Tryggelev Nor, Salme Nor og Nørreballe Nor), rørskov, klitter, overdrev og krat. Erhvervet i flere omgange fra 1975 til 2004.

Frivillig arbejdsgruppe Sydlangeland: 19 personer.

Ynglefugle Tryggelev og Salme Nor: Toppet lappedykker 4 par, gråstrubet lappedykker 8 par, lille lappedykker 2 par, knopsvane 3 par, rørdrum 4 par, grågås 20 par, gravand 13 par, gråand 14-21 par, knarand 29-33 par, spidsand 0-1 par, skeand 4 par, atlingand 4 par, troldand 3 par, taffeland 2 par, ederfugl 4 par, rørhøg 2 par, vandrikse 5 par, grønbenet rørhøne 1 par, blishøne 37 par, strandskade 3 par, vibe 26 par, stor præstekrave 1 par, rødben 6 par, dværgerterne 1 par, gøg 1 par, digesvale 10 par, sanglærke 8 par, nattergal 1 par, sivsanger 1 par, rørsanger 6 par, kæranger 1 par, tornsanger 2 par, engpiber 1 par, hvid vipstjert 1 par, gul vipstjert 1 par, skægmejse 5 par, rødrygget tornskade 2 par, tornirisk 4 par, rørspurv 6 par, gulspurv 2 par.

Ynglefuglene ved Tryggelev og Salme Nor er talt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre observationer Tryggelev og Salme Nor: Nordisk lappedykker 3 (6/4), sorthalset lappedykker 3 (21/6), rørdrum 4 (28/4), sølvhejre 2 (23/8), sort stork 1 (7/8), grågås 3700 (4/8), bramgås 5000 (19/5), knortegås, mørkbuget 1700 (16/5), nilgås 1 (21/5), knarand 92 (31/8), krikand 400 (12/10), spidsand 20 (13/9), atlingand 6 (9/6), skeand 224 (31/8), taffeland 350 (30/9), troldand 2400 (25/1), bjergand 1400 (25/12), ederfugl 6200 (6/4), havlit 10 (26/2), sortand 750 (4/12), toppet skallesluger 32 (6/4), lille skallesluger 8 (13/3), hvepsevåge 43 (7/9), sort glente 1 (13/5), rød glente 4 (4/10), havørn 2 (1/9), rørhøg 6 (6/4), fiskeørn 4 (31/8), lærkefalk 1 (12/9), vandrefalk 1 (30/12), vandrikse 5

(28/4), trane 85 (15/10), klyde 20 (21/5), lille præstekrave 9 (23/8), stor præstekrave 120 (15/8), højle 150 (16/11), strandhøjle 2 (31/8), vibe 400 (11/9), islandsk ryle 7 (31/7), dværgryle 54 (7/9), temmincksryle 3 (14/7), krumnæbbet ryle 21 (2/9), almindelig ryle 150 (15/8), kærløber 2 (15/8), brushane 44 (31/8), dobbeltbekkasin 62 (29/7), stor kobbersneppe 2 (25/4), lille kobbersneppe 6 (15/8), småspove 1 (13/5), storspove 8 (24/6), sortklire 28 (23/8), hvidklire 20 (15/8), svaleklire 14 (10/6), tinksmed 45 (28/7), mudderklire 15 (22/7), stenvender 2 (7/5), dværgmåge 121 (28/4), rovterne 2 (9/9), dværgerterne 26 (9/7), sorterterne 1 (10/7), hvidvinget terne 16 (19/5), digesvale 800 (28/4), ringdrossel 1 (12/4), skægmejse 24 (17/10), rødrygget tornskade 4 (5/7), sortkrage 5 (1/6).

Ynglefugle Nørreballe Nor: Toppet lappedykker 14 par, rørdrum 2 par, knopsvane 5 par, grågås 31 par, gravand 7 par, gråand 4 par, atlingand 1 par, knarand 3-5 par, taffeland 3 par, troldand 5 par, blishøne 5 par, strandskade 6 par, vibe 12 par, stor præstekrave 1 par, lille præstekrave 1 par, rødben 4 par, klyde 20 par, hættemåge >350 par, stormmåge 7 par, fjordterne 19 par, sanglærke 3 par, gul vipstjert 1 par.

Desuden ynglende, men ikke optalt, grønbenet rørhøne, engpiber, rørsanger, kæranger, tornsanger, hvid vipstjert, tornirisk og stillits.

Ynglefuglene ved Nørreballe Nor er talt af Ole Goldschmidt og Nis Rattenborg.

Andre observationer Nørreballe Nor: Skarv 114 (12/4), kortnæbbet gås 2 (21/4), blisgås 150 (25/1), grågås 2150 (29/7), indisk gås 1 (13/5), bramgås 5000 (10/3), knortegås, mørkbuget 250 (23/5), gravand 35 (28/3), pipeand 270 (13/3), krikand 80 (27/3), spidsand 7 (23/10), atlingand 2 (19/5), skeand 90 (24/4), rødhoovedet and 1 (7/6), taffeland 350 (11/1), troldand 4700 (11/1), bjergand 5300 (16/3), hvinand 265 (2/3), lille skallesluger 20 (21/1), stor skallesluger 20 (13/2), hvepsevåge 16 (20/5), havørn 2 (30/7), rørhøg 2 (13/8), blå kærhøg 2 (26/4), fiskeørn 1 (6/9), dværgfalk 1 (7/1), lærkefalk 1 (31/5), vandrefalk 1 (15/6), trane 19 (26/4), klyde 54 (25/3), lille præstekrave 4 (3/9), vibe 400 (12/8), islandsk ryle 1 (13/9), dværgryle 5 (13/9), krumnæbbet ryle 4 (30/7), brushane 26 (31/8), småspove 6 (28/6), sortklire 10 (12/8), hvidklire 20 (29/7), mudderklire 18 (25/7), dværgmåge 380 (28/4), hættemåge 1600 (18/10), stormmåge 1150 (22/3), sølvmåge 140 (13/2), rovterne 2 (30/4), fjordterne 46 (11/7), dværgerterne 6 (5/7), sorterterne 3 (26/4), hvidvinget terne 9 (16/5), huldue 1 (20/5), digesvale 2400 (29/8), gul vipstjert 400 (29/8), sortkrage 1 (7/3), ravn 2 (2/3), stær 3000 (29/9), bjergirisk 55 (13/3).

Roholm, Odense Fjord (12)

1 hektar kystfugleø. Erhvervet i 1978.

Der er ikke adgang til øen, som er omfattet af bestemmelserne for Odense Fjord Vildtreservat.

På Roholm raster adskillige fuglearter, herunder ederfugl, skarv, stor regnspove, alm. ryle og stenvender. Svartbag yngler på øen.

Sanglærke findes på flere af Fugleværnsfondens reservater, 29. maj 2014. Foto: Torben Andersen

Der foreligger ingen observationer af ynglende eller rastende fugle i DOFbasen fra Roholm i 2014.

Bøjden Nor, Sydvestfyn (13)

Ca. 65 hektar afgræsset strandeng, overdrev og lagunesø. Ejes af Karen Krieger Fondens, men er siden 1982 forvaltet af Fugleværnsfondens.

Frivillig arbejdsgruppe: 7 personer.

Ynglefugle: Gråstrubet lappedykker 1-2 par, knopsvane 1-2 par, grågås 6-7 par, gravand 2-3 par, blishøne 1-2 par, strandskade 3-4 par, klyde 2-3 par, lille præstekrave 0-1 par, stor præstekrave 4-5 par, vibe 3-4 par, rødben 4-5 par, hættemåge 30-35 par, stormmåge 3 par, havterne 3-4 par, sanglærke 4-5 par, landsvale 4-5 par, engpiber 2-3 par.

Ynglefuglene ved Bøjden Nor er talt af Per Damgaard Poulsen.

Andre observationer: Lille lappedykker 26 (5/10) sorthalset lappedykker 1 (14/7), skestork 1 (6/1), sangsvane 13 (13/11), blisgås 18 (12/10), grågås 1500 (20/9), bramgås 600 (22/10), knortegås, lysbuget 12 (22/3), nilgås 1 (24/4), gravand 30 (24/2), pibeand 380 (21/9), knarand 10 (18/9), krikand 200 (1/11), gråand 265 (5/10), spidsand 26 (5/10), atlingand 2 (24/4), rødhovedet and 1 (14/12), taffeland 500 (20/9), troldand 2500 (30/12), bjergand 2100 (10/2), havlit 3 (26/2), lille skallesluger 2 (3/1), toppet skallesluger 20 (10/3), havørn 2 (26/11), fiskeørn 1 (11/8), lærkefalk 1 (2/9), vandrefalk 1 (7/9), blishøne 1200 (20/9), lille præstekrave 8 (16/7), stor præstekrave 60 (15/8), hjejle 1000 (5/9), strandhjejle 10 (11/8), vibe 120 (7/9), islandsk ryle 15 (2/9), dværgryle 6 (18/9), temmincksryle 1

(23/5), krumnæbbet ryle 15 (2/9), kærløber 1 (13/8), brushane 16 (11/8), dobbelt-bekkasin 12 (13/8), stor kobbersnepe 2 (15/8), småspove 1 (16/7), storspove 2 (20/6), sortklire 5 (13/6), hvidklire 25 (2/7), mudderklire 21 (13/8), rovterne 1 (7/9), splitterne 22 (11/8), skærpiber 3 (13/11), gul vipstjert 8 (7/9), hvid vipstjert 60 (7/9), pungmejs 2 (5/8), allike 500 (7/1), sortkrage 3 (7/10), ravn 4 (9/2), stær 1000 (21/9), bjergirisk 100 (11/11), snespurv 22 (4/12).

Søgård Mose, Sønderjylland (14)

16 hektar hede og højmoser med kantskov af især birk. Meget rig flora, bl.a. de tre danske lyngarter hedelyng, klokkelýng og rosmarinlyng. Skænket til Fugleværnsfondens i 1986 af Andelselskabet Søgårdhus.

Frivillig arbejdsgruppe: 4 personer.

Ynglefugle: Lille lappedykker 1 par, grågås 1 par, troldand 1 par, blishøne 2 par, sanglærke 2-4 par, skovpiber 2-3 par, rødstjert 1 par, stær 1-4 par.

Ynglefuglene i Søgård Mose er talt af Egon Iversen.

Andre observationer: Sangsvane 14 (24/2), blisgås 45 (31/1), grågås 1000 (31/1), gravand 2 (3/7), krikand 6 (20/4), hvepsevåge 1 (15/8), rød glente 1 (30/6), havørn 1 (6/9), rørhøg 2 (22/8), lærkefalk 1 (31/7), trane 2 (19/7), vibe 14 (25/6), islandsk ryle 15 (1/6), dobbelt-bekkasin 2 (23/3), hvidklire 1 (15/8), tinksmed 1 (10/8), ringdue 500 (22/11), gul vipstjert 25 (11/5), husrødstjert 1 (27/8), sjagger 100 (14/2), fyrremejs 1 (26/12), rødrygget tornskade 2 (30/6), sortkrage 4 (12/7), ravn 5 (24/3).

26 soløvejere udgjorde et imponerende syn ved Bremsbøl Sø, den 9. august 2014. Foto: John Frikke

Bremsbøl Sø, Sønderjylland (15)

15 hektar sø med afgræssede enge og fugleøer. Området er resultatet af et dansk-tysk projekt, hvor man for at skabe mere plads til de større mængder af nedbør, aftager vand fra Vidåsystemet, der afvander store dele af grænselandet. Erhvervet i 2013 for en donation fra DOF-Travel.

Frivillig arbejdsgruppe: under opstart.

Ynglefugle: Toppet lappedykker 1 par, rødtrum 1 par, knopsvane 1 par, grågås 1 par, gravand 1-2 par, pibeand 0-2 par, knarand 2-3 par, gråand 5-7 par, atlingand 0-1 par, skeand 2 par, troldand 4-5 par, musvåge 1 par, agerhøne 1-2 par, fasan 2-3 par, engsnarre 1-2 par, grønbenet rørhøne 0-1 par, blishøne 6-8 par, strandskade 2 par, lille præstekrave 0-1 par, vibel-2

par, dobbeltbekkasin 0-1 par, rødben 1 par, ringdue 2 par, tyrkerdue 1 par, gøg 1-2 par, sanglærke 2-3 par, engpiber 2 par, gul vipstjert 2 par, hvid vipstjert 2 par, gærdesmuttel-2 par, jernspurv 1 par, blåhals (sydlig) 3-4 par, rødstjert 1 par, bynkefugl 2 par, solsort 3 par, sangdrossel 1-2 par, græshoppesanger 1 par, sivsanger 2 par, kærsanger 3-5 par, rørsanger 2 par, gærdesanger 2 par, torsnanger 1 par, havesanger 1 par, munk 2 par, gransanger 2-3 par, løvsanger 2-3 par, grå fluesnapper 1 par, blåmejse 1 par, sortkrage 1 par, gråkrage 1 par, gråspurv 2-4 par, skovspurv 2-3 par, bogfinke 2 par, grønirisk 1 par, stillits 1 par, tornirisk 2 par, gulspurv 3 par, rørsurv 3-5 par.

Ynglefuglene ved Bremsbøl Sø er talt af Martin Iversen.

Fagfolk og lokaleborgere til informationsarrangement i december om det storstilede LIFE-projekt i Sølsted Mose. Foto: Hanne Havemose

Andre observationer: Lille lappedykker 2 (15/4), sølvhejre 26 (9/8), blisgås 2460 (14/10), nilgås 2 (21/5), pipeand 520 (14/2), knarand 15 (5/9), krikand 130 (1/10), gråand 480 (5/9), spidsand 12 (3/4), atlingand 4 (3/4), skeand 65 (5/9), troldand 44 (26/3), hedeheg 1 (26/5), vandrefalk 1 (26/3), trane 8 (26/3), lille præstekrave 3 (20/4), hjejle 3 (26/3), strandhjejle 2 (22/8), vibe 800 (29/6), islandsk ryle 1 (22/8), temmincksryle 1 (1/5), krumnæbbet ryle 1 (22/8), brushane 22 (3/5), dobbeltbekkasin 12 (26/3), småspove 2 (9/8), tinksmed 20 (1/5), mudderklire 8 (26/4), sortterne 6 (29/6), hvidvinget terne 1 (19/5), sortstrubet bynkefugl 1 (31/7), ringdrossel 2 (24/4), sortkrage 6 (20/4), ravn 2 (8/3), stær 4000 (26/3).

Sølsted Mose, Sønderjylland (16)

103 hektar nedbrudt højmosse med kratskov, tørvegrave og afgræsset eng. Erhvervet i 1993, 1994 og 1996.

Frivillig arbejdsgruppe: 9 personer.

Ynglefugle: Lille lappedykker 1 par, rødtrum 0-1 par, grågås 5 par, gravand 1 par, krikand 2 par, gråand 4-6 par, atlingand 0-1 par, rørhøg 1 par, hedeheg 0-1 par, musvåge 1 par, tårnfalk 1 par, vagtel 1 par, fasan 2-3 par, vandrikse 3-4 par, engsnarre 1 par, grønbenet rørhøne 1 par, blishøne 1-2 par, trane 1-2 par, vibe 2-4 par, dobbeltbekkasin 4-6 par, ringdue 2-4 par, gøg 5-6 par, stor flagspætte 1 par, skovpiber 11-15 par, engpiber 3-5 par, hvid vipstjert 2-3 par, gærdesmutte 4-6 par, jernspurv 1-2 par, rødhals 5-10 par, nattergal 7-10 par, blåhals 4-6 par, rødstjert 1-2 par, bynkefugl 4-5 par, solsort 10-15 par, sangdrossel 5-8 par, misteldrossel 2-3 par, græshoppesanger 1 par, sivsanger 4-5 par, kæranger 2-4 par, rørsanger 4-6 par, gulbug 1-2 par, gærdesanger 2-4 par, torsnsanger 11-16 par, havesanger 2 par, munk 10-20 par, gransanger 15-25 par, løvsanger 30-50 par, grå fluesnapper 1-2 par, halemejsje 1 par, fyrremejsje 3-4 par, blåmejsje 1-3 par, musvit 2-5 par, pungmejsje 2-3 par, rødrygget tornskade 1-2 par, sortkrage 1 par, gråkrage 1-2 par, bogfinke 20-30 par, grønirisk 1-3 par, tornirisk 2-4 par, lille gråsiken 3-5 par, gulspurv 10-20 par, rørsurv 6-10 par, bomlærke 2-4 par.

Ynglefuglene ved Sølsted Mose er talt af Martin Iversen.

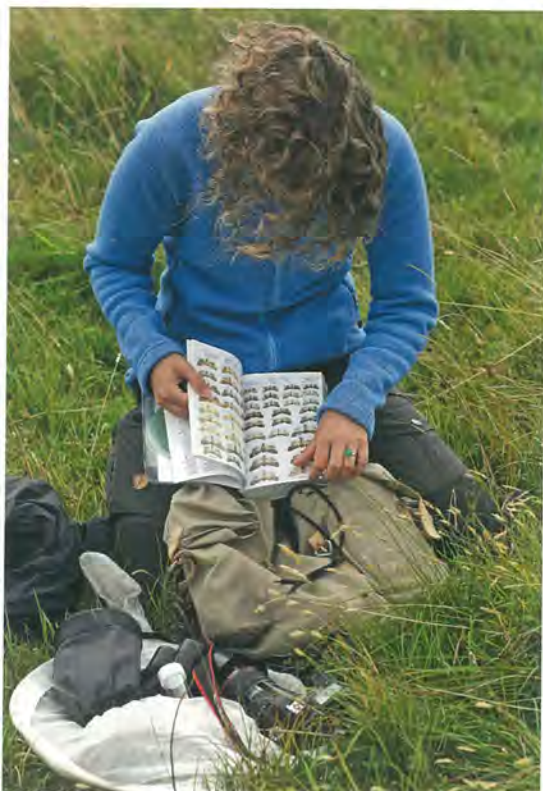
Andre observationer: Pibesvane 200 (9/1), sangsvane 1900 (9/1), kortnæbbet gås 3200 (9/1), blisgås 1600 (7/1), bramgås 350 (28/10), nilgås 1 (21/4), hedeheg 2 (28/6), lærkefalk 1 (20/5), trane 105 (14/10), enkeltbekkasin 1 (2/4), skovsneppe 1 (11/11), svaleklire 1 (20/4), engpiber 14 (28/10), bynkefugl 2 (7/6), misteldrossel 2 (9/6), græshoppesanger 1 (11/5), stor tornskade 1 (11/11), ravn 9 (17/11), lille korsnæb 2 (26/5).

Stormengene, Rømø (17)

41,7 hektar naturlig forlandsmarsk, klitter og hede. Erhvervet i 1991, 1994, 2009 og 2014.

Frivillig arbejdsgruppe: 5 personer.

Ynglefugle: Grågås 1 par, gravand 4-5 par, gråand 3-4 par, strandskade 2-3 par, klyde 1 par, stor præstekrave

Alt levende endevendes. BioBlitz ved Stubbe Sø, den 16. august 2014. Foto: Allan Gudio Nielsen

1 par, vibe 5-6 par, rødben 4-5 par, ringdue 2 par, sanglærke 5-7 par, engpiber 4-6 par, hvid vipstjert 2 par, sortstrubet bynkefugl 1 par, gulbug 1 par, torsnsanger 2 par, gransanger 2 par, bogfinke 3 par.

Ynglefuglene ved Stormengene er talt af Martin Iversen.

Andre observationer: Skarv 44 (25/6), knortegås, mørkbuget 7 (22/4), gravand 100 (28/2), dværgfalk 4 (14/10), vandrikse 1 (10/11), strandskade 300 (27/7), hjejle 20 (22/9), strandhjejle 2 (24/8), sandløber 1 (21/7), dværgryle 20 (22/9), almindelig ryle 85 (19/1), kærløber 1 (21/7), lille kobbersneppe 67 (21/7), småspove 20 (27/7), storspove 12 (6/7), sortklire 1 (24/8), rødben 11 (25/6), stenvender 3 (21/7), splitterne 5 (21/7), dværgterne 5 (27/7), lapværling 1 (16/10).

Stubbe Sø, Djursland (18)

23 hektar rørskov, eng, sø, hede/overdrev, kratskov og nåleskov. Erhvervet i 2001.

Frivillig arbejdsgruppe: 17 personer.

Ynglefugle: Rødstjert 1-3 par, solsort 0-2 par, sangdrossel 1 par, misteldrossel 1 par, rørsanger 2-5 par, torsnsanger 1-2 par, havesanger 0-1 par, munk 2-3 par, gransanger 2-3 par, løvsanger 2-4 par, fugekonge 3-5 par, broget fluesnapper 7 par, sumpmejsje 2 par, topmejsje 1-2 par, sortmejsje 3 par, blåmejsje 7 par, musvit

Stort fremmøde til årets fællestrejfe 13. september 2014, og stort tak til alle de frivillige naturplejere, hvis indsats er en uundværlig del af fondens virke. Foto: Hanne Havemose

21 par, træløber 1 par, rødrygget tornskade 2 par, stær 2 par, bogfinke 7-10 par, grønirisk 1-3 par, dompap 1 par, gulspurv 1-2 par, rørsurv 1-2 par.

Ynglefuglene ved Stubbe Sø er talt af Joy Klein.

Andre observationer: Grågås 550 (26/9), hvepsevåge 1 (16/8), rød glente 1 (5/7), havørn 2 (13/5), rørhøg 1 (23/8), musvåge 40 (13/3), vibe 55 (30/8), enkeltbekkasin 3 (24/11), dobbeltbekkasin 14 (25/10), svaleklire 5 (16/8), tinksmed 2 (16/8), mudderklire 2 (16/8), isflugl 1 (28/12), grønspætte 1 (27/9), sortspætte 1 (16/8), hede-lærke 6 (27/9), digesvale 180 (30/8), skovpiber 15 (16/8), husrødstjert 1 (16/8), misteldrossel 3 (1/5), grå fluesnapper 1 (5/7), broget fluesnapper 2 (9/6), topmejs 5 (29/11), rødrygget tornskade 7 (30/5), stor tornskade 1 (29/11), ravn 28 (13/3), lille korsnæb 30 (25/10).

Bøvling Klit, Vestjylland (19)

6,5 hektar afgræsset strandeng. Erhvervet i 1979 og 1983.

Ynglefugle: Dværgterne 4 par, vibe 18 par, stor kobber-snepe 3-6 par, rødben 28 par, sanglærke 2 par.

Ynglefuglene ved Bøvling Klit er talt af Frits Rost m. fl.

Andre observationer: Kortnæbbet gås 103 (11/4), bramgås 6000 (10/4), knortegås, lysbuget 11 (18/1), gravand 19 (18/1), havørn 1 (14/9), rørhøg 1 (10/4), blå kærhøg 1 (25/2), fjeldvåge 2 (25/2), vandrefalk 2 (23/2), klyde 28 (30/6), hjejle 2300 (24/3), vibe 130 (11/10), sandløber 44 (8/1), krumnæbbet ryle 1 (14/8), almindelig ryle 150 (10/4), brushane 26 (10/4), dobbeltbekkasin 7 (15/8), stor kobbersnepe 8 (16/4), lille kobbersnepe 18 (6/7), storspove 34 (6/7), rødben 75 (30/6), splitterne 32 (16/8), sortstrubet bynkeflugl 1 (11/10).

Agerø, Mors (20)

27,5 hektar strandeng, stenklipper og holme. Erhvervet i 1982 og 2002.

Frivillig arbejdsgruppe: 3 personer.

Antallet af ynglefugle ved på Agerø er vurderet ud fra indtastninger i DOFbasen

Ynglefugle: Sanglærke 8 par, bomlærke 2 par.

Andre observationer (inkl. optegnelser fra fugleskjulet): Skestork 6 (14/9), kortnæbbet gås 390 (8/3), grågås 250 (14/9), knortegås, lysbuget 600 (26/5), gravand 20 (4/10), pipeand 800 (12/10), gråand 130 (12/10), toppet skallesluger 14 (12/10), stor skallesluger 2 (28/3), blå kærhøg 1 (17/12), vandrefalk 1 (12/10), strandskade 18 (10/2), stor præstekrave 30 (27/5), hjejle 1500 (12/10), strandhjejle 2 (12/10), vibe 185 (12/10), almindelig ryle 70 (4/10), dobbeltbekkasin 6 (12/10), småspove 2 (12/10), storspove 130 (4/10), rødben 8 (26/5), sanglærke 35 (12/10), stær 600 (12/10), bjergirisk 3 (10/2), tornirisk 180 (4/10), bomlærke 1 (27/5).

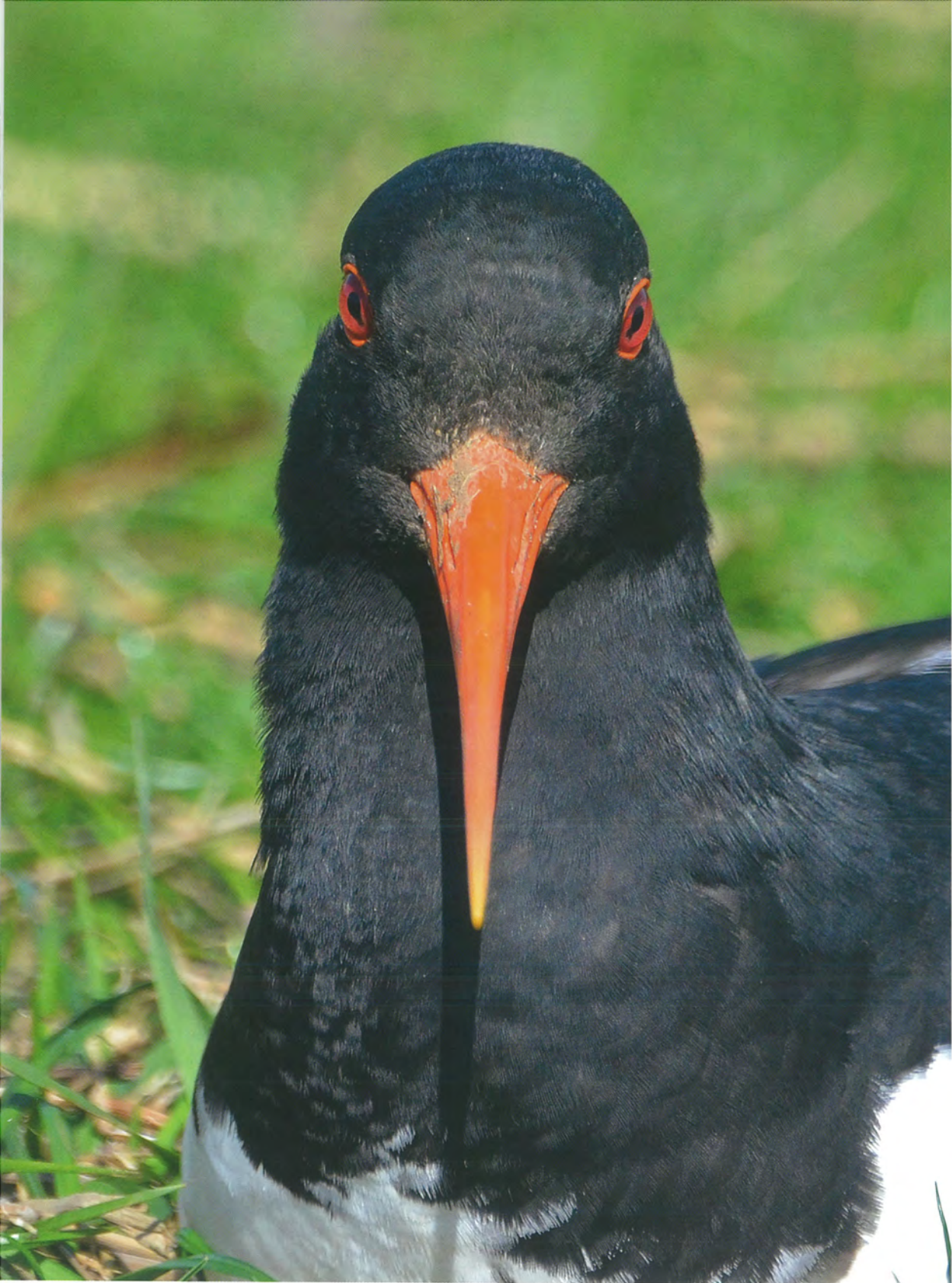
Der foreligger ingen observationer af ynglende eller rastende fugle fra den tilstødende lokalitet Stenklipperne i 2014.

Råbjerg Mose, Nordjylland (21)

Fugleværnsfonden ejer 0,5 hektar i den vestlige del af Råbjerg Mose. Mosen er et stort, tilgroet hedemo-selandskab med det karakteristiske Rimme Doppe strandvoldssystem, også kendt fra Skagen Odde.

Ynglefugle: Ingen yngleangivelser er indtastet i DOF-basen i 2014.

Andre observationer: Sangsvane 5 (28/2), bramgås 5 (1/3), gravand 2 (15/6), krikand 10 (10/3), hvepsevåge 1 (16/7), hvepsevåge 1 (22/6), sort glente 1 (23/4), kongeørn 1 (22/6), vandrikse 1 (19/5), trane 11 (23/4), dobbeltbekkasin 3 (26/11), skovsnepe 1 (20/3), natugle 1 (22/5), skovpiber 5 (16/7), sjagger 290 (6/1), misteldrossel 4 (12/8), topmejs 3 (26/11), stor tornskade 1 (26/11), ravn 1 (26/11), hvidvinget korsnæb 9 (26/11).

Strandskade, Mandø, 18.maj 2014. Foto: Lars Malthe Rasmussen

Havørn, Enø, 2. februar 2014. Foto: Steen E. Jensen

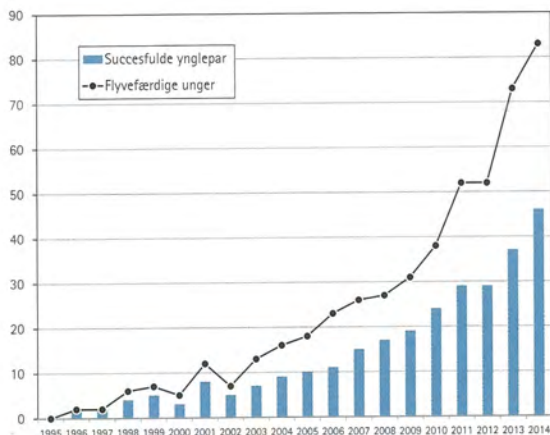
Havørnen i Danmark 2014

Afartskoordinator Erik Ehmsen

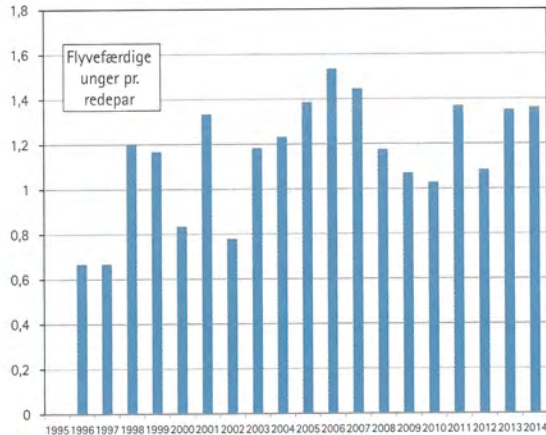
Sammenfatning

Man kan i dag se havørne næsten overalt i landet, nogle steder endog i større antal, når de unge ørne opholder sig ved søer, der tilbyder en overflod af mad i form af fisk, skarver eller andre fugle. Der er i 2014 kommet otte nye par til bestanden af yng-

lende havørne i Danmark, som nu er oppe på 61 redepar, og der blev i alt sendt 83 unger ud i den danske natur. Et af de nye par består dog muligvis af fugle, der har forladt deres tidligere redeområde i Guldborgsund og bosat sig nogle kilometer længere nordpå.

Figur 1. Antal succesfulde ynglepar (med mindst én udflyet unge det pågældende år) samt antal flyvefærdige unger af havørn registreret i Danmark 1995-2014.

Figur 2. Gennemsnitligt antal flyvefærdige unger pr. havørnepar i Danmark 1995-2014.

Tabel 1. Havørnepar med rede i perioden 1995-2014 samt antallet af flyvefærdige unger produceret i hver rede. 0 indikerer, at parret har indledt rugning uden at få unger på vingerne. Ynglepar, hvor æglægning/rugning ikke er registreret, er markeret med -. Kursiv indikerer, at parret ikke har været aktivt i 2014.

Nr.	Lokalitet	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Total
1	Maribosøerne	0	-	1	1	2	2	2	1	3	2	2	2	2	2	1	2	2	2	1	2	32
2	Bankel Sø	1	1	2	2	1	1	1	1	0	2	2	2	1	2	1	2	2	1	2	1	27
3	Hostrup Sø		1	0	1	1	2	1	2	2	2	2	3	2	1	1	2	0	2	2	2	29
4	Brændegård Sø				2	1	0	2	2	2	1	2	2	3	1	-	1	2	2	2	1	26
5	Præstø Fjord				-	1	0	2	0	2	2	3	0	2	0	0	0	1	1	2	1	19
6	Gavnø					-	-	-	0	2	2	1	2	2	0	0	1	1	2	1	2	16
7	Roden Skov							1	-	1	2	1	0	1	2	2	0	2	0		1	13
8	Tystrup Sø							2	-	1	2	3	3	2	2	3	2	2	3	3	3	31
9	Østlolland							1	1	0	1	0	1	2	2	1	0	0	0	-		9
10	Skarresø									-	0	1	2	1	2	1	1	2	1	2	3	16
11	Skast									0												0
12	Langeland I										0											0
13	Enehøje										-	0	-									0
14	Haderslev										-	0	1	2	1	2	2	3	1	1	2	15
15	Nakskov Fjord											2	2	1	2	2	1	1	2	1	2	16
16	Bognæs											-	2	2	2	0	2	2	3	3	2	16
17	Tæro												0	2	2	1	2	0	2	3	3	15
18	Lille Vildmose														-	-	1	1	-	3	-	5
19	Råge																					6
20	Midtfalster														0							2
21	Sydlig Jylland														1		2	2	1	2	2	11
22	Søhølandet I														2	0						2
23	Knuthenlund															1	-	1	0			2
24	Esrup Sø															-	-	-				0
25	Solkær Engsø															1	2	1	2	3	3	14
26	Tisso															-	2	1	2	2	3	13
27	Langeland II															0	1	2	2	3	2	12
28	Ormø															1	0	1	1	1	0	6
29	Knuthenborg															1	3	0	2			6
30	Møn															2	1	2	-	1	2	8
31	Haraldsted Sø															2	2	2	0	2	1	9
32	Alsønderup Enge															1	2	2	0	2	-	7
33	Søhølandet II															2	-	2	2	2	3	11
34	Vejlerne															-						0
35	Sorø															0	1	1	-	-	1	3
36	Gødstrup Sø																0	2	0	0	0	2
37	Skjern Enge																2	0	0	3	1	6
38	Hyllekrog																0	2	2	1	2	7
39	Leammer																					0
40	Æbelø																0	0	-	-		0
41	Als																0	2	1	2	2	7
42	Tranekær																-	2	1	0	0	3
43	Brøns																0	0	0	-	2	2
44	Genner																1				-	1
45	Wedellsborg																	1	2	2	1	6
46	Thy																0	2	2	2	2	6
47	Kertinge Nor																			-	0	0
48	Vorsø																			-	0	2
49	Lunkeris Skov																			0	1	3
50	Kippinge																			-	1	2
51	Nysted																			2	2	6
52	Sortemosen																			-	-	1
53	Løgismose																			0	2	4
54	Ravnholt																			1	0	2
55	Saltbækvig																			2	3	7
56	Stigsnæs																			-	1	0
57	Hvidkilde Sø																			1	2	5
58	Rands Fjord																			-	-	0
59	Filsø																			-	1	1
60	Nordskoven																			1	1	2
61	Djursland																			-	1	1
62	Arreskov Sø																			2	0	2
63	Præstø Syd																			-	0	0
64	Dybsø																			-	2	2
65	Isefjord																			2	2	4
66	Romsø																				0	0
67	Guldborg																				0	0
68	Nordvestlolland																				2	2
69	Ribe																				1	1
70	Skjoldenæsholm																				0	0
71	Vest Stadil																				0	0
72	Svdtåsinge																				0	0
	Unger i alt	0	2	2	6	7	5	12	7	13	16	18	23	26	27	31	38	52	52	73	83	493
	Par med rede (Rp)	1	3	3	5	6	6	9	9	11	13	13	15	18	23	29	37	38	48	54	61	
	Unger pr. redepar	0	0,67	0,67	1,20	1,17	0,83	1,33	0,78	1,18	1,23	1,38	1,53	1,44	1,17	1,07	1,03	1,37	1,08	1,35	1,36	

Det er imponerende, at der stadig kan klemme sig par ned mellem de etablerede par i Smålandsfarvandet, der allerede har så tæt en ynglebestand. Det er også glædeligt, at Vestjylland langsomt får flere par.

Ynglesæsonen har været en blandet fornøjelse med mange unger, men også med par, der, uvist af hvilke grunde, forlod rederne midt i rugeperioden. Flere reder er desuden faldet ned. Det er meget tydeligt, at nyetablerede par har en ringe ynglesucces, og således fik de otte nye par kun tre unger på vingerne. Heraf kom de to unger fra det par, som, vi tror, er flyttet nordpå ved Guldborgsund.

Table 2. Antal havørnepar fordelt på kommuner og DOF-lokalafdelinger. Årets 61 par har været fordelt på i alt 35 ud af 98 kommuner og 12 ud af 13 lokalafdelinger.

DOF-afdeling	Kommune	Redepar i 2013	Redepar i 2014
København	Lejre	1	2
Nordsjælland	Hillerød	1	1
	Frederikssund	1	1
Vestsjælland	Kalundborg	3	3
	Ringsted	1	2
	Slagelse	2	2
	Sorø	1	1
Storstrøm	Faxe	1	1
	Guldborgsund	5	6
	Lolland	3	4
	Næstved	3	3
	Vordingborg	4	4
Fyn	Faaborg-Midtfyn	2	2
	Langeland	2	2
	Middelfart	1	1
	Nordfyns	2	1
	Kerteminde	1	2
	Svendborg	3	3
Assens	Assens	1	1
	Nyborg	1	1
	Haderslev	3	3
	Sønderborg	1	1
	Tønder	0	1
Aabenraa	Aabenraa	1	1
	Kolding	1	1
Horsens	Horsens	1	1
	Fredericia	1	1
Esbjerg	Esbjerg	0	1
	Varde	1	1
Vestjylland	Ringkøbing-Skjern	1	2
Østjylland	Silkeborg	1	1
	Skanderborg	1	1
	Syddjurs	1	1
Nordvestjylland	Thisted	1	1
Nordjylland	Mariagerfjord	1	1
I alt			61

Årets mest bemærkelsesværdige hændelsesforløb involverede parret ved Skjern, der startede med at yngle i deres rede fra sidste år. Den faldt så ned, og et ødelagt æg blev fundet. Men det viste sig, at ørnene havde kræfter til at starte endnu et kuld op i en ny rede og opfostre en unge der. Det er yderst sjældent, at man har fundet bevis for, at havørnepar har lagt om.

Det internationale samarbejde omkring Østersøen, HELCOM, forsøger at tage bestik af miljøtilstanden i området ved blandt andet at bruge ynglesuccesen hos de havørne, der bor omkring Østersøen, som parameter for tilstanden. Dermed bliver det arbejde, som vore redekoordinatører udfører med indsamling af informationer omkring ørnene, brugt i væsentlige sammenhænge.

Det er derfor vigtigt, at de informationer, vi indsamler, er så korrekte som muligt. Ved mange reder er det dog ofte yderst vanskeligt at konstatere det eksakte antal unger, da rederne på grund af løvhang ikke kan observeres tydeligt uden unødigt at forstyrre ynglen.

Figur 3. Havørneteritorier med rededefund i perioden 1995-2014. De reder, der var aktive i 2014, er vist med blå. Tallene refererer til lokalitetslisten i tabel 1. Rederne 21 og 34 er ikke vist. Kort udarbejdet af Timme Nyegaard.

Cirka 350 ørne holder vinter i Danmark

Af Jan Skriver

Pressemeddelelse på www.dof.dk den 11. februar 2014.

DOF's nationale midvintertælling af ørne har afsløret, at Vestdanmark er ved at nærme sig Østdanmark som havørneland. Der bliver rigeligt at spejde efter på Ørnens Dag, som Dansk Ornitologisk Forening indbyder danskerne til søndag 16. februar.

Facit kom til at lyde på 344 havørne og 2 kongeørne, da mindst 350 fugletællere fra DOF i løbet af den første weekend af februar talte den danske rovfuglefaunas største og mest imponerende vingefang.

Tællingen viste, at havørnene i disse uger befinder sig mere spredt i Danmark, end det hidtil har været tilfældet under de nationale tællinger i februar.

Der har altid været en klar overvægt af havørne i den østlige del af Danmark med Sydsjælland og Lolland-Falster som de helt store og gæstfri egne. I år er fordelingen af havørne i det danske landskab mere jævn, end vi tidligere har set. Vi har registreret 138 havørne vest for Storebælt og 206 øst for Storebælt, siger Lennart Pedersen, der leder Projekt Ørn.

De mange ørne, der netop nu opholder sig i det danske vinterlandskab, er formentlig Danmarks "egne" ørne, for i milde vintre bliver Nordvesteuropas ørne i reglen tæt på deres hjemmebaner. Selv om januar bød på uger med frost og sne, så har vinteren 2013/2014 generelt været lun og regnfuld.

Den milde vinter har ikke tvunget så mange ørne fra vores nabolande til at besøge vores isfri farvande, som vi har set de seneste hårde vintre. Vores landsdækkende ørnetælling de første dage af februar resulterede derfor ikke i så stort et antal ørne, som vi for eksempel observerede sidste år. Mangel på sne i store dele af Danmark under tællingen gjorde det også svæ-

rere for optællerne at spotte stillesiddende havørne på stor afstand i landskabet. Så der kan have været flere end de 344, der blev bogført, siger Lennart Pedersen.

De seneste meget kolde og lange vintre har flere steder i Østdanmark resulteret i koncentrationer af havørne på 10-20 individer på særligt føderige lokaliteter i januar-februar. Den milde vinter i år vil på Ørnens Dag søndag d. 16. februar stille havørne i udsigt mere spredt fordelt over landet og i mindre antal på de enkelte lokaliteter.

De klassiske gode steder på Sjælland, Lolland, og Falster vil sikkert den kommende weekend kunne byde på 5-9 havørne, men vi skal indstille os på en mere jævn geografisk fordeling af rovfuglene på Ørnens Dag, siger lederen af DOF's Projekt Ørn, som har til formål at beskytte Danmarks bestand af ørne og samle viden om rovfuglene, mens man informerer og engagerer.

Der blev kun set to kongeørne i løbet af tællingen de første to dage af februar, men det skyldes efter alt at dømme dårlig sigtbarhed med dis. Det danske landskab huser fortsat tre etablerede ynglepar af kongeørn i Østhimmerland og Sydøstvendssyssel.

Med god sigtbarhed og lidt frisk vind, vil der være udsigt til svævende ørne i stor stil den kommende weekend, for de store rovfugle er i fuld gang med at indlede den ny ynglesæson, som på forhånd tegner lovende.

2013 blev et godt år for havørnen i Danmark. Vi registrerede 54 par med rede, hvoraf de 45 par forsøgte at yngle. Det lykkedes for 37 par at få unger på vingerne med et gennemsnit på næsten to unger pr. par. Det betød, at 73 unge danske havørne kunne flyve fra rederne sidste sommer, siger Lennart Pedersen.

Danskerne spejdede efter ørne i blæst og bygevejr

Af Jan Skriver

Pressemeddelelse på www.dof.dk d. 27. februar 2014.

Vejret var koldt med rusk og regn, men alligevel fik Ørnens Dag 2.698 danskere af huse. Den kolde februardag gav i alt 47 havørne og 4 kongeørne på de 17 lokaliteter, hvor Dansk Ornitologisk Forening (DOF) formidlede udsigt til ørne.

De danske ørne er blevet publikumstræffere, og 2.698 rovfugleentusiastiske danskere var af huse, selv om vejret indgød til indendørs sysler, da DOF holdt Ørnens Dag. Med hjælp fra DOF's erfarne fuglekiggere fik publikum 47 havørne og 4 kongeørne i kikkerten i dagens løb. De fleste på nogen afstand, men alle så dem.

Generelt er deltagerne i Ørnens Dag meget taknemmelige, når der viser sig en ørn i lufrummet eller i terrænet. Nogle mennesker forventer naturligvis, at ørne er meget tættere på, end de i virkeligheden er, men vi oplever kun tilfredse naturbetragtere på dagen, siger

Lennart Pedersen, der er leder af DOF's Projekt Ørn, som for niende år i træk sendte ørnedagen på vingerne.

Det største besøgstal på de 17 lokaliteter, hvor DOF's guider pegede ørnene ud, kom på Stige Ø ved Odense, hvor 350 mennesker lagde deres vej forbi. Også Jyllinge Lystbådehavn ved Roskilde Fjord havde pænt besøg. 333 mennesker så 3 havørne i løbet af Ørnens Dag.

I kraft af et korps af frivillige ornitologer kan vi i Dansk Ornitologisk Forening guide publikum. Vi er meget taknemmelige for vores medlemmers store opbakning til både Ørnens Dag og den årlige nationale tælling af ørnene, siger Lennart Pedersen.

Netop nu er mange af de indfødte danske ørne i fuld gang med at indlede deres ynglesæson 2014, der på forhånd tegner lovende med flere end et halvt hundrede ynglepar.

Fiskeørnen i Danmark 2014

Af artskoordinator Leif Nøvrup

Fiskeørn, Sønderjylland, 14. august 2014. Foto: Torben Andersen

Sammenfatning

Der er igen i år registreret fire par ynglende fiskeørne med rede, men kun to unger kom på vingerne.

Det var med nogen spænding, at vi så frem til ynglesæsonen for fiskeørn. Efterårets storme havde væltet redetræet både i Gribskov og i Klosterheden, og reden ved Flyndersø var i 2013 blevet præderet med tre store unger. Lykkeligvis kom alle tre par tilbage til de gamle bosteder og fik bygget rede.

Parret i Gribskov valgte som nyt redetræ et til formålet topkappet træ, som stod tæt på det væltede redetræ. Her blev bygget rede og ruget, men reden blev forladt efter nogen tids rugning.

I Klosterheden valgte parret et friskt grantræ med flad krone, også ganske tæt på det væltede redetræ. Her kom to unger på vingerne.

Det gamle par ved Flyndersø gik straks i gang med at udbygge reden ved ankomsten, men der blev ikke lagt æg, og reden blev hurtigt forladt. Den nye rede vendte ingen fiskeørne tilbage til, desværre.

Til gengæld blev der bygget endnu en rede i Klosterheden, og sommeren igennem sås to fugle i området, dog uden æglægning og rugning. Muligvis er parret endnu ikke yngledygtigt, det kan være unger fra den gamle rede på lokaliteten.

Der er siden 2005 kommet mindst 29 unger på vingerne, og håbet er nu, at nogle af disse vil vende tilbage og danne nye ynglepar, som det måske er sket i Klosterheden. For alle fire par gælder det, at rederne er placeret i øde områder, hvor kun få mennesker dagligt færdes.

Igen i år er der set oversomrende fiskeørne, hvis adfærd kunne tyde på ynglefund, men trods ihærdig søgen efter reder blev ingen fundet.

Lokalitetsgennemgang

Flyndersø

Af artskoordinator Leif Nøvrup

Den gamle rede: Fiskeørnene ankom i slutningen af marts måned til redestedet, og den 31. marts var der allerede lagt flere nye grene på reden. Den 2. april så jeg begge fiskeørne have travlt med redebygningen. Hunnen kom én af gangene med en to meter lang, lige gren, som begge ørne baksede meget med at få lagt til rette. Der blev også set parring på reden, men efter den 21. april sås ingen fiskeørne på reden. Der blev med mellemrum set fiskeørn ved søen, og helt hen til august blev der set to fiskeørne.

Man kan kun gisne om, hvad grunden hertil er. Men to skydetårne, som jagtlejeren havde placeret på hver side af redetræet inden for 300 meters-zonen, kan måske have medvirket til, at de forlod reden. Den nye rede: Ingen aktivitet ved reden. Ingen fiskeørne set i området.

Klosterheden

Af redekoordinator Svend Aage Knudsen

Det var med stor spænding, jeg afventede ørnens ankomst i år, idet vinterstormen Bodil havde væltet

Den nye rede i Klosterheden. Foto: Svend Aage Knudsen

redetræet. Den 31. marts sås den første ørn i området. Den følgende dag sad den i et træ tæt ved det tidligere redetræ, og da der var andre egnede træer i nærheden, håbede jeg på en ny rede der.

Jeg var bortrejst de følgende dage, men Leif Novrup kørte derud og kunne fortælle, at ørnene havde påbegyndt redebygning.

Den 16. april observerede jeg hannen siddende i et træ med en stor gren i kløerne, som den fløj over til en nyetableret rede med, cirka 50 meter fra det tidligere redetræ. Denne gang var reden placeret i en frisk gran. Den 29. april rugede hunnen. I starten af juli var kun en unge synlig i reden, men den 12. juli observeredes to unger, som havde påbegyndt flyveøvelser i og omkring reden.

Den 10. august havde ørnene forladt redeområdet. Der er nu sat otte unger på vingerne i skoven, to unger hvert år siden 2011.

Den nye rede: I 2013 fandt jeg en lille "snyderede" i den anden ende af skoven. Den bestod af ganske få grene/kviste, men da jeg et par gange så en ørn ved reden, var jeg ikke i tvivl om bygherren. Desværre knækkede også dette træ i vinterstormen, men i år har parret bygget en ny og større rede.

Igennem hele foråret har der været en eller to ørne omkring reden. Den 30. maj sad parret i reden og parrede sig. Det blev ikke til rugning i år, men da jeg erfarer, at opstarten på ørnere den i Gribskov skete på samme måde, tror og håber jeg på, at skoven i 2015 kan præstere to par ynglende fiskeørne.

Gribskov

Af redekoordinator Luise Ekberg

Den rede, som fiskeørnene i Vandmosen byggede i 2011, og som de har fået i alt fire unger i, klarede ikke den første hårde storm den 28. oktober 2013. Hele redetræet væltede sammen med en række af de øvrige træer i området. Et friskt grantræ tæt på det gamle redetræ blev topkappet i december som nyt tilbud til fiskeørnene.

Fiskeørnene ankom til området den 6. og 7. april 2014, og de begyndte meget hurtigt at bygge rede i det nye topkappede redetræ. I løbet af en uge var reden bygget færdig, og i den forløbne tid sås mange parringer.

Hunnen begyndte at ruge omkring den 25. april og rugede herefter i tre uger. I denne periode begyndte en fremmed han at trænge sig på. Hunnen sås ruge sidste gang den 12. maj. Den 17. maj blev vi klar over, at parret havde opgivet rugningen.

Bemærkelsesværdigt var det, at vi derefter ikke lænere så den han, som havde bygget reden og parret sig med hunnen, og som havde defekte halefjer, men kun så hunnen sammen med en han med frisk fjerdragt. Formentlig har hunnen fundet sammen med en ny han og derfor opgivet rugningen.

Hunnen og den nye han opholdt sig sammen i redeområdet frem til slutningen af august. Så det tegner, trods den mislykkede yngel i år, godt for det kommende år.

Kongeørn, Lille Vildmose, 24. juli 2014. Foto: Finn Carlsen

Kongeørn, Lille Vildmose, 23. juli 2014. Foto: Finn Carlsen

Kongeørnen i Danmark 2014

Afartskoordinator Tscherning Clausen

Sammenfatning

Der har igen i år blot været tre par kongeørne i Danmark, som i alt har fået tre unger på vingerne.

I årets første måneder var der desuden nogle jagttagelser fra midt- og vestjyske hedeområder som Ovstrup og Borris Heder. I juli måned var der blandt andet observationer af immature kongeørne i Mols Bjerger, Nørlund Plantage og på et par lokaliteter i Thy Nationalpark.

Lokalitetsgennemgang

Høstemark Skov

Kongeørneparret i Høstemark Skov har nu ynglet der i 12 år, og for 12. gang fik parret en unge på vingerne. Redestedet besøgte den 21. maj, men ungen kunne ikke ses. Ved næste besøg 15. juni sad der en stor unge i reden.

Da der 10. juli var indsamling af byttedyr, havde ungen forladt reden, men blev set i nærheden, hvor

den blev fodret med en fasanekylling af en af de gamle ørne. Fra Hegnsvej i Lille Vildmose sås ungen siddende i et grantræ for første gang 28. juli.

Hals Nørreskov

For ottende gang har yngleparret i Hals Nørreskov haft ynglesucces, og ligesom sidste år fik de to unger, som begge kom på vingerne. Parret var meget tidligt i gang med æglægning, så allerede 30. april kunne der ses to unger i reden. Begge unger sås 18. juli flyvende over skoven sammen med de to gamle ørne.

Tofte Skov

Yngleparret i Tofte Skov byggede en ny rede omkring 120 meter fra sidste års ynglested. Ved første besøg ved redestedet 25. maj kunne der høres en unge i reden, og her sås den fortsat 18. juni og 10. juli. Ved sidstnævnte besøg kunne vi se, at ungen ikke var helt så langt fremme i udvikling som sidste år ved samme tid.

8. august var der indsamling af byttedyr ved redestedet, og her blev ungen hverken set eller hørt. Den er heller ikke set siden.

Årsrapport fra Projekt Hedehøg 2014

Af Lars Maltha Rasmussen og

Michael Bødker Clausen

Hedehøg han på jagt. Foto: Torben Andersen

Ynglesæsonen 2014

I Sydvestjylland ynglede der i 2014 op til 32 par hedehøge, heraf 29 sikre og sandsynlige samt 3 mulige par (tabel 1), hvilket er det højeste antal ynglepar siden 2002, hvor der ynglede op til 37 par (figur 2).

I 2013 ynglede 19-25 par. Der blev gjort en ekstra indsats for at finde hedehøgene med GPS-loggere, hvilket resulterede i fund af flere par uden for de hidtil kendte områder, bl.a. ved Visby, Borg og Frifelt.

I 2014 kom der i alt 60 unger på vingerne, hvilket er det højeste antal flyvefærdige unger, siden Projekt Hedehøgs start for 20 år siden. Samtidig var antallet af flyvefærdige unger pr. par med ynglesucces rekordhøjt med 3,3 unger.

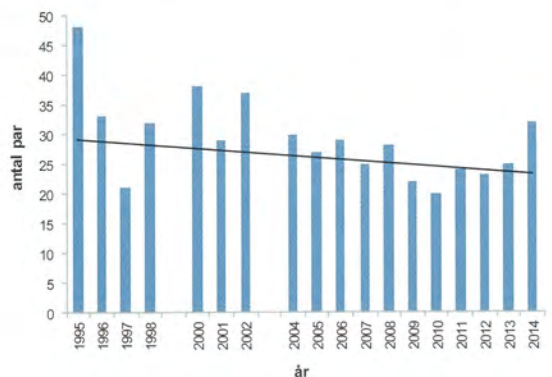
I alt 13 par opgav af forskellige årsager i løbet af ynglesæsonen. Heraf blev 4 reder med sikkerhed præderet. Den ene rede var endda hegnet med et trådhegn, hvor en ræv sandsynligvis har gravet sig under.

To reder blev sandsynligvis opgivet pga. for megen forstyrrelse ved reden i rugetiden. I begge tilfælde blev rederne hegnet, men fuglene gik ikke tilbage på reden. Det skønnes, at gentagne forstyrrelser af rederne havde fundet sted, inden hegningen blev foretaget. En enkelt rede i en brakmark blev formentlig ødelagt af en skårlægger, inden reden blev lokaliseret.

En eller to reder, som begge var anlagt i raps, blev muligvis opgivet, da rapsens højde besværliggjorde tilflyvningen til rederne. Det vurderes, at det varme

vejr har haft stor positiv betydning for ynglesuccessen. Til trods for det gode resultat og en stor beskyttelsesindsats, gik mindst 31 unger til i løbet af ynglesæsonen.

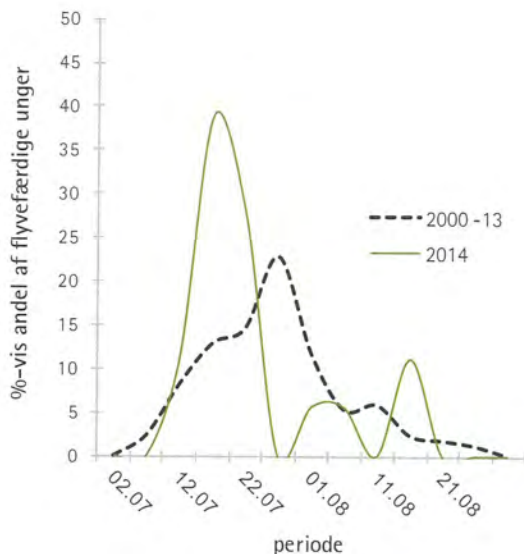
I forbindelse med DOF's vildtstribeprojekt er der igen i 2014 foretaget fangst af mus i hedehøgenes yngleområde. I modsætning til 2013 var 2014 tilsyneladende et godt museår (DOF, upubl. data), hvilket ganske givet har været medvirkende til, at flere par har ynglet, og at yngleresultatet har været meget bedre end i 2013.

Figur 2. Antallet af sikre, sandsynlige og mulige ynglepar af hedehøg i Sydvestjylland i perioden 1995-2014. Der er ingen data fra 1999 og 2003. Antallet af ynglepar var det højeste siden 2002.

Figur 1. Hedehøg hun med farvering og stålring netter sig på en pæl opsat mhp. aflæsning af ringe og indsamling af gylp. Foto: Bjarne Hemmingsen

Figur 4. Det beregnede udflyvningstidspunkt for sidste flyvefærdige hedehøgeunge for 18 kuld med ynglesucces i 2014. Sammenlignet med 152 kuld i årene 2000-2013 var 2014 lidt tidligere end gennemsnittet.

Usædvanligt varmt forår

Efter en meget varm og tør marts måned, fulgte en meget varm april måned næsten uden nattefrost (DMI 2014). Derefter fulgte en mere gennemsnitlig maj måned, der var lun og regnfuld. Specielt d. 23.-24. maj faldt der megen nedbør. Samtidig var der temperaturer over 25° C fra d. 21. maj, dvs. i starten af æglægningen for de første par. Sommeren fortsatte usædvanligt varmt med en juni, der var lidt varmere, tørrere og mere solrig end normalen, og en rekordvarm juli måned, rekordmange sommerdøgn og adskillige tropedøgn. Til gengæld sluttede sommeren i august våd, kølig og mere solfattig end normalt.

Det meget varme og tørre forår betød, at afgrøderne, specielt vinterhveden, kom meget hurtigt i vækst allerede fra slutningen af april. Hedehøgenes æglægning påbegyndtes forholdsvis tidligt og meget synkront, hvilket resulterede i, at ungeudflyvningen blev meget koncentreret i første halvdel af juli måned (Figur 4).

Redebeskyttelse og ynglesucces

Høsten af vinterbyg i 2014 påbegyndtes som normalt i starten af juli, og høsten af vinterhvede gik i gang allerede fra midten af juli. Dette faldt sammen med udflyvningen af hovedparten af kuldene. Det betød, at redebeskyttelse mod høstaktiviteter var nødvendig, og mange reder skulle lokaliseres og indhegnes.

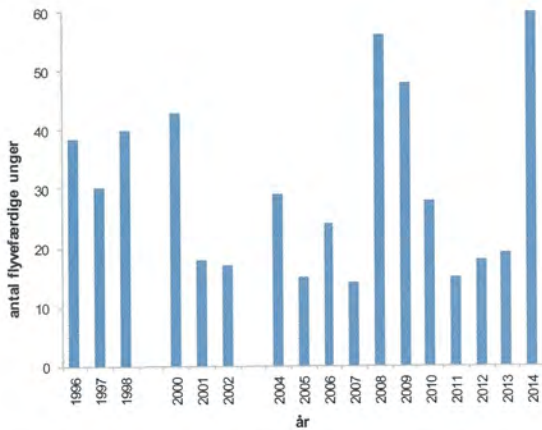
Samarbejdet med landmændene betød, at tabet af kuld pga. høstaktiviteter m.v. var minimalt. Der er således kun kendskab til, at en enkelt rede gik tabt på den konto.

Reder anlagt i raps vil meget ofte have problemer med, at vegetationen lukker sammen omkring reden. Der bør derfor konsekvent hegnes med et trådned omkring reden, hvilket sikrer en åben til- og fraflyvning. For et af de par, der anlagde rede i raps i 2014, betød manglende sikring af reden, at alle ungerne gik til. De to ikke-hegnede reder i raps var desværre ikke mulige at lokalisere.

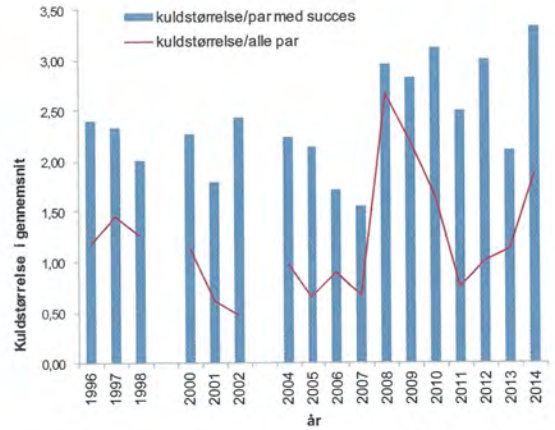
Af de 17 uhegnede reder blev over halvdelen, i alt 9 reder, opgivet eller præderet. Det blev kun i to tilfælde konstateret med sikkerhed, at det skyldtes prædation,

Figur 3. En hun på rede. Foto: Finn Birkholm-Clausen

Figur 6. Antallet af flyvefærdige unger af samtlige ynglepar af hede-høg Sydvestjylland i perioden 1996-2014.

Figur 7. Den gennemsnitlige kuldstørrelse for succesfulde ynglepar af hede-høg sammenlignet med kuldstørrelsen for samtlige par i perioden 1996-2014. Der mangler data fra 1999 og 2003.

men da kontrollen af ikke-hegnede reder er umulig i mange tilfælde, er det sandsynligt, at en væsentligt større andel af de opgivne reder har været udsat for prædation. Tilsammen kom der 20 unger på vingerne fra de ikke-hegnede reder. Det var halvt så mange som fra de hegnede reder, men kuldstørrelsen fra de succesfulde, ikke hegnede reder var lige så stor som fra de hegnede.

I alt blev 15 reder hegnet, og der kom i alt 40 unger på vingerne fra disse reder. Der var tale om det hidtil største antal hegnede reder i en enkelt ynglesæson.

I 4 af de hegnede reder, med tilsammen 19 unger, fejlede ynglesuccessen helt i 2014. I to af rederne skyldtes dette prædation. Det er før set, at enkelte unger forsvinder fra hegnede reder, hvilket kan skyldes prædation af f.eks. rørhøg. Men i disse to tilfælde var det

Figur 5. I 2014 blev der hegnet i alt 15 reder. Det er det hidtil største antal beskyttede reder i en enkelt ynglesæson. Her slæber Michael Bødker Clausen hegn og batteri til hegning af en rede på Ballum Forland. 11. juni 2014. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Figur 9. Hedehøg hun jager lavt over Ballum Enge.
Foto: Torben Andersen

et rovdyr, formentlig ræv, der havde gravet sig under hegnet, og alle unger i begge kuld gik til. I to andre reder, der blev hegnet, opgav hunnen rugningen af kullet, efter at rederne var blevet hegnet. Det vurderes, at det skyldtes uro og menneskelige forstyrrelser omkring rederne både før og under hegningen.

I alt kom 60 unger på vingerne i 2014, mod kun 19 unger i 2013, og 18 i 2012 (figur 6). Gennemsnittet for perioden 2004-2013 var på 27 unger årligt. I de to hidtil bedste år 2008 og 2009 kom der hhv. 56 og 48 unger på vingerne.

Kuldstørrelsen for de par, der havde ynglesucces i 2014, var gennemsnitligt på 3,3 unger/rede, mod 2,3 unger/rede for perioden siden 2004 (Figur 7). Der er tale om den hidtil største registrerede ynglesucces. Gennemsnittet af flyvefærdige unger fra hegnede reder i perioden 2009-2014 var på 2,5 mod kun 1,3 for de uhegnede reder. Det viser, at hegningen har afgørende betydning for det samlede antal flyvefærdige unger. En effektiv beskyttelse af rederne, så snart de lokaliseres, er nødvendig for at sikre, at tilstrækkeligt mange unger kommer på vingerne fra de succesfulde kuld. Tre af fire sene kuld var også succesfulde i 2014.

Valg af redehabitat

I alt 22 af de 32 ynglepar ynglede på lokaliteter med mindst 2 ynglepar. Som noget helt nyt ynglede 7 par i et område syd for Gram kaldet Kastrup Enge. Der er ikke kendskab til, at der har ynglet hedehøg i området før 2014. Der har været enkelte ynglepar lidt længere mod vest i området nord for Højrup. Området var tidligere udstrakte enge, der nu overvejende er intensivt drænet og dyrket. Dog er læ-beplantningen nogen steder sparsom, og der er placeret flere grupper af vindmøller i området.

En anden indlandslokalitet af betydning var Vester Gasse øst for Skærbæk, hvor der var 3 par. Der har tidligere været ynglepar i et område ca. 2,5 km syd herfor. Endnu et indlandsområde omkring Østerby, ca.

Figur 8. Den gennemsnitlige kuldstørrelse var rekordstor i 2014. I denne rede med 4 unger ses tydeligt den store forskel på ungerne, der klækkes med 1-2 dages mellemrum. Foto: Finn Birkholm-Clausen

3,5 km nordvest for Møgeltønder, husede 4 par.

De lokaliteter, der de seneste år har haft de største koncentrationer af par, var ved Ottersbøl og Harknag, hvor der begge steder kun var 2 par i 2014 mod hhv. 5 og 4 par i 2013. Flere af de enkeltliggende par havde også ynglesucces. Der blev registreret mulige par ved Højrup og Lendemark, hvor fugle blev set igennem etableringsperioden, uden der dog var konkrete yngleaktiviteter. Et par nær Bøgvad sås med bytteskifte i etableringsperioden, men det mulige redested blev ikke lokaliseret.

Der var ikke nogen klar sammenhæng mellem valg

af redehabitat eller afstand til kysten og ynglesucces.

Pga. det varme forår var afgrøderne i god vækst. Det betød, at over halvdelen af yngleparrene slog sig ned i vinterhvede og vinterbyg, som havde en egnet højde på æglægningstidspunktet, i modsætning til 2013 som var et koldt forår med sen vækststart (figur 12). Der var til gengæld kun relativt få par i græs og naturområder. Som noget nyt blev der fundet et par, der ynglede på en mark tilplantet med energipil. Pilebuskene var 3-4 meter høje, og der var en tæt urtebevoksning i bunden. Der er ikke hidtil fundet ynglende hedehege i denne type afgrøder, der for-

Table 1. Oversigt over registreringerne af hedeheg i Sydvestjylland i 2014 med angivelse af redehabitat, ynglefase, -succes og -status. Oplysninger om et opgivet yngleforsøg er angivet, hvor dette er direkte observeret eller sandsynliggøres af, at fuglene forsvandt fra lokaliteten. Prædation er kun anført, hvor dette blev konstateret med sikkerhed.

Lokaliteter 2013		Rede					Status				
Stednavn	Afgrøde	Etablering	Rugefase	Ungrefase	Kuld-størrelse	Fløv unger	Mulig	Sandsynlig	Sikker	Opgivet	Prædation
Kastrup Enge 1	Vinterbyg	1	1	1	5	0			1	1	1
Kastrup Enge 2	Vinterbyg	1	1	1	7	3			1		
Kastrup Enge 3	Vinterhvede	1	1	1	5	5			1		
Kastrup Enge 4	Brak	1	1	1	5	5			1		
Kastrup Enge 5	Vinterhvede	1	1		6	0			1	1	1
Kastrup Enge 6	Vinterhvede	1	1		4	0			1	1	1
Højrup	Brak	1				0			1	1	
Ågård Hede	Ukendt		1	1		0	1				
Jernvedlund Tange	Vinterbyg	1	1	1	3	3			1		
Nr. Farup Enge	Natur	1	1	1	3	3			1		
Ribe Østerå	Natur	1				0	1			1	
Rømo	Natur	1	1	1	2	2			1		
Frifelt	Vinterbyg	1	1			0			1	1	
Vester Gasse Nord	Ukendt	1	1	1	3	3			1		
Vester Gasse Syd	Vinterhvede	1	1	1	4	4			1		
Vester Gasse Vest	Vinterhvede	1	1	1	3	3			1		
Ottersbøl	Vinterbyg	1	1		5	5			1		
Ottersbøl Vest	Vinterbyg	1	1			0			1	1	
Kringlum Vest	Græs	1	1		3	3			1		
Kringlum Øst	Græs	1	1		3	3			1		
Forballum	Energipil	1	1	1	2	2			1		
Harknag Nord	Vinterhvede	1	1			0			1	1	1
Harknag Syd	Vinterbyg	1	1		4	4			1		
Vesterende Ballum Nord	Natur	1	1	1	4	3			1		
Vesterende Ballum Syd	Raps	1	1			0			1	1	
Borg Vest	Vinterhvede	1	1	1	4	3			1		
Borg Øst	Vinterhvede	1	1	1	4	4			1		
Østerbyvej 19 Vest	Raps	1	1		3	2			1		
Østerbyvej 19 Øst	Raps	1	1		4	0			1	1	
Østerbyvej 19 Nord	Raps	1	1			0			1	1	
Buntje-Ballum	Vinterbyg	1				0	1			1	
Gærupvej	Vinterbyg	1	1		5	0			1	1	
I alt		31	29	15	91	60	3	0	29	13	4

Figur 10. Fordeling af ynglepar af hedeheg i Danmark i 2014. Der blev ikke fundet ynglepar uden for undersøgelsesområdet i Sydvestjylland, så figuren afspejler fordelingen af den samlede danske ynglebestand i 2014. Signaturer: Grøn cirkel: Par med udfløjne unger. Rød cirkel: Par uden ynglesucces. Sort: Mulige ynglepar. Mørkegrå baggrund: Danmark. Lysegrå baggrund: Tyskland. De hvide linjer angiver kommunegrænser.

mentlig minder lidt om de nyanlagte plantager, som hedehegen yngede i for ca. 100 år siden i forbindelse med indvandringen til Danmark.

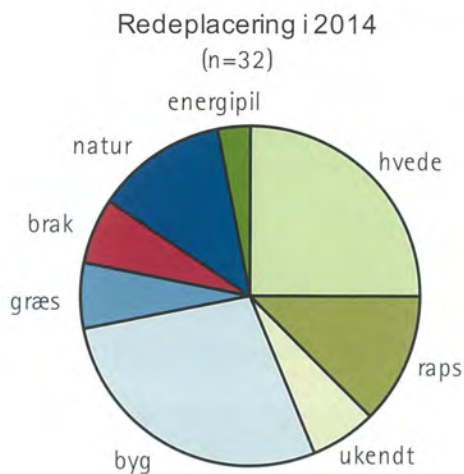
4 par yngede i raps, et tilsvarende antal som i 2013. Raps er en problematisk afgrøde, idet fuglene ofte opgiver at gennemføre ynglen, da rapsen bliver over

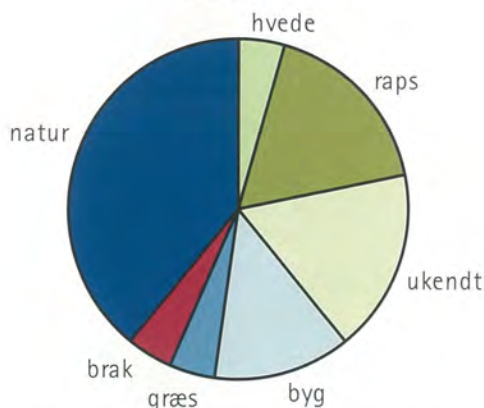
Figur 13. En han jager i indlandet ca. 25 km fra Vadehavet i området syd for Gram ved Kastrup Enge. Området er intensivt dyrket og engene er stort set væk. I dette område yngede 7 par hedehege, men kun 3 af parrene havde ynglesucces. 18. maj 2014. Foto: Lars Maltha Rasmussen

Figur 11. Et kuld på 6 unger samt et ikke-klækket æg i Kastrup Enge 2007 var et usædvanligt stort kuld. Det sidste æg klækkede dog ikke. Desværre blev kun tre unger flyvefærdige. Foto: Michael B. Clausen

Redeplacering i 2013
(n=23)

Figur 12. Procentvis fordeling af redehabitat for hedehege: 32 par i 2014 øverst og 23 par i 2013 nederst. I forhold til 2013 yngede der i 2014 færre par i natur og flere i vinterhvede og vinterbyg. Som noget nyt blev der registreret et par i en mark beplantet med energipil.

Figur 14. En gammel Hedehøg hun med farvering.
Foto: Bjarne Hemmingsen

2 meter høj og filtrer sig sammen, så hullet over reden kan lukke sig. Det er derfor som regel nødvendigt at lokalisere rederne i raps for at sikre disse, men det kan samtidig være særdeles vanskeligt i så høj og uigen-nemtrængelig en afgrøde. Kun to af de fire reder i raps kunne lokaliseres i 2014. På Rømø ynglede et enkelt par i hedemoser med lave buske.

Feltarbejde

Feltarbejdet i Sydvestjylland blev udført af Michael Bødker Clausen med bistand fra Lars Maltha Rasmussen og Iben Hove Sørensen.

En arbejdsgruppe eftersøgte hedehøge i det østlige

og centrale Sønderjylland: Harry Antonisen, Poul Erik Junk, Peter Kjer Hansen, Egon Iversen, Jesper Leegaard og Jesper Tofft. Desuden bidrog Flemming Ahlmann, Thorkild Brandt, Sv. Aage Clausen, John Frikke, Kurt Hansen, Jens Hjerrild Hansen, Aage Mathiasen, og med vigtige oplysninger om hedehøge. Endvidere anvendtes supplerende data fra DOFbasen (www.dofbasen.dk), og alle, der har indtastet oplysninger om hedehøge i DOFbasen, takkes hermed.

Litteratur

- Clausen, M.B. & Rasmussen, L.M. 2013. Hedehøg i Danmark 2013 – arbejdsrapport fra Projekt Hedehøg. Dansk Ornitologisk Forening.
http://pub.dof.dk/dof/Rapport/Projekt_Hedehog_2013.pdf
- DMI 2014. Månedens, sæsonen og årets vejr.
<http://www.dmi.dk/vejr/arkiver/maanedsaesonaar/>
- Rasmussen, Lars Maltha, Annebeth Hoffmann & Timme Nyegaard 2007. Monitoringsplan for Hedehøg *Circus pygargus*. DOF's Projekt Truede og Sjældne Ynglefugle (DATSY)
<http://www.dofbasen.dk/DATSY/datsyvejledning.php?art=02630>
- Find flere oplysninger om hedehøg på DOF's hjemmeside: www.dof.dk/projekthedeoeg
Læs om det hollandske arbejde med hedehøg på: www.werkgroepgrauwekiekendief.nl

Figur 15. En hun skygger for ungerne. Foto: Finn Birkholm-Clausen

Feltornitologisk Udvalg 2014

Af Anders Wiig Nielsen

Felttræf 14. Der twitches storpiber i "Mosen", Blåvand, 12. oktober 2014. Foto: Morten Koefoed-Hansen

Efter en del udskiftning i udvalget blev 2014 et år med tilgang af nye folk til udvalget og nye idéer og aktiviteter, der skulle afprøves. Som erstatning for tidligere muligheder fik Feltud sin egen blog og en Facebook-gruppe, hvor interesserede kan få informationer, tilmelde sig, stille spørgsmål og dele oplevelser.

Operation "Overshooter" på Lolland, Falster og Møn, var en ny idé, med fokus på returtræk og fugle på forlænget træk, i slutningen af maj. "Overshooters" base var Gedser Fuglestation. Trods få tilmeldte lod konceptet til at holde, med gode fugle som rødryg-

get svale, en ubestemt ko-/tophejre, karmindompap, lille fluesnapper, sort glente, pirol, lille skrigeørn og adskillige biædere i dagene omkring operationen.

Under Operation NAT-tergal i anden uge af juni var idéen at få registreret så mange syngende nattergale som muligt, men operationen havde ikke så stor tilslutning, og gav øjensynlig ikke flere indtastninger i DOFbasen end sædvanligt.

Som optakt til rovfugletrækket inviterede Feltud den finske rovfugleekspert Dick Forsman til at holde foredrag om ørnebestemmelse, i midten af august.

Den tillidsfulde thorshane på Grønningen, Blåvand, 15. oktober 2014. Foto: Anders Wiig Nielsen

Selvom rammerne på Metropol i København ikke var optimale, havde omkring 30 deltagere en lærerig og underholdende aften med spændende fotos, synspunkter og mange spørgsmål og diskussioner.

Operation 1-2-tredækker var en opfordring til at gå ud og finde sin egen tredækker 6.-7. september. Idéen var god, men der blev ikke fundet tredækkere denne weekend.

I samme weekend var der feltkursus i vadefuglebestemmelse med Klaus Malling Olsen. Kurset havde stor tilslutning og blev indledt med morgenbrød og en grundig introduktion til vadefugleidentifikation af en veloplagt KMO på Klemmenstrupgaard i Køge. Efter oplægget blev der fulgt op med et par gode timer i felten på Ølsemagle Revle.

Årets afslutning og Feltuds varemærke var årets Felttræf i uge 42 i Vadehavsområdet. Som altid var felttræffet velbesøgt med langt over hundrede tilmeldte.

Felttræffets styrke er, at så mange feltfolk, nye som gamle, samles om fælles aktiviteter i felten. Har man ikke tidligere deltaget i træffet bør man unde sig selv den fugleoplevelse.

Igen i 2014 markerede Blåvand sig som det eneste sted i verden man, med tålmodighed, kan få samtlige arter af melanitta-havænder at se. Dertil kom fotogene lækkerier som rosenstær, thorshane, lapværling, hvidbrynede løvsangere, samt adskillige eksemplarer af den eksklusive tajgapiber.

Uglegruppen 2014

Af Klaus Dichmann

Uglegruppens struktur og indsamling af data har i 2014 ikke været væsentligt anderledes i forhold til 2013.

Mosehornugle:

På trods af en talrig optræden i Danmark i vintermånederne januar til ultimo april med 361 indtastede observationer i DOFbasen (i alt 653 observationer i 2014), blev der ikke gjort ynglefund af arten i Danmark i 2014.

En årsag dertil kan uden tvivl tilskrives, at artens foretrukne yngleområder, strandenge, marsk, moser og hede-landskaber er blevet for fragmenteret eller helt eller delvis er forsvundet, samt menneskeskabte forstyrrelser i uglens ynglesæson, som strækker sig fra april til slutningen af juni.

Slørugle:

Ynglebestanden vurderes at være på 80-100 par i 2014. Igen i 2014 beror bestandsvurderingen på et kvalificeret skøn. Sløruglebestanden er klart for opadgående igen i Danmark. Hyppige henvendelser om ynglepar på gamle og nye lokaliteter, taler sit tydelige sprog. En medvirkende årsag til denne forholdsvis kraftige ekspansion i antallet af ynglepar skyldes klart de gode vejrforhold igennem hele vinterperioden uden vedvarende snedække i længere tid, samt det faktum, at der overalt i landet hænger tomme og ubenyttede redekasser hen, som kun venter på at blive beboet af et sløruglepar.

Stor hornugle:

Stor hornugle ekspanderer fortsat kraftigt i Danmark, og bestanden tæller skønsmæssigt omkring 100 par. Arten observeres fortsat kun i Jylland, idet vand virker

som en naturlig barriere for den, og arten er af den grund, ifølge DOFbasen, hverken set eller hørt i det øvrige Danmark i 2014.

Kirkeugle:

Kirkeuglen har det svært i Danmark. Det intensive landbrug, sprøjtegifte og mangel på vedvarende nedgræssede marker gør, at artens foretrukne fødegrundlag, mus, regnorme og insekter, er svært tilgængelige. Dette faktum gør, at fødesituationen især i uglens yngletid er kritisk, hvor ungerne har brug for en jævn og konstant tilgang af føde i hele deres ungetid. Et andet faktum er, at de enkelte par nu lever så isoleret og langt fra hinanden i Danmark, at når en af magerne i yngleparret dør, så er chancen for tilskud af en ny mage minimal med det resultat, at stedet ophører som ynglelokalitet.

I følgende regioner blev der fundet ynglepar i 2014: Sydvestjylland 3 par. Vestjylland 0-1 par. Østjylland 1-2 par. Nordvestjylland 1-2 par og i kirkeuglens kerneområde, Himmerland i Nordjylland, 7-8 par. Personlig medd. Benny Kristensen

Med så få par tilbage er bestanden akut truet på nationalt plan og er i fare for at uddø inden for ganske få år.

Perleugle:

Perleuglen holder fortsat stand i Danmark uden de store udsving i bestandsstørrelsen, set i forhold til de seneste år. I 2014 blev der således i alt registeret 6 sikre kuld og 1 sandsynligt par. Geografisk var kuldene fordelt således: 3 kuld i Midtjylland, 1 sandsynlig kuld i Vestjylland og 3 kuld på Bornholm.

I Midtjylland blev et af kuldene præderet af mår, og et kuld lå døde i redekassen på Bornholm. Dette

Tysk perleugle hun, Jylland, 11. maj 2014. Foto: Carl Johnsen

blev konstateret efter check med hulkamera senere på sæsonen. Årsagen til, at ungerne døde i redekassen, vides ikke med sikkerhed, men et bud kunne være, at en af forældrefuglene har mistet livet, da ungerne var små og den tilbageværende perleugle har herefter opgivet ynglen.

På nær 1 hun i Midtjylland, blev alle perleuglehunner igen i 2014 fanget i redekassen og aflæst/ringmærket. Ved denne kontrol blev en tysk perleuglehun aflæst i Midtjylland, og et stort håb/ønske i Zoologisk Museums projekt "Indvandring, spredning og stedtrofasthed hos perleugler ynglende i Danmark" var gået i opfyldelse. Spørgsmålet om, hvorfra indvandringen til Danmark er sket, giver aflæsningen af den nordtyske perleugle nu et godt fingerpeg om. Hvorfra, de bornholmske perleugler stammer, er dog fortsat et åbent spørgsmål, men Sverige er nok det bedste bud, indtil andet er bevist. Forhåbentlig vil en fortsat fangst af ynglehunnerne på Bornholm give svaret på deres herkomst.

Natugle:

Natuglen bliver ikke monitoreret på samme måde, som flere af vores øvrige uglearter gør.

Tre stolte ringmærkere med den første tyske perleugle fanget i Danmark. Fra venstre Ole Olesen, Egon Østergaard og Klaus Dichmann. Foto: Carl Johnsen

Af den grund er det svært at komme med en bare nogenlunde præcis bestandsvurdering for arten i 2014.

Natuglen synes dog at holde stand og bestanden blev i slutningen af 1980'erne opgjort til at tælle 4000-5000 ynglepar (Olsen 1992).

Skovhornugle:

Det samme gælder for skovhornuglen. Den seneste bestandsvurdering var i slutningen af 1980'erne og bestanden opgjort til 1500 - 2000 ynglepar (Olsen 1992). Som for natuglens vedkommende ser det også ud til, at skovhornuglebestanden klarer sig uden de helt store udsving i antallet af ynglepar.

Årsberetning for DOFbasen 2014

Af Timme Nyegaard og Søren Peter Pinnerup

Fjeldvåge, Grærup Langsø, 4. januar 2014. Foto: John Frikke

Brugen af DOFbasen er fortsat stigende. 1,4 million observationer fra 13.608 lokaliteter af 2.233 observatører i 2014. Det er en vækst på alle parametre i forhold til 2013.

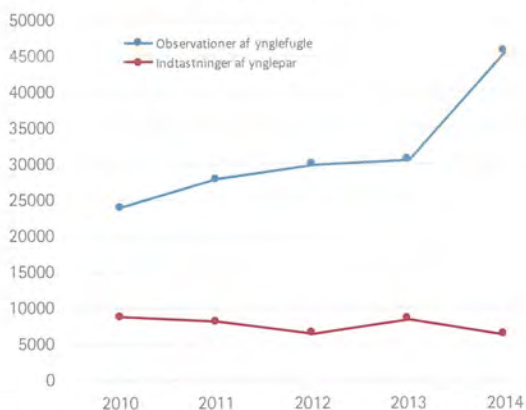
Indtastninger af ynglepar i DOFbasen er faldet med 25 % til knap 6.200 i 2014, mens antallet af indtastede observationer af fugle med yngleadfærd er steget med næsten 50 % til 43.700. Disse relativt store ændringer skyldes givetvis det nye storstilede Atlas III-projekt, som gik i luften i 2014, men pudsigt at tendenserne er forskellige for de to typer ynglere registreringer i DOFbasen. Muligvis har Atlas III gjort observatørerne mere bevidste om at se efter yngleadfærd, hvilket så også er kommet DOFbasen til gode.

Det organisatoriske

- DOFbasen administreres fortsat af en central koordinator i Fuglenes Hus, repræsentanter fra alle lokalafdelinger og nogle programmører. Den meget vigtige opgave med kvalitetssikring af observationer i DOFbasen foretages fortsat af DOFbasens Kvalitetsudvalg (DKU), som mødes en gang årligt.
- DOF's kvalitetsudvalg for ynglefugle (DKY) er nu etableret som et nyt DOF-udvalg, og har bl.a. til opgave at kvalitetssikre yngledata i DOFbasen samt at fastsætte listen over automatisk hemmeligholdte arter.

- Det årlige koordinatormøde blev afholdt i august i Korsør med et fremmøde på hele 15 personer.
- Thomas Stjernegaard – softwareudvikler på Atlas III og dermed også DOFbasen – har desværre søgt

Rapporteringer af ynglefugle og ynglepar i DOFbasen 2010-14

Antal indtastninger af ynglefugle og ynglepar i DOFbasen pr. år 2010-14.

Antal observationer indtastet pr. dag i DOFbasen 2010-14 fordelt på 10-dagesperioder. Den samlede vækst i 2014 skyldes især et højere aktivitetsniveau i februar.

nye arbejdsmæssige udfordringer. Det er vi rigtig kede af, men ønsker ham al mulig held og lykke fremover. Hans afløser pr. 1/1 2015 bliver Theo Askov.

- Vi har siden maj haft Andreas Dahl Sørensen (IT-studerende) ansat en dag om ugen, som især har arbejdet med atlasmodulet og på den måde frigivet tid hos Thomas Stjernegaard til at kunne udvikle på DOFbasen.

- Steen Brølling har desværre ikke længere en hel arbejdsdag om ugen til programmering af DOFbasen til rådighed, og har derfor ikke mulighed for at udføre udviklingsarbejde på DOFbasen i øjeblikket.
- Manglende programmørtid er derfor fortsat den absolut mest begrænsende faktor for udviklingen og vedligeholdelsen af DOFbasen, hvor ikke mindst udskiftningen af fuldtidsprogrammøren har sat al udvikling på pause for en stund.

Bynkefugl, Melby Overdrev, 27. april 2014. Foto: Finn Carlsen

Tabel 1. De 25 hyppigst indtastede fuglearter i DOFbasen i 2014 (med antal almindelige observationer). I parentes er angivet artens placering i 2013.

	Art	Antal observationer
1 (1)	Musvåge	32058
2 (2)	Grågås	30272
3 (3)	Gråand	26761
4 (5)	Ringdue	23517
5 (4)	Knopsvane	23220
6 (7)	Gråkrage	21924
7 (6)	Fiskehejre	21053
8 (8)	Solsort	20912
9 (10)	Musvit	19199
10 (12)	Bogfinke	18502
11 (11)	Vibe	18223
12 (17)	Gransanger	17863
13 (9)	Skarv	17541
14 (13)	Hættemåge	16945
15 (20)	Stær	16179
16 (37)	Gærdesmutte	15524
17 (25)	Blåmejse	15429
18 (19)	Blishøne	15240
19 (14)	Tårnfalk	15180
20 (24)	Hvid Vipstjert	14747
21 (15)	Landsvale	14596
22 (27)	Gravand	14353
23 (41)	Rødhals	14284
24 (22)	Troldand	14111
25 (29)	Gulspurv	14053

Tabel 2. De 25 artsrigeste kommuner i 2014 med angivelse af antal arter indrapporteret fra den enkelte kommune. I parentes er angivet kommunens placering i 2013. Der er kun medtaget fuglearter ved fremstilling af tabellen, og der er ikke korrigeret for forskelle i areal eller observatøraktivitet kommunerne imellem.

	Kommune	Antal arter
1 (2)	Varde	280
2 (1)	Frederikshavn	277
3 (7)	Guldborgsund	267
4 (4)	Tønder	265
5 (6)	Ringkøbing-Skjern	264
6 (4)	Esbjerg	263
7 (3)	Thisted	261
8 (10)	Odsherred	253
9 (8)	Aalborg	249
10 (12)	Gribskov	247
11 (14)	Norddjurs	246
12 (9)	Bornholm	243
13 (28)	Hjørring	240
14 (16)	Lolland	239
15 (13)	Vordingborg	238
16 (11)	Fanø	236
17 (20)	Kalundborg	235
18 (15)	Jammerbugt	234
19 (21)	Langeland	233
20 (18)	Slagelse	233
21 (17)	Halsnæs	232
22 (19)	Faxe	230
23 (27)	Århus	226
24 (25)	Holstebro	225
25 (26)	Tårnby	223

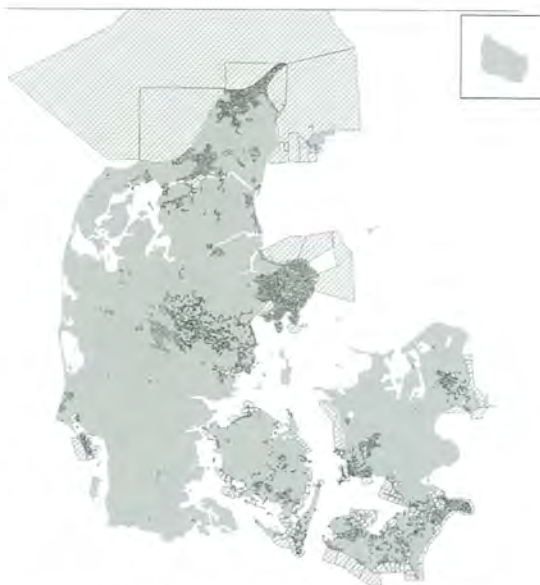
Dobbeltbekkasiner, Saltvandssøen, 22. oktober 2014. Foto: Torben Andersen

- Der har været en del udskiftninger af DOFbase-koordinatorer i år: Kim Biledgaard er erstattet af Hans Henrik Bay i DOF-Sydøstjylland, Per Baden er udskiftet med Søren Peder Nielsen i DOF-Sydvestjylland og Morten Christensen afløser Brian Lyngsø Jacobsen i DOF-Nordjylland. Vi takker "de gamle" for deres indsats, og byder de nye velkommen! Den nyeste oversigt over alle DOFbasekoordinators kan altid findes på:

<http://www.dofbasen.dk/kontakt/>

Udviklingsarbejdet

- Programmering af Atlas III-modulerne er lykkedes fint, og projektet kører planmæssigt.
- Kvalitetssikringsmodul af ynglepar i DOFbasen til brug for DKY er under udvikling, men er meget forsinket som følge af den ændrede programmørtilknytning.
- Mulighed for angivelse af eksakt koordinat ved indtastning af observationer er blevet tilføjet, hvilket øger anvendeligheden af indtastningerne ved både formidling og naturbeskyttelse betragteligt.
- Det er nu muligt at dele observationer i DOFbasen via diverse sociale medier.
- Tegning af DOFbaselokalitetsgrænserne er påbegyndt og er udført for 3.500 lokaliteter.
- Lokalitetsgrænse vises nu via lokalitetskortet for en valgt lokalitet, hvis den er tegnet.
- Mange af DOFbasens funktioner virker ikke længere i Internet Explorer 8 eller ældre versioner. Brug f.eks. i stedet Firefox eller Google Chrome, som begge kan downloades og anvendes gratis.
- DOFbasen er ikke tilpasset smartphones og tablets. Dette er et udviklingsområde, vi håber at tage fat på i løbet af det nye år.
- Vi ønsker at opgradere og omstrukturere vores serverløsning, da vi er ved at kvæles i vores egen succes med de dejligt mange observationer fra et stigende antal brugere. Dette skulle gerne gøre DOFbasen mere stabil og hurtigere fremover.

Lokalitetsgrænser i DOFbasen. 3.500 af de 18.300 DOFbaselokaliteter er nu tegnet.

Anvendelse af DOFbasedata

- DOF har fortsat samarbejde med myndighederne og deres konsulenter om levering af data, bl.a. i forbindelse med NOVANA-overvågningen.
- Desuden bruges DOFbasen til annoncering af mange landsdækkende, koordinerede tællinger, hvor rapporteringen sker via DOFbasen.
- Årsrapporter i Caretakerprojektet og i Fugleåret er i høj grad baseret på rapporteringer i DOFbasen.
- Data fra DOFbasen er leveret/udtrukket mhp. udarbejdelse af VVM samt til forskningsmæssige formål.
- DOFbasen indgår fortsat i europæisk samarbejde, hvor sammenstillede data fra fugledatabaser i hele Europa analyseres samlet, mhp. forbedret viden og formidling af fuglenes geografiske fordeling og fænologi på europæisk plan.

Taffeland, Holløse Bredning, 27. april 2014. Foto: Finn Carlsen

Dobbeltbekkasin på yngleplads, Gribskov 21. juni 2014. Foto: Per Ekberg

NOVANA 2014

– optællinger af ynglefugle og trækfugle koordineret af Institut for Bioscience, Aarhus Universitet

Af Thomas Eske Holm, Preben Clausen, Thomas Bregnballe, Karsten Laursen, Rasmus Due Nielsen og Ib Krag Petersen, Institut for Bioscience, Aarhus Universitet

NOVANA – det statslige natur- og miljøovervågningsprogram – startede i 2004. Frem til 2009 var overvågningsprogrammet et forsøgsprogram, som udover at indsamle data også skulle vurdere metodernes anvendelighed og omfanget af programmet. I 2010 blev program og overvågningsmetoder revideret for perioden 2011-2015. Det nuværende program omfatter alle arter på Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I samt trækfugle, som regelmæssigt forekommer i Danmark.

Ynglefugleovervågningen

Ynglefugleovervågningen er baseret på tre metoder, Intensiv 1, Intensiv 2 og Ekstensiv (Tabel 1).

Intensiv 1 overvågning betyder i NOVANA-sammenhæng overvågning af bestandsstørrelse og bliver gennemført af Naturstyrelsens enheder på baggrund af opsøgende arbejde. Intensiv 1 omfatter arter, som

forekommer i eller vender tilbage til kendte lokaliteter, fx engryle, sortterne og rørdrum.

Intensiv 2 overvågning er baseret på registreringer i DOFbasen samt Naturstyrelsens eget kendskab til yngleforekomster. Intensiv 2 metoden anvendes fx til nordisk lappedykket, sort stork, rød glente, plettet rørvagtel, hjejle og andre arter, som enten er meget tidskrævende at finde frem til eller er meget sjældne.

Ekstensiv overvågning omfatter en overvågning af arternes udbredelse baseret på registreringer i DOFbasen. Metoden anvendes til overvågningen af ynglende hvepsevåge, rørhøg, engsnarre, stor hornugle, natravn, isfugl, sortspætte, hedelærke, blåhals og rødrygget tornskade.

Overvågningen af ynglefugle koordineres og afrapporteres af Fagdatacenter for Biodiversitet og Terrestrisk Natur (B-FDC) under Aarhus Universitet, Afdeling for Bioscience. Det overordnede samarbejde

Sortspætte, Hesede Skov, 10. februar 2014. Foto: Steen E. Jensen

med Miljøministeriet og Aarhus Universitet varetages af universitetets Nationale Center for Miljø og Energi (DCE). Data fra fugleovervågningen indtastes i den webbaserede og offentligt tilgængelige Naturdata portal (<http://www.naturdata.dk>).

Tabel 1. Miljøministeriets overvågning af arterne på Fuglebeskyttelsesdirektivets bilag 1.

Ynglefugle	2011	2012	2013	2014	2015
Nordisk lappedykker	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Rørdrum			Int 1		
Sort stork	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Hvid stork	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Skestork	Int 2			Int 2	
Sangsvane	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Bramgås		Int 1			
Hvepsevåge		Ex			Ex
Rød glente		Int 2			
Havørn			Int 2		
Rørhøg		Ex			Ex
Blå kærhøg	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Hedehøg	Int 1			Int 1	
Kongeørn		Int 2			Int 2
Fiskeørn		Int 2			Int 2
Vandrefalk		Int 2			Int 2
Plettet rørvagtel	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Engsnarre	Ex			Ex	
Trane	Int 1			Int 1	
Klyde				Int 1	
Hvidbrystet præstekræve	Int 1	Int 1	Int 1	Int 1	Int 1
Hjejle	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Engryle (Almindelig ryle)		Int 1		Int 1	
Brushane		Int 1		Int 1	
Tinkmed	Int 1		Int 1		Int 1
Sorthovedet måge	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Dværgmåge	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Sandterne	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Splitterne		Int 1			Int 1
Fjordterne		Int 1			Int 1
Havterne		Int 1			Int 1
Dværgterne		Int 1			Int 1
Sortterne	Int 1	Int 1	Int 1	Int 1	Int 1
Stor hornugle		Ex			Ex
Mosehornugle	Int 1		Int 1		Int 1
Perleugle	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2	Int 2
Natråvn		Ex			Ex
Isfugl		Ex			Ex
Sortspætte		Ex			Ex
Hedelærke		Ex			Ex
Markpiber	Int 1		Int 1		Int 1
Blåhals		Ex			Ex
Rødrygget tornskade		Ex			Ex

Alle data fra NOVANAs overvågning af ynglefugle indsamles efter tekniske anvisninger til overvågning af ynglefugle udarbejdet af Aarhus Universitet. Disse er lagt ud på Fagdatacenter for Biodiversitets hjemmeside <http://bios.au.dk/videmudveksling/til-myndigheder-og-saerligt-interessererede/fagdatacenter/fac/biodiversitet/>. De tekniske anvisninger angiver, hvilke data der skal indsamles på den enkelte lokalitet, som ofte kun omfatter ét besøg.

Tællinger af rastende vandfugle

De trækkende og overvintrende vandfugle overvåges og afrapporteres ligeledes af Institut for Bioscience.

Den internationale overvågning af vandfugle blev påbegyndt allerede i midten af 1960'erne. Arbejdet koordineres internationalt af Wetlands International og nationalt af Institut for Bioscience (tidligere Danmarks Miljøundersøgelser og Vildtbiologisk Station) på Kalø, som har været med hele vejen.

Fra 2004 indgik vandfugletællingerne i NOVANA. Programmet er samtidig blevet udbygget, således at alle trækkende vandfugle nævnt i de oprindelige udpegningsgrundlag for de danske Fuglebeskyttelsesområder bliver overvåget mindst én gang i perioden 2011-2015 (Tabel 2). Der udføres en omfattende optælling ved midvinter (januar), samt arts-specifikke optællinger i marts-maj og september-november. Midvintertællingen og enkelte andre tællinger kombinerer optælling fra flyvemaskine af åbne havområder med optælling fra land af ferske områder, laguner og lukkede fjorde. Enkelte år udføres en fældefugletælling om sommeren.

Midvintertællingen;

I 2014 indledtes året med midvintertællingen i midten af januar måned. I to ud af seks år omfatter midvintertællingen en landsdækkende tælling, som giver det datamæssige grundlag for at vurdere størrelsen af en række overvintrende vandfuglebestande. I de øvrige år, som fx 2014, foretages en reduceret optælling. Den reducerede optælling omfatter alle vandfugle i 48 områder, som dels bliver dækket fra fly (8 områder) og dels fra land (40 områder). Ud fra disse data beregnes et indeks for de talrigeste arter. Desuden omfatter midvintertællingen en landsdækkende tælling af gæs og gulnæbbede svaner.

Forårstællinger:

Der blev i 2014 foretaget internationale tællinger af bramgæs i midten af marts kombineret med en national tælling af kortnæbbede gæs og begge underarter af knortegæs i begyndelsen af maj. En tælling af lille kobbersneppe og islandsk ryle i fuglebeskyttelsesområder, for hvilke arten indgår i udpegningsgrundlaget, blev gennemført i begyndelsen af maj 2014.

Efterårstællinger:

Der blev begge år foretaget internationale tællinger af grågæs i midten af september 2014. En optælling af en række vadefugle blev aflyst i Vadehavet i henholdsvis august og oktober 2014 på grund af besparelser. De

Tabel 2. Oversigt over de forskellige optællinger af trækkende og overvintrende vandfugle, som Institut for Bioscience har koordineret i perioden 2011-2015. Udv.lok.= Udvalgte lokaliteter. De med * mærkede er internationale tællinger

	Måned	2011	2012	2013	2014	2015
Midvintertælling*	Januar	Delvis	Delvis	Total	Delvis	Delvis
Sangsvane + pibesvane*	Januar	Total	Total	Total	Total	Total
Gæs*	Januar	Total	Total	Total	Total	Total
Fældefugletælling	August		Total			
Bramgås*	Marts	Total	Total	Total	Total	Total
Kortnæbbet gås	Marts	Total	Total	Total	Total	Total
Knortegås*	Maj	Total	Total	Total	Total	Total
Lille kobbersneppe	Maj		Udv. lok.		Udv. lok.	
Islandsk ryle	Maj		Vadehav		Vadehav	
Hjejle	Maj					Total
Vadefugle	August	Vadehav		Vadehav		Vadehav
Grågås*	September	Total	Total	Total	Total	Total
Svømmeænder	Oktober	Delvis	Delvis	Delvis	Delvis	Delvis
Taffeland	Oktober	Delvis	Delvis	Delvis	Delvis	Delvis
Lysbuget knortegås	Oktober	Total	Total	Total	Total	Total
Strandskade	Oktober	Vadehav		Vadehav		Vadehav
Almindelig ryle	Oktober	Udv. lok.		Udv. lok.		Udv. lok.
Pibesvane	November	Total		Total		Total

årlige optællinger af svømmeænder løb af stablen i begyndelsen af oktober. Svømmeænder kan, med undtagelse af gråand og i modsætning til dykænder, ikke optælles ved midvinter, da de fleste svømmeænder er trukket sydpå ved midvinter. Oktobertællingen indeholder også en optælling af lysbuget knortegås og taffeland, fordi disse arter på denne årstid typisk har en meget anderledes udbredelse end ved midvinter. Desværre blev også oktobertællingen berørt af fornævnte besparelser, hvorfor der ikke kunne foretages flytællinger.

Udvalgte resultater fra 2014

De samlede resultater af NOVANA-programmets fugleovervågning præsenteres i NOVANA 2014-rapporten (Holm m.fl. 2015), der kan downloades fra DCE's hjemmeside, når den foreligger. Nedenfor omtales lidt udvalgte resultater.

Ynglefugle

Den intensive overvågning (bestandsstørrelse) omfattede i 2014 19 arter. Af disse bliver hedehøg og trane kun overvåget hvert 3. år og klyde kun hvert 6. år, hvorfor vi har valgt at fokusere på netop disse tre arter.

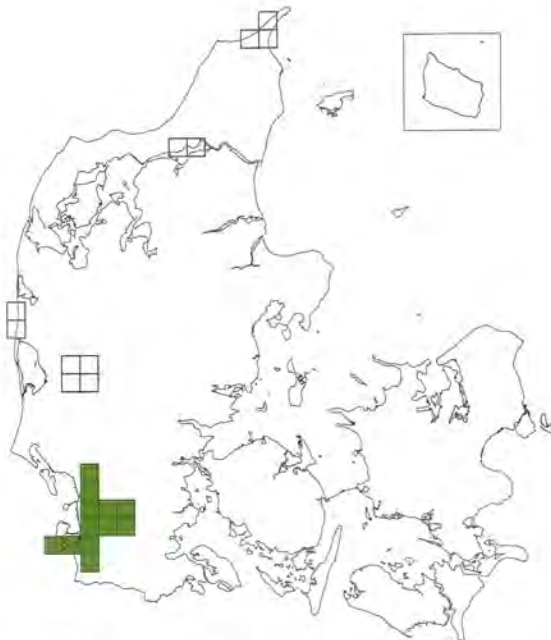
Hedehøg

Hedehøg yngler i Danmark dels i vinterafgrøder og dels i træfattige hedemoser og marskområder med indslag af rørsump. De danske hedehøge tilhører den nordvesteuropæiske bestand, som overvintrer i Afrika.

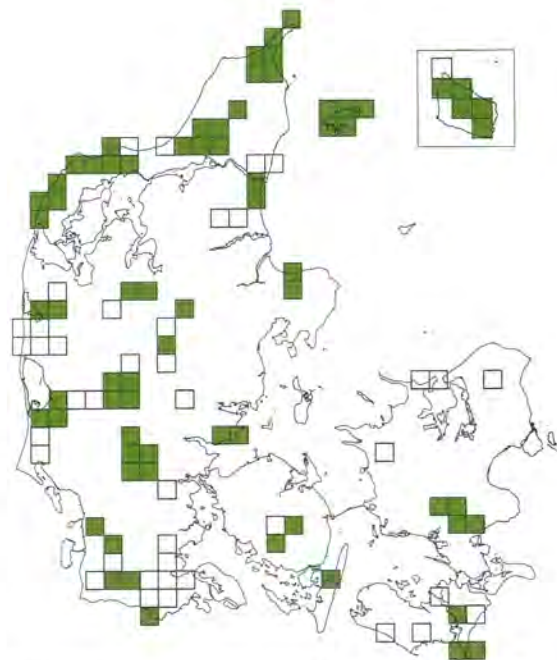
Arten overvåges efter Intensiv 1-metoden hvert tredje år. De potentielle yngleområder gennemkøres i bil, og

Hvøpsevåge, Spodsbjerg, maj 2014. Foto: Erik Biering

Figur 1. Overvågning af ynglende hedehøg i Danmark, NOVANA 2014. Grøn firkant angiver UTM-kvadrat med fund, og åben firkant angiver undersøgt UTM-kvadrat uden fund.

Figur 2. Overvågning af ynglende trane i Danmark, NOVANA 2014. Grøn firkant angiver UTM-kvadrat med fund, og åben firkant angiver undersøgt UTM-kvadrat uden fund.

ynglepar kortlægges inden for perioden 1. juni-15. juli (Pihl m.fl. 2012). I 2014 blev hedehøg eftersøgt på i alt 18 lokaliteter, 14 i Sydjylland, to i Vestjylland og to i Nordjylland.

I 2014 blev der alene registreret hedehøg i Sydjylland, hvor der blev fundet 32 sikre og sandsynlige ynglepar fordelt på 14 lokaliteter (Figur 1). I forhold til sidste overvågning i 2011 var dette en stigning på 10 ynglepar. Lokaliteter med flest ynglepar var Kastrup Enge, hvor der blev registreret 8 ynglepar, og i området ved landsbyerne Daler, Gærup og Østerby, hvor der i alt blev set 4 ynglepar.

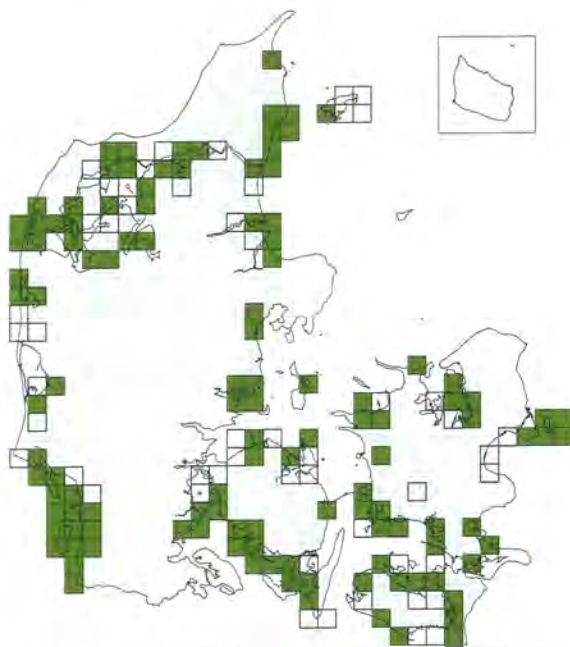
Efter stabile antal i årene 2004-2011, steg antallet af ynglende hedehøge således til et markant højere niveau i 2014.

Trane

Trane yngler i Danmark i åbne, uforstyrrede moser og i mindre skovmoser. Arten er trækfugl, som overvintrer i Spanien. Den forsvandt som dansk ynglefugl omkring 1850, men dukkede op igen i midten af 1900-tallet og yngler nu i stigende antal i Nordjylland og på Bornholm samt spredt ud over det øvrige land (Grell 1998).

Arten overvåges efter Intensiv 1-metoden hvert tredje år. Der overvåges fra egnede (ofte højtliggende) observationspunkter i potentielle yngleområder i perioden 1.-30. april (Pihl m.fl. 2014). I 2014 blev arten eftersøgt på 175 lokaliteter spredt over hele Danmark. Der blev registreret i alt 145-166 par ynglende traner fordelt på 152 lokaliteter (Figur 2). Antallet lå markant over resultatet fra 2011, hvor der blev registreret 102-114 par.

I perioden 2004-2014 udvidede artens sin udbredelse og findes nu ynglende i alle landsdele, om end der kun findes relativt få par på øerne bortset fra Bornholm.

Figur 3. Overvågning af ynglende klyde i Danmark, NOVANA 2014. Grøn firkant angiver UTM-kvadrat med fund, og åben firkant angiver undersøgt UTM-kvadrat uden fund.

Tabel 3. Overvågning af rastende gulnæbbede svaner og gæs i Danmark i januar, NOVANA 2004-2014. Venstre del angiver variationen i første 6-årige NOVANA periode.

Art	Måned	2004-2009 (Middel, Minimum, Maksimum)			2010	2011	2012	2013	2014
		Middel	Minimum	Maksimum					
Pibesvane	Januar	533	262	1.021	7	34	1.550	143	1.572
Sangsvane	Januar	36.931	31.253	41.665	31.297	23.179	50.890	39.465	55.529
Tajgasædgås	Januar	10.586	6.698	16.279	18.922	13.247	10.303	8.930	5.309
Tundrasædgås	Januar	2.524	18	3.946	4.063	3.901	4.747	3.372	1.438
Kortnæbbede gås	Januar	23.159	11.390	36.393	3.371	22.497	44.117	46.144	55.529
Blisgås	Januar	5.384	621	9.413	4.273	3.402	12.956	7.173	13.612
Grågås	Januar	60.920	31.934	91.057	71.401	61.353	133.453	91.185	87.095
Canadagås	Januar	20.122	15.931	29.851	16.308	23.376	21.759	17.790	15.262
Bramgås	Januar	33.441	11.566	55.859	11.238	16.830	89.012	52.575	153.038
Mørkbuget knortegås	Januar	2.317	737	6.951	828	370	3.402	979	2.698
Lysbuget knortegås	Januar	5.331	3.873	6.588	576	1.676	5.376	3.987	4.959

Klyde

Klyde yngler spredt over store dele af Europa ved lavvandede fjorde med sand- eller slikvade og på åbne, kortgræssede strandenge. Arten yngler i alle landsdele på nær Bornholm, dog ikke på eksponerede kyster. Efter at klyde blev totalfredet i 1922 har arten gennemgået en markant bestandstilvækst, og nye opgørelser over bestandens udvikling har vist, at væksten kulminerede med 5.000 par omkring 1990 (Bregnballe m.fl. 2015).

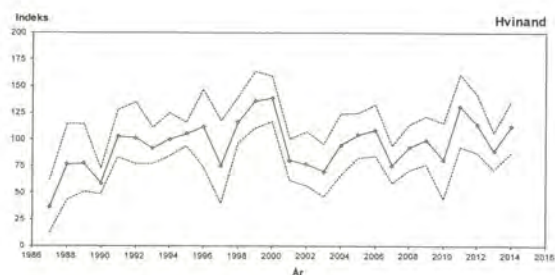
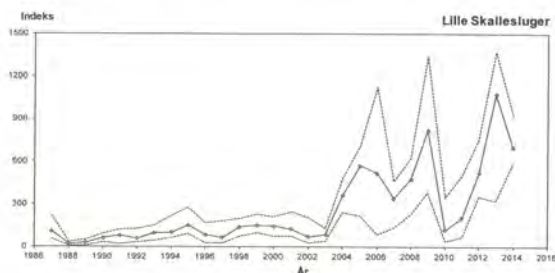
Arten overvåges efter Intensiv 1-metoden hvert sjette år, senest i 2009 (Pihl m.fl. 2013). De potentielle ynglelokaliteter gennemgås, og ynglekolonier bliver kortlagt inden for perioden 1.-20. maj (Holm m.fl. 2013). I relation til NOVANA-overvågningen i 2014 blev klyde eftersøgt på 311 lokaliteter spredt over hele Danmark. Der blev registreret i alt 1334-1586 par ynglende klyder fordelt på 152 lokaliteter (Figur 3). Antallet ligger lavere end resultatet ved NOVANA-tællingen i 2009, hvor der registreredes 2342 par på 126 lokaliteter (Pihl m.fl. 2013).

I den seneste opgørelse over bestandens udvikling fra 1970 til 2014 er et meget stort antal registreringer inddraget, også de registreringer, som ikke har været gennemført i relation til NOVANA. Desuden er der for udvalgte år gjort forsøg på at korrigerer for, at ikke alle lokaliteter blev dækket i de udvalgte år. De nye opgørelser viser, at ynglebestanden gik tilbage med 900 par i første halvdel af 1990'erne, og fra 1996 til 2009 fortsatte tilbagegangen, men i langsommere tempo. For 2009 blev den samlede bestand opgjort til 3607 par og for 2014 til 2526 par (Bregnballe m.fl. 2015). Så den nye og mere komplette opgørelse bekræfter den nedgang fra 2009 til 2014, som resultaterne fra NOVANA viste.

Trækfugle og vintergæster

Vinteren 2013/2014 var mild, og det betød, at der var mange vandfugle i Danmark, og vådområderne generelt var isfrie. Det betød, at der var store antal af

overvintrende pibesvaner, gæs og svømmeænder, hvis antal påvirkes af vinterens stregthed. For pibe- og sangsvane, kortnæbbede gås, blisgås og bramgås var der tale om de højeste antal registreret, siden de landsdækkende tællinger af gæs blev startet i 1980 og af de gulnæbbede svaner i 1992, hvorimod antallet af begge racer af sædgås og canadagås var lavt i 2014 (Holm m.fl. 2015, Tabel 3).

Figur 4. Bestandsindeks for overvintrende lille skallesluger, hvinand og troidand i Danmark 1987-2014. Indeks er beregnet med Underhill-metoden (Underhill & Prys-Jownes 1994), hvor indeks i 1994 er sat til 100. De stiplede linjer angiver 90% konsistensintervaller.

Rørhøg, Mandø, 18. april 2014. Foto: Eva F. Henriksen

For dykænderne, der overvintrer i søerne eller kystnært, sker der store forandringer i disse år. Antallet af lille skallesluger i Danmark stiger markant, bestandene af hvinænder og store skalleslugere er nogenlunde stabile, hvorimod antallet af troldænder er faldende (Figur 4). For alle arter gælder, at der de senere år er sket en forskydning af deres vinterudbredelse mod nordøst, så lille skallesluger i dag har tyngdepunkt i Tyskland og Danmark (førhen i Holland), og troldænderne i stigende grad forlader fx de indre danske farvande for i stedet at overvintrere i fx Sverige og Finland, hvor store områder, der førhen var frosne de fleste vintre, i dag er isfrie de fleste vintre (Lehikoinen m.fl. 2013, Pavón-Jordán 2015).

Ved forårets tællinger af kortnæbbede gæs og bramgæs i marts blev der også registreret de hidtil højeste antal af arterne i landet – hvorimod antallet

af mørkbugede knortegæs i maj var lavt og antallet af lysbugede knortegæs højt i maj (Tabel 4). For mørkbuget knortegæs afspejler faldet givetvis en manglende flyttælling i Vadehavet, hvor der i stedet blev foretaget tællinger fra land. Væksten i antallet af lysbuget knortegæs afspejler mere en optimal dækning af bestanden i maj 2014 sammenlignet med årene før, end en reel bestandsfremgang.

Efterårstællingerne af grågæs, lysbugede knortegæs, svømmeænder og taffeland lå for alle arterne "indenfor variationen, der er set de seneste 10 år", når der tages højde for, at der ikke blev foretaget en flyttælling i oktober af især Vadehavet og Sydfynske Øhav (hvilket betyder et markant fald i landstotalen for især pibeand og nok også påvirker landstotalen for spidsand). Der er dog en tendens til at bestanden af efterårsrastende grågæs er faldende, hvilket også ses i Sverige.

Frivilligt tællenetværk

De landbaserede tællinger har kun været mulige takket være en meget stor indsats fra et dedikeret tællenetværk på flere hundrede frivillige optællere.

Siden midvintertællingen i 2014 har optællerne indrapporteret på hjemmesiden www.fugledata.dk. For både optællerne og Institut for Bioscience giver dette en række fordele, som ikke fandtes tidligere. Der er ikke tale om en konkurrent til DOFbasen, men om et værktøj, som letter arbejdet med at administrere og kommunikere med netværket. Samtidig giver hjemmesiden optællerne en meget bedre oversigt over de enkelte tællinger, og data indrapporteres i et format, som er nødvendigt i forhold til vores rådgivning til Naturstyrelsen og afrapportering til EU.

På hjemmesiden er der adgang til en oversigt over årets tællinger, hvor det er muligt at tilmelde

Tabel 4. Overvågning af rastende gæs, svømmeænder og taffeland i Danmark i forår og efterår i NOVANA 2004–2014. Venstre del angiver variationen i første 6-årige NOVANA periode. Bemærk at antal skeænder i efteråret 2013 er rettet i forhold til sidste års udgave af Fugleåret, hvor landstotalen var fejlbehæftet. For knarand og taffeland er data fra før 2010 under oparbejdning.

Art	Måned	2004–2009 (Middel, Minimum, Maksimum)			2010	2011	2012	2013	2014
Kortnæbbet gås	Marts	37.205	17.861	52.011	14.194	42.941	37.956	36.947	56.256
Bramgås	Marts	46.741	8.697	77.276	21.056	73.463	109.273	49.552	212.227
Mørkbuget knortegås	Maj	13.505	8.454	18.595	13.867	19.865	15.120	22.899	12.269
Lysbuget knortegås	Maj	6.662	5.990	7.886	4.329	4.921	6.027	4.971	6.922
Grågås	September	118.181	89.159	154.545	171.477	119.716	141.268	124.236	114.094
Lysbuget knortegås	Oktober	4.628	4.270	5.262	5.846	4.168	4.282	4.668	5.086
Krikand	Oktober	40.094	32.882	50.031	63.711	58.792	65.461	57.085	45.696
Knarand	Oktober				3.077	1.450	1.821	2.328	1.590
Pibeand	Oktober	154.895	95.140	200.158	166.128	97.610	110.358	195.164	138.394
Skeand	Oktober	6.988	5.695	7.662	8.099	5.263	5.015	6.517	3.005
Spidsand	Oktober	13.391	9.005	17.388	12.108	9.225	9.477	14.941	13.184
Taffeland	Oktober				16.974	8.121	12.464	19.032	9.664

og afmelde sig. Ud fra, hvem der er tilmeldt, ses det tydeligt, hvilke områder der er dækket i de enkelte tællinger, og dermed er der mulighed for at være på forkant og få dækket eventuelle "huller" på kortet.

De indsamlede data skal bl.a. vise, hvordan det går med fuglebestandene i fuglebeskyttelsesområderne, og det kræver, at vi mere præcist kan sige, om fuglene er indenfor eller uden for områderne. Derfor indrapporteres der ikke ved at vælge et stednavn, men ved at markere på et kort hvor fuglene blev observeret.

Optællerne har nu en oversigt over egne indtastninger, både på kort og på en liste, som kan downloades med koordinater. Man kan på et kort løbende følge med i den aktuelle tælling og se landsresultatet.

Vi har evalueret www.fugledata.dk, og i efteråret 2015 vil vi foretage en række forbedringer af hjemmesiden på baggrund af de mange input, vi har modtaget fra optællerne.

En stor del af optællerne er fra DOF, og der skal lyde en hyldelse til alle for det omfattende og utrættelige arbejde, der bliver gjort. En stor tak til alle, også dem der ikke længere har tiden eller kræfterne til at deltage.

Rodrygget tornskade, Birkebæk, 8. august 2014.
Foto: Carsten Gørges Laursen

Litteratur

- Bregnballe, T., O. Thorup, L.B. Jacobsen, J.P. Kjeldsen & M. Hansen 2015: Udviklingen i ynglebestanden af klyder i Danmark 1970-2014. – Dansk Orn. Foren. Tidsskr. 109: 121-133.
- Grell, M.B. (1998). Fuglenes Danmark. – Gads Forlag, 825 s.
- Grell, M.B. (1998). Fuglenes Danmark. – Gads Forlag, 825 s.
- Holm, T.E., Pihl, S., Kahlert, J., Søgaard, B. & Bregnballe, T. (2013): Overvågning af klyde Recurvirostra avosetta som ynglefugl. – Teknisk anvisning fra DCE, Fagdatacenter for Biodiversitet og Naturdata, Aarhus Universitet. TA-A131, version 1. 8 s.
- Holm, T.E., Clausen, P., Nielsen, R.D., Petersen, I.K., Laursen, K., Bregnballe, T., Mikkelsen, P., Bladt, J.S., Kotzerka, J. & Søgaard, B. 2015. Fugle 2014. NOVANA. Aarhus Universitet. DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. – Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi
- Lehikoinen, A., Jaatinen, K., Vähätalo, A., Clausen, P., Crowe, O., Deceuninck, B., Hearn, R., Holt, C.A., Hornman, M., Keller, V., Nilsson, L., Langendoen, T., Tománková, I., Wahl, J. & Fox, A.D. 2013. Rapid climate driven shifts in waterbird wintering distributions. – Global Change Biology 19: 2071-2081.
- Pavón-Jordán, D., Fox, A.D., Clausen, P., Dagys, M., Deceuninck, B., Devos, K., Holt, C.A., Hornman, M., Keller, V., Langendoen, T., Ławicki, Ł., Lorentsen, S.H., Luigujõe, L., Meissner, W., Musil, P., Nilsson, L., Paquet, J.Y., Stipnice, A., Wahl, J., Zenatello, M & Lehikoinen, A. 2015. Climate-driven changes in winter abundance of a migratory waterbird in relation to EU protected areas. – Diversity and Distributions 21: 571-582.
- Pihl, S. (2000): Vinterklimaets indflydelse på bestandsudviklingen for overvintrende kystnære vandfugle i Danmark 1987-1996. – Dansk ornitologisk Forenings Tidsskrift 94: 73-89.
- Pihl, S., Kahlert, J., Holm, T.E. & Søgaard, B. (2012): Overvågning af hedeheg Circus pygargus som ynglefugl. – Teknisk anvisning fra DCE, Fagdatacenter for Biodiversitet og Naturdata, Aarhus Universitet. TA-A116, version 1. 10 s.
- Pihl, S., Holm, T.E., Kahlert, J. & Søgaard, B. (2014): Overvågning af trane Grus grus som ynglefugl. – Teknisk anvisning fra DCE, Fagdatacenter for Biodiversitet og Naturdata, Aarhus Universitet. TA-A128, version 1. 8 s.
- Pihl, S., Clausen, P., Petersen, I.K., Nielsen, R.D., Laursen, K., Bregnballe, T., Holm, T.E. & Søgaard, B. (2013): Fugle 2004-2011. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi. – Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 49. 188 s. <http://www.dmu.dk/Pub/SR49.pdf>
- Pihl, S., Holm, T.E., Clausen, P., Petersen, I.K., Nielsen, R.D., Laursen, K., Bregnballe, T. & Søgaard, B. (2015). Fugle 2012-2013. NOVANA. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 170 s. – Videnskabelig rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 125
- Underhill, L.G. & Prýs-Jones, R.P. 1994: Index numbers for waterbird populations. I. Review and methodology. – Journal of Applied Ecology 31: 463-480.

Skarv, Frederiksdal, 2. februar 2014. Foto: Finn Carlsen

Skarvens ynglekolonier i 2014

Af Thomas Bregnballe og Ole Roland Therkildsen, Nationalt Center for Miljø og Energi, Aarhus Universitet

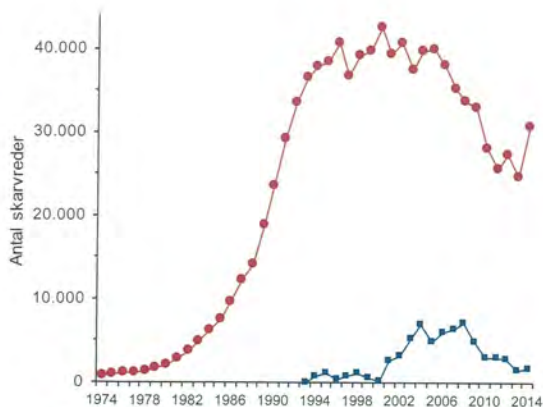
Indledning

Skarvkolonierne i Danmark er blevet fulgt hvert år, siden arten genetablerede sig som ynglefugl i Danmark i 1938. På foranledning af Naturstyrelsen koordineres optællingerne i disse år af Nationalt Center for Miljø og Energi (DCE) ved Aarhus Universitet. Flere end 60 ornitologer deltog i optællinger af skarvredere i 2014. De fleste – og især de større kolonier – tælles af ornitologer, der har flere års erfaring med at optælle reder i skarvkolonier. Tællingerne tilrettelægges, så kolonierne så vidt muligt tælles på det tidspunkt af foråret, hvor antallet af reder kulminerer. Oplysninger om nye forsøg på kolonidannelse findes i nogle tilfælde via DOFbasen.

Status og udvikling

Ved optællingerne i 2014 blev det konstateret, at ynglebstanden er gået frem i forhold til de foregående fire år (Fig. 1). I 2014 registreredes der således 30.608 skarvredere i Danmark. Dette svarer til en fremgang på 5.906 reder sammenlignet med 2013.

Fremgangen i 2014 i forhold til året før skyldes formentlig, at flere skarver end normalt ynglede, samt at skarverne i flere af kolonierne har ynglet med god succes end i de forudgående år. Den milde vinter og det tidlige forår bevirkede, at mange skarver begyndte at yngle tidligt på sæsonen, og bedømt ud fra antallet af unger i rederne var tilgængeligheden af fisk tilsyneladende god i flere af koloniernes nærområder.

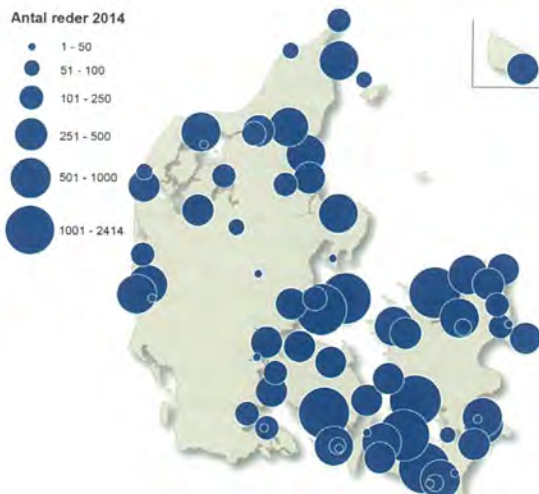

Figur 1. Udviklingen i antallet af skarvredes i Danmark fra 1974 til 2014. Antallet af redes, hvor skarver blev forhindret i at få unger, er vist med den nederste kurve – dette antal indgår i det samlede antal redes.

Ligesom i 2013 var Smålandsfarvandet i 2014 den egen af landet, som husede det største antal ynglende skarver (7.912 redes). I 2014 var antallet af ynglepar gået frem i alle regioner. De største fremgange fandt sted i Smålandsfarvandet, i den sydvestlige del af Kattegat samt i den nordlige del af Sjælland. Inden for disse regioner steg redeantallet med 1.191-1.580 redes fra 2013 til 2014. I rapporterne om ynglebestanden af skarver i Danmark i 2013 og 2014 (Bregnballe m.fl. 2013, Bregnballe & Therkildsen 2014) er udviklingen i regionerne og i de enkelte kolonier nøjere beskrevet.

Kolonierne

Antallet af redes optalt i de enkelte kolonier er angivet i Tabel 1. Koloniernes udbredelse og omtrentlige størrelse er vist på kortet i Figur 2.

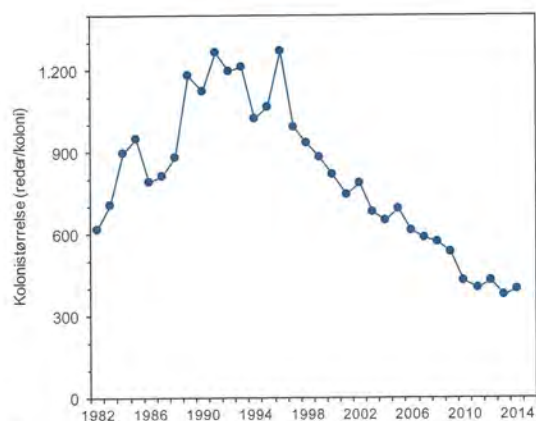
Figur 2. Størrelse og placering af de danske skarvredes kolonier i 2014. Cirklerne størrelse svarer til antallet af optalte redes.

Tabel 1. Antal skarvredes optalt i de enkelte kolonier i Danmark i 2014.

Lokalitet	2014
Klægbanken	611
Havrvig Polder	531
Høje Sande	10
Tim Enge	165
Aagesholm, Filsø Sønderø	12
Storeholm, Filsø Mellemø	5
Rønholm	370
Rønland Sandø	328
Melsig	710
Ejerslev Røn	15
Flyndersø	395
Rotholmene	150
Hald Sø	97
Agger Tange	78
Vårholm	240
Toftesø	731
Sdr. Rønner	55
Hirsholmene	817
Treskelbakkeholm	384
Kielstrup Sø	215
Ndr. Rønner	78
Rørdal Lergrave	582
Skagen Nordstrand	146
Hirtshals	65
Fuglsø Mose	937
Vorsø	412
Svanegrunden	1328
Mågeøerne	455
Stavns Fjord	2414
Hov Røn	174
Salten Langsø	9
Vigelso	270
Rands Fjord	460
Rønner, Begtrup Vig	4
Brændegård Sø	1844
Bastholm incl. Småholme og Årø Kalv	466
Hopsø	216
Kidholmene	44
Vresen	412
Ll. Græsholm ved Bredholm	75
Olde Nor	200
Linderum	50
Lille Egholm, Det Sydfynske Øhav	641
Føns Vang, SV for Nørre Aaby	208
Grensholm, Det Sydfynske Øhav	40
Botofte Skovmose, Langeland	11
Farresdam, Nordals	50
Bognæs	58
Hovvig	1066
Esrum Sø	317
Skarresø	410
Holløse Bredning	629
Sortedamssøen	30
Selsø	591
Hellebæk Skov	472
Vaserne	125
Højbjerg Skov	254
Damhussøen	141
Saltbækvig Sydøst	735
Peberholm, Øresund	325
Overby, Sjællands Odde	2
Svalø, Risø	1
Svogerslev Sø, Roskilde	30
Ørmø	1153
Alholm	650
Dyrefod	64
Ægholm	600
Søholt	1403
Nakskov Fjord	493
Tyreholm	798
Rågø Sande	1079
Malurholm	464
Vensholm	692
Hundsemyre, Bornholm	413
Barholme, Guldborgsund	10
Degneholm, Bøgestrøm	15
Tjørneholm, Sydlolland	1
Lindholm, Sydlolland	77

Skarv, Holløse Bredning, 27. april 2014. Foto: Finn Carlsen

Figur 3. Udviklingen i den gennemsnitlige størrelse af skarvkolonierne i Danmark fra 1982 til 2014.

Antallet af lokaliteter, som havde ynglekolonier af skarver, var i 2014 steget til hele 78. Det hidtil højeste antal blev registreret i 2013, hvor skarverne yngede på 67 lokaliteter.

På 11 af lokaliteterne var der tale om første yngleforsøg, og på yderligere fire lokaliteter var der tale om forsøg på genindvandring, efter at arten havde været fraværende som ynglefugl i hhv. 3, 3, 9 og 12 år.

I 2014 var kolonien i Stavns Fjord på Samsø den største med 2.414 reder sammenlignet med 1.858 reder i 2013. Den næststørste var kolonien ved Brændegård Sø-Nørresø på Sydfoyn. Den husede 1.844 reder sammenlignet med 1.747 reder året før.

Syv af de 78 kolonier i 2014 havde flere end 1.000 reder. I 2013 var der blot tre kolonier med flere end 1.000 reder. De syv kolonier, som i 2014 havde flere end 1.000 reder, husede tilsammen 34 % af alle ynglende skarver i Danmark. Den samme andel, 34 %, yngede i 15 kolonier med 501-1.000 reder. I de 29 kolonier med

101-500 reder yngede 30 % af bestanden, mens de 27 kolonier med 1-100 reder blot havde 3 % af landets ynglende skarver.

Det fremgår af Fig. 3, at den gennemsnitlige størrelse af de danske skarvkolonier steg i 1980'erne, lå på et højt niveau i en årrække i 1990'erne, og aftog fra 1996 og frem. Det betyder, at de ynglende skarver gradvist blev mere og mere jævnt udbredt i Danmark efter årtusindeskiftet.

Forvaltende tiltag i kolonier i 2014

Hvert år gennemfører Naturstyrelsen indgreb i nogle bestemte danske skarvkolonier, hvor der er særligt store bekymringer for, at skarverne vil kunne skade fiskebestandene og dermed fiskeriet. Tiltagene finder sted for at undgå, at skarverne får succes med at etablere nye kolonier, og for at begrænse størrelsen af nogle af de eksisterende kolonier. I nogle af kolonierne, hvor skarverne har rede på jorden, består indgrebet i at sprøjte madolie på æggene, så de ikke klækker.

I 2014 blev der gennemført forvaltende tiltag i fem kolonier. Det samlede antal reder, der blev reguleret, var 1.723. Dette antal var på samme niveau som i 2013 og betydeligt lavere end i perioden 2003-2009, hvor knap 6.000 reder årligt blev udsat for forvaltende indgreb (Figur 1). Det samlede antal regulerede reder er primært aftaget, fordi antallet af ynglende skarver er gået tilbage i de fleste af de kolonier, hvor der i en årrække har været gennemført oliering af æg.

I tre kolonier blev æggene i alt 1.224 reder olieret. Oliering blev gennemført i kolonierne på Havrvig Polde og Klægbanken i Ringkøbing Fjord samt på Hirsholmene i det nordlige Kattegat. På Klægbanken blev alle æg olieret, mens henholdsvis 78 % og 23 % af de etablerede reder på Havrvig Polde og Hirsholmene blev olieret.

I Ringkøbing Fjord har hovedparten af rederne årligt været udsat for oliering siden 2001. På trods af

den omfattende oliering har det gennem de seneste fem år ikke været muligt at bringe yngleantallet yderligere ned. I 2010-2014 har yngleantallet i fjorden svinget mellem 1.061 og 1.210 reder, og gennemsnittet for disse år svarer til 44 % af det antal, der ynglede i 2001, hvor olieringen blev påbegyndt. En væsentlig del af forklaringen på, at den fortsatte oliering ikke forårsager yderligere nedgang i yngleantallet er, at fjorden er et attraktivt yngleområde, som tiltrækker skarver fra andre områder. Fra tidligere års aflæsninger af ringe på ynglende skarver i Ringkøbing Fjord ved vi, at indvandring fra andre yngleområder finder sted. Studierne i Ringkøbing Fjord har også vist, at antallet af skarver, som indvandrer til fjorden, kan variere meget fra år til år. Dette er tilsyneladende afhængigt af fødeforholdene i fjorden og i havet ud for.

På Hjørholmene ud for Frederikshavn videreførtes de foregående års praksis med at lade de første ca. 600 reder være i fred og kun oliere æg i de reder, der etableredes derudover. Det resulterede i, at omkring 200 reder blev udsat for oliering.

På Hov Røn ved Østjyllands kyst forsøgte 174 par skarver at etablere koloni. Alle æggene blev fjernet, hvorefter skarverne forlod kolonien. Når der i tidligere år har været skarver, som har forsøgt at

yngle på øen, er der tilsvarende blevet gennemført en regulering af rederne.

På Peberholm i Øresund blev man først opmærksom på, at der ynglede skarver på øen, da skarverne havde unger. Da Peberholm er beliggende under 5 km fra Københavns Lufthavn og skarverne dermed kan udgøre en risiko for flysikkerheden (M. Hansen, Københavns Lufthavn A/S, pers. medd.), søgte Københavns Lufthavn A/S om tilladelse til at aflive ungerne. Efter tilladelse fra Naturstyrelsen blev aflivning af ca. 1.200 unger således gennemført i begyndelsen af juni.

Referencer

- Bregnballe, T., Hyldgaard, A.M. & Therkildsen, O.R. 2013. Danmarks ynglebestand af skarver i 2013. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi.– Teknisk rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 26. 30 s.
- Bregnballe, T. & Therkildsen, O.R. 2014. Danmarks ynglebestand af skarver i 2014. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi.– Teknisk rapport fra DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 41. 24 s.

Skarv, Haderslev, 2. februar 2014. Foto: Torben Andersen

Ynglefugle i Vadehavet 2014

Af Ole Thorup og Karsten Laursen

Havterne og fjordterne på sandstrandene og de lavtliggende forlande er presset af risikoen for oversvømmelser, pattedyrprædatorer og strandturister. Et større antal havterne og fjordterne har fundet et refugium på taget af en stor bygning i Esbjerg Havn, hvor mange par havde ynglesucces. Foto: Henning Simonsen

Indledning

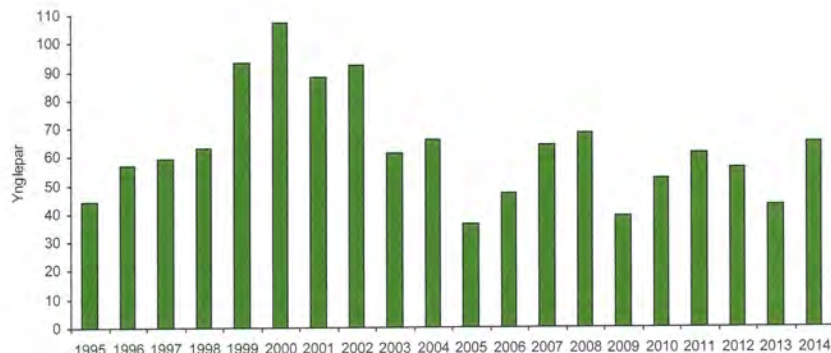
Hvert år bliver der optalt ynglefugle i den danske del af Vadehavet. Tællingerne er en del af den trilaterale overvågning af det samlede Vadehav, som også omfatter de tyske og hollandske dele af Vadehavet. Alle ynglende vadefugle, måger og terner samt enkelte andre arter optælles på samtlige lokaliteter hvert sjette år, senest i 2012. Herudover bliver der hvert år lavet optælling af kolonirugende fugle, af alle vadefugle samt nogle udvalgte vandfuglearter i 11 kontrolområder. Optællingsprogrammet blev startet i 1995.

Optællingerne udføres af ornitologer fra Amphiconsult og fra Dansk Ornitologisk Forenings lokale

netværk samt af optællere fra Institut for Bioscience, Aarhus Universitet og Naturstyrelsen.

Stabilt antal ynglende hvidbrystet præstekrave

Der fandtes 65 par hvidbrystet præstekrave i 2014, og det er det største antal siden 2008 (Figur 1). Især 18 par på Fanø er et stort tal, og man skal helt tilbage til 2001 for at finde et tilsvarende antal ynglepar (Tabel 1). Yngleparrene flytter meget fra år til år, og antallet svinger noget mellem årene, men siden 1996, der var det første år hvor optællingsprogrammet dækkede arten

Figur 1. Antal ynglepar af hvidbrystet præstekrave i det danske Vadehav 1995-2014. I 1995 var der ikke en fuldstændig dækning af strandene på Rømø.

Tabel 1. Antal ynglepar af kolonirugende fugle på strandene i Vadehavet 1996-2014. I tabellen er vist gennemsnitstal for tre fireårs-perioder og antal optalte ynglepar siden 2008.

Hvidbrystet præstekrave	1996-1999	2000-2003	2004-2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Fanø, nordvest	16	14	4	8	4	5	12	7	2	17
Fanø, sydvest	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Fanø, Vest- og Østkeldsand	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1
Rømø, nordvest	20	25	24	26	11	16	11	5	19	17
Rømø Vesterhavsstrand syd for Lakolk	5	18	13	21	11	21	22	34	18	17
Rømø Sønderland	16	24	11	13	13	8	16	8	3	13
Skallingen	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
Rømødæmningen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Margrethe Kog	1	2	2	0	0	1	0	0	0	0
Forland, Vidåslusen	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
I alt	68	87	55	68	39	52	61	56	43	65

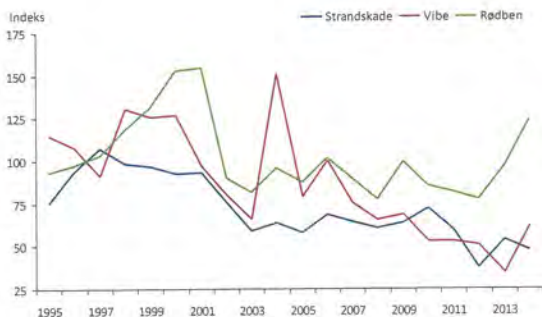
Havterne	1996-1999	2000-2003	2004-2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Langli	184	126	119	182	40	177	139	48	22	6
Fanø nord	36	23	7	5	3	8	2	3	4	4
Fanø, Keldssand og Trinden	143	148	6	6	3	3	2	0	0	3
Peter Meyers Sand	215	197	417	12	53	130	15	39	43	35
Langejord										87
Mandø	116	158	146	340	208	286	170	99	29	36
Koresand				40	0	25	2	+	175	174
Rømø nord og nordvest	305	190	84	30	57	46	38	27	8	9
Rømø Vesterhavsstrand syd for Lakolk	72	26	11	11	4	16	16	14	5	3
Jordsand					3					0
Esbjerg Havn	6	21	92	178	110	129	15	129	185	238
Forlande og klæggrave Esbjerg-Vidåen	1	0	1	4	10	4	3	9	3	3
Margrethe Kog	16	2	7	0	0	0	0	1	0	1
I alt	1.116	886	890	808	491	824	402	369	474	599

Dværgterne	1996-1999	2000-2003	2004-2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Langli	0	0	5	8	2	0	0	0	0	0
Fanø nord	61	28	13	15	41	37	45	25	12	25
Fanø, Keldssand og Trinden	14	23	3	10	6	19	3	0	0	4
Peter Meyers Sand	12	12	61	1	0	6	8	9	8	3
Langejord										7
Mandø	0	0	1	8	0	0	0	0	0	0
Koresand				5	9	32	0	+	2	4
Rømø nord og nordvest	70	76	12	40	51	7	32	23	31	28
Rømø Vesterhavsstrand syd for Lakolk	20	48	36	53	24	75	46	52	23	14
Skallingen	15	11	9	8	5	2	3	3	2	10
Esbjerg Havn-Sædding Strand	42	8	18	0	0	4	7	1	2	2
Forlande og klæggrave Esbjerg-Vidåen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Margrethe Kog	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0
I alt	234	207	159	140	139	182	144	113	80	97

godt, har antallet i langt de fleste år ligget mellem ca. 40 og 65 par. Dog var der en del flere par i 1999-2002 (Figur 1).

Hvidbrystet præstekrave yngler i den danske del af Vadehavet på strandene eller i helt kort vegetation tæt

på sandflader på den indre del af stranden. Her klarer de sig tilsyneladende godt, og det er i modsætning til forholdene i den tyske og hollandske del af Vadehavet, hvor antallet af ynglepar på strandene er gået voldsomt tilbage, og dér findes der kun ganske få par i dag.

Figur 2. Indeks for ynglende strandskade, vibe og rødben optalt i 11 kontrolområder i det danske Vadehav i perioden 1995-2014. Indeks = 100 er middeltallet for 1996 og 1997, og det viste indeks er gennemsnittet af indekserne for hvert område.

Et bevaringsprojekt i Schleswig-Holstein har fokus på de inddigede vådområder, hvor man med målrettet græsning, høslæt og høj vandstand har været i stand til at vende en negativ udvikling i antallet af ynglende hvidbrystet præstekrave til en positiv. I Margrethekog,

i den sydlige del af det danske Vadehav, ynglede tilsvarende et større antal hvidbrystet præstekrave umiddelbart efter inddigningen i starten af 1980'erne, men her groede de tidligere yngleområder i løbet af få år til med vegetation, der var for høj for arten.

De vidt udbredte vadefugle

Tre vidt udbredte vadefuglearter, strandskade, vibe og rødben, optælles hvert år i 11 kontrolområder. Kontrolområderne er fordelt, så otte ligger på strandene, to ligger i marsken, og det sidste omfatter både strand og klitter. Med nogle mindre svingninger har antallet af rødben været på samme niveau de fleste år mellem 1995 og 2014. Dog var indekset i 2014 ligesom i årene 1998-2001 noget højere (Figur 2).

Derimod er der meget færre strandskader og viber i 2014, end der var ved optællingsprogrammets start i 1995. I 2014 var der ca. halvt så mange strandskader (indeks 48) og knapt to-tredjedele så mange viber (indeks 62) som i 1996-1997. Den store tilbagegang for strandskade fandt sted mellem 1997 og 2003, mens viber for alvor gik tilbage mellem 2006 og 2013 (Figur 2).

Tabel 2. Antal ynglepar af øvrige kolonifugle i Vadehavet 2014. Optællinger uden fugle er ikke anført. Den stiplede linje adskiller fastlandet (øverst) fra øerne (nederst).

	Skjestork	Klyde	Sorthovedet måge	Hættemåge	Stormmåge	Sildemåge	Sølvmåge	Svartbag	Sandterne	Spilletterne	Fjordterne	Sortterne
Margrethe Kog/Saltvandssøen		13										
Tøndermarsken, i øvrigt												39
Ballumarsken med klæggrave		20									32	
Forland Rømdæmningen-Rejsby Å												
Gl. Hviding Engsø-Rejsby klæggrav og enge		37		161	4						16	
Forland Vilslev-Råhede Vade		10										
Ribemarsken med klæggrave		18										
Sneum klæggrav og enge			5	10.010			11					
Esbjerg Havn					1						23	
Marbæksøerne				483								
Skallingen												
Langli	25	3	1	326	914	1.613	7.086	1				
Fanø nord og nordøst		24			1							
Fanø midt		4										
Peter Meyers Sand		24					6	3				
Keldsand/Trinden												
Mandø		97		115	318	19	421	6				
Koresand					6							
Rømø		25		31	20		9					
Jordsand						3	154					
2014 total	25	275	6	11.126	1.264	1.632	7.687	10	0	0	71	39
2013 total	50	299	11	9.035	1.305	2.492	8.722	13	0	287	74	36
2012 total	23	280	11	11.037	1.266	1.788	9.862	10	0	147	88	45
2011 total	44	307	8	9.002	1.330	2.003	6.832	4	0	1.072	47	27
2006-2010 gennemsnit	5	426	5	7.934	1.783	965	5.711	6	0	2.468	39	14
2001-2005 gennemsnit	0	541	2	7.900	2.187	486	3.769	4	1	643	55	18
1996-2000 gennemsnit	0	806	0	9.839	1.679	140	2.832	3	8	1.210	149	27

De ændringer i antallet af ynglefugle, der ses i kontrolområderne, ser ud til at afspejle den bestandsudvikling, som de totale tællinger af Vadehavet har vist. Ved den sidste totale tælling i 2012 var der 52 % færre strandskader (60 % ifølge indekset), 48 % færre viber (53 % ifølge indekset) og 27 % færre rødben (21 % ifølge indekset) end i 1996. Fra 2012 til 2014 steg indekset for alle tre arter, mest for rødben hvor indekset i 2014 er 1,6 gange så stort som i 2012.

Ynglende terner på strandene

Havterne og dværgterne yngler i Vadehavet først og fremmest på sandstrande og sandbanker. Ikke sjældent bliver disse ynglesæsoner oversvømmet en eller flere gange i ynglesæsonen, dog ikke i 2014, og derfor er årets optællingsresultat ikke påvirket af oversvømmelser af reder og efterfølgende omlægning af kolonierne før optællingerne.

De senere år er antallet af ynglende havterne og dværgterne gået tilbage, og selvom de 599 par havterne og 97 par dværgterne i 2014 er flere end i året før, og for havterne det højeste antal siden 2010, er begge arters antal væsentligt under det niveau, de havde for få år siden. Den store tilbagegang for dværgterne har fundet sted på Rømø's strande fra udkørslen til stranden ved Lakolk og sydpå. Samtidig er havterne næsten ophørt med at yngle på strandene på Rømø, hvor der for 10 og 20 år siden ofte var mere end 100 ynglepar.

En stor andel af havterne – i 2014 var det 40 % – er flyttet bort fra strandene og har etableret sig på taget af en stor bygning på Esbjerg havn. Her er de i sikkerhed for oversvømmelser og prædatorer, og bygningens ejer accepterer ternerne, der fik et stort antal unger på vingerne i 2014.

For første gang blev det registreret, at en stor koloni af havterne (87 par) etablerede sig på Langejord syd-

vest for Fanø. Langejord ligger vest for Peter Meyers Sand, hvor der nogle år har ynglet et stort antal havterne. På Peter Meyers Sand var der 35 par i 2014. Også på Koresand sydvest for Mandø var der en stor koloni for andet år i træk med 174 par. På disse tre sandflader langt fra prædatorer og strandbesøgende fandtes 82 % af alle de ynglende havterner i det danske Vadehav, med undtagelse af kolonien på bygningen i Esbjerg Havn. Det er ikke undersøgt, om de tre kolonier nåede at få flyvefærdige unger, inden områderne blev overskyldet af et højt højvande.

Langli huser hovedparten af de ynglende store måger og andre kolonifugle

Langli er den vigtigste yngleplads for kolonirugende fugle i det danske Vadehav, og især for de store måger (sølvmåge, sildemåge og stormmåge) er øen af afgørende betydning, da mellem 72 og 99 % af yngleparrene for de tre arter findes her (Figur 3, Tabel 2).

Gennem 1990'erne steg antallet af stormmåge på Langli og kulminerede i 2003 med 2.728 par. Med 914 par stormmåge i 2014 er antallet nede på en tredjedel i forhold til topåret, men antallet er stadig højere end i de første år af 1990'erne.

1990'erne var i det hele taget et tidspunkt, hvor mågerne trivedes på Langli. I 1990 yngede det første par sildemåge på øen, og i 1999 var dette tal steget til 289 par. Bestandsstigningen fortsatte frem til 2013, hvor der optaltes 2.485 par sildemåge, mens de 1.613 par, der fandtes i 2014, er den fjerdestørste registrering. Sildemåge og sølvmåge har i dag bredt sig til at yngle stort set overalt på Langli, og de meget store tal af ynglefugle svinger noget fra tælling til tælling og fra år til år. Der blev optalt 7.086 par sølvmåge ved den højeste tælling i 2014, og det er 1.000 færre end i 2013, men det tredjehøjeste, der er registreret.

Hvidbrystet præstekrave klarer sig tilsyneladende godt på sandstrandene og de tilstødende enge med kort vegetation på vestkysten af Fanø og Rømø. Hannen her blandt blomstrende engelsk græs på Grønningen på Fanø var en ud af 17 par på det nordlige Fanø i 2014 – det største antal i 13 år. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Mærkning med farveringe hjælper til forståelse af fuglenes træk og spredning, og hvordan de enkelte ynglebestande er forbundet. Denne klyde havde unger på det nordlige Fanø i 2014. Den blev mærket i Bretagne i Frankrig i februar 2006 og er siden set her næsten hver vinter. I 2007 ynglede den ved Vilsted Sø i Nordjylland, mens den ikke sås i yngletiden 2008-2013. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen, ornit.dk.

Samtidigt med det højeste yngleanstal af sølvmåge og sildemåge på Langli nogensinde har skestork også etableret en koloni de seneste år. Der fandtes 25 par i 2014 mod 50 par i 2013 og 23 par i 2012. Mens skestork klarer sig godt sammen med de mange store måger, er kolonierne af hættmåge, splitterne og havterne tilsyneladende faldet, og kolonierne gået i opløsning. Desuden er antallet af ynglende klyde på Langli gået markant tilbage. Det er dog ikke undersøgt, om der er en sammenhæng mellem de to forhold.

De tre truede danske engfugle i Vadehavet

Engryle, brushane og stor kobbersneppe yngler på enge og er opført på den danske Rødliste som truet. De optælles årligt på en række af deres kendte ynglepladser i Vadehavet (Tabel 3 og 4). De to vigtigste yngleområder for stor kobbersneppe er Mandø og Tøndermarsken. Efter at antallet på Mandø blev halveret fra 2012 til 2013, var der en vis fremgang i 2014, men antallet er stadig langt lavere end i 2012. Lidt over 10 % færre par blev registreret i Tøndermarsken i 2014 i forhold til 2013, og det er andet år i træk med en tilbagegang i denne størrelsesorden (Tabel 3).

Der er i dag langt mellem velegnede yngleområder for brushane i Vadehavet, dvs. våde, ferske enge med ekstensiv græsning eller sent høslæt. I 2014 blev der ikke set en eneste ynglefugl i det danske Vadehav. Der blev set nogle få brushøns frem til starten af ynglesæsonen på det nordlige Mandø og ved Gammel Hviding Engsø, men udtørringen af engene midt i maj var sikkert årsagen til, at fuglene opgav, og arten blev ikke set fra 20. maj til efterårstrækket startede midt i juni. Brushane er ikke fundet i yngletiden i 2013 og 2014 (Tabel 4) i det tidligere næsten faste yngleområde på det sydøstlige Rømø Nørreland.

På de sidste to faste ynglelokaliteter for engryle i Vadehavet, Nørreland og Sønderland på Rømø, har der de fleste år siden 2007 ynglet seks eller syv par, og også i 2014 var her syv par (Tabel 4). Ynglefuglene er koncentreret på nogle af de få velgræssede, naturlige enge med mange små våde områder, der er tilbage i Vadehavet. Herudover var der et par engryle på Råhede Vade.

Figur 3. Antal ynglepar af Stormmåge (A), Sølvmåge (B) og Sildemåge (C) i Vadehavet og på Langli i årene 1990 til og med 2014.

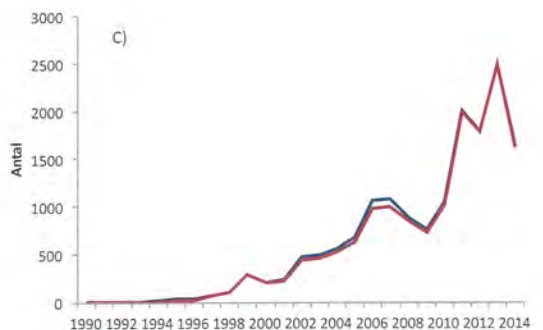
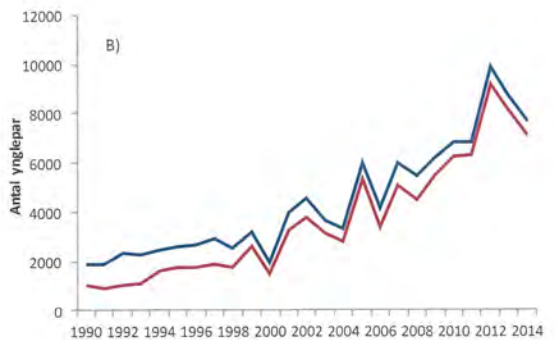
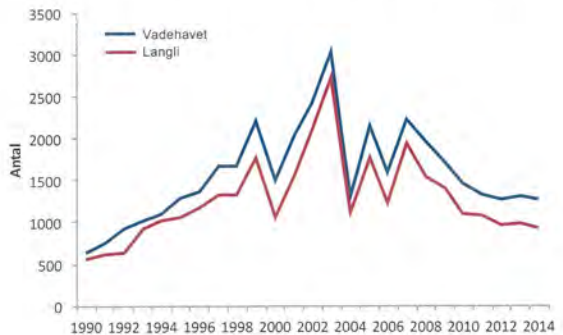

Table 3. Antal ynglepar af stor kobbersnepe 1991, 1996, 1998, 2001 og 2006-2014 på lokaliteter i Vadehavet, hvor der udføres specialoptællinger af arten. Ved tællingen i 1991 blev kun få marskområder optalt.

	1991	1996	1998	2001	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vilslev Enge	?	10	15	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Jedsted Forland/Ribemarsken nord	?	8	1	1	0	2	1	1	1	4	0	0	0
Mandø Hølade/Ribemarsken syd	?	3	8	6	3	1	2	2	4	6	3	4	0
Mandø	30	22	30	90	72	64	83	81	76	85	101	51	69
Husum Enge, kontrolområde	?	9	7	3	0	0	0	1	1	1	1	4	0
Ballum Forland	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rømø Nørreland, kontrolområde	?	4	6	6	2	0	3	2	2	3	4	2	2
Rømø Sønderland	3	27	12	23	2	0	3	1	1	1	5	5	2
Saltvandssøen/Margrethe-Kog	26	30	19	42	46	41	28	30	26	33	27	37	31
Tøndermarsken, ydre koge	98	65	57	83	80	83	112	71	109	104	108	82	64
I alt excl. Mandø	-	157	125	165	133	127	149	108	145	152	148	134	99
I alt incl. Mandø	-	179	155	255	205	191	232	189	221	237	249	185	168
I alt Vadehavet totale optællinger	-	257	-	312	263	-	-	-	-	-	299	-	-

Table 4. Optalte ynglefugle af brushane (ynglelummer) og engryle (par) i 2014 i nogle områder, hvor arterne specialoptælles hvert år. Desuden antal fra de foregående år. I 1996, 2001, 2006 og 2012 var der totale tællinger, i 1991 var der en delvis tælling. Ingen angivelse markerer manglende optælling.

	Brushane													
	1991	1996	2001	2002	2003	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Grønningen, Fanø	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rømø Nørreland	5		3	4	4	3	1	1	1	1	0	1	0	0
Rømø Sønderland	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
Råhede Vade	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
Tøndermarsken Ydre Koge	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Margrethekog-Saltvandssøen	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
I alt årligt overvågede lokaliteter	31	-	3	5	4	3	1	1	1	1	0	4	2	0
Skallingen	0	0	0			2						0		
Måde Enge	2	0	0			0					0	0		
Nr. Farup Enge	15	3	0			2		0	0	0	0	1	0	0
Gl. Hviding-Råhede Enge		0	0			0		0	0	1	3	1	0	0
Astrup Forland	2	0	0			0						0		
Magisterkogen	13	5	0			0						0		
Mandø koge	10	0	0			3	1	0	1	2	0	1	0	0
Brushane i alt Vadehavet	73	8	3			10						7		
	Engryle													
	1991	1996	2001	2002	2003	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Grønningen, Fanø	10	7	6	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Rømø Nørreland	14	9	8	8	6	6	4	2	2	3	4	4	3	4
Rømø Sønderland	6	9	4	8	7	5	2	7	5	3	3	4	4	3
Rømø Havsand-Vesterstrand	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Jedsted Forland	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Råhede Vade	1	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1
I alt årligt overvågede lokaliteter	32	26	19	16	14	11	8	10	7	6	7	9	7	8
Mandø	1	0	1			0						0		
Stormenge-Helmodde Marsk	2	0	0			0						0		
Måde Enge	0	1	0			0						0		
Mandø Hølade-Indvindingen	2	1	0			0						0		
Astrup Forland	1	0	0			0						0		
Margrethekog	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nr. Farup Enge		0	0			1	0	0	0	0	0	0	0	0
Engryle i alt Vadehavet	39	28	20			12						9		

Sydlig blåhals, Bygholm Nord, 12. april 2014. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Ynglefugle i Vejlerne 2014

Af Henrik Haaning Nielsen

Aage V. Jensen Naturfond og Institut for Bioscience indgik i begyndelsen af 2007 en samarbejdsaftale om overvågning af et udvalg af ynglefugle i Vejlerne. Overvågningen af ynglefugle i Vejlerne har til opgave at bidrage til NOVANA-overvågningen af ynglefugle, som er iværksat for at opfylde Danmarks forpligtelser i forhold til EU-fuglebeskyttelsesdirektivet. Denne overvågning skal føre til samlede vurderinger af de enkelte arters bevaringsstatus i Danmark.

Vejlerne udgør en af landets vigtigste lokaliteter for en lang række arter som er knyttet til rørskov, rørsump og enge, bl.a. rørdrum, sortterne, stor kobbersneppe, brushane og engryle.

Rørskovenes markante lydbilleder

Årets milde vinter betød at de tidlige ynglefugle kunne komme i gang tidligt. Årets første rørdrum blev således hørt den 18. februar. Sidste år gik den egentlige paukeperiode først i gang den 2. april. Bestanden gik også væsentligt frem til 99 paukende hanner. I 2013 var tallet 72. Tranernes trompeteren, særligt i skumrings- og dæmringstidene, sætter sammen med rørdrummerne et stemningsfuldt lydbillede i det tidlige forår. I år opretholdt bestanden af trane samme høje niveau med 11 ynglear for tredje år i træk.

I kanten af rørskovene, langs kanalerne og hvor der er pilekrat, vinder den sydlige blåhals frem. Indvandringen startede for alvor i 2010, og med en stigende tendens de følgende år, nåede den en foreløbig kulmination i år med 20 syngende hanner.

Sent ynglende skestørke

Øen Melsig i Arup Vejle er en naturlig ø. Siden 1992 har der hvert år været en skarvkoloni på øen. Den sparsomme vegetation i det tidlige forår benytter de til deres reder, og derfor fremstår øen derefter helt uden vegetation til langt hen på foråret. Det er ikke en god opskrift for ynglende skestørke, da de gerne vil anlægge reder i en vis vegetation, ofte i tagrør.

Imidlertid ynglede arten i år for fjerde gang siden 1960'erne på øen (ynglede senest i 1996, 2011 og 2013). De seneste tre gange har de skredet til ynglecycklus sent på året, da de afventer den opvoksende vegetation på stedet. Hele foråret ses regelmæssigt flokke af skestørke på øen, men det er givetvis fugle, som har opgivet på andre lokaliteter i Vest- og Nordjylland, som kommer dertil i maj og anlægger reder i den efterhånden meterhøje vegetation (primært lugtløs kamille), i løbet af maj. Syv par ynglede i år, og de fik tilsyneladende 18 unger på vingerne.

Ynglefugle i Vejlerne 2005-2014.

	2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011		2012		2013		2014		
	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	
Sorthalset lappedykker	0	0	1-2	0																41	0
Gråstrubet lappedykker	52	0	63	1																57	3
Rørdrum	129	33	112	26	109	36	135	35	96	18	49	12	35	22	71	20	56	16	75	24	
Skestørk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	0	0	0	4	0	7	
Rørhøg	43	10	38	11	36	7	45	10	38	12	33	9	38	16	24	13	42	12	37	12	
Klyde Bygholmeng	218		299		74		189		71		15		25		109		52		39		
Klyde Vestlige Vejler		15		17		36		26		9		0		32		15		0		8	
Vibe Bygholmeng	251		273		293		303		381		297		281		263		172		379		
Engryle	41	5	45	9	51	9	48	4	48	7	72	4	54	6	55	2	58	4	66	2	
Brushøne	16	1	3	2	3	1	7	0	7	0	5	0	7	0	7	1	13	1	14-18	1	
Stor kobbersneppe	122	6	139	6	144	13	148	15	112	11	94	12	111	5	97	2	91	5	109	7	
Rødben Bygholmeng	229		229		235		192		321		230		274		289		286		413		
Rødben Vesløs/Arup		52		72		78		32		58		51		61		50		58		59	
Rødben Østerild Øst		18		22		13		9		11		14		11		21		10		19	
Dværgmåge	1	0	2	0	2-4	0	2	0	2	0	1-2	0	2	0	1	0	1	0	1	0	
Hættemåge	2509	602	3466	385															4676	0	
Fjordterne	25	7	36	9	32	25	13	22	52	1	44	1	43	14	10	56	53	0	23	10	
Havterne	89	0	132	0	71	0	64	0	84	0	14	0	24	0	37	5	26	0	35	0	
Sortterne par	36	0	37	0	40	0	35	0	22	0	29	0	31	0	42	0	23	0	34	0	
Sortterne juv.	31	0	15	0	31	0	0	0	11	0	0	0	11	0	7	0	3	0	19	0	
Plettet rørvagtel	5	4	15	4	11	5	3	2	1	1	4	0	7	6	2	4	13	2	4	0	
Trane	3	0	1-2	0	2	0	3	0	4-6	0	5	0	6	0	11	0	11	0	11	0	
Sydlig blåhals	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	4	1	7	2	6	1	19	1	

Spillende engrylle, Bygholmengen, 7. juni 2014. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Markante fremgange hos Bygholmengens engfugle

Gode vandstandsforhold på Bygholmengen blev opretholdt gennem hele yngletiden, og mange af engfuglene kvitterede med høje bestandstal. En faktor, som givetvis også havde stor betydning, var at der i sensommeren 2013 blev foretaget et omfattende høslet på lokaliteten, og alt i alt var der tale om optimale forhold for ynglefuglene i 2014.

Havterne gik lidt frem, mens klyde imidlertid gik lidt tilbage. De markante fremgange skete især for vibe, som gik frem fra 172 par i 2013 til 379 par i år, for rød-ben som gik frem fra 354 par i 2013 til 413 par i år samt for stor kobbersneppe, som gik frem fra 91 par i 2013 til 106 i år. Selv for de mest fåtallige arter som engrylle og brushane var der små fremgange. Således taltes 66 par engryller (58 i 2013) og 15-19 par brushøns (13 i 2013).

Det er utroligt vigtigt at opretholde disse bestande, og jeg mener at forvalterne af Vejlerne retteligt kan være stolte over, at stabile og ligefrem stigende bestande af engfuglene er gældende i Vejlerne.

Anderledes ser det ud i dele af de Vestlige Vejler. Ikke alle delområder i de Vestlige Vejler bliver dækket gennem dette overvågningsprogram, men for den vigtigste lokalitet, Arup Vejle, er resultaterne ret magre. Engenes tilstand i år var meget tørre, og de ynglende engfugle var fåtallige. For stor kobbersneppes vedkommende gik de påfaldende sent i gang med at yngle, og i alt blev der blot fundet to territorier af engrylle. Højere vandstandsforhold i ynglesæsonen bør som minimum være et tiltag i forvaltningen, men for engrylles vedkommende giver det grund til nervøsitet for, om det er ved at være for sent til opretholdelse af en bestand på lokaliteten.

Optimale forhold i Kogleakssøen

Kogleakssøen på Kærup Holme (i daglig tale – og på DOFbasen – Kogleaks) har altid været en form for udstillingsvindue for Vejlerne. Engang (før 1995) var stedet en overgangszonzone mellem græsset eng og mindre vandflade end i dag, men efter Krapdigets retablering er vandstandsniveauet i Bygholm Nord (incl. Kogleaks) blevet væsentligt højere. Vandfladen er således blevet mere dominerende, men på grund af pleje og nedkørsel af tagrør, er naturlige mudrede øer etableret. Disse benyttes bl.a. af ynglende hættedmåger, sortterner, fjordterner og, visse år, dværgmåge.

I år var vandstanden perfekt, således at disse øer ikke var oversvømmet. Desuden var der en kraftig opvoksning af urter og blomsten kærfnokurt, hvilket gav dække og beskyttelse for de kolonirugende arter. Det betød, at der skete en hurtig etablering af ynglende sortterner, som i alt fordelte sig fire steder på de forskellige øer. I alt 34 par etablerede sig, hvilket var en fremgang fra 23 par i 2013. Desuden havde de en meget fin ynglesucces, idet 19 unger blev flyvefærdige, hvilket er det bedste år siden 2007.

Et par dværgmåger etablerede sig også, desværre uden ynglesucces.

Stor kobbersneppe, Vesløs Vejle, 12. maj 2014. Foto: Henrik Haaning Nielsen

Dansk ringmærkning 2014

- Statens Naturhistoriske Museums ringmærkningsaktiviteter i Danmark

Af Jesper J. Madsen, Kjeld T. Pedersen, Mikkel Lausten og Kasper Thorup

I 2014 blev ringmærket 121.730 vildtlevende fugle i Danmark, tredje højeste antal nogen sinde, fordelt på 188 arter, inkl. én ny ringmærkningsart: Gråstrubet drossel. Der blev ringmærket rekord mange af arterne havørn, vandrefalk, huldue, jernspurv, ringdrossel, kærsanger, munk, gransanger, hvidbrynet løvsanger, rødtoppet fuglekonge, topmejse, træløber, korttået træløber og skovspurv. En ung skestork ringmærket i Limfjorden blev aflæst flere gange på De Kanariske Øer og en kaspisk måge ringmærket i Ukraine blev aflæst på Langeland. En sortand ringmærket ved Læsø blev skudt ved Ob-flodens udmunding øst for Uralbjergene godt 2.948 km fra Læsø. I 2014 udgav Ringmærkningscen-

tralen bogen *Færøsk Trækfugleatlas*. Hermed foreligger der basale bearbejdnings af ringmærkningsmaterialet fra hele centralens område: Danmark, Grønland og Færøerne.

Årets ringmærkede fugle

I 2014 blev i alt 129.285 vildtlevende fugle ringmærket med Statens Naturhistoriske Museums ringe, fordelt på 121.730 i Danmark, 7.041 på Færøerne og 514 i Grønland.

På Færøerne blev antallet af mærkninger noget højere i forhold til de senere år. Dette skyldes en særlig indsats for mærkning af lille stormsvale (6.419 fugle) og

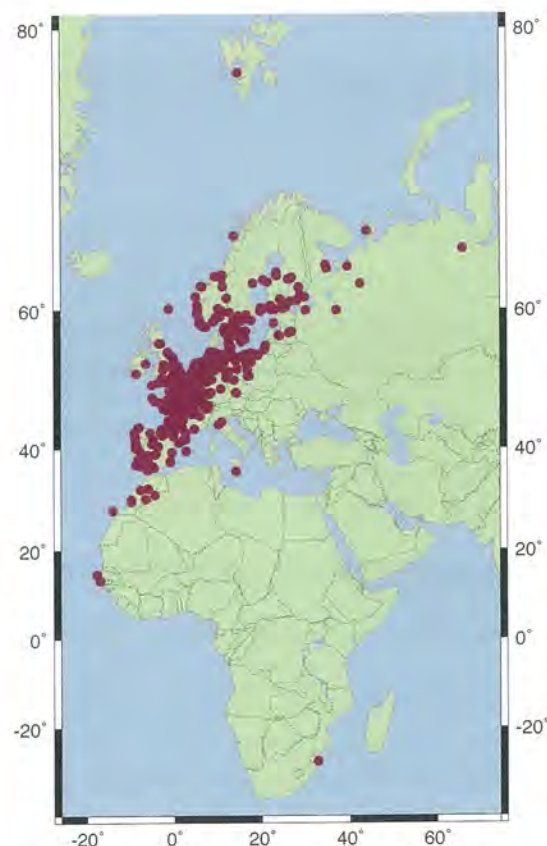
Kaspisk måge ringmærket i 2012 Ukraine, her i Bagenkop Havn 16. oktober 2014. Foto: Hans Henrik Larsen

I 2014 udstedte Statens Naturhistoriske Museum ringmærkningslicens til 25 kvinder, svarende til 13 % af den samlede ringmærkerstab. Gransanger 1K, Gedser, 1. august 2014. Foto: Anders O.W. Nielsen

arten udgør dermed 91% af det samlede antal mærkede fugle på Færøerne i 2014. I alt blev 34 arter ringmærket på Færøerne i 2014, bl.a. med buskrørsanger som ny mærkningsart, men også sjældne mærkningsarter som jernspurv, rødstjert, sivsanger og grønsikken blev ringmærket.

På Grønland er antallet af ringmærkede fugle fortsat på et lavt niveau. I alt 18 arter blev mærket, bl.a.

Figur 1. Den geografiske fordeling af genfundet i udlandet af fugle ringmærket i Danmark og behandlet af Ringmærkningscentralen i 2014 (n=1.165).

bairdsryle. Den hyppigste art var søkonge (176 fugle), men også ekstraordinært mange snespurve (103) og laplandsværtinger (54) blev mærket.

I Danmark var 2014 et rigtig godt mærkningsår, det tredje bedste nogensinde, kun overgået af 1990 og 1970 med henholdsvis 130.124 og 124.427 mærkninger, og 2014 lå et godt stykke over gennemsnittet for de seneste 15 år, som er 79.000 fugle. I alt 188 arter blev ringmærket i Danmark i 2014, heriblandt gråstrubet drossel som ny ringmærkningsart – og ny art – for Danmark. Fuglen, en ungfugl (1K), blev fanget sidst på eftermiddagen 18/10 i haven til Gedser Fuglestation.

Fåtalige og sjældne arter

Ringmærkningen bidrog i 2014 med dokumentation af flere SU-arter og andre fåtalige, sjældne arter. Blandt SU-arterne blev ringmærket buskrørsanger (6 fugle: 19/5-7/6, Hanstholm, Blåvand, Christiansø (4)), brun løvsanger (29/10 Blåvand, 50. fund i Danmark) og dværgværting (2: 19+20/10, Skagen). Blandt de fåtalige, sjældne arter blev i 2014 ringmærket en ung sort stork (18/8 Nyborg, blot 2. gang arten er mærket siden 1930'erne), middelhavssølvmåge (1), perleugle (18 redeunger, 1 adult), sydlig nattergal (2: 25/5 Christiansø, 8/9 Skagen), flodsanger (3: 7+9/6, 30/7 Gedser), drosselrørsanger (2, 5/6 Christiansø, 6/8 Ishøj), høgesanger (21: 10/6, 3/8-18/9 (18), 18/10, 8/11), lundsanger (9: 26/5-4/6 (7), 15/8, 13/9), fuglekongesanger (30/10 Anholt), rekord mange hvidbrynede løvsangere (32: 21/9-30/10), lille fluesnapper (80: 14/5-6/6 66 fugle på 4 lokaliteter, 30/8-11/10 14 fugle på 5 lokaliteter), hvidhalset fluesnapper (9/5 Blåvand) og hvidvinget korsnæb (2/9 Ishøj).

Høje antal mærkninger

Blandt de fem talrigst ringmærkede arter i 2014 var fire spurvefuglearter: Fuglekonge (12.539), rødhals (10.746), musvit (8.130) og gransanger (6.367), og en ikke-spurvefuglearter: Skarv (6.230).

Antallet af fuglekonger var meget højt, det højeste i rigtig mange år, men rekorden er dog 14.112 fugle i 1989. Det høje antal i 2014 skal ses i lyset af den massive invasion i efteråret 2014. Derimod var antal ringmærkede gransangere rekord stort. Tidligere rekord var 4.142 fra 2013. Det årlige antal ringmærkede gransangere har været kraftig stigende igennem de sidste 6-7 år. Antallet af mærkede rødhalse og musvitter var højt dog uden at slå rekord. Igen i år ringmærkedes rigtig mange skarver, det næsthøjeste nogen sinde. Blandt ikke-spurvefugle var de fem talrigst ringmærkede arter – ud over skarv: sølvmåge (3.051), hættemåge (2.532), splitterne (1.552), svartbag (1.198) og sildemåge (978). For alle fem arter var antal ringmærkede fugle højt.

I 2014 blev der ringmærket rekord mange fugle af en række arter. Udover gransanger og hvidbrynet løvsanger blev ringmærket rekord mange af spurvefuglearterne jernspurv (3.723, tidl. rekord er 3.233 fra 2012), ringdrossel (57, tidl. rekord er 43 fra 1969 og 1988), kær-sanger (997, tidl. rekord er 900 fra 2013), munk (4.209, tidl. rekord er 3.297 fra 2013), rødtoppet fuglekonge (71, tidl. rekord er 54 fra 2008), topmejse (158, tidl. rekord er 136 fra 2007), træløber (349, tidl. rekord er 271 tilbage

fra 1973), korttået træløber (41, tidl. rekord er 25 fra 2010) og skovspurv (2.588, tidl. rekord er 2.233 fra 2013). Som det er tilfældet med gransanger, har det årlige antal ringmærkede jernspurve, kærsangere, munke og skovspurve været kraftigt stigende gennem de sidste 6-7 år. Hos ikke-spurvefuglearterne blev ringmærket rekordmange af arterne havørn (11, tidl. rekorder er 8 fra 2009), vandrefalk (18, tidl. rekorder er 12 fra 2012) og huldue (341, tidl. rekorder er 307 fra 2013).

Mærkning af 50 skestorke i 2014 tangerer rekorden fra året før. Ringmærkning af 3 fløjsænder (5/1 Vejro) er også "rekord", da der tidligere kun er mærket to fugle på et år; det var helt tilbage i 1956. Samlet er der ringmærket 10 fløjsænder i Danmark frem til 2014.

For nogle arter skyldes de rekordmange mærkninger, at der er tale om invasionslignende forekomst (f.eks. fuglekonge, musvit og træløber). For andre arter er der formentlig tale om en reel fremgang i bestanden, upåagtet den varierende årlige ringmærkningsindsats (f.eks. jernspurv, kærsanger, munk, gransanger og skovspurv). Endelig kan årsagen naturligvis også være målrettet (projekt-) ringmærkning som f.eks. for skarv, måger, splitterne og huldue.

I øvrigt bør nævnes, at der i 2014 blev ringmærket mange, uden at slå rekorder, af følgende arter: grågåås (341), hjejle (25), nattegal (103), tornsanger (2.274), skægmejse (444), halemejse (339), gråspurv (1.045) og rørsurv (1.537).

Få mærkninger

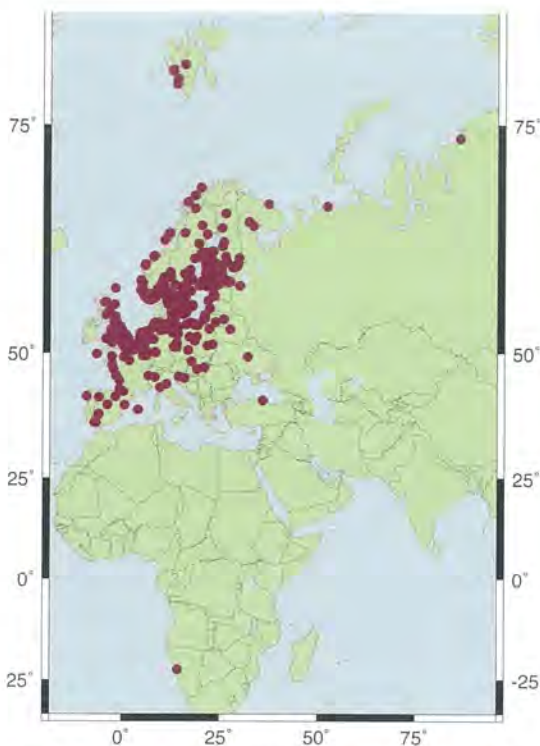
For nogle arter blev der i 2014 ringmærket meget få fugle i forhold til tidligere år. Der blev mærket meget få af arterne stormmåge (503), havterne (87), løvsanger (2.669) og broget fluesnapper (518). Efter et par relative gode år, var antallet af mærkede løvsangere atter på niveau med bund-årene 2004-2006.

Hvem ringmærker

Museet udstedte i alt 187 personlige licenser i 2014 gældende til Danmark og/eller Færøerne samt 11 gruppelicenser, 7 stationslicenser og 12 vildtplejestationslicenser. Siden 1999 er gennemsnitligt udstedt 186 personlige licenser årligt, varierende mellem 169-201. I 2014 var de personlige licenser fordelt på 98 A-licenser, 33 B-licenser, 24 C-licenser og 32 X-licenser. En licens er gældende for et år ad gangen, og alle, der ringmærker fugle, skal have en gyldig, personlig licens. Yderligere information om retningslinjer og licenser findes på centralens hjemmeside (www.rc.ku.dk).

Seks fugle- og ringmærkningsstationer stod for 39 % af alle mærkninger i Danmark i 2014, mod 31 % i 2013, 34 % i 2012, 31 % i 2011, 43 % i 2010 og 37 % i 2009. Flest fugle blev atter ringmærket på Gedser Fuglestation (17.444) efterfulgt af Christiansø (8.803), Keldsnor (7.295), Blåvand (6.418), Skagen (6.230) og Fanø (1.437). Især ved Keldsnor, Blåvand, Christiansø og Gedser blev der mærket en del flere fugle i 2014 i forhold til tidligere år.

I 2014 var syv ringmærkergrupper (RG) aktive i Danmark: Nordjysk RG (4.744 mærkninger), Nordvestjysk RG (12.614), Østjysk RG (3.132), Anholt RG (1.447), Fyns RG (12.597), Sydvestsjælland RG (2.583) og

Figur 2. Den geografiske fordeling af mærkningslokaliteter for fugle ringmærket i udlandet og gennemført i Danmark og som er behandlet af Ringmærkningscentralen i 2014 (n=940).

Lolland-Falster-Møn RG (18.496). Med undtagelse af Anholt har alle grupper flere mærkninger i forhold til året før, hvor især Fyn, Nordjysk, Lolland-Falster-Møn og Sydvestsjælland oplevede en kraftig stigning på hhv. 62 %, 49 %, 44 % og 38 % i forhold til 2013. Flere af de mest aktive grupper er involveret i forskellige mærkningsprojekter, f.eks. CES-projektet og/eller har en fuglestation tilknyttet.

Blandt de frivillige ringmærkere uden tilknytning til en fuglestation, en regional gruppe eller museet, har følgende personer ringmærket over 2.000 fugle i 2014: Lars Hansen (6.005), William C. Aarestrup (2.389) og Johannes Bang (2.173).

Årets genmeldinger

Ringmærkningscentralen modtager flere tusind aflæsninger og genfund hvert år. En del ekspederes videre til forskellige nationale og internationale farvemærkningsprojekter, og andre ekspederes direkte i udenlandske webbaserede databaser, hvorved de ikke registreres i museets database.

I denne rapport er medtaget 3.250 genmeldinger, alle behandlet i 2014 og fordelt på 2.310 genmeldinger af fugle ringmærket i Danmark og 940 genmeldinger i Danmark af fugle ringmærket i udlandet.

For Færøerne er desuden behandlet 120 genmeldinger. Tallene er eksklusiv aflæsninger af farveringe fra de store og omfattende farvemærkningsprojekter,

så som skarv, skestork, kortnæbbet gås, knopsvane og mågerne. Aflæsninger af disse arter videresendes normalt til de projektsansvarlige. Endelig er heller ikke medregnet de mange aflæsninger, som ringmærkerne foretager af fugle, de selv har ringmærket. I 2014 modtog vi over 8.000 af disse lokale aflæsninger.

Blandt genfund af fugle ringmærket i Danmark er 1.165 genmeldinger i udlandet af i alt 835 fugle (fig. 1 & tabel 1). 940 genmeldinger i Danmark er af 785 fugle ringmærket i udlandet (fig. 2).

Udvalgte genmeldinger fra syd

Blandt langdistance-genfundene syd for Sahara blev en havterne genmeldt i Sydafrika og to splitterner genmeldt i Ghana og Senegal (fig. 1). Havternen blev mærket 9/6 2013 på Møjlø på Nordfyn og fundet 12/7 2014 på stranden, hvor den blev taget i pleje. Splitternerne var mærket 7-8 år forinden på hhv. Langli og Hirsholm.

I Danmark blev i 2014 aflæst tre ringmærkede fjordterner som alle var ringmærket ved Swakopmund i Namibia (fig. 2). Ternerne blev aflæst ved hhv. Høstholm Havn og Agger Tange. Det er ikke ualmindeligt at fjordterner ringmærket i Danmark genmeldes fra kysten af det sydligste Afrika – eller omvendt.

Nord for Sahara blev i 2014 genmeldt 6 skarver fra Marokko, og en skestork blev aflæst 5 gange på De Kanariske Øer. Skestorken blev ringmærket 15/5 2014 som redeunge på Vårholm i Limfjorden. 5½ måned senere (30/10) blev fuglen aflæst på øen Fuerteventura på De Kanariske Øer, svarende til 3.675 km mod sydvest for Vårholm. Senere rykkede fuglen til øen Las Palma, hvor den blev aflæst flere gange, sidst 10/12 2014. Til og med 2014 er ringmærket 168 skestørkeunger i Danmark, alene 131 de seneste tre år. Foreløbige resultater tyder på, at skestørke fra de nordvesteuropæiske bestande trækker til kystegnene i det nordlige Senegal og sydlige Mauretanien for at overvintrere. Den unge danske skestork på De Kanariske Øer var formentlig kommet lidt ud af kurs på vej mod vinterkvarteret.

Fra Den Iberiske Halvø blev i 2014 modtaget 45 genmeldinger fra Spanien og 16 fra Portugal (fig. 1), fordelt på 51 genfund af ikke-spurvefugle (skarv 36, skestork 7, sildemåge 4, splitterne 3, dværgterne 1) og 10 genfund af spurvefugle (sangdrossel 5, rørsanger 2, gransanger 3). I alt 9 fugle mærket på Den Iberiske Halvø blev genmeldt i Danmark i 2014, alle fra Spanien og fordelt på rødben, sildemåge, splitterne, jernspurv, torsanger, løvsanger (2), gransanger og rørspurv (fig. 2).

På Malta blev 12/10 2013 aflæst en landsvale, der var mærket som redeunge 24/6 2012 ved Mørkøv (fig. 1). Det er meget få aflæsninger, vi modtager fra Malta, da ringmærkningen har meget trænge kår på Malta.

Fra Italien blev modtaget to genmeldinger (skarv, landsvale), og fire fugle mærket i Italien blev genmeldt i Danmark (digesvale, landsvale (2), rødstjert). De to landsvaler blev mærket under forårstrækket i Italien og genmeldt 6 og 11 dage senere i Danmark, en tur på hhv. 1.244 km og 1.055 km.

Fra Balkan og det sydøstlige Europa blev der ikke rapporteret genfund af dansk-mærkede fugle i 2014

(fig. 1). Derimod er flere fugle ringmærket i området genmeldt i Danmark i 2014, bl.a. har en gærdesmutte og en nattergal ringmærket i Slovenien fundet til Danmark. En noget udsædvanlig lang distance for en gærdesmutte (1.110 km). En kaspisk måge ringmærket i Ukraine 9/6 2012 (fig. 2), blev aflæst flere gange i Bagenkop på Langeland, bl.a. 16/10 2014. Endelig blev en munk, ringmærket i Tyrkiet 12/10 2013 (fig. 2), aflæst på Christiansø under forårstrækket 20/5 2014. Ringmærkningen i Tyrkiet er sporadisk, men tiltagende. Det hører dog fortsat til sjældenhederne at finde eller aflæse en fugl i Danmark med tyrkisk ring.

Udvalgte genmeldinger fra nord

Mod nord er de nordligste genfund en sortgrå ryle ringmærket i Danmark aflæst på Svalbard (fig. 1) samt seks kortnæbbede gæs, mærket på Svalbard og skudt i Danmark (fig. 2). I det nordlige Norge, ved Bodø, blev 8/6 2014 aflæst en dansk-mærket sivsanger. Fuglen blev mærket under forårstrækket 26/5 2013 på Anholt.

Mod nordøst er en bramgås, ringmærket 24/3 2009 ved Veststadil Fjord, skudt 19/5 2014 på Poluostrov Kanin halvøen ved Barents Havet (fig. 1). Længere mod øst, ved Ob-flodens udløb i Obskaja Guba-fjorden øst for Uralbjergene, blev en dansk-mærket sortand skudt 2/6 2014. Fuglen, en han, blev ringmærket 22/8 2001 som fældende fugl sydøst for Læsø. Sortanden er således fundet 2.948 km nordøst for mærkningsstedet i Danmark. Det hører absolut til sjældenhederne, at en ringmærket sortand genmeldes. Dette skyldes dels, at der ringmærkes meget få sortænder, dels at arten det meste af året lever langt til havs. I Danmark er blot ringmærket 39 sortænder, flest i 2001, hvor ni fældende hanner blev mærket. Tidligere er tre dansk-mærkede sortænder genfundet, alle er fundet nær mærkningsstedet. To sortænder ringmærket i udlandet er genmeldt i Danmark. En var mærket på Sylt i Tyskland og en var mærket i Hvidehavet.

Fra nordøst skal også nævnes en knortegås, ringmærket 31/7 2006 ved floden Pyasina på Taymyr (fig. 2). Den blev fundet død, 1/7 2014 ved Spødsbjerg på Langeland, omkring 3.810 km fra Taymyr.

Øvrige udvalgte genmeldinger behandlet i 2014

I 2014 forsøgte et havørne-par at yngle nær den østlige del af Arresø. Den 27/7 lykkedes det en naturfotograf at få nogle fine billeder af ørne-parret. Af billederne fremgik det, at den ene fugl var ringmærket. Det var hannen, som var ringmærket fem år tidligere, 28/5 2009, som unge i en rede på Tærø ved Møn. Han-ørnen er således rykket ca. 110 km mod nord i forhold til, hvor den blev udklækket. Siden vi påbegyndte ringmærkningsprojektet af havørne i 2007, er der ringmærket 39 havørneunger i Danmark.

En ringmærket tejest blev 7/9 2014 fundet frisk død på Hasmark Strand, Nordfyn. Tejsten var ringmærket 9/7 1990 som unge på Sejerø ved Kalundborg, 58 km fra Hasmark Strand. Fuglen blev således 24 år og 2-3 måneder gammel. Det er den næstældste dansk-mærkede tejest nogensinde. Den ældste danske tejest blev 28 år og 11 måneder og den ældste i Europa blev 29 år 11

Tabel 1. Genfund i udlandet, af fugle ringmærket i Danmark og behandlet af Ringmærkningscentralen i 2014.

	Norge	Sverige	Finland	Rusland	Estland	Lettland	Litauen	Polen	Tjekkiet	Tyskland	Holland	Belgien	Luxembourg	Storbritannien	Irland	Frankrig	Schweiz	Spanien	Portugal	Italien	Malta	Marokko	Gambia	Senegal	Sydafrika	Sum	
Skarv	7	6	1					4	2	108	26	15		8		109	5	24	12	1						334	
Fiskehejre	1											1															2
Hvid stork										10																	10
Skestork										90	9			2		3		9	3								116
Knopsvane		3						1																			4
Kortnæbbet gås	1							1			2					1											5
Grågås	1	2									1					4											8
Canadagås	1																										1
Bramgås				2							1																3
Knarand												1				2											3
Krikand																1											1
Gråand		1	3	2																							6
Spidsand														1		1											2
Ederfugl	1									1																	2
Sortand				1																							1
Havørn										1																	1
Spurvehøg										4						1											5
Vandrefalk		1																									1
Stor præstekrave														2													2
Sortgrå ryle	2																										2
Almindelig ryle																1											1
Sorthovedet måge													1														1
Hættemåge		1	6	1			4			12	51	1	1	22	4	3											106
Stormmåge		4	9	3	1	3		5		6	1	1															33
Sildemåge		4						2		9	2					1		4									22
Sølvmåge	1	6					1	1		123	32																164
Kaspisk måge								1																			1
Svartbag	1	6	1					1		8	4			5		3											29
Splitterne		7						5		47	9					3		3					1	1			76
Fjordterne										1																	1
Havterne																									1		1
Dværgterne																		1									1
Slørugle		1																									1
Stor hornugle										1																	1
Sortspætte										16																	16
Landsvale																				1	1						2
Jernspurv	1	2										3		1													7
Rødhals		1	2					2		1	5	1		4		3	1										20
Rødstjert		1																									1
Solsort	2		3				1				3			2													11
Sangdrossel	1										1	1				3		5									11
Sivsanger	1												1														2
Rørsanger		2									1	21	2			5		1	1								33
Tornsanger										1		2				1											4
Havesanger	1																										1
Munk										2	25	2															29
Gransanger	2	1								2	3	4						3									15
Fuglekonge		1								2	2					1											6
Blåmejse		8																									8
Musvit	1							2																			3
Stær		1																									1
Bogfinke		3										4															7
Kvækerfinke												1		2													3
Grønirisk	5	1								1	6	1															14
Grønsiken	8	3					1				1																13
Tornirisk												1															1
Gråsiken												1		1													2
Karmindompap				1																							1
Dompap	1	1								1																	3
Kernebider	1																										1
Rørspurv		1										1				1											3
Sum	40	68	25	10	1	3	7	25	2	447	185	63	4	50	4	147	6	50	16	2	1	6	1	1	1	1.165	

I 2014 blev ringmærket 57 ringdrossler i Danmark. Tidligere rekord er 43 fugle. Ringdrossel, adult han, 2. april 2014, Blåvand Fuglestation. Foto: Henrik Knudsen

måneder. Det er kendt, at alkefugle kan blive temmelig gamle, op til 20-30 år, hvis de ellers overlever diverse strabadser som olieforurening og fiskenet, og undgår at blive dræbt af rovfugle eller måger.

En slørugle ringmærket på Mors blev i 2014 fundet død i Sverige, hvor sløruglen er en meget sjælden art. Fuglen blev 4/11 2014 fundet død i et hestetrug nord for Varberg i Halland. Uglen var ringmærket tre måneder forinden, 24/7, som redeunge i et kuld på 6 unger på Mors. Hvis sløruglen fløj den direkte vej, svarende til 220 km, fløj den mindst 100 km over åbent hav. Det er ret usædvanligt for slørugler. I Danmark er der ringmærket over 7.081 slørugler. Omkring 12 % er blevet gemmeldt, heraf er 12 % fundet i udlandet, langt flest syd for Danmark, primært i Tyskland, men fire dansk-mærkede slørugler er også fundet i Sverige, alle i Skåne.

Den 6/9 2014 blev fundet en ring med inskriptionen "10943 H Pedersen FR-sund Danmark". Ringen blev fundet med en metaldetektor på en mark nær Gundsømagle ved Roskilde Fjord. Denne ring blev 20/5 1923 sat på en stær i Frederikssund, dvs. for over 91 år siden. Stæren blev ringmærket af Holger Pedersen, en af overlærer Mortensens hjælpere. Mortensen opfandt den videnskabelige ringmærkning i 1899. Hvornår stæren fra Gundsømagle døde, ved vi naturligvis ikke, men den ældste dansk-mærkede stær, som også er den ældste i Europa, blev 22 år og 11 måneder.

En mosehornugle blev 5/11 2014 fundet skadet på en vej i Thy, men døde desværre senere samme dag. Uglen var ringmærket blot tre måneder tidligere (6/8) som redeunge i Friesland i Holland, godt 478 km fra Thy. Den unge ugle er således fløjet mod nord – modsat hvad der normalt forventes om efteråret. Et tidligere tilsvarende genfund af en fugl fra Frankrig, som samme efterår trak til Danmark, kunne antyde at

nogle af de mosehornugler, der overvintrer i Danmark, kommer syd fra.

Usædvanligt mange sorte storke gæstede Danmark i sensommeren 2014. I den forbindelse blev tre farveringmærkede fugle aflæst. Den første blev aflæst 30/7 2014 i Tryggelev Nor på Langeland. Fuglen var ringmærket to måneder før (7/6) som redeunge nær Siebenlehn i delstaten Sachsen, 456 km fra Sydlangeland. Den anden blev aflæst 2/8 ved Brøns Å nær Ribe. Denne fugl var ringmærket 16/6 som redeunge nær Niederöfflingen i delstaten Rheinland-Pfalz, 585 km fra Brøns. Den tredje fugl blev aflæst 30/8 2014 i Bøtø reservatet på Falster. Denne fugl var mærket 15/6 som redeunge i et kuld på tre nær byen Prüm i det vestlige Tyskland tæt på grænsen til Luxembourg, godt 610 km sydvest for Bøtø. Det er efterhånden kendt at unge sorte storke fra Mellemeuropa spredes ud over store dele af Europa, umiddelbart efter de har forladt reden, og inden de trækker til Afrika syd for Sahara for at overvintrere. Eksempelvis er unge fugle fra Tjekkiet og Slovakiet aflæst i begyndelsen af august langt mod nord i Polen, Tyskland, Holland, Danmark og med det nordligste fund på Gotland i Sverige.

Færøsk Trækfugleatlas

I 2014 udgav Ringmærkningscentralen bogen Færøsk Trækfugleatlas. Siden den første ringmærkning fandt sted på Færøerne i 1912 er knap 100.000 fugle ringmærket på Færøerne frem til 2009. Bogen præsenterer for første gang det samlede færøske ringmærknings- og genfundsmateriale i ét og samme værk. Færøsk Trækfugleatlas giver en detaljeret gennemgang af 90 færøske fuglearters træk og vandring, efter samme skabelon, så figurer og kort på en let fortløkelig måde tjener til at illustrere en given arts karakteristika. Art for art gennemgås forhold som yngleområde og vinterkvarter, trækrets fænologi, trækretning, spredning, dødelighed og dødsårsager.

Med udgivelsen af Færøsk Trækfugleatlas, foreligger der nu basale bearbejdnings af ringmærkningsmaterialet fra hele centralens område – Danmark, Grønland og Færøerne.

Færøsk Trækfugleatlas er udarbejdet af Statens Naturhistoriske Museum og Føroya Náttúrugripasavn og er muliggjort af velvillig økonomisk støtte fra Aage V. Jensens Fonde. Færøsk Trækfugleatlas er udgivet af forlaget Fróðskapur – Faro University Press, Tórshavn i 2014 (ISBN: 978-99918-65-52-2) og koster 250,00 kr.

Til projektet er udarbejdet en hjemmeside (www.birdmigrationatlas.dk) hvor det er muligt at få et overblik over hele det eksisterende ringmærkningsmateriale vedrørende Færøerne.

Afslutning

Til sidst vil Ringmærkningscentralen gerne benytte lejligheden til at takke alle vore ringmærkere for deres store indsats i 2014 – tak for hjælpen. Endvidere vil vi takke alle, der på den ene eller anden måde har bistået ringmærkningen i 2014.

Tabel 2. Antal fugle ringmærket i Danmark i 2014 samt antal genmeldinger behandlet af Ringmærkningscentralen i 2014. Ekskluderet i genfundstallene er et større antal aflæsninger af farveringe på skarv, kortnæbbet gås, knopsvane og måger, samt ringmærkernes lokale aflæsninger.

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Toppet lappedykker	<i>Podiceps cristatus</i>		1	1		
Mallemuk	<i>Fulmarus glacialis</i>					1
Sule	<i>Sula bassana</i>				1	
Skarv	<i>Phalacrocorax carbo</i>	6.219	11	6.230	390	19
Topskarv	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>					1
Sølvhejre	<i>Egretta alba</i>					1
Fiskehejre	<i>Ardea cinerea</i>		2	2	3	
Sort stork	<i>Ciconia nigra</i>		1	1		5
Hvid stork	<i>Ciconia ciconia</i>			3		22
Skestork	<i>Platalea leucorodia</i>	50		50	136	
Knopsvane	<i>Cygnus olor</i>	130	212	342	346	5
Sædgås	<i>Anser fabalis</i>					3
Kortnæbbet gås	<i>Anser brachyrhynchus</i>		37	37	14	6
Blisgås	<i>Anser albifrons</i>					4
Dværgegås	<i>Anser erythropus</i>					5
Grågås	<i>Anser anser</i>	301	40	341	207	16
Canadagås	<i>Branta canadensis</i>				6	13
Bramgås	<i>Branta leucopsis</i>		105	105	4	3
Knortegås	<i>Branta bernicla</i>					1
Rustand	<i>Tadorna ferruginea</i>				1	
Gravand	<i>Tadorna tadorna</i>		1	1		
Mandarinand	<i>Aix galericulata</i>				1	
Pibeand	<i>Anas penelope</i>					4
Knarand	<i>Anas strepera</i>		1	1	4	1
Krikand	<i>Anas crecca</i>		5	5	1	9
Gråand	<i>Anas platyrhynchos</i>	86	418	504	38	39
Spidsand	<i>Anas acuta</i>				2	1
Skeand	<i>Anas clypeata</i>		1	1		
Taffeland	<i>Aythya ferina</i>		1	1		
Troldand	<i>Aythya fuligula</i>		2	2		
Ederfugl	<i>Somateria mollissima</i>		221	221	19	6
Sortand	<i>Melanitta nigra</i>		1	1	1	
Fløjsand	<i>Melanitta fusca</i>		3	3		1
Toppet skallesluger	<i>Merqus serrator</i>		2	2		
Hvepsevåge	<i>Pernis apivorus</i>	4		4		
Rød glente	<i>Milvus milvus</i>	6		6		
Havørn	<i>Haliaeetus albicilla</i>	11		11	10	2
Rørhøg	<i>Circus aeruginosus</i>		1	1		
Hedehøg	<i>Circus pygargus</i>	28	3	31	1	
Duehøg	<i>Accipiter gentilis</i>	60	1	61	1	2
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>	3	172	175	9	8
Musvåge	<i>Buteo buteo</i>	9	38	47	2	2
Kongeørn	<i>Aquila chrysaetos</i>	2		2		
Fiskeørn	<i>Pandion haliaetus</i>					2
Tårnfalk	<i>Falco tinnunculus</i>	374	13	387	11	13
Dværgefalk	<i>Falco columbarius</i>		1	1		
Vandrefalk	<i>Falco peregrinus</i>	18		18	3	9
Vandrikse	<i>Rallus aquaticus</i>		12	12		
Plettet rørvagtel	<i>Porzana porzana</i>		1	1		
Grønbenet rørhøne	<i>Gallinula chloropus</i>		8	8		
Blishøne	<i>Fulica atra</i>	17	197	214	4	1
Trane	<i>Grus grus</i>					1
Strandskade	<i>Haematopus ostralegus</i>	14	2	16	2	
Klyde	<i>Recurvirostra avosetta</i>	1	1	2		4
Lille præstekrave	<i>Charadrius dubius</i>	3		3	2	1
Stor præstekrave	<i>Charadrius hiaticula</i>	7	2	9	2	2
Hjejle	<i>Pluvialis apricaria</i>		25	25		
Strandhjejle	<i>Pluvialis squatarola</i>		3	3		
Vibe	<i>Vanellus vanellus</i>	25		25		2
Islandsk ryle	<i>Calidris canutus</i>		4	4		
Sandløber	<i>Calidris alba</i>		1	1		
Dværgryle	<i>Calidris minuta</i>					3
Krumnæbbet ryle	<i>Calidris ferruginea</i>		1	1		
Sortgrå ryle	<i>Calidris maritima</i>				2	3
Almindelig ryle	<i>Calidris alpina</i>	2	116	118	1	1
Brushane	<i>Philomachus pugnax</i>		3	3		
Enkeltbekkasin	<i>Lymnocyptes minimus</i>		6	6		
Dobbeltbekkasin	<i>Gallinago gallinago</i>		20	20		2
Skovsneppe	<i>Scolopax rusticola</i>		12	12		3

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Lille kobbersneppe	<i>Limosa lapponica</i>		2	2		
Storspove	<i>Numenius arquata</i>		2	2		1
Rødben	<i>Tringa totanus</i>	1	16	17		2
Svaleklire	<i>Tringa ochropus</i>		4	4		
Mudderklire	<i>Actitis hypoleucos</i>		6	6		
Stenvender	<i>Arenaria interpres</i>		4	4		
Sorthovedet måge	<i>Larus melanocephalus</i>	2		2	1	4
Hættemåge	<i>Larus ridibundus</i>	2.271	261	2.532	120	98
Stormmåge	<i>Larus canus</i>	223	280	503	47	30
Sildemåge	<i>Larus fuscus</i>	945	33	978	36	17
Sølvmåge	<i>Larus argentatus</i>	2.979	72	3.051	258	145
Middelhavssølvmåge	<i>Larus michahellis</i>		1	1		
Kaspisk måge	<i>Larus cachinnans</i>		12	12	1	14
Hvidvinget måge	<i>Larus glaucooides</i>					5
Svartbag	<i>Larus marinus</i>	1.191	7	1.198	68	53
Ride	<i>Rissa tridactyla</i>	39	61	100	7	13
Splitterne	<i>Sterna sandvicensis</i>	1.518	34	1.552	96	29
Fjordterne	<i>Sterna hirundo</i>	108	79	187	1	19
Havterne	<i>Sterna paradisaea</i>	71	16	87	4	
Dværgterne	<i>Sterna albifrons</i>	69	62	131	1	5
Lomvie	<i>Uria aalge</i>					3
Alk	<i>Alca torda</i>				1	
Tejst	<i>Cephus grylle</i>	14	2	16	1	5
Huldue	<i>Columba oenas</i>	334	7	341	2	
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>	15	47	62	2	1
Tyrkerdue	<i>Streptopelia decaocto</i>		10	10		
Turteldue	<i>Streptopelia turtur</i>		1	1		
Gøg	<i>Cuculus canorus</i>	1	2	3		
Slørugle	<i>Tyto alba</i>	109	9	118	8	1
Stor hornugle	<i>Bubo bubo</i>	9	1	10	6	1
Høgeugle	<i>Surnia ulula</i>				1	
Kirkeugle	<i>Athene noctua</i>	18		18	3	
Natugle	<i>Strix aluco</i>	119	19	138	2	
Skovhornugle	<i>Asio otus</i>	1	13	14		3
Mosehornugle	<i>Asio flammeus</i>		1	1		1
Perleugle	<i>Aegolius funereus</i>	18	1	19	1	1
Natavn	<i>Caprimulgus europaeus</i>		16	16		
Mursejler	<i>Apus apus</i>	26	10	36		
Isfugl	<i>Alcedo atthis</i>		4	4		2
Vendehals	<i>Jynx torquilla</i>	67	35	102		
Sortspætte	<i>Dryocopus martius</i>	30	3	33	16	
Stor flagspætte	<i>Picoides major</i>		69	69		
Lille flagspætte	<i>Picoides minor</i>		1	1		
Sanglærke	<i>Alauda arvensis</i>	7	5	12		1
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>		229	229		1
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>	3.440	948	4.388	11	3
Bysvale	<i>Delichon urbica</i>	392	56	448		
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>		279	279		
Engpiber	<i>Anthus pratensis</i>		178	178		1
Skærpiber	<i>Anthus petrosus</i>					2
Gul vipstjert	<i>Motacilla flava</i>		16	16		
Bjergvipstjert	<i>Motacilla cinerea</i>		3	3		
Hvid vipstjert	<i>Motacilla alba</i>	38	111	149		1
Silkehale	<i>Bombycilla garrulus</i>		2	2		1
Vandstær	<i>Cinclus cinclus</i>		7	7		1
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	6	2.079	2.085	2	2
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		3.723	3.723	14	19
Rødhals	<i>Erithacus rubecula</i>		10.746	10.746	21	14
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		103	103		1
Sydlig nattergal	<i>Luscinia megarhynchos</i>		2	2		1
Blåhals	<i>Luscinia svecica</i>		15	15		2
Husrødstjert	<i>Phoenicurus ochruros</i>	4	32	36		
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	86	1.110	1.196	2	1
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>		52	52	1	
Sortstrubet bynkefugl	<i>Saxicola torquata</i>		6	6		
Stenpikker	<i>Oenanthe oenanthe</i>		38	38		2
Ringdrossel	<i>Turdus torquatus</i>		57	57		
Solsort	<i>Turdus merula</i>	61	2.758	2.819	30	9
Gråstrubet drossel	<i>Turdus obscurus</i>		1	1		
Sjagger	<i>Turdus pilaris</i>		50	50		
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>	5	1.424	1.429	11	2
Vindrossel	<i>Turdus iliacus</i>		261	261		

Art	Latin	Mærkninger			Genfund*	
		Pull	Andet	Total	af DK-ringe	i DK af udenlandske ringe
Misteldrossel	<i>Turdus viscivorus</i>		10	10		
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>		18	18		
Flodsanger	<i>Locustella fluviatilis</i>		3	3		
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>		433	433	2	1
Buskrørsanger	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		6	6		
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>		997	997	1	2
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	4	3.300	3.304	35	16
Drosselrørsanger	<i>Acrocephalus arundinaceus</i>		2	2		1
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>		781	781	1	4
Høgesanger	<i>Sylvia nisoria</i>		21	21		
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>		1.811	1.811		2
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>		2.274	2.274	5	6
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		1.617	1.617	1	8
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>		4.209	4.209	33	5
Lundsanger	<i>Phylloscopus trochiloides</i>		9	9		
Fuglekongesanger	<i>Phylloscopus proregulus</i>		1	1		
Hvidbrynet løvsanger	<i>Phylloscopus inornatus</i>		32	32		
Brun løvsanger	<i>Phylloscopus fuscatus</i>		1	1		
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>		79	79		
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>		6.367	6.367	19	11
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>		2.669	2.669		6
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		12.539	12.539	6	24
Rødtoppet fuglekonge	<i>Regulus ignicapillus</i>		71	71		
Grå fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>	10	235	245		1
Lille fluesnapper	<i>Ficedula parva</i>		80	80		
Hvidhøstet fluesnapper	<i>Ficedula albicollis</i>		1	1		
Broget fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>	106	412	518		2
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>		444	444	2	
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		339	339		
Sumpmejse	<i>Parus palustris</i>	8	151	159		
Fyrremejse	<i>Parus montanus</i>		5	5		
Topmejse	<i>Parus cristatus</i>		158	158		
Sortmejse	<i>Parus ater</i>	121	335	456		
Blåmejse	<i>Parus caeruleus</i>	1.017	4.737	5.754	21	18
Musvit	<i>Parus major</i>	2.814	5.316	8.130	32	8
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>	39	91	130		
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>		349	349		
Korttået træløber	<i>Certhia brachydactyla</i>		41	41		
Punqmejse	<i>Remiz pendulinus</i>		9	9		
Rødrygget tornskade	<i>Lanius collurio</i>		172	172		1
Stor tornskade	<i>Lanius excubitor</i>		4	4		
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>		78	78	2	
Husskade	<i>Pica pica</i>	1	27	28		
Nøddekrige	<i>Nucifraga caryocatactes</i>					1
Allike	<i>Corvus monedula</i>	63	26	89		1
Råge	<i>Corvus frugilegus</i>		30	30	4	2
Gråkrage	<i>Corvus corone cornix</i>	16	7	23	1	5
Ravn	<i>Corvus corax</i>		2	2		1
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>	275	263	538	5	4
Gråspurv	<i>Passer domesticus</i>		1.045	1.045	1	
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	60	2.528	2.588	10	1
Boqfinke	<i>Fringilla coelebs</i>		2.741	2.741	12	10
Kvækkerfinke	<i>Fringilla montifringilla</i>		1.142	1.142	6	4
Gulirisk	<i>Serinus serinus</i>		1	1		
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>	1	3.090	3.091	41	17
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		225	225	2	
Grønsisken	<i>Carduelis spinus</i>		2.512	2.512	18	17
Tornirisk	<i>Carduelis cannabina</i>	9	224	233	1	1
Bjergirisk	<i>Carduelis flavirostris</i>		15	15		
Gråsisken	<i>Carduelis flammea</i>		735	735	5	5
Hvidvinget korsnæb	<i>Loxia leucoptera</i>		1	1		
Lille korsnæb	<i>Loxia curvirostra</i>		13	13		
Karmindompap	<i>Carpodacus erythrinus</i>		42	42	2	
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		1.137	1.137	20	
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		136	136	2	3
Lapværling	<i>Calcarius lapponicus</i>		1	1		
Snespurv	<i>Plectrophenax nivalis</i>					1
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		678	678	3	
Dværgværling	<i>Emberiza pusilla</i>		2	2		
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	3	1.534	1.537	4	5
Bomlærke	<i>Miliaria calandra</i>		2	2		
188 arter mærket, 137 arter genmeldt		26.137	95.593	121.730	2.310	940

Danmarks Ringmærkerforening 2014

Af Henning Ettrup

Ringmærkerforeningen, der er de aktive ringmærkeres forening, havde 53 medlemmer i 2014, hvilket er det højeste antal i foreningens 15-årige historie. Foreningens vigtigste opgaver er afholdelsen af årsmøder, offentlige arrangementer, ringmærkerkurser og møder. Foreningen yder desuden støtte til relevante ringmærkerprojekter. Foreningen er således bindeled til og mellem de aktive ringmærkere.

Foreningens hjemmeside www.ringmaerkning.dk, præsenterer nyheder og information om ringmærkning, faglige artikler mv. for medlemmer og andre interesserede. Siden har knap 90 registrerede brugere og besøges flittigt. Således har f.eks. 3000 set de etiske retningslinier for ringmærkning, og godt 2500 har besøgt siden med håndholdte fugle.

Af faglige aktiviteter driver Ringmærkerforeningen ynglefugleprojektet CES i Danmark (se nedenfor) i samarbejde med Ringmærkningscentralen på Statens Naturhistoriske Museum. Vi havde som optakt til årets sæson et velbesøgt og inspirerende møde på Fyn i foråret, hvor bl.a. Vicky Knudsen præsenterede nogle udfordringer med bearbejdning af det gennem årene indsamlede CES-materiale.

Foreningen deltog i et offentligt arrangement i maj måned på Løvbakke Naturcenter ved Herning, hvor der bl.a. blev demonstreret ringmærkning ved naturcentret. Ligeledes deltog vi i et velbesøgt arrangement ved Nr. Lyngvig Fyr sidste søndag i september, hvor Morten Hansen stod for fangst og ringmærkning.

Foreningen gennemførte i samarbejde med Gedser Fuglestation og Ringmærkningscentralen et intensivt ringmærkerkursus i september med 3 deltagere. På kurset blev der tid til også at indøve, hvordan man tager forskellige biometriske mål – herunder at score fedt og muskler.

Systematisk ynglefuglefangst 2014

Foreningen har siden 2004 kørt et projekt med systematisk fangst af ynglefugle og unger med spejlnet efter den engelske CES-model (se f.eks. Drachmann 2004 og Baillie 1990). Det primære formål er at registrere ændringer i overlevelse og ungeproduktion blandt de almindeligt forekommende spurvefugle (se f.eks. Peach 1996).

Der blev som sidste år igen fanget på 6 lokaliteter (se tabel), dog med den forskel, at det oprindelige fangststed på Fyn er flyttet. Antallet af fangede fugle ved Tarup Grusgrave er faldet støt siden starten i 2009 på grund af ændringer i biotopen. Det gør, at det ikke længere er muligt at fange tilstrækkeligt med fugle (min. 200) til at drive sitet. Derfor er opstartet et nyt, Lunget ved Ørbæk på Østfyn, som ser lovende ud (se tabellen).

Foruden de 15 mindre bearbejdnings, som de enkelte sites selv har foretaget af materiale indsamlet på

deres egne lokaliteter (f.eks. Ettrup et al. 2014), blev der i 2014 af en specialestuderende på Statens Naturhistoriske Museum foretaget en samlet behandling af det hidtil indsamlede materiale. Der blev også arbejdet med bl.a. de statistiske muligheder, som materialet giver (Knudsen 2015).

De indsamlede data vil tilgå det europæiske CES-projekt, der styres af BTO.

Der blev i år i alt fanget 2741 fugle på de 6 lokaliteter (se tabel) fordelt på 54 arter. Af de fangede fugle var 2515 nymærkede og 222 genfangster af fugle mærket tidligere år eller andre steder. Hertil kommer at 340 fugle blev fanget en eller flere gange i årets sæson. De hyppigst fangede fugle var rørsanger (423 fugle), gransanger (336 fugle), rørspurv (224) og løvsanger (210 fugle), hvorefter fulgte musvit, munk og blåmejsle i nævnte rækkefølge (se tabel). Da der har været udskiftning i lokaliteter, kan antallet af fangede fugle kun med forsigtighed sammenlignes med sidste år. Det ser dog ud til, at både rørsanger og rørspurv igen har hentet det tabte fra sidste år, mens den nye lokalitet, Lunget, har gjort, at gransanger er rykket frem som den næst hyppigste art.

Foreningens mål er fortsat at udvide projektet, hvorfor der fortsat ydes støtte til opstart af nye CES-lokaliteter. Se i den forbindelse www.ringmaerkning.dk (under CES-ringmærkning) for yderligere oplysninger om projektet. Afsluttende skal der endnu en gang lyde en stor tak til de ihærdige ringmærkere, som gør en kæmpe indsats og står op før solen sommeren igennem for at holde projektet i gang.

Litteratur

- Baillie, S.R. 1990: Integrated population monitoring of breeding birds in Britain and Ireland. *Ibis* 132, 151-166.
- Drachmann, J. 2004: Standardiseret fangst af ynglefugle i Dybendal, Salten Langsø Skovdistrikt 2004, 7 sider. www.ringmaerkning.dk.
- Ettrup, H.; Hansen, M.J. og Ilsoe, S.K. 2014: CES ringmærkning ved Brabrand Sø. Fugle i Østjylland 2013, 3-10.
- Knudsen, V. 2015: Fluctuations in populations of common Danish breeding birds – Using ringing data from the Danish Constant Effort Sites. Master's thesis, Statens Naturhistoriske Museum, København.
- Peach, J.W., S.T. Buckland & S.R. Baillie 1996: The use of constant effort mist-netting to measure between-year changes in the abundance and productivity of common passerines. *Bird Study* 43: 142-156.

Oversigt over fugle ringmærket i forbindelse med CES-projekterne i 2014 på de 6 aktive lokaliteter. Tallene omfatter foruden ringmærkede fugle, også fugle mærket tidligere år i projekter og fugle med ring, som fanges første gang i CES.

CES 2014		Brabrand Sø	Lunget, Ørbæk	Vestamager	Ove Sø	Ravnstrup Sø	Skagen	Sum
Spurvehøg	<i>Accipiter nisus</i>						1	1
Ringdue	<i>Columba palumbus</i>						3	3
Stor flagspætte	<i>Dendrocopos major</i>	1	3	1		2		7
Digesvale	<i>Riparia riparia</i>				2			2
Landsvale	<i>Hirundo rustica</i>				29			29
Bysvale	<i>Delichon urbicum</i>				1			1
Skovpiber	<i>Anthus trivialis</i>			11			5	16
Hvid vipstjert	<i>Motacilla alba</i>		1		4			5
Gærdesmutte	<i>Troglodytes troglodytes</i>	6	16			12	1	35
Jernspurv	<i>Prunella modularis</i>		7			19	6	32
Rødhals	<i>Eriothacus rubecula</i>	5	23	10	1	26	38	103
Nattergal	<i>Luscinia luscinia</i>		4	4		10		18
Blåhals, sydlig	<i>Luscinia svecica cyanecula</i>				5			5
Rødstjert	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	2	5	2		7	23	39
Bynkefugl	<i>Saxicola rubetra</i>	1			1			2
Solsort	<i>Turdus merula</i>	7	28	1		24	9	69
Sangdrossel	<i>Turdus philomelos</i>		12		5	3	5	25
Græshoppesanger	<i>Locustella naevia</i>	1				2		3
Sivsanger	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	30			20	3		53
Kærsanger	<i>Acrocephalus palustris</i>	22	8	1		8		39
Rørsanger	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>	179	8	1	201	34		423
Gulbug	<i>Hippolais icterina</i>		2	1	2	1	1	7
Gærdesanger	<i>Sylvia curruca</i>	4	10	5	7	12	5	43
Tornsanger	<i>Sylvia communis</i>	11	10	13	15	20	7	76
Havesanger	<i>Sylvia borin</i>		29	13		50	1	93
Munk	<i>Sylvia atricapilla</i>	3	75	13	1	77	11	180
Skovsanger	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>			2				2
Gransanger	<i>Phylloscopus collybita</i>	27	104	62	20	72	51	336
Løvsanger	<i>Phylloscopus trochilus</i>		6	84	27	45	48	210
Fuglekonge	<i>Regulus regulus</i>		3				12	15
Grå fluesnapper	<i>Muscicapa striata</i>		1				6	7
Broget fluesnapper	<i>Ficedula hypoleuca</i>			3		3	6	12
Skægmejse	<i>Panurus biarmicus</i>	66						66
Halemejse	<i>Aegithalos caudatus</i>		9	4		11	8	32
Sumpmejse	<i>Poecile palustris</i>		7			16	2	25
Topmejse	<i>Lophophanes cristatus</i>						6	6
Sortmejse	<i>Periparus ater</i>					1	5	6
Blåmejse	<i>Cyanistes caeruleus</i>	41	24	22	24	27	2	140
Musvit	<i>Parus major</i>	22	33	38	3	46	40	182
Spætmejse	<i>Sitta europaea</i>					4		4
Træløber	<i>Certhia familiaris</i>	1	1			3		5
Rødrygget tornskade	<i>Lanius collurio</i>				11			11
Skovskade	<i>Garrulus glandarius</i>	1		1			2	4
Stær	<i>Sturnus vulgaris</i>			3				3
Skovspurv	<i>Passer montanus</i>	8	3					11
Bogfinke	<i>Fringilla coelebs</i>		16	1	1	3	17	38
Grønirisk	<i>Carduelis chloris</i>				1	10	11	22
Stillits	<i>Carduelis carduelis</i>		1			5		6
Grønsisken	<i>Carduelis spinus</i>						2	2
Lille gråsisken	<i>Carduelis cabaret</i>	7		2	2			11
Dompap	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>		10			8	5	23
Kernebider	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>		1					1
Gulspurv	<i>Emberiza citrinella</i>		9			13	6	28
Rørspurv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	77	3	6	121	17		224
Total		522	472	304	504	594	345	2741

Ornitologisk forskning ved Center for Makroøkologi, Evolution og Klima

Af Mikkel Willemoes, Knud A. Jønsson, Anders P. Tøttrup, Kasper Thorup, Jon Fjeldså og Carsten Rahbek

Det overordnede formål med arbejdet ved Center for Makroøkologi, Evolution og Klima (CMEC) ved Københavns Universitet er forskning i de fire grundlæggende processer, der er bestemmende for biodiversiteten og dermed fordelingen af liv på jorden. Disse fire processer er artsdannelse, biologiske interaktioner mellem arter og inden for populationer, flytning og spredning, samt uddøen. Ved CMEC forskes der i et bredt udsnit af organismegrupper, men fuglene spiller en central rolle, fordi vi netop for fugle ofte har de bedste data og den største grundlæggende viden. Det gør fugle til oplagte studieobjekter, når nye idéer skal testes.

Nedenfor bringer vi nogle eksempler på forskningsresultater, som er blevet udgivet i løbet af 2014 og starten af 2015. Hvis du er interesseret i at læse mere om et eller flere af de omtalte projekter eller nogle af vores andre udgivelser, kan du downloade de videnskabelige publikationer fra centerets hjemmeside på: <http://www.macroecology.ku.dk/>

Et kvantespring for fuglesystematikken: Nu med hele genomer

Den traditionelle klassifikation af verdens fugle, som vi kender den fra diverse lister og felthåndbøger, bygger på indsatsen fra 1800-tallets fugleanatomer, som med stor omhu beskrev variationen i skelet- og muskelsystemer, sener, blodkar, og meget andet. På denne baggrund opstillede de klare anatomiske diagnoser for de større fuglegrupper. Ud fra fællestræk mellem de enkelte fuglegrupper forsøgte systematikere at ræsonnere sig frem til deres indbyrdes slægtskab. I 2007 forsøgte amerikanerne Brad Livezey og Dick Zusi at analysere variationen med moderne computer-metoder. Deres resultat var i store træk overensstemmende med, hvad man mente for 100 år siden.

Det kunne tyde på, at man var på sikker grund, hvis det ikke lige var for, at diverse molekylærbiologiske analyser gav nogle meget anderledes resultater. Der var altså grund til at spekulere over, om vi ikke altid har kunnet skelne mellem, hvad der skyldes fælles arv, og hvad der skyldes tilpasninger til en bestemt levestil. Hvis vi skal gøre os håb om at forstå de grundlæggende mekanismer, som styrer naturens mangfoldighed, må der en større indsats til for at afklare fuglenes sande slægtskabsforhold.

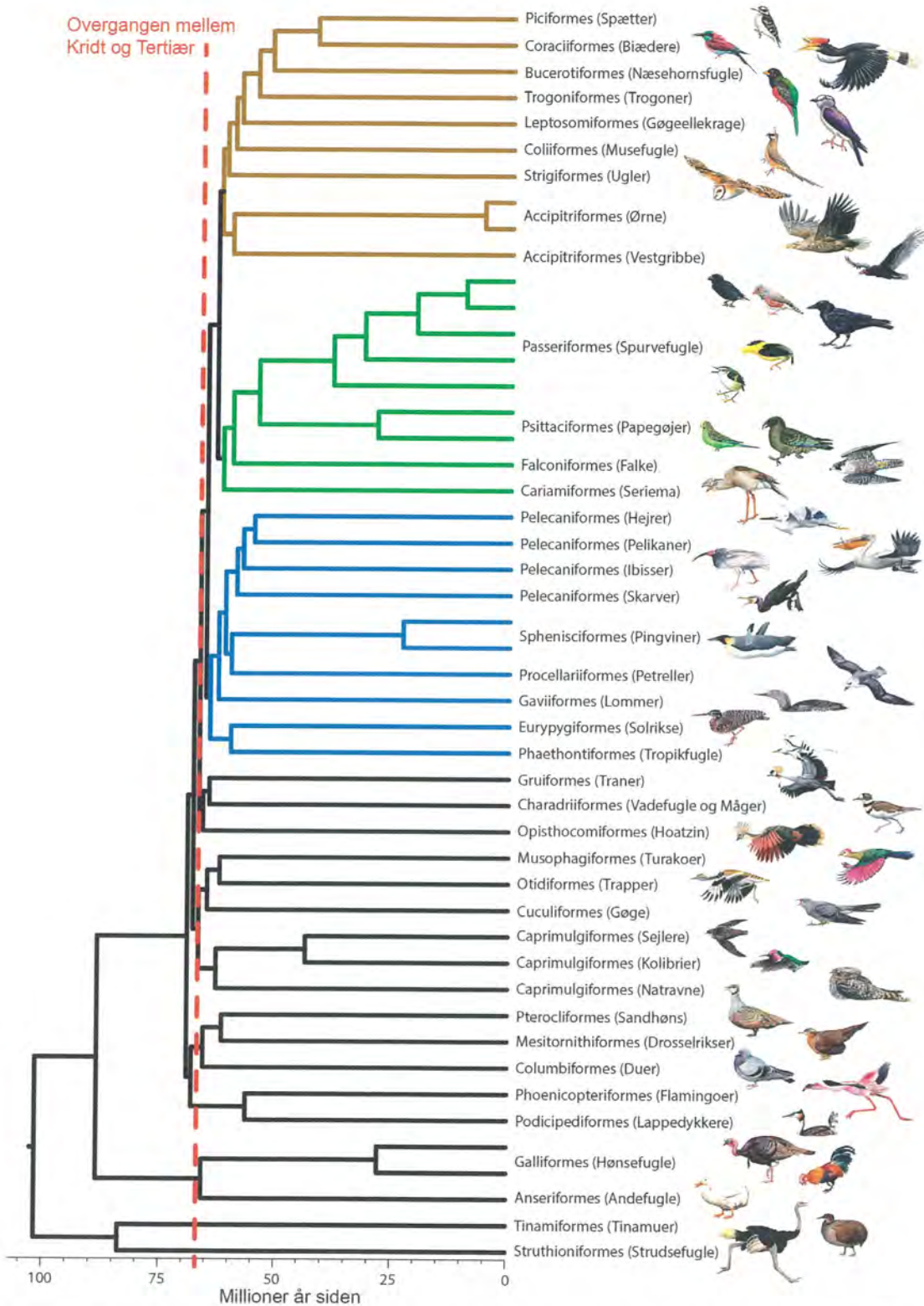
Siden 2011 har et internationalt konsortium, med CMEC som en af initiativtagerne, arbejdet med tanken om, at den endelige sandhed måtte kunne afsløres, hvis vi kunne sammenligne fuglearternes samlede arvemasse: Deres genom. I første omgang gik vi i gang med at generere genomdata for 48 arter, som

repræsenterer alle hovedgrupper (ordener) af fugle. I december 2014 udsendte tidsskriftet *Science*, som er et af verdens absolutte toptidsskrifter inden for naturvidenskab, en pressemeddelelse om udgivelsen af 28 artikler. Otte af dem udgjorde et *Science*-særnummer, og de andre udkom samtidigt i syv andre tidsskrifter. De to hovedartikler, som fremlægger stamtræet for fuglenes hovedgrupper (Jarvis et al. 2014), og hvordan fuglenes genom har udviklet sig (Zhang et al. 2014), har flere medforfattere fra CMEC. I alt har projektet imidlertid trukket på mere end 200 forskere ansat ved 80 laboratorier i 20 lande, som blandt andet har skullet udvikle nye computerprogrammer og algoritmer for at håndtere de gigantiske datamængder.

Konsensus-træet (figuren) er i det store og hele i overensstemmelse med, hvad man havde regnet med i de seneste otte år. Det repræsenterer alligevel et kvantespring fremad. Dels fordi mange forhold nu må betragtes som endeligt bevist, dels fordi de dårligt opløste dele af stamtræet faldt på plads. Ydermere fordi kronologien faldt på plads, og vi fik et klart billede af en meget eksplosiv radiation lige omkring tidspunktet for den globale naturkatastrofe, som markerer overgangen mellem Kridttiden og Tertiærtiden for 66 millioner år siden, da dinosaurerne og kridtidens dominerende fuglegrupper uddøde. Katastrofen forklares i dag med nedslaget af en asteroide på Yucatan-halvøen i Mexico, hvis globale effekt kan ses fx på Stevns Klint, som et mørkt sediment på grænsen mellem det hvide kridt og den grå 'bryozokalk', som blev afsat tidligt i Tertiærtiden.

Formentlig er de fleste moderne fuglegrupper opstået ved, at stamformen (eller nogle få nærtstående arter) ved naturkatastrofen blev splittet op i omkring en snes overlevende restbestande, som så har skullet tilpasse sig forskelligartede forhold på deres respektive områder. Det vil sige, at mange af de nulevende fuglegrupper nærmest opstod samtidig, fra en fælles stamform. Vi kan nu se, at de fleste problemer med at forstå slægtskabsforhold mellem hovedgrupperne hænger sammen med problemerne med at rekonstruere rækkefølgen af begivenheder inden for de 4-5 millioner år lige omkring Kridt/Tertiær-grænsen.

Stamtræet (figuren) viser, som man længe har regnet med, at 'paleognathe' fuglegrupper (tinamuer, og ratiterne, dvs struds, emu, kasuarer, kiwier og nanduer) havde en fælles oprindelse langt tilbage i kridttiden, og det gjaldt også den udviklingslinje, som ved Kridt/Tertiær-overgangen blev udspaltet i ande- og høsefugle. Alle de øvrige nulevende fugle udgør en tæt sammenknyttet (monofyletisk) gruppe, Neoaves, som vi kan kalde 'de moderne fugle', og det er

Dateret slægtskabstræ baseret på 48 fuglegenomer. De farvede grene er omtalt i teksten og den røde stiplede linje viser overgangen mellem Kridt- og Tertiærtiden for 66 millioner år siden.

bemærkelsesværdigt, at disse er opstået inden for det nævnte meget korte tidsrum. Vi kan egentlig opdele disse fuglegrupper i følgende to grupperinger.

Først har vi en meget heterogen gruppe (Podicipediformes til Gruiformes i figuren). Der har allerede i nogle år været god evidens for, både fra DNA og fra anatomiske detaljer, at lappedykkere og flamingoer udgjorde én udviklingslinje, og det nye er nu, at disse to synes at være tættest på duer, sandhøns og drosselriksler, med en fælles stamform sidst i kridttiden. Andre udviklingslinjer fra tiden umiddelbart omkring Kridt/Tertiær-grænsen omfatter urakoaer, gøge og trapper, en gruppe omfattende natravne, sejlere og kolibrier, hoatzinen, vade-mågefugle og trane-riksefugle. Tre af disse grupper er overvejende afrikanske. Hoazinen lever i dag kun i Amazonas-området, men fossile slægtninge kendes fra Europa og Afrika.

Det næste niveau på stamtræet repræsenterer en gruppe med fælles stamform, som tilpassede sig til fiskeri og jagt. Den store gruppe af vandfugle (Aequornithes, de blå grene på figuren) starter med solrikse og tropikfugle, hvoraf sidstnævnte er kendt fra fossiler fra det allertidligste af Tertiærtiden). De følges af lommer, stormfugle, pingviner (og også pingvinfossiler kendes fra det allertidligste af Tertiærtiden), og alle grupperne af pelikan- og storkefugle. Og så er det de 'højere landfugle' (Coraciopasserer eller Telluraves), som egentlig er to radiationer, begge med top-prædatorer som de ældste. Den første af disse, som formentlig har afrikansk oprindelse (de brune grene på figuren), har gribbe, ørne og høge (Accipitri-formes) ved basis, og spætte- og skrige-fugle i toppen af stamtræet. Den anden, som formentlig har sin oprindelse på sydkontinentet (Sydamerika, Antarktis og Australien, de grønne grene på figuren), har seriemaer og falke ved basis og omfatter i øvrigt papegøjer og spurvefugle. Inden for begge disse grupper kan man se parallelle skift fra at ernære sig af rov til protein- eller fedtholdig frugt eller til at udnytte insekter og alle mulige former for kulhydrater.

Det kan se ud som om de fleste overlevende efter Kridt/Tertiær-overgangen må have befundet sig på den sydlige halvkugle. I takt med, at vi nu skal til at analysere genomer for alle fuglefamilier, åbner der sig nu et væld af muligheder for bedre at forstå fuglegruppernes videre ekspansion til alle verdensdele.

Fremtiden: Genomer giver nye muligheder for at forstå fuglenes mangfoldighed

Den største gevinst ved genomprojektet vil formentlig ligge på et andet plan. Først og fremmest i muligheden for at studere, hvordan arveanlæg, som styrer fuglenes morfologi, adfærd, intelligens, ynglestrategier, o.l., har udviklet sig, og ultimativt, hvordan genomet som helhed har ændret sig, siden fuglene opstod som små hurtigløbende dinosaurier. Her er der allerede kommet et væld af nye erkendelser (fx, Zhang et al. 2014).

Ved at sammenligne genomer fra de 48 fugle og diverse grupper af krybdyr og andre hvirveldyr har vi allerede et overordnet billede af årsagerne til fuglenes

succes. De store energimæssige omkostninger ved fuglenes aktive flugt forudsætter et højt stofskifte. Der skal spares på vægten, og der er ikke råd til unødvendige strukturer. Fordi der for hver eneste celledeling skal laves et nyt sæt DNA-molekyler, har fuglene også sparet her, så der fx er meget få repeterede sekvenser (som vi mennesker har mængder af). Fuglene har ret effektivt kunnet blive af med 'parasitiske' DNA-sekvenser, som formodes at repræsentere virus-DNA, som "rider med" ved at indbygges i genomet, som det fx ses hos pattedyr. 274 protein-kodende gener, som findes hos de fleste andre hvirveldyr, er også sparet væk, ligesom meget af genomets ikke-kodende 'fyld' (det samme gælder i øvrigt for flagermus, som også har aktiv flugt). Til gengæld er de kodende gener blevet 'flankeret' af en enorm mængde meget korte, ultra-konserverede DNA-sekvenser, som måske skal sikre, at generne afkodes korrekt og effektivt. Alt i alt er evolutionen gået i retning af, at alt skulle rationaliseres, og det gælder også anatomien, hvor mange systemer er 'fastlåst', så de kun kan fungere på en bestemt, velafprøvet måde.

Dermed er variationen blandt fuglegrupperne i høj grad begrænset til modifikationer i fødder, vingeform og næb, som tilpasses den enkelte arts levested, fødevalg og måde at bevæge sig på. Til gengæld har fugle dobbelt så mange gener som pattedyr til at styre opbygning og reparation af deres letvægtskelet. Det blev også beregnet, at mutationer, der blokerede for dannelsen af tænder, fandt sted for lidt mere end 100 millioner år siden hos en fælles stamform til alle de nulevende fuglegrupper. De ældre fuglegrupper, som beholdt tænderne, uddøde for 66 millioner år siden ved overgangen mellem Kridt- og Tertiærtiden. Forenklingerne af fuglenes genom er højest sandsynligt sket trinvis, lige siden dinosauristadiet. Udviklingen når sit mest avancerede stadium hos sejlere og kolibrier, men er reverseret hos fugle, der har tabt flyveevnen.

En særlig interesse har knyttet sig til de fuglegrupper, som har en hurtig sangudvikling, og som kan lære at imitere lyde. Det vil sige papegøjer og sangfugle (med stor forskel mellem arterne) og kolibrier. Det er lykkedes at lokalisere parallelle mønstre i mere end 50 gener, hvoraf de fleste er involveret i synapsedannelse i hjernen. Det virker endvidere, som om sangproduktion hos fuglene kan sætte en kæde af ændringer i gang, fx hvordan gener på tværs af store dele af genomet bliver udtrykt. Disse processer synes at være meget tilsvarende det, som sker i forbindelse med menneskelig tale, og der er nu en stor interesse for fuglegenomerne blandt forskere, som arbejder med afasi (nedsat evne til at anvende sproget) hos mennesker.

Der er mange andre interessante opdagelser, efterhånden som vi får genomdata fra alle fuglefamilier, og fra slægts- og artsniveau. Vi må fremover regne med, at det medfører en opståen af nye forskningsfelter omkring udvikling af immunforsvar, fordøjelsessystemer, kognitive evner, o.a. Men dette vil også kræve at der opbygges nye typer af samlinger med specialiserede

præparater af hjerner og andre organer og vævstyper. Ornitologien vil stadig tilføjes nye perspektiver.

Jarvis, E.D., og 96 medforfattere (2014) *Whole Genome Analyses Resolve the Early Branches to the Tree of Life of Modern Birds*. *Science* 346: 1320-31.

Zhang G, og 93 medforfattere (2014) *Comparative genomics across modern birds reveal insights into avian genome evolution and trait diversity*. *Science* 346: 1311-1320.

For videre oplysning om genomprojektet, se <http://b10k.genomics/cn>.

Spansk landsvalepar overvintrede sammen

I et samarbejde mellem spanske forskere og CMEC er trækket af fire landsvaler fra det nordlige Spanien blevet kortlagt ved hjælp af lysloggere. De fire fugle forlod Spanien i en sydvestlig retning og trak uden stop parallelt med Vestafrikas kyst ned til den sydvestlige del af Vestafrika. Tre fugle blev i Liberia gennem hele vinteren, mens den fjerde fugl fortsatte til vestkysten af Centralafrika. Landsvaler er kendt for at sprede sig over stort set hele Afrika syd for Sahara, og man ved, at der er nogen grad af opdeling mellem svaler fra forskellige yngleområder. Man regnede med, at landsvaler fra Spanien skulle overvintre i Vestafrika, men at en fugl alligevel fortsatte 2700 km for at overvintre i Centralafrika vidner altså om, at denne opdeling mellem ynglebestande ikke er så markant for landsvaler.

Af de fire fugle, der var kommet tilbage, var de to af dem et ynglepar. Disse to fugle så overraskende nok ud til at holde sammen gennem hele vinterperioden. Positionerne fra lysloggere er ikke præcise nok til at afgøre, om fuglene har opholdt sig nøjagtigt samme sted, men de havde nøjagtigt samme tidsmæssige mønster. Afrejse og ankomst på samme dag alle de steder de gjorde ophold undervejs på trækket. Normalt er dette ikke noget, vi regner for særligt sandsynligt blandt småfuglene, da kønne ofte har forskellig ankomsttidspunkt til ynglepladserne, og ynglepar i øvrigt ofte ikke yngler sammen flere år i træk. Det var derfor en noget overraskende observation. Hvorvidt det er et unikt særtilfælde, eller det rent faktisk er noget, der sker regelmæssigt hos landsvaler, vides ikke, men det kunne tænkes at hænge sammen med svalernes flokadfærd. Svalerne trækker og overvintret som regel i flokke, og hvis yngleparret har forladt reden samtidig, er det ikke utænkeligt, at de er endt i samme flok. Det er dog også nyt, hvis disse flokke er solide strukturer, der holder sammen gennem hele vinteren.

Arizaga, J., Willemoes, M., Unamuno, E., Unamuno, J.M. and Thorup, K. (2015). Following year-round movements in barn swallows using geolocators: could breeding pairs remain together during winter? *Bird Study* 62: 1-5

Nye metoder til analyse af ringmærkningsdata

På trods af fremkomsten af mange nye metoder til at studere fuglenes bevægelser er ringmærkning fortsat

Estimerede trækruter og overvintningsområder for fire landsvaler, der yngede i det nordlige Spanien.

en af de vigtigste metoder inden for ornitologien. Ringmærkning er et af de længst-kørende Citizen Science-projekter, og ikke mindst den lange tidsserie og brede dækning for traditionelle ringmærkningsdata er unikt. Så selvom nye metoder giver bedre data, muliggør de ikke at se på udviklingen tilbage i tiden. Og en så bred dækning af mange arter, som ringmærkning giver, er formentlig ikke realistisk. Et nyt grundigt studie analyserer, hvordan vi kan bruge de allerede eksisterende ringmærkningsdata på europæisk plan til at beskrive trækruter og ikke mindst ændringer i disse. Ideen er, at man kan bruge de geografiske forskelle i antallet af genfund mellem lignende arter til at estimere sandsynligheden for genfund fra forskellige områder. Håbet er, at metoden kan bruges for hele det europæiske ringmærkningsmateriale i forbindelse med det igangværende arbejde på et europæisk trækfugleatlas, hvorved genfundskortene kan suppleres med underliggende korrigerede genfundstætheder.

Thorup, K., Korner-Nievergelt, F., Cohen, E.B. and Baillie, S.R. (2014). Large-scale spatial analysis of ringing and re-encounter data to infer movement patterns: A review including methodological perspectives. *Methods in Ecology and Evolution* 5: 1337-1350.

Korner-Nievergelt, F., Liechti, F. and Thorup, K. (2014). A bird distribution model for ring recovery data: where do the European robins go? *Methods in Ecology and Evolution* 4: 720-731.

Artsindex

Index henviser til omtale af arterne i afsnittene: Årsrapporten, SU-rapporten (dog ikke forkastede sager og ikke-færdigbehandlede sager). Nye arter for Danmark samt Uglegruppen, Projekt ørn, Projekt hedehøg og Projekt Fokuseret Fugleforvaltning. DOFbasens artsliste er benyttet som reference for de latinske navne.

Aftenfalk, <i>Falco vespertinus</i>	59	Gul vipstjert, gulhovedet, <i>Motacilla flava flavissima/lutea</i>	89
Almindelig kjove, <i>Stercorarius parasiticus</i>	69	Gulirisk, <i>Serinus serinus</i>	104
Almindelig ryle, engryle, <i>Calidris alpina schinzii</i>	65	Halsbåndstroidand, <i>Aythya collaris</i>	119
Almindelig skråpe, <i>Puffinus puffinus</i>	33	Havørn, <i>Haliaeetus albicilla</i>	145, 196
Alpesejler, <i>Tachymarptis melba</i>	126	Hedehøg, <i>Circus pygargus</i>	207, 55, 145, 04
Amerikansk fløjlsand, <i>Melanitta deglandi</i>	120	Hedelærke, <i>Lullula arborea</i>	86
Amerikansk krikand, <i>Anas carolinensis</i>	49	Hjelskallesluger, <i>Lophodytes cucullatus</i>	133
Amerikansk pibeand, <i>Anas americana</i>	118	Hortulan, <i>Emberiza hortulana</i>	109
Amerikansk sortand, <i>Melanitta americana</i>	119	Husfinke, <i>Carpodacus mexicanus</i>	134
Amerikansk tårnfalk, <i>Falco sparverius</i>	133	Hvid stork, <i>Ciconia ciconia</i>	38
Atlantisk skråpe, <i>Calonectris borealis</i>	117	Hvid vipstjert, sorttrygget, <i>Motacilla alba yarrellii</i>	90
Atlingand, <i>Anas querquedula</i>	49	Hvidbrynet løvsanger, <i>Phylloscopus inornatus</i>	95
Biæder, <i>Merops apiaster</i>	82	Hvidbrystet præstekrave, <i>Charadrius alexandrinus</i>	145
Bjergirisk, <i>Carduelis flavirostris</i>	105	Hvidhalset fluesnapper, <i>Ficedula albicollis</i>	98
Bjerglærke, <i>Eremophila alpestris</i>	87	Hvidnæbbet lom, <i>Gavia adamsii</i>	28
Bjergpiber, <i>Anthus spinoletta</i>	88	Hvidsirken, <i>Acanthis hornemanni</i>	105
Blisgås, <i>Anser albifrons</i>	43	Hvidskægget sanger, <i>Sylvia cantillans</i>	131
Blisgås, grønlandsk, <i>Anser albifrons flavirostris</i>	44	Hvidskægget terne, <i>Chlidonias hybrida</i>	125
Blå glente, <i>Elanus caeruleus</i>	120	Hvidvinget korsnæb, <i>Loxia leucoptera</i>	106
Blå kærhøg, <i>Circus cyaneus</i>	54	Hvidvinget måge / baffinmåge, <i>Larus glaucooides kumlienii</i>	72, 124
Blåhals, nordlig (svecica), <i>Luscinia svecica svecica</i>	91	Hvidvinget måge / inuitmåge, <i>Larus glaucooides thayeri</i>	72, 124
<i>Luscinia svecica cyanecula</i>	90	Hvidvinget terne, <i>Chlidonias leucopterus</i>	77
Blåstjert, <i>Tarsiger cyanurus</i>	129	Hvidøjet and, <i>Aythya nyroca</i>	119
Brilleand, <i>Melanitta perspicillata</i>	119	Hærfugl, <i>Upupa epops</i>	83
Brun løvsanger, <i>Phylloscopus fuscatus</i>	132	Hætteværler, <i>Emberiza melanocephala</i>	133
Brushane, <i>Philomachus pugnax</i>	66	Høgesanger, <i>Sylvia nisoria</i>	94
Buskrørsanger, <i>Acrocephalus dumetorum</i>	130	Høgeugle, <i>Surnia ulula</i>	126
Citronvipstjert, <i>Motacilla citreola</i>	129	Indisk gås, <i>Anser indicus</i>	45
Damklire, <i>Tringa stagnatilis</i>	67	Isfugl, <i>Alcedo atthis</i>	84
Drosselrørsanger, <i>Acrocephalus arundinaceus</i>	94	Islom, <i>Gavia immer</i>	28
Dværggås, <i>Anser erythropus</i>	44	Ismåge, <i>Pagophila eburnea</i>	124
Dværghejre, <i>Ixobrychus minutus</i>	117	Jagt falk, <i>Falco rusticolus</i>	121
Dværgryle, <i>Calidris minuta</i>	64	Kaneland, <i>Anas cyanoptera</i>	133
Dværgrørvagtel, <i>Porzana pusilla</i>	121	Karmandompape, <i>Erythrura erythrura</i>	108
Dværgsnegås, <i>Anser rossii</i>	133	Kaspisk måge, <i>Larus cachinnans</i>	74
Dværgterne, <i>Sternula albifrons</i>	75	Kirkeugle, <i>Athene noctua</i>	145, 212
Dværgværling, <i>Emberiza pusilla</i>	132	Knarand, <i>Anas strepera</i>	48
Dvergørn, <i>Aquila pennata</i>	121	Knortegås, sortbuget, <i>Branta bernicla nigricans</i>	46
Ellekrage, <i>Coracias garrulus</i>	127	Kohejre, <i>Bubucus ibis</i>	118
Engsnarre, <i>Crex crex</i>	60	Kongeederfugl, <i>Somateria spectabilis</i>	51
Fiskeørn, <i>Pandion haliaetus</i>	57, 200	Kongeørn, <i>Aquila chrysaetos</i>	56, 203
Flodsanger, <i>Locustella fluviatilis</i>	93	Korttået lærke, <i>Calandrella brachydactyla</i>	128
Fuglekongesanger, <i>Phylloscopus proregulus</i>	95	Korttået træløber, <i>Certhia brachydactyla</i>	98
Fyrremejse, <i>Poecile montana</i>	99	Krumnæbbet ryle, <i>Calidris ferruginea</i>	63
Gransanger, sibirisk (tristis), <i>Phylloscopus collybita tristis</i>	97	Kvækerfinke, <i>Fringilla montifringilla</i>	104
Gråmåge, <i>Larus hyperboreus</i>	72	Kærløber, <i>Calidris falcinellus</i>	65
Gråsejler, <i>Apus pallidus</i>	126	Lapværler, <i>Calcarius lapponicus</i>	109
Gråstrubet drossel, <i>Turdus obscurus</i>	130, 143	Lille flagspætte, <i>Dendrocopos minor</i>	85
Gråstrubet lappedykker, <i>Podiceps grisegena</i>	31		

Lille fluesnapper, <i>Ficedula parva</i>	97	Snegås, <i>Chen caerulescens</i>	45
Lille kjove, <i>Stercorarius longicaudus</i>	70	Sneugle, <i>Bubo scandiacus</i>	125
Lille præstekrave, <i>Charadrius dubius</i>	61	Sodfarvet skråpe, <i>Puffinus griseus</i>	33
Lille skallesluger, <i>Mergellus albellus</i>	51	Sort glente, <i>Milvus migrans</i>	54
Lille skrigeørn, <i>Aquila pomarina</i>	56	Sort ibis, <i>Plegadis falcinellus</i>	118
Lille stormsvale, <i>Hydrobates pelagicus</i>	34	Sort stork, <i>Ciconia nigra</i>	37
Lunde, <i>Fratercula arctica</i>	81	Sortbrynet albatros, <i>Thalasarche melanophris</i>	116
Lundsanger, <i>Phylloscopus trochiloides</i>	94	Sortgrå ryle, <i>Calidris maritima</i>	62
Mallemuk, <i>Fulmarus glacialis</i>	32	Sorthalset lappedykker, <i>Podiceps nigricollis</i>	31
Mandarinand, <i>Aix galericulata</i>	48	Sorthovedet måge, <i>Larus melanocephalus</i>	71
Markpiber, <i>Anthus campestris</i>	88	Sortkrage, <i>Corvus corone</i>	103
Mellemflagspætte, <i>Dendrocopos medius</i>	127	Sortstrubet bynkefugl, <i>Saxicola rubicola</i>	92
Mellemkjove, <i>Stercorarius pomarinus</i>	68	Sortstrubet drossel, <i>Turdus atrogularis</i>	130
Middelhavssølvmåge, <i>Larus michahellis</i>	73	Sortsvane, <i>Cygnus atratus</i>	41
Mosehornugle, <i>Asio flammeus</i>	212	Sortterne, <i>Chlidonias niger</i>	77
Nathejre, <i>Nycticorax nycticorax</i>	117	Sortvinget braksvale, <i>Glareola nordmanni</i>	122
Natravn, <i>Caprimulgus europaeus</i>	82	Spidsand, <i>Anas acuta</i>	49
Natugle, <i>Strix aluco</i>	213	Splitterne, <i>Sterna sandvicensis</i>	79
Nilgås, <i>Alopochen aegyptiaca</i>	47	Sporevibe, <i>Vanellus spinosus</i>	134
Nordisk lappedykker, <i>Podiceps auritus</i>	29	Stellersand, <i>Polysticta stelleri</i>	119
Nordsanger, <i>Phylloscopus borealis</i>	131	Stenvender, <i>Arenaria interpres</i>	67
Nøddekrige, <i>Nucifraga caryocatactes</i>	102	Steppehøg, <i>Circus macrourus</i>	55
Odinshane, <i>Phalaropus lobatus</i>	67	Steppeørn, <i>Aquila nipalensis</i>	121, 133
Orientsejler, <i>Apus pacificus</i>	126	Stor hornugle, <i>Bubo bubo</i>	145, 212
Perleugle, <i>Aegolius funereus</i>	145, 212	Stor kobbersneppe, islandsk, <i>Limosa limosa islandica</i>	66
Pibeand, <i>Anas penelope</i>	48	Stor korsnæb, <i>Loxia pytyopsittacus</i>	107
Pibesvane, <i>Cygnus columbianus</i>	41	Stor skallesluger, <i>Mergus merganser</i>	145
Pileværling, <i>Emberiza rustica</i>	132	Stor skrigeørn, <i>Aquila clanga</i>	120
Pirol, <i>Oriolus oriolus</i>	101	Stor stormsvale, <i>Oceanodroma leucorhoa</i>	34
Plettet rørvagtel, <i>Porzana porzana</i>	60	Stor tornskade, <i>Lanius excubitor</i>	101
Polarlomvi, <i>Uria lomvia</i>	125	Storkjove, <i>Stercorarius skua</i>	70
Pomeransfugl, <i>Charadrius morinellus</i>	61	Stor piber, <i>Anthus richardi</i>	87
Pungmejse, <i>Remiz pendulinus</i>	100	Stribet ryle, <i>Calidris melanotos</i>	63
Ringdrossel, <i>Turdus torquatus</i>	92	Stylteløber, <i>Himantopus himantopus</i>	122
Rosenbrytet tornskade, <i>Lanius minor</i>	132	Sule, <i>Morus bassanus</i>	35
Rosenstær, <i>Pastor roseus</i>	103	Sydlig nattergal, <i>Luscinia megarhynchos</i>	90
Rovterne, <i>Hydroprogne caspia</i>	76	Sædgås, tajgasædgås, <i>Anser fabalis fabalis</i>	42
Rustand, <i>Tadorna ferruginea</i>	47	Sædgås, tundrasædgås, <i>Anser fabalis rossicus</i>	42
Rød glente, <i>Milvus milvus</i>	145	Søkonge, <i>Alle alle</i>	81
Rødhalsed gås, <i>Branta ruficollis</i>	46	Sølvhejre, <i>Ardea alba</i>	36, 139
Rødhovedet and, <i>Netta rufina</i>	50	Tajgapiber, <i>Anthus hodgsoni</i>	128
Rødhovedet tornskade, <i>Lanius senator</i>	132	Tejst, <i>Cephus grylle</i>	80
Rødrygget svale, <i>Cecropis daurica</i>	87	Temmincksryle, <i>Calidris temminckii</i>	64
Rødstrubet piber, <i>Anthus cervinus</i>	88	Terekklire, <i>Xenus cinerea</i>	123
Rødtoppet fuglekonge, <i>Regulus ignicapilla</i>	97	Thorshane, <i>Phalaropus fulicarius</i>	68
Rørdrum, <i>Botaurus stellaris</i>	35	Tophejre, <i>Ardeola ralloides</i>	118
Sabinemåge, <i>Xema sabini</i>	72	Toplærke, <i>Galerida cristata</i>	86
Sandterne, <i>Gelochelidon nilotica</i>	76	Topskarv, <i>Leucocarbo aristotelis</i>	117
Savisanger, <i>Locustella luscinioides</i>	93	Tredækker, <i>Gallinago media</i>	66
Scopolis skråpe, <i>Calonectris diomedea</i>	117	Triel, <i>Burhinus oedicnemus</i>	121
Sibirisk hejle, <i>Pluvialis fulva</i>	123	Turteldue, <i>Streptopelia turtur</i>	81
Silkehejre, <i>Egretta garzetta</i>	36	Tyndnæbbet måge, <i>Croicocephalus genei</i>	124, 141
Skestork, <i>Platalea leucorodia</i>	40	Vagtel, <i>Coturnix coturnix</i>	59
Skovhornugle, <i>Asio otus</i>	213	Vandrefalk, <i>Falco peregrinus</i>	145
Skægmejse, <i>Panurus biarmicus</i>	98	Vendehals, <i>Jynx torquilla</i>	85
Skærpiber, <i>Anthus petrosus</i>	89	Vindrossel, <i>Turdus iliacus</i>	92
Slørugle, <i>Tyto alba</i>	212		

Vandrefalk, Stevns, 14. juni 2014. Foto: Torben Andersen

FUGLEÅRET præsenterer den store viden om fuglenes forekomst i Danmark, som hver dag indsamles og indtastes på DOFbasen.

FUGLEÅRET indeholder årsrapporter fra DOFs faglige grupper og projekter – Rapportgruppen, Sjældenhedsudvalget, Punkttællingerne, projekt Fokuseret Fugleforvaltning og fuglestationerne.

FUGLEÅRET indeholder desuden årsberetninger fra en række af DOFs grupper og udvalg og Fugleværnsfondens reservater, samt forsknings- og overvågningsaktiviteter i statsligt regi – herunder ringmærkningen.

FUGLEÅRET er en del af DOFs tilbud til kernemedlemmerne og udleveres gratis til alle kerne-, husstands- og ungdomsmedlemmer af DOF.

